

Azərbaycan dilində Müqəddəs Kitab

Institute for
Bible
Translation

Azərbaycan dilində Müqəddəs Kitab

The New Testament in the Azerbaijani language, also known as the Azeri language, of Azerbaijan, Iran, Iraq, Syria, and Turkey

[azb]

© 2008, Bible Society of Azerbaijan
and Institute for Bible Translation

Web resources
2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.,
Orlando, FL 35862-8200 USA

www.Wycliffe.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to the Bible Society of Azerbaijan (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You do not sell this work for profit.
- **No Derivative Works.** You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work. Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

Matta	Mat.	5
Mark	Mark	62
Luka	Luka	98
Yəhya	Yəh.	158
Həvarilərin İşləri	Həv.	198
Romalılara	Rom.	251
1 Korinflilərə	1Kor.	275
2 Korinflilərə	2Kor.	297
Qalatiyalılara.	Qal.	311
Efeslilərə	Ef.	319
Filipililərə	Fil.	327
Kolosselilərə	Kol.	333
1 Saloniklilərə	1Sal.	339
2 Saloniklilərə	2Sal.	344
1 Timoteyə	1Tim.	347
2 Timoteyə	2Tim.	354
Titə.	Titə.	359
Filimona	Flm.	362
İbranilərə.	İbr.	364
Yaqub	Yaq.	382
1 Peter	1Pet.	388
2 Peter	2Pet.	395
1 Yəhya	1Yəh.	399
2 Yəhya	2Yəh.	406
3 Yəhya	3Yəh.	408
Yəhuda.	Yəhd.	410
Vəhy	Vəhy	413

MATTANIN

NƏQL ETDİYİ MÜJDƏ

GİRİŞ

«Mattanın nəql etdiyi Müjdə»də İsa Məsihin vəd edilmiş Xilaskar olduğu barədə danışılır. Burada Onun vasitəsilə Allahın Əhdi-Ətiqdə Öz xalqına verdiyi vədlərin yerinə yetməsi vurğulanır. Bu Müjdə yalnız aralarında İsanın böyüyüb başa çatdığı Yəhudi xalqı üçün deyil, bütün dünya üçündür.

Mattanin nəql etdiyi Müjdə səlis ardıcılıqla yazılıb. Bu kitab İsanın doğuluşu, vəftizi və sınağa çəkilməsindən başlayır. Sonra müəllif İsanın vəzləri, təlimləri və Qalileyada şəfa verməsi barədə danışır. Müjdə İsanın Qalileyadan Yerusəlimə səyahəti, Onun həyatında son həftə ərzində baş vermiş hadisələr, çarmıxa çəkilməsi və dirilməsi ilə bitir.

«Mattanın nəql etdiyi Müjdə» İsanı Qanunu izah etmək və Allahın Padşahlığı haqqında təlim vermək səlahiyyətinə malik olan böyük Müəllim kimi təqdim edir. Onun insanlara həyat verən təlimləri bu kitabda yazılmışdır.

Kitabın məzmunu:

- 1:1–2:23 İsa Məsihin nəsil şəcərəsi və doğulması
- 3:1–12 Vəftizçi Yəhyanın vəzi
- 3:13–17 İsa Məsihin vəftiz olunması
- 4:1–11 İsanın sınağa çəkilməsi
- 4:12–18:35 İsanın Qalileyada ictimai xidməti
- 19:1–20:34 Qalileyadan Yerusəlimə
- 21:1–27:66 İsanın Yerusəlimdəki son günləri
- 28:1–20 İsanın dirilməsi

İsa Məsihin nəsil şəcərəsi

(Luka 3:23–38)

1 ¹Davudun Oğlu, İbrahimin də Oğlu olan İsa Məsihin nəsil şəcərəsi:
²İbrahimdən İshaq törədi. İshaqdan Yaqub törədi. Yaqubdan
Yəhuda və onun qardaşları törədi. ³Yəhudadan Tamarın doğduğu

Peres və Zerah törədi. Peresdən Xesron törədi. Xesrondan Ram törədi. 4 Ramdan Amminadav törədi. Amminadavdan Naxşon törədi. Naxşondan Salmon törədi. 5 Salmondan Raxavın doğduğu Boaz törədi. Boazdan Rutun doğduğu Oved törədi. Oveddən Yessey törədi. 6 Yesseydən padşah Davud törədi.

Davuddan Uriyanın arvadının doğduğu Süleyman törədi. 7 Süleymandan Rexavam törədi. Rexavamdan Aviya törədi. Aviyadan Asa törədi. 8 Asadan Yehoşafat törədi. Yehoşafatdan Yehoram törədi. Yehoramdan Uzziya törədi. 9 Uzziyadan Yotam törədi. Yotamdan Axaz törədi. Axazdan Xizqiya törədi. 10 Xizqiyadan Menaşşe törədi. Menaşşedən Amon törədi. Amondan Yoşiya törədi. 11^a Babil sürgünü zamanı Yoşiyadan Yekonya^b və onun qardaşları törədi.

12 Babil sürgünündən sonra Yekonyadan Şealtiel törədi. Şealtieldən Zerubbabil törədi. 13 Zerubbabildən Avihud törədi. Avihuddan Elyaqim törədi. Elyaqimdən Azur törədi. 14 Azurdan Sadoq törədi. Sadoqdan Yaxin törədi. Yaxindən Elihud törədi. 15 Elihuddan Eleazar törədi. Eleazardan Mattan törədi. Mattandan Yaqub törədi. 16 Yaqubdan Məryəmin əri Yusif törədi. Məryəmdən də Məsih adlanan İsa doğuldu.

17 Beləliklə, İbrahimdən Davuda qədər olan bütün nəsillər on dörd nəsildir, Davuddan Babil sürgününə qədər on dörd nəsildir, Babil sürgünündən Məsihə qədər də on dörd nəsildir.

İsa Məsihin doğulması

(Luka 2:1-7)

18^c İsa Məsihin doğulması belə oldu. Anası Məryəm Yusifə nişanlanmışdı. Amma birlikdə olmalarından əvvəl Məryəmin Müqəddəs Ruhdan hamilə olduğu aşkar oldu. 19 Onun nişanlısı Yusif saleh bir adam idi və Məryəmi camaat arasında rüsvay etmək istəməyərək gizlicə boşamaq niyyətinə düşdü. 20 Amma belə düşündüyü halda Rəbbin bir mələyi rüyada ona görünüb dedi: «Davud oğlu Yusif! Məryəmi özünə arvad etməkdən qorxma, çünki onun bətnindəki körpə Müqəddəs Ruhdandır. 21^d Məryəm bir Oğul doğacaq və Onun adını İsa^e qoy, çünki O Öz xalqını günahlarından xilas edəcək».

22^f Bütün bunlar Rəbbin peyğəmbər vasitəsilə söylədiyi bu söz yerinə yetsin deyə baş verdi:

23 «Budur, bakirə qız hamilə olub Oğlan doğacaq, adını İmmanuel qoyacaqlar». «İmmanuel» «Allah bizimlədir» deməkdir.

^a 1:11 2Pad. 24:14-15; 2Saln. 36:10; Yer. 27:20 ^b 1:11 Yekonya – başqa adı Yehoyakin.

^c 1:18 Luka 1:26-27 ^d 1:21 Luka 1:31 ^e 1:21 İsa – ibrani dilində Rəbb xilas edir.

^f 1:22-23 Yeş. 7:14

²⁴Yusif yuxudan oyananda Rəbbin mələyinin buyurduğu kimi etdi və arvadını qəbul etdi. ²⁵^gAmma Məryəm bir Oğul doğana qədər Yusif onunla yaxınlıq etmədi. Doğulan Körpənin adını İsa qoydu.

Müdrək adamların ziyarəti

2 ¹İsa padşah Hirodun dövründə Yəhudeyanın Bet-Lexem şəhərində anadan olduqda müdrək adamlar^h şərqdən Yerusəlimə gəlib ²ⁱdedilər: «Yəhudilərin anadan olmuş Padşahı haradadır? Şərqdə Onun ulduzunu gördük və Ona səcdə qılmağa gəldik». ³Padşah Hirod bunu eşitdikdə özü və bütün Yerusəlim xalqı təlaşa düşdü. ⁴Hirod xalqın bütün başçı kahinlərini və ilahiyatçılarını toplayaraq onlardan Məsihin harada doğulduğunu soruşdu. ⁵«Yəhudeyanın Bet-Lexem şəhərində» dedilər. «Çünki peyğəmbər vasitəsilə belə yazılıb:

^{6j}«Ey Yəhuda torpağındakı Bet-Lexem, sən
Yəhuda hökmdarları arasında ən kiçik deyilsən,
Çünki xalqım İsrailə çoban olan
Hökmdar səndən çıxacaq»».

⁷Onda Hirod müdrək adamları gizlicə çağırıb onlardan ulduzun göründüyü dəqiq vaxtı öyrəndi. ⁸«Gedin, Körpəni diqqətlə axtarın, tapan kimi mənə xəbər verin ki, mən də gedib Ona səcdə qılım» deyərək onları Bet-Lexemə göndərdi. ⁹Onlar padşahı dinlədikdən sonra yola düşdülər. O vaxt şərqdə gördükləri ulduz onlara yol göstərirdi. O, Körpənin olduğu yerin üzərinə çatdıqda dayandı. ¹⁰Onlar ulduzu gördükləri vaxt çox sevindilər. ¹¹Evə girib Körpəni anası Məryəmlə birlikdə gördülər və yerə qapanaraq Ona səcdə qıldılar. Xəzinələrini açıb Ona hədiyyələri – qızıl, kündür və mirranı təqdim etdilər. ¹²Sonra rəyada Hirodun yanına qayıtmamaq üçün xəbərdarlıq aldıqlarına görə başqa yolla öz ölkələrinə getdilər.

Misirə qaçış

¹³Müdrək adamlar yola düşəndən sonra Rəbbin bir mələyi Yusifə rəyada görünərək dedi: «Qalx, Körpə ilə anasını götür, Misirə qaç. Mən sənə xəbər verənə qədər orada qal. Çünki Hirod Körpəni öldürmək üçün axtarmağa başlayır». ¹⁴Beləliklə, Yusif qalxdı, həmin gecə Körpə ilə anasını götürüb Misirə yollandı. ^{15k}Hirod ölənə qədər orada qaldı. Bu, Rəbbin peyğəmbər vasitəsilə söylədiyi söz yerinə yetsin deyə baş verdi: «Öz Oğlumu Misirdən çağırdım».

¹⁶Hirod müdrək adamlar tərəfindən axmaq yerinə qoyulduğunu görəndə çox hiddətləndi. O, müdrək adamlardan öyrəndiyi vaxta görə

^g 1:25 Luka 2:21 ^h 2:1 Müdrək adamlar – hərfi tərcümədə *mağlar*, yəni şərq ölkələrindən olan din və elm adamları. ⁱ 2:2 Say. 24:17; Yer. 23:5; Zək. 9:9; Mark 15:2; Yəh. 1:49
^j 2:6 2Şam. 5:2; 1Saln. 11:2; Mik. 5:2 ^k 2:15 Huşə 11:1

Bet-Lexem və onun ətrafında yaşayan iki və iki yaşdan aşağı körpə oğlan uşaqlarını öldürdü. ¹⁷Beləliklə, Yeremya peyğəmbər vasitəsilə söylənən bu söz yerinə yetdi:

¹⁸ ^l«Ramada bir səs eşidildi,
Ağlaşma^m və böyük fəryad səsləri!
Rəhilə uşaqları üçün ağlayır,
Təsəlli istəmir.
Çünkü onlar daha yoxdur».

Misirdən Nazaretə dönüş

¹⁹Hirod öldəndən sonra Rəbbin bir mələyi Misirdə Yusifə rüyada görünüb ²⁰dedi: «Qalx, Körpə ilə anasını götür, İsrail ölkəsinə qayıt. Çünki Körpənin canını almaq istəyənlər öldü». ²¹Yusif qalxdı, Körpə ilə anasını götürüb İsrail ölkəsinə qayıtdı. ²²Amma Arxelanın öz atası Hirodun yerinə Yəhudeya padşahı olduğunu eşidəndə oraya getməyə qorxdı. Rüyada xəbərdarlıq alaraq Qalileya bölgəsinə getdi. ²³Gəlib Nazaret deyilən şəhərdə məskən saldı. Bu, peyğəmbərlər vasitəsilə söylənən «Ona Nazaretli deyiləcək» sözü yerinə yetsin deyə baş verdi.

Vəftizçi Yəhyanın gəlişi

(Mark 1:1-8; Luka 3:1-18; Yəh. 1:19-28)

3 ¹«O günlərdə Vəftizçi Yəhya Yəhudeya çölündə vəz edərək meydana çıxdı. ²O belə deyirdi: «Tövbə edin! Çünki Səməvi Padşahlıq yaxınlaşıb». ³Bu o adamdır ki, Yeşaya peyğəmbər onun barəsində demişdi:

«Səhrada nida edənin səsi gəlir:
“Rəbbin yolunu hazırlayın,
Onun keçəcəyi yerləri düz edin”».

⁴Yəhya dəvə yunundan paltar geymiş, belinə dəri qurşaq bağlamışdı, yeməyi çayırtkə və çöl balı idi. ⁵Yerusəlim sakinləri, bütün Yəhudeya diyarından olanlar və İordan ətrafında yaşayanlar Yəhyanın yanına gəlirdi. ⁶Onlar günahlarını etiraf edərək onun tərəfindən İordan çayında vəftiz olunurdu.

⁷Fariseylər və sadukeylərdən çoxunun vəftiz olmaq üçün onun yanına gəldiyini görən Yəhya onlara belə dedi: «Ey gürzələr nəsli! Üzərinizə gələn qəzəbdən canınızı qurtarmağı sizin beyninizə kim yeridib? ⁸İndi isə tövbəyə layiq bəhrə verin. ⁹Ürəyinizdə “atamız İbrahimdir” deyə düşünməyin. Mən sizə deyirəm: Allah bu daşlardan İbrahimə övlad

¹ 2:18 Yer. 31:15 ^m 2:18 Ağlaşma – bəzi əlyazmalarda Mərsiyə, ağlaşma.

ⁿ 3:1-2 Mat. 4:17; Mark 1:15 ^j 3:3 Yeş. 40:3 ^p 3:4 2Pad. 1:8 ^q 3:7 Mat. 12:34; 23:33; Luka 3:7 ^r 3:9 Yəh. 8:33

yaratmağa qadirdir. ^{10s}Artıq balta ağacların dibində yatır. Beləliklə, yaxşı bəhrə verməyən hər ağac kəsilir və oda atılır.

¹¹Mən sizi tövbəniz üçün su ilə vəftiz edirəm, amma məndən sonra Gələn məndən daha qüdrətlidir. Mən Onun çarıqlarını daşımağa belə, layiq deyiləm. O sizi Müqəddəs Ruhla və odla vəftiz edəcək. ¹²Onun kürəyi əlindədir və xırmanını sovuracaq, Öz taxılını anbara toplayacaq. Küləşi isə sönməz odda yandıracaq».

İsanın vəftiz olunması (Mark 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³O vaxt İsa Yəhya tərəfindən vəftiz olmaq üçün Qalileyadan İordan çayına, Yəhyanın yanına gəldi. ¹⁴Yəhya Ona mane olmaq istəyərək dedi: «Sən Məni vəftiz etməlisən, Sən niyə mənim yanıma gəlirsən?» ¹⁵İsa ona cavab verdi: «Hələlik buna razı ol. Çünki biz salehlik işini beləcə yerinə yetirməliyik». Onda Yəhya razı oldu. ¹⁶İsa vəftiz olunan kimi sudan çıxdı. O vaxt göylər yarıldı və Allahın Ruhunun göyərçin kimi endiyini və Öz üzərinə qonduğunu gördü. ^{17t}Göylərdən bir səda gəldi: «Bu Mənim sevimli Oğlumdur, Ondan razıyam».

İsanın sınağa çəkilməsi (Mark 1:12-13; Luka 4:1-13)

4 ^{1u}Bundan sonra İsa iblis tərəfindən sınağa çəkilmək üçün Ruh tərəfindən səhraya aparıldı. ²İsa qırx gün-qırx gecə oruc tutandan sonra acdı. ³O zaman sınağaçəkən yaxınlaşıb Ona dedi: «Əgər Sən Allahın Oğlusansa, bu daşlara əmr et ki, çörəyə dönsün». ^{4v}İsa ona belə cavab verdi: «“İnsan yalnız çörəklə deyil, Allahın ağzından çıxan hər kəlmə ilə yaşayar” deyə yazılmışdır».

^{5w}Sonra iblis Onu müqəddəs şəhərə gətirdi və məbədin qülləsinə qoyub ^{6x}dedi: «Əgər Sən Allahın Oğlusansa, Özünü aşağı at. Axı

“Allah Sənə görə mələklərinə əmr edər ki,
Səni əlləri üstündə aparsınlar,
Ayağın bir daşa dəyməsin”

deyə yazılmışdır». ^{7x}İsa ona dedi: «“Allahın Rəbbi sınama” deyə də yazılmışdır».

⁸İblis yenə İsanı çox yüksək bir dağa çıxartdı. Ona dünyanın bütün padşahlıqlarını və şan-şöhrətini göstərib dedi: ⁹«Əgər Sən yerə qapanıb mənə səcdə etsən, bütün bu şeyləri Sənə verəcəyəm». ^{10y}İsa dedi: «Rədd ol, Şeytan! “Allahın Rəbbə səcdə et və yalnız Ona ibadət et” deyə yazılmışdır».

¹¹Bundan sonra iblis İsanı tərk etdi və mələklər gəlib Ona xidmət edirdi.

^s 3:10 Mat. 7:19 ^t 3:17 Zəb. 2:7; Yeş. 42:1; Mat. 12:18; 17:5; Mark 1:11; Luka 9:35

^u 4:1 İbr. 2:18; 4:15 ^v 4:4 Qanun. 8:3 ^w 4:5-6 Zəb. 91:11-12 ^x 4:7 Qanun. 6:16

^y 4:10 Qanun. 6:13

İsa xidmətinə başlayır
(Mark 1:14-15; Luka 4:14-15)

^{12z}İsa Yəhyanın həbs olunduğunu eşitdikdə Qalileyaya qayıtdı. ^{13a}Nazaretdən çıxıb Zevulun və Naftali bölgəsində, Qalileya gölü kənarında yerləşən Kefernahumda məskən saldı. ^{14b}Bu, Yeşaya peyğəmbər vasitəsilə söylənən həmin söz yerinə yetsin deyə baş verdi:

¹⁵«Zevulun və Naftali bölgələri,
Dənizkənarı yol,
İordan çayının o biri tayı,
Müxtəlif millətlər yaşayan Qalileya –
¹⁶Zülmətdə yaşayan xalq
Möhtəşəm bir işıq gördü.
Ölüm kölgəsi diyarında məskunlaşanların üzərinə
Nur doğdu».

^{17c}O vaxtdan İsa vəz edib belə deməyə başladı: «Tövbə edin! Çünki Səməvi Padşahlıq yaxınlaşıb».

İlk şagirdlər
(Mark 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸İsa Qalileya gölünün sahilində gəzərkən suya tor atan iki qardaşı – Peter adlanan Şimonu və qardaşı Andreyi gördü. Bu adamlar balıqçı idi. ¹⁹İsa onlara dedi: «Ardımca gəlin, Mən sizi elə balıqçı edəcəyəm ki, insan tutacaqsınız». ²⁰Onlar dərhal torları kənara atıb Onun ardınca getdilər. ²¹İsa oradan irəli gedib başqa iki qardaşı – Zavday oğlu Yaqubu və qardaşı Yəhyanı gördü. Onlar ataları Zavdayla birlikdə qayıqda torlarını düzəldirdilər. İsa onları çağırdı. ²²Onlar da dərhal qayığı və atalarını qoyub Onun ardınca getdilər.

İsa xəstələrə şəfa verir
(Mark 3:7-12; Luka 6:17-19)

^{23d}İsa bütün Qalileyanı gəzir, onların sinaqoqlarında öyrədir, Səməvi Padşahlığın Müjdəsini vəz edir, xalq arasında hər cür xəstəliyə və hər cür naxoşluğa şəfa verirdi. ²⁴Onun haqqındakı xəbər bütün Suriyaya yayıldı. Ona görə də İsanın yanına hər cür xəstəlik və iztirab çekənləri, cinlərə tutulmuşları, epileptikləri və iflicləri gətirdilər. O da onlara şəfa verdi. ²⁵Qalileyadan, Dekapolis bölgəsindən, Yerusəlimdən, Yəhudəyadan və İordan çayının o biri tayından böyük izdihamlar İsanın ardınca gedirdi.

^z 4:12 Mat. 14:3; Mark 6:17-18; Luka 3:19-20 ^a 4:13 Yəh. 2:12 ^b 4:14-16 Yeş. 9:1-2
^c 4:17 Mat. 3:1-2 ^d 4:23 Mat. 9:35; Mark 1:39

İsanın Dağüstü vəzi

5 ¹İsa izdihamı görüb dağa çıxdı. Oturan kimi şagirdləri Onun yanına gəldi. ²İsa danışmağa başlayıb onları öyrədərək dedi:

Bəxtiyar olanlar (Luka 6:20-23)

- ³ «Nə bəxtiyardır ruhən yoxsullar!
Çünki Səmavi Padşahlıq onlarındır.
- ⁴ «Nə bəxtiyardır yaslı olanlar!
Çünki onlar təsəlli tapacaq.
- ⁵ ^fNə bəxtiyardır həlimlər!
Çünki onlar yer üzünü irs alacaq.
- ⁶ ^gNə bəxtiyardır salehlik üçün acıb-susayanlar!
Çünki onlar doyacaq.
- ⁷ Nə bəxtiyardır mərhəmətli olanlar!
Çünki onlara mərhəmət ediləcək.
- ⁸ ^hNə bəxtiyardır ürəyi təmiz olanlar!
Çünki onlar Allahı görəcək.
- ⁹ Nə bəxtiyardır sülhyaradanlar!
Çünki onlar Allahın övladları adlanacaq.
- ¹⁰ ⁱNə bəxtiyardır salehlik uğrunda təqib edilənlər!
Çünki Səmavi Padşahlıq onlarındır.
- ¹¹ ^jİnsanlar Mənə görə sizi təhqir edib təqib edəndə, yalan söyləyib sizə hər cür böhtan atanda siz nə bəxtiyarsınız! ¹² ^kSevinin və şadlanın! Çünki göylərdə mükafatınız böyükdür. Axı sizdən qabaq gələn peyğəmbərləri də belə təqib ediblər.

Duz və nur

¹³ ^lSiz yer üzünün duzusunuz. Amma duz öz dadını itirərsə, nə ilə duzlanır? Artıq çölə atılıb insanlar tərəfindən tapdalanmaqdan başqa bir şeyə yaramaz.

¹⁴ ^mSiz dünyanın nurusunuz. Dağın zirvəsində qurulan şəhər gizli qala bilməz. ¹⁵ ⁿHeç kim çırağı yandırıp qabın altına qoymaz. Əksinə, çıraqdana qoyar ki, evdəkilərin hamısını işıqlandırсын. ¹⁶ ^jEləcə də sizin nurunuz insanların qarşısında elə parlasın ki, onlar xeyirxah işlərinizi görüb göylərdə olan Atanızı izlətəndirsinlər.

^e 5:4 Yeş. 61:1-3 ^f 5:5 Zəb. 37:11 ^g 5:6 Yeş. 55:1-2 ^h 5:8 Zəb. 24:3-4 ⁱ 5:10 1Pet. 3:14
^j 5:11 1Pet. 4:14 ^k 5:12 2Saln. 36:16; Həv. 7:52-53 ^l 5:13 Mark 9:50; Luka 14:34-35
^m 5:14 Yəh. 8:12; 9:5 ⁿ 5:15 Mark 4:21; Luka 8:16; 11:33 ^j 5:16 1Pet. 2:12

Qanun və Peyğəmbərlər

¹⁷Sanmayın ki, Mən Qanun və Peyğəmbərlərin sözlərini ləğv etmək üçün gəldim. Mən onları ləğv etmək üçün yox, yerinə yetirmək üçün gəldim. ¹⁸Sizə doğrusunu deyirəm: göy və yer keçib getmədən, hər şey icra olmadan Qanundan ən kiçik bir hərf və ya bir nöqtə belə, yox olmayacaq. ¹⁹Beləliklə, bu əmərlərdən ən kiçiyindən birini kim pozarsa və başqalarına da bu cür öyrədersə, Səməvi Padşahlıqda ən kiçik sayılacaq. Amma kim bu əmələri yerinə yetirər və başqalarına da öyrədersə, Səməvi Padşahlıqda böyük sayılacaq. ²⁰Sizə bunu deyirəm: əgər sizin salehliyiniz ilahiyyatçılarla fariseylərin salehliyindən artıq olmasa, Səməvi Padşahlığa əsla girə bilməzsiniz.

Hirs və qətl

²¹Siz qədim zamanlarda adamlara “Qətl etmə, kim qətl edərsə, mühakiməyə məruz qalacaq” deyildiyini eşitmisiniz. ²²Mənsə sizə deyirəm ki, qardaşına hirsələnən^r hər kəs mühakiməyə məruz qalacaq. Kim qardaşına “axmaq” deyərsə, Ali Şuranın hökmünə məruz qalacaq. Kim qardaşına “səfeh” deyərsə, cəhənnəm oduna məruz qalacaq. ²³Buna görə də qurbangah qarşısına qurbanını gətirdiyin zaman yadına düşsə ki, qardaşının sənə qarşı bir şikayəti var, ²⁴qurbanını qurbangahın qarşısında qoy, get, əvvəlcə qardaşınla barış və ondan sonra gəl, qurbanını təqdim et. ²⁵Səni ittiham edənlə yolda ikən tez razılaş ki, o səni hakimə, hakim də səni mühafizəçiyə verməsin və zindana atılmayasın. ²⁶Sənə doğrusunu deyirəm: axırıncı qəpik-quruşunu verməyincə oradan əsla çıxmayacaqsan.

Zina və boşanma

²⁷“Zina etmə” deyildiyini eşitmisiniz. ²⁸Mənsə sizə deyirəm ki, qadına şəhvətlə baxan hər adam artıq ürəyində onunla zina etmiş olur. ²⁹“Əgər sağ gözüün səni pis yola çəkərsə, onu çıxar at. Çünki sənin üçün bədən üzvlərindən birinin məhv olması bütün bədəninin cəhənnəmə atılmasından yaxşıdır. ³⁰“Əgər sağ əlin səni pis yola çəkərsə, onu kəs at. Çünki sənin üçün bədən üzvlərindən birinin məhv olması bütün bədəninin cəhənnəmə düşməsindən yaxşıdır.

³¹“Kim arvadını boşayarsa, ona talaq kağızı versin” deyilmişdir. ³²Mənsə sizə deyirəm ki, cinsi əxlaqsızlıqdan başqa bir səbəbə görə

¶ 5:18 Luka 16:17 ¶ 5:21 Çıx. 20:13; Qanun. 5:17 ¶ 5:22 *Hirsələnən* – bəzi əlyazmalarda *əbəs yerə hirsələnən*. § 5:25-26 Luka 12:58-59 † 5:27 Çıx. 20:13; Qanun. 5:18
 ¶ 5:29 Mat. 18:9; Mark 9:47 † 5:30 Mat. 18:8; Mark 9:43 ¶ 5:31-32 Qanun. 24:1-4; Mat. 19:7-9; Mark 10:4,11-12; Luka 16:18; 1Kor. 7:10-11

arvadını boşayan hər kəs onu zinaya sövq edir. Boşanmış qadınla evlənən də zina edir.

And içmək

³³xYenə qədim zamanlarda adamlara “Yalandan and içmə, amma andlarını Rəbbin önündə yerinə yetir” deyildiyini eşitmisiniz. ³⁴yMənsə sizə deyirəm ki, heç and içmə, nə göyə, çünki o, Allahın taxtıdır; ³⁵nə yerə, çünki yer Onun ayaqlarının altındakı kətildir; nə də Yerusəlimə, çünki ora böyük Padşahın şəhəridir. ³⁶Başına da and içmə, çünki sən həтта bir dənə saçı belə, ağ və ya qara edə bilməzsən. ³⁷Ancaq sözlünüzdə “bəli”niz bəli, “xeyr”iniz xeyr olsun. Bundan qalanı şər olandır.

Düşmənlərinizi sevin

(Luka 6:27-36)

³⁸z“Göz əvəzinə göz, diş əvəzinə diş” deyildiyini eşitmisiniz. ³⁹Mənsə sizə deyirəm ki, pis adama qarşı durma. Əksinə, sağ üzünə şillə vurana o birini də çevir. ⁴⁰Səni məhkəməyə verib köynəyini götürmək istəyənə üst paltarını da ver. ⁴¹Kim səni min addım yol getməyə məcbur edirsə, sən onunla iki min addım yol get. ⁴²Səndən bir şey diləyənə ver, səndən borc istəyəni geri qaytarma.

⁴³a“Qonşunu sev və düşməninə nifrət et” deyildiyini eşitmisiniz. ⁴⁴Mənsə sizə deyirəm ki, düşmənlərinizi sevin, sizi təqib edənlər üçün dua edin.^b ⁴⁵Belə ki siz göylərdə olan Atanızın övladları olarsınız. Çünki O, günəşini həm pislərin, həm yaxşılardan üzərinə doğurur, yağışını da həm salehlərin, həm də saleh olmayanların üzərinə yağdırır. ⁴⁶Əgər sizi sevənləri sevirsinizsə, nə mükafatınız olacaq? Vergiyə qanlar da belə etmirmi? ⁴⁷Əgər yalnız qardaşlarınızı salamlayırsınızsa, başqalarından artıq nə etmiş olursunuz? Büt-pərəstlər^c də belə etmirmi? ⁴⁸dOna görə də Səməvi Atanız kamil olduğu kimi siz də kamil olun.

Sədəqə vermək

6 ¹eEhtiyatlı olun, siz saleh iş görəndə bunu insanların önündə, onlara göstərmək üçün etməyin. Yoxsa göylərdə olan Atanızdan mükafat almazsınız.

x 5:33 Lev. 19:12; Say. 30:2; Qanun. 23:21 y 5:34-35 Zəb. 48:2; Yeş. 66:1; Mat. 23:22; Yaq. 5:12 z 5:38 Çıx. 21:23-25; Lev. 24:20; Qanun. 19:21 a 5:43 Lev. 19:18 b 5:44 Sizi təqib edənlər üçün dua edin – bəzi əlyazmalarda sizi lənətləyənlərə xeyir-dua verin, sizə nifrət edənlərə yaxşılıq edin, sizi incidənlər və təqib edənlər üçün dua edin (Luka 6:27-28). c 5:47 Büt-pərəstlər – bəzi əlyazmalarda Vergiyə qanlar. d 5:48 Lev. 19:2; Qanun. 18:13 e 6:1 Mat. 23:5

²Ona görə də sədəqə verdiyin zaman önündə şeypur səsi ilə car çəkmə. Çünki adamlar onları izzətləndirsin deyə ikiüzlülər sinaqoqlarda və küçələrdə belə edirlər. Sizə doğrusunu deyirəm: onlar mükafatlarını alıblar. ³Amma sən sədəqə verdiyin zaman sol əlin sağ əlinin nə etdiyini bilməsin. ⁴Belə ki verdiyin sədəqə gizli qalsın. Gizlində olanı görən Atan səni mükafatlandıracaq.^f

Necə dua etməli

(Luka 11:2-4)

⁵Dua etdiyiniz zaman da ikiüzlülər kimi olmayın. Çünki belələri adamlar onları görsün deyə sinaqoqlarda və küçə tinlərində durub dua etməyi sevirlər. Sizə doğrusunu deyirəm: onlar mükafatlarını alıblar.

⁶Amma sən dua etdiyən zaman öz otağına gir və qapını örtüb gizlində olan Atana dua et. Gizlində olanı görən Atan səni mükafatlandıracaq.^h

⁷Dua edəndə bütprəəstlər kimi boşboğazlıq etməyin. Çünki onlar düşünür ki, çox söz söyləməklə eşidiləcəklər. ⁸Siz onlara bənzəməyin! Çünki Atanız nələrə ehtiyacınız olduğunu siz Ondan diləməzdən əvvəl bilir.

⁹Buna görə siz belə dua edin:

“Göylərdə olan Atamız,
Adın müqəddəs tutulsun,

¹⁰Padşahlığın gəlsin,
Göydə olduğu kimi
Yerdə də Sənin iradən olsun.

¹¹Gündəlik çörəyimizi bizə bu gün ver.

¹²Bizə borclu olanları bağışladığımız kimi
Bizim borclarımızı da bağışla.

¹³ⁱBizi sınağa çəkmə,
Lakin bizi şər olandan xilas et.
Çünki padşahlıq, qüdrət və izzət
Əbədi olaraq Səninindir. Amin”.^j

¹⁴^kƏgər başqa insanların təqsirlərini bağışlasanız, Səməvi Atanız da sizi bağışlayar. ¹⁵Amma siz başqa insanları bağışlamasanız, Atanız da sizin təqsirlərinizi bağışlamaz.

Oruc

¹⁶Oruc tutduğunuz zaman ikiüzlülər kimi qaşqabaqlı gəzməyin. Onlar oruc tutduqlarını insanlara göstərmək üçün üzlərini tutqun hala

^f 6:4 Mükafatlandıracaq – bəzi əlyazmalarda açıqca mükafatlandıracaq. ^g 6:5 Luka 18:9-14

^h 6:6 Mükafatlandıracaq – bəzi əlyazmalarda açıqca mükafatlandıracaq. ⁱ 6:13 1Saln.

29:11 ^j 6:13 Çünki padşahlıq, qüdrət və izzət əbədi olaraq Səninindir. Amin. – bu sözlər ən qədim yunan əlyazmalarında yoxdur. ^k 6:14-15 Mark 11:25-26

salırlar. Sizə doğrusunu deyirəm: onlar mükafatlarını alıblar. ¹⁷Amma sən oruc tutanda başına yağ çək və üzünü yu. ¹⁸Belə ki insanlara deyil, gizlində olan Atana oruc lu görünəsən. Gizlində olanı görən Atan səni mükafatlandıracaq.

Səmavi xəzinələr

(Luka 11:34-35; 12:33-34; 16:13)

¹⁹Yer üzündə özünü zə xəzinələr yığmayın. Orada güvə və pas onları məhv edir ya da oğrular girib oğurlayar. ²⁰Bunun yerinə özünü zə göydə xəzinələr yığın. Orada nə güvə, nə pas onları məhv edir, nə də oğrular girib oğurlayar. ²¹Çünki xəzinən haradadırsa, ürəyin də orada olacaq.

²²Bədənin çırağı gözdür. Əgər gözün sağlam olarsa, bütün bədənin də nurlu olacaq. ²³Yox, əgər gözün zəif görərsə, bütün bədənin qaranlıq olacaq. Əgər səndəki “nur” qaranlıqdırsa, zülmət nə qədər böyükdür!

²⁴Hec kim iki ağaya qulluq edə bilməz. Çünki ya birinə nifrət edib o birisini sevəcək ya da birinə bağlı qalıb o birisinə xor baxacaq. Siz həm Allaha, həm də sərvətə^m qulluq edə bilməzsiz.

Qayğı çəkməyin

(Luka 12:22-32)

²⁵Buna görə sizə deyirəm: “Nə yeyəcəyik?” və ya “Nə içəcəyik?” deyə canınız üçün, “Nə geyinəcəyik?” deyə bədəniniz üçün qayğı çəkməyin. Can yeməkdən, bədən isə geyinməkdən daha vacib deyilmi? ²⁶Göydə uçan quşlara baxın: onlar nə əkir, nə biçir, nə də anbarlarda saxlayır. Amma Səmavi Atanız onları yedizdirir. Siz onlardan daha qiymətli deyilsinizmi? ²⁷Hansı biriniz qayğı çəkməklə ömrünü bir anlıq belə, uzada bilər? ²⁸Nəyə görə geyim üçün qayğı çəkirsiniz? Görün çöl zanbaqları necə böyüyür: onlar nə zəhmət çəkir, nə də ip əyirir. ²⁹Lakin sizə bunu deyirəm ki, bütün cah-calalı içində olan Süleyman belə, bunlardan biri kimi geyinməmişdi. ³⁰Ey iman az olanlar, bu gün olub sabah ocağa atılan çöl otunu Allah belə geyindirirsə, sizi geyindirəcəyi daha da yəqin deyilmi? ³¹Beləliklə, “Nə yeyəcəyik?”, “Nə içəcəyik?” və ya “Nə geyəcəyik?” deyə qayğı çəkməyin. ³²Çünki büt-pərəstlər bütün bu şeyləri axtarırlar. Doğrudan da, Səmavi Atanız bütün bunlara ehtiyacınız olduğunu bilir. ³³Ona görə də siz əvvəlcə Allahın Padşahlığını və Onun salehliyini axtarın. Onda bunların hamısı sizə əlavə olaraq veriləcək. ³⁴Beləliklə, sabahın qayğısını çəkməyin. Çünki sabahkı gün özü üçün qayğı çəkəcək. Hər günün öz yamanlığı kifayətdir!

¹ 6:19 Yaq. 5:2-3 ^m 6:24 Sərvət – arami dilində *mamon*. ⁿ 6:29 1Pad. 10:4-7; 2Saln. 9:3-6

Mühakimə etməyin*(Luka 6:37-42)*

7 ¹Mühakimə etməyin ki, siz də mühakimə olunmayasınız. ²Çünkü hansı hökmə mühakimə etsəniz, onunla da mühakimə olunacaqsınız. Siz hansı ölçü ilə ölçsəniz, sizin üçün də eyni ölçü ilə ölçüləcək. ³Sən nə üçün qardaşının gözündə çöpü görürsən, amma öz gözündəki tiri seçmirsən? ⁴Öz gözündə tir ola-ola qardaşına necə deyə bilərsən: “Qoy gözündəki çöpü çıxarımlı!” ⁵Ey ikiüzlü, əvvəlcə öz gözündən tiri çıxar, onda aydın görərsən ki, qardaşının gözündəki çöpü necə çıxarmaq olar.

⁶Müqəddəs olanı itlərə verməyin və mirvarilərinizi donuzlara atmayın; yoxsa bunları ayaqları ilə tapdalayarlar və dönüb sizi parçalayarlar.

Dua haqqında təlim*(Luka 11:9-13)*

⁷Diləyin, sizə veriləcək, axtarın, tapacaqsınız, qapını döyün və sizə açılacaq. ⁸Çünkü hər diləyən alar, axtaran tapar, qapı döyənə açılar. ⁹Aranızdan kimsə oğlu ondan çörək diləsə, ona daş verərmidi? ¹⁰Ya da balıq diləsə, ona ilan verərmidi? ¹¹Beləliklə, siz pis olduğunuz halda öz övladlarınıza yaxşı hədiyyələr verməyi bilərsiniz, göylərdə olan Atanızın Ondan diləyənlərə gözəl hədiyyələr verəcəyi nə qədər yəqindir! ¹²^Pİnsanların sizinlə necə rəftar etməsini istəyirsinizsə, siz də onlarla elə rəftar edin. Çünki Qanun və Peyğəmbərlərin söylədiyi də elə budur.

Dar qapı və geniş qapı*(Luka 13:24)*

¹³Dar qapıdan girin. Çünki həlakə aparan qapı geniş və yolu enlidir. Bu qapıdan girənlər çoxdur. ¹⁴Amma həyata aparan qapı dar və yolu ensizdir, onu tapanlar azdır.

Ağac və bəhrə*(Mat. 12:33-35; Luka 6:43-46; 13:25-27)*

¹⁵Yalançı peyğəmbərlərdən özünüzdü gözləyin! Onlar yanınıza quzu cildində gələrlər, amma daxilən yırtıcı qurddurlar. ¹⁶Onları bəhrələrindən tanıyacaqsınız. Qaratikandan üzüm yaxud qanqaldan əncir yığılarmı? ¹⁷Beləcə də hər yaxşı ağac yaxşı bəhrə, pis ağac isə pis bəhrə verir. ¹⁸Yaxşı ağac pis bəhrə verə bilməz, pis ağac da yaxşı bəhrə verə bilməz. ¹⁹^qYaxşı bəhrə verməyən hər ağac kəsilər və oda atılır. ²⁰Beləliklə, yalançı peyğəmbərləri bəhrələrindən tanıyacaqsınız.

²¹ Mənə “ya Rəbb, ya Rəbb” deyən hər kəs Səməvi Padşahlığa girməyəcək; lakin göylərdə olan Atamın iradəsini yerinə yetirən oraya girəcək. ²² O gün bir çoxları Mənə deyəcək: “Ya Rəbb, ya Rəbb, biz Sənin adınla peyğəmbərlik etmirdikmi? Sənin adınla cinləri qovmurduqmu? Sənin adınla bir çox möcüzələr yaratmırdıqmi?” ²³ Onda Mən onlara bəyan edəcəyəm: “Ey qanunsuzluq edənlər, Mən sizi heç vaxt tanımamışam, Məndən uzaq olun!”

Ağıllı bənnə və ağılsız bənnə
(Luka 6:47-49)

²⁴ Beləliklə, bu sözlərimi eşidib onlara əməl edən hər kəs öz evini qaya üzərində quran ağıllı adama bənzəyir. ²⁵ Yağış yağar, sellər gələr, yellər əsər və o evə hücum edər. Amma ev uçmaz, çünki təməli qaya üzərində qurulub. ²⁶ Bu sözlərimi eşidib onlara əməl etməyən hər kəs isə öz evini qum üzərində tikən ağılsız adama bənzəyir. ²⁷ Yağış yağar, sellər gələr, yellər əsər və o evə hücum edər. Ev uçar və onun yığılması bir müsibət olar».

²⁸ İsa bu sözləri bitirəndə xalq Onun təliminə təəccübləndi, ²⁹ çünki onlara öz ilahiyyətçiləri kimi deyil, səlahiyyət sahibi kimi təlim öyrədirdi.

İsa bir cüzamlıya şəfa verir
(Mark 1:40-45; Luka 5:12-16)

8 ¹ İsa dağdan endiyi zaman böyük bir izdiham Onun ardınca getdi. ² Bu zaman cüzamlı bir adam yaxınlaşıb «ya Rəbb, əgər istəsən, mənə pak edə bilərsən» deyərək Ona səcdə qıldı. ³ İsa əlini uzadıb ona toxundu və dedi: «İstəyirəm, pak ol!» Dərhal bu adam cüzamdan pak oldu. ⁴ İsa ona dedi: «Bax heç kəsə bir söz demə, amma get, özünü kahinə göstər. Hər kəsə şəhadət olsun deyə Musanın buyurduğu təqdimi apar».

Yüzbaşının imanı
(Luka 7:1-10)

⁵ İsa Kefernahuma girərkən bir yüzbaşı Ona yaxınlaşıb yalvardı: ⁶ «Ya Rəbb, xidmətçim iflic olub evdə yatır, çox iztirab çəkir». ⁷ İsa ona dedi: «Mən gəlib ona şəfa verəcəyəm». ⁸ Yüzbaşı cavab verərək dedi: «Ya Rəbb, mən layiq deyiləm ki, Sən mənim evimə girəsən. Ancaq bir söz söylə, onda xidmətçim sağalacaq. ⁹ Çünki mən də tabeçilik altında olan bir adamam, mənim də tabeçiliyimdə əsgərlər var. Birinə “Get!” deyirəm, o gedir, digərinə isə “Gəl!” deyirəm, o da gəlir. Quluma “Bunu et!”

^s 7:23 Zəb. 6:8; Luka 13:27 ^t 7:28-29 Mark 1:22; Luka 4:32 ^u 8:4 Lev. 14:1-32

deyirəm, o da edir». ¹⁰Bunu eşidən İsa heyərət etdi. O ardınca gələn xalqa dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: İsraildə heç kimdə belə böyük iman görmədim. ¹¹»Sizə deyirəm ki, şərqdən və qərbdən bir çoxu gələcək və Səməvi Padşahlıqda İbrahimlə, İshaqla və Yaqubla bir süfrəyə oturacaq. ¹²»Amma bu padşahlığın əsl övladları isə qaranlıq çölə atılacaq. Orada ağlaşma və diş qıcirtısı olacaq». ¹³Sonra İsa yüzbaşıya dedi: «Get, qoy sənin imanına görə olsun». Yüzbaşının xidmətçisi də o saat sağaldı.

İsa çox adama şəfa verir
(Mark 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴İsa Peterin evinə gəldi. Onun qayınanasının qızdırma içində yatdığını gördü. ¹⁵İsa onun əlinə toxundu və qadının qızdırması düşdü. Qadın qalxıb İsaya xidmət etməyə başladı.

¹⁶Axşam olduqda isə cinə tutulmuş bir çox adamı İsanın yanına gətirdilər. O, sözlə ruhları çıxartdı və xəstələrin hamısına şəfa verdi. ¹⁷»Bu, Yeşaya peyğəmbər vasitəsilə söylənən bu sözlər yerinə yetsin deyərək baş verdi:

«Bizim xəstəliklərimizi O çəkdi,
Naxoşluqlarımızı Öz üzərinə götürdü».

İsanın şagirdi olmaq nə deməkdir
(Luka 9:57-62)

¹⁸İsa ətrafında izdihamı gördükdə əmr verdi ki, o biri sahilə keçsin. ¹⁹Bu zaman bir ilahiyatçı Ona yaxınlaşıb dedi: «Müəllim! Sən hara getsən, Sənin ardınca gedəcəyəm». ²⁰İsa ona dedi: «Tülkülərin də yuvası, göydə uçan quşların da yuvası var. Amma Bəşər Oğlunun başını qoymağa belə, yeri yoxdur».

²¹Şagirdlərindən bir başqası İsaya dedi: «Ya Rəbb, mənə icazə ver, əvvəlcə gedim, atamı dəfn edirəm». ²²İsa ona dedi: «Ardınca gəl. Qoy ölümlər öz ölümlərini dəfn etsin».

İsa tufanı yatırır
(Mark 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³İsa qayığa mindiyi zaman şagirdləri də Onun ardınca getdi. ²⁴Göldə elə böyük tufan qopdu ki, qayıq dalgalarla örtüldü. Amma İsa yatırdı. ²⁵Şagirdlər yaxınlaşıb İsanı oyadaraq dedilər: «Ya Rəbb, bizi xilas et, biz həlak oluruq!» ²⁶İsa onlara «Ey imanlı az olanlar, niyə qorxursunuz?» dedi. Sonra durub küləklərə və gölə qadağan etdi, onda dərin sükut çökdü. ²⁷Onlar heyərət içində qalıb dedilər: «Bu necə bir Adamdır ki, küləklər də, göl də Ona itaət edir?»

▼ 8:11 Luka 13:29 ✞ 8:12 Mat. 22:13; 25:30; Luka 13:28 ✞ 8:17 Yeş. 53:4

Cinə tutulmuş iki nəfər sağaldılar
(Mark 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸İsa o biri sahilə yerləşən Qadaralıların^y diyarına gəldiyi zaman qəbir mağaralarından çıxan cinə tutulmuş iki nəfər Onunla qarşılaşdı. Onlar elə təhlükəli idi ki, heç kim o yoldan keçə bilmirdi. ²⁹Budur, onlar bağırıdılar: «Ey Allahın Oğlu, bizdən nə istəyirsən? Buraya vaxtından əvvəl bizə izzət verməyəmi gəlmisən?» ³⁰Onlardan uzaqda böyük bir donuz sürüsü otlayırdı. ³¹Cinlər İsaya yalvardılar: «Bizi qovacaqsansa, bu donuz sürüsünə göndər». ³²İsa onlara «Gedin!» dedi. Cinlər də adamlardan çıxıb donuzların içinə girdi. Beləliklə, bütün sürü uçurumdan aşağı, gölə atılıb suda boğuldu. ³³Donuz otaranlar isə qaçdılar, şəhərə gəlib hər şeyi və cinə tutulmuş adamların başına gələn əhvalatı xəbər verdilər. ³⁴Bundan sonra bütün şəhər əhalisi İsanı qarşılamağa çıxdı. İsanı görəndə Ona yalvardılar ki, onların bölgəsindən çıxsın.

İsa iflicə şəfa verir
(Mark 2:1-12; Luka 5:17-26)

9 ¹İsa qayığa minərək gölü keçdi və Öz şəhərinə gəldi. ²Onun yanına yataqda yatan bir iflic adamı gətirdilər. İsa onların imanını görəndə iflic olan adama dedi: «Cəsarətli ol, oğlum, günahların bağışlandı». ³Onda bəzi ilahiyyatçılar öz-özünə dedilər: «Bu Adam küfr danışır». ⁴Onların nə düşündüklərini görərək İsa dedi: «Niyə ürəyinizdə pis şeylər fikirləşirsiniz? ⁵Bax hansı daha asandır? “Günahların bağışlandı” deməkmi, yoxsa “Qalx, yeri!” demək? ⁶Lakin siz bilin ki, Bəşər Oğlunun yer üzündə günahları bağışlamaq səlahiyyəti var» və onda iflicə dedi: «Qalx, yatağını götür və evinə get!» ⁷Xəstə qalxıb evinə getdi. ⁸Xalq bunu gördükdə qorxdu^z və insanlara bu cür səlahiyyət verən Allaha izzətləndirdi.

Matta şagirdlərə qoşulur
(Mark 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹İsa oradan keçəndə vergi yığılan yerdə oturan Matta adlı bir adamı görüb ona dedi: «Ardımca gəl». O da durub İsanın ardınca getdi. ¹⁰^aİsa evdə süfrəyə oturanda bir çox vergiyığanlarla günahkarlar gəlib Onunla və şagirdləri ilə birgə oturdular. ¹¹Farisələr bunu gördükdə Onun şagirdlərinə dedilər: «Niyə Müəlliminiz vergiyığanlar və günahkarlarla birgə yemək yeyir?» ¹²Amma İsa bunu eşidəndə dedi:

^y 8:28 Qadaralıların – bəzi əlyazmalarda *Gergesalıların*. ^z 9:8 Qorxdı – bəzi əlyazmalarda *heyrtləndi*. ^a 9:10-11 Luka 15:1-2

«Sağlamların deyil, xəstələrin həkimə ehtiyacı var. ^{13b}Gedin və “Mən qurban deyil, mərhəmət istəyirəm” sözünün mənasını öyrənin. Çünki Mən salehləri deyil, günahkarları çağırmaq^c üçün gəlmişəm».

Oruc barəsindəki sual
(Mark 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴O zaman Yəhyanın şagirdləri İsanın yanına gəlib dedilər: «Nə üçün biz və fariseylər çox oruc tuturuq, amma Sənin şagirdlərin oruc tutmur?»
¹⁵İsa onlara cavab verdi: «Bəy yanlarında olanda sağdıışı və soldışı yas tuta bilərmi? Lakin bəyin onların arasından aparılacağı günlər gələcək və o zaman oruc tutacaqlar.

¹⁶Heç kim köhnə paltara təzə parçadan yamaq vurmaz. Çünki təzə yamaq köhnə paltardan qopar və yırtıq daha pis olar. ¹⁷Eləcə də təzə şərabı köhnə tuluqlara doldurmazlar. Yoxsa tuluqlar partlayar, şərab tökülər, tuluqlar da zay olar. Təzə şərab təzə tuluqlara doldurulur; onda hər ikisi qorunar».

Qızın dirilməsi və qadının şəfa tapması
(Mark 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸Bu şeyləri onlara söyləyərkən bir rəis gəldi və Ona səcdə qılaraq dedi: «Qızım indi ölür, amma gəlib əlini onun üstünə qoysan, yaşayacaq».
¹⁹İsa qalxıb şagirdləri ilə onun ardınca getdi.

²⁰Həmin vaxt on iki il qanaxma xəstəliyinə tutulan bir qadın İsanın arxasından gəlib Onun paltarının ələyinə toxundu. ²¹Çünki öz-özünə deyirdi: «Heç olmasa paltarına toxunsam, sağlaram». ²²İsa da dönüb onu görərək dedi: «Cəsarətli ol, qızım, imanını səni xilas etdi». Qadın o saat sağaldı.

²³İsa rəisin evinə gələndə tütək çalanları və qarışıqlıq salan izdihamı gördü ²⁴və dedi: «Çəkilin buradan, çünki qız ölməyib, sadəcə olaraq yatıb». Onlar İsaya güldülər. ²⁵Amma camaat çölə çıxarılanda İsa içəri girdi və qızın əlindən tutdu; qız da ayağa qalxdı. ²⁶Bu xəbər o torpağın hər tərəfinə yayıldı.

İki kor ilə bir lal sağaldılar

^{27d}İsa oradan keçərkən iki kor adam Onun ardınca gələrək qışqırırdı: «Ey Davud Oğlu! Bizə rəhm elə!» ²⁸Evə girdikdə korlar Onun yanına gəldilər. İsa onlara dedi: «Bunu etməyə qadir olduğuma inanırsınızmı?» Kor adamlar Ona dedilər: «Bəli, ya Rəbb». ²⁹O zaman İsa onların gözlərinə toxunaraq dedi: «Sizə imanınıza görə olsun». ³⁰Onların

^b 9:13 Huşə 6:6; Mat. 12:7 ^c 9:13 Çağırmaq – bəzi əlyazmalarda tövbəyə çağırmaq.

^d 9:27 Mat. 20:30

gözləri açıldı. İsa «baxın heç kim bu barədə bilməsin» deyə onlara ciddi tapşırırdı. ³¹ Onlar isə çıxıb Onun haqqındakı xəbəri o torpağın hər tərəfinə yaydılar.

³² Onlar çıxarkən cinə tutulmuş lal bir adamı İsanın yanına gətirdilər. ³³ Cin qovulandan sonra lal danışmağa başladı. Xalq heyrtlənərək dedi: «İsraildə heç vaxt belə bir şey baş verməmişdi». ³⁴ Lakin fariseylər deyirdilər: «O, cinlərin başçısının gücü ilə cinləri qovur».

Məhsul çox, işçilər az

³⁵ İsa bütün şəhər və kəndləri gəzib-dolaşaraq onların sinaqoqlarında təlim öyrədir, Səməvi Padşahlığın Müjdəsini vəz edir, hər cür xəstəliyə və hər cür naxoşluğa şəfa verirdi. ³⁶ Lakin izdihamı görəndə İsanın onlara rəhmi gəldi, çünki çobansız qoyunlar kimi təqətsiz və çarəsiz idilər. ³⁷ O zaman İsa şagirdlərinə dedi: «Məhsul çoxdur, işçilərsə azdır. ³⁸ Buna görə də məhsulun Sahibinə yalvarın ki, Öz məhsulunu yığmaq üçün işçilər göndərsin».

On iki şagirdə verilən vəzifə

(Mark 3:13-19; 6:7-13; Luka 6:12-16; 9:1-6; 10:1-12)

10 ¹ İsa On iki şagirdini yanına çağırıb onlara natəmiz ruhlar üzərində səlahiyyət verdi ki, bunları qovsunlar, hər cür xəstəliyə və hər cür naxoşluğa şəfa versinlər. ² Bu On iki həvarinin adları belədir: birincisi Peter adlanan Şimon və onun qardaşı Andrey, Zavday oğlu Yaqub və qardaşı Yəhya, ³ Filip və Bartalmay, Tomas və vergiyəgən Matta, Halfay oğlu Yaqub və Tadday, ⁴ Kənançı^e Şimon və İsayə xəyanət edən Yəhuda İskaryot.

⁵ İsa həmin on iki nəfəri belə əmrlə göndərdi: «Başqa millətlərin arasına getməyin və Samariyalıların heç bir şəhərinə girməyin, ⁶ amma İsrail xalqının itmiş qoyunlarının yanına gedin. ⁷ Getdiyiniz yerlərdə “Səməvi Padşahlıq yaxınlaşıb” deyə vəz edin. ⁸ Xəstələrə şəfa verin, ölüləri dirildin, cüzamlıları pak edin, cinləri çıxarın. Müftə aldınız, müftə verin. ⁹ Qurşağınızda nə qızıl, nə gümüş, nə də mis götürün. ¹⁰ Yol üçün nə torba, nə iki köynək, nə çarıq, nə də əsa götürün. Çünki işçi öz azuqəsinə layiqdir. ¹¹ Hansı şəhərə ya kəndə girsəniz, orada ləyaqətli kimdirsə, axtarın və yola çıxanacan onun evində qalın. ¹² O evə girərkən

^e 9:34 Mat. 10:25; 12:24; Mark 3:22; Luka 11:15 ^f 9:35 Mat. 4:23; Mark 1:39;

Luka 4:44 ^g 9:36 Say. 27:17; 1Pad. 22:17; 2Saln. 18:16; Yez. 34:5; Zək. 10:2; Mark 6:34

^h 9:37-38 Luka 10:2; Yəh. 4:35 ⁱ 10:3 Tadday – bəzi əlyazmalarda Tadday ləqəbi verilən Lebbay. ^j 10:4 Kənançı – Romalıları qarşı müqəddəs müharibəyə hazırlaşan yəhudi millətçi təşkilatının üzvünə verilən ad. ^k 10:7-15 Luka 10:4-12 ^l 10:9-10 Luka 10:4

^m 10:10 1Kor. 9:14; 1Tim. 5:18

ev sakinlərini salamlayın. ¹³ Əgər ev layıqdırsa, əmin-amanlığınız onun üzərinə gəlsin; layıq deyilsə, əmin-amanlığınız özünüza qayıtsın. ¹⁴ Kim sizi qəbul etməyib sözlərinizi dinləməzsə, o evdən və ya şəhərdən çıxarkən ayaqlarınızın tozunu çırpın. ¹⁵ Sizə doğrusunu deyirəm: qiyamət günüⁿ Sodom və Homorra diyarının halı o şəhərin halından daha asan olacaq.

Şagirdlərin sıxıntıları
(Mark 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ Budur, sizi qurdlar arasına quzular kimi göndərirəm. Ona görə də ilan kimi müdrik və göyərçin kimi məsum olun. ¹⁷ İnsanlardan özünüzi gözləyin. Çünki onlar sizi məhkəmələrə çəkəcək, sinaqoqlarında qamçılacaq. ¹⁸ Onlara və millətlərə şəhadət etmək üçün siz Mənə görə valilərin və padşahların qarşısına aparılacaqsınız. ¹⁹ Onlar sizi təslim edəndə necə və ya nə deyəcəyiniz barədə qayğı çəkməyin. Nə deyəcəyiniz həmin vaxt sizə bildiriləcək, ²⁰ çünki danışan siz yox, sizdə danışan Atanızın Ruhudur. ²¹ Qardaş qardaşı, ata övladını ölümə təslim edəcək. Övladlar ata-anasına qarşı çıxıb onları edam etdirəcək. ²² Mənim adıma görə hamı sizə nifrət edəcək. Amma axıracan dözən xilas olacaq. ²³ Sizi bir şəhərdə təqib edəndə başqasına qaçın. Çünki sizə doğrusunu deyirəm: siz İsrail şəhərlərini dolaşib-qurtarmamış Bəşər Oğlu gələcək.

²⁴ Şagird müəllimindən, qul da ağasından üstün deyil. ²⁵ Şagirdin öz müəllimi, qulun isə öz ağası kimi olması ona kifayətdir. Əgər ev sahibinə Baal-Zevul dedilsə, onun ailə üzvlərinə bundan nə qədər artıq deyəcəklər!

Kimdən qorxmalı
(Luka 12:2-9)

²⁶ Beləliklə, onlardan qorxmayın. Çünki elə örtülü bir şey yoxdur ki, aşkara çıxmıyacaq və elə gizli bir şey yoxdur ki, bilinməyəcək. ²⁷ Sizə qaranlıqda dediklərimi gün işığında söyləyin və qulağınıza pıçıldananı damlardan bəyan edin. ²⁸ Bədəni öldürüb canı öldürə bilməyənlərdən qorxmayın. Həm canı, həm bədəni cəhənnəmdə məhv edə bilən Allahdan qorxun. ²⁹ İki sərçə bir qara pula satılmırmı? Onlardan biri belə, Atanızın izni olmadan yerə düşməz. ³⁰ Sizin başınızdakı saçlar belə, sayılıb. ³¹ Ona görə də qorxmayın, siz saysız-hesabsız sərçədən daha dəyərlisiniz.

ⁿ 10:14 Həv. 13:51 ^j 10:15 Yar. 19:24-28; Mat. 11:24 ^p 10:15 Qiyamət günü – hərfi tərcümədə *mühakimə günü*. ^q 10:16 Luka 10:3 ^r 10:19-20 Luka 12:11-12
^s 10:21 Mark 13:12; Luka 21:16 ^t 10:22 Mat. 24:9,13 ^u 10:24 Luka 6:40; Yəh. 13:16; 15:20 ^v 10:25 Mat. 9:34; 12:24; Mark 3:22; Luka 11:15 ^w 10:26 Mark 4:22; Luka 8:17

³²İnsanlar qarşısında Məni iqrar edən hər kəsi Mən də göylərdə olan Atamın qarşısında iqrar edəcəyəm. ^{33x}Amma kim insanlar qarşısında Məni inkar etsə, Mən də onu göylərdə olan Atamın qarşısında inkar edəcəyəm.

İsaya layiq olmaq
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴Düşünməyin ki, yer üzünə sülh gətirməyə gəlmişəm. Mən sülh deyil, qılınc gətirməyə gəlmişəm. ^{35y}Çünki Mən oğulu atasından, qızı anasından, gəlini də qayınanasından ayırmağa gəlmişəm.

³⁶“İnsanın düşməni öz ev əhli olacaq”.

³⁷Atasını ya anasını Məndən artıq sevən kəs Mənə layiq deyil. Oğlunu ya qızını Məndən artıq sevən də Mənə layiq deyil. ^{38z}Çarmıxını götürməyib ardımca gələn kəs də Mənə layiq deyil. ^{39a}Canını qoruyan kəs onu itirəcək, Mənim uğrumda canını itirənsə onu qoruyacaq.

^{40b}Sizi qəbul edən kəs Məni qəbul edər. Məni qəbul edən də Məni Göndərəni qəbul edər. ⁴¹Peyğəmbəri peyğəmbər olduğu üçün qəbul edən kəs peyğəmbərə layiq bir mükafat alacaq. Salehi saleh olduğu üçün qəbul edən də salehə layiq bir mükafat alacaq. ^{42c}Kim bu kiçiklərdən birinə şagird olduğu üçün hətta bir kasa soyuq su içirdərsə, sizə doğrusunu deyirəm: mükafatsız qalmayacaq».

İsa Məsih və Vəftizçi Yəhya
(Luka 7:18-35)

11 ¹İsa On İki şagirdinə nəsihət verib qurtarandan sonra öyrədərək vəz etmək üçün onların şəhərlərinə getdi.

²Yəhya isə Məsihin işlərini zindanda eşidərək öz şagirdlərini^d göndərüb ³Ondan soruşdu: «Gəlməli Olan Sənsənmi, yoxsa başqasını gözləyək?» ⁴İsa onlara belə cavab verdi: «Gedin, eşidib gördüklərinizi Yəhyaya bildirin: ^{5e}korlar görür, axsaqlar yeriyr, cüzamlılar pak olur, karlar eşidir, ölülər dirilir və yoxsullara Müjdə yayılır. ⁶Kim Mənə görə büdrəməsə, nə bəxtiyardır!»

⁷Onlar gedərkən İsa camaata Yəhya haqqında danışmağa başladı: «Çölə nəyə baxmağa getmişdiniz? Küləyin sarsıtdığı qamışamı? ⁸Bəs onda nəyə baxmağa getmişdiniz? Nəfis toxunmuş paltar geymiş bir adamamı? Amma nəfis toxunmuş paltar geyənlər padşahların saraylarında qalır. ⁹Bəs onda nəyə baxmağa getmişdiniz? Bir peyğəmbərəmi? Bəli, sizə

x 10:33 2Tim. 2:12 y 10:35-36 Mik. 7:6 z 10:38 Mat. 16:24; Mark 8:34; Luka 9:23

a 10:39 Mat. 16:25; Mark 8:35; Luka 9:24; 17:33; Yəh. 12:25 b 10:40 Mark 9:36-37;

Luka 9:47-48; 10:16; Yəh. 13:20 c 10:42 Mark 9:41 d 11:2 Şagirdlərini – bəzi

əlyazmalarda şagirdlərindən ikisini (Luka 7:18). e 11:5 Yeş. 35:5-6; 61:1-3

deyirəm, hətta peyğəmbərdən də üstün birinə. ^{10f}Bu o adamdır ki, onun haqqında yazılıb:

“Budur, Sənin önündə Öz elçimi göndərirəm,

O Sənin qabağında yolunu hazırlayacaq”.

¹¹Sizə doğrusunu deyirəm: qadından doğulanlar arasında Vəftizçi Yəhyadan daha üstün olan meydana çıxmayıb. Amma Səmavi Padşahlıqda ən kiçik olan ondan üstündür. ^{12s}Vəftizçi Yəhyanın günlərindən indiyə qədər Səmavi Padşahlıq zorla alınır və zor işlədənlər onu ələ keçirir. ¹³Çünkü bütün Peyğəmbərlər və Qanun Yəhyaya qədər peyğəmbərlik etdi. ^{14h}Əgər onu qəbul etmək istəyirsinizsə, gəlməli olan İlyas odur. ¹⁵Qulağı olan eşitsin!

¹⁶⁻¹⁷Bəs bu nəslə nəyə bənzədim? O, bazar meydanlarında oturan və

“Biz sizə tütək çaldıq, sizsə oynamadınız.

Biz mərsiyələr oxuduq, sizsə matəm tutmadınız”

deyib başqalarını səsləyən uşaqlara bənzəyir. ¹⁸Çünkü Yəhya gəldikdə nə çörək yeyir, nə şərab içirdi və onlar deyirlər: “O, cinə tutulmuşdur”. ¹⁹Bəşər Oğlu gəldikdə yeyib-içdi və onlar deyirlər: “Bu qarınqulu və əyyaş adama baxın! Vergiyənlərə və günahkarlara dost oldu!” Amma hikmət öz əməlləri iləⁱ təsdiq olunur».

Tövbə etməyən şəhərlər

(Luka 10:13-15)

²⁰Onda İsa bir çox möcüzələr göstərdiyi şəhərləri tövbə etmədikləri üçün məzəmmət etməyə başladı. ^{21j}«Vay halına, ey Korazin! Vay halına, ey Bet-Sayda! Sizdə baş vermiş möcüzələr Sur və Sidonda olsaydı, onlar çoxdan çul geyinib külənin üstündə oturaraq tövbə edərdilər. ²²Amma sizə deyirəm: qiyamət günü^k Sur və Sidonun halı sizinkindən daha asan olacaq. ^{23l}Sən, ey Kefernəhum, göyə qədər ucalacaqsanmı? Ölülər diyarına qədər enəcəksən. Çünki səndə baş vermiş möcüzələr Sodomda olsaydı, o bu günə qədər durardı. ^{24m}Ancaq Mən sizə deyirəm: qiyamət günüⁿ Sodom diyarının halı səninkindən daha asan olacaq».

Yorğunlara Müjdə

(Luka 10:21-22)

²⁵O vaxt İsa davam edərək dedi: «Ey yerin-göyün Sahibi olan Ata! Səndən razıyam ki, bu şeyləri müdrik və dərrakəli adamlardan gizlədib

^f 11:10 Mal. 3:1 ^g 11:12-13 Luka 16:16 ^h 11:14 Mal. 4:5; Mat. 17:10-13;

Mark 9:11-13 ⁱ 11:19 *Əməlləri ilə* – bəzi əlyazmalarda *övladları tərəfindən* (Luka 7:35).

^j 11:21 Yeş. 23:1-18; Yez. 26:1-28:26; Yoel 3:4-8; Amos 1:9-10; Zək. 9:2-4 ^k 11:22 *Qiyamət*

günü – hərfi tərcümədə *mühakimə günü*. ^l 11:23 Yar. 19:24-28; Yeş. 14:13-15

^m 11:24 Mat. 10:15; Luka 10:12 ⁿ 11:24 *Qiyamət günü* – hərfi tərcümədə *mühakimə günü*.

körpələrə agah etdin. ²⁶Bəli, Ata! Çünki bu Sənin xoş niyyətin idi. ²⁷^JAtam tərəfindən hər şey Mənim ixtiyarıma verildi. Oğulu Atadan başqa heç kəs tanımaz. Atanı da Oğuldan və Oğulun agah etmək istədiyi şəxsdən başqa heç kəs tanımaz.

²⁸Ey bütün yorğunlar və yükləri ağır olanlar, Mənim yanıma gəlin, Mən sizə rahatlıq verərəm. ²⁹^PMənim boyunduruğumu üzərinizə götürün və Məndən öyrənin. Çünki Mən həlim və qəlbən itaətkaram. Bununla canınıza rahatlıq taparsınız. ³⁰Çünki Mənim boyunduruğum rahat və yüküm yüngüldür».

Şənbə günü haqqında təlim

(Mark 2:23-28; Luka 6:1-5)

12 ¹^QO vaxtlar İsa bir Şənbə günü taxıl zəmiləri arasından keçirdi. Şagirdləri ac idi və sünbülləri qırıb yeməyə başladılar. ²Fariseylər bunu görüb Ona dedilər: «Budur, şagirdlərin Şənbə günü qadağan olunan işləri görürlər». ³İsa onlara dedi: «Davud və yanındakılar ac olanda nə etdiklərini oxumamısınızmi? ⁴O, Allahın evinə girdi; ona və yanındakılara deyil, yalnız kahinlərə yeməyə icazə verilən təqdis çörəklərini yedilər. ⁵Eləcə də Qanunda oxumamısınız ki, kahinlər məbəddə Şənbəni pozurlar, lakin təqsirsiz sayılırlar? ⁶Amma sizə deyirəm ki, məbəddən daha üstün Olan buradadır. ⁷«Əgər siz “Mən qurban deyil, mərhəmət istəyirəm” sözünün mənasını bilsəydiniz, təqsirsizləri məhkum etməzdiniz. ⁸Ona görə ki Bəşər Oğlu Şənbə gününün Sahibidir».

Əli qurumuş adamın şəfəsi

(Mark 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹İsa oradan ayrılıb onların sinaqoquna girdi. ¹⁰Budur, orada əli qurumuş bir adam var idi. Bəzi adamlar İsanı ittiham etmək məqsədi ilə «Şənbə günü şəfa verməyə icazə varmı?» deyər soruşdular. ¹¹İsa onlara belə cavab verdi: «Hansınızın bir qoyunu olarsa və qoyun Şənbə günü çuxura düşərsə, onu tutub çıxartmaz? ¹²İnsan qoyundan nə qədər dəyərlidir! Beləliklə, Şənbə günü xeyirxah iş görməyə icazə var». ¹³Sonra İsa adama dedi: «Əlini uzat!» O, əlini uzatdı və əli əvvəlki halına qayıdıb o biri əli kimi sağlam oldu. ¹⁴Fariseylər çıxıb İsanı necə məhv etmək barədə məsləhətləşdilər.

Allahın seçdiyi Qul

¹⁵İsa bunu bilib oradan uzaqlaşdı. Böyük bir izdiham Onun ardınca getdi və İsa onların hamısına şəfa verdi. ¹⁶Amma onlara qadağan etdi

^J 11:27 Yəh. 1:18; 3:35; 10:15 ^P 11:29 Yer. 6:16 ^Q 12:1 Qanun. 23:25

^r 12:3-4 Lev. 24:9; 1Şam. 21:1-6 ^s 12:7 Huşə 6:6; Mat. 9:13 ^t 12:11 Luka 14:5

ki, Onun kim olduğunu deməsinlər. ¹⁷«Bu, Yeşaya peyğəmbər vasitəsilə söylənən həmin söz yerinə yetsin deyə baş verdi:

¹⁸ «Budur, Mənim seçdiyim Qulum!

Mənə sevimlidir, könlüm Ondan razıdır.

Mən Öz Ruhumu Onun üzərinə qoyacağam.

O, millətlərə ədalət elan edəcək.

¹⁹ O nə mübahisə, nə də fəryad edəcək.

Küçələrdə heç kim Onun səsinə eşitməyəcək.

²⁰ Ədaləti zəfərə çatdırana qədər

Əzilmiş qamışı qırmayacaq,

Tüstülənən piltəni söndürməyəcək.

²¹ Millətlər Onun adına ümid bağlayacaq».

İsa və Baal-Zevul

(Mark 3:20-30; Luka 6:43-45; 11:14-23)

²² Ondan sonra İsanın yanına cinə tutulmuş kor və lal bir adamı gətirdilər. İsa ona şəfa verdi. Beləcə o danışmağa və görməyə başladı.

²³ Bütün xalq «Bu, Davudun Oğlu deyilmi?» deyə mat qaldı. ²⁴ Lakin fariseylər bunu eşitdikdə dedilər: «Bu Adam ancaq cinlərin başçısı Baal-Zevulun gücü ilə cinləri qovur».

²⁵ Fariseylərin nə düşündüklərini bilən İsa onlara dedi: «Öz daxilindən bölünmüş hər padşahlıq viran qalar və öz daxilindən bölünmüş hər şəhər yaxud ev davam gətirməz. ²⁶ Əgər Şeytan Şeytanı qovarsa, özü daxilindən bölünmüş olur. Bu vəziyyətdə onun padşahlığı necə davam gətirər? ²⁷ Əgər Mən cinləri Baal-Zevulun gücü ilə qovuramsa, bəs sizin adamlarınız kimin gücü ilə qovur? Buna görə də onlar sizin hakimləriniz olacaq. ²⁸ Lakin Mən cinləri Allahın Ruhı ilə qovuramsa, deməli, Allahın Padşahlığı üzərinizə gəlib. ²⁹ Bir kimsə güclü adamın evinə girib əvvəlcə onun əl-qolunu bağlamadan onun malını necə qarət edə bilər? Gərək o adamın əvvəlcə əl-qolunu bağlasın, sonra evini qarət etsin. ³⁰ Mənimlə olmayan Mənə qarşıdır və Mənimlə yığmayan dağıdır.

³¹ Buna görə sizə deyirəm: hər bir günah və hər bir küfr insanlara bağışlanacaq; amma Ruha qarşı küfr bağışlanmayacaq. ³² Kim Bəşər Oğluna qarşı söz söyləyərsə, bağışlanacaq; amma kim Müqəddəs Ruha qarşı söyləyərsə, nə bu dövrdə bağışlanacaq, nə də gələcək dövrdə.

³³ Ya ağaca yaxşı, bəhrəsinə də yaxşı deyin yaxud ağaca pis, bəhrəsinə də pis deyin; çünki ağac bəhrəsindən tanınır. ³⁴ Ey gürzələr nəsl, siz pis olduğunuz halda necə yaxşı şeylər söyləyə bilərsiniz? Çünki ürək doluluğundan ağız danışar. ³⁵ Yaxşı adam yaxşılıq xəzinəsindən yaxşı

^u 12:17-21 Yeş. 42:1-4 ^v 12:24 Mat. 9:34; 10:25 ^w 12:30 Mark 9:40

^x 12:31-32 Luka 12:10 ^y 12:33 Mat. 7:20 ^z 12:34 Mat. 3:7; 15:18; 23:33; Luka 3:7

şeylər çıxarır, pis adam isə pislik xəzinəsindən pis şeylər çıxarır. ³⁶Mən sizə deyirəm: insanlar söylədikləri hər boş söz üçün qiyamət günü^a hesab verəcəklər. ³⁷Çünki öz sözlərinə görə haqq qazanacaqsan və öz sözlərinə görə məhkum olunacaqsan».

Yunus peyğəmbərin əlaməti

(Mat. 16:1-4; Mark 8:11-12; Luka 11:24-26,29-32)

³⁸^bO zaman bəzi ilahiyyatçılar və fariseylər İsayə dedilər: «Müəllim, Səndən bir əlamət görmək istəyirik». ³⁹İsa onlara belə cavab verdi: «Pis və vəfasız nəsil bir əlamət axtarır. Amma ona Yunus peyğəmbərin əlamətindən başqa heç bir əlamət verilməyəcək. ⁴⁰^cÇünki Yunus üç gün-üç gecə nəhəng balığın qarnında necə qalmışdısa, Bəşər Oğlu da üç gün-üç gecə yerin bağrında elə qalacaq. ⁴¹^dNineva xalqı qiyamət günündə^e bu nəsillə birgə qalxıb onu məhkum edəcək. Çünki onlar Yunusun vəzinə görə tövbə etmişdilər. Budur, Yunusdan daha böyük Olan buradadır. ⁴²^fCənub mələkəsi^g qiyamət günündə^h bu nəsillə birgə qalxıb onu məhkum edəcək. Çünki mələkə Süleymanın hikmətli sözlərini dinləmək üçün yer üzünün ucqarlarından gəlmişdi. Budur, Süleymandan daha böyük Olan buradadır.

⁴³Natəmiz ruh adamdan çıxdıqdan sonra quraq yerlərdə dolaşar, rahatlıq axtarar, lakin tapmaz. ⁴⁴O zaman deyər: “Çıxdığım evə dönüm”. Evə qayıdanda onu boş, süpürülmüş və səliqə-sahman içində görər. ⁴⁵Bu vaxt o gedib özündən daha betər yeddi başqa ruhu özü ilə götürər. Onlar da oraya girib məskunlaşar. Onda bu adamın axırı əvvəlkindən daha pis olar. Bu pis nəslin də başına belə iş gələcək».

İsanın anası və qardaşları kimdir?

(Mark 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶İsa camaatla söhbət edəndə anası və qardaşları bayırda durub Onunla danışmaq istəyirdilər. ⁴⁷Bir nəfər İsayə dedi: «Budur, anan və qardaşların bayırda dayanıb Səninlə danışmaq istəyirlər». ⁴⁸Amma İsa bu sözü söyləyəndə cavab verib dedi: «Mənim anam və qardaşlarım kimlərdir?» ⁴⁹Əlini şagirdlərinə doğru uzadaraq dedi: «Mənim anam və qardaşlarım bunlardır. ⁵⁰Çünki kim göylərdə olan Atamın iradəsini yerinə yetirirsə, Mənim qardaşım, bacım və anam odur».

^a 12:36 Qiyamət günü – hərfi tərcümədə *mühakimə günü*. ^b 12:38 Luka 11:16

^c 12:40 Yun. 1:17 ^d 12:41 Yun. 3:5 ^e 12:41 Qiyamət günündə – hərfi tərcümədə *mühakimədə*. ^f 12:42 1Pad. 10:1-13; 2Saln. 9:1-12 ^g 12:42 Cənub mələkəsi – yəni Süleymanın yanına gələn Səba mələkəsi. ^h 12:42 Qiyamət günündə – hərfi tərcümədə *mühakimədə*.

Səpilən toxum məsəli
(Mark 4:1-20; Luka 8:4-15)

13 ¹O gün İsa evdən çıxdı və gedib göl kənarında oturdu. ²ⁱYanına elə böyük izdiham toplaşdı ki, Özü bir qayığa minib oturdu və bütün izdiham sahildə durdu. ³İsa onlara məsəllərlə bir çox şey öyrədərək dedi: «Bir əkinçi toxum səpməyə çıxdı. ⁴Səpin zamanı toxumlardan bəzisi yol kənarına düşdü və quşlar gəlib onları dənədi. ⁵Bəzisi torpağı çox olmayan daş-kəsəkli yerlərə düşdü. Torpağı dərin olmadığına görə tez cücərdi. ⁶Lakin günəş doğanda qarsalandı və kökləri olmadığına görə qurudu. ⁷Bəzisi tikanlar arasına düşdü. Tikanlar böyüyüb onları boğdu. ⁸Başqaları isə münbit torpağa düşdü. Bəzisi yüz, bəzisi altmış, bəzisi otuz qat səmərə verdi. ⁹Qulağı olan eşitsin!»

¹⁰Şagirdlər İsaya yaxınlaşıb dedilər: «Nə üçün onlara məsəllərlə danışırısan?» ¹¹O isə onlara belə cavab verdi: «Səmavi Padşahlığın sirlərini bilmə qabiliyyəti sizə verilmişdir, lakin onlara verilməmişdir. ¹²^jÇünki kimin varıdursa, ona daha çox veriləcək və o, bolluq içində olacaq. Amma kimin yoxudursa, əlində olan da ondan alınacaq. ¹³^kMənim onlarla məsəllərlə danışmağımın məqsədi budur ki, “gördükləri halda görməzlər, eşitdikləri halda eşitməzlər və anlamazlar”. ¹⁴Yəsaya peyğəmbərin onlar üçün dediyi bu sözlər yerinə yetir:

“Eşitdikcə eşidəcəksiniz, amma anlamayacaqsınız,
Gördükcə görəcəksiniz, amma qanmayacaqsınız.

¹⁵ Çünki bu xalqın ürəyi kütləşdi,
Qulaqları ağır eşitdi,
Gözlərini yumdular ki,
Gözləri ilə görməsinlər,
Qulaqları ilə eşitməsinlər,
Ürəkləri ilə anlamasınlar
Və Mənə sarı dönməsinlər ki,
Mən onlara şəfa verim”.

¹⁶^lAmma sizin gözləriniz nə bəxtiyardır, çünki görür və qulaqlarınız nə bəxtiyardır, çünki eşidir! ¹⁷Sizə doğrusunu deyirəm: bir çox peyğəmbərlər və saleh adamlar sizin gördüklərinizi görməyi arzuladılar, amma görmədilər, eşitdiklərinizi eşitməyi arzuladılar, amma eşitmədilər.

¹⁸İndi əkinçi barədə məsəlin izahını dinləyin: ¹⁹kim Səmavi Padşahlıqla bağlı kəlamı eşidib anlamırsa, şər olan gəlib onun ürəyində səpilmiş olanı oğurlayır. Yol kənarına səpilən toxum budur. ²⁰Daş-kəsəkli yerlərə səpilən isə kəlamı eşidir və dərhal sevinclə qəbul edir. ²¹Lakin

ⁱ 13:2 Luka 5:1-3 ^j 13:12 Mat. 25:29; Mark 4:25; Luka 8:18; 19:26

^k 13:13-15 Yeş. 6:9-10; Yəh. 12:39-40; Həv. 28:26-27 ^l 13:16-17 Luka 10:23-24

onda kök olmadığına görə dözüümü az olur, kəlama görə əziyyət və təqibə məruz qalan kimi yıxılır. ²²Tikanlar arasına səpilən odur ki, kəlamı eşidir, lakin bu dövrün qayğıları və var-dövlətin aldadıcılığı kəlamı boğur və kəlam barsız olur. ²³Münbit torpağa səpilənsə odur ki, kəlamı eşidir, anlayır və doğrudan da, səmərə – bəzisi yüz, bəzisi altmış, bəzisi otuz qat səmərə verir».

Dəlicə və buğda məsəli

²⁴İsa onlara başqa bir məsəl də çəkdi: «Səməvi Padşahlıq tarlasına yaxşı toxum səpmiş bir adama bənzəyir. ²⁵Adamlar yatanda onun düşməni gəlib buğdaların arasına dəlicə səpib getdi. ²⁶Buğda böyüyüb bəhrə verəndə dəlicələr də göründü. ²⁷Ev sahibinin qulları gəlib ona belə dedilər: «Ağa, sən tarlana yaxşı toxum səpmədinmi? Bəs bu dəlicə haradan əmələ gəldi?» ²⁸O isə qullara dedi: «Bunu düşmən etmişdir». Qullar da ona dedilər: «İstəyirsənmi gedib onları çıxaraq?» ²⁹O dedi: «Yox, çünki dəlicələri çıxararkən onlarla birgə buğdanı da qopararsınız. ³⁰Qoy biçinə qədər hər ikisi birlikdə böyüsün. Biçin vaxtı mən biçinçilərə deyəcəyəm: «Əvvəlcə dəlicələri toplayın və yandırmaq üçün onlardan dərz bağlayın, buğdanı isə anbarlarıma toplayın.»».

Xardal toxumu və maya məsəlləri

(Mark 4:30-34; Luka 13:18-21)

³¹İsa onlara başqa bir məsəl də danışaraq dedi: «Səməvi Padşahlıq bir adamın götürüb öz tarlasında səpdiyi xardal toxumuna bənzəyir. ³²Xardal toxumu bütün toxumların ən kiçiyi olsa da, böyüdükdə bütün bostan bitkilərindən hündür, lap ağac boyda olur. Belə ki göydə uçan quşlar gəlib onun budaqlarında yuva qurur».

³³İsa onlara başqa bir məsəl də söylədi: «Səməvi Padşahlıq xəmir mayasına bənzəyir. Qadın onu götürüb üç kisə^m una qarışdırıb bütün xəmir acıyanadək saxlayır».

³⁴İsa bütün bu şeyləri xalqa məsəllərlə söyləyirdi və onlara məsəlsiz heç bir şey söyləməzdi ki, ³⁵peyğəmbər vasitəsilə söylənən bu söz yerinə yetsin:

«Ağzımı məsəllərlə açacağam,
Dünya yaranandan bəri
Gizli qalan şeyləri bəyan edəcəyəm».

Dəlicə və buğda məsəlinin izahı

³⁶O zaman İsa xalqdan ayrılıb evə girdi. Şagirdləri Onun yanına gəlib dedilər: «Tarladakı dəlicələr məsəlini bizə izah et». ³⁷Cavabında

^m 13:33 Kisə – yunan mətnində *saton*, təqribən 37 litr. ⁿ 13:35 Zəb. 78:2

İsa dedi: «Yaxşı toxumu səpən Bəşər Oğludur. ³⁸ Tarla isə dünyadır. Yaxşı toxum Padşahlığın övladlarıdır. Dəlicə isə şər olanın övladlarıdır. ³⁹ Dəlicələri səpmiş olan düşmənlərdir. Biçin dövrün sonudur və biçinçilər isə mələklərdir. ⁴⁰ Dəlicələr toplanıb alovla yandırıldığı kimi bu dövrün sonunda da belə olacaq. ⁴¹ Bəşər Oğlu mələklərini göndərəcək, onlar da pis yola çəkən bütün şeyləri və qanunsuzluq edənləri Onun Padşahlığından toplayacaq ⁴² və onları odlu sobaya atacaqlar. Orada ağlaşma və diş qıcirtısı olacaq. ⁴³ O zaman salehlər özlərinin Atasının Padşahlığında günəş kimi parlayacaqlar. Qulağı olan eşitsin!

Dəfinə və mirvari məsəlləri

⁴⁴ Səməvi Padşahlıq tarlada gizlədilən bir dəfinəyə bənzəyir. Tapan adam onu gizlətdi, sevinclə gedib bütün varını satdı və o tarlanı satın aldı.

⁴⁵ Yenə Səməvi Padşahlıq gözəl mirvarilər axtaran bir tacirə bənzəyir. ⁴⁶ O, çox dəyərli olan bir mirvari tapanda gedib bütün varını satdı və onu satın aldı.

Tor məsəli

⁴⁷ Yenə Səməvi Padşahlıq dənizə atılan və hər cür balıq tutan bir tora bənzəyir. ⁴⁸ Tor dolduğu zaman onu sahilə çəkildilər və oturub yaxşılarını qablara yığdılar, pisləri isə kənara atdılar. ⁴⁹ Bu dövrün sonunda da belə olacaq. Mələklər gəlib pisləri salehlərin arasından kənar edəcəklər. ⁵⁰ Sonra onları odlu sobaya atacaqlar. Orada ağlaşma və diş qıcirtısı olacaq».

⁵¹ İsa «Bütün bunları anladınız mı?» deyərək soruşdu. Onlar İsaya «bəli, ya Rəbb» dedilər. ⁵² İsa da onlara dedi: «Ona görə də Səməvi Padşahlıq üçün şagirdlik etmiş hər ilahiyatçı xəzinəsindən təzə və köhnə şeylər çıxaran ev sahibinə bənzəyir».

İsa Öz yurdunda rədd edilir (Mark 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ İsa bu məsəlləri bitirəndən sonra oradan ayrıldı. ⁵⁴ Öz yurduna gələrək oradakı sinaqoqda xalqı öyrətməyə başladı. Camaat təəccüblənərək dedi: «Bu Adamda belə hikmət, belə möcüzələr yaradan qüdrət haradandır? ⁵⁵ Bu, dülgərin Oğlu deyilmi? Anasının adı Məryəm deyilmi? Yaqub, Yusif, Şimon və Yəhuda Onun qardaşları deyilmi? ⁵⁶ Bütün bacıları aramızda yaşamırmı? Bəs onda bu Adama bütün bu şeylər haradandır?» ⁵⁷ Onların İsaya acığı tutdu. Amma İsa onlara dedi: «Bir peyğəmbərə öz yurdundan və öz evindən başqa heç bir yerdə xor baxmazlar». ⁵⁸ İsa onların imansızlığı üzündən orada çox möcüzə yaratmadı.

Yəhyanın edamı
(Mark 6:14-29; Luka 9:7-9)

14 ^{1p}O vaxt İsa barədə olan xəbərləri hökmdar Hirod eşitdi. ²Nökərlərinə dedi: «Bu, Vəftizçi Yəhyadır. O, ölülər arasından dirilib. Buna görə də O, möcüzələr yaradır».

^{3q}Hirod qardaşı Filipin arvadı Hirodiyaya görə Yəhyanı tutduraraq qollarını qandalladıb zindana saldırmışdı. ^{4r}Çünki Yəhya Hiroda demişdi: «Hirodiyanı almaq sənə qadağandır». ⁵Hirod Yəhyanı öldürmək istəyirdi, amma camaatdan qorxurdu. Çünki camaat Yəhyanı peyğəmbər sayırdı.

⁶Hirodun ad günü qeyd ediləndə Hirodiyanın qızı ortaya çıxıb rəqs etməyə başladı. Bu, Hirodun xoşuna gəldi. ⁷O and içib bəyan etdi ki, qız nə istəsə, ona verəcək. ⁸Qız isə anasının təhriki ilə dedi: «Vəftizçi Yəhyanın başını burada bir sini içində mənə ver». ⁹Padşahı kədər бүürüdü, amma içdiyi andlara və qonaqlara görə əmr etdi ki, ona istədiyini versinlər. ¹⁰Beləliklə, zindanda Yəhyanın boynunu vurdurdu. ¹¹Onun başı bir sini içində gətirilib qıza verildi. Qız da anasına apardı. ¹²Yəhyanın şagirdləri gəlib onun cəsədini götürdülər. Onu basdırdılar və gəlib İsayə bu barədə xəbər verdilər.

İsa beş min nəfəri doydurur
(Mark 6:30-44; Luka 9:10-17; Yəh. 6:1-14)

¹³İsa bunu eşidib qayığa minərək təkbəşinə oradan kimsəsiz bir yerə çəkildi. Bunu eşidən camaat şəhərlərdən piyada Onun ardınca getdi. ¹⁴İsa sahilə düşəndə böyük bir izdiham gördü, onlara rəhmi gəldi və xəstələrinə şafa verdi.

¹⁵Axşama yaxın şagirdlər Onun yanına gəlib dedilər: «Bura çöllükdür, vaxt da gecdir. Camaatı burax, qoy gedib kəndlərdən özlərinə yemək alsınlar». ¹⁶Amma İsa onlara dedi: «Getməklərinə ehtiyac yoxdur. Onlara yeməyi siz verin». ¹⁷Şagirdlər İsaya dedilər: «Burada beş çörək və iki balıqdan başqa bir şeyimiz yoxdur». ¹⁸İsa «onları buraya, Mənə gətirin» dedi. ¹⁹Camaata əmr etdi ki, otların üstündə otursunlar. İsa beş çörəyi və iki balığı götürüb göyə baxaraq şükür duası etdi. Sonra çörəyi bölüb şagirdlərə verdi. Şagirdlər də camaata payladılar. ²⁰Hamı yeyib-doydu. Artıq qalan hissələrdən on iki dolu zənbil yığdılar. ²¹Yemək yeyən adamların sayı qadınlar və uşaqlardan başqa, beş min nəfərə yaxın idi.

İsa suyun üstü ilə yeriyir
(Mark 6:45-53; Yəh. 6:15-21)

²²Bundan dərhal sonra İsa camaatı evlərinə göndərərkən şagirdlərini də məcbur etdi ki, qayığa minib Özündən əvvəl o biri sahilə keçsinlər. ²³İsa camaatı göndərəndən sonra dua etmək üçün tək-tənha dağa çıxdı.

p 14:1-2 Mat. 16:13-14; Mark 6:14-15; Luka 9:7-8 **q 14:3-4** Luka 3:19-20

r 14:4 Lev. 18:16; 20:21

Axşam olanda orada tək idi. ²⁴Qayıq isə artıq qurudan çox stadi uzaqda^s idi və külək onlara qarşı olduğundan dalğalar qayığa zərbələr endirirdi. ²⁵Gecənin dördüncü növbəsi^t İsa gölün üstü ilə yeriyərək onların yanına gəldi. ²⁶Şagirdlər isə İsanın gölün üstü ilə yeridiyini görəndə «Bu bir kabusdur!» deyərək lərzəyə düşdülər və qorxudan qışqırdılar. ²⁷Lakin bu anda İsa onlara müraciət edib dedi: «Cəsarətli olun, Mənəm, qorxmayın!» ²⁸Peter cavabında Ona dedi: «Ya Rəbb, əgər Sənsənsə, mənə əmr et ki, suların üstü ilə yanına gəlim». ²⁹İsa «Gəl!» dedi. Peter də qayıqdan çıxıb suların üstü ilə yeridi və İsaya tərəf getdi. ³⁰Amma küləyin güclü əsdiyini görəndə qorxdı və batmağa başladı. «Ya Rəbb, məni xilas et!» deyərək qışqırdı. ³¹İsa o anda əlini uzadıb onu tutdu və dedi: «Ey iman az olan adam, nə üçün şübhə etdin?» ³²Onlar qayığa mindikləri zaman külək sakitləşdi. ³³Qayıqda olanlar «Doğrudan da, Sən Allahın Oğlusan!» deyərək Ona səcdə qıldılar.

İsa Ginesarda xəstələrə şəfa verir
(Mark 6:53-56)

³⁴İsa və şagirdlər gölü keçib Ginesar sahilinə çatdılar. ³⁵O yerin adamları İsanı tanıdıqları zaman ətrafdakı hər yerə xəbər yaydılar. Bütün xəstələri Onun yanına gətirildilər. ³⁶Xəstələr heç olmasa İsanın paltarının ələyinə toxunmaq üçün yalvarırdılar. Ona toxunanların hamısı sağaldı.

İnsanı murdar edən nədir?
(Mark 7:1-23)

15 ¹Onda Yerusəlimdən fariseylər və ilahiyyatçılar İsanın yanına gəlib dedilər: ²«Nə üçün şagirdlərin ağsaqqallardan qalan adət-ənənəni pozur və çörək yedikləri zaman əllərini yumurlar?» ³İsa cavabında onlara dedi: «Bəs siz nə üçün öz adət-ənənəniz naminə Allahın əmrini pozursunuz? ⁴«Çünki Allah belə əmr etdi: “Ata-anana hörmət et” və “Atasını yaxud anasını söyən adam öldürülməlidir”. ⁵Sizsə deyirsiniz: “Kim atasına yaxud anasına məndən umduğun yardım Allaha həsr olundu» desə, ⁶onda atasına^u hörmət etməyə bilər”. Beləliklə, siz öz adət-ənənəniz naminə Allahın kəlamını heç edirsiniz. ⁷«Ey ikiüzlülər! Yeşaya peyğəmbər sizin üçün nə yaxşı söyləyib! O demişdir:

⁸“Bu xalq dodaqları ilə Mənə hörmət edir,
Amma qəlbləri Məndən uzaqdır.

⁹Boş yerə Mənə səcdə edirlər,

^s 14:24 *Qurudan çox stadi uzaqda* – bir stadi 200 metrə yaxındır; bəzi əlyazmalarda *gölün ortasında* (Mark 6:47). ^t 14:25 *Gecənin dördüncü növbəsi* – hazırkı vaxtla səhər saat üç ilə altı arası.

^u 15:4 *Çıx.* 20:12; 21:17; Lev. 20:9; Qanun. 5:16 ^v 15:6 *Atasına* – bəzi əlyazmalarda *ata-anasına*. ^w 15:7-9 Yeş. 29:13

İnsan əmərlərindən çıxardıqları təlimləri öyrədirlər”».

¹⁰İsa camaatı yanına çağırır onlara dedi: «Qulaq asın və dərk edin. ¹¹Ağıza daxil olan şey insanı murdar etməz, amma insanı murdar edən ağızdan çıxan şeydir». ¹²O zaman şagirdlər gəlib Ona dedilər: «Bilirsənmi fariseylər bu sözü eşitdikdə incidilər».^x ¹³Amma İsa cavab verib dedi: «Səmavi Atamın əkmədiyi hər bitki kökündən qoparılacaq. ¹⁴Onları buraxın. Onlar korların kor rəhbərləridir. Əgər kor koru aparsa, ikisi də çuxura düşər».

¹⁵Peter Ona cavab verərək dedi: «Bu məsəli bizə izah et». ¹⁶İsa dedi: «Siz də hələ dərk etməmişiniz? ¹⁷Baş a düşürsünüz ki, ağıza girən hər şey qarına gedir və ifraz olunur? ¹⁸» Ağızdan çıxan şeylərsə ürəkdən çıxar, bunlar da insanı murdar edər. ¹⁹Çünki ürəkdən pis fikirlər, qatillik, zinakarlıq, cinsi əxlaqsızlıq, oğurluq, yalançı şahidlik və küfr çıxar. ²⁰İnsanı murdar edən şeylər bunlardır. Yuyulmamış əllərlə yemək isə insanı murdar etməz».

Kənanlı qadının imanı

(Mark 7:24-30)

²¹İsa oradan çıxıb Sur və Sidon bölgələrinə çəkildi. ²²Budur, Kənanlı bir qadın o diyardan çıxıb «Ya Rəbb, ey Davud Oğlu, mənə rəhm elə. Qızım ağır bir halda cinə tutulub» deyər çağırırdı. ²³İsa cavabında ona bir söz belə, demədi. Şagirdləri yaxınlaşıb «onu burax, çünki arxamızca çıxırır» deyərək İsayə yalvardılar. ²⁴Amma İsa cavab verib dedi: «Mən yalnız İsrail xalqının itmiş qoyunlarının yanına göndərilmişəm». ²⁵Qadınsa yaxınlaşdı və Ona səcdə qılıb dedi: «Ya Rəbb, mənə imdad et». ²⁶İsa cavab verib dedi: «Uşaqların çörəyini götürüb itlərə atmaq düzgün olmaz». ²⁷Qadın dedi: «Haqlısan, ya Rəbb! Amma itlər də sahiblərinin süfrəsindən düşən qırıntılardan yeyir». ²⁸O zaman İsa cavab verib qadına dedi: «Ey qadın! İmanın böyükdür; sənə istədiyin kimi olsun». Onun qızı o saatda sağaldı.

İsa dörd min nəfəri doydurur

(Mark 8:1-10)

²⁹İsa oradan çıxıb Qalileya gölünün sahilindən keçdi və dağın başına çıxıb orada oturdu. ³⁰Onun yanına böyük bir izdiham gəldi və özləri ilə birlikdə topallar, korlar, şikəstlər, lallar və daha başqa bir çoxunu gətirdilər. Onları İsanın ayaqları yanına qoydular və İsa onlara şəfa verdi. ³¹Xalq görəndə ki lallar danışır, şikəstlər sağalır, topallar yeriyr və korlar görür, heyrətləndi və İsrailin Allahını izzətləndirdi.

³²İsa şagirdlərini yanına çağırır dedi: «Bu camaata yazığım gəlir, çünki üç gündür ki, yanımdadırlar və yeməyə heç nələri yoxdur. Onları

^x 15:12 *İncidilər* – hərfi tərcümədə *biüdrədilər*. ^y 15:14 Luka 6:39 ^z 15:18 Mat. 12:34

evlərinə ac yola salmaq istəmirəm ki, yolda taqətdən düşməsinlər». ³³Şagirdlər Ona dedilər: «Bu çöllükdə bu qədər camaatı doydurmaq üçün çörəyi haradan tapaq?» ³⁴İsa onlardan soruşdu: «Neçə çörəyiniz var?» Onlar dedilər: «Yeddi və bir az da kiçik balığımız var». ³⁵Onda İsa camaata əmr etdi ki, yerə otursunlar. ³⁶Yeddi çörəklə balıqları götürdü və şükür edərək bölüb şagirdlərə, şagirdlər də camaata verdi. ³⁷Hamı yeyib-doydu. Artıq qalan hissələri yığdılar, yeddi səbət doldu. ³⁸Yemək yeyən adamların sayı isə qadınlar və uşaqlardan başqa, dörd min nəfər idi. ³⁹İsa camaatı buraxıb qayığa minərək Məcdəl bölgəsinə getdi.

Fariseylərin və sadukeylərin mayası
(Mat. 12:38-39; Mark 8:11-21; Luka 12:54-56)

16 ¹Fariseylər və sadukeylər yaxınlaşıb İsanı sınamaq üçün xahiş etdilər ki, onlara göydən gələn bir əlamət göstərsin. ²Amma İsa onlara cavab verdi: «Axşam olanda siz: “Hava yaxşı olacaq, çünki göy qırmızıdır”, ³səhər çağı “bu gün fırtına qopacaq, çünki göy qırmızıdır, tutqundur” deyirsiniz. Göyün^b görünüşünü seçə bilərsiniz, ancaq zamanın əlamətlərini seçə bilmirsiniz? ⁴Pis və vəfasız nəsil bir əlamət axtarır. Amma ona Yunusun əlamətindən başqa heç bir əlamət verilməyəcək». İsa onları tərk edib getdi.

⁵Şagirdlər o taya keçəndə çörək götürməyi yaddan çıxarmışdılar. ⁶İsa onlara dedi: «Ehtiyatlı olun! Fariseylərin və sadukeylərin mayasından özünüzü gözləyin». ⁷Şagirdlər isə öz aralarında danışib deyirdilər: «Bunu çörək götürmədiyimiz üçün deyir». ⁸İsa bunu bilərək dedi: «Ey iman az olanlar! Nə üçün çörəyinizin yoxluğundan danışırsınız? ⁹Hələ dərk etmirsinizmi? Beş min nəfər üçün beş çörəyi və neçə zənbil yığdığınızı xatırlamırsınızmı? ¹⁰Dörd min nəfər üçün yeddi çörəyi və neçə səbət yığdığınızı da xatırlamırsınızmı? ¹¹Necə anlaya bilmirsiniz ki, Mən sizinlə danışanda çörəyi nəzərdə tutmamışdım? Fariseylərin və sadukeylərin mayasından özünüzü gözləyin». ¹²O zaman onlar anladılar ki, İsa çörək mayasından yox, fariseylərin və sadukeylərin təlimindən qorunmağı nəzərdə tutmuşdu.

Peterin Məsihi tanıması
(Mark 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³İsa Filip Qeysəriyyəsi bölgəsinə gəldiyi zaman Öz şagirdlərindən soruşdu: «Adamların dediyinə görə Bəşər Oğlu kimdir?» ¹⁴Onlar da dedilər: «Bəziləri Vəftizçi Yəhya, başqaları İlyas, digərləri isə deyirlər

^a 16:1 Luka 11:16 ^b 16:3 Göyün – bəzi əlyazmalarda *Ey ikiüzülülər, göyün*.

^c 16:4 Luka 11:29 ^d 16:6 Luka 12:1 ^e 16:9-10 Mat. 14:17-21; 15:34-38

^f 16:14 Mat. 14:1-2; Mark 6:14-15; Luka 9:7-8

ki, Yeremya yaxud peyğəmbərlərdən biridir». ¹⁵İsa onlara dedi: «Bəs siz nə deyirsiniz? Sizcə Mən kiməm?» ¹⁶Şimon Peter cavab verdi: «Sən var olan Allahın Oğlu Məsihsən». ¹⁷İsa ona cavab verib dedi: «Nə bəxtiyarsan, ey Yunus oğlu Şimon! Çünki bunu sənə bildirən ət və qan^h deyil, göylərdə olan Atamdır. ¹⁸Mən sənə deyirəm ki, sən Petersənⁱ və Mən cəmiyyətimi bu Qayanın^j üzərində quracağam. Ölümlər diyarının qapıları ona qalib gələ bilməyəcək. ¹⁹^kSəmavi Padşahlığın açarlarını sənə verəcəyəm. Yer üzündə bağlayacağın hər şey göylərdə bağlanmış olacaq və yer üzündə açacağın hər şey göylərdə açılmış olacaq». ²⁰Bu sözlərdən sonra İsa şagirdlərə qadağan etdi ki, Onun Məsih olduğunu heç kəsə danışmasınlar.

İsa ölüb-diriləcəyi barədə əvvəlcədən xəbər verir
(Mark 8:31–9:1; Luka 9:22–27)

²¹^lBundan sonra İsa şagirdlərinə danışmağa başladı ki, Özü Yerusəlimə getməli, ağsaqqallar, başçı kahinlər və ilahiyatçılar tərəfindən çox əzab çəkməli, öldürülməli və üçüncü gün dirilməlidir. ²²Peter Onu bir kənara çəkib etiraz etməyə başladı: «Ya Rəbb, Özünə yazığın gəlsin! Bu əsla Sənin başına gəlməyəcək!» ²³Amma İsa dönüb Peterə dedi: «Çəkil qarşımdan, Şeytan! Sən Mənə mane olursan. Sən Allahın işləri haqqında deyil, insan əməlləri barəsində fikirləşirsən».

²⁴^mSonra İsa şagirdlərinə dedi: «Əgər bir kəs Mənim ardımca gəlmək istəyirsə, özündən imtina etsin və çarmıxını götürüb ardımca gəlsin. ²⁵ⁿKim canını xilas etmək istəyirsə, onu itirəcək, amma kim Mənə görə canını itirirsə, onu qoruyacaq. ²⁶İnsan bütün dünyanı qazanıb canını itirərsə, ona nə xeyri var? Yaxud insan öz canının əvəzinə nə verə bilər? ²⁷^jÇünki Bəşər Oğlu Atasının izzəti içində Öz mələkləri ilə gələcək və o zaman hər kəsə öz əməlinə görə əvəzini verəcək. ²⁸Sizə doğrusunu deyirəm: burada duranlardan bəzisi Bəşər Oğlunun Padşahlığı ilə gəldiyini görmədən ölməyəcək».

İsanın görünüşü dəyişir
(Mark 9:2–13; Luka 9:28–36)

17 ¹^pAltı gündən sonra İsa Özü ilə yalnız Peter, Yaqub və qardaşı Yəhyanı götürüb hündür bir dağa çıxdı. ²Onların qarşısında görünüşü dəyişdi.

§ 16:16 Yəh. 6:68–69 ^h 16:17 Ət və qan – yəni insan. ⁱ 16:18 Peter – yunan mətnində Petros sözü olub daş deməkdir. ^j 16:18 Qaya – Xilaskar Rəbbin bir rəmzi. Bax: Qanun. 32:4; 2Şam. 22:47; Zəb. 89:26; Yeş. 26:4; 1Kor. 10:4. ^k 16:19 Mat. 18:18; Yəh. 20:23 ^l 16:21 Mat. 17:22–23; 20:19; 27:62–63 ^m 16:24 Mat. 10:38; Luka 14:27 ⁿ 16:25 Mat. 10:39; Luka 17:33; Yəh. 12:25 ^j 16:27 Zəb. 62:12; Mat. 25:31; Rom. 2:6; Vəhy 2:23 ^p 17:1–5 2Pet. 1:17–18

Üzü günəş kimi parladı və libası işıq kimi ağ oldu. ³O an Musa və İlyas onlara göründü. Onlar İsa ilə söhbət edirdi. ⁴Peter sözə başlayıb İsaya dedi: «Ya Rəbb! Nə yaxşı ki biz buradayıq. Əgər istəyirsənsə, burada üç çardağ qurum – biri Sənin, biri Musa, biri də İlyas üçün». ⁵Peter hələ danışan zaman parlaq bir bulud onların üzərinə kölgə saldı. Budur, buluddan bir səs gəldi: «Bu Mənim sevimli Oğlumdur, Ondan razıyam, Ona qulaq asın!» ⁶Şagirdlər bunu eşidəndə üzüstə yerə qapandılar və onları böyük dəhşət бүtrüdü. ⁷İsa gəlib onlara toxunaraq «Qalxın, qorxmayın!» dedi. ⁸Onlar da başlarını qaldıranda İsadan başqa kimsəni görmədilər.

⁹Dağdan enərkən İsa şagirdlərinə əmr etdi: «Bəşər Oğlu ölümlər arasından dirilənə qədər gördüyünüzü heç kimə söyləməyin». ¹⁰Şagirdlər Ondan soruşdular: «Elə isə, niyə ilahiyatçılar deyirlər ki, əvvəlcə İlyas gəlməlidir?» ¹¹İsa onlara cavab verdi: «Düzdür, İlyas gəlib hər şeyi yoluna qoymalıdır. ¹²Lakin sizə deyirəm: artıq İlyas gəldi və onu tanımadılar, lakin nə istədilsə, onun başına gətirdilər. Eyni cür Bəşər Oğlu da onların əlindən əzab çəkəcək». ¹³Şagirdlər o zaman başa düşdülər ki, İsa onlara bu sözləri Vəftizçi Yəhya haqqında söyləyirdi.

Oğlandan cin çıxarılır

(Mark 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴Onlar xalqın yanına gələndə bir adam gəlib İsanın qarşısında diz çökərək dedi: ¹⁵«Ya Rəbb! Oğluma rəhm elə, çünki o, epileptikdir və çox əzab çəkir. Tez-tez gah oda, gah da suya düşür. ¹⁶Onu Sənin şagirdlərinin yanına gətirdim, lakin ona şəfa verə bilmədilər». ¹⁷İsa cavab verərək dedi: «Ey imansız və yolunu azmış nəsil! Nə vaxta qədər sizinlə olacağam? Nə vaxta qədər sizə dözəcəyəm? Uşağı buraya, yanıma gətirin». ¹⁸İsa cinə qadağan etdi və cin uşaqdan çıxdı. Oğlan o saatda şəfa tapdı.

¹⁹O zaman şagirdlər İsaya təklidə yaxınlaşıb dedilər: «Nə üçün biz o ruhu qova bilmədik?» ²⁰İsa da onlara dedi: «İmanınız az olduğu üçün. Çünki sizə doğrusunu deyirəm: bir xardal toxumu qədər imanınız olarsa və siz bu dağa “buradan oraya köç” desəniz, o köçər və sizin üçün mümkün olmayan heç bir şey olmaz». ²¹u

İsa ölüb-diriləcəyi barədə yenə xəbər verir

(Mark 9:30-32; Luka 9:43-45)

²²Qalileyada yığılarkən İsa şagirdlərə dedi: «Bəşər Oğlu insan əllərinə təslim ediləcək ²³və Onu öldürəcəklər, amma O, üçüncü gün diriləcək». Onlar çox kədərləndilər.

q 17:5 Qanun. 18:15; Zəb. 2:7; Yeş. 42:1; Mat. 3:17; 12:18; Mark 1:11; Luka 3:21-22

r 17:10 Mal. 4:5 s 17:12 Mat. 11:14 t 17:20 Mat. 21:21; Mark 11:23; Luka 17:5-6;

1Kor. 13:2 u 17:20-21 Olmaz – bəzi əlyazmalarda olmaz. ²¹Bu cür ruhlar yalnız dua və orucla çıxar (Mark 9:29).

Məbəəd vergisi

²⁴«Kefernahuma gəldikləri zaman məbəəd vergisini»^w yığanlar Peterə yaxınlaşıb dedilər: «Sizin Müəlliminiz vergi ödəmirmi?» ²⁵Peter «ödəyir» dedi. Evə gələndə İsa onu qabaqlayaraq dedi: «Şimon! Sən necə düşünürsən? Yerin hökmdarları gömrük və yaxud vergini kimdən alırlar? Öz övladlarındanmı, yoxsa kənar adamlardan?» ²⁶Peter Ona «kənar adamlardan» söylədikdə İsa ona dedi: «Belə isə, övladlar sərbəstdir. ²⁷Lakin bu adamları incitməyək deyə gölə get, tilov at və tilova düşən ilk balığı götür. Onun ağzını açanda bir gümüş pul^x tapacaqsan. Onu götür, həm Mənim, həm də öz əvəzinə ver».

Ən böyük kimdir?

(Mark 9:33-37,42-48; Luka 9:46-48; 17:1-2)

18 ¹Həmin vaxt şagirdlər İsanın yanına gəlib dedilər: «Səməvi Padşahlıqda ən böyük kimdir?» ²İsa yanına bir balaca uşaq çağırıb onu şagirdlərin arasına qoydu. ³O dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: əgər siz yolunuzdan dönüb uşaqlar kimi olmasanız, Səməvi Padşahlığa əsla daxil ola bilməzsiz. ⁴Beləliklə, kim bu uşaq kimi özünü aşağı tutarsa, Səməvi Padşahlıqda ən böyük odur. ⁵Kim Mənim adımla belə bir uşağı qəbul edərsə, Məni qəbul edər.

⁶Amma kim Mənə iman edən bu kiçiklərdən birini pis yola çəkərsə,^a öz boynuna böyük bir dəyirman daşı asıb dənizin dibinə atılaraq boğulmaq onun üçün daha yaxşı olar. ⁷İnsanları pis yola çəkən şeylər üçün vay bu dünyanın halına! Belə şeylərin gəlməsi qarşısıalınmazdır, amma vay o adamın halına ki, bunlar onun vasitəsilə gəlir! ⁸^bƏgər əlin və ya ayağın səni pis yola çəkərsə, onu kəs at. Sənin əbədi həyata şikəst və ya topal daxil olmağın iki əl və iki ayaqla əbədi oda atılmağından yaxşıdır. ⁹^cƏgər gözüün səni pis yola çəkərsə, onu çıxarıb at. Sənin tək gözlə əbədi həyata daxil olmağın iki gözlə cəhənnəm oduna atılmağından yaxşıdır.

İtmiş qoyun məsəli

(Luka 15:3-7)

¹⁰Bu kiçiklərdən birinə belə, xor baxmaqdan çəkinin. Çünki sizə deyirəm: onların səmadakı mələkləri göylərdə olan Atamın üzünü daima görür. ¹¹^d

^v 17:24 Çıx. 30:13; 38:26 ^w 17:24 Məbəəd vergisi – yunan mətnində *didrachmon*,

yəni iki dirhəm. ^x 17:27 Bir gümüş pul – yunan mətnində *statir*, yəni dörd dirhəm.

^y 18:1 Luka 22:24 ^z 18:2-3 Mark 10:15; Luka 18:17 ^a 18:6,7,8,9 Pis yola çəkmək – hərfi

tərcümədə *büdrətmək*. ^b 18:8 Mat. 5:30 ^c 18:9 Mat. 5:29 ^d 18:10-11 Görür – bəzi

əlyazmalarda *görür*. ¹¹ Çünki Bəşər Oğlu itmişləri xilas etməyə gəlmişdir (Luka 19:10).

¹²Siz necə deyirsiniz? Bir adamın yüz qoyunu varsa və onlardan biri yolunu azarsa, doxsan doqquzunu dağlarda qoyub yolunu azan qoyunu axtarmağa getməzmi? ¹³Sizə doğrusunu deyirəm: əgər onu tapa bilərsə, yolunu azmayan doxsan doqquz qoyun üçün sevindiyyindən artıq onun üçün sevinər. ¹⁴Beləcə bu kiçiklərdən birinin belə, həlak olması göylərdə olan Atanızın iradəsi deyil.

Qardaş günah işlədəndə

¹⁵Əgər qardaşın sənə qarşı günah işlədərsə, get, onun günahını ona göstər. Qoy hər şey yalnız ikinizin arasında qalsın. O sənə qulaq asarsa, qardaşını qazandın. ¹⁶fAmma qulaq asmazsa, özünlə bir və ya iki nəfər götür ki, “hər iddia iki yaxud üç şahidin sözü ilə təsdiq edilsin”. ¹⁷Əgər o bu adamların da sözüne qulaq asmaq istəməsə, vəziyyəti imanlılar cəmiyyətinə bildir. Əgər cəmiyyətin də sözüne qulaq asmaq istəməsə, onu bir bütperəst və vergiyiğan hesab et.

¹⁸gSizə doğrusunu deyirəm: yer üzündə bağlayacağınız hər şey göydə bağlanmış olacaq və yer üzündə açacağınız hər şey göydə açılmış olacaq. ¹⁹Yenə sizə doğrusunu deyirəm: yer üzündə sizlərdən iki nəfər diləyəcəkləri hər hansı bir şey üçün razılığa gələrsə, göylərdə olan Atam onların istəklərini yerinə yetirəcək. ²⁰Çünki harada iki və ya üç nəfər Mənim adımla yığılarsa, Mən də orada, onların arasındayam».

İnsafsız qul məsəli

²¹hO zaman Peter gəlib İsayə dedi: «Ya Rəbb! Qardaşım mənə qarşı günah işlədərsə, neçə dəfə mən onu bağışlamalıyam? Yeddi dəfəmi?»

²²İsa ona dedi: «Sənə deyirəm: yeddi dəfə yox, yetmiş dəfə yeddi.

²³Ona görə də Səməvi Padşahlıq öz qulları ilə hesablaşmaq istəyən bir padşaha bənzəyir. ²⁴Hesablaşmağa başladığı zaman onun yanına on min talantⁱ borcu olan biri gətirildi. ²⁵Amma onun ödəməyə bir şeyi olmadığı üçün ağası əmr etdi ki, özü, arvadı, uşaqları və bütün malı satılaraq borcunu ödəsin. ²⁶Elə bu vaxt qul yerə qapanıb ona səcdə edərək dedi: “Səbir et! Mən hamısını ödəyəcəyəm”. ²⁷Ağasının o qula rəhmi gəldi, onu buraxdı və borcunu bağışladı.

²⁸Amma o qul kənara çıxıb ona yüz dinar borclu olan bir yoldaşını tapdı. Onu yaxaladı və “Borcunu ödə!” deyərək boğmağa başladı. ²⁹Yoldaşı yerə qapanıb ona “səbir et, borcunu ödəyəcəyəm” deyərək yalvardı. ³⁰O isə istəmədi. Gedib borcunu ödəyəndə qədər onu zindana saldırdı. ³¹Ağanın digər qulları baş verən hadisəni görəndə çox kədərləndilər və gedib bütün olanı ağalarına nəql etdilər.

^e 18:15 Luka 17:3 ^f 18:16 Qanun. 19:15 ^g 18:18 Mat. 16:19; Yəh. 20:23

^h 18:21-22 Luka 17:3-4 ⁱ 18:24 *Talant* – ən böyük ölçü, 34,5 kiloqram qızıl və yaxud gümüş.

³² Onda ağa o qulu yanına çağırıb dedi: “Ey pis qul, bütün o borcu sənə bağışladım, çünki mənə yalvardın. ³³ Mən sənə mərhəmət etdiyim kimi sən də yoldaşına mərhəmət etməli deyildinmi?” ³⁴ Ağası qəzəblənib bütün borcunu ödəyənə qədər onu işgəncə verənlərə təslim etdi. ³⁵ Hər biriniz qardaşlarınızı ürəkdən bağışlamasanız, Səməvi Atam da sizə elə edər».

Boşanma haqqında

(Mark 10:1-12)

19 ¹ İsa söhbətini bitirdikdən sonra Qalileyadan çıxıb Yəhudeyanın İordan çayının o biri tayında yerləşən bölgəsinə getdi. ² Böyük bir izdiham Onun ardınca gəldi. İsa orada onlara şəfa verdi.

³ Bəzi fariseylər İsanın yanına gəlib Onu sınamaq üçün belə bir sual verdilər: «İnsanın öz arvadını hər səbəbə görə boşamağa icazəsi varmı?»

⁴ İsa cavab verib dedi: «Oxumamısınız ki, Yaradan başlanğıcdan “onları kişi və qadın olaraq yaratdı” və dedi: ^{5k} “Buna görə də kişi ata-anasını tərk edib arvadına qovuşacaq və ikisi bir bədən olacaq”? ⁶ Artıq onlar iki deyil, bir bədəndir. Buna görə də qoy Allahın birləşdirdiyini insan ayırmasın». ⁷ Fariseylər İsayə belə dedilər: «Onda Musa nə üçün bir talaq kağızı verərək arvadını boşamağı əmr etdi?» ⁸ İsa onlara dedi: «Ürəyinizin inadkar olduğuna görə Musa arvadlarınızı boşamağınıza icazə verdi. Amma başlanğıcdan belə deyildi. ^{9m} Mənsə sizə deyirəm ki, cinsi əxlaqsızlıqdan başqa, hər hansı bir səbəbə görə arvadını boşayıb başqası ilə evlənən kəs zina edir».ⁿ

¹⁰ Şagirdləri İsayə dedilər: «Əgər ər-lə arvad arasındakı münasibət belə isə, deməli, evlənməmək daha yaxşıdır». ¹¹ Amma İsa onlara dedi: «Hər adam bu sözü qəbul edə bilməz, ancaq bu qabiliyyətin verildiyi adamlar qəbul edə bilər. ¹² Çünki elələri var ki, anadangəlmə xədimdir, elələri var ki, insanlar tərəfindən xədim ediliblər, elələri də var ki, Səməvi Padşahlıq uğrunda özlərini xədim sayırlar. Bunu qəbul edə bilən qəbul etsin».

İsa uşaqlara xeyir-dua verir

(Mark 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ O zaman uşaqlar İsanın yanına gətirildi ki, İsa onların üzərinə əllərini qoyub dua etsin. Şagirdlər isə onlara qadağan etdilər. ¹⁴ Amma İsa dedi: «Uşaqları buraxın, qoy Mənim yanıma gəlsinlər! Onlara mane olmayın! Çünki Səməvi Padşahlıq belələrinə məxsusdur». ¹⁵ İsa onların üzərinə əllərini qoyub oradan getdi.

j 19:4 Yar. 1:27; 5:2 k 19:5 Yar. 2:24 l 19:7 Qanun. 24:1-4; Mat. 5:31 m 19:9 Mat. 5:32; Luka 16:18; 1Kor. 7:10-11 n 19:9 Zina edir – bəzi əlyazmalarda zina edir. Ərindən boşanmış qadınla evlənən də zina edir (Luka 16:18).

Var-dövlət və Səməvi Padşahlıq
(Mark 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Bir adam İsanın yanına gəlib dedi: «Müəllim,^j mən nə yaxşılıq etməliyəm ki, əbədi həyata malik olum?» ¹⁷ İsa ona dedi: «Nə üçün Məndən yaxşılıq barəsində soruşursan? Yaxşı olan tək Biri vardır.^p Əgər sən əbədi həyata qovuşmaq istəyirsənsə, Onun əmrlərinə riayət et». ^{18 q} O adam İsadan «Hansı əmrlərə?» deyər soruşdu. İsa da dedi: «“Qətl etmə. Zina etmə. Oğurluq etmə. Yalandan şahidlik etmə. ¹⁹ Ata-anana hörmət et”. Həmçinin “qonşunu özün kimi sev”».

²⁰ Cavan adam İsaya dedi: «Bunların hamısına riayət etmişəm,^r daha nəyim çatışmır?» ²¹ İsa ona dedi: «Əgər kamil olmaq istəyirsənsə, get, əmlakını sat və yoxsullara payla. Onda göylərdə xəzinən olacaq. Sonra qayıt, Mənim ardımca gəl». ²² Lakin cavan adam bu sözü eşitdikdə kədərlənib getdi, çünki var-dövləti çox idi.

²³ İsa şagirdlərinə dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: varlı adamın Səməvi Padşahlığa daxil olması çətindir. ²⁴ Yenə sizə deyirəm ki, dəvənin iynə gözündən keçməsi varlı adamın Allahın Padşahlığına daxil olmasından asandır». ²⁵ Bunu eşidən şagirdlər çox təəccüblənərək dedilər: «Elə isə, kim xilas ola bilər?» ²⁶ İsa onlara baxıb dedi: «Bu, insanlar üçün qeyri-mümkündür, amma Allah üçün hər şey mümkündür».

²⁷ Bundan sonra Peter cavab verərək Ona dedi: «Bax biz hər şeyi qoyub Sənin ardınca gəlmişik, əvəzində nəyimiz olacaq?» ²⁸ İsa onlara dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: hər şey yeniləşəndə, Bəşər Oğlu izzətli taxtına oturanda Mənim ardımca gələn sizlər də İsrailin on iki qəbiləsinə hökm etmək üçün on iki taxt üzərində oturacaqsınız. ²⁹ Mənim adım uğrunda ya evlərini ya qardaşlarını ya bacılarını ya atasını ya anasını^f ya uşaqlarını və yaxud tarlalarını atan hər kəs bundan yüz dəfə artıq alacaq və əbədi həyatı da irs olaraq alacaq. ^{30 u} Amma birinci olanların çoxu axırıncı, axırıncı olanlarsa birinci olacaq.

Üzüm bağının sahibi barədə məsəl

20 ¹ Səməvi Padşahlıq səhər erkən durub öz üzüm bağı üçün işçi tutmağa çıxan ev sahibinə bənzəyir. ² O, işçilərlə günü bir dinara razılaşıb onları üzüm bağına göndərdi. ³ Üçüncü saat^r radələrində çıxıb

^j 19:16 Müəllim – bəzi əlyazmalarda *Ey yaxşı Müəllim*. ^p 19:17 Nə üçün Məndən yaxşılıq barəsində soruşursan? Yaxşı olan tək Biri vardır – bəzi əlyazmalarda *Mənə niyə yaxşı deyirsən? Tək Allahdan başqa yaxşısı yoxdur* (Mark 10:18; Luka 18:19).

^q 19:18-19 Çıx. 20:12-16; Qanun. 5:16-20; Lev. 19:18 ^r 19:20 Riayət etmişəm – bəzi əlyazmalarda *Gəncliyimdən bəri riayət edirəm* (Mark 10:20; Luka 18:21).

^s 19:28 Mat. 25:31; Luka 22:30 ^t 19:29 Ya anasını – bəzi əlyazmalarda *ya anasını ya arvadını*.

^u 19:30 Mat. 20:16; Luka 13:30 ^v 20:3 Üçüncü saat – hazırkı vaxtla səhər saat doqquz.

meydanda işsiz durmuş adamları gördü. ⁴ Onlara da dedi: “Siz də üzüm bağına gedin və haqqınızı düz verərəm”. ⁵ Onlar da bağa getdilər. Altıncı^w və doqquzuncu saat^x radələrində yenə çıxıb belə etdi. ⁶ On birinci saat^y radələrində çıxdı və orada duran başqalarını tapıb onlara dedi: “Nə üçün bütün günü burada işsiz durursunuz?” ⁷ “Çünki heç kim bizə iş vermədi” dedilər. Onlara “siz də üzüm bağına gedin”^z dedi.

⁸ Axşam olanda bağ sahibi öz nəzarətçisinə dedi: “İşçiləri çağır və axırıncılardan başlayaraq birincilərə kimi muzdlarını ver”. ⁹ On birinci saat radələrində işə gələnlər adambaşına bir dinar aldılar. ¹⁰ Birinci gələnlərsə daha çox alacaqlarını düşündülər, lakin onlar da adambaşına bir dinar aldılar. ¹¹ Pullarını aldıqları zaman ev sahibinə şikayət edərək dedilər: ¹² “Bu ən axırıncılar cəmi bir saat işlədilər və sən onları günün ağırlığını və qızmar istisini çəkən bizlərlə bir tutdun”. ¹³ O isə onlardan birinə cavab verib dedi: “Dostum, axı mən sənə haqsızlıq etmədim, sən mənimlə bir dinara razılaşmadınmı? ¹⁴ Haqqını al, get! Axırıncıya da sənə verdim qədər vermək istəyirəm. ¹⁵ Öz pulumla istədiyimi etməyə ixtiyarım yoxdurmu? Sən mənim cömərdliyimə qısqanırsan?” ¹⁶ Beləcə də axırıncılar birinci, birincilər isə axırıncı olacaq.^c

İsa ölüb-diriləcəyi barədə üçüncü dəfə xəbər verir

(Mark 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ İsa Yerusəlimə gedərkən yolda On İki şagirdi kənara çağırıb ayrıca onlara dedi: ¹⁸ «Bax Yerusəlimə qalxırıq, Bəşər Oğlu başçı kahinlərə və ilahiyyatçılara təslim olunacaq. Onu ölümə məhkum edəcəklər; ¹⁹ ələ salaraq qamçılıyıb çarmıxa çəksinlər deyə başqa millətlərə təslim edəcəklər. O, üçüncü gün diriləcək».

Kim üstündür

(Mark 10:35-45)

²⁰ O zaman Zavday oğullarının anası oğulları ilə birlikdə İsayə yaxınlaşıb səcdə qılaraq Ondən nə isə dilədi. ²¹ İsa qadından «Sən nə istəyirsən?» deyə soruşdu. Qadın Ona dedi: «Əmr et ki, mənim bu iki oğlum Sənin Padşahlığında biri sağında, biri solunda otursun». ²² Amma İsa cavab verib dedi: «Nə dilədiyinizi özünü də bilmirsiniz. Mənim içəcəyim kasadan siz də içə bilərsinizmi?»^d Onlar dedilər: «Bilərik». ²³ İsa

^w 20:5 *Altıncı saat* – hazırkı vaxtla günorta saat on iki. ^x 20:5 *Doqquzuncu saat*

– hazırkı vaxtla günortadan sonra saat üç. ^y 20:6 *On birinci saat* – hazırkı vaxtla günortadan sonra saat beş. ^z 20:7 *Gedin* – bəzi əlyazmalarda *gedin və haqqınızı alarsınız*.

^a 20:8 Lev. 19:13; Qanun. 24:15 ^b 20:16 Mat. 19:30; Mark 10:31; Luka 13:30

^c 20:16 *Olacaq* – bəzi əlyazmalarda *olacaq; çünki dəvət edilmiş çox, seçilmiş isə azdır*

(Mat. 22:14). ^d 20:22 *Bilərsinizmi?* – bəzi əlyazmalarda *bilərsinizmi? Mən vəftiz olduğum kimi siz də vəftiz ola bilərsinizmi?* (Mark 10:38).

onlara dedi: «Mənim içəcəyim kasadan içəcəksiniz.^e Amma sağımda və yaxud solumda oturmağa izin vermək Məndən asılı deyil. Atam oranı kimlər üçün hazırlayıbsa, onlara veriləcək».

²⁴Bunu eşidən on şagirdin iki qardaşa acığı tutdu. ²⁵İsa şagirdləri yanına çağıraraq dedi: «Bilirsiniz ki, millətlərin rəhbərləri onların üzərində hökmranlıq, əyanları da onlara ağalığa edir. ²⁶Sizin aranızda isə qoy belə olmasın. Sizlərdən böyük olmaq istəyən xidmətçiniz olsun. ²⁷Aranızda kim birinci olmaq istəsə, başqalarının qulu olsun. ²⁸Beləcə Bəşər Oğlu gəlmədi ki, Ona xidmət etsinlər, gəldi ki, Özü xidmət etsin və çoxlarını satın almaq üçün Öz canını fidyə versin».

İki kor adamın gözləri açılır
(Mark 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹İsa şagirdləri ilə Yerixodan çıxarkən böyük bir izdiham Onun ardınca getdi. ³⁰Yol kənarında oturan iki kor adam İsanın oradan keçdiyini eşitdikdə «Ya Rəbb, ey Davud Oğlu! Bizə rəhm elə!» deyərək bağırır. ³¹Camaat onlara qadağan edib susdurmaq istədisə də, onlar «Ya Rəbb, ey Davud Oğlu! Bizə rəhm elə!» deyərək daha ucadan bağırır. ³²İsa dayanıb onları çağıraraq və onlardan soruşdu: «Nə istəyirsiniz, sizin üçün edim?» ³³Onlar dedilər: «Ya Rəbb, gözlərimiz açılsın». ³⁴İsanın onlara rəhmi gəldi, gözlərinə toxundu. Həmin an onların gözləri açıldı və İsanın ardınca getdilər.

İsanın Yerusəlimə girməsi
(Mark 11:1-11; Luka 19:28-40; Yəh. 12:12-19)

21 ¹Yerusəlimə yaxınlaşıb Zeytun dağının yamacındakı Bet-Faqeyə gəldikləri zaman İsa iki şagirdi göndərərək ²onlara dedi: «Qarşınızdakı kəndə gedin. Dərhal orada bağlanmış bir eşşəklə bir sığa tapacaqsınız. Onları açib Mənə gətirin. ³Kim sizə bir şey desə, ona “bunlar Rəbbə lazımdır, tezliklə onları geri göndərəcək” deyərsiniz». ⁴Bunlar da peyğəmbər vasitəsilə söylənən bu söz yerinə yetsin deyərək baş verdi:

⁵^h«Sion qızınaⁱ deyən ki,

“Bax Padşahın sənə tərəf gəlir;

O itaətkardır və bir eşşəyə –

Eşşəyin balası olan sığaya minib gəlir”».

⁶Şagirdlər gedib İsanın əmr etdiyi kimi etdilər. ⁷Eşşəklə sığanı gətirib üzərlərinə paltarlarını qoydular və İsa sığanın belinə mindi. ⁸Camaatın

^e 20:23 *İçəcəksiniz* – bəzi əlyazmalarda *İçəcəksiniz və Mən vəftiz olduğum kimi*

vəftiz olacaqsınız (Mark 10:39). ^f 20:25-27 Mat. 23:11; Mark 9:35; Luka 22:25-26

^g 20:30 Mat. 9:27 ^h 21:5 Yeş. 62:11; Zək. 9:9 ⁱ 21:5 *Sion qızına* – yəni Yerusəlim əhalisinə.

çoxu öz paltarlarını yola sərdi. Bəzisi də ağaclardan budaqlar kəsib yola döşədi. ⁹İsanın önündə gedən və ardınca gələn xalq belə nida edirdi:

«Davud Oğluna hosanna!^k

Rəbbin ismi ilə Gələnə alqış olsun!

Ən ucalarda hosanna!»

¹⁰İsa Yerusəlimə daxil olanda bütün şəhər «Bu Kimdir?» deyərək sarsıldı. ¹¹Camaat isə deyirdi: «Bu, Qalileyanın Nazaret şəhərindən olan İsa Peyğəmbərdir».

İsa satıcıları məbəddən qovur

(Mark 11:15-19; Luka 19:45-48; Yəh. 2:13-22)

¹²İsa məbədə girib orada alver edənlərin hamısını qovdu. Sərrafların masalarını və göyərçin satanların kürsülərini çevirdi. ¹³Onlara belə dedi:

«Mənim evim dua evi adlandırılacaq»

deyə yazılıb. Amma siz onu “quldur yuvasına” çevirmisiniz!»

¹⁴İsa məbəddə Onun yanına gələn korrara və axsaqlara şəfa verdi. ¹⁵Lakin başçı kahinlər və ilahiyatçılar Onun etdiyi heyrətamiz işləri və məbəddə «Davud Oğluna hosanna!» deyərək bağıraraq uşaqları gördükdə acıqlandılar ¹⁶və Ona dedilər: «Bunların nə söylədiyini eşidirsənmi?» İsa da onlara dedi: «Bəli.

“Körpələrin və çağaların ağzından

Kamil həmd aldın”

sözünü heç oxumamısınızmi?» ¹⁷İsa onları tərk edib şəhərdən çıxdı. Bet-Anyaya gedib orada gecələdi.

Barsız əncir ağacı

(Mark 11:12-14,20-24; Luka 13:6-9)

¹⁸Səhəri gün İsa şəhərə qayıdanda acmışdı. ¹⁹Yol kənarında bir əncir ağacı gördü və ona yaxınlaşdı. Amma ağacda yarpaqdan başqa bir şey tapmadı. İsa ona dedi: «Qoy bir daha sənə meyvən çıxmasın». Əncir ağacı o anda qurudu. ²⁰Şagirdlər bunu gördükdə «Əncir ağacı bir anda necə qurudu?» deyərək heyrətləndilər. ²¹İsa cavab verib onlara dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: əgər imanınız olub şübhə etməsəniz, nəinki əncir ağacının başına gətirilən şeyi edərsiniz, hətta bu dağa “Qalx, dənizə atıl!” desəniz, elə də olacaq. ²²İmanla dua edərək hər nə dilərsəniz, alacaqsınız».

İsanın səlahiyyəti

(Mark 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³İsa məbədə gəlib təlim öyrədərkən başçı kahinlər və xalqın ağsaqqalları Ona yaxınlaşıb dedilər: «Sən bu işləri hansı səlahiyyətlə

^j 21:9 Zəb. 118:25-26 ^k 21:9 Hosanna – ibrani dilində *xilas et*. Nida kimi işlənir.

^l 21:13 Yeş. 56:7; Yer. 7:11 ^m 21:16 Zəb. 8:2 ⁿ 21:21 Mat. 17:20; 1Kor. 13:2

edirsən? Sənə bu səlahiyyəti kim verib?» ²⁴İsa onlara belə cavab verdi: «Mən də sizə bir sual verəcəyəm; onu Mənə desəniz, Mən də bunları hansı səlahiyyətlə etdiyimi sizə deyərəm. ²⁵Yəhyanın vəftizi haradan idi? Göydən idi, yoxsa insanlardan?» Onlarsa aralarında müzakirə edərək belə dedilər: «Əgər desək “göydən”, “Bəs nə üçün ona inanmadınız?” deyəcək. ²⁶Amma desək “insanlardan”, camaatdan qorxuruq, çünki hamı Yəhyanı peyğəmbər sayır». ²⁷Cavabında İsayə dedilər: «Bilmirik». İsa da onlara dedi: «Bunları hansı səlahiyyətlə etdiyimi Mən də sizə demirəm.

İki oğul məsəli

²⁸Bəs siz necə düşünürsünüz? Bir adamın iki oğlu vardı. Gəlib birincisinə “oğlum, bu gün get üzüm bağında işlə” dedi. ²⁹O da cavab verib “istəmirəm” dedi. Lakin sonra peşman olub getdi. ³⁰Həmin adam ikincisinə yaxınlaşıb yenə eyni sözü söylədi. O cavab verib “Gedirəm, ağam!” dedi, amma getmədi. ³¹Bu iki nəfərdən hansı atasının istəyini yerinə yetirdi?» Onlar «birincisi» dedilər. İsa onlara dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: vergiyiğanlar və fahişələr Allahın Padşahlığına sizdən qabaq girirlər. ³²Çünki Yəhya sizin yanınıza salehlik yolunu göstərməyə gəlmişdi. Sizsə ona inanmadınız, amma vergiyiğanlar və fahişələr ona inandılar. Siz bunu gördükdən sonra da peşman olub ona inanmadınız.

Pis bağbanlar məsəli

(Mark 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³^PBaşqa bir məsəli dinləyin: Ev sahibi olan bir adam var idi. Üzüm bağı saldı, oranın ətrafına çəpər çəkdi. İçində yer qazaraq üzümsıxan düzəltdi, nəzarət qülləsi tikdi. Sonra isə bağı bağbanlara icarəyə verərək başqa ölkəyə getdi. ³⁴Məhsul vaxtı çatanda məhsulunu almaq üçün qullarını bağbanların yanına göndərdi. ³⁵Lakin bağbanlar onun qullarını tutub kimini döydülər, kimini öldürdülər, kimini də daşqaləq etdilər. ³⁶Bağ sahibi yenə əvvəlkindən daha çox başqa qullar göndərdi. Bağbanlar onlarla da əvvəlki kimi etdilər. ³⁷“Oğluma hörmət edərlər” deyərək axırda öz oğlunu onların yanına göndərdi. ³⁸Bağbanlarsa oğulu görəndə öz aralarında dedilər: “Varis budur. Gəlin onu öldürək və miras bizə qalsın”. ³⁹Beləcə onu tutub bağdan kənara çıxararaq öldürdülər. ⁴⁰Beləliklə, bağın sahibi gəldikdə bu bağbanlara nə edəcək?» ⁴¹Onlar İsayə dedilər: «Bu xainləri dəhşətli şəkildə həlak edəcək, üzüm bağını isə başqa bağbanlara icarəyə verəcək ki, onlar məhsulu öz vaxtında ona versinlər».

⁴²^qİsa onlara dedi: «Məgər siz Müqəddəs Yazılarda bunu heç oxumamısınız?

“Bənnaların rədd etdiyi daş
Guşədaşı olub.
Bu, Rəbbin işi idi,
Gözümüzə xariqəli bir işdir”.

⁴³Buna görə sizə deyirəm: Allahın Padşahlığı sizdən alınıb onun məhsullarını yetişdirəcək bir millətə veriləcək. ⁴⁴Bu daşın üstünə yıxılan kəs parçalanacaq, daş isə kimin üzərinə düşərsə, onu əzəcək».^r

⁴⁵Başçı kahinlər və fariseylər Onun məsəllərini eşitdikdə bu sözləri onlar üçün dediyini başa düşdülər. ⁴⁶Ona görə də Onu tutmaq üçün yol axtarırdılar, lakin camaatdan qorxdular, çünki camaat İsanı peyğəmbər hesab edirdi.

Toy ziyafəti məsəli

(Luka 14:15-24)

22 ¹İsa yenə onlara məsəllərlə xitab edərək dedi: ²«Səmavi Padşahlıq oğluna toy ziyafəti verən bir padşaha bənzəyir. ³O, toy ziyafətinə dəvət olunanları çağırmaq üçün qullarını göndərdi. Lakin onlar gəlmək istəmədi. ⁴Bir daha başqa qulları göndərərək onlara dedi: “Dəvət olunanlara deyin ki, budur, mən ziyafətimi hazırladım, öküzlərim və bəslənmiş heyvanlarım kəsilib, hər şey hazırdır, toy ziyafətinə gəlin!” ⁵Amma dəvət olunanlar etinasızlıq göstərərək kimi tarlasına, kimi ticarətinə getdi. ⁶O biriləri isə onun qullarını tutub təhqir etdilər və öldürdülər. ⁷Padşah bundan xəbər tutaraq qəzəbləndi. Öz qoşunlarını göndərərək o qatilləri məhv etdi, şəhərlərini isə yandırdı. ⁸Onda qullarına dedi: “Toy ziyafəti hazırdır, fəqət dəvət olunanlar buna layiq deyil. ⁹Beləliklə, yolayıcılarına gedin və kimi tapsanız, toy ziyafətinə dəvət edin”. ¹⁰Həmin qullar yollara çıxdılar. Pis-yaxşı kimi tapdıqlarsa, hamısını topladılar. Toy məclisi qonaqlarla doldu.

¹¹Padşah qonaqlara baxmaq üçün girdikdə orada toy libası geyməmiş bir nəfəri gördü, ¹²ona dedi: “Dostum! Sən toy libası geyməmiş buraya necə girdin?” O isə susdu. ¹³^sO zaman padşah xidmətçilərə dedi: “Onun əllərini, ayaqlarını bağlayın və qaranlıq çölə atın! Orada ağlaşma və diş qıcirtəsi olacaq”. ¹⁴Çünki dəvət edilmiş çox, seçilmiş isə azdır».

Hər kəsin öz haqqı

(Mark 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵O zaman fariseylər gedib məsləhətləşirdilər ki, Onu söz üstündə necə tutsunlar. ¹⁶Onlar hirodçularla birgə öz şagirdlərini İsanın yanına göndərərək dedilər: «Müəllim, biz bilirik ki, Sən etibarlı adamsan, Allahın yolunu həqiqətə görə öyrədirsən və heç kimə tərəfkeşlik etmirsən. Çünki insanlar arasında fərq

^r 21:44 Bəzi əlyazmalarda bu ayə yoxdur. ^s 22:13 Mat. 8:12; 25:30; Luka 13:28

qoymursan. ¹⁷İndi bizə de görək, Səncə bizim üçün qeysərə vergi verməyə icazə var ya yox?» ¹⁸Amma İsa onların pis niyyətini bilərək dedi: «Ey ikiüzülülər, Məni niyə sınağa çəkirsiniz? ¹⁹Vergi verdiyiniz sikkəni Mənə göstərin». Onlar da Ona bir dinar gətirdilər. ²⁰İsa onlara dedi: «Sikkənin üstündəki bu təsvir və yazı kimindir?» ²¹Ona dedilər: «Qeysərin». O vaxt İsa onlara dedi: «Elə isə, qeysərin haqqını qeysərə, Allahın haqqını Allaha verin». ²²Bunu eşitdikləri zaman heyrətləndilər və İsanı tərk edib getdilər.

Dirilmə haqqında sual

(Mark 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³‘Həmin gün dirilmənin olmadığını iddia edən bəzi sadukeylər İsanın yanına gəlib soruşdular: ²⁴«Müəllim, Musa belə demişdir: “Əgər bir adam övladsız ölsə, qardaşı onun dul qalmış arvadını alıb ölən qardaşın nəslini davam etdirsən”. ²⁵Aramızda yeddi qardaş var idi. Birincisi bir arvad aldı və öldü. Uşağı olmadığından arvadı ilə qardaşı evləndi. ²⁶İkincisi və üçüncüsü, hətta yeddincisinə qədər eləcə öldü. ²⁷Hamısından sonra bu qadın da öldü. ²⁸İndi ölümlər diriləndə bu qadın o yeddi nəfərdən hansının arvadı olacaq? Çünki hamısı bu qadını almışdı».

²⁹İsa onlara cavab verib dedi: «Müqəddəs Yazıları və Allahın qüdrətini bilmədiyinizə görə yanırlısınız. ³⁰Ona görə ki ölümlər diriləndə insanlar nə evlənir, nə də ərə gedirlər. Ancaq səmadakı mələklər kimi olurlar. ³¹⁻³² “Bəs ölümlərin dirilməsinə gəlincə, Allah tərəfindən sizə “Mən İbrahimin Allahı, İshaqın Allahı və Yaqubun Allahıyam” deyərək söylənən sözü oxumamısınız mı? Allah ölümlərin deyil, dirilərin Allahıdır». ³³Bunları eşidən camaat Onun təliminə təəccüblənirdi.

Allahın ən böyük əmr

(Mark 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴Fariseylər İsanın sadukeyləri susdurduğunu eşidəndə bir yerə toplaşdılar. ³⁵Onlardan biri olan qanunşünas İsanı sınamaq məqsədi ilə Ondən bunu soruşdu: ³⁶«Müəllim, Qanunda ən böyük əmr hansıdır?» ³⁷İsa ona dedi: «“Allahın Rəbbi bütün qəlbinlə, bütün varlığınla və bütün düşüncənlə sev”. ³⁸Bu, böyük və əsas əmrdir. ³⁹Buna bənzəyən ikincisi budur: “Qonşunu özün kimi sev”. ⁴⁰Bütün Qanun və Peyğəmbərlərin sözləri bu iki əmrə əsaslanır».

Məsihi kimin Oğludur?

(Mark 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹Fariseylər toplaşdıqda İsa onlardan bunu soruşdu: ⁴²«Məsihi haqqında nə düşünürsünüz? O kimin Oğludur?» Onlar da İsayə «Davudun Oğlu»

† 22:23 Həv. 23:8 ‡ 22:24 Qanun. 25:5 § 22:30 Səmadakı mələklər – bəzi əlyazmalarda Allahın səmadakı mələkləri. ¶ 22:31-32 Çıx. 3:6 * 22:37 Qanun. 6:5 † 22:39 Lev. 19:18

dedilər. ⁴³İsa onlara dedi: «Elə isə, nə üçün Davud Ruh vasitəsilə Ona “Ağa” deyə müraciət edir?

⁴⁴“Rəbb mənim Ağama dedi:

«Mən düşmənlərini ayaqlarının altına salanadək

Sağımda otur.”

deyib. ⁴⁵Əgər Davud Ona “Ağa” deyə müraciət edərsə, O necə Davudun oğlu ola bilər?» ⁴⁶Bunun cavabında İsayə kimsə bir söz deyə bilmədi. O gündən sonra artıq heç kim Ondən bir şey soruşmağa cəsarət etmədi.

Vay halınıza!
(Luka 11:39-51)

23 ¹Bundan sonra İsa camaata və şagirdlərinə müraciət edib ²dedi: «İlahiyyatçılar və fariseylər Musanın kürsüsündə oturmuşlar. ³Buna görə də sizə əmr etdikləri hər şeyə riayət və əməl edin. Amma onların etdiklərini etməyin, çünki söyləyərlər, amma riayət etməzlər. ⁴Ağır və çətin daşına bilən yükləri bağlayıb insanların çiyninə yükləyər, özləri isə bu yükləri daşımaq üçün barmaqlarını belə, tərptəmək istəməzlər. ⁵“Onlar öz əməllərinin hamısını insanlar görsün deyə edərlər. Çünki onlar dua qutucuqlarını^b genişləndirib geyimlərinin qotazlarını^c uzadarlar. ⁶Ziyafətlərdə yuxarı başı və sinaqoqlarda baş kürsüləri tutmağı, ⁷bazar meydanlarında salam almağı, insanların onlara “Rəbbi!”^d deyə xitab etməsini sevrələr.

⁸Amma kimsə sizi “Rəbbi” deyə çağırmasın. Çünki sizin bir Müəlliminiz var.^e Siz hamınızsa qardaşsınız. ⁹Yer üzündə kimsəyə “ata” deməyin. Çünki bir Atanız var, O da Səməvi Atadır. ¹⁰Kimsə sizə “rəhbər” deməsin. Çünki bir Rəhbəriniz var, O da Məsihdir. ¹¹^fAranızda ən böyük olan xidmətçiniz olsun. ¹²^gKim özünü yüksəldərsə, aşağı tutulacaq və kim özünü aşağı tutarsa, yüksəldiləcək.

¹³Vay halınıza, ey ilahiyyatçılar və fariseylər – ikiüzülülər! Çünki siz Səməvi Padşahlığı insanların üzünə qapayırırsınız. Nə özünü girirsiniz, nə də girmək istəyənləri buraxırsınız. ¹⁴^h

^z 22:44 Zəb. 110:1 ^a 23:5-6 Mark 12:38-39; Luka 20:46 ^b 23:5 *Dua qutucuqları* – bu qutucuğa Tövrətdən götürülən bəzi ayələr qoyulur. Yəhudilər dua edən zaman onu ya alına, ya da qola bağlayırlar. ^c 23:5 *Qotaz* – Rəbbin əməllərini xatırlamaq üçün geyimlərin döndürəlinə taxılır. Bax: Say. 15:38-40; Qanun. 22:12. ^d 23:7 *Rəbbi* – yəni Müəllim. ^e 23:8 *Var* – bəzi əlyazmalarda var, O da Məsihdir. ^f 23:11 Mat. 20:25-27; Mark 9:35; 10:43-44; Luka 22:25-26 ^g 23:12 Luka 14:11; 18:14 ^h 23:13-14 *İkiüzülülər! ... buraxırsınız* – bəzi əlyazmalarda *ikiüzülülər! Çünki siz dul qadınların evlərini yeyib-dağıdılar və özlərinizi göstərmək üçün uzun-uzadı dua edərsiniz. Bunun üçün sizin cəzanız daha ağır olacaq.* ¹⁴ *Vay halınıza, ey ilahiyyatçılar və fariseylər – ikiüzülülər! Çünki siz Səməvi Padşahlığı insanların üzünə qapayırırsınız. Nə özünü girirsiniz, nə də girmək istəyənləri buraxırsınız* (Mark 12:40; Luka 20:47), bəzilərinə isə 13-cü ayə ilə 14-cü ayənin yeri dəyişikdir.

¹⁵Vay halınıza, ey ilahiyyatçılar və fariseylər – ikiüzlülər! Çünki siz dənizi və qurunu dolaşırsınız ki, bir nəfəri dinə gətirəsiniz. Dinə gətirdikdə isə onu özünüzdən ikiqat artıq cəhənnəmlik edirsiniz.

¹⁶Vay halınıza, ey kor rəhbərlər! Deyirsiniz ki, “kim məbədə and içirsə, əhəmiyyətli bir şey deyil, lakin kim məbədin qızılına and içirsə, öz andına borcludur”. ¹⁷Ey ağılsızlar və korlar! Hansı daha böyükdür? Qızılmı, yoxsa qızılı təqdis edən məbədmə? ¹⁸Yenə də deyirsiniz ki, “kim qurbangaha and içirsə, əhəmiyyətli bir şey deyil; lakin qurbangah üzərindəki qurbana and içən öz andını yerinə yetirməlidir”. ¹⁹Ey korlar!ⁱ Hansı daha böyükdür? Qurbanımı, yoxsa qurbanı təqdis edən qurbangahımı? ²⁰Beləliklə, qurbangaha and içən kəs ona və onun üstündə olan bütün şeylərə and içir. ²¹Məbədə and içən kəs ona və içində Yaşayana and içir. ²²^jGöyə and içən kəs də Allahın taxtına və taxtda Oturana and içir.

²³^kVay halınıza, ey ilahiyyatçılar və fariseylər – ikiüzlülər! Çünki siz nanə, şüyüd və zirənin onda birini verirsiniz, lakin Qanunun daha vacib işlərini, ədaləti, mərhəməti və imanı atırsınız. Amma onda biri verməklə yanaşı bunları da yerinə yetirməli idiniz. ²⁴Ey kor rəhbərlər! Ağcaqanadı süzgəclə çıxarır, dəvəni isə udursunuz!

²⁵Vay halınıza, ey ilahiyyatçılar və fariseylər – ikiüzlülər! Çünki siz kasanın və boşqabın bayır tərəfini təmizləyirsiniz, lakin onların daxili soyğunçuluq və pozğunluqla doludur. ²⁶Sən, ey kor farisey! Əvvəlcə kasanın^l daxilini təmizlə ki, bayır tərəfi də təmiz olsun!

²⁷^mVay halınıza, ey ilahiyyatçılar və fariseylər – ikiüzlülər! Çünki siz ağardılmış məqbərələrə bənzəyirsiniz: onların bayır tərəfi gözəl görünür, daxili isə ölü sümükləri və hər cür murdarlıqla doludur. ²⁸Siz də zahirən insanlara saleh görünürsünüz, daxilən isə ikiüzlülük və qanunsuzluqla dolusunuz.

²⁹Vay halınıza, ey ilahiyyatçılar və fariseylər – ikiüzlülər! Çünki siz peyğəmbərlərə məqbərələr tikirsiniz, salehlərin abidələrini bəzəyirsiniz. ³⁰“Biz ata-babalarımızın yaşadığı günlərdə yaşasaydıq, peyğəmbərlərin qanını tökməkdə onlarla şərikin olmazdıq” deyirsiniz. ³¹Beləliklə, peyğəmbərləri öldürənlərin övladları olduğunuza özünüzdə şəhadət edirsiniz. ³²Elə isə, ata-babalarınızın başladığı işi başa çatdırın! ³³ⁿSiz ey ilanlar, gürzələr nəslilə! Cəhənnəmə məhkum edilməkdən necə qaçacaqsınız?

³⁴Ona görə də Mən sizə peyğəmbərlər, müdrik adamlar və ilahiyyatçılar göndərirəm. Siz onlardan bəzisini öldürəcək və çarmıxa

ⁱ 23:19 *Korlar* – bəzi əlyazmalarda *ağılsızlar və korlar*. ^j 23:22 Yeş. 66:1; Mat. 5:34-35

^k 23:23 Lev. 27:30 ^l 23:26 *Kasanın* – bəzi əlyazmalarda *kasanın və boşqabın*.

^m 23:27 Həv. 23:3 ⁿ 23:33 Mat. 3:7; 12:34; Luka 3:7

çəkəcəksiniz. Bəzisini sinaqoqlarınızda qamçılayacaq və şəhərdən şəhərə qovacaqsınız; ^{35j}belə ki saleh olan Habilin qanından tutmuş məbədlə qurbangahın arasında öldürdüyünüz Berekya oğlu Zəkəriyyənin qanına qədər yer üzündə tökülən bütün saleh adamların qanı üçün məsuliyyət daşıyasınız. ³⁶Sizə doğrusunu deyirəm: bütün bu şeylər üçün bu nəsil məsuliyyət daşıyacaq.

Yerusəlimin aqibəti

(Luka 13:34-35)

³⁷Ey Yerusəlim, Yerusəlim! Peyğəmbərləri öldürən və ora göndirilənləri daşqalaq edən şəhər! Toyuq cücələrini qanadları altına yığan kimi Mən də dəfələrlə sənin övladlarını yığmaq istədim, sizə istəmədiniz! ^{38p}Baxın, eviniz viran qalır. ^{39q}Çünkü Mən sizə bunu deyirəm:

“Rəbbin ismi ilə Gələnə alqış olsun!”
deyəndə qədər Məni bir daha görməyəcəksiniz».

Axır zamanın əlamətləri

(Mark 13:1-23; Luka 21:5-24)

24 ¹İsa məbəddən çıxıb gedərkən şagirdləri məbədin binalarını Ona göstərmək üçün yanına gəldilər. ²İsa onlara cavab verib dedi: «Bütün bunları görürsünüzmü? Sizə doğrusunu deyirəm: onların daşı daş üstündə qalmayacaq, hamısı yerlə yeksan olacaq».

³İsa Zeytun dağında oturanda şagirdlər ayrılıqda Onun yanına gəlib dedilər: «Bizə söylə, bu dediklərin nə vaxt baş verəcək? Sənin zühurun və dövrün sonuna hansı əlamətlər olacaq?» ⁴İsa onlara cavab verib dedi: «Ehtiyatlı olun, qoy sizi heç kim aldatmasın. ⁵Çünkü Mənim adımla çox adam gəlib “Məsih mənəm” deyərək çoxlarını aldadacaq. ⁶Siz müharibələr və müharibə xəbərləri eşidəcəksiniz. Amma təlaşa düşməyin. Bunlar baş verməlidir, amma bu hələ hər şeyin axırı deyil. ⁷Çünkü millət millətə, padşahlıq padşahlığa qarşı çıxacaq. Yərbəyer aclıq^r və zəlzələlər olacaq. ⁸Bütün bunlar sanki doğuş ağrılarının başlanğıcıdır.

^{9s}O zaman sizi əziyyətə təslim edib öldürəcəklər. Mənim adıma görə bütün millətlər sizə nifrət edəcək. ¹⁰Onda bir çoxu imandan büdrəyərək bir-birini təslim edəcək və bir-birinə nifrət edəcək. ¹¹Bir çox yalançı peyğəmbər törəyib çox adamı aldadacaq. ¹²Qanunsuzluq çoxaldığı üçün bir çoxunun məhəbbəti soyuyacaq. ^{13t}Amma axıracan dözən xilas olacaq. ¹⁴Səmavi Padşahlığın bu Müjdəsi bütün millətlərə şəhadət olmaq üçün bütün dünyada vəz ediləcək. O zaman hər şeyin axırı gələcək.

j 23:35 Yar. 4:8; 2Saln. 24:20-21 p 23:38 Yer. 12:7; 22:5; 26:6 q 23:39 Zəb. 118:26

r 24:7 Aclıq – bəzi əlyazmalarda aclıq, vəba. s 24:9 Mat. 10:22 t 24:13 Mat. 10:22

¹⁵“Beləliklə, Daniel peyğəmbərin bəhs etdiyi viranəlik gətirən iyrənc şeyin Müqəddəs məkanda qoyulduğunu gördüyünüz zaman – qoy oxuyan bunu anlasın – ¹⁶Yəhudeyada olanlar dağlara qaçsın. ¹⁷Damda olan evindəki əşyaları götürmək üçün aşağı enməsin. ¹⁸Tarlada olan üst paltarını götürmək üçün geri qayıtmasın. ¹⁹Həmin günlər hamilələrin və körpə əmizdirənlərin vay halına! ²⁰Dua edin ki, qaçmağınız qış fəslində və ya Şənbə günündə baş verməsin. ²¹“Çünki o vaxt elə dəhşətli əzab-əziyyət olacaq ki, dünyanın başlanğıcından indiyə qədər beləsi olmayıb və heç olmayacaq da. ²²Əgər o günlər qısaldılmasaydı, heç bir insan xilas ola bilməzdi. Amma seçilmişlərə görə o günlər qısaldılacaq.

²³“O zaman əgər kimsə sizə desə ki, “bax, Məsih buradadır” yaxud da “oradadır”, inanmayın. ²⁴Çünki yalançı məsihlər və yalançı peyğəmbərlər törəyəcək. Onlar böyük əlamətlər və xariqələr göstərəcəklər ki, imkan taparlarsa, seçilmişləri də aldatsınlar. ²⁵Bax Mən sizə əvvəlcədən söyləmişəm. ²⁶“Ona görə sizə “bax, O çöldədir” desələr də, çıxmayın. “Bax, O daxili otaqlardadır” desələr də, inanmayın. ²⁷Çünki şimşək şərqdə çıxıb qərbdə belə, göründüyü kimi Bəşər Oğlunun zühuru da elə olacaq. ²⁸“Leş haradadırsa, kərkəslər də orada toplaşar.

Bəşər Oğlunun zühuru
(Mark 13:24-31; Luka 21:25-33)

²⁹^a“Amma o günlərin əzab-əziyyətindən dərhal sonra
Günəş tutulacaq,
Ay nurunu saçmayacaq,
Ulduzlar göydən töküləcək,
Səma cisimləri lərzəyə gələcək.

³⁰^b“O zaman Bəşər Oğlunun əlaməti göydə görünəcək. O vaxt yer üzünün bütün tayfaları şivən qoparacaq və Bəşər Oğlunun göyün buludları üzərində qüdrət və böyük izzətlə gəldiyini görəcək. ³¹O, mələklərini uca şeypur səsi ilə göndərəcək. Mələklər də göylərin bir ucundan o biri ucuna qədər dörd külək istiqamətindən Onun seçdiklərini toplayacaq.

³²Əncir ağacından ibrət alın: onun budağı cücərib yarpaqlananda bilirsiniz ki, yay fəslə artıq yaxındır. ³³Eləcə siz də bütün bu şeyləri görəndə bilin ki, Bəşər Oğlu yaxındadır, lap qapıdadır. ³⁴Sizə doğrusunu deyirəm: bu nəsil ömrünü sona çatdırmazdan əvvəl bütün bunlar baş verəcək. ³⁵Yer və göy keçib gedəcək, amma Mənim sözlərim əsla keçib getməyəcək.

^u 24:15-16 Dan. 9:27; 11:31; 12:11 ^v 24:17-18 Luka 17:31 ^w 24:21 Dan. 12:1; Vəhy 7:14

^x 24:23 Luka 17:21,23 ^y 24:26-27 Luka 17:23-24 ^z 24:28 Əyy. 39:30; Luka 17:37

^a 24:29 Yeş. 13:10; 34:4; Yez. 32:7; Yoel 2:10,31; 3:15; Vəhy 6:12-13 ^b 24:30 Dan. 7:13; Vəhy 1:7

Bilinməyən gün və saat
(Luka 12:39-48; 17:26-35)

^{36c}Lakin o günü və o saati nə göylərin mələkləri, nə də Oğul bilir.^d Atadan başqa heç kim bilmir. ^{37e}Nuhun günləri necə idisə, Bəşər Oğlunun zühuru da elə olacaq. ³⁸Daşqından əvvəlki həmin günlərdə, Nuhun gəmiyə girdiyi günə qədər insanlar yeyib-ıçır, evlənir, ərə gedirdi. ^{39f}Daşqın gəlib hamısını aparana qədər bixəbər idilər. Bəşər Oğlunun zühuru da belə olacaq. ⁴⁰O zaman tarladakı iki nəfərdən biri götürüləcək, o biri isə qalacaq. ⁴¹Dəyirməndə dən üyüdən iki qadından biri götürüləcək, o biri isə qalacaq.

^{42g}Ona görə də oyaq olun. Çünki Rəbbinizin hansı gün^h gələcəyini bilmirsiniz. ⁴³ⁱAmma bunu bilin ki, əgər evin yiyəsi oğrunun gecə hansı saatda gələcəyini bilsəydi, oyaq qalıb evinin yarılmasına imkan verməzdi. ⁴⁴Buna görə siz də hazır olun, çünki Bəşər Oğlu gözləmədiyiniz vaxt gələcək.

⁴⁵Vaxtlı-vaxtında onlara yemək vermək üçün ağasının öz nöqərləri üzərinə qoyduğu sadıq və ağıllı qul kimdir? ⁴⁶Nə bəxtiyardır o qul ki, ağası evinə qayıdanda onu iş başında görür! ⁴⁷Sizə doğrusunu deyirəm: ağası bu qula bütün əmlakı üzərində idarəçiliyi tapşıracaq. ⁴⁸Amma həmin qul pis olub ürəyində “ağam gec gələcək” deyərsə, ⁴⁹öz yoldaşlarını döyməyə və əyyaşlarla yeyib-ıçməyə başlayarsa, ⁵⁰o qulun ağası onun gözləmədiyi gün və ağına gəlmədiyi vaxt gələcək, ⁵¹ona ağır cəza verəcək və onu ikiüzlülərlə bir yerdə saxlayacaq. Orada ağlaşma və diş qıcirtısı olacaq.

On qız məsəli

25 ^{1j}O zaman Səməvi Padşahlıq çıraqlarını götürüb bəyin qarşısına çıxan on qıza bənzəyəcək. ²Onlardan beşi ağıllı, beşi isə ağılsız idi. ³Ağılsızlar özləri ilə çıraqlarını götürmüşdü, amma yağ götürməmişdi. ⁴Ağıllılarsa çıraqları ilə birgə qablarda yağ da götürmüşdü. ⁵Lakin bəy gecikdiyindən hamısını yuxu basdı və onlar yatdı. ⁶Amma gecə yarısı bir qışqırıq qopdu: “Budur, bəy gəlir, onu qarşılamağa çıxın!” ⁷O zaman o qızların hamısı durub öz çıraqlarını düzəltdilər. ⁸Ağılsızlar ağıllılara dedi: “Yağınızdan bizə də verin, çünki çıraqlarımız sönür”. ⁹Ağıllılarsa cavab verib dedilər: “Belə olmasın ki, yağ nə bizə çatsın, nə sizə. Yaxşısı budur ki, gedib satıcılardan alasınız”.

^c 24:36 Mark 13:32 ^d 24:36 Nə göylərin mələkləri, nə də Oğul bilir – bəzi əlyazmalarda göylərin mələkləri belə, bilmir. ^e 24:37 Yar. 6:5-8 ^f 24:39 Yar. 7:6-24
^g 24:42 Mark 13:35 ^h 24:42 Hansı gün – bəzi əlyazmalarda nə vaxt.
ⁱ 24:43-44 Luka 12:39-40; Vəhy 3:3; 16:15 ^j 25:1 Luka 12:35

¹⁰ Onlar yağ satın almağa getdikləri zaman bəy gəldi. Hazır olanlar onunla toy məclisinə girdilər və qapı bağlandı. ¹¹^k O biri qızlar da sonradan gəlib “Ağa! Ağa! Qapını bizə aç!” dedilər. ¹² O isə cavab verib dedi: “Sizə doğrusunu deyirəm: sizi tanımıram”. ¹³^l Beləliklə, oyaq olun. Çünki siz nə günü,^m nə də saati bilirsiniz.

Əmanət pul məsəli
(Luka 19:11-27)

¹⁴ⁿ Səməvi Padşahlıq səyahətə çıxan bir adama bənzəyir. O, qullarını çağırıb əmlakını onlara əmanət etdi. ¹⁵ O hər birinə öz qabiliyyətinə görə – birinə beş, birinə iki, birinə də bir talant verdi və yola düşdü. ¹⁶ Beş talant alan dərhal gedib bunları sərmayəyə qoydu, daha beş talant qazandı. ¹⁷ İki talant alan da beləcə daha iki talant qazandı. ¹⁸ Bir talant alansa gedib torpağı qazdı və ağasının pulunu gizlətdi.

¹⁹ Uzun zamandan sonra həmin qulların ağası gəldi və onlardan hesabat tələb etdi. ²⁰ Beş talant alan gəlib daha beş talant gətirərək dedi: “Ağa, sən mənə beş talant əmanət etdin. Budur, mən daha beş talant qazandım”. ²¹ Ağası ona dedi: “Afərin, yaxşı və sadıq qulum! Sən xırda işlərdə sadıq oldun, səni böyük işlər üzərinə qoyacağam. Ağanın sevincinə şərik ol!”

²² İki talant alan da gəlib dedi: “Ağa, mənə iki talant əmanət etdin. Budur, mən daha iki talant qazandım”. ²³ Ağası ona dedi: “Afərin, yaxşı və sadıq qulum! Sən xırda işlərdə sadıq oldun, səni böyük işlər üzərinə qoyacağam. Ağanın sevincinə şərik ol!”

²⁴ Bir talant alan da gəlib dedi: “Ağa, sənin sərt bir adam olduğunu bilirdim. Əkmədiyin yerdən biçərsən, səpmədiyin yerdən yığarsan. ²⁵ Ona görə qorxdum, gedib sənin talantını torpaqda gizlətdim. Buyur, öz malını geri götür!” ²⁶ Ağası isə cavab verib ona dedi: “Pis və tənbel qul! Mənim əkmədiyim yerdən biçdiyimi və səpmədiyim yerdən yığdığımı bilirdinmi? ²⁷ Onda gərək mənim pulumu sərraflara verəydin ki, mən qayıdanda onu faizlə geri alım. ²⁸ İndi əlindəki talantı ondan alın və on talantı olana verin! ²⁹ Çünki kimin varıdırsa, daha çox veriləcək və o, bolluq içində olacaq, kimin yoxudursa, əlində olan da ondan alınacaq. ³⁰^p Yaramaz qulu isə qaranlıq çölə atın. Orada ağlaşma və diş qıcırtısı olacaq”.

Qoyunlar və keçilər

³¹^q Bəşər Oğlu bütün mələklərlə birlikdə izzəti ilə gələn zaman Öz izzətli taxtına oturacaq. ³² Bütün millətlər Onun önündə toplaşacaq, O da

^k 25:11-12 Luka 13:25 ^l 25:13 Mark 13:33 ^m 25:13 *Nə günü* – bəzi əlyazmalarda *Bəşər Oğlunun gələcəyi nə günü*. ⁿ 25:14-15 Mat. 13:34 ^j 25:29 Mat. 13:12; Mark 4:25; Luka 8:18 ^p 25:30 Mat. 8:12; 22:13; Luka 13:28 ^q 25:31 Mat. 16:27; 19:28

qoyunları keçilərdən ayıran bir çoban kimi onları bir-birindən ayıracaq.

³³ Qoyunları sağına, keçiləri isə soluna qoyacaq.

³⁴ O zaman Padşah sağındakılara deyəcək: “Ey sizlər, Atamın xeyir-dua verdiyi adamlar! Gəlin, dünya yaranandan bəri sizin üçün hazırlanmış olan Padşahlığı irs alın. ³⁵ Çünki ac idim, Mənə yemək verdiniz; susamışdım, Mənə su verdiniz; qərib idim, Məni qəbul etdiniz; ³⁶ çılpaq idim, Məni geyindirdiniz; xəstə idim, qayğımı çəkdiniz; zindanda idim, yanıma gəldiniz”. ³⁷ Onda salehlər Ona cavab verib deyəcəklər: “Ya Rəbb, biz Səni nə vaxt ac görüb yemək verdik və ya susamış görüb su verdik? ³⁸ Nə vaxt Səni qərib görüb qəbul etdik və ya çılpaq görüb geyindirdik? ³⁹ Nə vaxt Səni xəstə və ya zindanda görüb yanına gəldik?” ⁴⁰ Padşah da cavab verib onlara deyəcək: “Sizə doğrusunu deyirəm: siz bu ən kiçik qardaşlarımdan birinə etdiyinizi Mənə etmiş oldunuz”.

⁴¹ O zaman solundakılara deyəcək: “Ey lənətə gəlmişlər, çəkilin önümdən! İblislə onun mələklərinə hazırlanmış olan əbədi oda yollanın! ⁴² Çünki ac idim, Mənə yemək vermədiniz; susamışdım, Mənə su vermədiniz; ⁴³ qərib idim, Məni qəbul etmədiniz; çılpaq idim, Məni geyindirmədiniz; xəstə və zindanda idim, qayğımı çəkmədiniz”. ⁴⁴ Onda onlar da cavab verib deyəcəklər: “Ya Rəbb, Səni nə vaxt ac, susamış, qərib, çılpaq, xəstə və yaxud zindanda gördük ki, Sənə xidmət etmədik?” ⁴⁵ O zaman onlara cavab verib deyəcək: “Sizə doğrusunu deyirəm: siz bu ən kiçiklərdən birinə etmədiyinizi Mənə etməmiş oldunuz”. ⁴⁶ Bunlar əbədi əzaba, salehlərsə əbədi həyata gedəcək».

İsanı öldürmək üçün sui-qəsd hazırlanır

(Mark 14:1-2; Luka 22:1-2; Yəh. 11:45-53)

26 ^{1s} İsa bütün bu sözləri bitirəndən sonra şagirdlərinə dedi: ² «İki gün sonra Pasxa bayramı olacağını bilirsiniz. Bəşər Oğlu çarmıxa çəkilmək üçün təslim ediləcək».

³ O zaman başçı kahinlər^t və xalqın ağsaqqalları Qayafa adlı baş kahinin həyətinə toplaşdılar. ⁴ İsanı hiylə ilə tutub öldürmək üçün sui-qəsd hazırladılar. ⁵ Amma deyirdilər: «Bunu bayramda etməyə, yoxsa xalq arasında qarışıqlıq düşər».

İsa Bet-Anyada

(Mark 14:3-9; Yəh. 12:1-8)

^{6u} İsa Bet-Anyada cüzamlı Şimonun evində ikən ⁷ bir qadın Onun yanına gəldi və qadının əlində içində çox bahalı ətirli yağ olan ağ mərmər qab var idi. İsa süfrəyə oturanda qadın yağı Onun başına tökdü. ⁸ Şagirdlər

^r 25:46 Dan. 12:2 ^s 26:1-2 Çıx. 12:1-27 ^t 26:3 Kahinlər – bəzi əlyazmalarda kahinlər, ilahiyatçılar. ^u 26:6-7 Luka 7:37-38

bunu gördükdə acıqlanıb dedilər: «Bu israfçılıq nə üçündür? ⁹Axı bu ətiri baha qiymətə satıb pulunu yoxsullara vermək olardı». ¹⁰Lakin İsa bunu bilərək dedi: «Niyə qadını incidirsiniz? O Mənim üçün gözəl bir iş gördü. ¹¹Yoxsullar həmişə sizin yanınızdadır, Mənsə həmişə yanınızda olmayacağam. ¹²Qadın bu ətiri Mənim bədənimə tökməklə Məni dəfn üçün hazırladı. ¹³Sizə doğrusunu deyirəm: dünyanın hansı yerində Müjdə vəz edilərsə, bu qadının etdiyi iş də danışılacaq ki, o yada salınsın».

Yəhudanın xəyanəti

(Mark 14:10-11; Luka 22:3-6; Yəh. 13:18-30)

¹⁴O zaman On İki şagirddən Yəhuda İskaryot adlı biri başçı kahinlərin yanına gedib dedi: ¹⁵«Onu sizə təslim etsəm, mənə nə verərsiniz?» Onlar da Yəhudaya otuz gümüş təklif etdilər. ¹⁶O vaxtdan Yəhuda İsanı təslim etmək üçün fürsət axtarmağa başladı.

Axırıncı şam yeməyi

(Mark 14:12-26; Luka 22:7-23; Yəh. 13:21-30; 1Kor. 11:23-25)

¹⁷Mayasız Çörək bayramının ilk günü şagirdlər İsanın yanına gəlib dedilər: «Sənin Pasxa yeməyin üçün harada hazırlıq görməyimizi istəyirsən?» ¹⁸O da cavab verdi: «Şəhərə girib filankəsin yanına gedin və ona deyin: “Müəllim deyir: Vaxtım yaxınlaşdı, şagirdlərimlə birgə Pasxanı sənin evində keçirəcəyəm.”». ¹⁹Şagirdlər İsanın əmrini yerinə yetirərək Pasxa yeməyi üçün hazırlıq etdilər.

²⁰Axşam düşəndə İsa On İki şagirdi ilə birgə süfrəyə oturdu. ²¹Onlar yemək yeyərkən İsa dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: sizlərdən biri Mənə xəyanət edəcək». ²²Onlar çox kədərlənib bir-bir Ondən soruşdular: «Ya Rəbb, mən deyiləm ki?» ²³«O cavab verib dedi: «Mənimlə birlikdə əlini qaba batıran Mənə xəyanət edəcək. ²⁴Bəşər Oğlu Özü barəsində yazıldığı kimi gedir. Amma vay o adamın halına ki, Bəşər Oğluna xəyanət edir! O adam heç doğrulmasaydı, onun üçün daha yaxşı olardı». ²⁵Ona xəyanət edən Yəhuda «Rəbbi, mən deyiləm ki?» deyərək soruşdu. İsa da ona «sən dediyin kimidir» dedi.

²⁶Onlar yeyəndə İsa çörək götürdü, şükür duası edib onu böldü və şagirdlərə verərək dedi: «Alın, yeyin! Bu Mənim bədənimdür». ²⁷Sonra bir kasa götürdü və şükür edib onu da şagirdlərə verərək dedi: «Bundan hamınız için! ²⁸Çünki bu, Əhdin⁹ bağlanması və günahların bağışlanması üçün çoxları uğrunda axıdılan Mənim qanımdır. ²⁹Mən sizə deyirəm: Atamın Padşahlığında sizinlə birlikdə təzəsini içəcəyəm günə qədər üzüm ağacının bu məhsulundan əsla içməyəcəyəm».

⁹ 26:11 Qanun. 15:11 ⁹ 26:23 Zəb. 41:9 ⁹ 26:28 Çıx. 24:8; Yer. 31:31-34

⁹ 26:28 Əhdin – bəzi əlyazmalarda Yeni Əhdin (Luka 22:20).

³⁰ Onlar ilahi oxuyandan sonra çıxdılar və Zeytun dağına tərəf getdilər.

Peterin inkarı əvvəlcədən bildirilir

(Mark 14:27-31; Luka 22:31-34; Yəh. 13:36-38)

³¹ ^z Onda İsa şagirdlərinə dedi: «Bu gecə hamınız Məni atıb gedəcəksiniz,^a çünki belə yazılıb:

“Çobanı vuracağam,

Sürünün qoyunları pərən-pərən olacaq”.

³² ^b Amma Mən diriləndən sonra sizdən qabaq Qalileyaya gedəcəyəm».

³³ Peter Ona cavab verib dedi: «Hamı Səni atıb getsə də, mən əsla atıb getməyəcəyəm». ³⁴ İsa ona dedi: «Sənə doğrusunu deyirəm: bu gecə xoruz banlamazdan əvvəl sən Məni üç dəfə inkar edəcəksən». ³⁵ Peter Ona dedi: «Əgər Səninlə birlikdə ölməyim lazım olsa belə, Səni əsla inkar etməyəcəyəm». Bütün şagirdlər də belə dedilər.

Getsemani bağında

(Mark 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Sonra İsa şagirdlərlə birlikdə Getsemani adlanan bir yerə gəldi və onlara dedi: «Mən oraya gedib dua edərkən siz burada oturub-qalın». ³⁷ O, Peter ilə Zavdayın iki oğlunu Özü ilə apardı. Özündə bir kədər və narahatlıq hiss etməyə başladı. ³⁸ Onlara belə dedi: «Ürəyimi elə dərin kədər bürüyüb, az qalır ki, ölüm. Burada qalın və Mənimlə birlikdə oyaq olun».

³⁹ İsa bir qədər irəli getdi və üzüstə yerə qapanıb dua etdi: «Ey Atam, mümkündürsə, qoy bu kasa^c Məndən yan keçsin. Amma Mənim yox, Sənin iradənin olsun». ⁴⁰ İsa şagirdlərin yanına qayıdıb gördü ki, onlar yatıb. O, Peteri səslədi: «Məgər Mənimlə birlikdə bir saat oyaq qala bilməzdinizmi? ⁴¹ Oyaq durub dua edin ki, sınağa düşməyəsınız. Ruh həvəsli, cisim isə gücsüzdür».

⁴² İsa yenə ikinci dəfə uzaqlaşdı və dua etdi: «Ey Atam, əgər Mən içmədən bu kasanın yan keçməsi mümkün deyilsə, qoy Sənin iradənin olsun».

⁴³ İsa qayıdanda gördü ki, onlar yenə yatıb. Çünki onların gözləri yumulurdu. ⁴⁴ Onları tərk edib təkrarən uzaqlaşdı, yenə eyni sözlərlə üçüncü dəfə dua etdi. ⁴⁵ Sonra İsa şagirdlərin yanına qayıdıb onlara dedi: «Hələ də yatıb dincəliirsiniz? Budur, vaxt yaxınlaşıb və Bəşər Oğlu günahkarların əlinə təslim olunur. ⁴⁶ Qalxın gedək. Budur, Mənə xəyanət edən gəlir!»

İsa həbs olunur

(Mark 14:43-50; Luka 22:47-53; Yəh. 18:3-12)

⁴⁷ İsa hələ danışarkən On İki şagirddən biri olan Yəhuda gəldi. Onun yanında başçı kahinlərin və xalqın ağsaqqallarının göndərdiyi əli qılınclı

^z 26:31 Zək. 13:7 ^a 26:31 Məni atıb gedəcəksiniz – hərfi tərcümədə Məndə

büdrəyəcəksiniz. ^b 26:32 Mat. 28:16 ^c 26:39 Kasa – İsanın çarmıxdakı ölümünün rəmzi.

və dəyənəkli böyük bir dəstə adam var idi. ⁴⁸İsaya xəyanət edən Yəhuda onlara işarə ilə bildirib demişdi: «Kimi öpsəm, İsa Odur, Onu tutun». ⁴⁹O anda İsaya yaxınlaşıb «Salam, Rabbi!» deyərək Onu öpdü. ⁵⁰İsa da ona «Dostum, nə üçün gəlmisən?» dedi. Elə bu vaxt İsaya yaxınlaşıb əl ataraq Onu tutdular. ⁵¹Onda İsa ilə birlikdə olanlardan biri əl atıb qılınıncını çəkdi və baş kahinin qulunu vurub qulağını qopartdı. ⁵²İsa ona dedi: «Qılınıncını yerinə qoy, çünki qılinc çəkənlərin hamısı qılıncla məhv olacaq. ⁵³Yoxsa elə düşünürsən ki, Atamdan yardım istəyə bilmərəm? İstəsəm, dərhal Mənə on iki legiondan^d artıq mələk göndərəm. ⁵⁴«Bunların olması gərəkdir» deyən Müqəddəs Yazılar onda bəs necə yerinə yetərdi?» ⁵⁵^eHəmin vaxt İsa camaata dedi: «Nə üçün quldur üstünə gələn kimi qılinc və dəyənəklərlə Məni tutmağa gəlmisiniz? Hər gün məbəddə oturub^f təlim verirdim, heç Məni tutmadınız. ⁵⁶Amma bunların hamısı peyğəmbərlərin Yazıları yerinə yetsin deyə baş verdi». Onda bütün şagirdlər İsanı atıb qaçdılar.

İsa Ali Şuranın önündə

(Mark 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Yəh. 18:13-24)

⁵⁷İsanı həbs edənlər Onu baş kahin Qayafanın yanına gətirdilər. İlahiyyatçılar və ağsaqqallar da oraya toplaşdı. ⁵⁸Peter uzaqdan baş kahinin həyatına qədər İsanın ardınca gedirdi, sonu görmək üçün içəri girib mühafizəçilərlə birgə oturdu.

⁵⁹Başçı kahinlər^g və Ali Şuranın hamısı İsanı edam etmək üçün Onun əleyhinə yalançı şahidlik ifadəsi axtarırdılar. ⁶⁰^hÇoxlu yalançı şahid gəldi, lakin yenə də axtardıqlarını tapmadılar. Axırda iki şahid gəlib ⁶¹dedi: «Bu Adam dedi: “Mən Allahın məbədinə dağıdıb üç gün ərzində tikə bilərəm”».

⁶²Baş kahin ayağa qalxıb İsaya dedi: «Sənin heç cavabın yoxdur? Onlar Sənin əleyhinə bu nə ifadədir verirlər?» ⁶³Amma İsa susmaqda davam etdi. Baş kahin isə Ona dedi: «Səni var olan Allaha and etdirirəm, bizə de, Allahın Oğlu Məsih Sənsənmi?» ⁶⁴ⁱİsa da ona dedi: «Sənin dediyin kimidir. Hətta sizə deyirəm: bundan sonra Bəşər Oğlunun Qüdrətli Olanın^j sağında oturduğunu və göyün buludları üzərində gəldiyini görəcəksiniz». ⁶⁵^kOnda baş kahin əynindəki paltarını cırıb dedi: «O, Allaha küfr etdi! Artıq şahidlərə nə ehtiyacımız var? Elə indi Onun küfr söylədiyini eşitdiniz! ⁶⁶Bəs buna nə deyirsiniz?» Onlar cavab verib dedilər: «O, ölüm cəzasına layiqdir».

^d 26:53 Legion – təqribən 6000 əsgər. ^e 26:55 Luka 19:47; 21:37 ^f 26:55 Oturub – bəzi əlyazmalarda sizinlə birgə oturub. ^g 26:59 Kahinlər – bəzi əlyazmalarda kahinlər, ağsaqqallar. ^h 26:60-61 Yəh. 2:19 ⁱ 26:64 Dan. 7:13 ^j 26:64 Qüdrətli Olan – yəni Allah. ^k 26:65-66 Lev. 24:16

⁶⁷Elə bu vaxt İsanın üzünə tüpürüb yumruq vurdular. Bəziləri də Ona şillə vuraraq ⁶⁸dedilər: «Ey Məsih, bizə peyğəmbərlik elə görək, Səni vuran kimdir?»

Peter İsanı inkar edir

(Mark 14:66-72; Luka 22:56-62; Yəh. 18:15-18,25-27)

⁶⁹Peter isə bayırda, həyətdə oturmuşdu. Bir qarabaş ona yaxınlaşıb dedi: «Sən də Qalileyalı İsa ilə birlikdə idin», ⁷⁰Amma Peter hamının qarşısında inkar edərək dedi: «Bilmirəm, sən nə danışırsan». ⁷¹Sonra darvazaya gələndə başqa bir qarabaş onu görüb oradakılara dedi: «Bu adam Nazaretli İsa ilə birlikdə idi». ⁷²Peter yenə inkar edib and içdi: «Mən o Adamı tanımıram». ⁷³Bir az sonra orada duranlar gəlib Peterə dedilər: «Doğrudan da, sən də onlardansan, çünki nitqin səni ifşa edir». ⁷⁴Peter özünü qarğıyıb and içərək dedi: «O Adamı tanımıram».

Həmin anda xoruz banladı. ⁷⁵Peter İsanın «xoruz banlamazdan əvvəl sən Məni üç dəfə inkar edəcəksən» dediyi sözü yadına saldı. Ona görə oradan çıxıb hönkür-hönkür ağladı.

Yəhuda özünü asır

(Mark 15:1; Luka 23:1-2; Yəh. 18:28; Həv. 1:18-19)

27 ¹Səhər açılanda bütün başçı kahinlərlə xalqın ağsaqqalları İsanı edam etmək üçün məşvərət etdilər. ²İsanın əl-qolunu bağlayaraq vali Pilatın yanına aparıb ona təslim etdilər.

³O zaman İsayə xəyanət edən Yəhuda Onun məhkum edildiyini görəndə peşman oldu. Otuz gümüşü başçı kahinlərə və ağsaqqallara geri gətirib ⁴«mən təqsirsiz qanı təslim etməklə günah işlətdim» dedi. Onlarsa ona «Bundan bizə nə? Özün bilərsən» dedilər. ⁵Yəhuda gümüş pulları məbədin içinə atıb oradan çıxdı, gedib özünü asdı.

⁶Başçı kahinlər gümüş pulları götürüb dedilər: «Madam ki qan bahasıdır, bu gümüş pulları məbədin xəzinəsinə qoymağa icazəmiz yoxdur». ⁷Öz aralarında məşvərət keçirərək o pulla yadelliləri dəfn etmək üçün dulusçunun tarlasını satın aldılar. ⁸Buna görə o tarlaya bu günə qədər «Qan tarlası» deyilir. ⁹^mBeləcə Yeremya peyğəmbər vasitəsilə söylənən bu söz yerinə yetdi:

«İsrail övladlarının qiymətləndirdiyi Adamın dəyərini – otuz gümüşü aldılar ¹⁰və Rəbbin mənə buyurduğu kimi dulusçunun tarlası üçün verdilər».

İsa Romalı vali Pilatın önündə

(Mark 15:2-15; Luka 23:3-5,13-25; Yəh. 18:29-19:16)

¹¹İsa valinin önündə dayanmışdı. Vali Ondan «Yəhudilərin Padşahı Sənsənmi?» deyə soruşdu. İsa da ona dedi: «Sənin dediyin kimidir».

¹ 26:67-68 Yeş. 50:6 ^m 27:9-10 Zək. 11:12-13

¹²Başçı kahinlər və ağsaqqallar Onu ittiham etdikləri vaxt İsa heç bir cavab vermədi. ¹³Onda Pilat Ona dedi: «Sənin əleyhinə edilən bu qədər şəhadəti eşitmirsənmi?» ¹⁴İsa onun heç bir sözünə cavab vermədi. Vali buna çox heyrətləndi.

¹⁵Hər Pasxa bayramında valinin xalqın istədiyi bir məhbusu azad etməsi adət idi. ¹⁶O günlərdə Barabba adlı məşhur bir məhbüs həbsdə saxlanılırdı. ¹⁷Beləliklə, onlar bir yerə toplaşdıqları vaxt Pilat onlardan soruşdu: «Sizin üçün kimi azad etməyimi istəyirsiniz? Barabbanı, yoxsa Məsih deyilən İsanı?» ¹⁸Çünki bilirdi ki, onlar İsanı paxılıqdan təslim etmişdilər.

¹⁹Pilat hökm kürsüsündə oturarkən arvadı «o saleh Adamla sənin heç bir işin olmasın, çünki bu gün rəyada Ona görə çox əzablar çəkmişəm» deyər xəbər göndərdi.

²⁰Başçı kahinlər və ağsaqqallarsa xalqı təhrik edirdilər ki, Barabbanın azad olmasını, İsanınsa ölümünü istəsinlər. ²¹Vali onlardan soruşdu: «İkisindən hansını sizin üçün azad etməyimi istəyirsiniz?» Onlar da «Barabbanı» dedilər. ²²Pilat onlara «Elə isə Məsih deyilən İsayə nə edim?» dedi. Onların hamısı «Çarmıxa çəkilsin!» dedilər. ²³Vali «Axı O nə pislik edib?» deyər soruşdu. Onlarsa «Çarmıxa çəkilsin!» deyər daha ucadan bağırıdılar.

²⁴Pilat əlindən heç bir şeyin gəlmədiyini və əksinə, iğtişəşin gücləndiyini görərək su götürüb xalqın önündə əllərini yudu və belə dedi: «Mən bu Adamınⁿ qanı üçün təqsirkar deyiləm, qoy sizin boynunuzda qalsın». ²⁵Bütün xalq cavab verib dedi: «Onun qanının məsuliyyəti bizim və övladlarımızın üzərinə olsun!» ²⁶Onda Pilat onlar üçün Barabbanı azad etdi. İsanı isə qamçılattıqdan sonra çarmıxa çəkməyə təslim etdi.

Əsgərlər İsanı təhqir edir
(Mark 15:16-20; Yəh. 19:2-3)

²⁷Sonra valinin əsgərləri İsanı vali sarayına apardılar. Bütün alayı Onun başına topladılar. ²⁸Onu soyundurub al rəngli xalat geyindirdilər. ²⁹Tikanlardan bir tac hörüb başına qoydular, sağ əlinə də bir qamış verdilər. Önündə diz çöküb «Yəhudilərin Padşahı sağ olsun!» deyərək Onu ələ saldılar. ³⁰Ona tüpürdülər, qamışı götürüb başına vurdular. ³¹Onu ələ salandan sonra xalatı əynindən çıxarıb Öz paltarını geyindirdilər. Sonra Onu çarmıxa çəkməyə apardılar.

İsa çarmıxa çəkilir
(Mark 15:21-32; Luka 23:26-43; Yəh. 19:17-25)

³²Bayıra çıxanda Şimon adlı Kirenalı bir adamla rastlaşdılar. Onu İsanın çarmıxını daşımağa məcbur etdilər.

ⁿ 27:24 Qanun. 21:6-9 ^j 27:24 Adamın – bəzi əlyazmalarda *saleh Adamın*.

³³Qolqota, yəni «Kəllə yeri» adlanan yerə gələndə ³⁴Ona içməyə ödlə qarışıq şərab verdilər. İsa onu daddıqda içmək istəmədi. ³⁵^pƏsgərlər^q Onu çarmıxa çəkдилər və püşk ataraq paltarlarını aralarında bölüşdürdülər. ³⁶Sonra orada oturub Onun keşiyini çəkдилər. ³⁷Baş üzərinə «Yəhudilərin Padşahı İsa budur» ittihamını yazıb qoydular. ³⁸O zaman İsa ilə birlikdə biri sağında, biri də solunda iki quldur da çarmıxa çəkildi.

³⁹^rGəlib-keçənlər başlarını yırgalayib Ona böhtan ataraq ⁴⁰^s«Ey məbədi dağıdıb üç gündə tikən! Əgər Allahın Oğlusansa, Özünü xilas et və çarmıxdan düş!» deyirdilər. ⁴¹Başçı kahinlər də ilahiyatçılar və ağsaqqallarla birgə eyni şəkildə İsanı ələ salaraq deyirdilər: ⁴²«Başqalarını xilas edirdi, amma Özünü xilas edə bilmir! İsrailin Padşahıdır, qoy indi çarmıxdan düşsün və biz də Ona iman edək. ⁴³^tAllaha güvənirdi. Allah Onu sevirsə, qoy indi xilas etsin! Çünki “Mən Allahın Oğluyam” dedi». ⁴⁴İsa ilə birlikdə çarmıxa çəkilən quldurlar da Onu təhqir edirdilər.

İsanın ölümü

(Mark 15:33-41; Luka 23:44-49; Yəh. 19:25-30)

⁴⁵Altıncı saatdan^u doqquzuncu saata qədər^v bütün yer üzünə qaranlıq çökdü. ⁴⁶^wDoqquzuncu saata yaxın İsa uca səslə nida edərək dedi:

«Eli, Eli, lema şabaqtani?»

Bu «Ey Allahım, Allahım, niyə Məni tərk etdin?» deməkdir. ⁴⁷Orada dayananların bəzisi bunu eşidərkən dedilər: «Bu Adam İlyası çağırır». ⁴⁸^xAralarından biri dərhal qaçıb bir süngər gətirdi, şərab sirkəsinə batırıb bir qamışın ucuna keçirərək İsayə verdi ki, içsin. ⁴⁹O biriləri isə dedilər: «Onu rahat burax, görək İlyas gəlib Onu xilas edəcəkmiki?» ⁵⁰İsa yenə uca səslə qışqırıb ruhunu tapşırdı.

⁵¹^yO anda məbədin pərdəsi yuxarıdan aşağıya qədər iki yerə parçalandı. Yer sarsıldı, qayalar yarıldı. ⁵²Qəbirlər açıldı, vəfat etmiş bir çox müqəddəs cəsədi dirildi. ⁵³Onlar İsanın dirilməsindən sonra qəbirlərdən çıxıb müqəddəs şəhərə^z girdilər və bir çox insana göründülər.

⁵⁴İsayə nəzarət edən yüzbaşı və onunla birlikdə olan əsgərlər zəlzələni və baş verən şeyləri gördükdə «doğrudan da, bu Adam Allahın Oğlu idi» deyərək dəhşətə düşdülər.

⁵⁵^aOrada olub-keçənlərə uzaqdan baxan bir çox qadın var idi ki, xidmət etmək üçün Qalileyadan İsanın ardınca gəlmişdilər. ⁵⁶Məcdəlli

^p 27:35 Zəb. 22:18 ^q 27:35 Əsgərlər – bəzi əlyazmalarda *Peyğəmbərin dediyi*

«aralarında paltarlarını bölüşdürdülər, geyimim üçün püşk atdılar» sözü yerinə

yetsin deyə əsgərlər (Yəh. 19:24). ^r 27:39 Zəb. 22:7; 109:25 ^s 27:40 Mat. 26:61;

Yəh. 2:19 ^t 27:43 Zəb. 22:8 ^u 27:45 *Altıncı saat* – hazırkı vaxtla günorta saat on iki.

^v 27:45 *Doqquzuncu saat* – hazırkı vaxtla günortadan sonra saat üç. ^w 27:46 Zəb. 22:1

^x 27:48 Zəb. 69:21 ^y 27:51 Çıx. 26:31-33 ^z 27:53 *Müqəddəs şəhər* – yəni Yerusəlimə.

^a 27:55-56 Luka 8:2-3

Məryəm, Yaqub ilə Yusifin anası Məryəm və Zavdayın oğullarının anası da onların arasında idi.

İsanın dəfni

(Mark 15:42-47; Luka 23:50-56; Yəh. 19:38-42)

⁵⁷Axşam düşəndə İsanın şagirdi olmuş varlı bir adam – Yusif adlı bir Arimateyalı gəldi. ⁵⁸O, Pilatın yanına gedib İsanın cəsədini istədi. Pilat da cəsədin ona verilməsini əmr etdi. ⁵⁹Yusif cəsədi alıb təmiz bir kəfəne bükdi. ⁶⁰Onu qaya içində qazdığı öz yeni qəbrinə qoydu və qəbirin ağzına bir iri daş yuvarlayıb getdi. ⁶¹Məcdəlli Məryəm və o biri Məryəm orada, qəbirin qarşısında oturmuşdular.

⁶²^bErtəsi gün, yəni Hazırlıq günündən^c sonrakı gün başçı kahinlərlə fariseylər Pilatın yanına toplaşdı ⁶³dedilər: «Ağa, biz xatırlayırıq ki, o yalançı hələ sağ ikən “üç gün sonra diriləcəyəm” demişdi. ⁶⁴Ona görə də əmr et ki, üçüncü günə qədər qəbirin təhlükəsizliyi qorunsun. Yoxsa şagirdləri gəlib^d Onu oğurlayar və xalqa “O, ölülər arasından dirildi” deyərlər. Axırınca yalan birincisindən daha pis olar». ⁶⁵Pilat onlara dedi: «Bir dəstə keşikçi götürün, gedin, bacardığınız kimi qəbirin təhlükəsizliyini qoruyun». ⁶⁶Onlar gedib qəbirin qarşısında keşikçi dəstəsi qoydular və qəbir daşına möhür basdılar. Beləliklə, qəbirin təhlükəsizliyi qorundu.

İsanın dirilməsi

(Mark 16:1-11; Luka 24:1-12; Yəh. 20:1-18)

28 ¹Şənbə günü keçəndən sonra, həftənin ilk günü^e səhər dan yeri ağaranda Məcdəlli Məryəm və o biri Məryəm qəbiri görməyə gəldilər. ²Budur, böyük bir zəlzələ oldu. Çünki Rəbbin bir mələyi göydən enib gələrək daşı bir tərəfə yuvarladı və üzərində oturdu. ³Onun görünüşü şimşək kimi, paltarları isə qar kimi ağ idi. ⁴Keşikçilər qorxudan titrəyib ölü kimi oldular. ⁵Mələk qadınlara müraciət edərək dedi: «Siz qorxmayın! Çarmıxa çəkilmiş İsanı axtardığınızı bilirəm. ⁶O burada yoxdur, dediyi kimi dirilmişdir! Gəlin, Onun^f yatdığı yeri görün. ⁷Tez gedin, Onun şagirdlərinə belə söyləyin: “İsa ölülər arasından dirildi. Qalileyaya sizdən qabaq gedir. Onu orada görə bilərsiniz”. Budur, mən sizə xəbər verdim».

⁸Qadınlar qorxu və böyük sevinclə dərhal qəbirdən çıxdılar. Onun şagirdlərinə xəbər verməyə qaçdılar. ⁹Amma^g budur, İsa «Sizə salam!»

^b 27:62-63 Mat. 16:21; 17:23; 20:19; Mark 8:31; 9:31; 10:32-34; Luka 9:22; 18:31-33

^c 27:62 *Hazırlıq günü* – yəni Yəhudilərdə müqəddəs sayılan Şənbə günü üçün hazırlıq görülən cümə günü. ^d 27:64 *Gəlib* – bəzi əlyazmalarda *gecə gəlib*. ^e 28:1 *Həftənin ilk günü* – yəni bazar günü. ^f 28:6 *Onun* – bəzi əlyazmalarda *Rəbbin*. ^g 28:9 *Amma* – bəzi əlyazmalarda *Amma onlar Onun şagirdlərinə xəbər verməyə gedərkən*.

deyə onların qarşısına çıxdı. Onlar da yaxınlaşıb İsanın ayaqlarına sarılaraq Ona səcdə qıldılar. ¹⁰İsa onlara dedi: «Qorxmayın! Gedin, qardaşlarıma xəbər verin ki, Qalileyaya getsinlər. Məni orada görəcəklər».

Keşikçilərin gətirdiyi xəbər

¹¹Qadınlar hələ yolda ikən keşikçilərdən bəzisi şəhərə gəlib baş verən bütün şeyləri başçı kahinlərə bildirdilər. ¹²Onlar ağsaqqallarla toplaşib məşvərət keçirdikdən sonra əsgərlərə çoxlu pul verib dedilər: ¹³«Deyərsiniz ki, şagirdləri gecə biz yatanda gəlib Onu oğurlayıblar. ¹⁴Əgər bu xəbər valinin qulağına gedib çatsa, biz onu inandırırıq, sizi də bələdan qurtarıq». ¹⁵Beləliklə, əsgərlər pulu alıb tapşırıldığı kimi etdilər. Bu söz bu günə kimi Yəhudilər arasında yayılmışdır.

İsa şagirdlərinə tapşırıq verir

(Mark 16:14-18; Luka 24:36-49; Yəh. 20:19-23; Həv. 1:6-8)

^{16h}On Bir şagird Qalileyaya, İsanın onlara təyin etdiyi dağa getdi. ¹⁷İsanı gördükdə Ona səcdə qıldılar. Bəzisi isə şübhə etdi. ¹⁸İsa yaxınlaşıb onlara dedi: «Göydə və yer üzündə bütün səlahiyyət Mənə verilmişdir. ¹⁹Beləliklə, gedin, bütün millətləri Mənim şagirdim edin; onları Ata, Oğul və Müqəddəs Ruh adı ilə vətiz edin; ²⁰sizə əmr etdiyim hər şeyə riayət etməyi onlara öyrədin. Budur, Mən dövrün sonuna qədər hər gün sizinləyəm».

^h 28:16 Mat. 26:32; Mark 14:28

MARKIN

NƏQL ETDİYİ MÜJDƏ

GİRİŞ

«*Markın nəql etdiyi Müjdə*» «Allahın Oğlu İsa Məsihin Müjdəsinin başlanğıcı» bəyanatı ilə başlayır. İsa burada fəal və səlahiyyətə malik olan Şəxs kimi təsvir olunur.

Onun səlahiyyəti öyrətdiyi təlimdə, cinlərə qalib gəlməsində və insanların günahlarının bağışlanmasında aşkara çıxır. İsa Özü barəsində deyirdi ki, «Bəşər Oğlunun yer üzündə günahları bağışlamaq səlahiyyəti var» (2:10).

Mark İsadan danışarkən Onun barəsində açıq, çox qüdrətli tərzdə nəql edir. O, İsanın dediklərindən və təlimindən daha çox Onun etdiyi işləri vurğulayır. Vəftizçi Yəhyanın meydana çıxması, İsanın vəftizi və sınağa çəkilməsi barədə qısaca giriş verən müəllif dərhal İsanın şəfa vermə xidmətinə və təlim verməsinə keçir. Vaxt getdikcə İsanın ardıcılıqları Onu daha yaxşı başa düşür, İsanın rəqibləri isə Ona qarşı daha da çox nifrət hissi ilə dolur. Son fəsillər İsanın yer üzündə son həftəsini, xüsusilə, Onun çarmıxa çəkilməsini və dirilməsini təsvir edir.

Kitabın məzmunu:

1:1-13 Müjdənin başlanğıcı

1:14–9:50 İsanın Qalileyada ictimai xidməti

10:1-52 Qalileyadan Yerusəlimə

11:1–15:47 İsanın Yerusəlimdəki son günləri

16:1-8 İsanın dirilməsi

16:9-20 Dirilmiş Rəbbin görünməsi və göyə qaldırılması

Vəftizçi Yəhyanın gəlişi

(*Mat. 3:1-12; Luka 3:1-18; Yəh. 1:19-28*)

1 ¹ Allahın Oğlu İsa Məsihin Müjdəsinin başlanğıcı.
² ^a Yeşaya peyğəmbərin kitabında belə yazılıb:

^a 1:2 Mal. 3:1

«Budur, Sənin önündə Öz elçimi göndərirəm.

O Sənin yolunu hazırlayacaq.

³ ^bSəhrada nida edənin səsi gəlir:

“Rəbbin yolunu hazırlayın,

Onun keçəcəyi yerləri düz edin”».

⁴ Yazıldığı kimi vəftiz edən Yəhya çöldə meydana çıxdı. O, insanların günahlarının bağışlanması üçün onların tövbə edib vəftiz olunmasını vəz edirdi. ⁵ Bütün Yəhudəyə diyarından olanlar və Yerusəlim sakinlərinin hamısı onun yanına gəlirdi. Onlar günahlarını etiraf edərək onun tərəfindən İordan çayında vəftiz olunurdular. ⁶ Yəhya dəvə yunundan paltar geymiş, belinə dəri qurşaq bağlamışdı, çəyirtkə və çöl balı yeyirdi.

⁷ Yəhya belə vəz edirdi: «Məndən sonra məndən daha Qüdrətlişi gəlir. Mən əyilib Onun çarıqlarının bağını açmağa belə, layiq deyiləm. ⁸ Mən sizi su ilə vəftiz etdim, amma O sizi Müqəddəs Ruhla vəftiz edəcək».

İsanın vəftiz olunması və sınağa çəkilməsi

(Mat. 3:13–4:11; Luka 3:21–22; 4:1–13)

⁹ O günlərdə İsa Qalileyanın Nazaret şəhərindən gəlib Yəhya tərəfindən İordan çayında vəftiz olundu. ¹⁰ İsa sudan çıxan kimi göylərin yarıldığını və Ruhun göyərçin kimi Öz üzərinə endiyini gördü. ¹¹ ^dGöylərdən bir səda gəldi: «Sən Mənim sevimli Oğlumsan, Səndən razıyam».

¹² Ruh dərhal İsanı səhraya çəkib-apardı. ¹³ O, səhrada qırx gün qaldı və bu müddət ərzində Şeytan tərəfindən sınağa çəkildi. İsa vəhşi heyvanlar arasında idi və mələklər Ona xidmət edirdi.

İsa xidmətinə başlayır

(Mat. 4:12–17; Luka 4:14–15)

¹⁴ Yəhya həbs olunandan sonra İsa Qalileyaya gəlib Allahın Müjdəsini^e vəz edirdi: ¹⁵ ^f«Vaxt yetişib, Allahın Padşahlığı yaxınlaşıb. Tövbə edin və Müjdəyə inanın».

İlk şagirdlər

(Mat. 4:18–22; Luka 5:1–11)

¹⁶ İsa Qalileya gölünün sahilindən keçərkən suya tor atan Şimonu və qardaşı Andreyi gördü. Bu adamlar balıqçı idi. ¹⁷ İsa onlara dedi: «Ardımca gəlin, Mən sizi elə balıqçı edəcəyəm ki, insan tutacaqsınız». ¹⁸ Onlar dərhal torları kənara atıb Onun ardınca getdilər. ¹⁹ İsa bir az irəli gedib Zavday oğlu Yaqubu və qardaşı Yəhyanı gördü. Onlar qayıqda

^b 1:3 Yeş. 40:3 ^c 1:6 2Pad. 1:8 ^d 1:11 Zəb. 2:7; Yeş. 42:1; Mat. 3:17; 12:18; Mark 9:7; Luka 3:21–22 ^e 1:14 Allahın Müjdəsini – bəzi əlyazmalarda Allahın Padşahlığının Müjdəsini. ^f 1:15 Mat. 3:1–2

torlarını düzəldirdilər. ²⁰İsa dərhal onları çağırdı. Onlar da qayıqda olan ataları Zavdayı və muzdlu işçiləri qoyub Onun ardınca getdilər.

İsa Kefernahum sinaqoqunda natəmiz ruhu qovur
(Luka 4:31-37)

²¹Onlar Kefernahuma gəldilər. Şənbə günü İsa sinaqoqa girib təlim öyrətməyə başladı. ²²Onun təliminə təəccüblənirdilər, çünki onlara ilahiyyətçilər kimi deyil, səlahiyyət sahibi kimi təlim öyrədirdi. ²³Həmin vaxt onların sinaqoqunda natəmiz ruha tutulmuş bir nəfər var idi. O çığırdı: ²⁴«Ey Nazaretli İsa, bizdən nə istəyirsən? Bizi məhv etməyəmi gəlmisən? Mən bilirəm, Sən Kimsən: Allahın Müqəddəsisən!» ²⁵Amma İsa ona qadağan edib dedi: «Sus və bu adamdan çıx!» ²⁶Natəmiz ruh bu adamı sarsıdıb bərkdən çıxıraraq ondan çıxdı. ²⁷Hamını heyrət бүürdü və onlar bir-birindən soruşdular: «Bu nədir? Səlahiyyətli yeni bir təlimdir! O, natəmiz ruhlarla belə, əmr edir və bunlar da Ona itaət edirlər». ²⁸İsa haqqında xəbər dərhal Qalileya bölgəsinin hər tərəfinə yayıldı.

İsa çox adama şəfa verir
(Mat. 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹Onlar sinaqoqdan çıxan kimi Yaqub və Yəhya ilə birgə Şimon və Andreyin evinə getdilər. ³⁰Şimonun qayınanası qızdırma içində yatırdı. Bunu dərhal İsaya xəbər verdilər. ³¹İsa xəstənin yanına gəlib əlindən tutaraq onu qaldırdı və qadının qızdırması düşdü. Qadın onlara xidmət etməyə başladı.

³²Axşam gün batanda bütün xəstələri və cinə tutulmuşları İsanın yanına gətirdilər. ³³Bütün şəhər əhalisi qapının yanına yığıldı. ³⁴İsa müxtəlif xəstəliyə tutulan çox adama şəfa verdi və bir çox cinləri qovdu. Amma cinlərə danışmağa izin vermədi, çünki onlar İsanın Kim olduğunu bildirdilər.

İsa vəzini davam etdirir
(Luka 4:42-44)

³⁵Səhər alaqaranlıqda İsa qalxıb evdən çıxdı və kimsəsiz bir yerə gedib orada dua etdi. ³⁶Şimon və onun yanındakılar İsanın ardınca düşdülər. ³⁷Onu tapıb dedilər: «Hamı Səni axtarır». ³⁸İsa onlara dedi: «Gəlin başqa yerlərə – ətrafdakı şəhərlərə gedək və orada da vəz edim, çünki Mən bunun üçün gəlmişəm». ³⁹^hBeləliklə, İsa onların sinaqoqlarında vəz edərək və cinləri qovaraq bütün Qalileyanı gəzib-dolaşdı.

İsa cüzamlıya şəfa verir
(Mat. 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰Bir gün cüzamlı bir adam İsanın yanına gəldi və diz çöküb yalvardı: «Əgər istəsən, məni pak edə bilərsən». ⁴¹İsanın ona rəhmi gəldi. Əlini

uzadıb ona toxundu və dedi: «İstəyirəm, pak ol!» ⁴²Dərhal bu adam cüzamdan sağalıb pak oldu, ⁴³İsa o an onu yola salıb ciddi tapşıraraq ⁴⁴i belə dedi: «Bax heç kəsə bir söz demə, lakin get, özünü kahinə göstər. Hər kəsə şəhadət olsun deyə cüzamdan paklandığın üçün Musanın buyurduğu təqdimləri apar». ⁴⁵Lakin o çıxıb bu sözü vəz edərək hər yanda yaymağa başladı. Ona görə də İsa artıq heç bir şəhərə açıq girə bilmirdi, amma kənarda, kimsəsiz yerlərdə qalır və adamlar hər tərəfdən Onun yanına gəlirdi.

İsa iflicə şəfa verir

(Mat. 9:1-8; Luka 5:17-26)

2 ¹Bir neçə gün sonra İsa yenə Kefernahuma gələndə Onun evdə olma xəbəri yayıldı. ²O qədər çox adam yığıldı ki, qapının yanında durmağa belə, yer qalmamışdı. İsa onlara kəlamı vəz edirdi. ³Adamlar dörd nəfərin daşdığı bir iflici Onun yanına gətirdilər. ⁴Amma böyük izdihama görə onu İsaya yaxın gətirə bilmədilər. Ona görə də İsa olan evin damını söküb yer açandan sonra iflici yatdığı döşəklə birgə aşağı endirdilər. ⁵İsa onların imanını görəndə iflic olan adama dedi: «Oğlum, günahların bağışlandı». ⁶Lakin orada oturan bəzi ilahiyyatçılar ürəklərində belə düşündülər: ⁷«Bu Adam niyə belə danışır? Bu ki küfrdür! Tək Allahdan başqa günahları kim bağışlaya bilər?» ⁸İsa dərhal onların ürəyində nə fikirləşdiyini ruhən dərk edib dedi: «Niyə ürəyinizdə belə düşünürsünüz? ⁹Bax hansı daha asandır? İflicə “günahların bağışlandı” deməkmi, yoxsa “Qalx, döşəyini götür və yeri!” demək? ¹⁰Lakin siz bilin ki, Bəşər Oğlunun yer üzündə günahları bağışlamaq səlahiyyəti var» və iflicə dedi: ¹¹«Sənə deyirəm, qalx, döşəyini götür və evinə get!» ¹²Xəstə qalxdı və dərhal döşəyini götürərək hamının qarşısında çıxıb getdi. Hamı mat qaldı və Allahı izzətləndirib dedi: «Biz heç vaxt belə şey görməmişik».

Levi şagirdlərə qoşulur

(Mat. 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³İsa yenə gölün sahilinə çıxdı. Bütün izdiham Onun yanına toplaşdı və O, camaata təlim öyrədirdi. ¹⁴Yolu keçəndə vergi yığılan yerdə oturan Halfay oğlu Levini görüb ona dedi: «Ardımca gəl». O da durub İsanın ardınca getdi.

¹⁵İsa Levinin evində süfrəyə oturanda bir çox vergiyığanlarla günahkarlar gəlib Onunla və şagirdləri ilə birgə oturdular. Çünki İsanın ardınca gedənlər çox idi. ¹⁶Fariseylərdən olan ilahiyyatçılarⁱ İsanın

ⁱ 1:44 Lev. 14:1-32 ^j 2:16 Fariseylərdən olan ilahiyyatçılar – bəzi əlyazmalarda *İlahiyyatçılar və fariseylər*.

günahkarlar və vergiyiğanlarla birgə yemək yediyini görüb Onun şagirdlərinə dedilər: «O niyə vergiyiğanlar və günahkarlarla birgə yemək yeyir?»^k 17 İsa bunu eşidəndə onlara dedi: «Sağlamların deyil, xəstələrin həkimə ehtiyacı var. Mən salehləri deyil, günahkarları çağırmaq^l üçün gəlmişəm».

Oruc barəsində sual
(Mat. 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Yəhyanın şagirdləri və fariseylər oruc tuturdular. Bəzi adamlar İsanın yanına gəlib soruşdular: «Nə üçün Yəhyanın şagirdləri və fariseylərin şagirdləri oruc tutur, amma Sənin şagirdlərin oruc tutmur?» 19 İsa onlara cavab verdi: «Bəy yanlarında olanda sağdışı və soldışı oruc tutarmı? Nə qədər ki bəy onların yanındadır, onlar oruc tutmazlar. 20 Lakin bəyin onların arasından aparılacağı günlər gələcək və o zaman oruc tutacaqlar.

21 Heç kim köhnə paltara təzə parçadan yamaq vurmaz. Yoxsa təzə yamaq köhnə paltardan qopar və yırtıq daha pis olar. 22 Heç kim təzə şərabı köhnə tuluqlara doldurmaz. Yoxsa şərab tuluqları partladar, həm şərab, həm də tuluqlar zay olar. Təzə şərab təzə tuluqlara doldurulmalıdır».

Şənbə günü haqqında təlim
(Mat. 12:1-8; Luka 6:1-5)

23^m Bir Şənbə günü İsa taxıl zəmiləri arasından keçirdi. Şagirdləri yoldan keçərkən sünbülləri qırmağa başladılar. 24 Fariseylər Ona dedilər: «Bəs niyə onlar Şənbə günü qadağan olunan işləri görürlər?» 25ⁿ İsa onlara dedi: «Davud və yanındakılar ac və möhtac olanda nə etdiklərini heç oxumamısınızmi? 26 O, baş kahin Evyatarın dövründə Allahın evinə girdi; kahinlərdən başqa heç kəsə yeməyə icazə verilməyən təqdis çörəklərini yedi, yanındakılara da verdi». 27 Sonra İsa onlara dedi: «İnsan Şənbə günü üçün deyil, Şənbə günü insan üçün yaradılıb. 28 Bax Bəşər Oğlu Şənbə gününün də Sahibidir».

Əli qurumuş adamın şəfası
(Mat. 12:9-14; Luka 6:6-11)

3 1 İsa yenə də sinaqoqa girdi. Orada əli qurumuş bir adam var idi. 2 Bəzi adamlar İsanı ittiham etmək məqsədi ilə Ona göz qoyurdular ki, görsünlər, bu adama Şənbə günü şəfa verəcək ya yox. 3 İsa əli qurumuş adama dedi: «Qabağa çıx!» 4 Sonra İsa onlara dedi: «Hənsinə icazə var,

^k 2:16 *Yemək yeyir* – bəzi əlyazmalarda *yeyib-içir*. ^l 2:17 *Çağırmaq* – bəzi əlyazmalarda *tövbəyə çağırmaq*. ^m 2:23 Qanun. 23:25 ⁿ 2:25-26 Lev. 24:9; 1Şam. 21:1-6

Şənbə günü yaxşılıq, yoxsa pislilik etməyə, kiminsə canını xilas etməyə, yoxsa öldürməyə?» Onlarsa susurdu. ⁵İsa ətrafındakılara qəzəblə baxdı və onların inadkar ürəkli olduqlarına görə kədərlənib o adama dedi: «Əlini uzat!» O, əlini uzatdı və əli əvvəlki halına qayıtdı. ⁶Fariseylər çıxıb İsanı necə məhv etmək barədə dərhal hirodçularla məsləhətləşdilər.

İsa xəstələrə şəfa verir
(Mat. 4:24-25; Luka 6:17-19)

⁷İsa şagirdləri ilə birgə gölün bir tərəfinə çəkildi. Onun ardınca isə Qalileyadan böyük izdiham gəldi. ⁸İsanın etdiklərini eşidəndə Onun yanına Yəhudeyadan, Yerusəlimdən, İdumeyadan, İordan çayının o biri tayından, Sur və Sidon bölgəsindən çoxlu adam gəldi. ⁹İsa izdiham Onu sıxışdırmasın deyərək şagirdlərindən xahiş etdi ki, Onun üçün bir qayıq hazırlasınlar. ¹⁰Çünki O, çox adama şəfa vermişdi. Buna görə bütün xəstələr Ona toxunmaq üçün can atırdılar. ¹¹Natəmiz ruhlar İsanı görəndə önündə yerə sərilib ucadan çığırdılar: «Sən Allahın Oğlusan!» ¹²Lakin İsa onlara qadağan etdi ki, Onun kim olduğunu deməsinlər.

On iki şagird
(Mat. 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³İsa dağa çıxaraq Özü istədiyi adamları yanına çağırdı və onlar yanına gəldilər. ¹⁴İsa on iki nəfəri həvari adlandıraraq^p təyin etdi ki, bu adamlar Onun yanında olsun, həm də onları vəz etməyə göndərsin, ¹⁵həmçinin cinləri qovmaq^q səlahiyyətinə malik olsunlar. ¹⁶Beləliklə, İsa bu on iki nəfəri təyin etdi: Peter adlandırıdığı Şimon, ¹⁷Bene-Rageş, yəni «İldırım oğulları» adlandırıdığı Zavday oğlu Yaqub və Yaqubun qardaşı Yəhya, ¹⁸Andrey, Filip, Bartalmay, Matta, Tomas, Halfay oğlu Yaqub, Tadday, Kənançı^r Şimon ¹⁹və İsaya xəyanət edən Yəhuda İskaryot.

İsa və Baal-Zevul
(Mat. 12:22-32; Luka 11:14-23)

²⁰Sonra İsa evə getdi.^s Yenə də izdiham yığıldığına görə onlar yeməyə belə, imkan tapa bilmədilər. ²¹İsanın ailə üzvləri bu barədə eşidəndə Onu aparmağa gəldilər. Çünki fikirləşirdilər ki, O, aqlını itirib. ²²^tYerusəlimdən gələn ilahiyatçılar isə deyirdilər: «O, Baal-Zevula tutulub, cinlərin başçısının gücü ilə cinləri qovur».

j 3:9-10 Mark 4:1; Luka 5:1-3 p 3:14 *Həvari adlandıraraq* – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur. q 3:15 *Cinləri qovmaq* – bəzi əlyazmalarda *xəstəliklərə şəfa vermək və cinləri qovmaq*. r 3:18 *Kənançı* – Romalılara qarşı müqəddəs müharibəyə hazırlaşan yəhudi millətçi təşkilatının üzvünə verilən ad. s 3:20 *İsa evə getdi* – bəzi əlyazmalarda *onlar evə getdilər*. t 3:22 Mat. 9:34; 10:25

²³İsa ilahiyyatçıları yanına çağırıb onlarla bu barədə məsələrlə danışdı: «Şeytan Şeytanı necə qova bilər? ²⁴Əgər bir padşahlıq öz daxilindən bölünübse, davam gətirməz. ²⁵Əgər bir ev öz daxilindən bölünübse, davam gətirməz. ²⁶Şeytan da özünə qarşı qalxıb öz-özünə bölünübse, davam gətirməz, yalnız axırı çatar. ²⁷Heç kim güclü adamın evinə girib əvvəlcə onun əl-qolunu bağlamadan malını qarət edə bilməz. Gərək o adamın əvvəlcə əl-qolunu bağlasın, sonra evini qarət etsin.

²⁸«Sizə doğrusunu deyirəm: bütün günahlar və nə qədər küfr söylənsə, bəşər övladlarına bağışlanacaq. ²⁹Lakin kim Müqəddəs Ruha küfr edərsə, heç vaxt bağışlanmayacaq və günahı» boynunda əbədi qalacaq». ³⁰İsa bunu «Onda nətəmiz ruh var» dediklərinə görə söylədi.

İsanın anası və qardaşları kimdir?

(Mat. 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹İsanın anası və qardaşları gəldi. Onlar bayırda durdular və İsanın yanına xəbər göndərüb Onu çağırdılar. ³²Bir kütlə adam İsanın ətrafında oturmuşdu. Ona xəbər verdilər: «Budur, anan və bacı-qardaşların» bayırda dayanıb Səni istəyirlər». ³³İsa onlara cavab verdi: «Mənim anam və qardaşlarım kimdir?» ³⁴Sonra ətrafında oturanlara baxaraq dedi: «Mənim anam və qardaşlarım bunlardır. ³⁵Çünki kim Allahın iradəsini yerinə yetirirsə, Mənim qardaşım, bacım və anam odur».

Səpilən toxum məsəli

(Mat. 13:1-23; Luka 8:4-15)

4 ¹İsa gölün sahilində yenə xalqa təlim öyrətməyə başladı. Yanına elə böyük izdiham toplaşdı ki, Özü bir qayığa minib gölün içərisində oturdu. Bütün izdiham isə gölün sahilində dayanmışdı. ²İsa onlara məsələrlə bir çox şey öyrədərək Öz təlimində belə dedi: ³«Qulaq asın: bir əkinçi toxum səpməyə çıxdı. ⁴Səpin zamanı toxumlardan bəzisi yol kənarına düşdü və quşlar gəlib onları dənledi. ⁵Bəzisi torpağı çox olmayan daş-kəsəkli yerə düşdü. Torpağı dərin olmadığına görə tez cücərdi. ⁶Lakin günəş doğanda qarsalandı və kökü olmadığına görə qurudu. ⁷Bəzisi tikanlar arasına düşdü. Tikanlar böyüyüb onları boğdu və bu toxumlar bar vermədi. ⁸Başqaları isə münbit torpağa düşdü. Ona görə də böyüyüb artdı və bəzisi otuz, bəzisi altmış, bəzisi də yüz qat səmərə verdi». ⁹Daha sonra İsa dedi: «Əşitməyə qulağı olan eşitsin!»

¹⁰İsa tək qalanda On İki şagird və ətrafında olanlar məsələrin izahını soruşdular. ¹¹O onlara dedi: «Allahın Padşahlığının sirri sizə açılmışdır, amma kənarda olanlara hər şey məsələrlə deyilir. ¹²Belə ki

u **3:28-29** Luka 12:10 v **3:29** *Günahı* – bəzi əlyazmalarda *məhkumiyyəti*. w **3:32** *Bacı-qardaşların* – bəzi əlyazmalarda *qardaşların*. x **4:1** Luka 5:1-3 y **4:12** Yeq. 6:9-10; Yəh. 12:39-40; Həv. 28:26-27

“Gördükcə görsünlər, amma qanmasınlar,
Eşitdikcə eşitsinlər, amma anlamasınlar,
Yoxsa onlar dönüb bağışlanar”».

¹³İsa onlara dedi: «Siz bu məsəli anlamırsınız mı? Bəs bütün məsəlləri necə başa düşəcəksiniz? ¹⁴Əkinçi Allahın kəlamını əkir. ¹⁵Daxilinə kəlam əkilən bəzi insanlar yol kənarına düşən toxumlara bənzəyir. Bunlar kəlamı eşidəndə dərhal Şeytan gəlib əkilən kəlamı götürüb aparır. ¹⁶Daş-kəsəkli yerlərə səpilən bunlardır: kəlamı eşidəndə dərhal sevinclə qəbul edirlər. ¹⁷Lakin onlarda kök olmadığına görə dözümləri az olur, kəlama görə əziyyət və təqibə məruz qalan kimi yıxılırlar. ¹⁸Tikanlar arasına səpilən başqaları isə bunlardır: kəlamı eşidirlər, ¹⁹lakin bu dövrün qayğıları, var-dövlətin aldadıcılığı və başqa şeylərə olan ehtiraslar araya girib kəlamı boğur və kəlam barsız olur. ²⁰Münbit torpağa səpilənlərsə bunlardır: onlar kəlamı eşidib qəbul edir, bəzisi otuz, bəzisi altmış, bəzisi isə yüz qat səmərə verir».

Çıraq məsəli (Luka 8:16-18)

²¹İsa onlara dedi: «Çırağı qabın yaxud yatağın altına qoymaq üçün mü gətirirsiniz? O, çıraqdana qoymaq üçün deyilmi? ²²«Elə gizli bir şey yoxdur ki, aşkara çıxmasın və elə örtülü bir şey yoxdur ki, aydın olmasın. ²³Eşitməyə qulağı olan eşitsin!»

²⁴İsa yenə onlara dedi: «Eşitdiyinizə diqqət edin: hansı ölçü ilə ölçsəniz, sizin üçün də eyni ölçü ilə ölçüləcək və daha artıq veriləcək. ²⁵«Çünki kimin varıdırsa, ona daha çox veriləcək. Amma kimin yoxudursa, əlində olan da ondan alınacaq».

Cücərmiş toxum məsəli

²⁶Sonra İsa dedi: «Allahın Padşahlığı torpağa toxum səpən əkinçiyə bənzəyir. ²⁷O, gecə yatır, gündüz qalxır. Toxum cücərib boy atır, amma əkinçi bunun necə baş verdiyini bilmir. ²⁸Torpaq özü bar gətirir. Əvvəl cücərti çıxır, sonra sünbül, daha sonra sünbülün dənləri iriləşib yetişir. ²⁹«Məhsul yetişəndə əkinçi dərhal oraq vurur, çünki biçin vaxtı gəlmişdir».

Xardal toxumu məsəli (Mat. 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

³⁰Sonra İsa belə dedi: «Allahın Padşahlığını nəyə bənzədək? Onu hansı məsəllə göstərək? ³¹O, xardal toxumuna bənzəyir ki, yer üzündə torpağa

^z 4:21 Mat. 5:15; Luka 11:33 ^a 4:22 Mat. 10:26; Luka 12:2 ^b 4:24 Mat. 7:2; Luka 6:38
^c 4:25 Mat. 13:12; 25:29; Luka 19:26 ^d 4:29 Yoel 3:13; Yəh. 4:44

əkilən toxumların ən kiçiyi olsa da, ³²əkiləndən sonra böyüyüb bütün bostan bitkilərindən hündür olur. O qədər böyük qol-budaq atır ki, göydə uçan quşlar onun kölgəsində yuva qura bilər».

³³İsa xalqın başa düşəcəyi dərəcədə buna bənzər çoxlu məsəllərlə kəlam söyləyirdi; ³⁴onlara məsəlsiz söz deməzdi. Amma Öz şagirdləri ilə tək qalanda hər şeyi izah edirdi.

İsa tufanı yatırır

(Mat. 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵Həmin gün axşam düşəndə İsa şagirdlərinə dedi: «Gəlin o biri sahilə keçək». ³⁶Şagirdlər camaatdan ayrılaraq İsanı mindiyi qayıqla birgə apardılar; onun yanında başqa qayıqlar da var idi. ³⁷Bu vaxt böyük bir tufan qopdu. Dalğalar qayığa elə hücum çekdi ki, su artıq onun içinə doldu. ³⁸İsa qayığın arxa tərəfində başını yastığa qoyub yatırdı. Şagirdlər Onu oyadaraq dedilər: «Müəllim! Axı biz həlak oluruq! Bu Səni narahat etmirmi?» ³⁹İsa durub küləyə qadağan etdi və gölə dedi: «Sus, sakit ol!» Külək dayandı və dərin sükut çökdü. ⁴⁰İsa onlara dedi: «Niyə qorxursunuz? Hələ imanınız yoxdurmu?» ⁴¹Onlar dəhşətə düşüb bir-birindən soruşdular: «Bu Adam kimdir ki, külək də, göl də Ona itaət edir?»

Cinə tutulmuş adam sağaldılır

(Mat. 8:28-34; Luka 8:26-39)

5 ¹Onlar gölün o biri sahilində yerləşən Gerasalıların^e diyarına getdilər. ²İsa qayıqdan düşən kimi qəbir mağaralarından natəmiz ruha tutulmuş bir adam Onunla qarşılaşdı. ³O, mağaralarda yaşayırdı və heç kim onu hətta zəncirləyərək saxlaya bilmirdi. ⁴Neçə dəfə ona buxov, zəncir vurmuşdular, lakin o, zəncirləri qıraraq, buxovları parçalamışdı. Heç kəsin onu sakit etməyə gücü çatmırdı. ⁵Həmişə, gecə-gündüz qəbiristanlıqda, dağlarda çığırır və özünü daşlarla yaralayır. ⁶O, İsanı uzaqdan görəndə qaçıb Ona səcdə qıldı, ⁷bərkədən çıxıraraq dedi: «Ey İsa, Allah-Taalanın Oğlu, məndən nə istəyirsən? Səni and verirəm Allaha, mənə iztirab vermə!» ⁸Çünki İsa ona demişdi: «Ey natəmiz ruh, bu adamdan çıx!» ⁹Sonra İsa ondan soruşdu: «Sənin adın nədir?» O cavab verdi: «Mənim adım Qoşundur, çünki biz çoxuq». ¹⁰Ruhları bu diyardan qovmasın deyərək, İsağa çox yalvardı.

¹¹Orada – dağın yamacında böyük bir donuz sürüsü otlayırdı. ¹²Natəmiz ruhlar İsağa yalvardılar: «Bizi donuzlara göndər ki, onların içinə girək». ¹³İsa onlara izin verdi. Natəmiz ruhlar adamdan çıxıb donuzların içinə girdi. İki min baş heyvandan ibarət sürü də uçurumdan aşağı, gölə atılıb orada boğuldu.

^e 5:1 *Gerasalıların* – bəzi əlyazmalarda *Qadaralıların* (Mat. 8:28).

¹⁴Donuz otaranlar qaçıb bu xəbəri şəhər və kəndlərdə yaydılar. Camaat nə baş verdiyinə tamaşa etməyə gəldi. ¹⁵Onlar İsanın yanına gəldilər, əvvəlcə bir qoşun cinə tutulmuş adamın geyinmiş və ağillanmış oturduğunu görüb qorxuya düşdülər. ¹⁶Hadisəni görənlər cinə tutulmuş adamın başına gələnlər və donuzlar haqqında camaata söylədilər. ¹⁷İsaya yalvarmağa başladılar ki, onların bölgəsindən çıxsın. ¹⁸İsa qayığa minəndə əvvəlcə cinə tutulmuş adam Ona yalvardı ki, İsanın yanında qalsın. ¹⁹İsa ona izin vermədi, amma dedi: «Evinə, qohum-əqrəbanın yanına get, Rəbbin sənə etdiyi hər şeyi və sənə necə mərhəmət göstərdiyini onlara danış». ²⁰Bu adam da gedib İsanın ona etdiyi hər şeyi Dekapolis bölgəsində yaymağa başladı və hamı heyrtləndi.

Qızın dirilməsi və qadının şəfa tapması

(Mat. 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹İsa yenə qayıqla o biri sahilə keçəndə yanına böyük bir izdiham yığıldı. O, gölün sahilində idi. ²²Sinaqoq rəislərindən Yair adlı bir adam gəlib İsanı görəndə ayaqlarına düşdü. ²³Ona çox yalvarıb dedi: «Qızcığazım can üstündədir. Gəl əllərini onun üstünə qoy ki, sağalıb yaşasın». ²⁴İsa da onunla birlikdə getdi. Ardınca böyük bir izdiham gedərək hər tərəfdən Onu sıxışdırırdı.

²⁵Orada on iki il qanaxma xəstəliyində tutulan bir qadın var idi. ²⁶O, neçə həkimin əlindən xeyli əzab çəkmiş, bütün varını buna sərf etsə də, vəziyyəti yaxşılaşmamış, daha da pisləşmişdi. ²⁷Bu qadın İsa haqqında eşidib izdihamın içindən keçərək Onun arxasından gəldi və Onun paltarına toxundu. ²⁸Çünki bu cür düşünürdü: «Heç olmasa paltarına toxunsam, sağalam». ²⁹Dərhal onun qanaxması kəsildi və bildi ki, bədənindəki xəstəlikdən sağaldı. ³⁰İsa dərhal bildi ki, Ondan bir qüvvə çıxdı və izdihamın içində dönüb soruşdu: «Paltarına toxunan kim idi?» ³¹Şagirdləri Ona cavab verdilər: «Görürsən ki, izdiham Səni sıxışdırır. Necə soruşa bilərsən ki, Mənə toxunan kim idi?» ³²Bunu edəni görmək üçün İsa ətrafa baxdı. ³³Qadınsa özünə nə olduğunu bildi. Qorxudan titrəyərək gəlib İsanın ayağına düşdü və bütün həqiqəti Ona söylədi. ³⁴İsa da ona dedi: «Qızım, imanın səni xilas etdi. Arxayın get və xəstəliyindən sağal».

³⁵İsa hələ danışdı ki, sinaqoq rəisinin evindən adamlar gəlib dedi: «Qızın öldü. Daha Müəllimi niyə narahat edirsən?» ³⁶Lakin İsa bu sözə məhəl qoymayaraq^f sinaqoq rəisinə dedi: «Qorxma, yalnız iman et!» ³⁷O, Peter, Yaqub və Yaqubun qardaşı Yəhyadan başqa heç kimi ardınca gəlməyə qoymadı. ³⁸Onlar sinaqoq rəisinin evinə gələndə İsa çox hay-küy, ağlaşıb nalə çəkənlər gördü. ³⁹İsa içəri girəndə onlara dedi: «Niyə

^f 5:36 Bu sözə məhəl qoymayaraq – bəzi əlyazmalarda bu sözü eşidib.

hay-küy salıb ağlaşırsınız? Uşaq ölməyib, sadəcə olaraq yatıb». ⁴⁰ Onlar İsayə güldülər. Belə olanda İsa hamını bayıra çıxarandan sonra uşağın ata-anasını, Özü ilə gələnləri götürüb uşaq olan yerə girdi. ⁴¹ İsa uşağın əlindən tutub dedi: «Talita qum!» Bunun mənası belədir: «Qızcığaz, sənə deyirəm: qalx!» ⁴² On iki yaşlı qız dərhal qalxıb gəzməyə başladı. O an oradakılar tamamilə mat qaldı. ⁴³ İsa onlara qadağan etdi ki, bunu heç kəs bilməsin və sonra dedi ki, qıza yemək versinlər.

İsa Öz yurdunda rədd edilir
(Mat. 13:53-58; Luka 4:16-30)

6 ¹ İsa oradan ayrılıb Öz yurduna gəldi. Şagirdləri də Onun ardınca gəlirdi. ² Şənbə günü olanda O, sinaqoqda təlim öyrətməyə başladı. Onu dinləyən adamların çoxu təəccüblənərək dedi: «Bu Adamda belə şeylər haradandır? Bu necə hikmətdir, Ona verilib? Bu cür möcüzələr Onun əlindən necə gəlir? ³ Bu Adam həmin dülgər deyilmi? Məryəmin oğlu, Yaqubun, Yüsifin, Yəhudanın və Şimonun qardaşı deyilmi? Onun bacıları burada – bizim aramızda yaşamırmı?» Onların İsayə acığı tutdu. ⁴ ^g İsa onlara dedi: «Bir peyğəmbərə öz yurdundan, qohum-əqrəbaları arasından və öz evindən başqa heç bir yerdə xor baxmazlar». ⁵ Orada O heç bir möcüzə yarada bilmədi, yalnız bir neçə xəstənin üzərinə əl qoyub şəfa verdi. ⁶ İsa onların imansızlığına heyrat edirdi. Sonra ətraf kəndlərdə təlim öyrədərək oraları gəzib-dolaşdı.

On İki şagirdə verilən vəzifə
(Mat. 10:1-15; Luka 9:1-6; 10:1-12)

⁷ İsa On İki şagirdi yanına çağırıb onları iki-iki göndərməyə başladı və onlara natəmiz ruhlar üzərində səlahiyyət verdi. ⁸ ^h Onlara tapşırırdı ki, yol üçün əsadan başqa heç nə – nə çörək, nə torba, nə də qurşaqlarında pul götürsünlər, ⁹ ayaqlarına səndəl geysələr də, əyinlərinə iki köynək geyinməsinlər. ¹⁰ İsa onlara dedi: «Harada bir evə girsəniz, çıxanacan orada qalın. ¹¹ ⁱ Harada sizi qəbul etməyib sizə qulaq asmaq istəməzlərsə, oradan ayrılarkən onlara qarşı şəhadət olsun deyə ayaqlarınızın tozunu çırpın». ^j ¹² Onlar da yola düşdülər və vəz edərək insanları tövbəyə çağırdılar. ¹³ ^k Çoxlu cin çıxartdılar, yağla məsh edərək çox xəstəyə şəfa verdilər.

^g 6:4 Mat. 13:57; Luka 4:24; Yəh. 4:44 ^h 6:8-11 Luka 10:4-11 ⁱ 6:11 Həv. 13:51

^j 6:11 Tozunu çırpın – bəzi əlyazmalarda *tozunu çırpın*. Sizə *doğrusunu* deyirəm: *qiyamət günü Sodom və Homorranın halı o şəhərin halından daha asan olacaq* (Mat. 10:15).

^k 6:13 Yaq. 5:14

Yəhyanın edamı
(Mat. 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴Padşah Hirod da olanları eşitdi, çünki İsanın adı tanınırdı. Adamlar deyirdilər: «Vəftiz edən Yəhya ölümlər arasından dirilib. Buna görə də O, möcüzələr yaradır». ¹⁵Digərləri isə deyirdilər: «Bu, İlyasdır». Bəziləri də deyirdi: «Keçmişdəki peyğəmbərlərdən birinə oxşar peyğəmbərdir». ¹⁶Amma Hirod bunu eşidəndə dedi: «Bu, boynunu vurdurduğum Yəhyadır, dirilib!»

¹⁷Hirod qardaşı Filipin arvadı Hirodiyaya görə Yəhyanı tutduraraq qollarını qandalladıb zindana saldırmışdı. Çünki Hirod Hirodiyanı özünə arvad olaraq almışdı ¹⁸və Yəhya Hiroda demişdi: «Qardaşının arvadını almaq sənə qadağandır». ¹⁹Hirodiya Yəhyaya qarşı kin saxlayıb onu öldürmək niyyətinə düşmüşdü, amma bunu edə bilmirdi. ²⁰Çünki Hirod Yəhyanın saleh və müqəddəs bir adam olduğunu bildiyinə görə ondan qorxub onu qoruyurdu. Hirod ona qulaq asanda çaşqınlığa düşdü,ⁿ buna baxmayaraq, onu həvəslə dinləyirdi.

²¹Bir gün Hirodiyanın əlinə yaxşı bir fürsət düşdü. Hirod ad günündə əyanlarına, minbaşılara və Qalileyanın nüfuzlu şəxslərinə ziyafət verdi. ²²Ziyafət zamanı Hirodiyanın qızı^j içəri daxil olub rəqs etdi. Bu, Hirodun və qonaqlarının xoşuna gəldi. Padşah qıza dedi: «Ürəyin istəyəni məndən dilə, mən də sənə verim». ²³Sonra möhkəm and içərək yenə dedi: «Məndən hər nə istəsən, hətta padşahlığımın yarısını belə, istəsən, sənə verəcəyəm». ²⁴Qız isə çıxıb anasından soruşdu: «Mən nə istəməliyəm?» O cavab verdi: «Vəftiz edən Yəhyanın başını». ²⁵Qız o saat padşahın yanına qaçdı və öz istəyini dedi: «İstəyirəm ki, Vəftizçi Yəhyanın başını dərhal bir sini içində mənə verəsən». ²⁶Padşahı dərin kədər бүürdü, amma içdiyi andlara və qonaqlara görə qızın sözünü yerə salmaq istəmədi. ²⁷Padşah dərhal bir cəllad göndərüb Yəhyanın başını gətirməyi əmr etdi. Cəllad gedib zindanda Yəhyanın boynunu vurdu ²⁸və onun başını bir sini içində gətirib qıza verdi. Qız da onu anasına verdi. ²⁹Yəhyanın şagirdləri isə bunu eşidəndə gəlib onun cəsədini götürdülər və qəbirə qoydular.

İsa beş min nəfəri doydurur
(Mat. 14:13-21; Luka 9:10-17; Yəh. 6:1-14)

³⁰Həvarilər İsanın yanına yığıldı və gördükləri işlər, öyrətdikləri təlim haqqında Ona nəql etdilər. ³¹İsa onlara dedi: «Gəlin kimsəsiz yerdə bir az dincəlin». Çünki gəlib-gedən çox olduğundan yemək yeməyə belə, vaxt tapmırdılar.

¹ **6:14-15** Mat. 16:14; Mark 8:28; Luka 9:19 ^m **6:17-18** Luka 3:19-20 ⁿ **6:20** *Çaşqınlığa düşdü* – bəzi əlyazmalarda çox məşğul idi. ^j **6:22** *Hirodiyanın qızı* – bəzi əlyazmalarda *Hirodun qızı Hirodiya*.

³² Onlar da ayrılıb qayığa minərək hər biri təkbaşına kimsəsiz bir yərə getdilər. ³³ Gedərkən camaat onları gördü və çoxu tanıdı; bütün şəhərlərdən axışib piyada getdilər, onlardan qabaq oraya çatdılar.^p ³⁴ İsa sahilə düşəndə böyük bir izdiham gördü və onlara rəhmi gəldi. Çünki onlar çobansız qoyunlara bənzəyirdi. İsa onlara çox şeylər haqqında təlim öyrətməyə başladı.

³⁵ Vaxt keçirdi. Şagirdləri gəlib İsayə dedilər: «Bura çöllükdür, artıq gecdir. ³⁶ Camaatı burax, qoy gedib ətrafdakı kənd və obalardan özlərinə bir şey alıb yesinlər».^r ³⁷ Amma İsa onlara cavab verdi: «Onlara yeməyi siz verin». Şagirdlər İsayə dedilər: «Bəlkə gedib iki yüz dinarlıq çörək alağ və onlara verək ki, yesinlər?» ³⁸ Amma İsa onlara dedi: «Gedin baxın, neçə çörəyiniz var?» Onlar da baxıb dedilər: «Beş çörəyimiz və iki balığımız var». ³⁹ İsa onlara əmr etdi ki, camaatı dəstə-dəstə göy otların üstündə oturtsunlar. ⁴⁰ Camaat yüz-yüz, əlli-əlli dəstə şəklində oturdu. ⁴¹ İsa beş çörəyi və iki balığı götürüb göyə baxaraq şükür duası etdi. Sonra çörəyi bölüb şagirdlərinə verdi ki, camaata paylasınlar. İki balığı da hamıya bölüşdürdü. ⁴² Hamı yeyib-doydu. ⁴³ Artıq qalan çörək və balıq hissələrini yığdılar, on iki zənbil doldu. ⁴⁴ Çörəkləri yeyən kişilərin sayı beş min nəfər idi.

İsa suyun üstü ilə yeriyir
(Mat. 14:22-33; Yəh. 6:15-21)

⁴⁵ Bundan dərhal sonra İsa camaatı evlərinə göndərərək şagirdlərini də məcbur etdi ki, qayığa minib Özündən əvvəl o biri sahilə – Bet-Saydaya keçsinlər. ⁴⁶ İsa camaatı yola salandan sonra dua etmək üçün dağa çıxdı. ⁴⁷ Axşam olanda qayıq gölün ortasında idi. Amma İsa quruda tək dayanmışdı. ⁴⁸ O gördü ki, şagirdləri güclə avar çəkir, çünki külək onlara qarşı əsirdi. Gecənin dördüncü növbəsi^s İsa gölün üstü ilə yeriyərək onların yanına gəldi və onları keçmək istədi. ⁴⁹ Şagirdlərsə İsanın gölün üstü ilə yeridiyini görəndə Onu bir kabus bilib qışqırdılar. ⁵⁰ Çünki hamı Onu görüb lərzəyə düşmüşdü. Lakin bu anda İsa onlara müraciət edib dedi: «Cəsarətli olun, Mənəm, qorxmayın!» ⁵¹ Qayığa minib onlara qoşuldu. Külək də sakitləşdi. Hamı tamamilə mat qaldı. ⁵² Çünki inadkar ürəkli olduqlarına görə çörəklə bağlı işi hələ də başa düşməmişdilər.

İsa Ginesarda xəstələrə şafa verir
(Mat. 14:34-36)

⁵³ İsa və şagirdlər gölü keçib Ginesar sahilinə çatdılar və qayığı bağladılar. ⁵⁴ Onlar qayıqdan düşən kimi camaat İsanı tanıdı ⁵⁵ və

^p 6:33 Çatdılar – bəzi əlyazmalarda çatdılar və İsanın başına yığıldılar. ^q 6:34 Say. 27:17; 1Pad. 22:17; 2Saln. 18:16; Yez. 34:5; Zək. 10:2; Mat. 9:36 ^r 6:36 Özlərinə bir şey alıb yesinlər – bəzi əlyazmalarda özlərinə çörək alsın, çünki yeməyə bir şeyləri yoxdur.
^s 6:48 Gecənin dördüncü növbəsi – hazırkı vaxtla səhər saat üç ilə altı arası.

qaçıb ətraf yerləri gəzib-dolaşdılar. İsanın harada olduğunu eşidəndə xəstələri yataqlar üstündə oraya gətirməyə başladılar. ⁵⁶İsanın getdiyi hər yerdə – kəndlərdə, şəhərlərdə, obalarda xəstələri gətirib meydanlara qoyurdular. Xəstələr heç olmasa İsanın paltarının ətəyinə toxunmaq üçün yalvarırdılar. Ona toxunanların hamısı sağalırdı.

İnsanı murdar edən nədir?

(Mat. 15:1-20)

7 ¹Fariseylər və Yerusəlimdən gələn bəzi ilahiyyatçılar İsanın yanına yığıldı. ²Onlar gördülər ki, İsanın şagirdlərindən bəzisi murdar əllərlə, yəni əllərini yumamış çörək yeyir.^t ³Fariseylər və bütün Yəhudilər ağsaqqallardan qalan adət-ənənəyə əməl edərək əllərini yaxşı-yaxşı yumadan yemək yeməzlər. ⁴Onlar bazardan gələndə yuyunmadan heç nə yeməzlər. Həmçinin bir sıra başqa adət-ənənələrə də əməl edirlər. Belə ki onlar kasaları, dolçaları, tunc qazanları və yataqları^u yuyub paklayarlar. ⁵Fariseylər və ilahiyyatçılar İsadan soruşdular: «Nə üçün şagirdlərin ağsaqqallardan qalan adət-ənənəyə görə yaşamayaraq murdar əllərlə çörək yeyirlər?» ⁶İsa onlara dedi: «Yəşaya peyğəmbər siz ikiüzlülər üçün nə yaxşı söyləyib! Yazıldığı kimi:

“Bu xalq dodaqları ilə Mənə hörmət edir,

Amma qəlbləri Məndən uzaqdır.

⁷Boş yerə Mənə səcdə edirlər,

İnsan əmrlərindən çıxardıqları təlimləri öyrədirlər”.

⁸Siz Allahın əmrini atıb insan adət-ənənəsini tutursunuz». ⁹Sonra İsa onlara dedi: «Öz adət-ənənənizi bərqərar etmək^x üçün Allahın əmrini kənara atmağı necə də yaxşı bacarırsınız! ¹⁰Çünki Musa belə əmr etdi: “Ata-anana hörmət et” və “Atasını yaxud anasını söyən adam öldürülməlidir”. ¹¹Sizə deyirsiniz: “Bir adam atasına yaxud anasına «məndən umduğun yardım qurban oldu», yəni «Allaha həsr olundu» desə”, ¹²onda həmin adama izin vermirsiniz ki, ata-anasına yardım etsin. ¹³Bununla da siz nəsil-dən-nəslə ötürdüyünüz adət-ənənə ilə Allahın kəlamını heç edirsiniz. Axı buna bənzər çox işlər görürsünüz».

¹⁴İsa yenə camaatı yanına çağıraraq onlara dedi: «Hamınız Mənə qulaq asın və dərk edin. ¹⁵Kənardan insanın daxilinə girən şey insanı murdar edə bilməz. Amma insanı murdar edən şeylər daxilindən çıxanlardır». ¹⁶^z

¹⁷İsa camaatdan ayrılıb evə gələndə şagirdləri bu məsəl barəsində Ondan soruşdular. ¹⁸İsa onlara cavab verdi: «Siz də hələ dərk

^t 7:2 Yeyirlər – bəzi əlyazmalarda yeyirlər. Onlara irad tutdular. ^u 7:4 Dolçaları, mis qazanları və yataqları – bəzi əlyazmalarda dolçaları və mis qazanları. ^v 7:6-7 Yeş. 29:13

^w 7:8 Tutursunuz – bəzi əlyazmalarda tutursunuz. Dolçaları və kasaları yuyub paklayır və buna bənzər çox işlər görürsünüz. ^x 7:9 Bərqərar etmək – bəzi əlyazmalarda saxlamaq.

^y 7:10 Çıx. 20:12; 21:17; Lev. 20:9; Qanun. 5:16 ^z 7:15-16 Çıxanlardır – bəzi əlyazmalarda çıxanlardır. ¹⁶ Eşitməyə qulağı olan eşitsin!

etməmisiniz? Başa düşmürsünüz ki, kənardan insanın daxilinə girən şey insanı murdar edə bilməz? ¹⁹Çünkü daxil olan şeylər onun ürəyinə deyil, qarnına gedir və ifraz olunur». İsa bununla bütün yeməklərin təmiz olduğunu bəyan etdi. ²⁰O, sözünə davam etdi: «İnsanı murdar edən insandan çıxandır. ²¹Çünkü insanların daxilindən, ürəyindən pis fikirlər, cinsi əxlaqsızlıq, oğurluq, qatillik, ²²zinakarlıq, tamahkarlıq, şər əməllər, hiylə, pozğunluq, paxıllıq, küfr, lovğalıq və ağılsızlıq çıxar. ²³Bütün bu pis işlər insan daxilindən çıxıb onu murdar edir».

Finikiyalı qadının imanı

(Mat. 15:21-28)

²⁴İsa oradan ayrılıb Sur bölgəsinə^a getdi. O bir evə girdi və istəmədi ki, harada olduğunu bilən olsun. Amma bunu gizlədə bilmədi. ²⁵Bir qadının azyaşlı qızı nətəmiş ruha tutulmuşdu. Qadın İsa haqqında xəbər tutan kimi gəlib Onun ayaqlarına düşdü. ²⁶Bu qadın Suriya Finikiyasında doğulmuş bir Yunan idi. O, İsaya yalvardı ki, qızından cini çıxartsın. ²⁷İsa ona dedi: «Qoy əvvəl uşaqlar doysun, çünki uşaqların çörəyini götürüb itlərə atmaq düzgün olmaz». ²⁸Qadınsa Ona cavab verdi: «Ya Rəbb, axı^b itlər də uşaqların süfrə altına tökdüyü qırıntılardan yeyir». ²⁹İsa qadına dedi: «Get, sənin bu sözünə görə cin qızını tərk etdi». ³⁰Qadın evinə gələndə gördü ki, qızı yatağında uzanıb və cin ondan çıxıb.

Kar və pəltək bir adamın sağlması

³¹İsa yenə Sur bölgəsindən çıxdı, Sidonu keçdi və Dekapolis bölgəsindən keçərək Qalileya gölünə çatdı. ³²Bir kar və pəltək adamı İsanın yanına gətirdilər və yalvardılar ki, əlini onun üzərinə qoysun. ³³İsa həmin adamı camaatdan ayıraraq başqa bir yerə apardı və barmaqlarını bu adamın qulaqlarına qoydu, tüpürüb onun dilinə toxundu. ³⁴Göyə baxdı, ah çəkərək ona dedi: «Effata!», yəni «Açıl!» ³⁵O anda bu adamın həm qulaqları açıldı, həm də dilinin bağlılığı düşdü və o aydın danışmağa başladı. ³⁶İsa bunu görənlərə qadağan etdi ki, bu barədə heç kimə heç nə deməsinlər. Lakin nə qədər çox qadağan etsə də, o qədər çox xəbər yaydılar. ³⁷Hamı hədsiz təəccüblənərək dedi: «Hər işin öhdəsindən yaxşı gəlir: həm karların qulağını, həm də lalların dilini açır».

İsa dörd min nəfəri doydurur

(Mat. 15:32-39)

8 ¹O günlər yenə böyük izdiham toplaşdı. Onların yeməkləri olmadığı üçün İsa şagirdləri yanına çağıraraq dedi: ²«Bu camaata yazığım gəlir,

^a 7:24 *Sur bölgəsinə* – bəzi əlyazmalarda *Sur və Sidon bölgələrinə* (Mat. 15:21). ^b 7:28 *Ya Rəbb, axı* – bəzi əlyazmalarda *Haqlısan, ya Rəbb! Amma* (Mat. 15:27).

çünkü üç gündür ki, yanımdadırlar və yeməyə heç nələri yoxdur. ³ Əgər onları evlərinə ac yola salsam, yolda taqətdən düşərlər. Onların bəzisi uzaqdan gəlib». ⁴ Şagirdləri Ona cavab verdilər: «Kimsə bu çöllükdə haradan çörək tapa bilər ki, bu qədər insanı doyursun?» ⁵ İsa onlardan soruşdu: «Neçə çörəyiniz var?» Onlar dedilər: «Yeddi». ⁶ Onda İsa camaata əmr etdi ki, yerə otursunlar. Yeddi çörəyi götürdü və şükür edərək bölüb paylamaq üçün şagirdlərinə verdi. Şagirdlər də camaata payladı. ⁷ Onların bir neçə kiçik balığı da var idi və İsa şükür duası edəndən sonra bunları da paylamağı əmr etdi. ⁸ Camaat yeyib-doydu. Artıq qalan hissələri yığdılar, yeddi səbət doldu. ⁹ Orada dörd minə yaxın adam var idi. İsa onları yola saldı. ¹⁰ O, şagirdləri ilə birlikdə dərhal qayığa minib Dalmanuta bölgəsinə getdi.

Fariseylərin və Hiodun mayası

(Mat. 12:38-39; 16:1-12)

¹¹ Fariseylər İsanın yanına gəlib Onunla mübahisə etməyə başladılar. Onu sınamaq üçün istədilər ki, göydən gələn bir əlamət göstərsin. ¹² O, ürəyində dərin bir ah çəkib dedi: «Niyə bu nəsil əlamət axtarır? Sizə doğrusunu deyirəm: bu nəsle heç bir əlamət verilməyəcək». ¹³ Sonra onları tərk edib yenə qayığa mindi və o biri sahilə tərəf üzdü.

¹⁴ Şagirdləri çörək götürməyi yaddan çıxarmışdılar. Qayıqda onların yalnız bir dənə çörəyi var idi. ¹⁵ İsa onlara xəbərdarlıq edərək dedi: «Ehtiyatlı olun, fariseylərin mayasından və Hiodun mayasından özünüzlü gözləyin». ¹⁶ Şagirdlər isə öz aralarında danışib deyirdilər: «Bunu çörəyimiz olmadığı üçün deyir». ¹⁷ İsa bunu bilərək onlara dedi: «Nə üçün çörəyinizin yoxluğundan danışırsınız? Hələ dərk etmirsinizmi, başa düşmürsünüzmü? Niyə ürəyiniz inadkardır? ¹⁸ Gözləriniz ola-ola görmürsünüzmü? Qulaqlarınız ola-ola eşitmirsinizmi? Məgər yadınızdan çıxıb? ¹⁹ Mən beş çörəyi beş min nəfərin arasında bölüb paylayanda yemək tikələrindən neçə zənbil doldurdunuz?» Onlar dedilər: «On iki». ²⁰ «Yeddi çörəyi dörd min nəfərin arasında bölüb paylayanda çörək tikələrindən neçə səbət doldurdunuz?» Onlar dedilər: «Yeddi». ²¹ İsa onlara dedi: «Hələ başa düşməmisinizmi?»

Bet-Saydada olan korun şəfa tapması

²² Onlar Bet-Saydaya gəldilər. Bəzi adamlar İsanın yanına bir kor adam gətirdilər və İsa bu adama toxunsun deyərək Ona yalvardılar. ²³ İsa korun əlindən tutub kənddən kənara apardı. Sonra onun gözlərinə tüpürüb əllərini onun üzərinə qoydu və soruşdu: «Bir şey görürsənmi?»

© 8:11 Luka 11:16 d 8:12 Luka 11:29 e 8:15 Luka 12:1 f 8:18-19 Yeş. 6:9-10; Yer. 5:21; Yez. 12:2; Mark 4:12

²⁴Kor yuxarı baxıb dedi: «Adamlar görürəm, ağaclara oxşayır, amma yeriyirlər». ²⁵Onda İsa əllərini yenidən bu adamın gözlərinin üstünə qoydu. Kor adam gözlərini açıb baxdı. O şəfa tapdı və hər şeyi aydın görməyə başladı. ²⁶İsa onu evinə göndərdi və dedi: «Kəndə belə, girmə».^g

Peterin Məsihi tanıması
(Mat. 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷İsa şagirdləri ilə birgə Filip Qeysəriyyəsinin kəndlərinə tərəf yollandı. Yolda şagirdlərindən soruşdu: «Adamların dediyinə görə Mən kiməm?» ²⁸^hŞagirdləri Ona belə cavab verdilər: «Bəziləri Vəftizçi Yəhya, başqaları İlyas, digərləri isə deyirlər ki, peyğəmbərlərdən birisən». ²⁹ⁱİsa onlardan soruşdu: «Bəs siz nə deyirsiniz? Sizcə Mən kiməm?» Peter Ona cavab verdi: «Sən Məsihsən». ³⁰İsa şagirdlərinə qadağan etdi ki, Onun haqqında heç kəsə danışmasınlar.

İsa ölüb-diriləcəyi barədə əvvəlcədən xəbər verir
(Mat. 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹İsa onlara təlim öyrətməyə başladı: «Bəşər Oğlu çox əzab çəkməli, ağsaqqallar, başçı kahinlər və ilahiyyatçılar tərəfindən rədd edilməli, öldürülməli və üç gündən sonra dirilməlidir». ³²İsa bu sözləri aydın deyirdi. Peter isə Onu bir kənara çəkib etiraz etməyə başladı. ³³Amma İsa dönüb şagirdlərinə baxdı və Peterə etiraz etdi: «Çəkil qarşımdan, Şeytan! Sən Allahın işləri haqqında deyil, insan əməlləri barəsində fikirləşirsən».

³⁴^jİsa şagirdləri ilə birgə camaatı da yanına çağırıb belə dedi: «Əgər bir kəs Mənim ardımca gəlmək istəyirsə, özündən imtina etsin və çarmıxını götürüb ardımca gəlsin. ³⁵^kKim canını xilas etmək istəyirsə, onu itirəcək, amma kim Mənimlə Müjdə uğrunda canını itirirsə, onu xilas edəcək. ³⁶İnsana bütün dünyanı qazanıb canını itirməyinin nə xeyri var? ³⁷İnsan öz canının əvəzinə nə verə bilər? ³⁸Bu vəfasız və günahkar nəsil arasında kim Məndən və Mənim sözlərimdən utanarsa, Bəşər Oğlu da Atasının izzəti içində müqəddəs mələklərlə birgə gələndə o adamdan utanacaq».

9 ¹İsa onlara dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: burada duranlardan bəzisi Allahın Padşahlığının qüdrətli gəlişini görmədən ölməyəcək».

İsanın görünüşü dəyişir
(Mat. 17:1-13; Luka 9:28-36)

²^lAltı gündən sonra İsa Özü ilə yalnız Peter, Yaqub və Yəhyanı götürüb hündür bir dağa çıxdı. Onların qarşısında görünüşü dəyişdi.

^g 8:26 *Girmə* – bəzi əlyazmalarda *girmə* və *orada heç kimə bir söz demə*.

^h 8:28 Mark 6:14-15; Luka 9:7-8 ⁱ 8:29 Yəh. 6:68-69 ^j 8:34 Mat. 10:38; Luka 14:27

^k 8:35 Mat. 10:39; Luka 17:33; Yəh. 12:25 ^l 9:2-7 2Pet. 1:17-18

³ Onun libası göz qamaşdırıcı ağ rəng aldı. Yer üzündə heç bir paltar təmizləyən onu belə ağ edə bilməzdi. ⁴ O an İlyas və Musa onlara göründü. Onlar İsa ilə söhbət edirdi. ⁵ Peter sözə başlayıb İsaya dedi: «Rabbi! Nə yaxşı ki biz buradayıq. Gəl üç çardağ quraq, biri Sənin, biri Musa, biri də İlyas üçün». ⁶ O bilmirdi ki, nə desin, çünki onları dəhşət бүürmüşdü. ⁷ Bu zaman bir bulud onların üzərinə kölgə saldı. Buluddan bir səs gəldi: «Bu Mənim sevimli Oğlumdur, Ona qulaq asın!» ⁸ Birdən ətrafa baxanda artıq yanlarında İsadan başqa kimsəni görmədilər.

⁹ Dağdan enərkən İsa şagirdlərinə qadağan etdi ki, Bəşər Oğlu ölülər arasından dirilənə qədər orada gördüklərini heç kimə deməsinlər.

¹⁰ Onlar da bu sözü ürəklərində saxladılar, amma bir-birlərindən soruşdular ki, ölülər arasından dirilmək nə deməkdir. ¹¹ Ondən soruşdular: «Elə isə niyə ilahiyyatçılar deyirlər ki, əvvəlcə İlyas gəlməlidir?» ¹² İsa onlara belə dedi: «Düzdür, əvvəlcə İlyas gəlib hər şeyi yoluna qoymalıdır. Bəs Bəşər Oğlu barəsində nə üçün yazılıb ki, O, çox əzab çəkib alçaldılmalıdır? ¹³ Lakin sizə deyirəm: artıq İlyas gəldi və haqqında yazıldığı kimi, nə istədilsə, onun başına gətirdilər».

Oğlandan cin çıxarılır (Mat. 17:14-20; Luka 9:37-43)

¹⁴ Onlar şagirdlərin yanına gələndə böyük bir izdihamın toplaşdığını və bir neçə ilahiyyatçının şagirdlərlə mübahisə etdiyini gördülər. ¹⁵ İsanı görən kimi bütün izdihamı heyrət бүürdü və qarşısına qaçıb Onu salamladılar.

¹⁶ İsa adamlardan soruşdu: «Onlarla nə barədə mübahisə edirsiniz?»

¹⁷ Camaat arasından biri Ona cavab verdi: «Müəllim! Mən Sənin yanına lallıq ruhuna tutulmuş oğlumu gətirmişəm. ¹⁸ Ruh onu harada tutursa, yerə çırpır, uşağın ağzı köpüklənir, dişlərini qıcıdır və qıc olur. Şagirdlərimdən xahiş etdim ki, bu ruhu qovsunlar, amma bacarmadılar». ¹⁹ İsa da cavabında onlara dedi: «Ey imansız nəsill! Nə vaxta qədər sizinlə qalacağam? Nə vaxta qədər sizə dözəcəyəm? Uşağı yanıma gətirin!» ²⁰ Uşağı Onun yanına gətirdilər və İsanı görən kimi ruh dərhal uşağı sarsıtdı. Uşaq yerə yığılıb yuvarlanırdı və ağzından köpük daşırdı. ²¹ İsa onun atasından soruşdu: «Bu uşaq nə vaxtdan belə hala düşüb?» Uşağın atası dedi: «Körpəlikdən bəri. ²² Bu ruh onu həlak etmək üçün dəfələrlə oda və suya atıb. Amma bacarırsansa, bizə kömək et, bizə rəhmin gəlsin!» ²³ İsa ona dedi: «“Bacarırsansa” nə sözdür? İman edən üçün hər şey mümkündür!» ²⁴ Uşağın atası dərhal fəryad qopararaq dedi: «İman edirəm,^p kömək et ki, imansızlığım yox olsun!» ²⁵ İsa camaatın qaçıb

^m 9:7 Mat. 3:17; Mark 1:11; Luka 3:21-22 ⁿ 9:11 Mal. 4:5; Mat. 11:14

^j 9:23 “Bacarırsansa” nə sözdür? – bəzi əlyazmalarda *İman edə bilərsinizə*. ^p 9:24 Dedi: «İman edirəm – bəzi əlyazmalarda *göz yaşları içində dedi: «Ya Rəbb, iman edirəm.*

gəldiyini görəndə natəmiz ruha qadağan edib dedi: «Ey lallıq və karlıq ruhu, Mən sənə əmr edirəm, bu uşağın içindən çıx və bir daha ora girmə!» ²⁶Ruh çıxırıb uşağı sarsıdaraq çıxdı. Uşaq ölü kimi düşdü və çoxları dedi: «O öldü!» ²⁷Lakin İsa uşağın əlindən tutub qaldırdı və o, ayağa qalxdı.

²⁸İsa evə girəndən sonra şagirdləri təklikdə Ondən soruşdular: «Bəs nə üçün biz o ruhu qova bilmədik?» ²⁹İsa onlara cavab verdi: «Bu cür ruhlar yalnız dua ilə^q çıxı bilər».

İsa ölüb-diriləcəyi barədə yenə xəbər verir

(Mat. 17:22-23; Luka 9:43-45)

³⁰Onlar oranı tərk edib Qalileyadan keçirdilər. İsa istəmirdi ki, kimsə bundan xəbər tutsun. ³¹Çünkü şagirdlərinə təlim öyrədirdi. Onlara belə deyirdi: «Bəşər Oğlu insan əllərinə təslim ediləcək və Onu öldürəcəklər. Öldürüldükdən üç gün sonra O diriləcək». ³²Lakin şagirdlər bu sözü başa düşmədilər və Ondən soruşmaqdan da qorxurdular.

Ən böyük kimdir?

(Mat. 18:1-9; Luka 9:46-50; 17:1-2)

³³Onlar Kefernəhuma gəldilər. İsa evdə olanda şagirdlərdən soruşdu: «Yol boyu nə barədə mübahisə edirdiniz?» ³⁴«Heç kim dillənmədi, çünki yol boyu öz aralarında kimin ən böyük olması barədə mübahisə etmişdilər. ³⁵İsa oturub On İki şagirdi yanına çağıraraq dedi: «Əgər bir kəs birinci olmaq istəyirsə, hamıdan axırıncı və hamının xidmətçisi olsun». ³⁶«O, balaca bir uşağı götürüb şagirdlərin arasına qoydu və sonra uşağı qucağına alıb onlara dedi: ³⁷«Kim Mənim adımla belə uşaqlardan birini qəbul edərsə, Məni qəbul edər. Kim Məni qəbul edərsə, Məni yox, Məni Göndərəni qəbul edər».

³⁸Yəhya Ona dedi: «Müəllim, biz Sənin adınla^u cinləri qovan bir nəfəri gördük, amma bizim ardımızca gəlmədiyinə görə ona mane olduq». ³⁹İsa onlara dedi: «Ona mane olmayın! Elə bir adam yoxdur ki, Mənim adımla möcüzə göstərsin və sonra Məni pisləsin. ⁴⁰Çünki əleyhimizə olmayan bizim tərəfimizdədir. ⁴¹Məsihə məxsus olduğunuz üçün kim sizə bir kasa su içirdərsə, sizə doğrusunu deyirəm: mükafatsız qalmayacaq.

⁴²Kim Mənə iman edən bu kiçiklərdən birini pis yola çəkərsə, öz boynuna böyük bir dəyirman daşı asıb dənizə atılmaq onun üçün daha yaxşı olar. ⁴³«Əgər əlin səni pis yola çəkərsə, onu kəs. Sənin əbədi həyata şikəst olaraq daxil olmağın iki əllə cəhənnəmə, sönməz oda düşməyindən

^q 9:29 *Dua ilə* – bəzi əlyazmalarda *dua və oruçla*. ^r 9:34 Luka 22:24

^s 9:35 Mat. 20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Luka 22:25-26 ^t 9:36-37 Mat. 10:40;

Luka 10:16; Yəh. 13:20 ^u 9:38 *Sənin adınla* – bəzi əlyazmalarda *ardımızca gəlmədən Sənin adınla*. ^v 9:40 Mat. 12:30; Luka 11:23 ^w 9:41 Mat. 10:42 ^x 9:43 Mat. 5:30

yaxşıdır. ^{44y} ⁴⁵ Əgər ayağın səni pis yola çəkərsə, onu kəs. Sənin əbədi həyata total olaraq daxil olmağın iki ayaqla cəhənnəmə atılmağından yaxşıdır. ^{46z} ^{47a} Əgər gözlün səni pis yola çəkərsə, onu çıxart. Sənin tək gözlə Allahın Padşahlığına daxil olmağın iki gözlə cəhənnəmə atılmağından yaxşıdır. ^{48b} Oradakıları gəmirən qurd ölmür və oranın yanar odu sönmür. ^{49c} Çünki hamı odla duzlanacaq. ^d ^{50e} Duz yaxşı şeydir, amma əgər duz dadsız olarsa, ona nə ilə dad vermək olar? Qoy sizdə duz və aranızda da sülh olsun».

Boşanma haqqında

(Mat. 19:1-12)

10 ¹ İsa oradan ayrılıb Yəhudeya bölgəsinə və İordan çayının o biri tayına getdi. Yenə çoxlu adam Onun başına yığıldı və O, adətində görə yenidən təlim öyrətməyə başladı.

² Bəzi fariseylər İsanın yanına gəlib Onu sınamaq üçün belə bir sual verdilər: «Kişinin öz arvadını boşamağa icazəsi varmı?» ³ İsa onlara cavab verdi: «Musa sizə nə əmr etdi?» ^{4f} Onlar dedi: «Musa kişiye talaq kağızını yazıb arvadını boşamağa icazə verdi». ⁵ İsa da onlara belə dedi: «O bu əmrə ürəyiniz inadkar olduğuna görə yazdı. ^{6g} Allah yaradılışın başlanğıcından “onları kişi və qadın olaraq yaratdı”. ^{7h} “Buna görə də kişi ata-anasını tərk edib arvadına qovuşacaq ^{8v} və ikisi bir bədən olacaq”. Artıq onlar iki deyil, bir bədənədir. ⁹ Buna görə də qoy Allahın birləşdirdiyini insan ayırmasın».

¹⁰ Onlar evdə olarkən şagirdlər İsaya bu barədə yenə sual verdilər. ¹¹ⁱ İsa onlara belə cavab verdi: «Arvadını boşayıb başqası ilə evlənən kəs arvadına münasibətdə zina edir. ¹² Ərindən boşanıb başqasına gedən qadın da zina edir».

İsa uşaqlara xeyir-dua verir

(Mat. 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Adamlar uşaqları İsanın yanına gətirirdilər ki, İsa onlara toxunsun. Şagirdlərsə onlara qadağan etdilər. ¹⁴ Bunu görən İsa acıqlanaraq onlara dedi: «Uşaqları buraxın, qoy Mənim yanıma gəlsinlər! Onlara mane olmayın! Çünki Allahın Padşahlığı belələrinə məxsusdur. ^{15j} Sizə doğrusunu deyirəm: kim Allahın Padşahlığını bir uşaq kimi qəbul

^y 9:43-44 *Yaxşıdır* – bəzi əlyazmalarda *yaxşıdır*. ⁴⁴ Oradakıları gəmirən qurd ölmür və oranın yanar odu sönmür (Mark 9:48). ^z 9:45-46 *Cəhənnəmə atılmağından yaxşıdır* – bəzi əlyazmalarda *cəhənnəmə, sönməz oda atılmağından yaxşıdır*. ⁴⁶ Oradakıları gəmirən qurd ölmür və oranın yanar odu sönmür (Mark 9:43,48). ^a 9:47 Mat. 5:29 ^b 9:48 Yeş. 66:24 ^c 9:49 Lev. 2:13 ^d 9:49 *Duzlanacaq* – bəzi əlyazmalarda *duzlanacaq. Hər qurban da duzlanacaq*. ^e 9:50 Mat. 5:13; Luka 14:34-35 ^f 10:4 Qanun. 24:1-4; Mat. 5:31 ^g 10:6 Yar. 1:27; 5:2 ^h 10:7-8 Yar. 2:24 ⁱ 10:11-12 Mat. 5:32; Luka 16:18; 1Kor. 7:10-11 ^j 10:15 Mat. 18:2-3

etməsə, oraya əsla daxil ola bilməz». ¹⁶ Sonra uşaqları qucaqlayıb əllərini onların üzərinə qoydu və xeyir-dua verdi.

Var-dövlət və Allahın Padşahlığı
(Mat. 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ İsa yola çıxarkən bir nəfər qaça-qaça Onun yanına gəldi. Onun qarşısında diz çökərək soruşdu: «Ey yaxşı Müəllim, mən nə etməliyəm ki, əbədi həyatı irs olaraq alım?» ¹⁸ İsa ona dedi: «Mənə niyə yaxşı deyirsən? Tək Allahdan başqa yaxşısı yoxdur. ¹⁹ Onun əmrlərini bilirsən: “Qətl etmə. Zina etmə. Oğurluq etmə. Yalandan şahidlik etmə. Kimisə aldatma. Ata-anana hörmət et”». ²⁰ Bu adamsa İsaya dedi: «Müəllim, bunların hamısına gəncliyimdən bəri riayət edirəm». ²¹ İsa ona məhəbbətlə baxaraq dedi: «Sənin bir şeyin çatışmır: get nəyin varsa, satıb yoxsullara payla. Onda göydə xəzinən olacaq. Sonra qayıt,¹ Mənim ardımca gəl». ²² Bunu eşidən adam pərt oldu. Kədərlənib getdi, çünki var-dövləti çox idi.

²³ İsa ətrafındakılara baxdı və şagirdlərinə dedi: «Var-dövləti olanların Allahın Padşahlığına daxil olması nə qədər çətindir!» ²⁴ Onun sözlərindən şagirdləri heyrət бүürüdü. Amma İsa yenə onlara cavab verib dedi: «Övladlarım, Allahın Padşahlığına daxil olmaq^m nə qədər çətindir! ²⁵ Dəvənin iynə gözündən keçməsi varlı adamın Allahın Padşahlığına daxil olmasından asandır». ²⁶ Onlar daha da təəccüblənərək bir-birlərinə dedilər: «Elə isə, kim xilas ola bilər?» ²⁷ İsa onlara baxıb dedi: «Bu, insanlar üçün qeyri-mümkündür, amma Allah üçün yox. Çünki Allah üçün hər şey mümkündür».

²⁸ Peter Ona belə deməyə başladı: «Bax biz hər şeyi qoyub Sənin ardınca gəlmişik». ²⁹ İsa cavab verdi: «Sizə doğrusunu deyirəm: Mənimlə Müjdə uğrunda ya evini ya qardaşlarını ya bacılarını ya anasını ya atasını ya uşaqlarını və yaxud tarlalarını atan elə bir kəs yoxdur ki, ³⁰ indi bu dövrdə çəkdiyi əzab-əziyyətlə birgə bundan yüz qat artıq evlər, qardaşlar, bacılar, analar, uşaqlar, tarlalar, gələcək dövrdə isə əbədi həyat almasın. ³¹ ⁿ Amma birinci olanların çoxu axırıncı, axırıncı olanlarsa birinci olacaq».

İsa ölüb-diriləcəyi barədə üçüncü dəfə xəbər verir
(Mat. 20:17-19; Luka 18:31-34)

³² Onlar yola çıxıb Yerusəlimə gedirdilər. İsa onların qabağında gedirdi. Şagirdləri isə heyərət бүürmüşdü, Onun ardınca gələnlər qorxu

^k 10:19 Çıx. 20:12-16; Qanun. 5:16-20 ¹ 10:21 Qayıt – bəzi əlyazmalarda qayıt, çarmıxını götür (Mark 8:34). ^m 10:24 Allahın Padşahlığına daxil olmaq – bəzi əlyazmalarda var-dövlətinə bel bağlayanlar üçün Allahın Padşahlığına daxil olmaq. ⁿ 10:31 Mat. 20:16; Luka 13:30

içində idi. İsa On İki şagirdi yenə bir tərəfə çəkib başına gələcək hadisələr barədə danışmağa başladı: ³³ «Bax Yerusəlimə qalxırıq, Bəşər Oğlu başçı kahinlərə və ilahiyyatçılara təslim olunacaq. Onu ölümə məhkum edib başqa millətlərə təslim edəcəklər. ³⁴ Onlar Bəşər Oğlunu ələ salacaq, Ona tüpürəcək və qamçılayıb öldürəcəklər. O, üç gündən sonra diriləcək».

Kim üstündür?

(Mat. 20:20-28)

³⁵ Zavdayın oğulları Yaqub və Yəhya Ona yaxınlaşıb dedilər: «Müəllim, istəyirik ki, dilədiyimizi bizim üçün edəsən». ³⁶ İsa onlardan soruşdu: «Nə istəyirsiniz, sizin üçün edim?» ³⁷ Onlar İsaya dedilər: «Sən izzətlənəndə qoy birimiz sağında, o birimiz solunda otursun». ³⁸ ^j Amma İsa onlara dedi: «Nə dilədiyinizi özünüz də bilmirsiniz. Mənim içdiyim kasadan siz də içə bilərsinizmi? Mənim vəftiz olduğum kimi siz də vəftiz ola bilərsinizmi?» ³⁹ Onlar dedilər: «Bilərik». İsa onlara dedi: «Mənim içdiyim kasadan siz də içəcəksiniz, Mənim vəftiz olduğum kimi siz də vəftiz olacaqsınız. ⁴⁰ Amma sağında və yaxud solumda oturmağa izin vermək Məndən asılı deyil. Ora kimlər üçün hazırlanıbsa, onlara veriləcək».

⁴¹ Bunu eşidən on şagirdin Yaqubla Yəhyaya acığı tutmağa başladı. ⁴² ^p Onda İsa şagirdləri yanına çağırıb dedi: «Bilirsiniz ki, millətlərin rəhbəri sayılanlar onların üzərində hökmranlıq, əyanları da onlara ağalılıq edir. ⁴³ Sizin aranızda isə qoy belə olmasın. Sizlərdən böyük olmaq istəyən xidmətçiniz olsun. ⁴⁴ Aranızda birinci olmaq istəyən hamının qulu olsun. ⁴⁵ Çünki Bəşər Oğlu gəlmədi ki, Ona xidmət etsinlər, gəldi ki, Özü xidmət etsin və çoxlarını satın almaq üçün Öz canını fidyə versin».

Kor Bartimayın gözləri açılır

(Mat. 20:29-34; Luka 18:35-43)

⁴⁶ Sonra onlar Yerixoya gəldilər. İsa şagirdləri ilə birgə böyük izdihamla Yerixodan çıxanda Timay oğlu Bartimay adlı bir kor dilənçi yol kənarında oturmuşdu. ⁴⁷ Nazaretli İsanın orada olduğunu eşitdikdə «Ey Davud Oğlu İsa! Mənə rəhm elə!» deyərək bağırmağa başladı. ⁴⁸ Çox adamsa ona qadağan edib susdurmaq istədisə də, o «Ey Davud Oğlu! Mənə rəhm elə!» deyərək daha ucadan bağırırdı. ⁴⁹ İsa dayanıb dedi: «Onu çağırın». Onlar bu kor adamı çağıraraq dedilər: «Cəsarətli ol, qalx, O səni çağırır». ⁵⁰ O, üst paltarını üstündən atdı və yerindən sıçrayaraq İsanın yanına gəldi. ⁵¹ İsa ondan soruşdu: «Nə istəyirsən, sənin üçün edim?» Kor adam Ona dedi: «Rəbbini,^q gözlərim açılsın». ⁵² İsa ona dedi: «Get, imanının səni xilas etdi». Həmin an bu adamın gözləri açıldı və o da İsanın ardınca getdi.

^j 10:38 Luka 12:50 ^p 10:42-44 Mat. 23:11; Mark 9:35; Luka 22:25-26 ^q 10:51 Rəbbuni – arami dilində *Müəllimim*.

İsanın Yerusəlimə girməsi

(Mat. 21:1-11; Luka 19:28-40; Yəh. 12:12-19)

11 ¹Onlar Yerusəlimə yaxınlaşarkən Zeytun dağının yamacındakı Bet-Faqe ilə Bet-Anyaya gəldikləri zaman İsa şagirdlərindən ikisini göndərərək ²onlara dedi: «Qarşınızdakı kəndə gedin. Oraya girən kimi hələ heç kəsin minmədiyi, bağlanmış bir sipa tapacaqsınız. Onu açıb buraya gətirin. ³Kim sizdən soruşsa: “Bunu nə üçün edirsiniz?”, ona “bu sipa Rəbbə lazımdır, tezliklə yerinə qaytaracaq” deyin».

⁴Onlar getdilər. Küçədə bir evin qapısının kənarına bağlanmış sipa tapıb onu açdılar. ⁵Orada duran bəzi adamlar onlardan soruşdu: «Nə edirsiniz? Bu sipanı nə üçün açırırsınız?» ⁶Şagirdlər İsanın dediklərini onlara təkrarlayanda o adamlar şagirdlərə imkan verdilər. ⁷Onlar sipanı İsanın yanına gətirdilər və öz paltarlarını sipanın üstünə sərdilər. İsa sipanın belinə mindi. ⁸Bir çoxu paltarlarını, bəzisi də ətrafdakı ağaclardan kəsdikləri budaqları yola döşədi. ⁹İsanın önündə gedənlər və ardınca gələnlər belə nida edirdilər:

«Hosanna!^s

Rəbbin ismi ilə Gələnə alqış olsun!

¹⁰ Atamız Davudun gələn Padşahlığı xeyir-dualı olsun!

Ən ucalarda hosanna!»

¹¹İsa Yerusəlimə daxil olub məbədə girdi. O hər şeyə nəzər saldı. Sonra On İki şagirdlə bərabər Bet-Anyaya getdi, çünki artıq gec idi.

Barsız əncir ağacı

(Mat. 21:18-19; Luka 13:6-9)

¹²Ertəsi gün onlar Bet-Anyadan çıxdılar. O zaman İsa acmışdı. ¹³Uzaqda yarpaqlı bir əncir ağacı gördü və ağaca yaxınlaşdı ki, bəlkə onda meyvə tapar. Amma onun yanına gələndə ağacda yarpaqdan başqa bir şey tapmadı, çünki əncirin bar mövsümü deyildi. ¹⁴Onda İsa ağaca dedi: «Qoy səndən bir daha heç kəs meyvə yeməsin!» Bunu şagirdləri də eşitdi.

İsa satıcıları məbəddən qovur

(Mat. 21:12-17; Luka 19:45-48; Yəh. 2:13-22)

¹⁵Onlar Yerusəlimə gəldilər. İsa məbədə girib orada alver edənləri qovmağa başladı. Sərrafların masalarını və göyərçin satanların kürsülərini çevirdi, ¹⁶heç kimi yük daşıyaraq məbədə həyətlərindən keçməyə qoymadı. ¹⁷Onlara təlim öyrədərək dedi: «Məgər yazılmayıb ki,

^r 11:9 Zəb. 118:25-26 ^s 11:9-10 *Hosanna* – ibrani dilində *xilas et*. Nida kimi işlənir.

^t 11:17 Yeş. 56:7; Yer. 7:11

“Mənim evim bütün xalqlar üçün

Dua evi adlandırılacaq”?

Amma siz onu “quldur yuvasına” çevirmisiniz!» ¹⁸ Bunu eşidən başçı kahinlər və ilahiyyatçılar İsanı öldürmək üçün yol axtarırdılar. Çünki bütün xalq Onun təliminə təəccübləndiyi üçün Ondan qorxurdular.

¹⁹ Axşam olanda İsa və şagirdləri şəhərdən kənara çıxdı.

İmanın gücü

(Mat. 21:20-22)

²⁰ Səhər erkən onlar əncir ağacının yanından keçəndə gördülər ki, ağac kökündən quruyub. ²¹ Hadisəni xatırlayan Peter İsaya dedi: «Rabbi, bax lənətlədiyin əncir ağacı quruyub». ²² İsa cavab verib onlara dedi: «Allaha imanınız olsun. ²³ “Sizə doğrusunu deyirəm: kim bu dağa “Qalx, dənizə atıl!” deyərsə və ürəyində şübhə etmədən dediyinin olacağına inanarsa, onun üçün ediləcək. ²⁴ Buna görə sizə deyirəm: dua edib hər nə diləsəniz, inanın ki, artıq almısınız” və istədiyiniz sizin üçün ediləcək. ²⁵ “Durub dua edəndə kimdən narazılığınız varsa, bağışlayın ki, göylərdə olan Atanız da təqsirlərinizi bağışlasın». ²⁶ x

İsanın səlahiyyəti

(Mat. 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷ Onlar yenə Yerusəlimə gəldilər. İsa məbəddə gəzən zaman başçı kahinlər, ilahiyyatçılar və ağsaqqallar Ona yaxınlaşıb ²⁸ dedilər: «Sən bu işləri hansı səlahiyyətlə edirsən? Bu işləri görmək üçün Sənə bu səlahiyyəti kim verib?» ²⁹ İsa onlara belə cavab verdi: «Mən də sizə bir sual verəcəyəm; ona cavab versəniz, Mən də bunları hansı səlahiyyətlə etdiyimi sizə deyirəm. ³⁰ Yəhyanın vəftizi göydən idimi, yoxsa insanlardan? Mənə cavab verin». ³¹ Onlarsa aralarında müzakirə edərək belə dedilər: «Əgər desək “göydən”, “Bəs nə üçün ona inanmadınız?” deyəcək. ³² Amma desək “insanlardan”?» O zaman xalqdan qorxurdular, çünki hamı Yəhyanı həqiqi peyğəmbər sayırdı. ³³ Cavabında İsaya dedilər: «Bilmirik». İsa da onlara dedi: «Bunları hansı səlahiyyətlə etdiyimi Mən də sizə demirəm».

Pis bağbanlar məsəli

(Mat. 21:33-46; Luka 20:9-19)

12 ¹ İsa məsəllər söyləyib onlarla danışmağa başladı: «Bir adam üzüm bağı saldı, oranın ətrafına çəpər çəkdi. İçində yer qazaraq

^u 11:23 Mat. 17:20-21; 1Kor. 13:2 ^v 11:24 Artıq almısınız – bəzi əlyazmalarda *alırınsınız*.

^w 11:25 Mat. 6:14-15; 18:35 ^x 11:25-26 Bağışlasın – bəzi əlyazmalarda *bağışlasın*. ²⁶ Əgər siz bağışlamasanız, göylərdə olan Atanız da sizin təqsirlərinizi bağışlamaz (Mat. 6:15).

^y 12:1 Yeş. 5:1-7

üzümsıxan düzəltdi, nəzarət qülləsi tikdi. Sonra isə bağı bağbanlara icarəyə verərək başqa ölkəyə getdi. ²Məhsul vaxtı çatanda bağbanların yanına bir qul göndərdi ki, üzüm bağının məhsulundan bir qədərini onlardan alsın. ³Lakin bağbanlar qulu tutub döydülər və əliboş geri qaytardılar. ⁴Bağ sahibi onların yanına yenə başqa bir qul göndərdi. Onun da başını vurub yardılar və biabır etdilər. ⁵Başqasını göndərdi, onu isə öldürdülər. O, çox adam göndərdi, onlardan bəzisini döydülər, bəzisini isə öldürdülər. ⁶Yanında ancaq bir nəfər qalmışdı ki, bu da onun sevimli oğlu idi. “Oğluma hörmət edərlər” deyərək axırda onu onların yanına göndərdi. ⁷Bağbanlarsa bir-birlərinə dedilər: “Varis budur. Gəlin onu öldürək, onda miras bizə qalacaq”. ⁸Beləcə onu tutub öldürdülər və bağdan kənara atdılar. ⁹Beləliklə, bağ sahibi nə edəcək? Gəlib bağbanları həlak edəcək və bağı başqalarına verəcək. ¹⁰^aMəgər siz bu Müqəddəs Yazını oxumamısınız? “Bənnaların rədd etdiyi daş

Guşadaşı olub.

¹¹ Bu, Rəbbin işi idi,

Gözümüzdə xariqəli bir işdir”».

¹²Yəhudi rəhbərləri başa düşdülər ki, İsa bu məsəli onlar barədə söylədi. Ona görə də İsanı tutmaq üçün yol axtarırdılar, lakin camaatdan qorxdular. Beləcə Onu tərk edib getdilər.

Hər kəsin öz haqqı

(Mat. 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³Sonra İsanı dediyi sözlərlə tələyə salmaq üçün fariseylərdən və hirodçulardan bəzisini Onun yanına göndərdilər. ¹⁴Onlar gəlib İsayə dedilər: «Müəllim, biz bilirik ki, Sən etibarlı adamsan və heç kimə tərəfkeşlik etmirsən. Çünki insanlar arasında fərq qoymursan və Allahın yolunu həqiqətə görə öyrədirsən. Bizim üçün qeysərə vergi verməyə icazə var ya yox? Biz vergi verək ya yox?» ¹⁵Onların ikiüzlülüynü bilən İsa dedi: «Məni niyə sınağa çəkirsiniz? Mənə bir dinar gətirin, baxım». ¹⁶Onlar da gətirdilər. İsa soruşdu: «Sikkənin üstündəki bu təsvir və yazı kimindir?» Ona dedilər: «Qeysərin». ¹⁷İsa onlara dedi: «Elə isə, qeysərin haqqını qeysərə, Allahın haqqını Allaha verin». Onlar İsanın sözlərinə heyrtləndilər.

Dirilmə haqqında sual

(Mat. 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸^aDirilmənin olmadığını iddia edən bəzi sadukeylər İsanın yanına gəlib soruşdular: ¹⁹«Müəllim, Musa bizim üçün belə yazmışdır: “Əgər bir adamın qardaşı ölsə, arvadı dul qalsa, amma övladı olmazsa, o biri qardaş bu dul arvadı alıb ölən qardaşın nəslini davam etdirdsin”. ²⁰Yeddi

^z 12:10-11 Zəb. 118:22-23 ^a 12:18-19 Qanun. 25:5; Həv. 23:8

qardaş var idi. Birincisi bir arvad aldı, amma övladı olmadan öldü.

²¹ Bu arvadı ikinci qardaş aldı, o da özündən sonra övlad qoymadan öldü, üçüncüsü də, ²² həтта yeddincisinə qədər belə etdi,^b amma övladı olmadan öldü. Hamısından sonra bu qadın da öldü. ²³ Qiyamət günündə,^c ölülər diriləndə bu qadın onlardan hansının arvadı olacaq? Çünki yeddi qardaşın yeddisi də bu qadını almışdı».

²⁴ İsa onlara belə cavab verdi: «Nə Müqəddəs Yazıları, nə də Allahın qüdrətini bilirsiniz. Yanılmanıza səbəb bu deyilmə? ²⁵ İnsanlar ölülər arasından diriləndə nə evlənir, nə də ərə gedirlər. Ancaq səmadakı mələklər kimi olurlar. ²⁶ ^d Bəs ölülərin dirildiyinə gəlincə, Musanın kitabındakı kolla bağlı əhvalatda Allahın necə ona “Mən İbrahimin Allahı, İshaqın Allahı və Yaqubun Allahıyam” dediyini oxumamısınız? ²⁷ Allah ölülərin deyil, dirilərin Allahıdır. Beləliklə, siz çox yanılırsınız».

Əmrlərin ən əsası

(Mat. 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ İlahiyyətçilərdən biri gəlib onların mübahisələrinə qulaq asdı və İsanın onlara yaxşı cavab verdiyini görüb Ondən soruşdu: «Əmrlərin ən əsası hansıdır?» ²⁹ ^e İsa cavab verdi: «Əmrlərin ən əsası budur: “Dinlə, ey İsrail! Allahımız Rəbb yeganə Rəbdir. ³⁰ Allahın Rəbbi bütün qəlbinlə, bütün varlığıyla, bütün düşüncənlə və bütün gücünlə sev”.^f ³¹ ^g İkincisi də budur: “Qonşunu özün kimi sev”. Bunlardan böyük əmr yoxdur». ³² ^h İlahiyyətçi Ona dedi: «Müəllim, Sən nə yaxşı dedin, həqiqəti söylədin. Allah yeganədir, Ondən başqası yoxdur. ³³ Onu bütün qəlbinlə, bütün ağınləⁱ və bütün gücünlə sevmək, qonşunu da özün kimi sevmək yandırma qurbanlarının və başqa qurbanların hamısından daha vacibdir». ³⁴ Dərrakəli cavab verdiyini görən İsa ona dedi: «Sən Allahın Padşahlığından uzaq deyilsən». Bundən sonra heç kim İsadan bir şey soruşmağa cəsəret etmədi.

Məsih kimin Oğludur?

(Mat. 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ İsa məbəddə təlim öyrədərək belə sual verdi: «Niyə ilahiyyətçilər Məsih Davudun Oğludur deyirlər? ³⁶ ^j Davud özü Müqəddəs Ruh vasitəsilə “Rəbb mənim Ağama dedi: «Mən düşmənlərini ayaqlarının altına salanadək Sağımda otur.”

^b 12:22 *Belə etdi* – bəzi əlyazmalarda *bu arvadla evləndi*. ^c 12:23 *Qiyamət günündə* – hərfi tərcümədə *Dirilmədə*. ^d 12:26 Çıx. 3:6 ^e 12:29-30 Qanun. 6:4-5 ^f 12:30 *Sev* – bəzi əlyazmalarda *sev*. *Bu, əsas əmrdir*. ^g 12:31 Lev. 19:18 ^h 12:32 Qanun. 4:35 ⁱ 12:33 *Bütün ağınlə* – bəzi əlyazmalarda *bütün ağınlə, bütün varlığıyla*. ^j 12:36 Zəb. 110:1

deyib. ³⁷Davud özü Ona “Ağa” deyə müraciət edir. O necə Davudun oğlu ola bilər?» Böyük izdiham sevinclə Ona qulaq asırdı.

İsa ilahiyyatçıları məzəmmət edir

(Mat. 23:5-7; Luka 20:45-47)

³⁸İsa təlim öyrədərək dedi: «İlahiyyatçılardan özünüzdü qoruyun. Onlar uzun paltarlarda gəzməyi, bazar meydanlarında salam almağı, ³⁹sınaqoqlarda baş kürsüləri, ziyafətlərdə yuxarı başı tutmağı xoşlayarlar. ⁴⁰Onlar dul qadınların evlərini yeyib-dağıdər və özlərini göstərmək üçün uzun-uzadı dua edərlər. Bu adamların cəzası daha ağır olacaq».

Dul qadının ianəsi

(Luka 21:1-4)

⁴¹İsa məbədin ianə qutusunun qarşısında oturub xalqın oraya necə pul atmasına baxırdı. Bir çox varlı adam oraya böyük məbləğdə pul atırdı. ⁴²Bir kasıb dul qadın da gəlib bir kodrant^k məbləğində iki lepton^l pul atdı. ⁴³İsa şagirdlərini yanına çağırır onlara dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: bu kasıb dul qadın ianə qutusuna hamıdan çox pul atdı. ⁴⁴Çünki onların hamısı varlarının artıqlığından verdi, bu qadın isə kasıblığına baxmayaraq, dolanmaq üçün əlində nə varsa, hamısını verdi».

Axır zamanın əlamətləri

(Mat. 24:1-28; Luka 21:5-24)

13 ¹İsa məbəddən çıxarkən şagirdlərindən biri Ona dedi: «Müəllim, bax nə gözəl daşlar, nə gözəl binalardır!» ²İsa ona dedi: «Bu böyük binaları görürsənmi? Onların daşı daş üstündə qalmayacaq, hamısı yerlə yeksan olacaq».

³İsa məbədlə üzbəüz olan Zeytun dağında oturanda Peter, Yaqub, Yəhya və Andrey Ondən ayrılıqda soruşdu: ⁴«Bizə söylə, bu dediklərin nə vaxt baş verəcək? Bunların hamısı başa çatmaq üzrə olanda hansı əlamətlər olacaq?» ⁵İsa onlara cavab verməyə başladı: «Ehtiyatlı olun, qoy sizi heç kim aldatmasın. ⁶Mənim adımla çox adam gəlib “mən Oyam” deyərək çoxlarını aldadacaq. ⁷Müharibələr və müharibə xəbərləri eşidəndə təlaşa düşməyin. Bunlar baş verməlidir, amma bu hələ hər şeyin axırı deyil. ⁸Çünki millət millətə, padşahlıq padşahlığa qarşı çıxacaq. Yərbəyer zəlzələlər və aclıq^m olacaq. Bunlar sanki doğuş ağrıların başlanğıcıdır.

⁹«Amma siz ehtiyatlı olun. Adamlar sizi məhkəmələrə çəkəcək, sinaqoqlarda döyəcəklər. Onlara şəhadət etmək üçün siz Mənə görə

^k 12:42 Kodrant – pul vahidi. ^l 12:42 Lepton – ən kiçik pul vahidi. ^m 13:8 Zəlzələlər və aclıq – bəzi əlyazmalarda zəlzələlər, aclıq və qarmaqarışıqlıqlar. ⁿ 13:9-13 Mat. 10:17-22; Luka 12:11-12

valilərin və padşahların qarşısında duracaqsınız. ¹⁰Əvvəlcə bütün millətlərə Müjdə vəz olunmalıdır. ¹¹Sizi aparıb məhkəməyə çəkəndə nə deyəcəyiniz barədə qabaqcadan qayğı çəkməyin,^p amma həmin vaxt sizə nə bildirilərsə, onu danışın. Çünki danışan siz yox, Müqəddəs Ruhdur. ¹²Qardaş qardaşı, ata övladını ölümə təslim edəcək. Övladlar ata-anasına qarşı çıxıb onları edam etdirəcək. ¹³Mənim adıma görə hamı sizə nifrət edəcək. Amma axıracan dözən xilas olacaq.

¹⁴*"Viranəlik"* gətirən iyrənc şeyin heç olmamalı yerdə qoyulduğunu gördüyünüz zaman – qoy oxuyan bunu anlasın – Yəhudəyada olanlar dağlara qaçsın. ¹⁵Damda olan evindən nə isə götürmək üçün aşağı enib evinə girməsin. ¹⁶Tarlada olan üst paltarını götürmək üçün geri qayıtmasın. ¹⁷Həmin günlər hamilələrin və körpə əmizdirənlərin vaxt halına! ¹⁸Dua edin ki, bu hadisə qış fəslində baş verməsin. ¹⁹Çünki o günlərdə elə bir əzab-əziyyət olacaq ki, Allahın yaratdığı bu kainatın başlanğıcından indiyə qədər beləsi olmayıb və heç olmayacaq da. ²⁰Əgər Rəbb o günləri qısaltmasaydı, heç bir insan xilas ola bilməzdi. Amma Rəbb seçilmişlərə – Öz seçdiyi insanlara görə o günləri qısaltıb.

²¹*"O zaman əgər kimsə sizə desə ki, "bax, Məsih buradadır" yaxud da "bax, oradadır", inanmayın. ²²Çünki yalançı məsihlər və yalançı peyğəmbərlər törəyəcək. Onlar əlamətlər və xariqələr göstərəcəklər ki, imkan taparlarsa, seçilmişləri də aldatsınlar. ²³Amma siz ehtiyatlı olun! Bax Mən sizə hər şeyi əvvəlcədən söyləmişəm.*

Bəşər Oğlunun zühuru
(*Mat. 24:29-35; Luka 21:25-33*)

²⁴*"Amma o günlərdə, o əzab-əziyyətdən sonra*

Günəş tutulacaq,

Ay nurunu saçmayacaq,

²⁵*Ulduzlar göydən töküləcək,*

Səma cisimləri lərzəyə gələcək.

²⁶*"O zaman onlar Bəşər Oğlunun buludlar içində böyük qüdrət və izzətlə gəldiyini görəcək. ²⁷Onda Bəşər Oğlu mələklərini göndərəcək və yer üzünün ucundan göyün ucuna qədər dörd külək istiqamətindən Öz seçdiklərini toplayacaq.*

²⁸*Əncir ağacından ibrət alın: onun budağı cücərib yarpaqlananda bilirsiniz ki, yay fəslı artıq yaxındır. ²⁹Eləcə siz də bu şeylərin baş*

j 13:11 Luka 12:11-12 p 13:11 *Qayğı çəkməyin* – bəzi əlyazmalarda *qayğı çəkməyin, götür-qoy etməyin.* q 13:14 Dan. 9:27; 11:31; 12:11 r 13:14 *Viranəlik* – bəzi əlyazmalarda *Daniel peyğəmbərin bəhs etdiyi viranəlik* (Mat. 24:15). s 13:15-16 Luka 17:31
t 13:19 Dan. 12:1; Vəhy 7:14 u 13:21 Luka 17:21,23 v 13:24-25 Yeq. 13:10; 34:4; Yez. 32:7; Yoel 2:10,31; 3:15; Vəhy 6:12-13 w 13:26 Dan. 7:13; Vəhy 1:7

verdiyini görəndə bilin ki, Bəşər Oğlu yaxındadır, lap qapıdadır. ³⁰Sizə doğrusunu deyirəm: bu nəsil ömrünü sona çatdırmazdan əvvəl bütün bunlar baş verəcək. ³¹Yer və göy keçib gedəcək, amma Mənim sözlərim əsla keçib getməyəcək.

Bilinməyən gün və saat

(Mat. 25:13-15; Luka 12:39-48)

³²*Lakin o günü və o saati nə səmadakı mələklər, nə də Oğul bilir. Atadan başqa heç kim bilmir. ³³Ehtiyatlı olun, oyaq olun.^y Çünki bilmirsiniz ki, o an nə vaxt gələcək. ³⁴*Bu, səyahətə çıxan bir adama bənzəyir. Evidən ayrılarkən qullarına səlahiyyət verir və hərəsinə bir iş tapşırır. Qapı nəzarətçisinə də əmr edir ki, oyaq olsun. ³⁵*Ona görə də oyaq olun. Çünki ev sahibinin nə vaxt – axşamı, gecə yarısını, xoruz banlayandanı yaxud səhər tezdənmi gələcəyini bilmirsiniz. ³⁶Qoy o qəfil gəlib sizi yatan görməsin. ³⁷Sizə söylədiklərimi hamıya deyirəm, oyaq olun!»

İsanı öldürmək üçün sui-qəsd hazırlanır

(Mat. 26:1-5; Luka 22:1-2; Yəh. 11:45-53)

14 ¹^bPasxa və Mayasız Çörək bayramına iki gün qalmışdı. Başçı kahinlər və ilahiyyatçılar İsanı hiylə ilə tutub öldürmək üçün bir yol axtarırdılar. ²Onlar deyirdilər: «Bunu bayramda etməyə, yoxsa xalq arasında qarışıqlıq düşər».

İsa Bet-Anyada

(Mat. 26:6-13; Yəh. 12:1-8)

³^cİsa Bet-Anyada cüzamlı Şimonun evində süfrəyə oturanda bir qadın Onun yanına gəldi və qadının əlində içində çox bahalı xalis nard yağı olan ağ mərmər qab var idi. Qadın qabı sındıraraq yağı İsanın başına tökdü. ⁴Bəziləri acıqlanıb bir-birlərinə dedilər: «Bu ətir niyə boş yerə israf olunur? ⁵Axı bu ətiri üç yüz dinardan artıq qiymətə satıb pulunu yoxsullara vermək olardı». Onlar qadını danladılar. ⁶Lakin İsa dedi: «Qadını rahat buraxın. Niyə onu incidirsiniz? O Mənim üçün gözəl bir iş gördü. ⁷^dYoxsullar həmişə sizin yanınızdadır, istədiyiniz vaxt onlara kömək edə bilərsiniz. Mənsə həmişə yanınızda olmayacağam. ⁸Qadın bacardığını etdi. Mənim bədənimə dəfn üçün əvvəlcədən yağ çəkdi. ⁹Sizə doğrusunu deyirəm: dünyanın hansı yerində Müjdə vəz edilərsə, bu qadının etdiyi bu iş də danışılacaq ki, o yada salınsın».

* 13:32 Mat. 24:36 y 13:33 Oyaq olun – bəzi əlyazmalarda oyaq olun, dua edin.

z 13:34 Luka 12:36-38 a 13:35 Mat. 24:42 b 14:1 Çıx. 12:1-27 c 14:3 Luka 7:37-38

d 14:7 Qanun. 15:11

Yəhudanın xəyanəti

(Mat. 26:14-16; Luka 22:3-6; Yəh. 13:18-30)

¹⁰O zaman On İki şagirddən biri olan Yəhuda İskaryot İsanı başçı kahinlərə təslim etmək niyyəti ilə onların yanına getdi. ¹¹Başçı kahinlər bunu eşidərkən sevindilər və Yəhudaya pul verəcəklərini vəd etdilər. O da İsanı təslim etmək üçün fürsət axtarmağa başladı.

Axırıncı şam yeməyi

(Mat. 26:17-30; Luka 22:7-23; Yəh. 13:21-30; 1Kor. 11:23-25)

¹²Pasxa quzusu qurban kəsildiyi Mayasız Çörək bayramının ilk günü şagirdləri İsadən soruşdular: «Sənin Pasxa yeməyin üçün haraya gedib hazırlıq görməyimizi istəyirsən?» ¹³İsa da şagirdlərindən ikisini göndərdi və dedi: «Şəhərə girin, orada qarşınıza səhənglə su daşıyan bir nəfər çıxacaq. Onun ardınca gedin. ¹⁴O hansı evə girərsə, oranın sahibinə deyin: “Müəllim deyir: «Şagirdlərimlə birgə Pasxa yeməyini yeyəcəyim qonaq otağım haradadır?»” ¹⁵Ev sahibi sizə yuxarı mərtəbədə döşənilib hazırlanmış böyük bir otaq göstərəcək. Orada bizim üçün hazırlıq işləri görün». ¹⁶Şagirdlər yola çıxıb şəhərə getdilər. Hər şeyin Onun dediyi kimi olduğunu gördülər və Pasxa yeməyi üçün hazırlıq etdilər.

¹⁷Axşam düşəndə İsa On İki şagirdi ilə birlikdə gəldi. ¹⁸Onlar süfrəyə oturub yemək yeyərkən İsa dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: sizlərdən biri – Mənimlə yemək yeyən biri Mənə xəyanət edəcək». ¹⁹Onlar kədərlənməyə başladılar və bir-bir Ondən soruşdular: «Mən deyiləm ki?» ²⁰İsa onlara dedi: «Siz On İki nəfərdən biridir. Mənimlə birlikdə çörəyini qaba batıran odur. ²¹Bəşər Oğlu Özü barəsində yazıldığı kimi gedir. Amma vay o adamın halına ki, Bəşər Oğluna xəyanət edir! O adam heç doğulmasaydı, onun üçün daha yaxşı olardı».

²²Onlar yeyəndə İsa çörək götürdü, şükür duası edib onu böldü və şagirdlərə verərək dedi: «Alın! Bu Mənim bədənimdür». ²³Sonra bir kasa götürdü və şükür edib onu da şagirdlərə verdi və hamısı oradan içdi. ²⁴^fİsa onlara dedi: «Bu, Əhdin^g bağlanması üçün çoxları uğrunda axıdılan Mənim qanımdır. ²⁵Sizə doğrusunu deyirəm: Allahın Padşahlığında təzəsini içəcəyim günə qədər üzüm ağacının məhsulundan əsla içməyəcəyəm».

²⁶Onlar ilahi oxuyandan sonra çıxdılar və Zeytun dağına tərəf getdilər.

^e 14:18 Zəb. 41:9 ^f 14:24 Çıx. 24:8; Yer. 31:31-34 ^g 14:24 Əhdin – bəzi əlyazmalarda Yeni Əhdin (Luka 22:20).

Peterin inkarı əvvəlcədən bildirilir
(Mat. 26:31-35; Luka 22:31-34; Yəh. 13:36-38)

^{27h}İsa şagirdlərinə dedi: «Hamınız Məni atıb gedəcəksiniz,ⁱ çünki belə yazılıb:

“Çobanı vuracağam,
Qoyunlar pərən-pərən olacaq”.

^{28j}Amma Mən diriləndən sonra sizdən qabaq Qalileyaya gedəcəyəm».

²⁹Peter Ona dedi: «Hamı Səni atıb getsə də, mən belə etməyəcəyəm».

³⁰İsa ona dedi: «Sənə doğrusunu deyirəm: bu gün, bu gecə xoruz iki dəfə banlamazdan əvvəl sən Məni üç dəfə inkar edəcəksən». ³¹Amma Peter daha qətiyyətlə danışdı: «Əgər Səninlə birlikdə ölməyim lazım olsa belə, Səni əsla inkar etməyəcəyəm». Bütün şagirdlər də belə dedilər.

Getsemani bağında
(Mat. 26:36-46; Luka 22:39-46)

³²Sonra Getsemani adlanan bir yerə gəldilər. İsa şagirdlərinə dedi: «Mən dua edərkən siz burada oturub-qalın». ³³O, Peteri, Yaqubu və Yəhyanı Özü ilə apardı. Özündə bir həyəcan və narahatlıq hiss etməyə başladı. ³⁴Onlara belə dedi: «Ürəyimi elə dərin kədər бүrüyüb, az qalır ki, ölüm. Burada qalın və oyaq olun».

³⁵İsa bir qədər irəli getdi və üzüstə yerə qapanıb dua etdi ki, mümkündürsə, bu an Ondən yan keçsin. ³⁶O belə dedi: «Abba – Ata, Sənin üçün hər şey mümkündür. Bu kasanı^k Məndən uzaqlaşdır. Amma Mənim yox, Sənin iradədən olsun». ³⁷İsa şagirdlərin yanına qayıdıb gördü ki, onlar yatıb. O, Peteri səslədi: «Şimon, yatmısan? Məgər bir saat oyaq qala bilməzdin? ³⁸Oyaq qalıb dua edin ki, sınağa düşməyəsınız. Ruh həvəsli, cisimsə gücsüzdür». ³⁹İsa yenə oradan uzaqlaşdı və eyni sözləri təkrar edərək dua etdi.

⁴⁰Qayıdanda gördü ki, onlar yenə yatıb. Çünki onların gözləri yumulurdu. Bilmədilər ki, İsaya nə desinlər. ⁴¹İsa üçüncü dəfə onların yanına qayıdıb dedi: «Hələ də yatıb dincəlirsiniz? Bəsdır! Vaxt yetişdi! Budur, Bəşər Oğlu günahkarların əlinə təslim olunur. ⁴²Qalxın gedək. Budur, Mənə xəyanət edən gəlin!»

İsa həbs olunur
(Mat. 26:47-56; Luka 22:47-53; Yəh. 18:3-12)

⁴³İsa hələ danışarkən On İki şagirddən biri olan Yəhuda gəlib çıxdı. Onun yanında başçı kahinlərin, ilahiyyatçıların və ağsaqqalların

^h 14:27 Zək. 13:7 ⁱ 14:27 Məni atıb gedəcəksınız – hərfi tərcümədə Məndə biüdrəyəcəksınız.

^j 14:28 Mat. 28:16 ^k 14:36 Kasa – İsanın çarmıxdakı ölümünün rəmzi.

göndərdiyi əli qılıncı və dəyənəkli bir dəstə adam var idi. ⁴⁴İsaya xəyanət edən Yəhuda onlara işarə ilə bildirib demişdi: «Kimi öpsəm, İsa Odur. Onu tutub möhkəm nəzarət altında aparın». ⁴⁵O anda İsaya yaxınlaşıb «Rabbi!» deyərək Onu öpdü. ⁴⁶Yanıdakı adamlar əl atıb İsanı tutdular. ⁴⁷İsanın yanındakılardan biri qılınc çəkdi və baş kahinin qulunu vurub qulağını qopardı.

⁴⁸İsa onlara dedi: «Nə üçün quldur üstünə gələn kimi qılınc və dəyənəklərlə Məni tutmağa gəlmisiniz? ⁴⁹Hər gün məbəddə sizin yan-yörənizdə təlim öyrədirdim, heç Məni tutmadınız. Amma qoy Müqəddəs Yazılar yerinə yetsin». ⁵⁰Onda hamı İsanı atıb qaçdı.

⁵¹Çılpaq bədənini kətan örtüklə bürüyən bir gənc İsanın ardınca gedirdi. Əsgərlər onu yaxaladılar. ⁵²Amma o, kətan örtükdən sıyrılıb çılpaq qaçdı.

İsa Ali Şuranın önündə

(Mat. 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yəh. 18:13-24)

⁵³İsanı baş kahinin yanına gətirdilər. Başçı kahinlərin hamısı, ağsaqqallar və ilahiyatçılar da oraya toplaşdı. ⁵⁴Peter uzaqdan baş kahinin həyətinə qədər İsanın ardınca gedirdi. O, mühafizəçilərlə birgə həyətdə, tonqalın ətrafında oturub qızınırdı.

⁵⁵Başçı kahinlər və Ali Şuranın hamısı İsanı edam etmək üçün Onun əleyhinə şahidlik ifadəsi axtarırdılar, amma tapa bilmirdilər. ⁵⁶Çoxları Onun əleyhinə yalançı şahidlik etdi, lakin ifadələri bir-birinə uyğun gəlmirdi. ⁵⁷Bəziləri qalxıb Onun əleyhinə yalançı şahidlik edərək dedilər: ⁵⁸«Biz Onun belə dediyini eşitdik: “Mən əllə qurulan bu məbədi dağıdıb üç gün ərzində əllə qurulmayan başqa bir məbəd tikəcəyəm”». ⁵⁹Amma onların da ifadələri bir-birinə uyğun gəlmirdi.

⁶⁰Baş kahin toplantı arasından ayağa qalxıb İsadan soruşdu: «Sənin heç cavabın yoxdur? Onlar Sənin əleyhinə bu nə ifadədir verirlər?»

⁶¹Amma İsa susmaqda davam etdi, heç cavab vermədi. Baş kahin yenə Ondan soruşdu: «Xeyir-dua Sahibi Olanın Oğlu Məsih Sənsənmi?»

⁶²İsa ona dedi: «Mənəm! Siz Bəşər Oğlunun Qüdrətli Olanın^j sağında oturduğunu və göyün buludları ilə gəldiyini görəcəksiniz». ⁶³Onda baş kahin əynindəki paltarını cırıb dedi: «Artıq şahidlərə nə ehtiyacımız var?» ⁶⁴Siz Onun küfr söylədiyini eşitdiniz! Bəs buna nə deyirsiniz?» Onların hamısı İsa üçün hökm verdi ki, O, ölüm cəzasına layiqdir.

⁶⁵Bəziləri Onun üstünə tüpürməyə, Onun gözlərini bağlayaraq yumruq vurmağa başladılar və dedilər: «Peyğəmbərlik elə görək!» Mühafizəçilər də tutub Ona şillə vurdular.

¹ 14:49 Luka 19:47-48; 21:37 ^m 14:57-58 Yəh. 2:19 ⁿ 14:62 Dan. 7:13 ^j 14:62 Qüdrətli Olan – yəni Allah. ^p 14:63-64 Lev. 24:16

Peter İsanı inkar edir*(Mat. 26:69-75; Luka 22:56-62; Yəh. 18:15-18,25-27)*

⁶⁶Peter aşağıda, həyətdə ikən baş kahinin qarabaşlarından biri gəldi. ⁶⁷Qızınmaqda olan Peteri görən kimi onu diqqətlə süzüb dedi: «Sən də Nazaretli İsa ilə birlikdə idin». ⁶⁸Amma Peter bunu inkar edərək dedi: «Bilmirəm və başa düşmürəm, sən nə danışırısan». O, bayır qapının önünə çıxdı və bu anda xoruz banladı. ⁶⁹Qarabaş Peteri görəndə yenə yanındakılara deməyə başladı: «Bu da onlardandır». ⁷⁰Peter yenə inkar etdi. Bir az sonra orada duranlar yenə ona dedilər: «Doğrudan da, sən onlardansan, çünki Qalileyalısan». ⁷¹Peter isə özünü qarğıyıb and içərək dedi: «Dediğiniz o Adamı tanımıram».

⁷²Həmin anda xoruz ikinci dəfə banladı. Peter İsanın «xoruz iki dəfə banlamazdan əvvəl sən Məni üç dəfə inkar edəcəksən» dediyi sözü yadına saldı. Ona görə ağlamağa başladı.

İsa Romalı vali Pilatın önündə*(Mat. 27:1-2,11-26; Luka 23:1-25; Yəh. 18:28–19:16)*

15 ¹Səhər erkən başçı kahinlər, ağsaqqallar, ilahiyyatçılar və Ali Şuranın hamısı dərhal məşvərət edəndən sonra İsanın əl-qolunu bağlayaraq Pilatın yanına aparıb ona təslim etdilər. ²Pilat Ondən «Yəhudilərin Padşahı Sənsənmi?» deyərək soruşdu. İsa cavabında ona dedi: «Sənin dediyin kimidir». ³Başçı kahinlər Onu çox şeydə ittiham edirdilər. ⁴Pilat Ondən yenə soruşdu: «Heç cavab verməyəcəksənmi? Gör Səni nə qədər ittiham edirlər!» ⁵Amma İsa yenə də ona cavab vermədi. Pilat buna heyrətləndi.

⁶Hər Pasxa bayramında Pilat xalqın xahişi ilə bir məhbusu azad edərdi. ⁷Üsyan zamanı adam öldürən üsyançılarla birlikdə Barabba adlı bir nəfər də həbs olunmuşdu. ⁸Xalq Pilatın yanına çıxıb ondan^r xahiş etməyə başladı ki, həmişəki kimi onların istəyini yerinə yetirsin. ⁹Pilat onlara cavab verərək dedi: «İstəyirsiniz, sizin üçün Yəhudilərin Padşahını azad edim?» ¹⁰Çünki başçı kahinlərin İsanı paxıllıqdan təslim etdiyini bilirdi. ¹¹Ancaq başçı kahinlər xalqı qızıqsındırdılar ki, İsanın yox, Barabbanın azad olmasını xahiş etsinlər.

¹²Pilat yenə onlardan soruşaraq dedi: «Bəs nə istəyirsiniz? Yəhudilərin Padşahı dediyiniz bu Adama nə edim?» ¹³«Onu çarmıxa çək!» deyərək bağırırdılar. ¹⁴Pilat «Axı O nə pislik edib?» deyərək soruşdu. Onlarsa «Onu çarmıxa çək!» deyərək daha ucadan bağırırdılar. ¹⁵Xalqı razı salmaq istəyən Pilat onlar üçün Barabbanı azad etdi. İsanı isə qamçıltdıqdan sonra çarmıxa çəkilməyə təslim etdi.

⁹ **14:70** *Qalileyalısan* – bəzi əlyazmalarda *Qalileyalısan, nitqin də eynidir*. ^r **15:8** *Pilatın yanına çıxıb ondan* – bəzi əlyazmalarda *bağırıb Pilatdan*.

Əsgərlər İsanı təhqir edir
(*Mat. 27:27-31; Yəh. 19:2-3*)

¹⁶ Əsgərlər İsanı həyətdən içəriyə, yəni vali sarayına apardılar. Bütün alayı topladılar. ¹⁷ Ona tünd qırmızı bir xalat geyindirdilər və tikanlardan bir tac hörüb başına qoydular. ¹⁸ «Yəhudilərin Padşahı sağ olsun!» deyərək İsanı salamlamağa başladılar. ¹⁹ Sonra qamışla Onun başına vurub Ona tüpürdülər və önündə diz çökərək səcdə qıldılar. ²⁰ Onu ələ salandan sonra tünd qırmızı xalatı əynindən çıxarıb Öz paltarlarını geyindirdilər. Sonra Onu çarmıxa çəkmək üçün bayıra apardılar.

İsa çarmıxa çəkilir
(*Mat. 27:32-44; Luka 23:26-43; Yəh. 19:17-25*)

²¹ ^s O vaxt Şimon adlı Kirenalı bir nəfər kənd yerindən gəlib oradan keçirdi. O, İsgəndər və Rufusun atasıdır. Onu İsanın çarmıxını daşımağa məcbur etdilər.

²² İsanı Qolqota adlanan yerə gətirdilər. «Qolqota» «Kəllə yeri» deməkdir. ²³ Ona mirra^t ilə qarışıq şərab vermək istədilər, amma O imtina etdi. ²⁴ ^u İsanı çarmıxa çəkdilər. Paltarlarını isə «kimə nə düşdü-düşdü» deyə püşk ataraq aralarında bölüşdürdülər. ²⁵ Üçüncü saat^v idi ki, İsanı çarmıxa çəkdilər. ²⁶ Onun üzərində ittihamını göstərən belə yazı var idi: «Yəhudilərin Padşahı». ²⁷ Onunla birlikdə biri sağında, biri də solunda iki qulduru da çarmıxa çəkdilər. ²⁸ ^w

²⁹ ^x Gəlib-keçənlər başlarını yırğalayıb Ona böhtan ataraq «Nə oldu, ey məbədi dağıdıb üç gündə tikən! ³⁰ İndi Özünü xilas et və çarmıxdan düş!» deyirdilər. ³¹ Başçı kahinlər də ilahiyyatçılarla birgə eyni şəkildə İsanı ələ salaraq bir-birlərinə deyirdilər: «Başqalarını xilas edirdi, amma Özünü xilas edə bilmir! ³² İsrailin Padşahı Məsih qoy indi çarmıxdan düşsün ki, biz də görüb iman edək». İsa ilə birlikdə çarmıxa çəkilənlər də Onu təhqir edirdilər.

İsanın ölümü
(*Mat. 27:45-56; Luka 23:44-49; Yəh. 19:25-30*)

³³ Altıncı saatdan^y doqquzuncu saata qədər^z bütün yer üzünə qaranlıq çökdü. ³⁴ ^a Doqquzuncu saatda İsa uca səslə nida edərək dedi:

^s 15:21 Rom. 16:13 ^t 15:23 Mirra – yəni ağrı kəsən dərman. ^u 15:24 Zəb. 22:18

^v 15:25 Üçüncü saat – hazırkı vaxtla səhər saat doqquz. ^w 15:27-28 Çarmıxa çəkdilər – bəzi əlyazmalarda çarmıxa çəkdilər. ²⁸ Müqəddəs Yazılarda yazılan yerinə yetdi:

«Üsyankarlara tay tutuldu» (Luka 22:37). ^x 15:29-30 Zəb. 22:7; 109:25; Mark 14:57-58;

Yəh. 2:19 ^y 15:33 Altıncı saat – hazırkı vaxtla günorta saat on iki. ^z 15:33 Doqquzuncu saat – hazırkı vaxtla günortadan sonra saat üç. ^a 15:34 Zəb. 22:1

«Elohi, Elohi, lema şabaqtani?»

Bu «Ey Allahım, Allahım, niyə Məni tərk etdin?» deməkdir. ³⁵Orada dayananların bəzisi bunu eşidərkən dedi: «Baxın, İlyası çağırır». ³⁶^bBir nəfər qaçıb bir süngəri şərab sirkəsi ilə doldurdu və bir qamışın ucuna keçirərək İsayə verdi ki, içsin və dedi: «Onu rahat buraxın, görək İlyas gəlib Onu çarmıxdan düşürəcəkmiz?» ³⁷İsa uca səslə qışqırıb son nəfəsini verdi.

³⁸^cO anda məbədin pərdəsi yuxarıdan aşağıya qədər iki yerə parçalandı. ³⁹İsanın qarşısında duran yüzbaşı Onun son nəfəsini^d belə verdiyini gördükdə «doğrudan da, bu Adam Allahın Oğlu idi» dedi.

⁴⁰^eOlub-keçənlərə uzaqdan baxan qadınlar da var idi. Məcdəlli Məryəm, kiçik Yaqubun və Yusifin anası Məryəmlə Şalomit də onların arasında idi. ⁴¹İsa hələ Qalileyada olanda bu qadınlar Onun ardınca getmiş və Ona xidmət etmişdilər. Onunla birgə Yerusəlimə gələn xeyli qadın da orada idi.

İsanın dəfni

(Mat. 27:57-61; Luka 23:50-56; Yəh. 19:38-42)

⁴²O gün Hazırlıq günü, yəni Şənbədən əvvəlki gün idi. Artıq axşam düşəndə ⁴³Ali Şuranın hörmətli üzvlərindən biri olan, Allahın Padşahlığını gözləyən Arimateyalı Yusif gəldi. O cəsarət edib Pilatın yanına getdi və İsanın cəsədini istədi. ⁴⁴Pilat İsanın belə tez ölməsinə heyrət etdi və yüzbaşını yanına çağıraraq soruşdu: «O çoxdanmı ölüb?» ⁴⁵Yüzbaşından vəziyyəti öyrənəndən sonra cəsədi Yusifə verdi. ⁴⁶Yusif kəfən aldı, cəsədi çarmıxdan endirib kəfənə bükdü və qayada qazılmış qəbirə qoydu. O, qəbirin ağzına bir daş yuvarladı. ⁴⁷Məcdəlli Məryəm və Yusifin anası Məryəm baxıb cəsədin hara qoyulduğunu gördülər.

İsanın dirilməsi

(Mat. 28:1-8; Luka 24:1-9; Yəh. 20:1-10)

16 ¹Şənbə günü keçəndən sonra Məcdəlli Məryəm, Yaqubun anası Məryəm və Şalomit ətilər aldılar ki, gedib İsanın cəsədinə çəksinlər. ²Həftənin ilk günü^f səhər tezdən, günəş doğanda onlar qəbirin yanına gəldilər. ³Onlar bir-birlərinə deyirdilər: «Görəsən qəbirin ağzındakı daş bizim üçün kim kənara yuvarlayacaq?» ⁴Başlarını qaldıraraq baxanda gördülər ki, daş kənara yuvarlanıb. Bu daş nəhəng idi. ⁵Qəbirə girib sağ tərəfdə ağ xalat geyinmiş bir gəncin oturduğunu gördülər və heyretə gəldilər. ⁶Bu şəxs onlara dedi: «Siz heyretlənməyin! Çarmıxa çəkilmiş Nazaretli İsanı axtarırsınız. O dirilmişdir! Burada yoxdur. Bax bu Onu qoyduqları yerdir. ⁷İndi isə gedin, Onun şagirdlərinə və Peterə

^b 15:36 Zəb. 69:21 ^c 15:38 Çıx. 26:31-33 ^d 15:39 Son nəfəsini – bəzi əlyazmalarda *nida* edib son nəfəsini. ^e 15:40-41 Luka 8:2-3 ^f 16:2 Həftənin ilk günü – yəni bazar günü.
^g 16:7 Mat. 26:32; Mark 14:28

belə söyləyin: “İsa Qalileyaya sizdən qabaq gedir. Sizə dediyi kimi Onu orada görəcəksiniz”. ⁸ Qadınlar qəbirdən çıxıb qaçdılar. Onları bir lərzə bürümüşdü, mat qalmışdılar. Qorxularından heç kimə bir söz demirdilər.

İsa şagirdlərə görünür

(*Mat. 28:9-10; Luka 24:13-35; Yəh. 20:11-18*)

⁹ İsa həftənin birinci günü səhər tezdən, diriləndən sonra əvvəlcə yeddi cin qovduğu Məcdəlli Məryəmə göründü. ¹⁰ Məryəm gedib İsanın yanında olub, indi isə yas tutaraq ağlayanlara xəbər verdi. ¹¹ Amma onlar İsanın diri olduğunu və Məryəmə göründüyünü eşidərkən inanmadılar.

¹² Bundan sonra İsa kənd yerinə gedən yoldan keçən onlardan ikisinə başqa surətdə göründü. ¹³ Onlar geri qayıdıb o birilərinə xəbər verdilər, amma o biriləri də bunlara inanmadılar.

İsa şagirdlərinə tapşırıq verir

(*Mat. 28:16-20; Luka 24:36-49; Yəh. 20:19-23; Həv. 1:6-8*)

¹⁴ Nəhayət, İsa süfrəyə oturan On Bir şagirdə göründü; onları imansızlıqlarına və ürəklərinin inadkar olduğuna görə məzəmmət etdi, çünki Onun diri olduğunu görənlərə inanmamışdılar. ¹⁵ İsa şagirdlərinə dedi: «Dünyanın hər tərəfinə gedin, bütün yaradılışa Müjdəni vəz edin. ¹⁶ İman edib vəftiz olan kəs xilas olacaq, iman etməyənsə məhkum olacaq. ¹⁷ İman edənləri isə bu əlamətlər müşayiət edəcək: Mənim adımla cinləri qovacaqlar, yeni dillərdə danışacaqlar, ¹⁸ ilanları əlləri ilə götürəcəklər, öldürücü zəhər içsələr belə, onlara təsir etməyəcək, əllərini xəstələrin üzərinə qoyacaq və onlar şəfa tapacaq».

İsanın göyə qaldırılması

(*Luka 24:50-53; Həv. 1:9-11*)

¹⁹ Beləcə Rəbb İsa onlarla danışandan sonra göyə qaldırıldı və Allahın sağında oturdu. ²⁰ Şagirdlərsə gedib hər yerdə Müjdəni vəz etdilər. Rəbb onlarla birgə işləyirdi, onları müşayiət edən əlamətlərlə kəlamı təsdiqləyirdi.^h

^h 16:9-20 Ən qədim yunan əlyazmalarında bu ayələr yoxdur.

LUKANIN

NƏQL ETDİYİ MÜJDƏ

GİRİŞ

«*Lukanın nəql etdiyi Müjdə*» İsa Məsihi həm İsrailin, həm də bütün bəşəriyyətin vəd olunmuş Xilaskarı olaraq təqdim edir. Luka yazır ki, İsa «fəqirlərə müjdəni bildirmək üçün» göndərilmişdi. Bu Müjdə insan ehtiyaclarını aradan qaldırma yollarını göstərən və insanların qayğısına qalan fikirlərlə doludur. Lukanın nəql etdiyi Müjdənin xüsusi keyfiyyətlərindən biri də burada olan sevinc əhval-ruhiyyəsidir. Bu, xüsusilə, Müjdənin başlanğıcında İsanın gəlişini və sonda İsanın göyə qaldırılmasını bəyan edən fəsillərdə təsvir olunur. İsanın göyə qaldırılmasından sonra məsihçi imanının artıb-yayılması həmin müəllif tərəfindən «*Həvarilərin İşləri*» kitabında yazılmışdır.

Buraya daxil olan iki hissə (1-2 və 9-19-cu fəsillər) yalnız bu kitabda təsvir olunur. Onlardan biri mələklərin nəğməsi və İsa anadan olanda çobanların Onun yanına gəlməsidir. Bu hissələrə həmçinin yeniyetmə İsanın məbəddə olması, xeyirxah Samariyalı və itmiş oğul məsəlləri də daxildir.

Bu Müjdədə dua, Müqəddəs Ruhun fəaliyyəti, İsanın xidmətində qadınların rolu və Allahın günahları bağışlaması xüsusilə vurğulanır.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-4 Kitabın Teofilə həsr olunması
- 1:5–2:52 Vəftizçi Yəhyanın və İsa Məsihin doğulması
- 3:1-20 Vəftizçi Yəhyanın xidməti
- 3:21–4:13 İsanın vəftizi və sınağa çəkilməsi
- 4:14–9:50 İsanın Qalileyada ictimai xidməti
- 9:51–19:27 Qalileyadan Yerusəlimə
- 19:28–23:56 Yerusəlimdəki son günlər
- 24:1-53 Rəbbin dirilməsi, görünməsi və göyə qaldırılması

Kitabın Teofilə həsr olunması

1 ¹Hörmətli Teofil, çoxları aramızda baş vermiş hadisələrin tarixçəsini yazmağa cəhd göstərib. ²Əvvəldən bəri Kəlamı öz gözləri ilə görənlər və Ona xidmət edənlər bu hadisələri bizə nəql etdiyi kimi ³mən də əvvəlcədən hər şeyi diqqətlə araşdırıb bunları sənə ardıcılıqla yazmağı münasib bildim. ⁴Belə ki sən öyrəndiyin şeylərin doğru olduğunu biləsən.

Vəftizçi Yəhyanın doğulması əvvəlcədən bildirilir

⁵Yəhudeya padşahı Hirodun dövründə Aviya bölüyündən^a olan Zəkəriyyə adlı bir kahin var idi. Arvadı da Harun nəslindən idi, adı Elizavet idi. ⁶Onların hər ikisi Allahın gözündə saleh idi və Rəbbin qoyduğu əmr və qaydaların hamısına nöqsansız əməl edirdilər. ⁷Amma Elizavet sonsuz olduğuna görə onların övladı yox idi. Hər ikisinin yaşı çox idi.

⁸Bir gün Zəkəriyyə öz bölüyünün növbəsində Allahın önündə kahinlik xidmətini icra edirdi. ⁹Rəbbin məbədinə daxil olub buxur yandırmaq üçün kahinlik adətinə görə atılan püsk ona düşdü. ¹⁰Buxur yandırma zamanı bütün camaat məbəddən kənarda dua edirdi. ¹¹Bu vaxt Rəbbin bir mələyi buxur qurbangahının sağında durub Zəkəriyyəyə göründü. ¹²Zəkəriyyə bunu görüb təlaşa düşdü və çox qorxdı. ¹³Mələk isə ona dedi: «Qorxma, Zəkəriyyə! Sənin duan eşidildi. Arvadın Elizavet sənə bir oğul doğacaq. Sən də onun adını Yəhya^b qoy. ¹⁴Sən sevinib şadlanacaqsan. Çox adam onun dünyaya gəlməsinə görə sevinəcək. ¹⁵Çünkü o, Rəbbin gözündə böyük olacaq. O, şərab və başqa kefləndirici içki içməyəcək; hələ ana bətnində olarkən Müqəddəs Ruhla dolu olacaq. ¹⁶O, İsrail övladlarının çoxunu Allahı Rəbb tərəfə döndərəcək. ¹⁷^dAtaların ürəklərini övladlarına, itaətsiz adamları salehlərin düşüncə tərzinə yönəltmək və Rəbbə hazırlanmış xalqı yetişdirmək üçün İlyasın ruhu və qüdrəti ilə Rəbbin önündə gedəcək». ¹⁸Zəkəriyyə mələyə dedi: «Mən bunu necə bilərəm? Axı mən çox yaşlıyam, elə arvadımın da yaşı ötüb». ¹⁹^eMələk ona cavab verdi: «Mən Allahın önündə dayanan Cəbrayıl və səninlə danışib bu müjdəni sənə çatdırmaq üçün göndərilmişəm. ²⁰Budur, vaxtında həyata keçəcək sözlərimə inanmadığına görə bu yerinə yetən günədək sən lal olub danışa bilməyəcəksən».

²¹Bu vaxt camaat Zəkəriyyəni gözləyirdi və onun məbəddə ləngiməsinə heyrət edirdi. ²²O isə məbəddən çıxıb xalqla danışa bilmədi. Onlar da Zəkəriyyənin məbəddə görüntü gördüyünü başa düşdülər. Zəkəriyyə xalqa işarə edirdi və lal olaraq qaldı.

^a **1:5** *Aviya bölüyü* – məbəəd ibadətində xidmət edən kahinlərin 24 bölüyündən biri idi. Bax: 1Saln. 24:10. ^b **1:13** *Yəhya* – ibrani dilində *Rəbb lütf edir*. ^c **1:15** Say. 6:3 ^d **1:17** Mal. 4:5-6 ^e **1:19** Dan. 8:16; 9:21

²³ Zəkəriyyə xidmət vaxtı qurtaranda evinə qayıtdı. ²⁴ Bu vaxtdan sonra arvadı Elizavet uşağa qaldı və beş ay evindən çıxmadı. ²⁵ O deyirdi: «Bunu mənim üçün Rəbb etdi. Bu vaxt O mənə nəzər salıb məni el arasında xəcalətdən qurtardı».

İsanın doğulması əvvəlcədən bildirilir

²⁶ Elizavetin hamiləliyinin altıncı ayında mələk Cəbrayıl Allah tərəfindən Qalileyadakı Nazaret adlanan şəhərə, ²⁷ Davudun nəslindən olan Yusif adlı bir kişiye nişanlanan bakirə qızın yanına göndərildi. Həmin qızın adı Məryəm idi. ²⁸ Mələk onun yanına gəlib dedi: «Salam, ey lütfə nail olmuş qız! Rəbb səninlədir». ²⁹ Məryəm bu sözlərdən tam lərzəyə gəldi və ürəyində bu salamın nə demək olduğu barədə düşünməyə başladı. ³⁰ Mələk ona dedi: «Qorxma, Məryəm, çünki sən Allahın lütfünə nail oldun. ³¹ Sən hamilə olub bir Oğul doğacaqsan. Onun adını İsa qoy. ³² O, böyük olacaq və Haqq-Taalanın Oğlu adlanacaq. Rəbb Allah Ona atası Davudun taxtını verəcək. ³³ O, Yaqub nəslinin üzərində əbədi olaraq Padşah olacaq və Onun Padşahlığının sonu olmayacaq». ³⁴ Məryəm mələyə dedi: «Bu necə olacaq? Mən heç kişi üzü görməmişəm». ³⁵ Mələk cavabında ona dedi: «Müqəddəs Ruh sənin üzərinə enəcək, Haqq-Taalanın qüdrəti üstünə kölgə salacaq. Buna görə də doğulacaq müqəddəs Övlad Allahın Oğlu adlanacaq. ³⁶ Bax qohumun Elizavetin də yaşlı vaxtında bətninə oğlan uşağı düşüb. Onu sonsuz adlandırırdılar, amma o artıq altı aydır ki, hamilədir. ³⁷ Çünki Allah üçün mümkün olmayan şey yoxdur». ³⁸ Onda Məryəm dedi: «Mən Rəbbin quluyam, qoy mənə sənin dediyin kimi olsun». Mələk onu tərk edib getdi.

Məryəmlə Elizavetin görüşü

³⁹ O vaxt Məryəm tələsik qalxıb Yəhudanın dağlıq bölgəsindəki bir şəhərə yollandı. ⁴⁰ O, Zəkəriyyənin evinə girib Elizaveti salamladı. ⁴¹ Elizavet Məryəmin salamını eşidəndə bətnindəki körpə tərpəndi. Elizavet də Müqəddəs Ruhla dolub ⁴² uca səslə çığırdı: «Sən qadınlar arasında xeyir-dualısan, sənin bətninin bəhrəsi də xeyir-dualıdır! ⁴³ Bu necə oldu ki, Rəbbimin anası yanıma gəlib? ⁴⁴ Bax sənin salamının səsi qulağıma çatanda bətnimdəki körpə sevinclə tərpəndi. ⁴⁵ Rəbbin ona dediyi sözlərin yerinə yetəcəyinə inanan qadın nə bəxtiyardır!»

Məryəmin həmd ilahisi

⁴⁶ Məryəm isə dedi:

⁴⁷ «Qəlbim Rəbbi ucaldır,

^f 1:26-27 Mat. 1:18 ^g 1:28 Rəbb səninlədir – bəzi əlyazmalarda Rəbb səninlədir. Sən qadınlar arasında xeyir-dualısan (Luka 1:42). ^h 1:31 Mat. 1:21 ⁱ 1:32-33 2Şam. 7:12-16; Yeş. 9:7 ^j 1:37 Yar. 18:14 ^k 1:46-55 1Şam. 2:1-10

- Ruhum Xilaskarım Allaha görə şadlanır,
 48 Çünki O Öz qulunun yazıq halını gördü.
 Bundan sonra bütün nəsillər məni bəxtiyar sayacaq,
 49 Çünki Qadir Olan mənim üçün böyük işlər etdi,
 Onun adı müqəddəsdir!
 50 Onun mərhəməti də nəsildən-nəslə
 Ondən qorxanlara göstərilər.
 51 O, qolu ilə qüdrətli işlər gördü,
 Ürəklərində qürurla düşünənləri pərən-pərən saldı.
 52 Hökmdarları taxtlarından endirdi,
 Məzlumları yüksəltdi.
 53 Acları nemətlərlə doydu, rdu,
 Varlıları isə əliboş yola saldı.
 54-55 ¹Rəbb qulu İsrailin imdadına çatdı,
 Ata-babalarımıza vəd etdiyi kimi
 İbrahimə və onun nəslinə əbədilik
 Mərhəmət göstərməyi yada saldı».
 56 Məryəm Elizavetin yanında üç aya yaxın qalıb evinə qayıtdı.

Vəftizçi Yəhyanın doğulması

57 Elizavetin doğmaq vaxtı çatdı. O, bir oğlan doğdu. 58 Onun qohum-qonşuları Rəbbin ona böyük mərhəmət göstərdiyini eşidəndə onunla birgə sevindilər. 59^m Səkkizinci gün körpəni sünnət etməyə gəldilər. Ona atası Zəkəriyyənin adını qoymaq istədilər. 60 Körpənin anası isə dedi: «Yox, onun adı Yəhya olacaq». 61 Ona dedilər: «Axı qohumların arasında belə adı olan bir kəs yoxdur». 62 Körpənin atasından körpəyə nə ad qoyulmasını işarə ilə soruşdular. 63 O, bir yazı lövhəciyi istəyib yazdı: «Onun adı Yəhyadır». Hamı heyretə gəldi. 64 Həmin o anda Zəkəriyyənin dili açıldı. O, Allaha alqış etməyə başladı. 65 Qonşuların hamısı qorxuya düşdü. Bütün bu hadisələr haqqında Yəhudəyanın dağlıq bölgəsinin hər yerində danışdılar. 66 Bu barədə eşidən hər bir kəs fikrə gedib deyərdi: «Bu körpə böyüyüb nə olacaq?» Çünki Rəbbin əli onun üzərində idi.

Zəkəriyyənin peyğəmbərliyi

67 Körpənin atası Zəkəriyyə Müqəddəs Ruhla dolub belə peyğəmbərlik etdi:

- 68 «Alqış olsun İsrailin Allahı Rəbbə!
 Çünki Öz xalqına nəzər salıb onları satın aldı.
 69 O, qulu Davudun nəslindən
 Bizə qüdrətli Xilaskar yetirdi.»ⁿ

¹ 1:54-55 Yar. 17:7 ^m 1:59 Lev. 12:3

- 70 Qədimdən bəri Öz müqəddəs peyğəmbərlərinin vasitəsilə bildirdiyi kimi
- 71 Düşmənlərimizdən və bizə nifrət edənlərin əlindən bizi xilas etdi.
- 72 Beləcə ata-babalarımıza mərhəmət göstərib
Öz müqəddəs Əhdini xatırladı.
- 73 Atamız İbrahimə and içdiyi kimi
Bizə elə güc verdi ki,
- 74-75 Düşmənlərimizin əlindən qurtulub
Həyatımız boyu qorxmadan Rəbbin önündə
Müqəddəslik və salehliklə Ona ibadət edərkən.
- 76 ^jEy körpə, sən Haqq-Taalanın peyğəmbəri adlanacaqsan,
Çünki Rəbbin önündə gedəcəksən,
Onun yolunu hazırlayacaqsan.
- 77 Onun xalqına günahlarının bağışlanması ilə
Xilas olunmaları barədə bildirəcəksən.
- 78 ^pAxı Allahımızın ürəyi mərhəmətlidir,
Onun bu mərhəmətinə görə
Ucalarda bizim üçün Günəş^q doğacaq ki,
- 79 Zülmətdə və ölüm kölgəsində oturanların üzərinə nur saçsın,
Ayaqlarımızı sülh yoluna yönəltsin».
- 80 Körpə isə böyüyüb ruhən qüvvətlənirdi və İsrail xalqına görünən
günəyə çöldə qaldı.

İsanın doğulması

(Mat. 1:18-25)

2 ¹O günlərdə qeysər Avqust bütün Roma ölkəsi üçün siyahıyaalma keçirmək barəsində fərman verdi. ²Bu ilk siyahıyaalma Kirini Suriyanın valisi olanda keçirilmişdi. ³Hamı siyahıya alınmaq üçün öz şəhərinə yollandı.

⁴Yusif də Davudun əsil-nəslindən olduğuna görə Qalileyanın Nazaret şəhərindən çıxıb Yəhudeyaya, Davudun şəhəri olan Bet-Lexemə yollandı. ⁵O oraya hamilə olan nişanlısı Məryəmlə birlikdə siyahıya alınmaq üçün getdi. ⁶Onlar orada olarkən Məryəmin doğuş vaxtı çatdı. ⁷O, ilk Oğlunu doğdu. Körpəni bələyib axura qoydu, çünki qonaq evində onlara yer tapılmadı.

Mələklər çobanlara xoş xəbər verir

⁸O ərəzidə sürülərinin yanında gecə növbəsini çəkən çobanlar var idi. Onlar çöldə gecələyirdi. ⁹Birdən Rəbbin bir mələyi onların qarşısında zühur etdi və Rəbbin ehtişamı onların üzərinə nur saçdı. Çobanları

ⁿ 1:69 Bizə qüdrətli Xilaskar yetirdi – hərfi tərcümədə Bizə xilas buyuzunu qaldırdı.

^j 1:76 Mal. 3:1 ^p 1:78-79 Yeş. 9:2 ^q 1:78 Günəş – yəni Məsih.

böyük qorxu бүürüdü. ¹⁰ Mələk onlara dedi: «Qorxmayın! Mən sizə bütün xalqı çox sevindirəcək bir Müjdə gətirmişəm. ¹¹ Bu gün Davudun şəhərində sizin üçün Xilaskar doğuldu. Bu, Rəbb Məsihdir. ¹² Sizə əlamət bu olacaq: axurda yatan bələnmış Körpə tapacaqsınız». ¹³ Qəflətən mələyin yanında Allaha həmd edən çoxsaylı səmavi ordu göründü. Onlar belə deyirdi:

¹⁴ «Ən ucalarda Allaha izzət,

Yer üzündə Onun razı olduğu insanlara sülh olsun!»

¹⁵ Mələklər çobanları tərk edib göyə qalxandan sonra onlar bir-birinə dedi: «Gəlin Bet-Lexemə gedək və Rəbbin bizə bildirdiyi bu baş vermiş hadisəni görək». ¹⁶ Onlar tələsik getdilər. Məryəmi, Yusifi və axurda yatan Körpəni tapdılar. ¹⁷ Çobanlar Körpəni görəndə Onun haqqında onlara nəql edilənləri bildirdilər. ¹⁸ Bunu eşidənlərin hamısı çobanların sözlərindən heyratə gəldi. ¹⁹ Məryəm isə bütün bu şeyləri dərin düşünərək öz ürəyində saxlayırdı. ²⁰ Çobanlar bütün gördükləri və eşitdiklərinə görə Allahı izzətləndirib həmd edərək geri qayıtdılar. Çünki hər şey onlara söylənən kimi baş vermişdi.

İsanın sünnəti və Allaha həsr edilməsi

²¹ Səkkizinci gün Körpənin sünnət olunması vaxtı gələndə Onun adını İsa qoydular. Bu ad ona ana bətninə düşməzdən əvvəl mələk tərəfindən verilmişdi.

²² Musanın Qanununa görə paklanma dövrü tamamlanandan sonra Yusiflə Məryəm Körpəni Rəbbə həsr etmək üçün Yerusəlimə gətirdilər, ²³ necə ki Rəbbin Qanununda yazılıb: «Bətdən ilk doğulan bütün oğlanlar Rəbb üçün müqəddəs sayılsın». ²⁴ Həmçinin onlar qurban təqdim etdilər, necə ki Rəbbin Qanununda əmr olunub: «İki qumru quşu yaxud iki göyərçin balası».

Şimeonun Allaha alqış duası

²⁵ O vaxt Yerusəlimdə Şimeon adlı bir adam var idi. O, saleh və mömin idi. İsrailə təsəlli veriləcəyini gözləyirdi və Müqəddəs Ruh onun üzərində idi. ²⁶ Müqəddəs Ruh ona əvvəlcədən açıqlamışdı ki, o, Rəbbin Məsihini görməyincə ölməyəcək. ²⁷ Beləliklə, Şimeon Ruhdan ilham alıb məbədə gəldi. Körpənin ata-anası Qanunda qoyulan adətə əməl etmək üçün Körpə İsanı məbədə gətirəndə ²⁸ Şimeon Körpəni qucağına götürdü və Allaha alqış edərək belə dedi:

²⁹ «Ey Pərvərdigar, indi Sənin sözüə görə

Mən – Sənin qulun arxayın ölə bilərəm.

³⁰⁻³² «Çünki bütün xalqların gözləri önündə hazırladığın xilas,

† 2:21 Lev. 12:3; Luka 1:31 § 2:22-24 Lev. 12:6-8 † 2:23 Çıx. 13:1-2,12

Millətlərə aşkar edən nuru,
Xalqın İsrail üçün də izzəti
Öz gözlərimlə gördüm».

³³Körpənin ata-anası Onun barəsində deyilən sözlərə görə heyrətə gəldi. ³⁴Şimeon onlara xeyir-dua verib Körpənin anası Məryəmə belə dedi: «Bu Körpə İsraildə bir çox adamın yıxılmasının ya ucalmasının səbəbkarı və insanların rədd etdiyi bir əlamət olmaq üçün təyin olunub. ³⁵Sənin köksünə isə sanki qılnc saplanacaq. Bütün bunlar bir çoxlarının qəlbindəki fikirlərin aşkara çıxması üçün olacaq».

Xannanın peyğəmbərliyi

³⁶Orada Aşer qəbiləsindən olan Penuel qızı Xanna adlı qadın peyğəmbər də var idi. O, çox yaşlı idi. Gənc yaşında ərə getmiş, əri ilə yeddi il yaşayıb dul qalmışdı. ³⁷Bu, səksən dörd yaşında dul qadın idi. O, məbədi tərk etmirdi və oruc tutub dua edərək gecə-gündüz Rəbbə ibadət edirdi. ³⁸Xanna da bu zaman yaxınlaşdı və Allaha şükür edərək Yerusəlimin satın alınmasını gözləyən bütün adamlara Körpə İsa barədə nəql etməyə başladı.

Nazaretə qayıtma

³⁹Yusiflə Məryəm Rəbbin Qanununa əsasən hər şeyi icra edib qurtardıqdan sonra Qalileyaya – öz şəhərləri olan Nazaretə qayıtdı. ⁴⁰Uşaq böyüyür, qüvvətlənir və hikmətdə yetkinləşirdi. Allahın lütfü də Onun üzərində idi.

Yeniyetmə İsa məbəddə

⁴¹^wHər il İsanın ata-anası Pasxa bayramında Yerusəlimə gedərdi. ⁴²İsanın on iki yaşı tamam olanda onlar bayram adətinə görə yenə ora getdilər. ⁴³Bayram qurtarandan sonra onlar evə yollandılar. Amma yeniyetmə İsa Yerusəlimdə qaldı, onun ata-anasının isə bundan xəbəri yox idi. ⁴⁴Onlar İsanın səyyahlar dəstəsi içində getdiyini düşünürdülər. Amma bir günlük yolu gedəndən sonra Onu dostların və qohumların arasında axtarmağa başladılar. ⁴⁵Onu tapmadılar və axtara-axtara Yerusəlimə qayıtdılar. ⁴⁶Üç gündən sonra Onu məbəddə tapdılar. İsa müəllimlər arasında oturmuşdu və onlara qulaq asır, suallar verirdi. ⁴⁷Onu dinləyən hər kəs Onun zəkasına və verdiyi cavablara mat qalırdı. ⁴⁸Ata-anası Onu görüb təəccübləndi. İsanın anası Ona dedi: «Oğlum, bu nədir başımıza gətirdin? Atanla mən nigaran qalıb səni axtarırdıq». ⁴⁹İsa onlara cavab verdi: «Məni nə üçün axtarırdınız? Məgər bilmirdiniz ki, Mən Atamın evində olmalıyam?» ⁵⁰Amma onlar Onun nə demək

^u 2:30-32 Yeş. 42:6-7; 49:6; 52:10 ^v 2:39 Mat. 2:23 ^w 2:41 Cıx. 12:1-27; Qanun. 16:1-8

istədiyini başa düşmədilər. ⁵¹Sonra İsa ata-anası ilə Nazaretə qayıtdı. O, ata-anasına itaətli idi. Onun anası isə bütün bu şeyləri öz ürəyində saxlayırdı. ⁵²*İsa böyüyürdü və hikmətdə artırdı. O, Allahın və insanların qarşısında lütf qazanırdı.

Vəftizçi Yəhyanın gəlişi

(Mat. 3:1-12; Mark 1:1-8; Yəh. 1:19-28)

3 ¹Qeysər Tiberinin hakimiyyətinin on beşinci ili idi. O dövrdə Ponti Pilat Yəhudeyanın valisi idi. Hirod^y Qalileyada, qardaşı Filip İtureya və Traxonitis bölgəsində, Lisaniya Abileniyada hökmranlıq edirdi. ²Xananla Qayafa baş kahin idi. O vaxt çöldə Zəkəriyyənin oğlu Yəhyaya Allahın kəlamı nazil oldu. ³O da İordan çayının ətrafındakı bütün bölgəni dolaşaraq insanların öz günahlarının bağışlanması üçün tövbə edib vəftiz olunmasını vəz edirdi. ⁴^zNecə ki Yeşaya peyğəmbərin kitabında yazılıb:

«Səhrada nida edənin səsi gəlir:

“Rəbbin yolunu hazırlayın,

Onun keçəcəyi yerləri düz edin.

⁵Hər dərə yüksəldiləcək,

Hər dağ və təpə aşağı endiriləcək,

Yoldakı ayrılıqlar düzələcək,

Kələ-kötür yerlər hamar ediləcək.

⁶Bütün bəşər Allahın xilasını görəcək”.

⁷^aYəhya vəftiz olunmaq üçün yanına gələn camaata deyirdi: «Ey gürzələr nəsli! Üzərinizə gələcək qəzəbdən canınızı qurtarmağı sizin beyninizə kim yeridib? ⁸^bİndi isə tövbəyə layiq bəhrələr verin. Ürəyinizdə “atamız İbrahimdir” deməyə başlamayın. Mən sizə deyirəm ki, Allah bu daşlardan İbrahimə övlad yaratmağa qadirdir. ⁹^cArtıq balta ağacların dibində yatır. Beləliklə, yaxşı bəhrə verməyən hər ağac kəsilir və oda atılır».

¹⁰Camaat ondan soruşurdu: «Bəs biz nə edək?» ¹¹Yəhya onlara belə cavab verdi: «İki köynəyi olan birini köynəyi olmayana versin. Həmçinin yeməyi olan adam da olmayanla bölüşsün». ¹²^dVergiyiğənlər də vəftiz olunmaq üçün onun yanına gəlib soruşdular: «Müəllim, biz nə edək?»

¹³Yəhya onlara dedi: «Sizə tapşırılan məbləğdən artıq vergi yığmayın».

¹⁴Bəzi əsgərlər də gəlib ondan soruşdular: «Bəs biz nə etməliyik?» Yəhya da onlara cavab verdi: «Heç kimdən zorla pul almayın, nahaq yerə ittiham etməyin, aldığınızı maaşla kifayətlənin».

* 2:52 1Şam. 2:26; Sül. 3:4 y 3:1 Hirod – bu Hirod İsanın anadan olan vaxtında

hökmranlıq edən padşah Hirodun oğludur. z 3:4-6 Yeş. 40:3-5 a 3:7 Mat. 12:34; 23:33

b 3:8 Yəh. 8:33 c 3:9 Mat. 7:19 d 3:12 Luka 7:29

¹⁵Xalq ümidlə gözləyirdi və hamı ürəyində Yəhya haqqında öz-özündən soruşurdu: «Görəsən bu, Məsihdirmi?» ¹⁶Yəhya onların hamısına belə cavab verdi: «Mən sizi su ilə vəftiz edirəm, amma məndən daha Qüdrətlişi gəlir. Mən Onun çarıqlarının bağını açmağa belə, layiq deyiləm. O sizi Müqəddəs Ruhla və odla vəftiz edəcək. ¹⁷Öz xırmanını sovurmaq və taxılı anbarına toplamaq üçün kürəyi əlində hazırdır. Küləşi isə sönməz odda yandıracaq».

¹⁸Yəhya çoxlu başqa öyüd-nəsihət verərək xalqa Müjdəni vəz edirdi. ¹⁹^eAmma Yəhya hökmdar Hirodu qardaşı arvadı Hirodiyanı aldığına və etdiyi hər cür pis işlərə görə məzəmmət etdikdə ²⁰Hirod etdiyi bütün pis işlərə bunu da əlavə edərək Yəhyanı zindana saldırdı.

İsanın vəftiz olunması (Mat. 3:13-17; Mark 1:9-11)

²¹^fBütün xalq vəftiz olunanda İsa da vəftiz olundu. O dua edərkən göy yarıldı, ²²Müqəddəs Ruh bədənə göyərçin şəklində Onun üzərinə endi. Göydən bir səda gəldi: «Sən Mənim sevimli Oğlumsan, Səndən razıyam».

İsanın nəsil şəcərəsi (Mat. 1:1-17)

²³İsa Öz xidmətinə başlayanda təxminən otuz yaşında idi. İnsanların zənnincə, O bu nəsildən idi: Yusif Oğlu Eli oğlu ²⁴Mattat oğlu Levi oğlu Melki oğlu Yannay oğlu Yusif oğlu ²⁵Mattitya oğlu Amos oğlu Nahum oğlu Hasli oğlu Naqqay oğlu ²⁶Mahat oğlu Mattitya oğlu Şimi oğlu Yoseh oğlu Yoda oğlu ²⁷Yoxanan oğlu Reşa oğlu Zerubbabil oğlu Şealtiel oğlu Neri oğlu ²⁸Melki oğlu Addi oğlu Kosam oğlu Elmadam oğlu Er oğlu ²⁹Yəşua oğlu Eliezer oğlu Yorim oğlu Mattat oğlu Levi oğlu ³⁰Şimeon oğlu Yəhuda oğlu Yusif oğlu Yonam oğlu Elyaqim oğlu ³¹Melea oğlu Menna oğlu Mattata oğlu Natan oğlu Davud oğlu ³²Yessey oğlu Oved oğlu Boaz oğlu Salmon oğlu Naxşon oğlu ³³Amminadav oğlu Admin oğlu Arni oğlu^g Xesron oğlu Peres oğlu Yəhuda oğlu ³⁴Yaqub oğlu İshaq oğlu İbrahim oğlu Terah oğlu Naxor oğlu ³⁵Seruq oğlu Reu oğlu Peleq oğlu Ever oğlu Şelah oğlu ³⁶Qenan oğlu Arpaxşad oğlu Sam oğlu Nuh oğlu Lemek oğlu ³⁷Metuşelah oğlu Xanok oğlu Yered oğlu Mahalalel oğlu Qenan oğlu ³⁸Enoş oğlu Şet oğlu Adəm oğlu Allah oğlu.

İsanın sınağa çəkilməsi (Mat. 4:1-11; Mark 1:12-13)

4 ¹İsa Müqəddəs Ruhla dolaraq İordan çayından qayıtdı və Ruh tərəfindən səhraya aparıldı. ²Orada İsa qırx gün ərzində iblis

^e 3:19-20 Mat. 14:3-4; Mark 6:17-18 ^f 3:21-22 Yar. 22:2; Zəb. 2:7; Yeş. 42:1; Mat. 3:17; Mark 1:11; Luka 9:35 ^g 3:33 Admin oğlu Arni oğlu – bəzi əlyazmalarda Ram oğlu.

tərəfindən sınağa çəkildi. Bu müddətdə İsa heç nə yemədi və qırx gün keçəndən sonra acdı. ³İblis Ona dedi: «Əgər Sən Allahın Oğlusansa, bu daşa əmr et ki, çörəyə dönsün». ^{4h}Lakin İsa ona belə cavab verdi: «“İnsan yalnız çörəklə yaşamaz”ⁱ deyə yazılmışdır».

⁵Sonra iblis İsanı yuxarıya^j çıxardı və bir anda dünyanın bütün padşahlıqlarını Ona göstərdi. ⁶İblis İsaya dedi: «Mən bütün bunların üzərindəki səlahiyyəti və şan-şöhrəti Sənə verəcəyəm. Çünki bunlar mənə verilib və mən kimə istəsəm, ona verə bilərəm. ⁷Bax əgər Sən mənə səcdə etsən, bunların hamısı sənin olacaq». ^{8k}İsa ona belə cavab verdi: «“Allahın^l Rəbbə səcdə et və yalnız Ona ibadət et” deyə yazılmışdır».

⁹Sonra iblis Onu Yerusəlimə apardı və məbədin qülləsinə qoyub dedi: «Əgər Sən Allahın Oğlusansa, özünü buradan aşağı at. ^{10m}Axi

“Allah Sənə görə mələklərinə əmr edər ki,
Səni qorusunlar,

¹¹”Səni əlləri üstündə aparsınlar,
Ayağın bir daşa dəyməsin”

deyə yazılmışdır». ^{12j}Amma İsa cavabında ona belə dedi: «“Allahın Rəbbi sınağa” deyilmişdir».

¹³İblis sınaqların hamısını qurtarandan sonra bir müddət Onu tərk etdi.

İsa xidmətinə başlayır (Mat. 4:12-17; Mark 1:14-15)

¹⁴İsa Ruhun qüdrəti ilə Qalileyaya qayıtdı. Onun haqqında xəbər bütün bölgəyə yayıldı. ¹⁵İsa oranın sinaqoqlarında təlim öyrətməyə başladı. Hamı Onu izzətləndirirdi.

İsa Nazaretdə rədd edilir (Mat. 13:53-58; Mark 6:1-6)

¹⁶İsa böyüdüüyü Nazaret şəhərinə gəldi və adətinə görə Şənbə günü sinaqoqa getdi. O, Müqəddəs Yazılardan oxumaq üçün ayağa qalxdı. ¹⁷Ona Yeşaya peyğəmbərin kitabını verdilər. İsa tumarı açıb bu sözlər yazılan hissəni tapdı:

^{18p}«Rəbbin Ruhu üzərimdədir,
Çünki fəqirlərə Müjdəni bildirmək üçün
O Məni məsh etdi.

^h 4:4 Qanun. 8:3 ⁱ 4:4 *İnsan yalnız çörəklə yaşamaz* – bəzi əlyazmalarda *İnsan yalnız çörəklə deyil, Allahın hər bir kəlməsi ilə yaşayır* (Mat. 4:4). ^j 4:5 *Yuxarıya* – bəzi əlyazmalarda *yüksək bir dağa*. ^k 4:8 Qanun. 6:13 ^l 4:8 *Verdi*: «“Allahın – bəzi əlyazmalarda *verdi*: «*Şeytan, rədd ol yanımdan!* “*Allahın.* ^m 4:10 Zəb. 91:11
ⁿ 4:11 Zəb. 91:12 ^j 4:12 Qanun. 6:16 ^p 4:18-19 Yeş. 61:1-3

Əsirlərə azadlıq,^q

Korlara gözlərinin açılmasını elan etmək üçün,

Məzmları sərbəstliyə buraxmaq üçün,

¹⁹ Rəbbin lütf ilini bəyan etmək üçün

Məni göndərdi».

²⁰ Sonra İsa tumarı bağladı və xidmətçiyə verib oturdu. Sinaqoqda oturanların hamısı Ona diqqətlə baxırdı. ²¹ İsa onlara «əşitdiyiniz bu Müqəddəs Yazı bu gün yerinə yetdi» deyə danışmağa başladı.

²² Bu vaxt hamı Onun haqqında yaxşı sözlər deyirdi və Onun ağzından çıxan lütf dolu kəlmələrə heyran edirdi. Onlar «Məgər bu, Yusifin Oğlu deyilmi?» deyirdilər. ²³ İsa onlara belə dedi: «Əlbəttə, siz Mənə “Ey həkim, öz-özünə şəfa ver!” məsəlini xatırladacaqsınız. “Kefernahumda etdiklərin barəsində eşitmişik. Burada, Öz yurdunda da həmin işləri et!” deyəcəksiniz». ²⁴ Sonra dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: heç bir peyğəmbər öz yurdunda qəbul edilməz. ²⁵ Yenə də sizə həqiqəti deyirəm ki, İlyasın dövründə göy üç il altı ay ərzində bağlı qalıb bütün ölkədə böyük aclıq olanda İsraildə çoxlu dul qadın var idi. ²⁶ Amma İlyas onlardan heç birinin yanına deyil, Sidonun Sarfat şəhərində olan bir dul qadının yanına göndərildi. ²⁷ Elişə peyğəmbərin dövründə İsraildə çoxlu cüzamlı var idi. Ancaq onlardan heç biri deyil, yalnız Aramlı Naaman pak oldu».

²⁸ Sinaqoqdakı camaatın hamısı bu sözləri eşidib hiddətləndi. ²⁹ Onlar ayağa durdular və İsanı şəhərin kənarına qovdular. Onu uçurumdan atmaq üçün şəhərin qurulduğu təpənin başına gətirdilər. ³⁰ Amma İsa onların arasından keçərək oradan çıxıb getdi.

İsa Kefernahum sinaqoqunda cini qovur

(Mark 1:21-28)

³¹ İsa Qalileyanın Kefernahum şəhərinə gəldi və Şənbə günü onlara təlim öyrətməyə başladı. ³² Onun təliminə təəccüblənirdilər, çünki O, səlahiyyətlə danışırdı. ³³ Həmin vaxt sinaqoqda cinə – natəmiz ruha tutulmuş bir nəfər var idi. O ucadan çığırdı: ³⁴ «Nə olub? Ey Nazaretli İsa, bizdən nə istəyirsən? Bizi məhv etməyəmi gəlmisən? Mən bilirəm Sən Kimsən: Allahın Müqəddəsisən!» ³⁵ Amma İsa ona qadağan edib dedi: «Sus və bu adamdan çıx!» Cin bu adamı hamının qabağında yerə yıxıb heç bir zərər vermədən ondan çıxdı. ³⁶ Hamı heyranə düşdü və bir-birinə dedi: «Bu söz nədir? O, natəmiz ruhlara səlahiyyət və qüdrətlə əmr edir, onlar da çıxır!» ³⁷ İsa haqqında xəbər bu bölgənin hər yerinə yayıldı.

^q 4:18 Əsirlərə azadlıq – bəzi əlyazmalarda Qəlbi sınıq olanları sağlamaq üçün, Əsirlərə azadlıq. ^r 4:24 Yəh. 4:44 ^s 4:25 1Pad. 17:1 ^t 4:26 1Pad. 17:8-16 ^u 4:27 2Pad. 5:1-14 ^v 4:32 Mat. 7:28-29

İsa çox adama şəfa verir
(*Mat. 8:14-17; Mark 1:29-34*)

³⁸İsa sinaqoqdan çıxıb Şimonun evinə gəldi. Şimonun qayınanası isə yüksək qızdırma içində yatırdı. Bu qadından ötrü İsadən kömək istədilər.

³⁹İsa ona yaxınlaşıb qızdırma xəstəliyinə qadağan etdi və qadının qızdırması düşdü. Qadın o anda durub onlara xidmət etməyə başladı.

⁴⁰Gün batanda hamı müxtəlif xəstəliyə tutulanları İsanın yanına gətirdi. O hər birinin üzərinə əllərini qoyub onlara şəfa verdi. ⁴¹Bir çoxlarındansa cinlər «Sən Allahın Oğlusan!» deyə bağıraraq çıxırdı. O isə onlara qadağan edir, danışmağa izin vermirdi. Çünki onlar İsanın Məsih olduğunu bilirdilər.

İsa vəzini davam etdirir
(*Mark 1:35-39*)

⁴²Səhər açılanda İsa çıxıb kimsəsiz bir yerə getdi. Camaat isə Onu axtarırdı və İsanın yanına gəlib onları tərk etməsin deyə Onu yanlarında saxlamaq istədilər. ⁴³Lakin İsa onlara dedi: «Mən o biri şəhərlərə də Allahın Padşahlığının Müjdəsini yaymalıyam, çünki Mən bunun üçün göndərilmişəm». ⁴⁴Beləliklə, İsa Yəhudeyanın^w sinaqoqlarında vəz etməyə davam etdi.

İlk şagirdlər
(*Mat. 4:18-22; Mark 1:16-20*)

5 ^{1*}Bir gün İsa Ginesar gölünün sahilində dayanmışdı. İzdiham İsanı dövrəyə almışdı və Allahın kəlamına qulaq asırdı. ²İsa göl kənarında duran iki qayıq gördü. Balıqçılar isə qayıqdan çıxıb torlarını yuyurdular. ³İsa iki qayıqdan birinə – Şimonun qayığına minib onu gölün kənarından bir az uzaqlaşdırmasını xahiş etdi. Sonra İsa oturdu və qayıqdan izdihama təlim öyrətməyə başladı.

⁴O, sözünü qurtaranda Şimona dedi: «Qayığı dərinliyə aparın və torlarınızı balıq tutmaq üçün suya atın». ^{5*}Şimon cavab verdi: «Ustad, biz bütün gecə çalışdıq, lakin heç nə tuta bilmədik. Amma Sənin sözünə görə yenə də torları ataram». ^{6*}Bunu etdilər və o qədər balıq tutdular ki, hətta torları cırılmağa başladı. ⁷O biri qayıqdakı yoldaşlarına da işarə etdilər ki, gəlib kömək etsinlər. Onlar gəlib hər iki qayığı balıqla doldurdular. Qayıqlar da batmağa başladı. ⁸Şimon Peter bunu gördükdə İsanın ayaqlarına düşdü və belə dedi: «Ya Rəbb, məndən uzaqlaş, axı mən günahkar bir adamam». ⁹Çünki özü də, yanındakılar da tutduqları

^w 4:44 *Yəhudeyanın* – bəzi əlyazmalarda *Qalileyanın*. ^x 5:1-3 Mat. 13:1-2; Mark 3:9-10;

4:1 ^y 5:5 Yəh. 21:3 ^z 5:6 Yəh. 21:6

balıqların çoxluğuna görə heyrətə düşmüşdülər. ¹⁰Şimonla ortaqlaşan Yaqub və Yəhya adlı Zavday oğulları da eyni hisslər keçirirdi. Amma İsa Şimona belə dedi: «Qorxma, bundan belə, balıq əvəzinə adam tutacaqsan». ¹¹Onlar qayıqları göl kənarına çıxarıb hər şeyi atdılar və İsanın ardınca getdilər.

İsa cüzamlıya şəfa verir
(*Mat. 8:1-4; Mark 1:40-45*)

¹²Bir gün İsa şəhərlərin birində olarkən bütün bədəni cüzama tutulmuş bir kişi ilə rastlaşdı. Bu adam İsanı görüb üzüstə yerə qapanaraq yalvardı: «Ya Rəbb, əgər istəsən, məni pak edə bilərsən». ¹³İsa əlini uzadıb ona toxundu və dedi: «İstəyirəm, pak ol!» Dərhal bu adam cüzamdan sağaldı. ¹⁴İsa ona tapşırırdı ki, heç kəsə bir söz söyləməsin və dedi: «Amma get, özünü kahinə göstər. Hər kəsə şəhadət olsun deyər sənin cüzamdan paklandığın üçün Musanın buyurduğuna əsasən təqdimlər apar». ¹⁵Amma indi İsa barəsində xəbər daha çox yayılırdı. Çoxlu camaat axışib İsanın yanına gəlirdi ki, Ona qulaq assın və xəstəliklərdən şəfa tapsın. ¹⁶Amma İsa kimsəsiz yerlərə çəkilib dua edirdi.

İsa iflicə şəfa verir
(*Mat. 9:1-8; Mark 2:1-12*)

¹⁷Bir gün İsa təlim öyrədirdi. Qalileyanın və Yəhudeyanın bütün kəndlərindən və Yerusəlimdən gələn fariseylər və Qanun müəllimləri Onun yanında oturmuşdu. Onda şəfa vermək üçün Rəbbin qüdrəti var idi. ¹⁸Bu vaxt bir neçə nəfər yataqda yatan bir iflic adamı gətirdi. Onlar bu adamı içəri gətirib İsanın önünə qoymağa çalışırdılar. ¹⁹Amma böyük izdihama görə iflici İsanın yanına gətirə bilmirdilər. Ona görə də evin damına çıxıb kirəmitləri söküb açıqları yerdən xəstəni yatağı ilə birgə aşağı endirdilər və ortalığa, İsanın qarşısına qoydular. ²⁰İsa onların imanını görüb dedi: «Dostum, günahların bağışlandı». ²¹İlahiyyatçılar və fariseylər belə düşünməyə başladılar: «Küfr danışan bu Adam kimdir ki? Tək Allahdan başqa günahları kim bağışlaya bilər?» ²²İsa onların nə fikirləşdiyini dərk edib cavab verdi: «Niyə ürəyinizdə belə düşünürsünüz? ²³Bax hansı daha asandır? “Günahların bağışlandı” deməkmi, yoxsa “Qalx, yeri!” demək? ²⁴Lakin siz bilin ki, Bəşər Oğlunun yer üzündə günahları bağışlamaq səlahiyyəti var» və iflicə dedi: «Sənə deyirəm, qalx, yatağını götür, evinə get!» ²⁵Xəstə dərhal hamının qarşısında ayağa qalxdı, yatağını götürdü və Allahı izzətləndirərək evinə getdi. ²⁶Hamı mat qaldı və Allahı izzətləndirib böyük qorxu içində dedi: «Bu gün möcüzəli işlər gördük!»

^a 5:14 Lev. 14:1-32

Levi şagirdlərə qoşulur
(*Mat. 9:9-13; Mark 2:13-17*)

²⁷Bundan sonra İsa bayıra çıxdı və vergi yığılan yerdə oturan Levi adlı vergiyığanı görüb ona dedi: «Ardınca gəl». ²⁸O da durub hər şeyi atdı və İsanın ardınca getdi.

²⁹Sonra Levi evində İsaya böyük bir qonaqlıq verdi. Onlarla birgə bir çox vergiyığan və başqa adamlar süfrəyə oturmuşdu. ³⁰^bFariseylərlə onların ilahiyyatçıları^c şikayət etməyə başladı. Onlar İsanın şagirdlərinə dedi: «Niyə vergiyığanlar və günahkarlarla birgə yeyib-içirsiniz?»

³¹Amma İsa onlara belə cavab verdi: «Sağlamların deyil, xəstələrin həkimə ehtiyacı var. ³²Mən salehləri deyil, günahkarları tövbəyə çağırmaq üçün gəlmişəm».

Oruc barəsindəki sual
(*Mat. 9:14-17; Mark 2:18-22*)

³³Onlarsa İsaya dedilər: «Yəhyanın şagirdləri tez-tez oruc tutub dua edir, fariseylərin şagirdləri də belə edirlər. Amma Səninkilər yeyib-içirlər». ³⁴İsa onlara cavab verdi: «Bəy yanlarında olanda sağdıışı və soldışı oruc tutmağa məcbur edə bilərsinizmi? ³⁵Lakin bəyin onların arasından aparılacağı günlər gələcək və o zaman oruc tutacaqlar».

³⁶İsa onlara bir məsəl də çəkdi: «Heç kim təzə paltardan bir parça qoparıb köhnə paltara yamaq vurmaz. Yoxsa təzə paltar həm cırılar, həm də təzə paltardan qoparılan parça köhnə paltara yaraşmaz. ³⁷Heç kim təzə şərabi köhnə tuluqlara doldurmaz. Yoxsa təzə şərab tuluqları partladar, həm şərab tökülər, həm də tuluqlar zay olar. ³⁸Təzə şərab təzə tuluqlara doldurulmalıdır. ³⁹Heç kim köhnə şərabi içdikdən sonra təzəsini istəməz. Çünki deyər: “Köhnəsi daha yaxşıdır”».

Şənbə günü haqqında təlim
(*Mat. 12:1-8; Mark 2:23-28*)

6 ¹^dBir Şənbə günü İsa taxıl zəmiləri arasından keçirdi. Şagirdləri sünbülləri qırır və ovuclarında ovub yeyirdilər. ²Fariseylərdən bəzisi dedi: «Siz nə üçün Şənbə günü qadağan olunan işləri görürsünüz?» ³^eİsa onlara cavab verdi: «Davud və yanındakılar ac olanda nə etdiklərini oxumamısınızmi? ⁴^fO, Allahın evinə girdi; kahinlərdən başqa heç kəsə yeməyə icazə verilməyən təqdis çörəklərini götürüb yedi, yanındakılara da verdi». ⁵Sonra İsa onlara dedi: «Bəşər Oğlu Şənbə gününün Sahibidir».

^b 5:30 Luka 15:1-2 ^c 5:30 Fariseylərlə onların ilahiyyatçıları – bəzi əlyazmalarda *İlahiyyatçılar və fariseylər*. ^d 6:1 Qanun. 23:25 ^e 6:3-4 1Şam. 21:1-6 ^f 6:4 Lev. 24:9

Əli qurumuş adamın şəfası

(Mat. 12:9-14; Mark 3:1-6)

⁶Başqa bir Şənbə günü İsa yenə də sinaqoqa girib təlim öyrədirdi. Orada sağ əli qurumuş bir adam var idi. ⁷İlahiyyatçılar və fariseylər İsanı ittiham etməyə bəhanə tapmaq üçün Ona göz qoyurdular ki, görsünlər, Şənbə günü şəfa verəcək ya yox. ⁸Amma İsa onların nə düşündüklərini bilib əli qurumuş kişiye dedi: «Ayağa qalx və qabağa çıx!» O adam da ayağa qalxıb ortaya çıxdı. ⁹Sonra İsa onlara dedi: «Sizdən soruşuram, hansına icazə var, Şənbə günü yaxşılıq, yoxsa pislik etməyə, kiminsə canını xilas, yoxsa məhv etməyə?» ¹⁰İsa ətrafındakıların hamısına baxdı və o adama dedi: «Əlini uzat!» O da elə etdi və əli əvvəlki halına qayıtdı.⁸ ¹¹Onlarsa qəzəbdən coşub İsayə nə edə biləcəkləri barədə bir-biri ilə müzakirə etməyə başladılar.

On iki şagird

(Mat. 10:1-4; Mark 3:13-19)

¹²O günlərdə İsa dua etmək üçün dağa çıxdı. O bütün gecəni Allaha dua etməklə keçirdi. ¹³Gün açılanda şagirdlərini yanına çağırırdı və onlardan on iki nəfəri seçib həvari adlandırdı: ¹⁴Peter adını verdiyi Şimon, onun qardaşı Andrey, Yaqub, Yəhya, Filip, Bartalmay, ¹⁵Matta, Tomas, Halfay oğlu Yaqub, Millətçi adlanan Şimon, ¹⁶Yaqub oğlu Yəhuda və sonralar xəyanətkar olan Yəhuda İskaryot.

İsa xəstələrə şəfa verir

(Mat. 4:24-25; Mark 3:7-12)

¹⁷İsa onlarla birgə aşağı endi və düzəngahda dayandı. Orada çox sayda şagirdlərindən ibarət izdiham var idi. Bütün Yəhudəyadan, Yerusəlimdən, Sur və Sidon yaxınlığındakı sahil bölgələrindən çoxlu adam ¹⁸Onu dinləmək və öz xəstəliklərindən sağalmaq üçün gəlmişdi. Natəmiz ruhlardan əzab çəkənlər də şəfa tapdılar. ¹⁹Bütün izdiham İsayə toxunmağa çalışırdı. Çünki Ondən çıxan qüdrət hamını sağaldırdı.

İsanın Dağüstü vəzi

(Mat. 5:1-12)

²⁰İsa Öz şagirdlərinə nəzər salıb dedi:

«Nə bəxtiyarsınız, ey yoxsullar!

Çünki Allahın Padşahlığı sizindir.

²¹Nə bəxtiyarsınız, ey indi aclıq çəkənlər!

Çünki doyacaqsınız.

§ 6:10 Qayıtdı – bəzi əlyazmalarda qayıdıb o biri əli kimi sağlam oldu (Mat. 12:13).

Nə bəxtiyarsınız, ey indi ağlayanlar!

Çünkü güləcəksiniz.

22^hBəşər Oğluna görə insanlar sizə nifrət edəndə, sizi cəmiyyətdən qovub təhqir edəndə, adınızı bədnam edəndə nə bəxtiyarsınız! 23ⁱO gün sevinin və sevincdən atılıb-düşün! Çünki göydə mükafatınız böyükdür. Axı onların ata-babaları da peyğəmbərlərlə belə davranıb.

24 Amma vay halınıza, ey varlılar!

Çünkü artıq təsəllinizi almısınız.

25 Vay halınıza, ey indi tox olan sizlər!

Çünkü aclıq çəkəcəksiniz.

Vay halınıza, ey indi gülənlər!

Çünkü yas tutub ağlayacaqsınız.

26 Bütün adamlar sizin barənizdə yaxşı şeylər danışanda vay halınıza! Axı onların ata-babaları da yalançı peyğəmbərlərlə belə davranıb.

Düşmənlərinizi sevin

(Mat. 5:38-48)

27 Amma sizə deyirəm, ey Məni dinləyənlər: düşmənlərinizi sevin, sizə nifrət edənlərə yaxşılıq edin, 28 sizi lənətləyənlərə xeyir-dua verin, sizi incidənlər üçün dua edin.

29 Bir üzünə şillə vurana o birini də çevir və üst paltarını aparandan köynəyini də əsirgəmə. 30 Səndən bir şey diləyən hər kəsə ver və sənin malını aparandan geri istəmə. 31^jİnsanların sizinlə necə rəftar etməsini istəyirsinizsə, siz də onlarla elə rəftar edin.

32 Əgər sizi sevənləri sevirsinizsə, hansı tərifə layiqsiniz? Çünki günahkarlar da onları sevənləri sevirlər. 33 Əgər sizə yaxşılıq edənlərə yaxşılıq edirsinizsə, hansı tərifə layiqsiniz? Çünki günahkarlar da elə edirlər. 34 Əgər geri almaq ümidi ilə insanlara borc verirsinizsə, hansı tərifə layiqsiniz? Günahkarlar da günahkarlara borc verirlər ki, həmin borcu tam geri alsınlar. 35 Sizsə düşmənlərinizi sevin, onlara yaxşılıq edin və heç bir şey ummadan borc verin. Onda alacağınız mükafat böyük olacaq və siz Haqq-Taalanın övladları olacaqsınız. Çünki O, nankorlara və pis adamlara da xeyirxahdır. 36 Atanız mərhəmətli olduğu kimi siz də mərhəmətli olun.

Mühakimə etməyin

(Mat. 7:1-5)

37 Mühakimə etməyin, siz də mühakimə olunmazsınız. Hökm çıxarmayın, sizə də hökm çıxarılmaz. Başqalarını bağışlayın, siz də bağışlanacaqsınız. 38 Verin, sizə də veriləcək: silkələnib basa-basa dolan

^h 6:22 1Pet. 4:14 ⁱ 6:23 2Saln. 36:16; Həv. 7:52-53 ^j 6:31 Mat. 7:12

bol bir ölçü ilə sizə qucaq-qucaq veriləcək. Çünki hansı ölçü ilə ölçsəniz, sizin üçün də eyni ölçü ilə ölçüləcək».

³⁹^kİsa onlara yenə də bir məsəl çəkdi: «Kor koru apara bilərmə? İkisi də çuxura düşməzmi? ⁴⁰^lŞagird müəllimindən üstün deyil, amma tam təlim alandan sonra hər şagird öz müəllimi kimi olacaq. ⁴¹Sən nə üçün qardaşının gözündə çöpü görürsən, amma öz gözündəki tiri seçmirsən? ⁴²Öz gözündəki tiri isə görmədən qardaşına necə deyə bilərsən: “Qardaşım! Qoy gözündəki çöpü çıxarım!” Ey ikiüzlü, əvvəlcə öz gözündən tiri çıxar, onda aydın görərsən ki, qardaşının gözündəki çöpü necə çıxarmaq olar.

Ağac və bəhrə (Mat. 7:15-20; 12:33-35)

⁴³Yaxşı ağac pis bəhrə gətirməz, pis ağac da yaxşı bəhrə gətirməz. ⁴⁴Çünki hər ağac öz bəhrəsindən tanınır. Qaratikandan əncir yığmazlar, tikan kolundan da üzüm dərməzlər. ⁴⁵Yaxşı adam ürəyinin yaxşılıq xəzinəsindən yaxşı şeylər çıxarır, pis adamsa pislilik xəzinəsindən pis şeylər çıxarır. Çünki ürək doluluğundan ağız danışar.

Ağıllı bənnə və ağılsız bənnə (Mat. 7:21,24-27)

⁴⁶Nə üçün Məni “ya Rəbb, ya Rəbb” deyə çağırırsınız, amma dediklərimə əməl etmirsiniz? ⁴⁷Mənim yanıma gələn, sözlərimi eşidib onlara əməl edən hər adamın kimə bənzədiyini sizə izah edərdəm: ⁴⁸O, ev tikən elə bir adama bənzəyir ki, torpağı qazıb dərinə gedər və təməli qaya üzərində qurar. Daşqın gəldiyi zaman sellər o evi bassa da, onu sarsıda bilməz. Çünki ev yaxşı tikilib.^m ⁴⁹Amma sözlərimi eşidib onlara əməl etməyən kəs torpaq üzərində təməlsiz ev tikən adama bənzəyir. Sellər o evi basar və ev o anda uçar. O evin yıxılması bir müsibət olar».

Yüzbaşının imanı (Mat. 8:5-13)

7 ¹İsa Ona qulaq asan camaata sözlərini deyib qurtarandan sonra Kefernahuma daxil oldu. ²Orada bir yüzbaşının çox dəyərli qulu xəstələnib ölüm yatağına düşmüşdü. ³Bu yüzbaşı İsa haqqında eşidəndə gəlib qulunu sağaltsın deyərək Yəhudilərin bəzi ağsaqqallarını Onun yanına göndərdi. ⁴Onlar İsanın yanına gəlib Ona ürəkdən yalvardılar və belə dedilər: «Bu adam Sənin köməyinə layiqdir. ⁵Çünki o bizim millətimizi sevir və bizim üçün sinaqoq tikdirib». ⁶İsa onlarla birlikdə

^k 6:39 Mat. 15:14 ^l 6:40 Mat. 10:24-25; Yəh. 13:16; 15:20 ^m 6:48 *Çünkü ev yaxşı tikilib – bəzi əlyazmalarda Çünki evin təməli qaya üzərində qurulub* (Mat. 7:25).

yola düşdü. O, evə yaxınlaşarkən yüzbaşı bəzi dostlarını yollayıb Ona belə xəbər göndərdi: «Ya Rəbb, zəhmət çəkmə. Mən layiq deyiləm ki, Sən mənim evimə girəsən. ⁷Bu səbəbə görə yanına gəlməyə də özümü layiq bilmədim. Amma bir söz söylə ki, xidmətçim sağalsın. ⁸Çünki mən də tabeçilik altında olan bir adamam, mənim də tabeçiliyimdə əsgərlər var. Birinə “Get!” deyirəm, o gedir, digərinə isə “Gəl!” deyirəm, o da gəlir. Quluma “Bunu et!” deyirəm, o da edir». ⁹Bunu eşidən İsa yüzbaşıya heyranət etdi. O dönüb ardınca gələn camaata dedi: «Sizə deyirəm: heç İsraildə də bu qədər böyük iman görmədim». ¹⁰Göndərilən adamlar evə qayıdanda xəstə qulun sağlam olduğunu gördülər.

Dul qadının oğlu dirilir

¹¹Bundan bir az sonra İsa Nain adlanan bir şəhərə getdi. İsanın şagirdləri və böyük bir izdiham Onu müşayiət edirdi. ¹²O, şəhər darvazasına yaxınlaşarkən bir dul ananın yeganə oğlunun cənazəsi çıxarılırdı. Şəhər sakinlərinin çoxu da ana ilə gedirdi. ¹³Rəbb onu görəndə ona rəhmi gəldi və qadına dedi: «Ağlama!» ¹⁴Yaxınlaşıb mafəyə toxundu və cənazəni aparanlar dayandılar. İsa dedi: «Ey cavan oğlan, sənə deyirəm: qalx!» ¹⁵Ölü durub oturdu və danışmağa başladı. İsa onu anasına verdi. ¹⁶Hamını qorxu бүürüdü. «Aramızda böyük bir peyğəmbər ortaya çıxdı!» və «Allah Öz xalqına nəzər saldı!» – deyərək Allahı izzətləndirdilər. ¹⁷İsa barəsindəki bu xəbər bütün Yəhudeyaya və ətraf bölgəyə yayıldı.

İsa Məsih və Vəftizçi Yəhya (Mat. 11:2-19)

¹⁸Yəhyanın şagirdləri də ona bütün bu hadisələr barədə xəbər verdilər. Yəhya şagirdlərindən ikisini yanına çağırıb ¹⁹göndərdi ki, Rəbdən soruşsunlar: «Gəlməli Olan Sənsənmi, yoxsa başqasını gözləyək?» ²⁰Adamlar İsanın yanına gəlib dedilər: «Vəftizçi Yəhya bizi Sənin yanına göndərdi ki, soruşaq: “Gəlməli Olan Sənsənmi, yoxsa başqasını gözləyək?”» ²¹Həmin vaxt İsa bir çox xəstəliklərə, azarlara və şər ruhlara tutulmuş insanlara şəfa verdi, həm də bir çox korların gözlərini açdı. ²²İsa onlara belə cavab verdi: «Gedin, görüb eşitdiklərinizi Yəhyaya bildirin: korlar görür, axsaqlar yeriyir, cüzamlılar pak olur, karlar eşidir, ölülər dirilir və yoxsullara Müjdə yayılır. ²³Kim Mənə görə büdrəməsə, nə bəxtiyardır!»

²⁴Yəhyanın elçiləri getdikdən sonra İsa camaata Yəhya haqqında danışmağa başladı: «Çölə nəyə baxmağa getmişdiniz? Küləyin sarsıtdığı qamışamı? ²⁵Bəs onda nəyə baxmağa getmişdiniz? Nəfis toxunmuş

paltar geymiş bir adamamı? Amma gözəl paltar geyinib cah-calal içində yaşayanlar padşah saraylarında qalırlar. ²⁶Bəs onda nəyə baxmağa getmişdiniz? Bir peyğəmbərimi? Bəli, sizə deyirəm, hətta peyğəmbərdən də üstün birinə. ²⁷Bu o adamdır ki, onun haqqında yazılıb:

“Budur, Sənin önündə Öz elçimi göndərirəm.

O Sənin qabağında yolunu hazırlayacaq”.

²⁸Sizə deyirəm: qadınlardan doğulanlar arasında Yəhyadan üstün olan^p yoxdur. Amma Allahın Padşahlığında ən kiçik olan ondan üstündür.

²⁹Yəhyanın vəftiz etdiyi xalqın hamısı, hətta vergiyığanlar da bunu eşitdikdə Allahın ədalətini təsdiq etdilər. ³⁰Amma fariseylər və qanunşünaslar Yəhyanın vəftizindən imtina etdilər və bununla Allahın onlar barəsindəki iradəsini rədd etdilər.

³¹İsa sözünü davam etdirdi: «Bu nəslin adamlarını nəyə bənzədim? Onlar nəyə bənzəyir? ³²Bazar meydanında oturan və

“Biz sizə tütək çaldıq, sizsə oynamadınız,

Biz mərsiyələr oxuduq, sizsə ağlamadınız”

deyib bir-birini səsləyən uşaqlara bənzəyirlər. ³³Çünkü Vəftizçi Yəhya gəldikdə nə çörək yeyir, nə şərab içirdi və siz deyirsiniz: “O, cinə tutulmuşdur”. ³⁴Bəşər Oğlu gəldikdə yeyib-içdi və siz deyirsiniz: “Bu qarınqulu və əyyaş adama baxın! Vergiyığanlara və günahkarlara dost oldu!” ³⁵Amma hikmət öz övladlarının hamısı tərəfindən təsdiq olunur».

İsa günahkar qadını bağışlayır

³⁶Fariseylərdən biri İsanı onunla birgə yeməyə dəvət etdi. O da fariseyin evinə girdi və süfrəyə oturdu. ³⁷Həmin şəhərdə günahkar bir qadın yaşayırdı. O, fariseyin evində İsanın süfrəyə oturduğundan xəbər tutanda ağ mərmər bir qabda ətirli yağ gətirdi. ³⁸Qadın arxada, İsanın ayaqlarının yanında durub ağlayaraq göz yaşları ilə Onun ayaqlarını islatmağa başladı. O, İsanın ayaqlarını saçları ilə sildi, öpdü və onlara ətirli yağ çəkdi.

³⁹İsanı evinə dəvət etmiş farisey bunu görüb öz-özünə belə dedi: «Əgər bu adam peyğəmbər olsaydı, Ona toxunanın kim və nə cür qadın olduğunu bilərdi, çünki bu qadın günahkardır». ⁴⁰İsa ona xitab edib belə söylədi: «Şimon, Mənim sənə sözüm var». O da dedi: «Müəllim, buyur». ⁴¹«Bir sələmçiye iki nəfərin borcu var idi. Biri beş yüz, o birisi isə əlli dinar borclu idi. ⁴²Onların borcu ödəməyə imkanları yox idi. Ona görə də sələmçi hər ikisinin borcunu bağışladı. De görüm, bu adamlardan hansı onu daha çox sevecək?» ⁴³Şimon cavab verdi: «Güman edirəm, o adam ki ona daha çox bağışlandı». İsa ona «düz seçmişən» dedi. ⁴⁴Sonra

j 7:27 Mal. 3:1 P 7:28 Yəhyadan üstün olan – bəzi əlyazmalarda Vəftizçi Yəhyadan üstün peyğəmbər. q 7:29-30 Mat. 21:32; Luka 3:12 r 7:37-38 Mat. 26:6-7; Mark 14:3; Yəh. 12:3

İsa qadına tərəf baxıb Şimona dedi: «Sən bu qadını görürsənmi? Mən sənə evinə gəldim, sən Mənim ayaqlarımı yumaq üçün Mənə su da vermədin. Bu qadınsa ayaqlarımı göz yaşları ilə isladıb saçları ilə sildi. ⁴⁵Sən Məni öpmədin, bu qadınsa Mən evə girəndən bəri ayaqlarımı hey öpür. ⁴⁶Sən başıma zeytun yağı çəkmədin. O isə ayaqlarıma ətirli yağ çəkdi. ⁴⁷Buna görə də sənə deyirəm: bu qadının çox olan günahları bağışlandı. Böyük məhəbbət göstərməsi də bu səbəbdəndir. Kimə az bağışlanıbsa, az sevər».

⁴⁸Sonra İsa qadına dedi: «Sənin günahların bağışlandı». ⁴⁹Onda İsa ilə birgə süfrədə oturanlar öz aralarında danışmağa başladılar: «Bu adam kimdir ki, günahları da bağışlayır?» ⁵⁰Amma İsa qadına dedi: «İmanın səni xilas etdi. Arxayın get».

İsanın ardınca gedən qadınlar

8 ¹Bu hadisədən sonra İsa şəhərləri və kəndləri gəzməyə başladı. O, Allahın Padşahlığını vəz edərək Müjdəni yayırdı. On İki şagird Onunla birgə idi. ²^sHəmçinin şəhər ruhlardan və xəstəliklərdən şəfa tapmış bəzi qadınlar, daxilindən yeddi cin çıxmış Məcdəlli adlanan Məryəm, ³Hirodun eşikağası Xuzanın arvadı Yoxanna, Şoşanna və bir çox başqa qadınlar İsa ilə idi. Bu qadınlar əmlakları ilə onlara^t xidmət edirdilər.

Səpilən toxum məsəli

(Mat. 13:1-23; Mark 4:1-20)

⁴Böyük izdiham toplaşanda, insanlar hər şəhərdən İsanın yanına gələndə İsa onlara bir məsəl danışdı: ⁵«Bir əkinçi toxumunu səpməyə çıxdı. Səpin zamanı toxumlardan bəzisi yol kənarına düşdü, ayaq altında tapdalandı və göyde uçan quşlar onları dənədi. ⁶Bəzisi daşlığa düşdü və cücərinə susuzluqdan qurudu. ⁷Bəzisi tikanlar arasına düşdü. Tikanlar toxumla birgə boy atıb onu boğdu. ⁸Başqaları isə münbit torpağa düşdü və böyüyüncə yüz qat artıq səmərə verdi». İsa bunları deyərək nida etdi: «Eşitməyə qulağı olan eşitsin!»

⁹«Şagirdləri isə Ondən soruşdular: «Bu məsəlin mənası nədir?» ¹⁰O dedi: «Allahın Padşahlığının sirlərini bilmə qabiliyyəti sizə verilmişdir. Başqalarına isə hər şeyi məsəllərlə danışiram ki,

“Gördükləri halda görməsinlər,
Eşitdikləri halda anlamasınlar”.

¹¹Məsəlin mənası budur: toxum Allahın kəlamıdır. ¹²Yol kənarına düşənlərsə kəlamı eşidənlərdir. Sonra iblis gəlir və iman etməyib xilas

^s 8:2-3 Mat. 27:55-56; Mark 15:40-41; Luka 23:49 ^t 8:3 Onlara – bəzi əlyazmalarda Ona, yəni İsayə. ^u 8:9-10 Yeş. 6:9-10; Həv. 28:26-27

olmasınlar deyə kəlamı onların ürəyindən götürüb aparır. ¹³Daşlığa düşənlərsə kəlamı eşidəndə sevinclə qəbul edənlərdir. Lakin onlarda kök olmadığına görə bir müddət iman edir və sınaq vaxtı gələndə imandan dönürlər. ¹⁴Tikanlar arasına düşənlərsə bunlardır: kəlamı eşidirlər, amma get-gedə bu həyatın qayğılarından, var-dövlətindən, zövqlərindən boğulur və yaxşı bəhrə vermirlər. ¹⁵Münbit torpağa düşənlərsə bunlardır: belə insanlar kəlamı eşidib xeyirxah və sadıq ürəkdə saxlayırlar. Bunlar səbirlə səmərə verir.

Çıraq məsəli
(*Mark 4:21-25*)

¹⁶Heç kim çıraqı yandırıb onu qabla örtməz yaxud yatağın altına qoymaz. Əksinə, çıraqdana qoyar ki, içəri girənlər işığı görsünlər. ¹⁷Çünki elə gizli bir şey yoxdur ki, aşkara çıxmayacaq və elə örtülü bir şey yoxdur ki, bilinib aydın olmayacaq. ¹⁸Buna görə də necə dinlədiyinizə diqqət edin. Çünki kimin varıdırsa, ona daha çox veriləcək. Amma kimin yoxudursa, özününkü zənn etdiyi şey də əlindən alınacaq».

İsanın anası və qardaşları kimdir?
(*Mat. 12:46-50; Mark 3:31-35*)

¹⁹İsanın anası və qardaşları Onun yanına gəldi. Amma izdihama görə Ona yaxınlaşa bilmədilər. ²⁰İsaya xəbər verdilər: «Anan və qardaşların bayırda dayanıb Səni görmək istəyirlər». ²¹İsa onlara cavab verdi: «Mənim anam və qardaşlarım Allahın kəlamını eşidib ona əməl edənlərdir».

İsa tufanı yatırır
(*Mat. 8:23-27; Mark 4:35-41*)

²²Bir gün İsa Öz şagirdləri ilə bir qayığa mindi və onlara dedi: «Gəlin gölün o biri sahilinə keçək». Onlar yola düşdülər. ²³Onlar qayıqda gedərkən İsanı yuxu apardı. Göldə tufan qopdu. Qayıq su ilə dolmağa başlayanda onlar təhlükəli vəziyyətə düşdülər. ²⁴Şagirdlər yaxınlaşıb İsanı oyadaraq dedilər: «Ustad, Ustad, biz həlak oluruq!» İsa durub küləyə və qalxan sulara qadağan etdi. Tufan dayandı və sükut çökdü. ²⁵Onda O, şagirdlərinə dedi: «Sizin imanınız haradadır?» Onlarsa qorxu və heyrət içində qalıb bir-birlərindən soruşurdular: «Bu Adam kimdir ki, həm küləklərə, həm suya əmr verir, onlar da itaət edir?»

^v 8:16 Mat. 5:15; Luka 11:33 ^w 8:17 Mat. 10:26; Luka 12:2 ^x 8:18 Mat. 25:29; Luka 19:26

Cinə tutulmuş adam sağaldılır

(Mat. 8:28-34; Mark 5:1-20)

²⁶ Sonra onlar Qalileyanın qarşısında yerləşən Gerasalıların^y diyarına gəldilər. ²⁷ İsa qayıqdan sahilə düşəndə şəhərdən olan bir nəfər Onunla qarşılaşdı. Cinlərə tutulmuş və xeyli vaxtdır ki, paltar geyməyən bu adam evdə yox, qəbir mağaralarında yaşayırdı. ²⁸ O, İsanı görən kimi bağıraraq Onun qarşısında diz çökdü və bərkdən çıxıra-çıxıra dedi: «Ey İsa, Allah-Taalanın Oğlu, məndən nə istəyirsən? Yalvarıram Sənə, mənə əzab vermə!» ²⁹ Çünki İsa natəmiz ruha əmr etmişdi ki, həmin adamdan çıxsın. Bu ruh o adamı çoxdan tutmuşdu. Buna görə də o adamı qorumaq üçün onu zəncir və buxovlarla bağlamışdılar. O isə zəncirləri qıraraq cin tərəfindən çölə qovulurdu. ³⁰ İsa ondan soruşdu: «Sənin adın nədir?» O cavab verdi: «Adım Qoşundur». Çünki onun daxilinə çox cin girmişdi. ³¹ Onlar dİbsiz dərinliyə düşmələrini əmr etməsin deyə İsayə yalvarırdılar.

³² Orada – dağın yamacında böyük bir donuz sürüsü otlayırdı. Cinlər İsayə yalvardılar ki, donuzların içinə girməyə izin versin. İsa da onlara izin verdi. ³³ Cinlər adamdan çıxıb donuzların içinə girdi. Sürü də uçurumdan aşağı, gölə atılıb boğuldu.

³⁴ Donuz otaranlar bunları görüb qaçdılar, bu xəbəri şəhər və kəndlərdə yaydılar. ³⁵ Camaat nə baş verdiyinə tamaşa etməyə çıxdı. Onlar İsanın yanına gəldilər, daxilindən cinlər çıxmış adamın İsanın ayaqları yanında geyinmiş və ağillanmış oturduğunu görüb qorxuya düşdilər. ³⁶ Hadisəni görənlərsə cinə tutulmuş adamın necə sağaldığını camaata danışdılar. ³⁷ Gerasalıların ətraf diyarındakı bütün xalq İsadən xahiş etdi ki, oranı tərk etsin, çünki onları böyük qorxu bürümüşdü. İsa da qayığa minib geri qayıtdı. ³⁸ Daxilindən cinlər çıxmış kişi İsanın yanında qalmaq üçün Ona yalvardı. ³⁹ Amma İsa ona «qayıt evinə və Allahın sənə etdiyi hər şeyi danış» deyərək onu buraxdı. Bu adam da gedib İsanın ona etdiyi hər şeyi bütün şəhərə yaydı.

Qızın dirilməsi və qadının şəfa tapması

(Mat. 9:18-26; Mark 5:21-43)

⁴⁰ İsa geri qayıtdıqda xalq Onu qəbul etdi, çünki hamı Onu gözləyirdi. ⁴¹ Bu vaxt Yair adlı sinaqoq rəisi olan bir kişi gəlib İsanın ayaqlarına düşdü və Ona yalvardı ki, evinə gəlsin. ⁴² Çünki onun on iki yaşın içində olan bir cə qızı var idi və o, can üstə idi. İsa oraya gedərkən izdiham Onu sıxışdırırdı.

^y **8:26** *Gerasalıların* – bəzi əlyazmalarda *Qadaralıların* (Mat. 8:28).

⁴³Orada on iki il qanaxma xəstəliyinə tutulan bir qadın var idi. O bütün varını həkimlərə xərclemişdi, lakin onların heç biri^z ona şəfa verə bilməmişdi. ⁴⁴Bu qadın İsanın arxasından gəlib Onun paltarının ətəyinə toxundu və o andaca onun qanaxması dayandı. ⁴⁵İsa dedi: «Mənə toxunan kim idi?» Lakin hamı bunu inkar edəndə Peter^a dedi: «Ustad, izdiham Səni əhatə edib sıxışdırır». ^b
⁴⁶Amma İsa dedi: «Mənə kimsə toxundu, çünki Məndən qüvvət çıxdığını bildim». ⁴⁷Qadınsa gizlənə bilmədiyini gördükdə titrəyərək gəlib İsanın ayağına düşdü. Bütün xalq qarşısında Ona nə səbəbdən toxunduğunu və o anda necə sağaldığını İsayə nəql etdi. ⁴⁸İsa da ona dedi: «Qızım,^c imanın səni xilas etdi. Arxayın get».

⁴⁹İsa hələ danışdı ki, sinaqoq rəisinin evindən bir nəfər gəlib dedi: «Qızın öldü. Müəllimi daha narahat etmə». ⁵⁰Amma İsa bunu eşidəndə sinaqoq rəisinə dedi: «Qorxma, yalnız iman et! Qızın xilas olacaq». ⁵¹İsa onun evinə gələndə Peter, Yəhya, Yaqub və qızın ata-anasından başqa heç kimi Özü ilə evə girməyə qoymadı. ⁵²Hamı qız üçün ağlayıb nalə çəkirdi. Amma İsa dedi: «Ağlamayın, o ölməyib, sadəcə olaraq yatıb». ⁵³Onlarsa qızın öldüyünü bildiklərinə görə İsayə güldülər. ⁵⁴Amma İsa^d qızın əlindən tutub səslədi: «Qızcığaz, qalx!» ⁵⁵Qızın ruhu bədənində qayıtdı və o dərhal ayağa qalxdı. İsa dedi ki, qıza yemək versinlər. ⁵⁶Qızın ata-anası mat qaldı. Amma İsa onlara tapşırı ki, bu hadisə barədə heç kəsə danışmasınlar.

On İki şagirdə verilən vəzifə
(Mat. 10:1-15; Mark 6:7-13)

9 ¹İsa On İki şagirdi yanına çağıraraq bütün cinlər üzərində və xəstəliklərə şəfa vermək üçün onlara qüdrət və səlahiyyət verdi. ²Onları göndərdi ki, Allahın Padşahlığını vəz edib xəstələri sağaltsınlar. ³e İsa onlara dedi: «Yol üçün heç nə – nə əsa, nə torba, nə çörək, nə pul, nə də iki köynək götürün. ⁴Hansı evə girsəniz, orada qalın və oradan da yola çıxın. ⁵f Harada sizi qəbul etməzlərsə, o şəhərdən çıxarkən onlara qarşı şəhadət olsun deyərək ayaqlarınızın tozunu çırpın». ⁶Onlar da yola düşüb hər yerdə Müjdəni yayaraq və şəfa verərək kənd-kənd dolaşdılar.

^z 8:43 O bütün varını ... heç biri – bəzi əlyazmalarda *Heç kim*. ^a 8:45 Peter – bəzi əlyazmalarda *Peter və onun yanındakılar*. ^b 8:45 Sıxışdırır – bəzi əlyazmalarda *sıxışdırır*. *Necə soruşa bilərsiniz ki, Mənə toxunan kim idi?* (Mark 5:31). ^c 8:48 Qızım – bəzi əlyazmalarda *Cəsarətli ol, qızım* (Mat. 9:22). ^d 8:54 İsa – bəzi əlyazmalarda *İsa hamını bayıra çıxarıandan sonra* (Mark 5:40). ^e 9:3-5 Luka 10:4-11 ^f 9:5 Həv. 13:51

Yəhyanın edamı
(Mat. 14:1-2; Mark 6:14-16)

⁷Hökmdar Hirod baş verən bütün hadisələr barədə eşitdi və çaşıb-qaldı. Çünki bəziləri «Yəhya ölümlər arasından dirilib», ⁸digərləri «İlyas zühur edib», başqaları da «qədim peyğəmbərlərdən biri dirilib» deyirdi. ⁹Hirod isə dedi: «Yəhyanın boynunu mən vurdurdum, bəs haqqında bu xəbərləri eşitdiyim Adam kimdir?» Hirod Onu görməyə can atırdı.

İsa beş min nəfəri doydurur
(Mat. 14:13-21; Mark 6:30-44; Yəh. 6:1-14)

¹⁰Həvarilər İsanın yanına qayıdıb gördükləri işlər haqqında Ona danışdılar. Sonra İsa yalnız onları Özü ilə götürüb Bet-Sayda adlanan bir şəhərə apardı. ¹¹Amma camaat bu barədə xəbər tutub Onun ardınca düşdü. İsa onları xoş qarşıladı, onlara Allahın Padşahlığından danışdı və şəfaya möhtac olanları sağaltdı. ¹²Artıq gün batırdı. On İki şagird İsanın yanına gəlib Ona dedi: «Camaatı burax, qoy ətrafdakı oba və kəndlərə gedib gecələsinlər və bir şey alıb yesinlər. Axı biz burada çöllük yerdəyik». ¹³Amma İsa onlara dedi: «Onlara yeməyi siz verin». Şagirdlər Ona cavab verdilər: «Beş çörək və iki balıqdan başqa bir şeyimiz yoxdur. Bəlkə biz gedib bütün bu camaat üçün bir şey alaıq?» ¹⁴Orada beş minə yaxın kişi var idi. İsa şagirdlərinə dedi: «Onları dəstə-dəstə, əlli-əlli oturdun». ¹⁵Şagirdlər də eləcə edib hamını oturdular. ¹⁶İsa beş çörəyi və iki balığı götürüb göyə baxaraq şükür duası etdi. Sonra onları bölüb şagirdlərə verdi ki, camaata paylasınlar. ¹⁷Hamı yeyib-doydu. Artıq qalan hissələr on iki zənbilə yığıldı.

Peterin Məsihi tanıması
(Mat. 16:13-20; Mark 8:27-30)

¹⁸Bir gün İsa tək dua edirdi. Şagirdlər də yanında idi. İsa onlardan soruşdu: «Camaatın dediyinə görə Mən kiməm?» ¹⁹Onlar belə cavab verdilər: «Bəziləri Vəftizçi Yəhya, başqaları İlyas, digərləri isə deyirlər ki, qədim peyğəmbərlərdən biri dirilib». ²⁰İsa onlara dedi: «Bəs siz nə deyirsiniz? Sizcə Mən kiməm?» Peter cavab verdi: «Sən Allahın Məsihisən». ²¹İsa şagirdlərinə qadağan edib əmr etdi ki, bunu heç kəsə danışmasınlar.

İsa ölüb-diriləcəyi barədə əvvəlcədən xəbər verir
(Mat. 16:21-28; Mark 8:31-9:1)

²²O dedi: «Bəşər Oğlu çox əzab çəkməli, ağsaqqallar, başçı kahinlər və ilahiyyatçılar tərəfindən rədd olunmalı, öldürülməli və üçüncü gün dirilməlidir».

^g 9:7-8 Mat. 16:14; Mark 8:28; Luka 9:19 ^h 9:19 Mat. 14:1-2; Mark 6:14-15; Luka 9:7-8
ⁱ 9:20 Yəh. 6:68-69

^{23j}Sonra hamısına söylədi: «Əgər bir kəs Mənim ardımca gəlmək istəyirsə, özündən imtina etsin və hər gün^k çarmıxını götürüb ardımca gəlsin. ^{24l}Kim canını xilas etmək istəyirsə, onu itirəcək, amma kim Mənim uğrumda canını itirirsə, onu xilas edəcək. ²⁵İnsan bütün dünyanı qazanıb canını məhv edər yaxud itirərsə, ona nə xeyri var? ²⁶Kim Məndən və Mənim sözlərimdən utanarsa, Bəşər Oğlu da Özünün, Atasının və müqəddəs mələklərin izzəti içində gələndə o adamdan utanacaq. ²⁷Amma sizə həqiqəti deyirəm: burada duranlardan bəzisi Allahın Padşahlığını görmədən ölməyəcək».

İsanın görünüşü dəyişir
(*Mat. 17:1-8; Mark 9:2-8*)

^{28m}Bu sözləri söyləyəndən təxminən səkkiz gün keçmişdi. İsa Özü ilə Peter, Yəhya və Yaqubu götürüb dua etmək üçün dağa çıxdı. ²⁹İsa dua edərkən üzünün görünüşü dəyişdi və libası gözqamaşdırıcı ağ rəng aldı. ³⁰O anda iki nəfər İsa ilə söhbət etməyə başladı. Onlar Musa və İlyas idi. ³¹Onlar ehtişam içində göründülər və İsanın Yerusəlimdə yerinə yetirəcəyi bu dünyadan ayrılması barədə danışdılar. ³²Peter və onun yoldaşları dərin yuxuya dalmışdılar. Yuxudan ayılanda isə İsanın ehtişamını və yanında duran iki kişini gördülər. ³³Onlar İsanın yanından gedəndə Peter İsaya dedi: «Ustad! Nə yaxşı ki biz buradayıq. Gəl üç çardağ quraq, biri Sənin, biri Musa, biri də İlyas üçün». Əslində o nə dediyini bilmirdi. ³⁴Peter bunu deyən zaman bir bulud gəldi və onların üzərinə kölgə saldı. Buluda daxil olarkən onları dəhşət бүürüdü. ³⁵ⁿBuluddan bir səs gəldi: «Bu Mənim Oğlumdur, seçilmişimdir,^j Ona qulaq asın!» ³⁶Səs kəsildəndə onlar İsanı tək gördülər. Şagirdlər bunu sirr olaraq saxlayıb o günlərdə gördüklərini heç kimə danışmadılar.

Oğlandan cin çıxarılır
(*Mat. 17:14-21; Mark 9:14-29*)

³⁷Ertəsi gün onlar dağdan enəndə İsanı böyük bir izdiham qarşıladı. ³⁸Camaat arasından bir kişi çığırdı: «Müəllim, yalvarıram, oğluma nəzər sal, o mənim yeganə balaıdır. ³⁹Bir ruh onu tutur, o birdən bağırır. Ruh onu ağzından köpük gələnəcən sarsıdır. Ona əziyyət verib güc-bəla ilə onu tərk edir. ⁴⁰Mən şagirdlərimdən xahiş etdim ki, bu ruhu qovsunlar, amma bacarmadılar». ⁴¹İsa da ona cavab verdi: «Ey imansız və yolunu azmış nəsil! Nə vaxta qədər Mən sizinlə qalıb sizə dözəcəyəm? Oğlunu

^j 9:23 Mat. 10:38; Luka 14:27 ^k 9:23 *Hər gün* – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur.

^l 9:24 Mat. 10:39; Luka 17:33; Yəh. 12:25 ^m 9:28-35 2Pet. 1:17-18 ⁿ 9:35 Yeş. 42:1; Mat. 3:17; 12:18; Mark 1:11; 14:13-15 ^j 9:35 *Oğlumdur, seçilmişimdir* – bəzi əlyazmalarda *sevimli Oğlumdur* (Mark 9:7).

yanıma gətir». ⁴² Oğlan İsayə yaxınlaşarkən cin onu yerə atıb sarsıtdı. Amma İsa natəmiz ruha qadağan etdi, oğlanı sağaldıb atasına qaytardı. ⁴³ Hamı Allahın əzəmətinə təəccüblənirdi.

İsa öləcəyi barədə yenə xəbər verir
(*Mat. 17:22-23; Mark 9:30-32*)

Onlar hamısı İsanın etdiyi işlərə heyrət edərkən O, şagirdlərinə dedi: ⁴⁴ «Bu sözlərə qulaq asın: Bəşər Oğlu insan əllərinə təslim edilmək üzrədir». ⁴⁵ Lakin şagirdlər bu sözü başa düşmədilər. Bu sözün mənası onlar üçün gizli qaldı və Ondən bu söz barədə soruşmaqdan da qorxurdular.

Ən böyük kimdir?
(*Mat. 18:1-5; Mark 9:33-40*)

⁴⁶ Şagirdlər aralarında kimin ən böyük olduğu barədə mübahisə etməyə başladılar. ⁴⁷ Amma İsa onların ürəklərindən keçəni bilib bir balaca uşağı götürüb yanına qoydu. ⁴⁸ Sonra onlara dedi: «Kim Mənim adımla bu uşağı qəbul edərsə, Məni qəbul edir. Kim Məni qəbul edərsə, Məni Göndərəni qəbul edir. Sizin aranızda hamıdan kiçik olan ən böyükdür».

⁴⁹ Yəhya cavabında dedi: «Ustad, biz Sənin adınla cinləri qovan bir nəfəri gördük, amma bizimlə birgə getmədiyinə görə ona mane olduq». ⁵⁰ Amma İsa ona dedi: «Ona mane olmayın! Əleyhinizə olmayan sizin tərəfinizdədir».

Samariyalılar İsanı qəbul etmərlər

⁵¹ Dünyadan ayrılacağı günlər yaxınlaşdıqca İsa Yerusəlimə getmək qərarına gəldi. ⁵² İsa qabağınca elçilər göndərdi. Onlar İsanın gəlişi münasibəti ilə hazırlıq işləri görmək üçün gedib Samariyalıların bir kəndinə girdilər. ⁵³ Lakin Samariyalılar İsanı qəbul etmədilər, çünki O, Yerusəlimə doğru gedirdi. ⁵⁴ Şagirdlərdən Yaqubla Yəhya bunu görüb dedilər: «Rəbb,^p bunları məhv etmək üçün bir əmrlə göydən alov yağdırmağımızı istəyirsənmi?» ⁵⁵ Amma İsa dönüb onlara qadağan etdi.^q ⁵⁶ Sonra onlar başqa bir kəndə yollandılar.

İsanın şagirdi olmaq nə deməkdir
(*Mat. 8:19-22*)

⁵⁷ Onlar yol boyu gedərkən bir nəfər İsayə dedi: «Sən hara getsən, Sənin ardınca gedəcəyəm». ⁵⁸ İsa ona dedi: «Tülkülərin də yuvası, göydə uçan

^p 9:54 Rəbb – bəzi əlyazmalarda Rəbb, İlyas etdiyi kimi bizim də. ^q 9:55-56 Qadağan etdi – bəzi əlyazmalarda qadağan edərək dedi: «Siz hansı ruha malik olduğunuzu bilmirsiniz. ⁵⁶ Çünki Bəşər Oğlu insanları məhv etmək üçün deyil, onları xilas etmək üçün gəlib».

quşların da yuvası var. Amma Bəşər Oğlunun başını qoymağa belə, yeri yoxdur».

⁵⁹Bir başqasına İsa dedi: «Ardımca gəl». O isə dedi: «Ya Rəbb, mənə icazə ver, əvvəlcə gedim, atamı dəfn edirəm». ⁶⁰İsa ona dedi: «Qoy ölürlər öz ölümlərini dəfn etsin. Sənsə get, Allahın Padşahlığını bəyan et».

⁶¹Yenə başqa bir adam dedi: «Ya Rəbb, Sənin ardınca gələmə, amma əvvəl icazə ver evimdəkilərlə vidalaşım». ⁶²Lakin İsa ona dedi: «Kotanı tutub geriye baxan Allahın Padşahlığına layiq deyil».

İsa yetmiş nəfəri vəz etməyə yollayır
(Mat. 10:5-16; 11:21-24; Mark 6:7-13; Luka 9:1-6)

10 ¹Bu hadisələrdən sonra Rəbb başqa yetmiş^r nəfəri təyin etdi və onları iki-iki Özünün gedəcəyi hər şəhərə və hər yerə Özündən əvvəl göndərdi. ²Onlara dedi: «Məhsul çoxdur, işçilərsə azdır. Buna görə də məhsulun Sahibinə yalvarın ki, Öz məhsulunu yığmaq üçün işçilər göndərsin. ³Gedin, sizi qurdların arasına quzular kimi göndərirəm. ⁴Özünüzlə nə kisə, nə torba, nə də çarığ götürün. Yolda heç kimlə salamlayıb danışmayın. ⁵Hansı bir evə girsəniz, əvvəl “Bu evə əmin-amanlıq olsun!” deyin. ⁶Əgər orada əmin-amanlığa layiq bir adam varsa, dilədiyiniz əmin-amanlıq onun üzərində qalacaq. Əks halda o sizə qayıdacaq. ⁷Girdiyiniz evdə qalın, sizə nə verirlərsə, yeyib-için, çünki işçi öz haqqına layiqdir. Evdən evə köçməyin. ⁸Hansısa bir şəhərə girdiyiniz zaman sizi qəbul edirlərsə, qabağınıza qoyulanı yeyin. ⁹Orada olan xəstələrə şəfa verin və onlara deyin: “Allahın Padşahlığı sizə yaxınlaşıb”. ¹⁰Amma hansısa bir şəhərə girdiyiniz zaman sizi qəbul etməsələr, oranın küçələrinə çıxıb belə deyin: ¹¹“Sizin əleyhinizə çıxaraq şəhərinizin ayaqlarımıza yapışan tozunu belə, çırpırıq. Amma bunu bilin ki, Allahın Padşahlığı sizə yaxınlaşıb”. ¹²Sizə bunu deyirəm: qiyamət günü^u Sodomun halı o şəhərin halından daha asan olacaq.

¹³Vay halına, ey Korazin! Vay halına, ey Bet-Sayda! Sizdə baş vermiş möcüzələr Sur və Sidonda olsaydı, onlar çoxdan çul geyinib küllün üstündə oturaraq tövbə edərdi. ¹⁴Amma qiyamət günü^v Sur və Sidonun halı sizinkindən daha asan olacaq. ¹⁵Sən, ey Kefernahum, göyə qədər ucalacaqsanmı? Ölürlər diyarına qədər enəcəksən.

¹⁶^wSizi dinləyən kəs Məni dinləyir, sizi rədd edən Məni rədd edir. Məni rədd edənsə Məni Göndərəni rədd edir».

^r 10:1 Yetmiş – bəzi əlyazmalarda yetmiş iki. ^s 10:2 Mat. 9:37-38; Yəh. 4:35

^t 10:3 Mat. 10:16 ^u 10:12 Qiyamət günü – hərfi tərcümədə o gün. ^v 10:14 Qiyamət

günü – hərfi tərcümədə mühakimədə. ^w 10:16 Mat. 10:40; Mark 9:36-37; Luka 9:47-48; Yəh. 13:20

Yetmiş şagird qayıdır

¹⁷Yetmiş şagird sevinə-sevinə qayıtdı və dedi: «Ya Rəbb, Sənin adınla cinlər belə, bizə tabe olur!» ¹⁸İsa onlara belə cavab verdi: «Mən Şeytanın ildirəm kimi göydən düşməyini görmüşdüm. ¹⁹*Baxın Mən sizə səlahiyyət vermişəm ki, ilanları, əqrəbləri və düşmənin bütün gücünü ayaq altında əzəsiniz və heç nə sizə zərər vurmayacaq. ²⁰Bununla belə, ruhların sizə tabe olduğuna görə sevinməyin, amma sevinin ki, adlarınız göylərdə yazılıb».

İsanın sevinci

(*Mat. 11:25-27; 13:16-17*)

²¹İsa o vaxt Müqəddəs Ruhda şadlanıb dedi: «Ey yerin-göyün Sahibi olan Ata! Səndən razıyam ki, bu şeyləri müdrik və dərrakəli adamlardan gizlədib körpələrə agah etdin. Bəli, Ata! Çünki bu Sənin xoş niyyətin idi. ²²†Atam^z tərəfindən hər şey Mənim ixtiyarıma verildi. Oğulun kim olduğunu Atadan başqa heç kəs bilməz. Atanın kim olduğunu da Oğuldan və Oğulun agah etmək istədiyi şəxsdən başqa heç kəs bilməz».

²³Sonra İsa şagirdlərə sarı dönüb onlara ayrıca dedi: «Nə bəxtiyardı o gözlər ki, sizin gördüklərinizi görür! ²⁴Sizə bunu deyirəm: bir çox peyğəmbərlər və padşahlar sizin gördüklərinizi görmək istədilər, amma görmədilər, eşitdiklərinizi eşitmək istədilər, amma eşitmədilər».

Xeyirxah Samariyalı

²⁵†Bir qanunşünas İsanı sınamaq məqsədi ilə qalxıb dedi: «Müəllim, əbədi həyatı irs olaraq almaq üçün mən nə etməliyəm?» ²⁶İsa ondan soruşdu: «Qanunda nə yazılıb? Orada nə oxuyursan?» ²⁷†Bu adam İsayə belə cavab verdi: «“Allahın Rəbbi bütün qəlbinlə, bütün varlığınla, bütün gücünlə və bütün düşüncənlə sev” və “Qonşunu özün kimi sev”». ²⁸†İsa ona dedi: «Sən düz cavab verdin, buna əməl et və yaşayacaqsan». ²⁹Amma o özünə haqq qazandırmaq üçün İsadən soruşdu: «Bəs mənim qonşum kimdir?»

³⁰İsa belə cavab verdi: «Bir nəfər Yerusəlimdən Yerixoya gedən yolda quldurların əlinə düşdü. Quldurlar onu soyundurub döydülər və yarımcan halda qoyub getdilər. ³¹Təsədüfən o yoldan bir kahin enirdi. Bu adamı görən kimi yolun o biri tərəfi ilə keçib getdi. ³²Bir Levili də ora yaxınlaşıb o adamı görəndə yolun o biri tərəfi ilə keçib getdi. ³³O yolla gedən bir Samariyalı isə bu adamı görəndə ona rəhmi gəldi. ³⁴Ona

* 10:19 Zəb. 91:13 † 10:22 Yəh. 1:18; 3:35; 10:15 ‡ 10:22 Atam – bəzi əlyazmalarda Şagirdlərə sarı dönüb onlara dedi: «Atam... † 10:25-28 Mat. 22:35-40; Mark 12:28-34

‡ 10:27 Lev. 19:18; Qanun. 6:5 † 10:28 Lev. 18:5

yaxınlaşdı və zeytun yağı ilə şərab tökərək yaralarını sarıdı. Sonra bu adamı öz heyvanına mindirib mehmanxanaya gətirdi və ona qayğı göstərdi. ³⁵Ertəsi gün o, iki dinar çıxarib mehmanxana sahibinə verərək dedi: “Onun qayğısını çək. Əgər bundan da çox xərcin çıxsa, mən geri qayıdanda sənə verərəm”. ³⁶Səncə bu üç nəfərdən hansı quldurların əlinə düşən adamın qonşusu idi?» ³⁷Qanunşünas cavab verdi: «Ona mərhəmət göstərən». İsa da ona dedi: «Get, sən də elə et».

İsa Marta və Məryəmin evində

³⁸İsa şagirdləri ilə yoluna davam edərkən bir kəndə girdi. Burada Marta adlı bir qadın Onu öz evinə dəvət etdi. ³⁹Onun Məryəm adlı bir bacısı vardı. O, Rəbbin ayaqları yanında oturub Onun sözünə qulaq asırdı. ⁴⁰Marta isə işin çoxluğundan çaşıb-qalmışdı. O, İsayə yaxınlaşdı dedi: «Ya Rəbb! Görmürsən ki, bacım işləri tək mənim üstümə yığıb? Ona de ki, mənə kömək etsin». ⁴¹Rəbb isə ona belə cavab verdi: «Marta, Marta, sən çox şeyin qayğısını çəkib təlaşa düşürsən. ⁴²Yalnız bir şey lazımdır. Məryəm yaxşısını seçdi. Bu da onun əlindən alınmayacaq».

Dua haqqında təlim

(Mat. 6:9-13; 7:7-11)

11 ¹İsa bir yerdə dua edirdi. Duasını bitirəndə şagirdlərindən biri Ona dedi: «Ya Rəbb, Yəhya öz şagirdlərinə öyrətdiyi kimi Sən də bizə dua etməyi öyrət». ²İsa onlara dedi: «Dua edəndə belə deyir:

Göylərdə olan Atamız,

Adın müqəddəs tutulsun,

Padşahlığın gəlsin.

Göydə olduğu kimi yerdə də Sənin iradən olsun.^e

³Gündəlik çörəyimizi bizə hər gün ver.

⁴Bizə borclu olan hər adamı bağışladığımıza görə

Bizim günahlarımızı da bağışla.

Bizi sınağa çəkmə».^f

⁵Sonra İsa onlara dedi: «Məsələn, sizlərdən birinin bir dostu var. O da gecə yarısı dostunun yanına gedib deyir: “Dostum, mənə üç kömbə çörək borc ver, ⁶çünki yanıma dostum gəlib, qabağına qoyacaq heç nəyim yoxdur”. ⁷Dostu da içəridən belə cavab verir: “Məni narahat etmə. Qapı artıq qıfılıdır, uşaqlarım yanımda yatıb, mən durub sənə bir şey verə bilmərəm”. ⁸Sizə deyim ki, o həmin adamla dost olduğu halda vermək istəməsə də, təkidlə xahiş etdiyinə görə qalxıb nə qədər ehtiyacı olsa, ona verəcək.

^d 10:38-39 Yəh. 11:1 ^e 11:2 *Göylərdə olan Atamız ... olsun* – ən qədim yunan əlyazmalarında *Ata, adın müqəddəs tutulsun, Padşahlığın gəlsin* (Mat. 6:9-10).

^f 11:4 *Çəkmə* – bəzi əlyazmalarda *çəkmə, lakin bizi şərrə olandan xilas et* (Mat. 6:13).

⁹Mən sizə bunu deyirəm: diləyin, sizə veriləcək, axtarın, tapacaqsınız, qapını döyün və sizə açılacaq. ¹⁰Çünki hər diləyən alar, axtaran tapar, qapı döyənə açılar. ¹¹Aranızdan hansı ata oğlu ondan balıq diləsə,^g ona balıq yerinə ilan verər? ¹²Yaxud yumurta diləsə, ona əqrəb verər? ¹³Beləliklə, siz pis olduğunuz halda öz övladlarınıza yaxşı hədiyyələr verməyi bilirsinizsə, göydə olan Atanın Ondan diləyənlərə Müqəddəs Ruhu verəcəyi nə qədər yəqindir!»

İsa və Baal-Zevul

(Mat. 12:22-30; Mark 3:20-27)

¹⁴İsa bir adamdan lal olan bir cini qovurdu. Cin çıxandan sonra lal danışmağa başladı və camaat heyrləndi. ¹⁵^hAmma onların bəzisi deyirdi: «O, cinlərin başçısı Baal-Zevulun gücü ilə cinləri qovur». ¹⁶ⁱBaşqaları isə İsanı sınamaq üçün istədilər ki, göydən gələn bir əlamət göstərsin.

¹⁷Nə düşündüklərini bilən İsa onlara dedi: «Öz daxilindən bölünmüş hər padşahlıq viran qalar və öz içindən bölünmüş ev dağılar. ¹⁸Əgər Şeytan da öz daxilindən bölünüb, onun padşahlığı necə davam gətirər? Siz də deyirsiniz ki, Mən cinləri Baal-Zevulun gücü ilə qovuram. ¹⁹Əgər Mən cinləri Baal-Zevulun gücü ilə qovuramsa, bəs sizin adamlarınız kimin gücü ilə qovur? Buna görə də onlar sizin hakimləriniz olacaq. ²⁰Lakin Mən cinləri Allahın qüdrəti^j ilə qovuramsa, deməli, Allahın Padşahlığı üzərinizə gəlib. ²¹Əgər güclü bir adam təpədən-dırnağadək silahlanıb öz evini qoruyursa, onun əmlakı əmin-amanlıqdadır. ²²Amma ondan güclüsü ona hücum edib qalib gələrsə, onda onun güvəndiyi silahları əlindən alıb talan mallarını bölüşdürər. ²³^kMənimlə olmayan Mənə qarşıdır və Mənimlə yığmayan dağıdır.

²⁴Natəmiz ruh adamdan çıxdıqdan sonra quraq yerlərdə dolaşar, rahatlıq axtarar, lakin tapmaz. O zaman deyər: “Çıxdığım evə dönüm”. ²⁵Evə qayıdanda onu süpürülmüş və səliqə-sahman içində görər. ²⁶Bu vaxt o gedib özündən daha betər yeddi başqa ruhu götürər. Onlar da oraya girib məskunlaşar. Onda bu adamın axırı əvvəlkindən daha pis olar».

²⁷İsa bunu deyərkən bir qadın camaatın arasından uca səslə Ona dedi: «Səni bətnində daşıyan və Səni əmizdirən nə bəxtiyardır!» ²⁸Amma İsa dedi: «Daha doğrusu, Allahın kəlamını eşidib ona riayət edənlər nə bəxtiyardır!»

^g 11:11 *Balıq diləsə* – bəzi əlyazmalarda *çörək diləsə, ona daş verər? Ya da balıq diləsə* (Mat. 7:9). ^h 11:15 Mat. 9:34; 10:25 ⁱ 11:16 Mat. 12:38; 16:1; Mark 8:11 ^j 11:20 *Qüdrəti* – hərfi tərcümədə *barmağı*. ^k 11:23 Mark 9:40

Yunus peyğəmbərin əlaməti
(Mat. 12:38-42)

²⁹lCamaat Onun ətrafına yığılanda İsa danışımağa başladı: «İndiki nəsil pis nəsildir. Onlar əlamət axtarır, amma onlara Yunusun əlamətindən başqa heç bir əlamət verilməyəcək. ³⁰mÇünki Yunus Nineva əhalisinə necə bir əlamət oldusa, Bəşər Oğlu da bu nəsil üçün belə olacaq. ³¹nCənub mələkəsi^j qiyamət günündə^p bu nəslin adamları ilə birgə qalxıb onları məhkum edəcək. Çünki mələkə Süleymanın hikmətli sözlərini dinləmək üçün yer üzünün ucqarlarından gəlmişdi. Budur, Süleymandan daha böyük Olan buradadır. ³²qNineva xalqı qiyamət günündə^r bu nəsillə birgə qalxıb onu məhkum edəcək. Çünki onlar Yunusun vəzinə görə tövbə etmişdilər. Budur, Yunusdan daha böyük Olan buradadır.

Bədənin çırağı
(Mat. 6:22-23)

³³sHeç kim çırağı yandırır onu gizli yerə yaxud da qabın altına qoymaz. Əksinə, çıraqdana qoyar ki, içəri girənlər işığı görsünlər. ³⁴Bədəninin çırağı gözündür. Gözün sağlam olanda bütün bədənin də nurlu olur. Gözün zəif görəndə isə bütün bədənin də qaranlıq olur. ³⁵Beləliklə, diqqət et ki, səndəki “nur” qaranlıq olmasın. ³⁶Əgər sənin bütün bədənin nurlu olub heç bir yerdə qaranlıq qalmırsa, çıraq sənə öz nuru ilə işıq saçdığı kimi bədənin də tamamilə nurlu olacaq^s.

Vay halınıza!
(Mat. 23:1-36)

³⁷İsa bunları deyib qurtaranda fariseylərdən biri Onu evinə yeməyə dəvət etdi. O da içəri girib süfrəyə oturdu. ³⁸İsanın yeməkdən əvvəl yuyunmadığını görən farisey heyrətləndi. ³⁹Lakin Rəbb ona dedi: «İndi siz fariseylər kasanın və boşqabın bayır tərəfini təmizləyirsiniz, lakin daxiliniz soyğunçuluq və pisliklə dolub. ⁴⁰Ey ağılsızlar, zahiri yaradanla daxili yaradan eyni deyilmi? ⁴¹Yaxşısı budur ki, qablarınızın içindəkilərini sədəqə verəsiniz, onda sizin üçün hər şey təmiz olar. ⁴²rVay halınıza, ey fariseylər! Çünki siz nanə, sədəfotu və hər cür göyərtinin onda birini verirsiniz, lakin ədalətə və Allah məhəbbətinə etinasızlıq göstərirsiniz. Amma onda biri verməklə yanaşı bunları da yerinə yetirməli idiniz.

^l 11:29 Mat. 16:4; Mark 8:12 ^m 11:30 Yun. 3:4 ⁿ 11:31 1Pad. 10:1-13; 2Saln. 9:1-12
^j 11:31 Cənub mələkəsi – yəni Süleymanın yanına gələn Səba mələkəsi. ^p 11:31 Qiyamət günündə – hərfi tərcümədə mühakimədə. ^q 11:32 Yun. 3:5 ^r 11:32 Qiyamət günündə – hərfi tərcümədə mühakimədə. ^s 11:33 Mat. 5:15; Mark 4:21; Luka 8:16
^t 11:42 Lev. 27:30

⁴³Vay halınıza, ey fariseylər! Sinaqoqlarda baş kürsüləri tutmağı və bazar meydanlarında salam almağı sevirsiniz.

⁴⁴Vay halınıza! Çünki siz insanların xəbəri olmadan üstündən keçdikləri itmiş qəbirlərə oxşayırsınız».

⁴⁵Qanunşünaslardan biri İsaya cavab verdi: «Müəllim, sən bunları deməklə bizi də təhqir edirsən». ⁴⁶İsa da belə dedi: «Elə sizin də vay halınıza, ey qanunşünaslar! Çünki adamları ağır yüklərlə yükləyirsiniz, amma özünüz barmağınızın biri ilə də bu yüklərə toxunmursunuz.

⁴⁷Vay halınıza! Çünki peyğəmbərlərə məqbərələr tikirsiniz, amma onları sizin ata-babalarınız öldürdülər! ⁴⁸Beləliklə, siz ata-babalarınızın etdiklərinə şahidlik edib bəyənlirsiniz. Çünki onlar peyğəmbərləri öldürüb, sizə onlara məqbərələr tikirsiniz. ⁴⁹Buna görə də Allahın hikməti belə demişdi: “Mən onlara peyğəmbərlər və həvarilər göndərəcəyəm, onların bəzisini öldürüb, bəzisini isə təqib edəcəklər”. ⁵⁰⁻⁵¹ “Beləcə bu nəsil dünya yaranandan bəri Habilin qanından tutmuş qurbangahla məbədin arasında öldürülmüş Zəkəriyyənin qanına qədər bütün peyğəmbərlərin tökülən qanı üçün məsuliyyət daşıyacaq. Bəli, Mən sizə deyirəm: onun üçün bu nəsil məsuliyyət daşıyacaq.

⁵²Vay halınıza, ey qanunşünaslar! Çünki bilik qapısının açarlarını götürmüşünüz. Özünüz bu qapıdan girmədiniz, girmək istəyənlərə də mane oldunuz».

⁵³İsa oradan çıxanda ilahiyyatçılarla fariseylər ona çox təzyiq göstərərək bir çox məsələlər barədə Onu sorğu-suala tutmağa başladılar. ⁵⁴Onlar fürsət axtarırdılar ki, İsanın ağzından çıxan bir sözlə Onu tələyə salsınlar.

İsa ikiüzlülüyə qarşı xəbərdarlıq edir (Mat. 10:26-33)

12 ¹Bu vaxt saysız-hesabsız adam bir-birini sıxışdırı-sıxışdırı oraya yığıldı. İsa əvvəl şagirdlərinə danışmağa başladı: «Fariseylərin mayasından, yəni ikiüzlülükdən özünüzi gözləyin. ²«Elə örtülü bir şey yoxdur ki, aşkara çıxmayacaq və elə gizli bir şey yoxdur ki, bilinməyəcək. ³Buna görə də qaranlıqda dediyiniz gün işığında əşidiləcək, bağlı qapı arxasında qulağa pıçıldadığınız damlardan bəyan olunacaq.

⁴Ey dostlarım, sizə deyirəm: bədəni öldürən və ondan sonra başqa heç nə edə bilməyənlərdən qorxmayın. ⁵Amma Kimdən qorxmaq lazım olduğunu sizə göstərim: adamı öldürəndən sonra cəhənnəmə atmağa ixtiyarı olan Allahdan qorxun. Bəli, sizə deyirəm: Ondən qorxun! ⁶Beş sərçə iki qara pula satılmırmı? Onlardan biri belə, Allahın qarşısında

« 11:50-51 Yar. 4:8; 2Saln. 24:20-21 ʋ 12:1 Mat. 16:6; Mark 8:15 ʋ 12:2 Mark 4:22; Luka 8:17

yaddan çıxmır. ⁷Sizin başınızdakı saçlar belə, sayılıb. Qorxmayın, siz saysız-hesabsız sərcədən daha dəyərlisiniz.

⁸Mən sizə deyirəm: insanlar qarşısında Məni iqrar edən hər kəsi Bəşər Oğlu da Allahın mələkləri qarşısında iqrar edəcək. ⁹Amma insanlar önündə Məni inkar edən özü də Allahın mələkləri önündə inkar olunacaq. ¹⁰^xBəşər Oğluna qarşı bir söz deyən hər kəs bağışlanacaq; amma Müqəddəs Ruha küfr edən bağışlanmayacaq.

¹¹^ySizi sinaqoqlara, başçıların və hökmdarların qarşısına gətirəndə özünüzi necə müdafiə edəcəyiniz və yaxud nə deyəcəyiniz barədə qayğı çəkməyin. ¹²Müqəddəs Ruh sizə o anda nə deməli olduğunuzu öyrədəcək».

Var-dövlət və insan həyatı

¹³İzdihamdan bir nəfər İsayə dedi: «Müəllim, qardaşıma de ki, mirası mənimlə bölsün». ¹⁴İsa ona belə cavab verdi: «Ey insan, Məni kim üzərinizə hakim ya vəkil qoyub?» ¹⁵Sonra İsa onlara dedi: «Diqqətli olun, hər cür tamahkarlıqdan özünüzi qoruyun. Çünki insanın həyatı var-yoxunun bolluğundan asılı deyil».

¹⁶İsa onlara bu məsəli danışdı: «Bir varlığın torpağı bol məhsul verdi. ¹⁷Bu adam ürəyində düşündü: “Məhsulumu qoymağa yerim yoxdur. Axı nə edim?” ¹⁸Sonra dedi: “Belə edərəm: anbarlarımı söküb daha böyüklerini tikəcəyəm. Bütün taxılımı və malımı oraya yığaram. ¹⁹Canıma deyərəm: ey canım, illərlə kifayət qədər var-dövlət yığmısan. İndi dincəl, ye-iç, kef elə”. ²⁰Amma Allah ona dedi: “Ay axmaq, bu gecə canını səndən alacaqlar. Bəs hazırladığın kimə qalacaq?” ²¹Özü üçün xəzinə toplayan, amma Allahın önündə varlı olmayan hər bir insanın axırı da elə olacaq».

Qayğı çəkməyin (Mat. 6:20-21,25-34)

²²İsa Öz şagirdlərinə belə dedi: «Buna görə sizə deyirəm: “Nə yeyəcəyik?” deyə canınız üçün, “Nə geyinəcəyik?” deyə bədəniniz üçün qayğı çəkməyin. ²³Can yeməkdən, bədənsə geyinməkdən daha vacibdir. ²⁴Qarğalara baxın: onlar nə əkir, nə də biçir, nə anbarları, nə də zirzəmiləri var. Amma Allah onları yedizdirir. Siz quşlardan nə qədər qiymətlisiniz! ²⁵Hansı biriniz qayğı çəkməklə ömrünü bir anlıq belə, uzada bilər? ²⁶Əgər siz elə balaca şeyi etməyi bacarmırsınızsa, nə üçün başqa şeylərin qayğısını çəkirsiniz? ²⁷^zZanbaqların necə böyüdüyinə baxın: onlar nə zəhmət çəkir, nə də ip əyirir. Lakin sizə bunu deyirəm

^x 12:10 Mat. 12:31-32; Mark 3:28-29 ^y 12:11-12 Mat. 10:19-20; Mark 13:11; Luka 21:14-15

^z 12:27 1Pad. 10:4-7; 2Saln. 9:3-6

ki, bütün cah-calalı içində olan Süleyman belə, bunlardan biri kimi geyinməmişdi. ²⁸Ey iman az olanlar, bu gün çöldə olub sabah ocağa atılan otu Allah belə geyindirirsə, sizi geyindirəcəyi nə qədər yəqindir! ²⁹“Nə yeyəcəyik?”, “Nə içəcəyik?” deyər axtarın narahat olmayın. ³⁰Çünkü dünyadakı bütperəstlər bütün bu şeyləri axtarırlar. Doğrudan da, Atanız bunlara ehtiyacınız olduğunu bilir. ³¹Lakin siz Allahın Padşahlığını axtarın, onda bunlar da sizə əlavə olaraq veriləcək.

³²Qorxma, ey kiçik sürü! Çünki Atanız Padşahlığı sizə verməyi münasib gördü. ³³Əmlakınızı satın və sədəqə verin. Özünüzdə köhnəlməyən kisələr, göylərdə tükənməyən xəzinə hazırlayın. Oraya nə oğru gələr, nə də onu güvə yeyər. ³⁴Çünkü xəzinəniz haradadırsa, ürəyiniz də orada olacaq».

Bilinməyən gün və saat

(*Mat. 10:34-36; 24:42-51; Mark 13:32-36*)

³⁵«Qoy qurşaqlarınız bellərinizdə bağlı və çiraqlarınız yana-yana qalsın. ³⁶Toy ziyafətindən qayıdan ağasını gözləyən adamlara oxşayın. Onlar ağaları gəlib qapını döyən kimi qapını açmağa hazır olurlar. ³⁷Nə bəxtiyardır o qullar ki, ağa qayıdanda onları oyaq görür! Sizə doğrusunu deyirəm: o özü qurşaqlanıb qullarını süfrəyə oturdacaq və gəlib onlara xidmət edəcək. ³⁸Ağa istər gecəyarı, istər ondan gec, səhərə yaxın gəlib qulları oyaq görsə, o qullar necə də bəxtiyardır!

³⁹Amma bunu bilin ki, əgər evin yiyəsi oğrunun hansı saatda gələcəyini bilsəydi, evinin yarılmasına imkan verməzdi. ⁴⁰Beləcə siz də hazır olun, çünki Bəşər Oğlu gözləmədiyiniz vaxt gələcək».

⁴¹Peter dedi: «Ya Rəbb, bu məsəli ancaq bizə danışsən, yoxsa hamıya?» ⁴²Rəbb cavab verdi: «Vaxtlı-vaxtında onlara yemək vermək üçün ağasının öz nöqərləri üzərinə qoyduğu sadıq və ağıllı idarəçi kimdir? ⁴³Nə bəxtiyardır o qul ki, ağası evinə qayıdanda onu iş başında görür! ⁴⁴Sizə həqiqəti deyirəm: ağası bu qula bütün əmlakı üzərində idarəçiliyi tapşıracaq. ⁴⁵Amma həmin qul ürəyində “ağam gec gələcək” deyərsə, başqa nöqər və qarabaşları döyməyə, yeyib-icməyə, sərxoşluğa uymağa başlayarsa, ⁴⁶o qulun ağası onun gözləmədiyi gün və ağına gəlmədiyi vaxt gələcək, ona ağır cəza verəcək və onu sədəqətsizlərlə bir yerdə saxlayacaq.

⁴⁷Ağasının istəyini bilib hazır olmayan və onun istəyinə əməl etməyən qul çox döyüləcək. ⁴⁸Bilməyib o cəzaya layiq iş görənsə az döyüləcək. Kimə çox verilibsə, ondan çox da istəniləcək. Kimə çox tapşırılsə, ondan daha çox tələb olunacaq.

⁴⁹Mən yer üzünə od yağdırmağa gəlmişəm. Kaş ki bu od artıq alışıb-yanaydı! ⁵⁰^bMənim alacağım bir vəftiz var. Bu vəftiz yerinə yetib qurtaranadək nə qədər sıxıntı çəkməliyəm! ⁵¹^cSiz düşünürsünüz ki, Mən yer üzünə sülh gətirməyə gəlmişəm? Xeyr, sizə deyirəm ki, Mən ayrılıq gətirməyə gəlmişəm! ⁵²Çünki bundan sonra bir evdə yaşayan beş nəfər bir-birindən ayrılaraq üç nəfərə qarşı iki nəfər, iki nəfərə qarşı üç nəfər olacaq. ⁵³^dÇünki ata oğlundan, oğul atasından, ana qızından, qız anasından, qayınana gəlinindən, gəlin də qayınanasından ayrılacaq».

Əlamətləri anlamaq

(Mat. 16:2-3)

⁵⁴İsa camaata bunu da dedi: «Siz qərb tərəfdən qalxan buludu görəndə dərhal “yağış yağacaq” deyirsiniz, bu da olur. ⁵⁵Cənub küləyinin əsməsini görəndə “qızmar isti olacaq” deyirsiniz, bu da olur. ⁵⁶Ey ikiüzlülər, yer üzünün və göyün görünüşünü seçə bilərsiniz, bəs onda nə üçün indiki zamanı seçə bilmirsiniz?

⁵⁷Nə üçün düzgün olan şeyə özünüz qərar vermirsiniz? ⁵⁸^eSəni ittiham edənlə birgə hakimin yanına gedəndə yolda ikən onunla barışmağa çalış. Yoxsa səni hakimin qabağına sürüyər, hakimsə məhkəmə icraçısına ötürər, o da səni zindana atar. ⁵⁹Sənə bunu deyirəm: axırıncı qəpik-quruşunu verməyincə oradan əsla çıxmıyacaqsan».

Tövbəyə çağırış

13 ¹Bu vaxt orada olan bəzi adamlar İsağa xəbər verdilər ki, Pilat bəzi Qalileyalıların qanını kəsdikləri qurbanların qanına qatmışdı. ²İsa buna belə cavab verdi: «Siz elə bilərsiniz ki, bu aqibətə uğramış Qalileyalılar bütün digər Qalileyalılardan daha betər günahlı idilər? ³Xeyr, Mən sizə deyirəm: tövbə etməsəniz, hamınız onlar kimi məhv olacaqsınız. ⁴Yaxud Şiloah qülləsi on səkkiz adamın üstünə aşıb onları öldürəndə onların Yerusəlim sakinlərinin hamısından təqsirkar olduqlarını fikirləşirsiniz? ⁵Xeyr, Mən sizə deyirəm: tövbə etməsəniz, hamınız onlar kimi məhv olacaqsınız».

Barsız əncir ağacı

(Mat. 21:18-19; Mark 11:12-14)

⁶Sonra İsa bu məsəli danışdı: «Bir adamın bağında bir əncir ağacı əkilmişdi. Bu adam gəlib ağacda meyvə axtardı, amma tapmadı. ⁷O, bağbana dedi: “Bura bax, üç ildir ki, mən gəlib bu əncir ağacında meyvə

^b 12:50 Mark 10:38 ^c 12:51-53 Mat. 10:34-36 ^d 12:53 Mik. 7:6

^e 12:58-59 Mat. 5:25-26

axtarıram, amma tapmıram. Onu kəs! Nə üçün bu ağac əbəs yerə torpağı tutur?» ⁸ Bağbansa cavabında belə dedi: «Ağa, bir il də buna əl dəymə. Mən onu belləyib dövrəsinə peyin tökəram. ⁹ Gələn il bu ağac meyvə gətirsə, yaxşıdır, yox, gətirməsə, onu kəsərsən».

Şənbə günü şəfa vermək olarmı?

¹⁰ İsa bir dəfə Şənbə günü sinaqoqlardan birində təlim öyrədirdi. ¹¹ Orada on səkkiz il daxilində xəstəlik ruhu olan belı bükülmüş bir qadın var idi. O, belini heç düzəldə bilmirdi. ¹² İsa bu qadını görəndə çağırıb dedi: «Ey qadın, sən azarından azad oldun». ¹³ İsa əllərini qadının üstünə qoyanda o dərhal dikəlib Allahı izzətləndirməyə başladı. ^{14f} Amma sinaqoqun rəisi İsanın Şənbə günü şəfa verdiyinə hiddətlənib camaata belə xitab etdi: «İş görmək üçün altı gün var, o günlər gəlin və şəfa alın, Şənbə günü yox». ¹⁵ Rəbb isə ona belə cavab verdi: «Ey ikiüzlülər, sizlərdən hər biriniz Şənbə günündə öz öküzünün ya eşşəyinin bağını açıb tövlədən su içməyə aparmırmı? ¹⁶ İbrahimin qızı olan bu qadını da on səkkiz il ərzində Şeytan buxovlamışdı. Şənbə günü bu qadının buxovlarını açmaq lazım deyildimi?» ¹⁷ İsa bunları deyəndə Ona qarşı çıxanlar hamısı utandı. Camaatın hamısı isə Onun etdiyi bütün izzətli işlərinə görə sevinirdi.

Xardal toxumu və maya məsəlləri

(Mat. 13:31-33; Mark 4:30-32)

¹⁸ Sonra İsa dedi: «Allahın Padşahlığı nəyə bənzəyir? Onu nəyə bənzədim? ¹⁹ O, bir adamın bağçasına əkdiiy xardal toxumuna bənzəyir. O toxum böyüyüb ağac olur. Göydə uçan quşlar onun budaqlarında yuva qurur».

²⁰ İsa yenə dedi: «Allahın Padşahlığını nəyə bənzədim? ²¹ O, xəmir mayasına bənzəyir. Qadın onu götürüb üç kisə^g una qarışdırıb bütün xəmir acıyanadək saxlayır».

Dar qapı

(Mat. 7:13-14,21-23)

²² İsa şəhər və kəndləri gəzib təlim öyrədərək Yerusəlimə tərəf gedirdi. ²³ Bir nəfər Ondən soruşdu: «Ya Rəbb, xilas tapanların sayı az olacaqmı?» İsa onlara belə cavab verdi: ²⁴ «Dar qapıdan girməyə çalışın. Sizə bunu deyirəm: çoxları bu qapıdan girməyə can atacaq, amma girə bilməyəcək. ^{25h} Ev yiyəsi durub qapını bağlayandan sonra siz bayırda durub qapını döyərək deyəcəsiniz: “Ey ağam, bizə qapını aç!” O isə cavabında sizə deyəcək: “Mən sizin haradan

^f 13:14 Çıx. 20:9-10; Qanun. 5:13-14 ^g 13:21 Kisə – yunan mətnində *saton*, təqribən 37 litr. ^h 13:25 Mat. 25:11-12

gəldiyinizi bilmirəm!” ²⁶Siz o vaxt belə deyəcəksiniz: “Biz Sənin qarşında yeyib-içmişik. Sən bizim küçələrdə öyrədirdin”. ²⁷O isə sizə deyəcək: “Ey haqsızlıq edənlərin hamısı, Mən sizin haradan gəldiyinizi bilmirəm, Məndən uzaq olun!” ²⁸İbrahimi, İshaqı, Yaqubu və bütün peyğəmbərləri Allahın Padşahlığında, özünüzi isə bayıra atılmış görəndə aranızda ağlaşma və diş qıcirtısı olacaq. ²⁹Adamlar şərqdən, qərbdən, şimaldan, cənubdan gələcək və Allahın Padşahlığında süfrəyə oturacaq. ³⁰^kBudur, elə axırıncılar var ki, birinci olacaq, elə birincilər var ki, axırıncı olacaq».

Yerusəlimin aqibəti

(Mat. 23:37-39)

³¹O zaman bəzi fariseylər gəlib İsayə dedilər: «Buradan çıx get, çünki Hirod Səni öldürmək istəyir». ³²İsa onlara dedi: «Gedin o tülküyə deyın: “Budur, Mən bu gün və sabah cinləri qovub camaatı sağaldacağam və üçüncü gün işimi bitirəcəyəm”. ³³Yenə də bu gün, sabah və o biri gün yoluma davam etməliyəm. Çünki peyğəmbər Yerusəlimdən kənarda öldürülə bilməz!

³⁴Ey Yerusəlim, Yerusəlim! Peyğəmbərləri öldürən və ora göndərilənləri daşqalaq edən şəhər! Toyuq cücələrini qanadları altına yığan kimi Mən də dəfələrlə sənin övladlarını yığmaq istədim, sizsə istəmədiniz! ³⁵^lBaxın, eviniz viran qalır. Mən sizə bunu deyirəm:

“Rəbbin ismi ilə Gələnə alqış olsun!”

deyənə qədər Məni bir daha görməyəcəksiniz».

İsa və farisey rəhbəri

14 ¹Bir Şənbə günü İsa farisey rəhbərlərinin birinin evinə çörək yeməyə getdi. Hamı Ona göz qoyurdu. ²Onun qarşısında hidropos^m xəstəliyinə tutulmuş bir adam var idi. ³İsa qanunşünas və fariseylərə xitab edərək soruşdu: «Şənbə günü insanlara şəfa verməyə icazə var ya yox?» ⁴Amma onlar dinmirdi. İsa o adama əli ilə toxundu, onu sağaltdı və buraxdı. ⁵ⁿİsa onlara dedi: «Sizlərdən kimin oğlu yaxud öküzü Şənbə günü quyuya düşsə, onu dərhal oradan dartıb çıxarmaz?» ⁶Onlar İsanın bu sualına cavab verə bilmədilər.

Qonaqlar məsəli

(Mat. 22:1-10)

^{7p}İsa fikir verdi ki, dəvət olunanlar yuxarı başda oturmağı seçdilər. Onlara belə bir məsəl söylədi: ⁸«Bir nəfər səni toya dəvət edirsə, yuxarı başda oturma. Bəlkə ev yiyəsinin səndən də hörmətli bir qonağı var. ⁹İkinizi də toya dəvət edən

ⁱ 13:27 Zəb. 6:8 ^j 13:28-29 Mat. 8:11-12; 22:13; 25:30 ^k 13:30 Mat. 19:30; 20:16;

Mark 10:31 ^l 13:35 Zəb. 118:26; Yer. 12:7; 22:5; 26:6 ^m 14:2 Hidropos – yəni bədənə

su yığılması xəstəliyi. ⁿ 14:5 Mat. 12:11 ^j 14:5 Oğlu – bəzi əlyazmalarda eşşayi.

^p 14:7-10 Sül. 25:6-7

gəlib sənə “bu adama yer ver” desə, sən xəcalət içində aşağı başda əyləşməli olarsan. ¹⁰ Amma dəvət olunanda gedib ən aşağı başda otur ki, sən dəvət edən adam gəlib sənə “Dostum! Yuxarı başa keç” desin; o zaman sənə birgə oturanların hamısının qarşısında hörmət qazanarsan. ¹¹ “Çünki özünü yüksəldən hər kəs aşağı tutulacaq, özünü aşağı tutansa yüksəldiləcək”.

¹² İsa Onu dəvət edənə də dedi: «Günorta yaxud axşam yeməyi verdiyin vaxt öz dostlarını, qardaşlarını, qohumlarını, dövlətli qonşularını dəvət etmə ki, onlar da sənə çağıraraq sənə əvəzini versin. ¹³ Amma qonaqlıq verəndə yoxsulları, əlilləri, topalları, korları çağır. ¹⁴ Onda onlar sənə əvəzini verə bilmədiyinə görə sən bəxtiyar olacaqsan. Çünki salehlər dirildiyi zaman sənə əvəz veriləcək».

¹⁵ Süfrəyə oturanlardan biri bunu eşidib İsayə dedi: «Allahın Padşahlığında çörək yeyən nə bəxtiyardır!» ¹⁶ Amma İsa ona dedi: «Bir adam böyük ziyafət hazırladı və oraya çoxlu qonaq çağırırdı. ¹⁷ Yemək vaxtı gələndə öz qulunu dəvət olunanların yanına göndərdi ki, onlara desin: “Buyurun, indi hər şey hazırdır”. ¹⁸ Amma hamı birdən üzr istəməyə başladı. Birincisi ona dedi: “Mən bir torpaq sahəsi almışam, gedib ona baxmalıyam. Səndən xahiş edirəm, məni bağışla”. ¹⁹ Digəri isə dedi: “Mən beş cüt öküz satın almışam və onları yoxlamağa gedirəm. Səndən xahiş edirəm, məni bağışla”. ²⁰ Üçüncüsü dedi: “Mən təzə evlənmişəm, buna görə də gələ bilmərəm”. ²¹ Qul qayıdıb bu şeyləri ağasına bildirdi. O zaman ev ziyəsi qəzəblənib quluna dedi: “Qaç, şəhərin küçə və tinlərində olan yoxsulları, əlilləri, korları və topalları buraya gətir”. ²² Qul isə dedi: “Ağa, sənəin əmrin yerinə yetirildi, hələ artıq yer də qalıb”. ²³ Ağası quluna dedi: “Get, bütün yolları və çəpərləri gəz. Evim dolsun deyə adamları gəlməyə vadar et. ²⁴ Sizə bunu deyirəm: ilk dəvət olunanların heç biri mənim ziyafətimdən dadmayacaq».

Şagird olmağın qiyməti

(Mat. 10:37-38)

²⁵ İsa ilə birlikdə böyük izdiham yol gedirdi. İsa dönüb onlara dedi: ²⁶ «Kim Mənim yanıma gəlib ata-anasını, arvad-uşaqlarını, bacı-qardaşlarını, hətta öz həyatını Məndən üstün tutsa, Mənim şagirdim ola bilməz. ²⁷ Öz çarmıxını daşıyıb ardınca gəlməyən kəs də Mənim şagirdim ola bilməz.

²⁸ Sizlərdən kimsə bir qüllə tikmək istəyirsə, əvvəlcə oturub onun xərclərini hesablamaz ki, görsün onu qurtarmaq üçün pulu çatacaq ya yox? ²⁹ Çünki qüllənin təməlini qoyub işi qurtara bilməsə, bunu

¶ 14:11 Mat. 23:12; Luka 18:14 ¶ 14:26 Ata-anasını, arvad-uşaqlarını, bacı-qardaşlarını, hətta öz həyatını Məndən üstün tutsa – hərfi tərcümədə ata-anasına, arvad-uşaqlarına, bacı-qardaşlarına, hətta öz həyatına nifrət etməsə. ¶ 14:27 Mat. 16:24; Mark 8:34; Luka 9:23

görənlərin hamısı onu ələ salıb deyəcək: ³⁰“Bu adam tikintiyə başlayıb qurtara bilmədi”.

³¹Yaxud da hansı padşah başqa padşahla müharibəyə gedəndə üstünə iyirmi min əsgərlə gələnə qarşı on min əsgərlə durmağa qadir olmağı əvvəlcə oturub götür-qoy eləməz? ³²Əgər padşah buna qadir deyilsə, o biri padşahın hələ uzaqda olduğu vaxt elçilər göndərüb sülh müqaviləsi bağlamaq istəyər. ³³Eyni tərzdə sizdən hər biriniz bütün əmlakından əl çəkməsə, Mənim şagirdim ola bilməz.

³⁴“Duz yaxşı şeydir, amma əgər duz öz dadını itirərsə, ona nə ilə dad verilə bilər? ³⁵O nə torpağa yarayar, nə də peyinə. Onu çölə atarlar. Eşitməyə qulağı olan eşitsin!»

İtmiş qoyun məsəli

(Mat. 18:12-14)

15 ¹“Bütün vergiyiğanlar və günahkarlar İsanı dinləmək üçün Ona yaxınlaşırdılar. ²Fariseylər və ilahiyatçılar isə «bu adam günahkarları qəbul edir və onlarla yemək yeyir» deyər deyindirilər.

³Amma İsa onlara bu məsəli çəkdi: ⁴«Sizlərdən birinin yüz qoyunu olsa və onlardan birini itirsə, doxsan doqquzunu çöldə qoyub itmiş qoyunu tapanadək onu axtarmazmı? ⁵Tapanda isə onu sevinclə ciyinlərinə qoyar. ⁶Evə gələndə öz dostlarını və qonşularını çağırır belə deyər: “Mənimlə birlikdə sevinin, itmiş qoyunumu tapmışam!” ⁷Sizə bunu deyirəm: beləcə də göydə tövbə edən bircə günahkara görə tövbəyə ehtiyacı olmayan doxsan doqquz saleh insan üçün olduğundan daha çox sevinc olacaq.

İtmiş pul məsəli

⁸Yaxud on dirhəmi olan hansı bir qadın bir dirhəmini itirsə, çıraq yandırır evi süpürərək onu tapanadək diqqətlə axtarmaz? ⁹Tapanda öz rəfiqələrini və qonşularını çağırır deyər: “Mənimlə birlikdə sevinin, itirdiyim dirhəmi tapmışam!” ¹⁰Sizə bunu deyirəm: Allahın mələklərinin önündə də tövbə edən bir günahkara görə sevinc olur».

İtmiş oğul məsəli

¹¹İsa bunu da danışdı: «Bir adamın iki oğlu var idi. ¹²Oğlanlardan kiçiyi atasına dedi: “Ata! Var-dövlətindən payıma düşəni mənə ver”. Atası da varını onların arasında bölüşdürdü.

¹³Bir neçə gün sonra kiçik oğul nəyi vardısı, yığıb uzaq bir diyara yollandı. Orada pozğun həyat sürüb var-dövlətini heç-puç etdi. ¹⁴Oğlan hər şeyini xərclədikdən sonra o ölkədə böyük bir aclıq oldu. O korluq çəkməyə başladı. ¹⁵Buna görə də oğlan gedib o ölkənin sakinlərindən

† 14:34-35 Mat. 5:13; Mark 9:50 u 15:1-2 Luka 5:29-30

birinin yanında iş tapdı. Bu adam onu öz otlaqlarına donuz otarmağa göndərdi. ¹⁶Oğlan donuzların yediyi keçi buynuzu qabıqları ilə qarnını doyurmağa şad olardı. Amma heç kim ona bir şey vermirdi.

¹⁷Onda oğlan özünə gəlib dedi: “Atamın nə qədər muzdlu işçisi var, hamısının da doyunca yeməyə çörəyi var. Mənsə burada acından ölüərəm!

¹⁸Durub atamın yanına gedəcəyəm və ona deyəcəyəm: «Ata, mən göyə» və sənə qarşı günah etdim. ¹⁹Mən artıq sənin oğlun adlanmağa layiq deyiləm. Məni öz muzdlu işçilərinin biri kimi qəbul et”. ²⁰O durub öz atasının yanına getdi.

Oğul hələ uzaqda ikən atası onu gördü. Ona rəhmi gəldi və qaçıb onun boynuna sarıldı və öpdü. ²¹Oğul dedi: “Ata! Mən göyə və sənə qarşı günah etdim. Mən artıq sənin oğlun adlanmağa layiq deyiləm”. ²²Atası isə öz qullarına dedi: “Tez olun, ən gözəl xalat gətirin və onu geyindirin. Barmağına üzük və ayaqlarına çarıq taxın. ²³Kökəldilmiş dananı gətirin, kəsin: gəlin yeyib-şadlanaq! ²⁴Çünki bu oğlum ölmüşdü, yenə həyata qayıtdı. O itmişdi, tapıldı”. Beləliklə, şadlıq etməyə başladılar.

²⁵Atanın böyük oğlu isə tarlada idi. Qayıdaraq evə yaxınlaşanda çalğı və rəqs səsləri eşitdi. ²⁶O, nökrəldən birini yanına çağıraraq soruşdu: “Bu nədir?” ²⁷Nökrə ona dedi: “Qardaşın qayıdıb. Atan da onun sağ-salamat qayıtmasına görə kökəldilmiş dananı kəsib”. ²⁸Böyük oğlu isə hirsəndi və içəri girmək istəmədi. Atası bayıra çıxıb ona yalvardı. ²⁹Amma o, atasına belə cavab verdi: “Bax neçə ildir ki, sənin üçün qul kimi işləyirəm. Heç zaman sənin əmrindən çıxmamışam. Amma mənə heç vaxt bir oğlağı belə, qıymadın ki, dostlarımla şadlıq edim. ³⁰Bu oğlunsa sənin bütün varını fahişə qadınlara sərf edib. Amma o qayıdanda sən onun üçün kökəldilmiş dananı kəsdin”. ³¹Atası isə ona dedi: “Oğlum, axı sən həmişə mənimləsən və bütün varım sənindir. ³²Lakin sevinmək və şadlanmaq lazımdır. Çünki sənin bu qardaşın ölmüşdü, həyata qayıtdı. O itmişdi, tapıldı!”»

Fərasətli idarəçi məsəli

16 ¹İsa şagirdlərə bunları danışdı: «Varlı bir adamın idarəçisi var idi. Ona xəbər çatdırıldı ki, idarəçi onun əmlakını israf edir.

²Varlı adam onu yanına çağıraraq dedi: “Bu nədir, sənin haqqında mən nələr eşidirəm? Mənə idarəçiliyinin hesabatını ver. Sən artıq idarəçi ola bilməzsən”.

³İdarəçi öz-özünə dedi: “Mən nə edəcəyəm? Ağam idarəçiliyi əlimdən alır. Torpaq belləməyə gücüm yoxdur, dilənməkdən də utanıram. ⁴İşdən qovulanda mənə öz evlərinə qəbul etsinlər deyərək nə edəcəyimi bilirəm”.

⁵Ona görə də öz ağasına borclu olanları bir-bir çağıraraq birincisinə dedi: “Mənim ağama nə qədər borclusan?” ⁶O “yüz bat” zeytun yağı”

▼ 15:18 Göyə – yeni Allaha. ♣ 16:6 Yüz bat – təqribən 3950 litr.

dedi. İdarəçi ona dedi: “Öz qəbzini götür, otur və tez yaz: əlli”. ⁷Sonra o birisinə dedi: “Bəs sənın nə qədər borcun var?” O cavab verdi: “Yüz kor^x buğda”. İdarəçi ona dedi: “Öz qəbzini götür və yaz: səksən”.

⁸Ağası haqsızlıq edən idarəçini fərasətli hərəkət etdiyinə görə təriflədi. Çünki bu dövrün övladları öz nəsilləri ilə münasibətlərində nur övladlarından daha fərasətlidir. ⁹Mən sizə bunu deyirəm: haqsız qazanc olan sərvətlə^y özünüzdə dostlar qazanın ki, bu sərvət yox olduqda siz əbədi məskənlərə qəbul olunasınız.

¹⁰Ən balaca bir işdə sadıq olan kəs böyük işdə də sadıqdır, ən balaca bir işdə haqsız olansa böyük işdə də haqsızdır. ¹¹Beləliklə, əgər siz haqsız sərvətdən istifadə etməkdə sadıq olmadınızsa, əsl var-dövləti sizə kim əmanət edər? ¹²Əgər başqasının malından istifadə etməkdə sadıq olmadınızsa, öz malınızı sizə kim verər? ¹³Heç bir nökrər iki ağaya qulluq edə bilməz. Çünki ya birinə nifrət edib o birisini sevvəcək ya da birinə bağlı qalıb o birisinə isə xor baxacaq. Siz həm Allaha, həm də sərvətə^a qulluq edə bilməzsınız».

¹⁴Fariseylər pulpərəst olduqları üçün bütün bu sözləri eşidib İsayə istehza ilə baxdılar. ¹⁵İsa da onlara belə dedi: «İnsanların qarşısında özünüzdü saleh göstərən sizsiniz, amma Allah sizin ürəyinizi bilir. Çünki insanlar arasında uca tutulan şey Allah qarşısında iyrəcnlikdir.

¹⁶^bQanun və Peyğəmbərlər Yəhyanın gəlişinə qədər idi. O vaxtdan bəri Allahın Padşahlığının Müjdəsi yayılır və hər kəs oraya zorla girməyə çalışır. ¹⁷^cAmma göyün və yerin keçib getməsi Qanundan bir nöqtənin düşməsindən daha asandır.

¹⁸^dArvadını boşayıb başqası ilə evlənən hər kəs zina edir. Ərindən boşanmış qadınla evlənən də zina edir.

Varlı və yoxsul məsəli

¹⁹Varlı bir adam var idi. O, tünd qırmızı və incə kətandan paltar geyərdi və hər gün cah-calal içində kef edərdi. ²⁰Bütün bədəni yaralı olan Lazar adlı yoxsul bir adam da var idi. O, varlı adamın qapısı ağzına gətirilib uzanmışdı. ²¹Lazar varlı adamın süfrəsindən tökülən qırıntılarla qarnını doyurmaq arzusunda idi. İtlər də gəlib onun yaralarını yalayırdı.

²²Bir gün yoxsul adam öldü və mələklər onu İbrahimin qucağına apardı. Varlı adam da öldü və dəfn edildi. ²³Varlı adam ölümlər diyarında iztirab çəkəndə gözlərini qaldırıb uzaqda İbrahimi və onun qucağında Lazarı gördü. ²⁴O uca səslə dedi: “Ey İbrahim ata, mənə rəhm et! Lazarı

^x 16:7 Yüz kor – təqribən 39 500 litr. ^y 16:9 Sərvət – arami dilində *mamon*.

^z 16:13 Mat. 6:24 ^a 16:13 Sərvət – arami dilində *mamon*. ^b 16:16 Mat. 11:12-13

^c 16:17 Mat. 5:18 ^d 16:18 Mat. 5:32; 19:19; Mark 10:11-12; 1Kor. 7:10-11

göndər, barmağının ucunu suya batırıb mənim dilimi sərinlətsin, çünki mən bu alov içində əzab çəkirəm”. ²⁵Lakin İbrahim dedi: “Oğlum, yadına sal ki, sən öz həyatında yaxşı şeyləri, Lazar isə pis şeyləri almışdır. İndi isə o, təsəlli tapır, amma sən əzab çəkirsən. ²⁶Üstəlik, sizinlə bizim aramıza böyük bir uçurum qoyulmuşdur ki, nə buradan sizin tərəfinizə keçmək istəyənlər keçə bilir, nə də oradan bizim yanımıza gələ bilirlər”.

²⁷Varlı adam dedi: “Ata, elə isə yalvarıram sənə, Lazarı atamın evinə göndər. ²⁸Çünki beş qardaşım var. Qoy onlara xəbərdarlıq etsin ki, onlar da bu izzət yerinə gəlməsinlər”. ²⁹İbrahim ona dedi: “Onlarda Musanın və Peyğəmbərlərin sözləri var. Qoy onlara qulaq assınlar”. ³⁰Varlı adamsa dedi: “Xeyr, İbrahim ata! Əgər ölüldəndən biri onların yanına gəlsə, onlar tövbə edərlər”. ³¹Onda İbrahim ona dedi: “Əgər onlar Musaya və Peyğəmbərlərə qulaq asdırlarsa, ölüldəndən biri dirilsə belə, inanmazlar”.

Günah, iman və vəzifə
(Mat. 18:6-7; Mark 9:42)

17 ¹İsa şagirdlərinə belə dedi: «İnsanları pis yola çəkən şeylər mütləq olur. Amma vay o adamın halına ki, bunların baisedir! ²Bu kiçiklərdən birini pis yola çəkməkdənsə öz boynuna böyük bir dəyirman daşı asıb dənizə atılmaq onun üçün daha yaxşı olar. ³«Özünü də fikir verin. Əgər qardaşın sənə qarşı günah edərsə, ona xəbərdarlıq et. Əgər o tövbə edərsə, onu bağışla. ⁴«Əgər gündə yeddi dəfə sənə qarşı günah etsə və gündə yeddi dəfə yanına gəlib sənə “tövbə edirəm” deyərsə, onu bağışla».

⁵Həvarilər Rəbbə dedilər: «İmanımızı artır!» ⁶Rəbb onlara belə dedi: «Bir xardal toxumu qədər imanınız olsaydı, bu tut ağacına “Kökündən çıx və dənizdə əkil!” deyərdiniz, o da sizin sözünü də baxardı.

⁷Sizlərdən hansı biriniz cütçülük və yaxud çobanlıq edən bir qula tarladan qayıdanda “tez ol, gəl süfrəyə otur” deyər? ⁸Əksinə, ona “axşam yeməyimi hazırla və qurşanıb mənə xidmət et ki, mən yeyib-içim, sonra da sən özün ye-iç” deməzmi? ⁹Əmrlərini yerinə yetirdiyi üçün o, qula təşəkkür edərmə? ¹⁰Beləcə siz də sizə əmr olunanların hamısını yerinə yetirəndən sonra deyin: “Biz dəyərsiz qullarıq, çünki görməli olduğumuz işləri etmişik”».

On cüəmlərinin şəfəsi

¹¹İsa Yerusəlimə doğru yolunu davam edərkən Samariya ilə Qalileya arasındakı sərhəddən keçirdi. ¹²Kəndlərin birinə girəndə Onu on nəfər cüəmləli kişi qarşıladı. Onlar uzaqda durub ¹³ucadan çığırdılar: «İsa, Ustad, bizə rəhm et!» ¹⁴^hİsa onları görüb «gedin, özünü də kahinlərə

^e 17:3 Mat. 18:15 ^f 17:4 Mat. 18:21-22 ^g 17:5-6 Mat. 17:20 ^h 17:14 Lev. 14:1-32

göstərin» dedi. Onlar yol gedə-gedə pak oldular. ¹⁵ Onlardan biri isə sağaldığını görəndə uca səslə Allahı izzətləndirərək qayıtdı. ¹⁶ O üzüstə İsanın ayaqlarına düşərək Ona təşəkkür etdi. Bu adam Samariyalı idi. ¹⁷ Onda İsa dedi: «Pak olanlar on nəfər deyildimi? Bəs qalan doqquz adam haradadır? ¹⁸ Bu yadellidən savayı geri dönüb Allaha izzət verən olmadımı?» ¹⁹ Sonra o adama dedi: «Ayağa qalx, get. İmanın səni xilas etdi».

Allahın Padşahlığı nə zaman gələcək?

²⁰ Fariseylər İsadən «Allahın Padşahlığı nə zaman gələcək?» deyərək soruşanda İsa onlara cavab verdi: «Allahın Padşahlığı müşahidə ilə gəlməz. ²¹ ⁱ Adamlar “bax, o buradadır” yaxud “oradadır” deməyəcəklər, çünki budur, Allahın Padşahlığı sizin daxilinizdədir».

²² İsa şagirdlərə də belə dedi: «Elə günlər gələcək ki, Bəşər Oğlunun günlərindən birini görməyi arzulayacaqsınız, amma görməyəcəksiniz. ²³ ^j Adamlar sizə “bax, O oradadır” yaxud “bax, buradadır” deyəcək. Gedib onların arxasınca düşməyin! ²⁴ Çünki şimşək göyün bir kənarında çaxıb o biri kənarına qədər necə parlayırsa, Bəşər Oğlu da Öz günündə elə olacaq. ²⁵ Amma əvvəlcə O, çox əzab çəkməli və indiki nəslin adamları tərəfindən rədd olunmalıdır.

²⁶ ^k ^l Nuhun günlərində necə idisə, Bəşər Oğlunun günlərində də elə olacaq. ²⁷ ^m Nuhun gəmiyə girdiyi günə qədər insanlar yeyib-içir, evlənir, ərə gedirdi. Sonra daşqın gəlib hamısını məhv etdi. ²⁸ ⁿ Lutun günlərində də belə idi: insanlar yeyib-içir, alıb-satır, əkir, tikirdi. ²⁹ Lakin Lut Sodomdan çıxdığı gün göydən od və kükürd yağdı və hamısını məhv etdi. ³⁰ Bəşər Oğlunun zühur edəcəyi gündə də belə olacaq.

³¹ ^j O gündə özü damda, əşyası isə evin içində olan adam onları götürmək üçün aşağı enməsin. Eləcə də tarlada olan geri qayıtmasın. ³² ^p Lutun arvadını yadınıza salın! ³³ ^q Kim canını qorumaq istəsə, onu itirəcək, amma kim canını itirsə, onu yaşadacaq. ³⁴ ^r Sizə deyirəm: o gecə bir yataqda olan iki nəfərdən biri götürüləcək, o biri isə qalacaq. ³⁵ Birlikdə dən üyüdən iki qadından biri götürüləcək, o biri isə qalacaq». ³⁶ ^s

ⁱ 17:21 Mat. 24:23; Mark 13:21 ^j 17:23-24 Mat. 24:23,26-27; Mark 13:21

^k 17:26 Yar. 6:5-8 ^l 17:26-27 Mat. 24:37-39 ^m 17:27 Yar. 7:6-24

ⁿ 17:28-29 Yar. 18:20–19:25 ^j 17:31 Mat. 24:17-18; Mark 13:15-16 ^p 17:32 Yar. 19:26

^q 17:33 Mat. 10:39; 16:25; Mark 8:35; Luka 9:24; Yəh. 12:25 ^r 17:34-35 Mat. 24:40-41

^s 17:35-36 *Qalacaq* – bəzi əlyazmalarda *qalacaq*. ³⁶ *Tarladakı iki nəfərdən biri götürüləcək, o biri isə qalacaq* (Mat. 24:40).

^{37t}Ona müraciət edib dedilər: «Ya Rəbb, bu hadisələr harada olacaq?» O isə onlara dedi: «Leş haradadırsa, kərkəslər də orada toplaşar».

Dul qadın və ədalətsiz hakim məsəli

18 ¹İsa şagirdlərinə daim dua etmək və heç ruhdan düşməmək lazım olduğu barədə bir məsəl çəkdi. ²O dedi: «Bir şəhərdə Allahdan qorxmayan və adamlara hörmət etməyən bir hakim var idi. ³Elə həmin şəhərdə bir dul qadın da var idi. Qadın hey onun yanına gələrək deyirdi: “Rəqibimlə olan işimdə mənim haqqımı qoru”. ⁴Amma hakim bir müddət bunu etmək istəmədi, sonra isə öz-özünə dedi: “Hərçənd mən nə Allahdan qorxur, nə də adamlara hörmət edirəm, ⁵bu qadın mənim zəhləmi tökdüyü üçün onun haqqını qoruyum ki, bir də gəlib baş-qulağımı aparmasın”. ⁶Rəbb sözünə belə davam etdi: «Ədalətsiz hakimın nə dediyini dinləyin. ⁷Məgər Allah Öz seçdiklərini, gecə-gündüz Ondən imdad istəyənlərin haqqını qorumayacaqmı? Onları çox gözlədəcəkmı? ⁸Sizə bunu deyirəm: tezliklə onların haqqını qoruyacaq. Bəs Bəşər Oğlu gələndə yer üzündə iman tapacaqmı?»

Farisey və vergiyiğan məsəli

⁹Özlərinin saleh olduğuna güvənib başqalarına xor baxan bəziləri üçün də İsa belə bir məsəl çəkdi: ¹⁰«Biri farisey, digəri isə vergiyiğan olan iki nəfər dua etmək üçün məbədə girdi. ¹¹Farisey ayaq üstə durub öz-özünə belə dua edirdi: “Ya Allah, Sənə şükürlər olsun ki, mən başqaları kimi soyğunçu, haqsız, zinakar ya da bu vergiyiğan kimi deyiləm. ¹²Həftədə iki dəfə oruc tuturam, bütün qazandığımı onda birini verirəm”. ¹³Vergiyiğan isə uzaqda durub gözlərini göyə qaldırmağa belə, cəsarət etmirdi, amma sinəsinə vurub hey deyirdi: “Ya Allah! Mən günahkara rəhm et!” ¹⁴“Sizə deyirəm ki, o farisey yox, vergiyiğan evinə saleh sayılaraq getdi. Çünki özünü yüksəldən hər kəs aşağı tutulacaq, özünü aşağı tutansa yüksəldiləcək».

İsa uşaqlara xeyir-dua verir

(Mat. 19:13-15; Mark 10:13-16)

¹⁵Adamlar körpələri də İsanın yanına gətirirdilər ki, İsa onlara toxunsun. Bunu görəndə şagirdlərsə onlara qadağan etdilər. ¹⁶Amma İsa uşaqları yanına çağıraraq dedi: «Uşaqları buraxın, qoy Mənim yanıma gəlsinlər! Onlara mane olmayın! Çünki Allahın Padşahlığı belələrinə məxsusdur. ¹⁷Sizə doğrusunu deyirəm: kim Allahın Padşahlığını bir uşaq kimi qəbul etməsə, oraya əsla daxil ola bilməz».

Var-dövlət və Allahın Padşahlığı

(Mat. 19:16-30; Mark 10:17-31)

¹⁸Rəhbərlərdən biri İsadan soruşdu: «Ey yaxşı Müəllim, mən nə etməliyəm ki, əbədi həyatı irs olaraq alım?» ¹⁹İsa ona dedi: «Mənə niyə

^t 17:37 Əyy. 39:30; Mat. 24:28 ^u 18:14 Mat. 23:12; Luka 14:11

yaxşı deyirsən? Tək Allahdan başqa yaxşısı yoxdur. ²⁰Onun əməllərini bilirsən: “Zina etmə. Qətl etmə. Oğurluq etmə. Yalandan şahidlik etmə. Ata-anana hörmət et”. ²¹Bu adamsa dedi: «Bunların hamısına gəncliyimdən bəri riayət edirəm». ²²İsa bunu eşidib ona dedi: «Sənin bir şeyin çatışmır: nəyin varsa, satıb yoxsullara payla. Onda göylərdə xəzinən olacaq. Sonra qayıt, Mənim ardımca gəl». ²³Amma bu sözləri eşitdikdə həmin adamı dərin kədər bürüdü, çünki çox varlı idi.

²⁴İsa onun dərinədən kədərləndiyini görəndə dedi: «Var-dövləti olanların Allahın Padşahlığına daxil olması nə qədər çətinidir! ²⁵Doğrudan da, dəvənin iynə gözündən keçməsi varlı adamın Allahın Padşahlığına daxil olmasından asandır». ²⁶Bunları eşidənlər dedilər: «Elə isə, kim xilas ola bilər?» ²⁷O isə dedi: «İnsan üçün qeyri-mümkün olan, Allah üçün mümkündür».

²⁸Peter isə dedi: «Bax biz hər şeyi qoyub Sənin ardınca gəlmişik». ²⁹İsa onlara dedi: «Sizə doğrusunu deyirəm: Allahın Padşahlığı uğrunda ya evini ya arvadını ya bacı-qardaşlarını ya ata-anasını və yaxud uşaqlarını atan elə bir kəs yoxdur ki, ³⁰bu dövrdə bundan neçə qat artıq, gələcək dövrdə isə əbədi həyat almasın».

İsa ölüb-diriləcəyi barədə üçüncü dəfə xəbər verir

(Mat. 20:17-19; Mark 10:32-34)

³¹İsa On İki şagirdi kənara çəkib onlara dedi: «Bax Yerusəlimə qalxırıq, Bəşər Oğlu üçün peyğəmbərlər vasitəsilə yazılanların hamısı tam yerinə yetəcək. ³²Çünki O, başqa millətlərə təslim ediləcək. Onlar Onu ələ salıb təhqir edəcək, Ona tüpürəcək ³³və qamçılayıb öldürəcəklər. O, üçüncü gün diriləcək». ³⁴Amma şagirdlər bu sözlərdən heç bir şey başa düşmədilər. Bu sözlər onlar üçün gizli saxlandı və onlar deyilənləri anlamırdılar.

Kor adamın gözləri açılır

(Mat. 20:29-34; Mark 10:46-52)

³⁵İsa Yerixoya yaxınlaşanda bir kor adam yol kənarında oturub dilənirdi. ³⁶Yanından çoxlu adamın keçdiyini eşitdikdə soruşdu: «Nə olub?» ³⁷Ona xəbər verdilər: «Nazaretli İsa buradan keçir». ³⁸Onda o qışqırdı: «Ey Davud Oğlu İsa! Mənə rəhm elə!» ³⁹Qabaqda gedənlər ona qadağan edib susdurmaq istəsələr də, o «Ey Davud Oğlu! Mənə rəhm elə!» deyə daha ucadan bağırırdı. ⁴⁰İsa dayanıb əmr etdi ki, onu yanına gətirsinlər. Adam yaxınlaşarkən İsa ondan soruşdu: ⁴¹«Nə istəyirsən, sənin üçün edim?» O dedi: «Ya Rəbb, gözlərim açılsın». ⁴²İsa ona dedi: «Qoy gözlərin açılsın, imanın səni xilas etdi». ⁴³Həmin an bu adamın gözləri açıldı və o, Allahı izzətləndirərək İsanın ardınca getdi. Bunu görəndə bütün xalq Allaha həmdlər etdi.

^v 18:20 Çıx. 20:12-16; Qanun. 5:16-20

İsa ilə Zakkay

19 ¹İsa Yerixoya daxil olub oradan keçirdi. ²Orada vergiyiğanların rəisi olan Zakkay adlı varlı bir adam var idi. ³İsanın kim olduğunu görməyə can atırdı. Amma balacaboy olduğuna görə izdihamın arasından Onu görə bilmirdi. ⁴İsanı görmək üçün irəliyə qaçıb bir firon ənciri ağacına dırmaşdı. Çünki İsa oradan keçməli idi.

⁵İsa o yerə çatdıqda yuxarı baxıb onu gördü və ona dedi: «Ey Zakkay, tez aşağı düş. Bu gün Mən sənin evində qalmalıyam». ⁶O tez aşağı düşüb İsanı sevinclə qəbul etdi. ⁷Bütün xalq bunu gördükdə deyilməyə başladı: «Gedib günahkar bir kişinin qonağı oldu!» ⁸Zakkay isə ayağa qalxıb Rəbbə belə dedi: «Ya Rəbb, əmlakımın yarısını yoxsullara verərəm və kimdən haqsızlıqla bir şey almışamsa, ona dördqat qaytaracağam». ⁹İsa ona dedi: «Bu gün bu evə xilas gəldi, çünki bu adam da İbrahimin oğludur. ¹⁰Çünki Bəşər Oğlu itmişləri axtarıb xilas etmək üçün gəlmişdir».

Əmanət pul məsəli

(Mat. 25:14-30)

¹¹Onlar bu şeyləri dinləyərkən İsa bir məsəl də çəkdi. Çünki O, Yerusəlimə yaxınlaşmışdı və onlar elə düşünürdülər ki, Allahın Padşahlığı dərhal üzə çıxacaq. ¹²İsa belə dedi: «Əsilzadələrdən olan bir nəfər padşah təyin olunub geri dönmək üçün uzaq bir ölkəyə yola düşdü. ¹³Getməmişdən əvvəl qullarından on nəfəri çağırdı və onlara on mina^w pul verib dedi: “Mən gələndək bunlarla ticarət et”. ¹⁴Lakin əhalisi bu adama nifrət etdi və onun ardınca elçilər göndərib dedi: “Bu adamın üzərimizdə padşah olmasını istəmirik”.

¹⁵O, padşah təyin olunub qayıdanda pul verdiyi həmin qulları yanına çağırırdı və nə qazandıqlarını öyrənmək istədi. ¹⁶Birincisi gəlib dedi: “Ağa, sənin bir minan on mina da qazandırdı”. ¹⁷Ağası ona dedi: “Afərin, yaxşı qulum! Ən kiçik bir işdə mənə sadıq olduğun üçün on şəhərin idarəsini üzərinə götür”. ¹⁸İkincisi gəlib dedi: “Ağa! Sənin bir minan beş mina da qazandırdı”. ¹⁹Ağası ona da “sən də beş şəhərə hakim ol” dedi.

²⁰Bir başqası gəlib dedi: “Ağa! Budur sənin minan, onu dəsmala büküb saxlayırdım. ²¹Çünki səndən qorxurdum, sən qəddar bir adamsan, özün qoymadığını götürürsən və özün əkmədiyini biçirsən”. ²²Ağası ona dedi: “Ay pis qul, səni öz ağzından çıxan sözlərlə mühakimə edəcəyəm! Mənim qəddar bir adam olduğumu, özüm qoymadığımı götürdüyümü və özüm əkmədiyimi biçdiyimi bilirdinmi? ²³Bəs onda nə üçün mənim pulumu sərraflara vermədin ki, mən qayıdanda onu faizlə geri alım?” ²⁴Sonra ətrafında olanlara dedi:

^w 19:13 *Mina* – 100 dirhəmə bərabər, 100 günlük əmək haqqı idi.

“Əlindəki minanı ondan alın və on minası olana verin!” ²⁵ Ona dedilər: “Ay ağa, axı artıq onun on minası var!” ²⁶ ^xO, sözünə belə davam etdi: “Sizə deyirəm: kimin varıdırsa, daha çox veriləcək, kimin yoxudursa, əlində olan da alınacaq. ²⁷ Mənim onların padşahı olmağımı istəməyən düşmənlərimi isə buraya gətirin və mənim gözümlün qabağında qılıncdan keçirin!”»

İsanın Yerusəlimə girməsi

(Mat. 21:1-11; Mark 11:1-11; Yəh. 12:12-19)

²⁸ İsa bu sözləri deyib qabaqda yeriyərək Yerusəlimə doğru qalxdı. ²⁹ Zeytun dağı adlanan dağın yamacındakı Bet-Faqe ilə Bet-Anyaya yaxınlaşarkən şagirdlərdən ikisini göndərərək ³⁰ dedi: «Qarşınızdakı kəndə gedin. Oraya girəndə hələ heç kəsin minmədiyi, bağlanmış bir sığa tapacaqsınız. Onu açıb buraya gətirin. ³¹ Kim sizdən soruşsa: “Nə üçün sığanı açırsınız?”, ona “bu sığa Rəbbə lazımdır” deyərsiniz».

³² Göndərilənlər gedib hər şeyin Onun dediyi kimi olduğunu gördülər. ³³ Onlar sığanı açanda onun sahibləri onlara dedi: «Bu sığanı nə üçün açırsınız?» ³⁴ Onlar cavab verdilər: «Bu sığa Rəbbə lazımdır». ³⁵ Sığanı İsanın yanına gətirdilər və öz paltarlarını sığanın üstünə sərib İsanı onun belinə mindirdilər. ³⁶ O irəli gedərkən insanlar öz paltarlarını yola döşəyirdi.

³⁷ İsa Zeytun dağının aşağı düşən yamacına yaxınlaşanda çoxlu şagird gördükləri bütün möcüzələr üçün sevinib uca səslə Allaha həmd etməyə başladı. ³⁸ Onlar deyirdi:

«Rəbbin ismi ilə gələn Padşaha alqış olsun!

Göydə sülh, ən ucalarda izzət olsun!»

³⁹ İzdihamin arasından bəzi fariseylər Ona dedilər: «Müəllim, şagirdlərinə qadağan et!» ⁴⁰ Lakin İsa cavabında onlara dedi: «Sizə bunu deyirəm ki, əgər onlar sussa, daşlar dilə gələr!»

İsa Yerusəlim üçün ağlayır

⁴¹ İsa Yerusəlimə yaxınlaşanda ona baxıb şəhər üçün ağladı. ⁴² O dedi: «Ah, kaş sən də bu gün sülhə aparan yolu tanıyıydın! Amma bu yol hələlik sənin nəzərindən gizləlib. ⁴³ Çünki səni elə günlər gözləyir ki, düşmənlərin səni sədlə əhatə edəcək, mühasirəyə alacaq və hər yerdən sıxışdıracaqlar. ⁴⁴ Səni də, qucağındakı övladlarını da yerlə-yeksan edəcəklər. Daşını daş üstə qoymayacaqlar, çünki Allahın sənə yaxınlaşdığı zamanı anlamadın».

İsa satıcıları məbəddən qovur

(Mat. 21:12-17; Mark 11:15-19; Yəh. 2:13-22)

⁴⁵ İsa məbədə girib orada satıcılıq edənləri qovmağa başladı. ⁴⁶ Onlara belə dedi:

^x 19:26 Mat. 13:12; Mark 4:25; Luka 8:18 ^y 19:38 Zəb. 118:26 ^z 19:46 Yeş. 56:7; Yer. 7:11

«Mənim evim dua evi olacaq»
deyə yazılıb. Amma siz onu quldur yuvasına çevirmisiniz!»

^{47a}İsa hər gün məbəddə təlim öyrədirdi. Başçı kahinlər, ilahiyyatçılar və xalqın nüfuzlu adamları Onu öldürmək üçün yol axtarırdı, ⁴⁸amma bunu necə edəcəklərini bilmirdilər. Çünki bütün xalq Onu böyük diqqətlə dinləyirdi.

İsanın səlahiyyəti

(Mat. 21:23-27; Mark 11:27-33)

20 ¹Günlərin birində İsa məbəddə xalqa təlim öyrədir və Müjdəni yayırdı. Başçı kahinlər, ilahiyyatçılarla ağsaqqallar yaxınlaşıb ²Ona dedilər: «De görək, Sən bu işləri hansı səlahiyyətlə edirsən? Sənə bu səlahiyyəti kim verib?» ³İsa onlara belə cavab verdi: «Mən də sizə bir sual verəcəyəm. Mənə deyin: ⁴Yəhyanın vəftizi göydən idi mi, yoxsa insanlardan?» ⁵Onlarsa öz aralarında müzakirə edərək belə dedilər: «Əgər desək “göydən”, “Bəs nə üçün ona inanmadınız?” deyəcək. ⁶Amma desək “insanlardan”, bütün xalq bizi daşqalaq edər. Çünki xalq Yəhyanın peyğəmbər olmasına əminidir». ⁷Axırda Ona cavab verdilər: «Biz bilmirik haradandır». ⁸İsa da onlara dedi: «Bunları hansı səlahiyyətlə etdiyimi Mən də sizə demirəm».

Pis bağbanlar məsəli

(Mat. 21:33-46; Mark 12:1-12)

^{9b}İsa xalqa belə bir məsəl çəkməyə başladı: «Bir adam üzüm bağı saldı və bağı bağbanlara icarəyə verərək uzun müddətə başqa ölkəyə getdi. ¹⁰Məhsul vaxtı çatanda bağbanların yanına bir qul göndərdi ki, onlar üzüm bağının məhsulundan bir qədərini ona versinlər. Lakin bağbanlar qulu döyərək əliboş geri qaytardılar. ¹¹Bağ sahibi başqa bir qul göndərdi, amma onlar bunu da döyüb biabır etdilər və əliboş geri qaytardılar. ¹²O, üçüncüsünü də göndərdi, amma onlar onu da yaralayaraq qovdular. ¹³Onda bağ sahibi dedi: “Mən nə edim? Qoy öz sevimli oğlumu göndərim, bəlkə ona hörmət edərlər”. ¹⁴Amma bağbanlar onu gördükdə öz aralarında danışaraq dedilər: “Varis budur. Gəlin onu öldürək ki, miras bizə qalsın”. ¹⁵Beləcə onu bağdan kənara çıxarıb öldürdülər. Beləliklə, bağ sahibi onlara nə edəcək? ¹⁶Gəlib həmin bağbanları həlak edəcək və bağı başqalarına verəcək». Bunu eşidənlərsə dedilər: «Qoy belə olmasın».

^{17c}Amma İsa onların gözlərinin içinə baxıb dedi: «Bəs bu Yazının mənası nədir?

“Bənnaların rədd etdiyi daş
Guşədaşı olub”.

^a 19:47-48 Luka 21:37 ^b 20:9 Yeş. 5:1-7 ^c 20:17 Zəb. 118:22

¹⁸Bu daşın üstünə yıxılan hər kəs parçalanacaq, daşsa kimin üzərinə düşsə, onu əzəcək».

¹⁹İlahiyyatçılar və başçı kahinlər başa düşdülər ki, İsa bu məsəli onlar barədə söylədi. Ona görə də həmin an Onu yaxalamaq üçün yol axtardılar, lakin xalqdan qorxdular.

Hər kəsin öz haqqı

(Mat. 22:15-22; Mark 12:13-17)

²⁰İsanı güdürdülər və yanına özlərini dürüst insan kimi göstərən bir neçə casus göndərdilər. Onu dediyi söz üstə tutub valinin hökm və səlahiyyətinə təslim etmək məqsədləri var idi. ²¹Onlar İsadan soruşdular: «Müəllim, biz bilirik ki, Sən düz danışırısan, təlim öyrədirsən və heç kimə tərəfkeşlik etmirsən, lakin Allahın yolunu həqiqətə görə öyrədirsən. ²²Bizim üçün qeysərə vergi verməyə icazə var ya yox?» ²³Amma İsa onların hiyləsini başa düşüb belə dedi:^d ²⁴«Mənə bir dinar göstərin. Onun üstündəki təsvir və yazı kimindir?» Onlar cavab verdilər: «Qeysərin». ²⁵İsa onlara dedi: «Onda qeysərin haqqını qeysərə, Allahın haqqını Allaha verin». ²⁶İsanı xalq qarşısında söz üstə tuta bilmədilər və Onun cavabına heyrət edib susdular.

Dirilmə haqqında sual

(Mat. 22:23-33; Mark 12:18-27)

^{27e}Dirilmənin olmadığını iddia edən sadukeylərdən bəzisi İsanın yanına gəlib soruşdu: ²⁸«Müəllim, Musa bizim üçün belə yazmışdı: “Əgər bir adamın evli qardaşı övladsız ölsə, o biri qardaş dul qalmış arvadı alıb ölən qardaşın nəslini davam etdirdsin”. ²⁹Yeddi qardaş var idi. Birincisi bir arvad aldı və övladsız öldü. ³⁰İkincisi də,^f ³¹üçüncüsü də bu arvadla evləndi. Beləcə yeddisi də özündən sonra övlad qoymadan öldü. ³²Hamısından sonra bu qadın da öldü. ³³Ölülər diriləndə bu qadın onlardan hansının arvadı olacaq? Çünki yeddi qardaşın yeddisi də bu qadını almışdı».

³⁴İsa onlara belə cavab verdi: «Bu dövrün insanları evlənir və ərə gedir. ³⁵Amma gələcək dövrə yetişməyə və ölülər arasından dirilməyə layiq sayılanlarsa nə evlənəcək, nə də ərə gedəcək. ³⁶Artıq ölə də bilməzlər, çünki mələklərə bənzəyirlər və dirilmə övladları olduqlarına görə onlar Allahın övladlarıdır. ^{37g}Amma ölülərin dirildiyini Musa da kolla bağlı əhvalatda Rəbbi “İbrahimin Allahı, İshaqın Allahı və Yaqubun Allahı” adlandıraraq göstərib.

^d **20:23** dedi – bəzi əlyazmalarda dedi: «Məni niyə sınağa çəkirsiniz? (Mat. 22:18;

Mark 12:15). ^e **20:27-28** Qanun. 25:5; Həv. 23:8 ^f **20:30** İkincisi də – bəzi əlyazmalarda İkincisi də bu arvadı aldı, amma övladsız öldü. ^g **20:37** Çıx. 3:6

³⁸ Allah ölülərin deyil, dirilərin Allahıdır. Çünki Onun yanında hamı diridir».

³⁹ İlahiyyatçılardan bəzisi buna cavab olaraq dedi: «Müəllim, Sən nə gözəl dedin». ⁴⁰ Daha İsadən bir şey soruşmağa cəsarət etmədilər.

Məsih kimin Oğludur?

(Mat. 22:41-46; Mark 12:35-37)

⁴¹ Amma İsa onlara dedi: «Niyə Məsih Davudun Oğludur deyirlər?

⁴²⁻⁴³ ^h Axı Davud özü Zəbur kitabında

“Rəbb mənim Ağama dedi:

«Mən düşmənlərini ayaqlarının altına kətıl kimi salanadək Sağımda otur»”

deyib, ⁴⁴ Deməli, Davud Ona “Ağa” deyə müraciət edir. O necə Davudun oğlu ola bilər?»

İsa ilahiyyatçıları məzəmmət edir

(Mat. 23:5-7; Mark 12:38-40)

⁴⁵ Bütün xalq bu sözləri dinləyəndə İsa Öz şagirdlərinə dedi:

⁴⁶ «İlahiyyatçılardan özünüzü gözləyin. Onlar uzun paltarlarda gəzməyi xoşlayar, bazar meydanlarında salam almağı və sinaqoqlarda baş kürsüləri, ziyafətlərdə yuxarı başı tutmağı sevirlər.

⁴⁷ Onlar dul qadınların evlərini yeyib-dağıdar və özlərini göstərmək üçün uzun-uzadı dua edirlər. Bu adamların cəzası daha ağır olacaq».

Dul qadının ianəsi

(Mark 12:41-44)

21 ¹ İsa başını qaldırır baxdı və məbədin ianə qutusuna ianələri atan varlı adamları gördü. ² Bir kasıb dul qadını da gördü. O, ianə qutusuna iki leptonⁱ pul atdı. ³ İsa dedi: «Sizə həqiqəti deyirəm: bu kasıb dul qadın hamıdan çox pul atdı. ⁴ Çünki onların hamısı varlarının artıqlığından ianə^j verdilər, bu qadınsa kasıblığına baxmayaraq, dolanmaq üçün əlində nə varsa, hamısını verdi».

Axır zamanın əlamətləri

(Mat. 24:1-28; Mark 13:1-23)

⁵ Bəzi adamlar məbədin gözəl daşlar və Allaha həsr olunmuş təqdimlərlə bəzəndiyini söyləyərkən İsa dedi: ⁶ «Elə günlər gələcək ki, burada gördüyünüz şeylərin daşı daş üstündə qalmayacaq, hamısı yerlə-yeksan olacaq».

^h 20:42-43 Zəb. 110:1 ⁱ 21:2 Lepton – ən kiçik pul vahidi. ^j 21:4 İanə – bəzi əlyazmalarda Allaha ianə.

⁷Ondan soruşdular: «Müəllim, bəs bu dediklərin nə vaxt baş verəcək? Bunlar baş vermək üzrə olanda hansı əlamətlər olacaq?» ⁸İsa dedi: «Ehtiyatlı olun, aldanmayın! Çünki Mənim adıyla çox adam gəlib “mən Oyam” və “vaxt yaxınlaşıb” deyəcək. Onların ardınca getməyin. ⁹Müharibələr və üsyanlar barədə eşidəndə təlaşa düşməyin. Çünki bunlar əvvəlcədən baş verməlidir, amma hər şeyin axırı tez gəlməyəcək».

¹⁰Sonra onlara belə dedi: «Millət millətə, padşahlıq padşahlığa qarşı çıxacaq. ¹¹Güclü zəlzələlər, yerbəyer aclıq və vəba, dəhşətli hadisələr və göydən böyük əlamətlər olacaq.

¹²^kAmma bütün bu hadisələrdən əvvəl Mənim adıma görə sizi yaxalayacaqlar, təqib edəcəklər, sinaqoqlara və zindanlara təslim edəcəklər, padşahların və valilərin qarşısına aparacaqlar. ¹³Bu işlər şəhadət etdiyiniz vaxt olacaq. ¹⁴^lBuna görə də ürəyinizdə qərara alın ki, özünüzi necə müdafiə edəcəyiniz barədə əvvəlcədən düşünməyəsiz. ¹⁵Çünki Mən sizə elə danışığ qabiliyyəti və hikmət verəcəyəm ki, sizə qarşı çıxanların heç biri nə ona etiraz edə biləcək, nə də ona qarşı dura biləcək. ¹⁶Hətta ata-analarınız, bacı-qardaşlarınız, qohumlarınız və dostlarınız sizi təslim edəcək və bəzinizi edam etdirəcək. ¹⁷Mənim adıma görə hamı sizə nifrət edəcək. ¹⁸Amma başınızdan bir tük belə, əskik olmayacaq. ¹⁹Dayanıb dözməklə canlarınızı qurtarin.

²⁰Qoşunların Yerusəlimi mühasirə etdiyini görəndə bilin ki, onun viranə qalacağı vaxt yaxınlaşmışdır. ²¹O zaman Yəhudeyada olanlar dağlara qaçsın, şəhərdə olanlar oradan çıxsın və ətrafda olanlar oraya girməsin. ²²^mÇünki bu günlər qisas günləridir ki, bütün yazılanlar yerinə yetsin. ²³Həmin günlər hamilələrin və körpə əmizdirənlərin vaxtına! Çünki yer üzünün başına böyük fəlakət gələcək və bu xalq qəzəbə uğrayacaq. ²⁴Onlar qılıncdan keçiriləcək və bütün millətlər arasına əsirliyə aparılacaq. Başqa millətlərin vaxtı tamam olanadək Yerusəlim başqa millətlərin ayağı altında tapdalanacaq.

Bəşər Oğlunun zühuru (Mat. 24:29-35; Mark 13:24-31)

²⁵ⁿGünəşdə, ayda və ulduzlarda əlamətlər görünəcək. Yer üzündə dənizin və dalgaların gurultusundan millətlər çəşqinlik içində qalıb əzab çəkəcək. ²⁶İnsanlar qorxudan və dünya üzərinə gələn fəlakətləri gözləməkdən huşunu itirəcək, çünki səma cisimləri lərzəyə gələcək. ²⁷^jO zaman onlar Bəşər Oğlunun bulud içində qüdrət və böyük izzətlə gəldiyini görəcək. ²⁸Bu hadisələr yerinə yetməyə başladıqda başınızı qaldırın və yuxarı baxın, çünki satınalınmanız yaxınlaşır».

^k 21:12-17 Mat. 10:17-22 ^l 21:14-15 Luka 12:11-12 ^m 21:22 Huşə 9:7

ⁿ 21:25 Yeş. 13:10; Yez. 32:7; Yoel 2:31; Vəhy 6:12-13 ^j 21:27 Dan. 7:13; Vəhy 1:7

²⁹İsa onlara bir məsəl də çəkdi: «Əncir ağacına və bütün ağaclara baxın: ³⁰onların yarpaqlandığını görəndə bilirsiniz ki, yay fəsli artıq yaxındır. ³¹Eləcə siz də bu şeylərin baş verdiyini görəndə bilin ki, Allahın Padşahlığı yaxınlaşıb. ³²Sizə doğrusunu deyirəm: bu nəsil ömrünü sona çatdırmazdan əvvəl bütün bunlar baş verəcək. ³³Yer və göy keçib-gedəcək, amma Mənim sözlərim əsla keçib-getməyəcək.

³⁴Özünü də fikir verin! Qoy ürəkləriniz eyş-ışrət və sərxoşluqla, bu həyatın qayğıları ilə yüklənməsin. Qoy qiyamət günü^p bir tələ kimi üzərinizə qəflətən gəlməsin. ³⁵Çünki o gün yer üzündə yaşayanların hamısının üstünə gələcək. ³⁶Ona görə də baş verəcək bütün bu fəlakətlərdən qaçıb Bəşər Oğlunun önündə dura bilmək üçün hər an dua edərək ayıq olun».

³⁷İsa gündüzlər məbəddə təlim öyrədirdi, gecələri isə oradan çıxaraq Zeytun dağı adlanan dağda keçirirdi. ³⁸Səhər tezdən bütün xalq İsanı dinləmək üçün Onun yanına, məbədə gəlirdi.

İsanı öldürmək üçün sui-qəsd hazırlanı
(Mat. 26:1-5; Mark 14:1-2; Yəh. 11:47-53)

22 ¹Pasxa adlanan Mayasız Çörək bayramı yaxınlaşırdı. ²Başçı kahinlər və ilahiyyatçılar İsanı öldürmək üçün bir yol axtarırdılar, çünki xalqdan qorxurdular.

Yəhudanın xəyanəti
(Mat. 26:14-16; Mark 14:10-11; Yəh. 13:18-30)

³O zaman Şeytan On İki şagirddən biri olan İskaryot adlanan Yəhudanın ürəyinə girdi. ⁴O da gedib başçı kahinlər və məbəd mühafizəçilərinin başçıları ilə danışdı ki, İsanı necə onlara təslim etsin. ⁵Onlar sevindilər və ona pul verməyə razı oldular. ⁶Buna söz verən Yəhuda İsanı xalqdan gizlin onlara təslim etmək üçün fürsət axtarmağa başladı.

Axırıncı şam yeməyi
(Mat. 26:17-30; Mark 14:12-26; Yəh. 13:21-30; 1Kor. 11:23-25)

⁷Pasxa quzusunun qurban kəsilməli olduğu Mayasız Çörək bayramı günü gəldi. ⁸İsa Peter və Yəhyanı qabaqca göndərüb «gedin, Pasxa yeməyimiz üçün bizə hazırlıq görün» dedi. ⁹Onlarsa İsadən soruşdular: «Harada hazırlıq görməyimizi istəyirsiniz?» ¹⁰İsa onlara dedi: «Bax siz şəhərə girəndə qarşınıza səhənglə su daşıyan bir nəfər çıxacaq. Onun ardınca gedin və onun girəcəyi evə girin. ¹¹Oranın

^p 21:34 Qiyamət günü – hərfi tərcümədə o gün. ^q 21:37 Luka 19:47-48

^r 22:1 Çıx. 12:1-27

sahibinə deyir: “Müəllim sənə deyir: «Şagirdlərimlə birgə Pasxa yeməyini yeyəcəyim qonaq otağı haradadır?»” ¹²Ev sahibi sizə yuxarı mərtəbədə hər şeyi hazırlanmış böyük bir otaq göstərəcək. Orada hazırlıq işləri görün». ¹³Onlar gedib hər şeyin Onun dediyi kimi olduğunu gördülər və Pasxa yeməyi üçün hazırlıq etdilər.

¹⁴Yemək vaxtı çatanda İsa həvarilərlə süfrəyə oturdu. ¹⁵İsa onlara dedi: «Mən əzab çəkməzdən əvvəl bu Pasxa yeməyini sizinlə birgə yeməyi çox arzulayırdım. ¹⁶Sizə bunu deyirəm: Pasxa Allahın Padşahlığında yerinə yetənədək Mən bir daha onu yeməyəcəyəm».

¹⁷Sonra İsa bir kasa götürüb şükür etdi və dedi: «Bunu götürün və aranızda bölüşdürün. ¹⁸Mən sizə deyirəm: Allahın Padşahlığı gələnədək üzüm ağacının məhsulundan əsla içməyəcəyəm».

¹⁹Sonra İsa çörək götürdü, şükür edib onu böldü və şagirdlərə verərək dedi: «Bu Mənim sizin üçün verilən bədənimdür. Bunu Məni xatırlamaq üçün edin». ²⁰^sEləcə də axşam yeməyindən sonra kasanı götürüb dedi: «Sizin üçün axıdılan bu kasa Mənim qanımla bağladığım Yeni Əhddir. ²¹^tAmma budur, Mənə xəyanət edən Mənimlə birlikdə əlini bu süfrəyə uzadır. ²²Bəşər Oğlu təyin edilmiş yolla gedir. Amma vay o adamın halına ki, Ona xəyanət edir!» ²³Şagirdlər öz aralarında bunu kimin edəcəyini araşdırmağa başladılar.

²⁴^uAralarında onlardan kimin ən böyük sayılacağı barəsində bir mübahisə də oldu. ²⁵^vAmma İsa onlara dedi: «Millətlərin padşahları onların üzərində hökm edir və bu hakimiyyətdə olanlar himayədar adlanır. ²⁶Amma siz belə olmayın. Aranızda ən böyük olan ən kiçik kimi olsun və rəhbərlik edən xidmətçi kimi olsun. ²⁷^wAxı kim daha böyükdür, süfrədə oturan, yoxsa xidmət edən? Süfrədə oturan deyilmi? Mənsə sizin aranızda xidmətçi kimiyəm.

²⁸Keçirdiyim sınaqlarda Mənimlə qalanlar sizsiniz. ²⁹Atam Mənə bir padşahlıq tapşırdığı kimi Mən də sizə bir padşahlıq tapşırıram; ³⁰^xbelə ki Mənim Padşahlığımda süfrəmdə yeyib-içəsiniz və İsrailin on iki qəbiləsinə hökm etmək üçün taxtlarda otursunuz.

Peterin inkarı əvvəlcədən bildirilir

(Mat. 26:31-35; Mark 14:27-31; Yəh. 13:36-38)

³¹Şimon, Şimon! Şeytan sizi buğda kimi xəlbirdən keçirməyə icazə istədi. ³²Amma Mən imanını itməsin deyə sənə üçün dua etdim. Sən də bir zaman geri dönüb öz qardaşlarını qüvvətləndir». ³³O, İsaya cavab

^s 22:20 Yer. 31:31-34 ^t 22:21 Zəb. 41:9 ^u 22:24 Mat. 18:1; Mark 9:34; Luka 9:46

^v 22:25-26 Mat. 20:25-27; 23:11; Mark 9:35; 10:42-44 ^w 22:27 Yəh. 13:12-15

^x 22:30 Mat. 19:28

verdi: «Ya Rəbb, mən Səninlə zindana da, ölümə də getməyə hazıram».

³⁴ Amma İsa dedi: «Peter, sənə bunu deyirəm: bu gün xoruz banlamazdan əvvəl sən Məni tanıdığını üç dəfə inkar edəcəksən».

³⁵ Sonra şagirdlərə dedi: «Mən sizi kisəsiz, torbasız və çarıqsız göndərəndə bir şeydə korluq çəkmişinizmi?» Onlar cavab verdilər: «Heç bir şeydə». ³⁶ Onda İsa onlara dedi: «İndi isə kisəsi və torbası olan bunları götürsün. Qılıncı olmayan da öz paltarını satın qılınc alsın. ³⁷ Çünki sizə deyirəm: bu yazılmış olan

“Üsyankarlara tay tutuldu”

sözü Məndə tam yerinə yetməlidir. Çünki Mənim barəmdə yazılanlar tamam olur». ³⁸ Onlar dedilər: «Ya Rəbb, budur, burada iki qılınc var». O isə onlara dedi: «Bu kifayətdir».

İsa Zeytun dağında dua edir (Mat. 26:36-46; Mark 14:32-42)

³⁹ İsa çıxıb adətinə görə Zeytun dağına getdi. Şagirdlər də Onun ardınca getdi. ⁴⁰ Oraya çatanda İsa onlara dedi: «Dua edin ki, sınağa düşməyəsınız». ⁴¹ İsa Özü isə onlardan bir daş atımı qədər uzaqlaşdı və diz çöküb dua etdi. ⁴² O belə dedi: «Ey Ata, əgər Sənin iradəyə məqbuldursa, bu kasanı^a Məndən uzaqlaşdır. Amma Mənim yox, Sənin iradəyə olsun». ⁴³ Göydən bir mələk İsaya göründü və Onu qüvvətləndirdi. ⁴⁴ İsa dəhşətli iztirab içində daha səylə dua edirdi. Onun təri yerə düşən qan damllarına bənzəyirdi.^b ⁴⁵ İsa duadan qalxıb şagirdlərin yanına gəldi, onları kədərdən üzülmüş və yatmış tapdı. ⁴⁶ O, şagirdlərə dedi: «Nə üçün yatırırsınız? Qalxın, dua edin ki, sınağa düşməyəsınız».

İsa həbs olunur (Mat. 26:47-56; Mark 14:43-50; Yəh. 18:3-12)

⁴⁷ İsa hələ danışarkən bir izdiham göründü. On iki şagirddən biri, Yəhuda adlı bir nəfər onlardan qabaqda gedirdi. O, İsanı öpmək üçün yaxınlaşdı. ⁴⁸ Amma İsa ona dedi: «Yəhuda, sən Bəşər Oğlunu bir öpüşləmi satırsan?» ⁴⁹ İsanın ətrafında olanlar nə baş verəcəyini görəndə Ona dedilər: «Ya Rəbb, bəlkə qılıncla vuraq?» ⁵⁰ Onlardan biri baş kahinin qulunu vurub sağ qulağını qopartdı. ⁵¹ Lakin İsa dedi: «Bəsdir, eləməyin». Sonra qulun qulağına toxunaraq onu sağaltdı.

⁵² İsa üstünə gələn başçı kahinlərə, məbəd mühafizəçilərinin başçılarına və ağsaqqallara dedi: «Nə üçün quldur üstünə gələn kimi qılınc və dəyənəklərlə gəlmisiniz? ⁵³ ^c Mən hər gün məbəddə sizinlə birlikdə olanda siz Mənə əl qaldırmadınız. Amma indi sizin vaxtınızdır, zülmət hökmranlığıdır».

y **22:35** Mat. 10:9-10; Mark 6:8-9; Luka 9:3; 10:4 z **22:37** Yeş. 53:12 a **22:42** Kasa – İsanın çarmıxdakı ölümünün rəmzi. b **22:43-44** Ən qədim yunan əlyazmalarında bu ayələr yoxdur. c **22:53** Luka 19:47-48; 21:37

Peter İsanı inkar edir*(Mat. 26:57-58,67-75; Mark 14:53-54,65-72; Yəh. 18:13-18,25-27)*

⁵⁴İsanı tutub apardılar və baş kahinin evinə gətirdilər. Peter isə uzaqdan Onun ardınca gedirdi. ⁵⁵Həyətin ortasında tonqal qalanmışdı. Peter gəlib onun ətrafında oturanların arasında oturdu.

⁵⁶Qarabaşlardan biri tonqalın işığında oturan Peteri gördü. Ona diqqətlə baxıb dedi: «Bu adam da İsa ilə birlikdə idi». ⁵⁷Amma Peter «Ay arvad, mən Onu tanımıram!» deyərək Onu inkar etdi. ⁵⁸Bir az sonra başqa bir adam onu görüb dedi: «Sən də onlardansan». Amma Peter dedi: «Ay kişi, mən deyiləm!» ⁵⁹Bir saata yaxın vaxt keçdi və digər bir adam təkidlə dedi: «Doğrudan da, bu adam da Onunla birlikdə idi, çünki Qalileyalıdır». ⁶⁰Peter isə dedi: «Ay kişi, dediyini başa düşmürəm».

Elə o danışdığı an xoruz banladı. ⁶¹Onda Rəbb dönüb Peterə baxdı. Peter Rəbbin «bu gün xoruz banlamazdan əvvəl sən Məni üç dəfə inkar edəcəksən» dediyi sözü yadına saldı. ⁶²Ona görə oradan çıxıb hönkür-hönkür ağladı.

⁶³İsanı tutub saxlayan adamlar Onu ələ sala-sala döyürdülər. ⁶⁴Gözlərini bağlayıb Ondən soruşurdular: «Peyğəmbərlik elə görək, Səni vuran kimdir?» ⁶⁵Ona başqa sözlər də deyib çoxlu böhtan atırdılar.

İsa Ali Şuranın önündə*(Mat. 26:57-66; Mark 14:53-64; Yəh. 18:19-24)*

⁶⁶Səhər açıldıqda xalqın ağsaqqalları, başçı kahinlər və ilahiyyatçılar yığıldı və İsanı öz Ali Şuralarına gətirdilər. ⁶⁷Onlar dedilər: «Bizə de, Məsih Sənsənmi?» İsa onlara dedi: «Əgər sizə desəm, inanmazsınız. ⁶⁸Əgər sizdən soruşsam, Mənə cavab verməyəcəksiniz.^d ⁶⁹Bundan sonra isə Bəşər Oğlu qüdrətli Allahın sağında oturacaq». ⁷⁰Onların hamısı dedi: «Deməli, Sən Allahın Oğlusan?» İsa onlara cavab verdi: «Sizin dediyiniz kimi O Mənəm». ⁷¹Onda onlar dedilər: «Artıq şəhadətə nə ehtiyacımız var? Axı biz özümüz Onun ağzından eşitdik».

İsa Romalı vali Pilatın və Qalileya hökmdarı Hirodun önündə*(Mat. 27:1-2,11-26; Mark 15:1-15; Yəh. 18:28–19:16)*

23 ¹Ali Şura üzvlərinin hamısı ayağa durub İsanı Pilatın yanına apardı. ²Onu ittiham etməyə başlayaraq dedilər: «Biz gördük ki, bu adam millətimizi yoldan çıxarır. Qeysərə vergi verməyə mane olur və Özünü Məsih, Padşah adlandırır». ³Pilat Ondən «Yəhudilərin Padşahı Sənsənmi?» deyərək soruşdu. İsa cavabında ona dedi: «Sənin dediyin kimidir». ⁴Pilat başçı kahinlərə və xalqa dedi: «Mən bu Adamda heç

^d 22:68 *Verməyəcəksiniz* – bəzi əlyazmalarda *verməyəcəksiniz* və *Məni buraxmayacaqsınız*.

bir təqsis görmürəm». ⁵ Amma onlar təkid edərək deyirdilər: «Bu Adam Qalileyadan tutmuş bu yerə qədər bütün Yəhudeyada təlim öyrədərək xalqı təşvişə salır».

⁶ Pilat Qalileya barədə eşidib soruşdu: «Məgər bu Adam Qalileyalıdır?» ⁷ İsanın Hironun idarə etdiyi vilayətdən olduğunu bildikdə Onu Hironun yanına göndərdi. Çünki o günlər Hiron da Yerusəlimdə idi.

⁸ Hiron İsanı gördükdə çox sevindi. Onun haqqında eşitdiyi şeylərə görə Onu çoxdan görmək istəyirdi. Ondən bir əlamət görməyi umurdu. ⁹ Hiron Ona çox suallar verdi, amma İsa ona heç bir cavab vermədi. ¹⁰ Başçı kahinlər və ilahiyatçılar durub Onu şiddətlə ittiham edirdilər. ¹¹ Hiron öz əsgərləri ilə Onu təhqir edib ələ saldı. Onun əyninə bir gözəl paltar geyindirib Pilatın yanına qaytardı. ¹² Əvvəllər düşmən olan Pilatla Hiron o gün bir-biri ilə dostlaşdı.

¹³ O zaman Pilat başçı kahinləri, rəhbərləri və xalqı toplayıb ¹⁴ onlara dedi: «Siz bu Adamı mənim yanına buna görə gətirdiniz ki, O, xalqı yoldan çıxarır. Budur, mən sizin qarşınızda məsələni araşdırıb bu Adamı sizin irəli sürdüyünüz ittihamların heç birində təqsirkar görmədim. ¹⁵ Hiron da bir şey tapmadı. Çünki bu Adamı bizə geri göndərdi.^e Budur, O, ölüm cəzasına layiq heç bir şey etməyib. ¹⁶ Buna görə də mən Onu cəzalandıraraq azad edəcəyəm». ^{17f}

¹⁸ Amma bütün xalq birlikdə çıxırırdı: «Bu Adam öldürülsün! Bizə Barabbanı azad et!» ¹⁹ Barabba şəhərdə üsyan qaldırmaq və adam öldürmək üstündə zindana atılmışdı. ²⁰ Pilat İsanı azad etmək istəyərək yenə də səsini ucaltdı. ²¹ Amma onlar «Onu çarmıxa çək, çarmıxa çək!» deyərək bağırırdılar. ²² Pilat üçüncü dəfə onlara dedi: «Axı O nə pislik edib? Mən Onda ölüm cəzasına layiq heç bir təqsis görmədim. Buna görə də Onu cəzalandıraraq azad edəcəyəm». ²³ Amma onlar təkid edərək uca səsle tələb edirdilər ki, O, çarmıxa çəkilsin. Onların^g səsi hamıdan bərk gəlirdi.

²⁴ Pilat onların tələbini yerinə yetirmək qərarına gəldi. ²⁵ Üsyan qaldıraraq adam öldürdüyünə görə zindana atılmış adamı onların tələbinə görə azad etdi. İsanı isə onların ixtiyarına təslim etdi.

İsa çarmıxa çəkilir

(Mat. 27:32-44; Mark 15:21-32; Yəh. 19:17-25)

²⁶ Əsgərlər İsanı apararkən kənd yerindən gələn Şimon adlı Kirenalı bir nəfəri yaxaladılar. Çarmıxı onun boynuna yükləyib İsanın ardınca daşımağa məcbur etdilər.

^e 23:15 Bu Adamı bizə geri göndərdi – bəzi əlyazmalarda sizi onun yanına göndərmişdim, bəzilərinə isə bu Adamı onun yanına göndərmişdim. ^f 23:16-17 Edəcəyəm – bəzi əlyazmalarda edəcəyəm». ¹⁷ Pilat bayrama görə bir əsiri azad etməli idi. ^g 23:23 Onların – bəzi əlyazmalarda Onların və başçı kahinlərin.

²⁷İsanın ardınca böyük bir izdiham və Onun üçün ağlayıb nalə çəkən qadınlar gedirdi. ²⁸İsa onlara tərəf dönüb dedi: «Ey Yerusəlim qızları, Mənim üçün ağlamayın. Özünü və övladlarınız üçün ağlayın. ²⁹Çünki elə günlər gəlir ki “Nə bəxtiyardır sonsuz, doğmamış bətlər və əmizdirməmiş döşləri olan qadınlar!” deyəcəklər. ³⁰^h“O zaman dağlara «Üstümüze yıxılın!», təpələrə «Bizi örtün! deməyə başlayacaqlar”. ³¹Çünki yaşıl ağacın başına bunları gətirirlərsə, bəs qurumuş ağaca nə olacaq?»

³²İsa ilə birlikdə iki cinayətkar da edama aparılırdı. ³³Kəllə adlanan yerə gələndə orada Onu və cinayətkarları – birini sağında, birini də solunda çarmıxa çəkdilər. ³⁴ⁱAmma İsa deyirdi: «Ata! Onları bağışla, çünki nə etdiklərini bilmirlər». ^j Onlar püşk ataraq paltarlarını aralarında bölüşdürdülər.

³⁵Camaat durub tamaşa edirdi. Onlarla birlikdə rəhbərlər də İsaya istehza edib deyirdilər: «Başqalarını xilas edirdi. Əgər O, Allahın seçdiyi Məsihdirsə, qoy Özünü də xilas etsin!» ³⁶Əsgərlər də yaxınlaşıb Onu ələ saldılar. Ona şərab sirkəsi təqdim edib ³⁷belə dedilər: «Əgər Sən Yəhudilərin Padşahısansa, Özünü xilas et!» ³⁸Onun üzərində «Yəhudilərin Padşahı budur» yazısı yazılmışdı. ^k

³⁹Çarmıxa asılmış cinayətkarlardan biri Ona böhtan ataraq deyirdi: «Məgər Sən Məsih deyilsən? Özünü də, bizi də xilas et!» ⁴⁰O biri cinayətkarsa ona qadağan edərək deyirdi: «Sən heç Allahdan qorxmursan? Sən özün də eyni cəzaya məhkum olmusan! ⁴¹Biz ədalətlə məhkum olunmuşuq, çünki əməllərimizə layiq olan əvəzi alırıq. Bu Adamsa heç bir haqsızlıq etməmişdi». ⁴²Sonra İsaya dedi: «Ey İsa, Öz Padşahlığına gələndə məni xatırla!» ⁴³İsa ona dedi: «Sənə doğrusunu deyirəm: bu gün sən Mənimlə birlikdə cənnətdə olacaqsan».

İsanın ölümü

(Mat. 27:45-56; Mark 15:33-41; Yəh. 19:25-30)

⁴⁴^lGündüz altıncı saat ^m idi. Doqquzuncu saata qədər ⁿ bütün yer üzünə qaranlıq çökdü, ⁴⁵günəş işığını saçmırdı. Məbədin pərdəsi ortadan parçalandı. ⁴⁶^jİsa uca səslə nida edərək dedi: «Ey Ata! Ruhumu Sənin əlinə verirəm». İsa bunu deyib son nəfəsini verdi.

⁴⁷Bunları görən yüzbaşı «doğrudan da, bu Adam saleh idi» deyərək Allahı izzətləndirdi. ⁴⁸Bunlara tamaşa etmək üçün yığılan bütün camaat baş verən hadisəni gördükdə sinəsinə döyə-döyə geri döndü.

^h 23:30 Huşə 10:8; Vəhy 6:16 ⁱ 23:34 Zəb. 22:18 ^j 23:34 Amma İsa ... bilmirlər – bu sözlər ən qədim yunan əlyazmalarında yoxdur. ^k 23:38 Yazılmışdı – bəzi əlyazmalarda yunan, latın və ibrani hərfləri ilə yazılmışdı. ^l 23:44-45 Çıx. 26:31-33 ^m 23:44 Altıncı saat – hazırkı vaxtla günorta saat on iki. ⁿ 23:44 Doqquzuncu saat – hazırkı vaxtla günortadan sonra saat üç. ^j 23:46 Zəb. 31:5

⁴⁹Pİsanı tanıyan adamların hamısı və Onun ardınca Qalileyadan gəlmiş qadınlar uzaqda durub olub-keçənlərə baxırdılar.

İsanın dəfni

(Mat. 27:57-61; Mark 15:42-47; Yəh. 19:38-42)

⁵⁰Ali Şuranın üzvü olan Yusif adlı xeyirxah və saleh bir kişi var idi. ⁵¹O, Ali Şuranın qərarı və əməli ilə razı olmamışdı. Bu adam Yəhudeyanın Arimateya şəhərindən idi və o da Allahın Padşahlığını gözləyirdi. ⁵²O, Pilatın yanına gedib İsanın cəsədini istədi. ⁵³Cəsədi çarmıxdan endirib kəfənə bükdü və qayada qazılmış, hələ indiyədək heç kimin dəfn edilmədiyi bir qəbirə qoydu. ⁵⁴O gün Hazırlıq günü^q idi və Şənbə günü yaxınlaşırdı.

⁵⁵İsa ilə Qalileyadan gəlmiş qadınlar da Yusifin ardınca gedib qəbiri və Onun cəsədinin necə qoyulduğunu gördülər. ⁵⁶Onlar evlərinə qayıdıb ətirli maddələr və qiymətli yağlar hazırladılar. Şənbə günü Allahın əmri ilə istirahət etdilər.

İsanın dirilməsi

(Mat. 28:1-10; Mark 16:1-11; Yəh. 20:1-18)

24 ¹Həftənin ilk günü^s səhər çox erkən qadınlar hazırladıqları ətirliyi götürüb qəbirin yanına gəldilər.^t ²Qəbirin qapısındakı daşı yuvarlanmış gördülər. ³Amma içəri girib Rəbb İsanın cəsədini tapmadılar. ⁴Onlar bundan çəşqınlıq içində olarkən şimşək kimi parıldayan paltar geymiş iki kişi qəflətən onların qarşısında peyda oldu. ⁵Qadınlar tələş içində üzüstə yerə sərildilər. Kişilər soruşdular: «Nə üçün siz Dirini ölürlər arasında axtarırsınız? ⁶«O burada yoxdur, O dirilmişdir! Hələ Qalileyada olarkən Onun sizə dediklərini yadınıza salın. ⁷Demişdi ki, “Bəşər Oğlu günahkar insanlara təslim olmalı, çarmıxa çəkilməli və üçüncü gün dirilməlidir”». ⁸Qadınlar da İsanın sözlərini yada saldılar.

⁹Qəbirdən qayıdan qadınlar bütün bunları On Bir şagirdə və başqa adamların hamısına xəbər verdilər. ¹⁰Həvarilərə bu xəbəri çatdıranlar Məcdəlli Məryəm, Yoxanna, Yaqubun anası Məryəm və onlarla birgə olan digər qadınlar idi. ¹¹Amma bu sözlər həvarilərə mənasız göründü və qadınlara inanmadılar. ¹²Peter isə qalxıb qəbirə tərəf qaçdı. O əyilib yalnız kətan bezləri gördü və bu hadisəyə heyrət edərək öz evinə qayıtdı.

^p 23:49 Luka 8:2-3 ^q 23:54 Hazırlıq günü – yəni Yəhudilərdə müqəddəs sayılan Şənbə günü üçün hazırlıq görülən cümə günü. ^r 23:56 Çıx. 20:10; Qanun. 5:14 ^s 24:1 Həftənin ilk günü – yəni bazar günü. ^t 24:1 Gəldilər – bəzi əlyazmalarda gəldilər. Bəzi başqa adamlar da onlarla birgə gəldilər. ^u 24:6-7 Mat. 16:21; 17:22-23; 20:17-19; Mark 8:31; 9:31; 10:32-34; Luka 9:22; 18:31-33

İsa iki şagirdə görünür
(Mark 16:12-13)

¹³Elə o gün onlardan ikisi Yerusəlimdən altmış stadi^v uzaqlığında yerləşən Xamma adlı kəndə gedirdi. ¹⁴Onlar olub-keçən bütün bu hadisələr barədə öz aralarında söhbət edirdi. ¹⁵Onlar söhbət edərək öz aralarında müzakirə edərkən İsa Özü yaxınlaşıb onlarla birlikdə yol getdi. ¹⁶Amma onların gözləri bağlanmışdı, buna görə də Onu tanımadılar.

¹⁷İsa onlardan soruşdu: «Siz yol gedə-gedə öz aranızda nə barədə danışırınsınız?» Onlar qaşqabaqlı dayandılar. ¹⁸Onlardan Kleopa adlı bir nəfər İsaya cavab verdi: «Yerusəlimdə qalıb bu günlərdə orada baş vermiş hadisələrdən xəbəri olmayan bircə sənsənmi?» ¹⁹İsa onlara dedi: «Hansı hadisələrdən?» Onlar da Ona dedilər: «Nazaretli İsa barəsindəki hadisələrdən. O, Allahın və bütün xalqın önündə əməldə və sözdə qüdrətli bir peyğəmbər idi. ²⁰Bizim başçı kahin və rəhbərlərimiz Onu ölümə məhkum etmək üçün təslim edib çarmıxa çəkirdilər. ²¹Biz də ümid edirdik ki, bu, İsrailin gələcək Satınalanıdır. Bundan əlavə, bu hadisələr artıq üç gündür ki, baş verib. ²²Üstəlik bizim qadınlardan bəzisi də bizi mat qoydular: onlar səhər erkən qəbir üstünə gedib ²³Onun cəsədini orada tapa bilməyiblər və gəlib dedilər ki, görüntüdə Onun diri olduğunu bəyan edən mələkləri görüblər. ²⁴Bizimlə olan bəziləri qəbirə gedib oranın qadınların dediyi kimi olduğunu müəyyən etdilər, amma Onu görmədilər».

²⁵Onda İsa onlara dedi: «Ey ağılsızlar və peyğəmbərlərin xəbər verdiklərinə inanmaq üçün ürəyində ləngiyənlər! ²⁶Məsih bu əzabları çəkib Öz izzətinə qovuşmalı deyildimi?» ²⁷Sonra Musa ilə bütün Peyğəmbərlərdən başlayaraq Müqəddəs Yazıların hamısında Özü haqqında olanları onlara izah etdi.

²⁸Onlar getdikləri kəndə yaxınlaşdılar. İsa Özünü yoluna davam etmək istəyən kimi apardı. ²⁹Amma onlar İsadan təkidlə xahiş edib dedilər: «Bizimlə qal, çünki axşam düşür və gün batmaq üzrədir». O da onlarla qalmaq üçün içəri girdi.

³⁰İsa onlarla süfrəyə oturanda çörək götürüb şükür duası etdi, böldü və onlara verdi. ³¹Bu anda onların gözləri açıldı və onlar İsanı tanıdılar. Amma İsa onlar üçün görünməz oldu. ³²Onlar bir-birlərinə dedilər: «O, yolda bizimlə danışib və Müqəddəs Yazıları bizə izah edəndə bizim ürəklərimiz alışıb-yanmırdımı?»

³³Onlar elə o saat qalxıb Yerusəlimə qayıtdılar, On Bir şagirdi və onlarla birlikdə olanları bir yerdə toplaşmış gördülər. ³⁴Bunlar deyirdi: «Rəbb,

^v 24:13 *Altmış stadi* – təqribən 11 kilometr.

doğrudan da, dirilmiş və Şimona görünmüşdür». ³⁵ Onlar da yolda baş verənləri və çörəyi böldüyü zaman Onu necə tanıdıqlarını nəql etdilər.

İsa On Bir şagirdə görünür

(*Mat. 28:16-20; Mark 16:14-18; Yəh. 20:19-23; Həv. 1:6-8*)

³⁶ Onlar bu barədə danışarkən İsa Özü aralarında durub onlara «Sizə salam olsun!» dedi. ³⁷ Onlarsa çaşıb dəhşətə gələrək bir ruh gördüklərini zənn etdilər. ³⁸ Amma İsa onlara dedi: «Nə üçün təlaşa düşürsünüz? Nəyə görə ürəklərinizə belə fikirlər gəlir? ³⁹ Əllərimə və ayaqlarıma baxın. Bu – Mən Özüməm! Mənə toxunun və baxın, çünki Məndə olduğunu gördüyünüz kimi ruhun əti və sümüyü olmur». ⁴⁰ İsa bunu deyib onlara əllərini və ayaqlarını göstərdi. ⁴¹ Onlar hələ sevincdən inanmayıb heyrtlənərkən İsa onlara dedi: «Burada yeməyə bir şey varmı?» ⁴² Ona bir tikə bişmiş balıq^w verdilər. ⁴³ İsa da yeməyi götürüb onların qabağında yedi.

⁴⁴ Sonra İsa onlara dedi: «Sizlə birgə olarkən söylədiyim sözlər bunlardır: Musanın Qanununda,^x Peyğəmbərlərin kitablarında və Zəburda Mənim haqqımda yazılanların yerinə yetirilməsi lazımdır». ⁴⁵ Bundan sonra Müqəddəs Yazıları anlamaq üçün onların zəhnini açdı. ⁴⁶ İsa onlara dedi: «Belə yazılıb: Məsih əzab çəkib üçüncü gün ölürlər arasından dirilməlidir. ⁴⁷ Yerusəlimdən başlayaraq bütün millətlərə günahların bağışlanması üçün tövbə Onun adı ilə vəz edilməlidir. ⁴⁸ Siz bu hadisələrin şahidisiniz. ⁴⁹ Budur, Mən Öz Atamın vəd etdiyini sizə göndərəcəyəm. Sizsə ucalardan gələn qüdrətə bürünənədek bu şəhərdə qalın».

İsanın göyə qaldırılması

(*Mark 16:19-20; Həv. 1:9-11*)

⁵⁰ İsa onları şəhərdən kənara çıxarıb Bet-Anyayadək gətirdi və əllərini qaldırıb onlara xeyir-dua verdi; ⁵¹ xeyir-dua verərkən onlardan uzaqlaşdı və göyə aparıldı. ⁵² Şagirdləri də İsaya səcdə etdilər və böyük sevincə Yerusəlimə qayıtdılar. ⁵³ Onlar daim Allaha alqış edərək məbəddə olurdular.

^w 24:42 *Balıq* – bəzi əlyazmalarda *balıq* və bir parça *bal pətəyi*. ^x 24:44 *Musanın Qanunu* – yəni Tövrat. ^y 24:49 *Həv. 1:4*

YƏHYANIN NƏQL ETDİYİ MÜJDƏ

GİRİŞ

«*Yəhyanın nəql etdiyi Müjdə*» İsanı Allahın əbədi Kəlamı kimi təqdim edir. «Kəlam bəşər olub, lütf və həqiqətlə dolu olaraq aramızda məskən saldı» (1:14).

Kitabda göstəriləndi ki, bu Müjdə elə yazılıb ki, oxucular İsanın vəd olunmuş Xilaskar və Allahın Oğlu olduğuna iman edərək Onun adı ilə həyata malik olsunlar (20:31).

İsanı Allahın əbədi Kəlamı kimi təqdim edən birinci ayələrdən sonra Müjdədə müxtəlif möcüzələr barəsində nəql edilir. Bu möcüzələr İsanın vəd olunmuş Xilaskar və Allahın Oğlu olduğunu göstərir. Bunlar göstərilən möcüzələri izah edən nitqlərlə müşayiət olunur. Kitabın bu hissəsi bəzi adamların İsayə necə inandığını və Onun ardıcılıqlarını olduğunu, digərlərinin isə Ona qarşı durduğunu və Ona inanmadığını göstərir. 13-17-ci fəsillərdə isə İsanın həbs olunduğu gecə şagirdləri ilə yaxın ünsiyyəti və geniş söhbəti qələmə alınıb. İsa çarmıxa çəkilməmişdən öncə şagirdlərinə təsəlli verir və onları ruhlandırır. Son fəsillər isə İsanın həbs və məhkum olunması, çarmıxa çəkilməsi, dirilməsi və dirildəndən sonra şagirdlərə görünməsini təsvir edir.

Yəhya Məsih vasitəsilə bəxş olunan əbədi həyat yolunu göstərir. Bu, İsayə yol, həqiqət və həyat kimi iman edənlərə verilir. Yəhyanın Müjdəsini fərqləndirən cəhət odur ki, su, çörək, çoban və qoyunlar, meynə və üzüm kimi ifadələrlə İsa ruhani dəyərləri açıqlayır.

Kitabın məzmunu:

1:1-18 İsa Allahın Kəlamıdır

1:19-51 Vəftizçi Yəhyanın şəhadəti və İsanın ilk şagirdləri

2:1–12:50 İsanın ictimai xidməti

13:1–19:42 İsanın Yerusəlimdəki son günləri

20:1-31 Rəbbin dirilməsi və insanlara görünməsi

21:1-25 Rəbbin Qalileyada təkrarən görünməsi

Allah Kəlamı

1 ¹Başlanğıcda Kəlam var idi. Kəlam Allahla birlikdə idi. Kəlam Allah idi. ²O, başlanğıcda Allahla birlikdə idi. ³Hər şey Onun vasitəsilə yarandı və yaranan şeylərdən heç biri Onsuz yaranmadı. ⁴Həyat Onda idi və bu həyat insanların nuru idi. ⁵Nur qaranlıqda parlayır, qaranlıq isə onu бүрүyə bilmədi.

⁶Allahın göndərdiyi bir adam ortaya çıxdı, onun adı Yəhya idi. ⁷O, şəhadət üçün gəldi ki, Nur barədə şəhadət etsin və hamı onun vasitəsilə iman etsin. ⁸O özü Nur deyildi, amma Nur barədə şəhadət etmək üçün gəldi. ⁹Bu, həqiqi Nur idi və dünyaya gələrək hər bir insanı işıqlandırır. ¹⁰O, dünyada idi, dünya Onun vasitəsilə yarandı, amma dünya Onu tanımadı. ¹¹Öz diyarına gəldi, amma soydaşları Onu qəbul etmədi. ¹²Lakin Onu qəbul edənlərin hamısına, adına iman edənlərə Allahın övladları olmaq ixtiyarını verdi. ¹³Onlar nə qandan, nə bəşər arzusundan, nə də kişi istəyindən deyil, yalnız Allahdan doğuldu.

¹⁴Kəlam bəşər olub, lütf və həqiqətlə dolu olaraq aramızda məskən saldı; biz də Onun ehtişamını – Atadan gələn vahid Oğulun ehtişamını gördük. ¹⁵Yəhya Onun barəsində şəhadət etdi və nida edib dedi: «Məndən sonra Gələn məndən üstündür, çünki məndən əvvəl var idi» deyib haqqında danışdığım Şəxs budur». ¹⁶Hamımız Onun bütövlüyündən lütf üstünə lütf aldığımız. ¹⁷Qanun Musa vasitəsilə verildi, lütf və həqiqət isə İsa Məsih vasitəsilə gəldi. ¹⁸Allahı heç kəs heç vaxt görməyib, amma Atanın qucağında olan və Allah olan^b vahid Oğul Onu tanıtdı.

Yəhyanın şəhadəti

(Mat. 3:1-12; Mark 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹Yəhudi başçıları Yəhyadan «Sən kimsən?» deyər soruşmaq üçün Yerusəlimdən kahnilərlə Levililəri onun yanına göndərdilər. O zaman Yəhya belə şəhadət etdi: ²⁰O, düzünü deyib inkar etmədi və «mən Məsih deyiləm» deyər bəyan etdi. ²¹Onlar Yəhyadan soruşdular: «Bəs sən kimsən? Bəlkə İlyassan?» Yəhya «xeyr, o deyiləm» dedi. Soruşdular: «Bəlkə gəlməli olan peyğəmbərsən?» Yəhya «xeyr» söylədi. ²²Sonra ona dedilər: «Bəs sən kimsən? Bizi göndərənlərə nə cavab verək? Özün barədə nə deyirsən?» ²³^dYəhya dedi: «Mən Yeşaya peyğəmbərin söylədiyi kimi «Rəbbin yolunu düz edin» deyər səhrada nida edən səsini eşidəm».

²⁴Göndərilən bəzi fariseylər ²⁵Yəhyadan soruşdular: «Bəs sən Məsih, İlyas yaxud gəlməli olan peyğəmbər deyilsənsə, nə üçün vəftiz edirsən?»

^a 1:6 Mat. 3:1-2; Mark 1:4; Luka 3:1-2 ^b 1:18 Və Allah olan – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur. ^c 1:21 Qanun. 18:15,18; Mal. 4:5 ^d 1:23 Yeş. 40:3

26-27 Yəhya onlara cavab verdi: «Mən su ilə vəftiz edirəm, amma aranızda məndən sonra gələn^e tanımadığınız bir Nəfər dayanıb. Mən Onun heç çarığının bağını açmağa da layiq deyiləm». 28 Bu hadisələr İordan çayının o tayında olan Bet-Anyada, Yəhyanın vəftiz etdiyi yerdə baş verdi.

29 Ertəsi gün Yəhya İsanın ona tərəf gəldiyini görüb dedi: «Dünyanın günahını aradan götürən Allah Quzusu budur! 30 “Məndən sonra bir Şəxs gəlir ki, məndən üstündür, çünki məndən əvvəl var idi” deyib haqqında danışdığım Kəs budur. 31 Özüm Onu tanımırdım, amma Onun İsrailə zahir olması üçün mən su ilə vəftiz edərək gəldim». 32 Yəhya şəhadət edib dedi: «Gördüm ki, Ruh göydən göyərçin kimi endi və Onun üzərində qaldı. 33 Özüm Onu tanımırdım, lakin su ilə vəftiz etmək üçün məni göndərən Özü mənə dedi: “Ruhun kimin üzərinə enib qaldığını görsən, bil ki, Müqəddəs Ruhla vəftiz edən Odur”. 34 Mən də görüb “Allahın Oğlu budur” deyə şəhadət etmişəm».

İsanın ilk şagirdləri

35 Ertəsi gün yenə Yəhya orada idi. Şagirdlərinin ikisi onun yanında idi. 36 İsa yoldan keçərkən Yəhya Ona baxıb dedi: «Allah Quzusu budur!» 37 Həmin iki şagird onun sözlərini eşidib İsanın ardınca getdi. 38 İsa dönüb ardınca gəldiklərini görərək onlara «Sizə nə lazımdır?» dedi. Onlar İsaya dedi: «Rabbi, Sən harada qalırsan?» «Rabbi» «Müəllim» deməkdir. 39 İsa onlara dedi: «Mənimlə gəlin, görərsiniz». Onlar gedib İsanın harada qaldığını gördülər və həmin gün Onunla qaldılar. Onuncu saat^f radələri idi. 40 Yəhyadan eşidib İsanın ardınca gedən iki nəfərdən biri Şimon Peterin qardaşı Andrey idi. 41 Sonra o, ilk öncə qardaşı Şimonu tapıb ona «biz Məsihi tapdıq» dedi. «Məsih» «Məş olunmuş»^g deməkdir. 42 Onu İsanın yanına apardı. İsa Şimona baxıb dedi: «Sən Yəhya oğlu Şimonsan, amma Kefa adlanacaqsan». Kefa isə Peter^h deməkdir.

43 Ertəsi gün İsa Qalileyaya getmək istədi. O, Filipi tapıb ona «ardımca gəl» dedi. 44 Filip də Andrey və Peter kimi Bet-Sayda şəhərindən idi. 45 Filip Natanaeli tapıb ona dedi: «Musanın Qanunda yazdığı, peyğəmbərlərin də bəhs etdiyi Şəxsi – Yusif Oğlu Nazaretli İsanı tapdıq». 46 Natanael ona dedi: «Nazaretdən yaxşı bir şey çıxarmı?» Filip isə ona «gəl özün bax» dedi. 47 İsa Natanaelin Ona tərəf gəldiyini görüb haqqında belə dedi: «Bu, həqiqətən, ürəyində hiylə olmayan bir İsrailidir». 48 Natanael «Sən məni haradan tanıyırsan?» deyə Ondan soruşdu. İsa ona cavab verdi: «Filip səni çağırmazdən əvvəl səni əncir ağacının altında gördüm». 49 Natanael Ona dedi: «Rabbi, Sən Allahın Oğlusan, İsrailin

^e 1:26-27 *Məndən sonra gələn* – bəzi əlyazmalarda *məndən sonra gələn, amma məndən əvvəl var olan*. ^f 1:39 *Onuncu saat* – həzrki vaxtla günorta saat dörd. ^g 1:41 *Məş olunmuş* – yunan mətnində *Xristos*. ^h 1:42 *Kefa* – arami dilində, *Peter* – yunan dilində *daş* deməkdir.

Padşahısan!» ⁵⁰İsa ona cavab verib dedi: «Səni əncir ağacının altında gördüyümü söylədiyim üçünmi Mənə iman edirsən? Sən bunlardan daha böyük şeylər görəcəksən». ⁵¹Yenə ona dedi: «Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: göyün yarıldığını və Allahın mələklərinin Bəşər Oğlu üzərinə enib-qalxdığını görəcəksiniz».

İsa suyu şəraba döndərir

2 ¹Bunun üçüncü günü Qalileyanın Qana kəndində toy oldu. İsanın anası orada idi. ²İsa ilə şagirdləri də toya çağırılmışdı. ³Şərab qurtaranda anası İsaya dedi: «Şərabları qalmadı». ⁴İsa dedi: «Ay ana, Məndən nə istəyirsən? Mənim vaxtım hələ çatmayıb». ⁵Anası xidmətçilərə dedi: «Sizə nə desə, edin».

⁶Yəhudilərin paklanma mərasimi üçün orada hər biri iki-üç ölçüⁱ su tuta bilən altı daş küp var idi. ⁷İsa xidmətçilərə dedi: «Küpləri su ilə doldurun». Onları ağızına qədər doldurdular. ⁸O, xidmətçilərə dedi: «İndi bir az götürüb toyağasına aparın». Onlar da apardı. ⁹Toyağası şəraba çevrilmiş suyun dadına baxdı. O bunun haradan gətirildiyini bilmirdi, bunu yalnız suyu götürən xidmətçilər bilirdi. Toyağası bəyi çağırıb ona dedi: ¹⁰«Hər kəs əvvəlcə əla şərabı, çox içildəndən sonra isə adi şərabı təqdim edir. Amma sən əla şərabı indiyə saxlamısan».

¹¹İsa Qalileyanın Qana kəndində bu ilk əlamətini göstərdi və izzətini üzə çıxardı. Şagirdləri də Ona iman etdi. ¹²^kBundan sonra anası, qardaşları və şagirdləri ilə birgə Kefernahuma gedib orada bir neçə gün qaldı.

İsa satıcıları məbəddən qovur

(Mat. 21:12-13; Mark 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ⁱYəhudilərin Pasxa bayramı yaxınlaşırdı. İsa Yerusəlimə getdi. ¹⁴Məbəddə öküz, qoyun, göyərçin satanların və sərrafların oturduğunu gördü. ¹⁵İplərdən bir qamçı düzəldib hamını qoyun və öküzlərlə birgə məbəddən qovdu, sərrafların masalarını çevirib pullarını yerə tökdü, ¹⁶göyərçin satanlara da dedi: «Bunları buradan götürün. Atamın evini bazara döndərməyin». ¹⁷^mŞagirdləri də «evinin qeyrəti Məni yandırıb-yaxacaq» deyə yazıldığını xatırladılar.

¹⁸Sonra Yəhudi başçıları Ondən soruşdular: «Bunları etməyə ixtiyarın olduğunu bizə hansı əlamətlə göstərə bilərsən?» ¹⁹ⁿİsa onlara cavab verdi: «Bu məbədi dağıdın, üç günə Mən onu təzədən quraram». ²⁰Onda Yəhudi başçıları dedilər: «Bu məbəd qırx altı ilə tikilib, Sən onu üç

ⁱ 1:51 Yar. 28:12 ^j 2:6 İki-üç ölçü – hərfi tərcümədə iki-üç metrit, təqribən 80-120 litr. ^k 2:12 Mat. 4:13 ^l 2:13 Çıx. 12:1-27 ^m 2:17 Zəb. 69:9 ⁿ 2:19 Mat. 26:61; 27:40; Mark 14:58; 15:29

günəmi quracaqsan?» ²¹Lakin İsa məbəəd deyəndə Öz bədənini nəzərdə tuturdu. ²²İsa ölürlər arasından dirildiyi zaman şagirdləri Onun bu sözləri söylədiyini xatırladılar, Müqəddəs Yazıya və İsanın söylədiyi sözə inandılar.

²³İsa Pasxa bayramı zamanı Yerusəlimdə olanda göstərdiyi əlamətləri görən bir çox adam Onun adına iman etdi. ²⁴Amma İsa bütün adamların daxilini bildiyi üçün onlara güvənməzdi. ²⁵Bir adam haqqında kiminsə Ona şəhadət etməsinə ehtiyacı yox idi, çünki insanın ürəyindən keçənləri bilirdi.

İsa və Nikodim

3 ¹Fariseylər arasında Nikodim adlı bir Yəhudi rəhbəri var idi. ²O, gecə ikən İsanın yanına gəlib dedi: «Rabbi, bilirik ki, Sən Allahın yanından gələn bir müəllimsən. Çünki Allah ona yar olmasa, heç kəs Sənin göstərdiyin əlamətləri edə bilməz». ³İsa ona cavab verdi: «Doğrusunu, doğrusunu sənə deyirəm: bir kəs yenidən doğulmasa, Allahın Padşahlığını görə bilməz». ⁴Nikodim Ondən soruşdu: «Yaşa dolmuş bir adam necə yenidən doğula bilər? O, ikinci dəfə anasının bətninə girib doğula bilərmi?» ⁵İsa cavab verdi: «Doğrusunu, doğrusunu sənə deyirəm: bir kəs sudan və Ruhdan doğulmasa, Allahın Padşahlığına daxil ola bilməz. ⁶Bəşərdən doğulan bəşərdir, Ruhdan doğulan ruhdur. ⁷Sənə “yenidən doğulmalısınız” dediyimə heyərət etmə. ⁸Yel istədiyi yerdə əsir, onun səsini eşidirsən, amma haradan gəlib haraya getdiyini bilmirsən. Ruhdan doğulmuş adam da belədir». ⁹Nikodim «Bu şeylər necə ola bilər?» deyər soruşdu. ¹⁰İsa ona cavab verdi: «Sən İsrailin müəllimisən. Bunları bilmirsənmi? ¹¹Doğrusunu, doğrusunu sənə deyirəm: biz bildiyimizi söyləyirik, gördüyümüzə şəhadət edirik, amma siz bizim şəhadətimizi qəbul etmirsiniz. ¹²Əgər Mən sizə yerdəki işlərdən danışanda inanmırsınızsə, göydəki işlərdən danışsam, necə inanacaqsınız? ¹³Heç kəs göyə çıxmayıb, yalnız göydən enmiş^j Bəşər Oğlu orada olub. ¹⁴^pMusa çöldə ilanı yuxarı qaldırdığı kimi Bəşər Oğlu da yuxarı qaldırılmalıdır ki, ¹⁵Ona iman edən hər kəs əbədi həyata^q malik olsun».

¹⁶Çünki Allah dünyanı elə sevdi ki, vahid Oğlunu verdi; bunu ona görə etdi ki, Ona iman edən hər kəs həlak olmasın, amma əbədi həyata malik olsun. ¹⁷Allah dünyanı mühakimə etmək üçün deyil, Oğlunun vasitəsilə xilas etmək üçün Onu dünyaya göndərdi. ¹⁸Ona iman edən mühakimə olunmur, iman etməyənsə artıq mühakimə olunub, çünki Allahın vahid Oğlunun adına iman etməyib. ¹⁹Mühakimə bundan ibarətdir ki, dünyaya

^j 3:13 Göydən enmiş – bəzi əlyazmalarda göydən enmiş, indi də göydə olan. ^p 3:14 Say. 21:9

^q 3:15 Hər kəs əbədi həyata – bəzi əlyazmalarda hər kəs həlak olmasın, amma əbədi həyata.

nur gəldi, amma insanlar qaranlığı nurdan daha çox sevdilər, çünki əməlləri şər idi. ²⁰Pislik edən hər kəs nura nifrət edər, əməllərinin üzə çıxması üçün nura tərəf gəlməz.^r ²¹Həqiqətə əməl edənsə nura tərəf gələr ki, əməllərini Allah naminə etdiyi belli olsun.

Yəhyanın İsa barədə şəhadəti

²²Bundan sonra İsa və Onun şagirdləri Yəhudeya diyarına gəldilər. İsa bir müddət onlarla orada qalıb vəftiz edirdi. ²³Yəhya da Şalim yaxınlığındakı Aynonda vəftiz edirdi, çünki orada çoxlu su var idi. Adamlar da gəlib vəftiz olunurdu. ²⁴^sYəhya hələ zindana salınmamışdı.

²⁵Bu zaman Yəhyanın şagirdləri ilə bir Yəhudi^t arasında paklanma barədə mübahisə düşdü. ²⁶Şagirdləri Yəhyanın yanına gəlib dedilər: «Rabbi, İordanın o tayında sənin yanında olan və barəsində şəhadət etdiyin Şəxs indi Özü vəftiz edir və hamı Onun yanına gəlir». ²⁷Yəhya cavabında dedi: «İnsana göydən verilməsə, o heç nə ala bilməz. ²⁸^u“Mən Məsih deyiləm, ancaq Ondən əvvəl göndərilmişəm” sözümə özünü şahidsiniz. ²⁹Gəlin kimindirsə, bəy odur. Amma bəyi gözləyərək ona qulaq asan sağdışı bəyin səsinə eşidib çox sevinir. Mənim sevincim beləcə tam oldu. ³⁰İndi Ona böyümək, mənə kiçilmək gərəkdir».

³¹Yuxarıdan Gələn hamıdan üstündür. Yer üzündən olan yerə məxsusdur və yer barədə danışar, göydən Gələnsə hamıdan üstündür. ³²Nə görüb-eşidibse, ona şəhadət edər, amma şəhadətini heç kəs qəbul etməz. ³³Onun şəhadətini qəbul edən kəs Allahın haqq olduğuna möhür basıb. ³⁴Ona görə ki Allahın göndərdiyi Şəxs Allahın sözlərini söyləyər. Çünki Allah Ruhu hədsiz verir. ³⁵^vAta Oğulu sevir və hər şeyi Onun ixtiyarına verib. ³⁶Oğula iman edən şəxs əbədi həyata malikdir, Oğula itaət etməyənsə həyat görməyəcək, lakin Allahın qəzəbi onun üzərində qalır.

İsa və Samariyalı qadın

4 ¹Fariseylər İsanın Özünə Yəhyadan daha çox şagird toplayıb vəftiz etdiyi barədə eşidilər; ²əslində İsanın Özü deyil, şagirdləri vəftiz edirdi. ³İsa bundan xəbər tutan kimi Yəhudeyanı tərk edib Qalileyaya qayıtdı. ⁴Onun yolu Samariyadan keçirdi. ⁵^wO, Yaqubun öz oğlu Yusifə verdiyi torpağa yaxın olan Samariyanın Sixar adlanan şəhərinə gəldi. ⁶Yaqubun quyusu orada idi. Yol İsanı yorduğu üçün quyunun yanında oturdu. Altıncı saat^x radələri idi.

⁷Samariyalı bir qadın quyudan su çəkməyə gəldi. İsa ona «Mənə su ver, içim» dedi. ⁸Çünki şagirdləri yemək almaq üçün şəhərə getmişdi.

^r 3:20 *Gəlməz* – bəzi əlyazmalarda *gəlməz, çünki əməlləri şərdir.* ^s 3:24 Mat. 14:3; Mark 6:17; Luka 3:19 ^t 3:25 *Bir Yəhudi* – bəzi əlyazmalarda *bəzi Yəhudilər.*

^u 3:28 Yəh. 1:20 ^v 3:35 Mat. 11:27; Luka 10:22 ^w 4:5 Yar. 33:19; Yeşua 24:32

^x 4:6 *Altıncı saat* – hazırkı vaxtla günorta saat on iki.

⁹Samariyalı qadın Ona dedi: «Sən bir Yəhudişən, mənə Samariyalı bir qadın. Sən necə məndən su istəyə bilərsən?» Çünki Yəhudilər Samariyalılarla ünsiyyət etmir. ¹⁰İsa ona cavab verdi: «Əgər sən Allahın bəxşişini və “Mənə su ver, içim” deyənin Kim olduğunu bilsəydin, özün Ondan su istəyərdin, O da sənə həyat suyu verərdi». ¹¹Qadın Ona dedi: «Ağa, su çəkmək üçün bir qabın yox, quyu da dərinidir. Bəs o həyat suyunu haradan götürəcəksən? ¹²Məgər Sən bu quyunu bizə verən, oğulları və mal-qarası ilə buradan su içən atamız Yaqubdan da üstünsən?» ¹³İsa ona cavab verdi: «Bu sudan içən hər kəs yenə susayar, ¹⁴amma Mənim ona verəcəyim sudan kim içsə, heç vaxt susamaz. Lakin ona verəcəyim su onun daxilində əbədi həyat verən bir su qaynağına çevriləcək». ¹⁵Qadın Ona dedi: «Ağa, bu suyu mənə ver ki, mən heç vaxt susamayım və su çəkmək üçün buraya gəlməyim».

¹⁶İsa qadına «get ərini çağır və buraya gəl» dedi. ¹⁷Qadın da Ona «ərim yoxdur» söylədi. İsa ona dedi: «“Ərim yoxdur” deməklə düz söylədin, ¹⁸çünki beş kişin olub, indi səninlə yaşayan da ərin deyil, sən bunu düz söylədin». ¹⁹Qadın Ona dedi: «Ağa, görürəm ki, Sən peyğəmbərsən. ²⁰Bizim ata-babalarımız bu dağda ibadət edirdi, amma siz deyirsiniz ki, ibadət etmək üçün lazımı yer Yerusəlimdədir». ²¹İsa ona dedi: «Ey qadın, Mənə inan, artıq o zaman yetişir ki, Ataya nə bu dağda, nə də Yerusəlimdə ibadət edəcəksiniz. ²²Siz bilmədiyinizə ibadət edirsiniz, bizsə bildiyimizə ibadət edirik, çünki xilas Yəhudilərdəndir. ²³Amma o zaman gəlir və artıq gəlib ki, həqiqi ibadət edənlər Ataya ruhda və həqiqətdə ibadət etsin. Ata da Özünə belə ibadət edənlər axtarır. ²⁴Allah ruhdur və Ona ibadət edənlər ruhda və həqiqətdə ibadət etməlidir». ²⁵Qadın Ona dedi: «Bilirəm ki, “Məsih” deyilən məsh olunmuş Şəxs gələcək və gələndə bizə hər şeyi bildirəcək». ²⁶İsa ona dedi: «Səninlə danışan Odur, O Mənəm».

²⁷Bu arada İsanın şagirdləri gəldilər və Onun bir qadınla söhbət etməsinə heyrləndilər, ancaq heç biri «Nə istəyirsən?» yaxud «Niyə o qadınla danışırısan?» demədi. ²⁸Bu zaman qadın səhəngini yerə qoydu və şəhərə gedib adamlara dedi: ²⁹«Gəlin, etdiyim bütün əməlləri mənə söyləyən Adamı görün. Bəlkə elə Məsih Odur?» ³⁰Adamlar da şəhərdən çıxıb İsanın yanına gəldilər.

³¹Bu arada şagirdlər «Rabbi, yemək ye» deyərək Ondan xahiş etdilər. ³²Lakin İsa onlara dedi: «Məndə elə yemək var ki, siz ondan xəbərsizsiniz». ³³Onda şagirdlər «Görəsən kimsə Ona yemək gətirdimi?» deyərək bir-birindən soruşdular. ³⁴İsa onlara dedi: «Mənim yeməyim Məni Göndərənin iradəsini yerinə yetirmək, Onun işini tamamlamaqdır. ³⁵«Siz “biçinə dörd ay qalıb” demirsinizmi? Budur, Mən sizə deyirəm: başınızı

qaldırıb tarlalara baxın; məhsul bar verib, biçilməyə hazırdır. ³⁶Əkən də, biçən də birlikdə sevinsin deyər indi biçinçi zəhmət haqqı alır və əbədi həyat üçün məhsul toplayır. ³⁷Bu işlə bağlı “biri əkər, biri biçər” ifadəsi doğru deyilib. ³⁸Mən sizi zəhmətini çəkmədiyiniz bir məhsulu biçməyə göndərdim. Başqaları zəhmət çəkdi, sizsə onların zəhmətindən bəhrələndiniz».

³⁹«Etdiyim bütün əməlləri mənə söylədi» deyər şəhadət edən qadının sözünə görə o şəhərdən olan Samariyalıların bir çoxu İsayə iman etdi. ⁴⁰Sonra Samariyalılar İsanın yanına gəlib Ondən xahiş etdilər ki, onların yanında qalsın. İsa da iki gün orada qaldı. ⁴¹Daha çox adam da İsanın sözünə görə iman etdi. ⁴²Onlar qadına deyirdilər: «Biz artıq sənin sözlərinə görə iman etmirik, elə özümüz də eşidib bildik ki, həqiqətən, dünyanın Xilaskarı^b Budur».

⁴³İsa iki gündən sonra oranı tərk edib Qalileyaya tərəf yola düşdü. ⁴⁴Çünki peyğəmbərin öz yurdunda hörməti olmadığı barədə İsa Özü bir vaxt şəhadət etmişdi. ⁴⁵^dİndi Qalileyaya gələndə Qalileyalılar Onu qəbul etdi, çünki onlar da bayram zamanı Yerusəlimə gəlib Onun orada etdiyi hər şeyi görmüşdülər.

Məmur oğlunun şəfa tapması

⁴⁶^eBeləcə İsa suyu şəraba çevirdiyi Qalileyanın Qana kəndinə yenə gəldi. Kefernəhəmdə hökmdarın bir məmuru var idi. Onun oğlu xəstələnmişdi. ⁴⁷O, İsanın Yəhudəyadan Qalileyaya gəldiyini eşidib yanına getdi və Ondən xahiş etdi ki, gəlib oğlunu sağaltsın, çünki oğlu ölüm ayağında idi. ⁴⁸Onda İsa ona dedi: «Siz əlamətlər və xariqələr görməyincə iman etməyəcəksiniz». ⁴⁹Hökmdarın məmuru Ona dedi: «Ağa, uşağım ölməzdən qabaq gəl!» ⁵⁰İsa ona «get, oğlun sağ-salamatdır» dedi. O adam da İsanın sözünə inanıb getdi. ⁵¹Evə gələrkən qulları onu qarşılayaraq oğlunun sağ-salamat olduğunu söylədilər. ⁵²Oğlunun nə vaxt yaxşılaşdığını qullarından soruşdu, onlar da dedilər: «Dünən yeddinci saatda^f qızdırması düşdü». ⁵³O zaman ata başa düşdü ki, İsa elə həmin vaxt ona «oğlun sağ-salamatdır» demişdi. Onda özü də, bütün ev əhli də İsayə iman etdi. ⁵⁴Bu, İsanın göstərdiyi ikinci əlamət idi. Onu Yəhudəyadan Qalileyaya gələndə etmişdi.

Hovuz kənarındakı xəstənin şəfa tapması

5 ¹Bu hadisələrdən sonra Yəhudilərin bir bayramı oldu və İsa Yerusəlimə getdi. ²Yerusəlimdəki Qoyun darvazasının yanında,

^b 4:42 *Xilaskarı* – bəzi əlyazmalarda *Xilaskarı olan Məsih*. ^c 4:44 Mat. 13:57; Mark 6:4; Luka 4:24 ^d 4:45 Yəh. 2:23 ^e 4:46 Yəh. 2:1-11 ^f 4:52 *Yeddinci saat* – hazırkı vaxtla günorta saat bir.

ibranicə Bet-Xasda adlanan beş eyvanlı bir hovuz var. ³Bu eyvanlarda çoxlu xəstə, kor, topal və iflic adam yatardı. ^{4g} ⁵Otuz səkkiz il xəstə olan bir adam da orada idi. ⁶İsa onun yatdığını görəndə çoxdan xəstə olduğunu bilərək ondan soruşdu: «Sağalmaq istəyirsənmi?» ⁷Xəstə Ona cavab verdi: «Ağa, yanımda bir adam yoxdur ki, su çalxalanan zaman məni hovuzla salsın. Mən çatınca başqası məndən əvvəl oraya enir». ⁸İsa ona dedi: «Qalx, döşəyini götür və yeri!» ⁹O adam həmin anda sağaldı və döşəyini götürüb yeridi.

O gün Şənbə günü idi. ^{10h}Buna görə də Yəhudi başçıları şəfa tapan adama dedilər: «Bu gün Şənbə günüdür, döşəyini daşımaq sənə qadağandır». ¹¹O adam onlara cavab verdi: «Məni sağaldan Şəxs mənə “döşəyini götür və yeri” dedi». ¹²Ondan soruşdular: «Sənə “götür və yeri” deyən Adam kimdir?» ¹³Lakin sağalan adam Onun kim olduğunu bilmirdi, çünki İsa o yerdə olan izdihama qarışmışdı. ¹⁴Bir az sonra İsa məbəddə həmin adamı tapıb dedi: «Bax sən sağaldın, bir də günah etmə ki, başına daha pis iş gəlməsin». ¹⁵O adam gedib onu sağaldan Şəxsin İsa olduğunu Yəhudi başçılarına bildirdi. ¹⁶Buna görə Yəhudi başçıları İsanı təqib etməyə başladılar,ⁱ çünki bunları Şənbə günü edirdi. ¹⁷Lakin İsa onlara dedi: «Mənim Atam indiyə qədər iş görür, Mən də iş görürəm». ¹⁸Bundan sonra Yəhudi başçıları daha da səylə Onu öldürməyə çalışırdılar, çünki İsa yalnız Şənbə gününü pozmadı, həm də Allahın Öz Atası olduğunu söyləyərək Özünü Allaha bərabər saydı.

İsanın səlahiyyəti

¹⁹Beləcə İsa onlara dedi: «Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: Oğul Atanın nə etdiyini görməsə, Özündən bir şey etməz. Çünki Ata nə edərsə, Oğul da onu edir. ²⁰Ona görə ki Ata Oğulu sevir və Özünün etdiyi hər şeyi Ona göstərir. Ona bunlardan da böyük işlər göstərəcək ki, siz heyrlənəsiniz. ²¹Ata ölümləri dirildib onlara həyat verdiyi kimi Oğul da istədiyi şəxslərə həyat verir. ²²Ata heç kəsi mühakimə etmir, lakin hökm çıxarmağı Oğulun ixtiyarına verib ki, ²³hər kəs Ataya hörmət etdiyi kimi Oğula da hörmət etsin. Oğula hörmət etməyən Onu göndərən Ataya da hörmət etmir.

²⁴Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: Mənim sözümə qulaq asıb Məni Göndərənə inanan şəxs əbədi həyata malikdir və ona hökm çıxarılmayacaq, əksinə, ölümdən həyata keçib. ²⁵Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: Allah Oğlunun səsinə ölümlərin eşitdiyi zaman gəlir və artıq gəlib; bunu eşidənlər

^g 5:3-4 *Yatardı* – bəzi əlyazmalarda *yatardı* və *suyun çalxalanmasını* *gözləyirdi*. ⁴ *Çünki Rəbbin bir mələyi hərdən hovuzun içinə enib suyu çalxalayardı. Suyun çalxalanmasından sonra oraya girən ilk adam, hansı xəstəliyi olursa-olsun, sağlam olardı.* ^h 5:10 Neh. 13:19; Yer. 17:21 ⁱ 5:16 *Başladılar* – bəzi əlyazmalarda *başladılar* və *Onu öldürməyə çalışdılar*.

yaşayacaq. ²⁶Çünkü Atanın Özündə həyat olduğu kimi Oğula da Özündə həyat olmağı bəxş etdi. ²⁷Hökm çıxarmaq səlahiyyətini də Ona verdi, çünki O, Başər Oğludur. ²⁸Buna heyvət etməyin, çünki elə bir zaman gəlir ki, qəbirdə yatanların hamısı Onun səsini eşidib ²⁹qəbirlərindən çıxacaq, yaxşılıq edənlər həyat üçün diriləcək, pislik edənlərsə hökm üçün diriləcək.

³⁰Mən Özümdən heç nə edə bilmərəm, eşitdiyim kimi mühakimə edəmə və Mənim verdiyim hökm ədalətlidir. Çünki məqsədim Öz iradəmi deyil, Məni Göndərən iradəsini yerinə yetirməkdir.

İsaya şəhadət

³¹Əgər Mən Özüm barədə şəhadət etsəydim, şəhadətim etibarlı olmazdı. ³²Lakin Mənim barəmdə şəhadət edən başqasıdır və Mənim barəmdə etdiyi şəhadətin etibarlı olduğunu bilirəm. ³³^kSiz Yəhyanın yanına adamlar göndərdiniz və o, həqiqətə şəhadət etdi. ³⁴Lakin insandan şəhadət qəbul etdiyim üçün deyil, yalnız sizin xilas olmağınız üçün bunları söyləyirəm. ³⁵Yəhya yanan və nur saçan bir çıraq idi, siz bir müddət onun işığında sevinmək istədiniz. ³⁶Amma Mənim barəmdə olan şəhadət Yəhyanın şəhadətindən üstündür. Çünki Atanın Mənə tam yerinə yetirmək üçün tapşırdığı işlər – indi etdiyim bu işlər Mənim barəmdə şəhadət edir ki, Ata Məni göndərib. ³⁷^lMəni göndərən Atanın Özü də Mənim barəmdə şəhadət etdi. Siz heç vaxt nə Onun səsini eşitmisiniz, nə də surətini görmüsünüz. ³⁸Onun kəlamının da sizdə qalmasına imkan vermirsiniz, çünki Onun göndərdiyi Şəxsə inanmırsınız. ³⁹Siz Müqəddəs Yazıları araşdırırsınız. Çünki düşünürsünüz ki, onların vasitəsilə əbədi həyata malik olacaqsınız. Lakin onlar da Mənim barəmdə şəhadət edir, ⁴⁰sizsə həyata malik olmaq üçün Mənə tərəf gəlmək istəmirsiniz.

⁴¹İnsanlardan izzət qəbul etmirəm. ⁴²Ancaq sizi tanıyıb bilirəm ki, ürəyinizdə Allah məhəbbəti yoxdur. ⁴³Mən Atamın adı ilə gəlmişəm, amma siz Məni qəbul etmirsiniz. Əgər bir başqası öz adı ilə gəlsə, onu qəbul edərsiniz. ⁴⁴Siz bir-birinizdən izzət qəbul edirsiniz, bir olan Allahdan gələn izzəti isə axtarmırsınız. Bəs onda necə iman edə bilərsiniz? ⁴⁵Güman etməyin ki, Mən sizi Atanın önündə ittiham edəcəyəm. Sizi ittiham edən ümid bağladığınız Musadır. ⁴⁶Əgər siz Musaya inansaydınız, Mənə də inanardınız, çünki o Mənim barəmdə yazıb. ⁴⁷Lakin onun yazdıqlarına inanmırsınızsa, Mənim sözlərimə necə inanacaqsınız?»

İsa beş min nəfəri doydurur

(Mat. 14:13-21; Mark 6:30-44; Luka 9:10-17)

6

¹Bu hadisələrdən sonra İsa Qalileya – Tiberiya gölünün o biri sahilinə keçdi. ²Böyük bir izdiham Onun ardınca gedirdi, çünki

j 5:29 Dan. 12:2 k 5:33 Yəh. 1:19-27; 3:27-30 l 5:37 Mat. 3:17; Mark 1:11; Luka 3:22

Onun xəstələrlə göstərdiyi əlamətləri görürdü. ³İsa dağa çıxıb şagirdləri ilə oturdu. ⁴Yəhudilərin Pasxa bayramı yaxınlaşırdı.

⁵İsa başını qaldıraraq böyük bir izdihamın yanına gəldiyini görüb Filipə dedi: «Haradan çörək alıb bu adamları yedirək?» ⁶Bu sözləri onu sınamaq məqsədi ilə söylədi, çünki Özü nə edəcəyini bilirdi. ⁷Filip Ona cavab verdi: «Bunlara iki yüz dinarlıq^m çörək də çatmaz ki, hərəsi bir tikə yemək yesin». ⁸Şagirdlərindən biri olan Şimon Peterin qardaşı Andrey Ona dedi: ⁹«Burada beş kiçik arpa çörəyi ilə iki balığı olan bir oğlan var, amma bu qədər adam üçün bunlar nədir ki?» ¹⁰İsa «xalqı yerə oturdun» dedi. Ora otlə örtülmüşdü. Xalq da oturdu. Kişilərin sayı beş minə yaxın idi. ¹¹O zaman İsa çörəkləri götürüb şükür edərək balıqlarla birgə, oturanlaraⁿ – hər kəsə istədiyi qədər payladı. ¹²Onlar yeyib-doyandan sonra İsa şagirdlərinə dedi: «Artıq qalan hissələri toplayın ki, heç bir şey zay olmasın». ¹³Bunları topladılar və beş arpa çörəyini yeyənlərin qabağından qalan hissələrdən on iki zənbil doldurdular. ¹⁴O zaman İsanın göstərdiyi əlaməti görən adamlar «Həqiqətən, dünyaya gəlməli olan peyğəmbər Budur!» deyirdi. ¹⁵İsa bildi ki, adamlar gəlib Onu padşah etmək üçün zorla aparmağa hazırlaşır, buna görə də təkbəşinə dağa çəkildi.

İsa suyun üstü ilə yeriyir
(*Mat. 14:22-33; Mark 6:45-52*)

¹⁶Axşam çatanda İsanın şagirdləri gölə enib ¹⁷bir qayığa mindilər. Onlar gölün o biri sahilində olan Kefernahuma gedirdilər. Qaranlıq düşmüşdü, amma İsa hələ onların yanına gəlməmişdi. ¹⁸Güclü külək əsdiyindən göl dalğalanırdı. ¹⁹Onlar beləcə avar çəkib iyirmi beş ya otuz stadi^j gedəndən sonra gördülər ki, İsa gölün üstü ilə yeriyir və qayığa yaxınlaşır. Qorxdular, ²⁰amma İsa onlara «Mənəm, qorxmayın» dedi. ²¹Onda şagirdlər Onu məmnunluqla qayığa götürdülər. Sonra qayıq o andaca getdikləri sahilə çatdı.

²²Ertəsi gün gölün o biri sahilində qalan xalq başa düşdü ki, orada yalnız bir qayıq^polub, İsa Öz şagirdləri ilə həmin qayığa minməyib, şagirdləri Onsuz gedib. ²³O arada Tiberiyadan digər qayıqlar Rəbb şükür edəndən sonra yemək yedikləri yerin yaxınlığına gəldilər. ²⁴Beləcə xalq İsanın da, şagirdlərinin də orada olmadığını görüb qayıqlara minərək İsanı axtara-axtara Kefernahuma gəldi.

Həyat çörəyi

²⁵İsanı gölün o biri sahilində görəndə «Rabbi, buraya nə vaxt gəldin?» deyə soruşdular. ²⁶İsa onlara cavab olaraq dedi: «Doğrusunu, doğrusunu

^m 6:7 *Yüz dinarlıq* – bir dinar fəhlənin bir günlük maaşına bərabər idi. ⁿ 6:11 *Oturanlara* – bəzi əlyazmalarda *şagirdlərə, şagirdlər də oturanlara*. ^j 6:19 *İyirmi beş ya otuz stadi* – təqribən 5-6 km. ^p 6:22 *Bir qayıq* – bəzi əlyazmalarda *bir qayıq, İsanın şagirdlərinin mindiyi qayıq*.

sizə deyirəm: əlamətlər gördüyünüz üçün deyil, çörək yeyib doyduğunuz üçün Məni axtarırırsınız. ²⁷Keçib-gedən yemək üçün deyil, əbədi həyat verən, daim qalan yemək üçün işlər görün, onu sizə Bəşər Oğlu verəcək. Çünki Ata Allah Ona Öz möhürünü vurub». ²⁸Onlar İsadən soruşdular: «Allahın istədiyi işləri görmək üçün biz nə edək?» ²⁹İsa onlara cavab verdi: «Allahın istədiyi iş budur: Onun göndərdiyi Şəxsə iman edin».

³⁰Onlar İsaya dedilər: «Sən nə əlamət göstərsən ki, görüb Sənə inanaq? Nə iş görəcəksən? ³¹Ata-babalarımız çöldə manna yedi; bu barədə yazılıb: “Onlara yemək üçün göydən çörək verdi”». ³²Onda İsa onlara dedi: «Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: sizə göydən çörək verən Musa deyildi, göydən həqiqi çörəyi sizə verən Atamdır. ³³Çünki Allahın çörəyi budur ki, göydən enir və dünyaya həyat verir». ³⁴Ona dedilər: «Ağa, Sən daim bizə bu çörəyi ver».

³⁵İsa onlara dedi: «Həyat çörəyi Mənəm. Mənim yanıma gələn heç vaxt acmaz, Mənə iman edən heç vaxt susamaz. ³⁶Lakin sizə dedim ki, Məni görürsünüz, amma iman etmirsiniz. ³⁷Atanın Mənə verdiyi şəxslərin hamısı yanıma gələcək və yanıma gələni heç vaxt kənara atmaram. ³⁸Çünki Öz iradəmi deyil, Məni Göndərən iradəsini yerinə yetirmək üçün göydən enmişəm. ³⁹Məni Göndərən iradəsi budur ki, Mənə verdiyi şəxslərin heç birini həlak olmağa qoymayım, lakin son gündə onları dirildim. ⁴⁰Çünki Atamın iradəsi budur ki, Oğulu görüb Ona iman edən hər şəxs əbədi həyata malik olsun və Mən onu son gündə dirildim».

⁴¹Bunun cavabında Yəhudilər İsanın «göydən enmiş çörək Mənəm» sözünə görə deyib ⁴²dedilər: «Bu, ata-anasını tanıdığımız, Yusifin Oğlu olan İsa deyilmi? İndi necə olur ki, “göydən enmişəm” deyir?» ⁴³İsa onlara cavab verdi: «Öz-özünü də deyinməyin. ⁴⁴Əgər Məni göndərən Ata bir kəsi cəzb etməsə, o Mənim yanıma gələ bilməz. Yanıma gələni isə Mən son gündə dirildəcəyəm. ⁴⁵Peyğəmbərlərin kitablarında yazılıb: “Onların hamısını Allah öyrədəcək”. Atadan eşidib öyrənən hər kəs Mənim yanıma gəlir. ⁴⁶Əlbəttə, Allahdan gələn Şəxsdən savayı Atanı heç kəs görməyib, yalnız O, Atanı görüb. ⁴⁷Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: iman edən əbədi həyata malikdir. ⁴⁸Həyat çörəyi Mənəm. ⁴⁹Ata-babalarınız çöldə manna yedilər və öldülər. ⁵⁰Bu isə göydən enən elə bir çörəkdir ki, ondan yeyən şəxs heç vaxt ölməz. ⁵¹Göydən enmiş canlı çörək Mənəm. Əgər kimsə bu çörəkdən yesə, əbədi yaşayar. Dünyanın həyatı üçün verəcəyim çörək Öz ətimdir».

⁵²Bunun cavabında Yəhudilər «Bu Adam yemək üçün Öz ətinə bizə necə verə bilər?» deyib bir-birləri ilə mübahisə etdilər. ⁵³Onda İsa onlara dedi: «Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: Bəşər Oğlunun ətindən yeyib qanından içməsəniz, daxilinizdə həyat olmayacaq. ⁵⁴Mənim ətimdən

yeyib qanımdan içən əbədi həyata malikdir və Mən onu son gündə dirildəcəyəm. ⁵⁵ Çünki Mənim ətim həqiqi yemək, qanım da həqiqi içkidir. ⁵⁶ Mənim ətimdən yeyib qanımdan içən Məndə qalır, Mən də onda qalıram. ⁵⁷ Var olan Ata Məni göndərirdi kimi, Mən də Atanın sayəsində yaşadığım kimi Məndən yeyən də Mənim sayəmdə yaşayacaq. ⁵⁸ Göydən enmiş çörək budur, ata-babalarınızın yediyi^s kimi deyil. Onlar öldülər, amma bu çörəyi yeyən əbədi yaşayacaq. ⁵⁹ İsa bu sözləri Kefernahumda, sinaqoqda təlim öyrədərkən söylədi.

Şagirdlərin çoxu İsanı tərk edir

⁶⁰ Şagirdlərindən bir çoxu bu sözləri eşidəndə dedi: «Bu söz qəlizdir. Bunu kim anlaya bilər?» ⁶¹ Lakin İsa şagirdlərinin buna görə deyindiklərini duyaraq onlara dedi: «Bu söz sizi büdrədirmi? ⁶² Yaxşı, bəs Bəşər Oğlunun əvvəllər olduğu yerə qalxdığını görsəniz, necə? ⁶³ Həyat verən Ruhdur, cismani təbiətinə heç faydası yoxdur. Sizə söylədiyim sözlər Ruh və həyat gətirir. ⁶⁴ Lakin sizin aranızda iman etməyənlər də var». Çünki İsa iman etməyənlərin və Ona xəyanət edəcək adamın kim olduğunu əvvəlcədən bilirdi. ⁶⁵ O dedi: «Buna görə də sizə söylədim ki, əgər Ata bir kəsə imkan verməsə, o Mənim yanıma gələ bilməz».

⁶⁶ Bunlardan sonra şagirdlərinin çoxu İsadan ayrılıb daha Onunla gəzmirdi. ⁶⁷ Onda İsa On İki şagirdə dedi: «Yoxsa siz də Məni tərk etmək istəyirsiniz?» ⁶⁸ Şimon Peter Ona cavab verdi: «Ya Rəbb, biz kimin yanına gedək? Əbədi həyatın sözlərini söyləyən Sənsən. ⁶⁹ Biz də iman etmişik və bilirik ki, Allahın Müqəddəsi^u Sənsən». ⁷⁰ İsa onlara dedi: «Siz On İki şagirdi Mən seçmədimmi? Amma sizdən biri iblisdir». ⁷¹ O bu sözləri Şimon İskaryot oğlu Yəhuda barədə söylədi, çünki On İki şagirddən biri olduğu halda İsaya xəyanət edəcəkdə.

İsa Çardaqlar bayramına gedir

7 ¹ Bu hadisələrdən sonra İsa yalnız Qalileyada gəzirdi. Yəhudi başçılarının Onu öldürməyə çalışdıqlarına görə daha Yəhudeyada gəzmək istəmirdi. ² Yəhudilərin Çardaqlar bayramı yaxınlaşırdı. ³ Qardaşları İsaya dedi: «Buradan çıxıb Yəhudeyaya get ki, şagirdlərin də etdiyin işləri görsün. ⁴ Çünki Özünü məşhur etməyə çalışan adam heç nəyi gizlicə etməz. Sən bunları edirsənsə, Özünü dünyaya tanıtdır». ⁵ Çünki qardaşları da Ona iman etmirdi. ⁶ Onda İsa onlara dedi: «Mənim vaxtım hələ gəlməyib, sizin üçünsə hər vaxt münasibdir. ⁷ Dünya sizə nifrət edə bilməz, amma Mənə nifrət edir, çünki Mən onun əməllərinin

^s 6:58 *Yediyi* – bəzi əlyazmalarda *yediyi manna*. ^t 6:68-69 Mat. 16:16; Mark 8:29; Luka 9:20 ^u 6:69 *Allahın Müqəddəsi* – bəzi əlyazmalarda *Məsih, var olan Allahın Oğlu* (Mat. 16:16). ^v 7:2 Lev. 23:34; Qanun. 16:13

şər olduğuna şəhadət edirəm. ⁸Siz bayrama gedin, Mənsə hələ vaxtım tamam olmadığı üçün bu bayrama getməyəcəyəm». ⁹İsa bu sözləri söylədikdən sonra Qalileyada qaldı.

¹⁰Ancaq Onun qardaşları bayrama gedəndən sonra O da açıq yox, gizlicə bayrama getdi. ¹¹Yəhudi başçıları bayramda İsanı axtararaq «O haradadır?» deyirdilər. ¹²Camaat arasında Onun barəsində çoxlu dedi-qodu gəzirdi. Bəzisi «yaxşı adamdır», başqaları isə «xeyr, xalqı aldadır» deyirdi. ¹³Lakin Yəhudi başçılarının qorxusundan heç kəs Onun barəsində açıq danışmırdı.

¹⁴Artıq bayramın yarısı keçəndə İsa məbədə gedib təlim öyrətməyə başladı. ¹⁵Yəhudi başçıları buna heyrətlənib dedilər: «Bu Adam yaxşı təhsil almadığı halda necə olub ki savadlıdır?» ¹⁶İsa da onlara cavab verdi: «Öyrətdiyim təlim Mənim deyil, Məni Göndərənindir. ¹⁷Kim Onun iradəsini yerinə yetirmək istəyirsə, təlimimin Allahdan olduğunu, yoxsa Özümdən söylədiyimi biləcək. ¹⁸Özümdən söyləyən öz izzətini axtarır, lakin Onu Göndərənə izzət axtaran Şəxs haqdır, Onda yalan olmaz. ¹⁹Qanunu sizə Musa vermədimi? Amma heç biriniz Qanuna əməl etmirsiniz. Niyə Məni öldürməyə çalışırsınız?» ²⁰Xalq cavab verdi: «Səndə cin var. Kim Səni öldürməyə çalışır?» ²¹İsa onlara dedi: «Mən bir iş gördüm və hamınız buna heyrətlənirsiniz. ²²» Musa sizə sünnət etməyi buyurdu, amma Musa yox, ata-babalarınız bunun əsasını qoydu. Siz Şənbə günü də adamı sünnət edirsiniz. ²³» Musanın Qanunu pozulmasın deyər Şənbə günü adam sünnət edilir; bəs Şənbə günü bir adamı tamam sağaltdığıma görə Mənə niyə qəzəblənirsiniz? ²⁴Zahirə görə mühakimə etməyin, ədalətlə mühakimə edin».

İsa Məsihdirmi?

²⁵Onda Yerusəlimlilərin bəzisi dedi: «Öldürməyə çalışdılar Bu deyilmi? ²⁶Budur, O açıq danışır, amma Ona bir söz demirlər. Bəlkə rəhbərlər, doğrudan da, Onun Məsih olduğunu öyrəndilər? ²⁷Ancaq bu adamın haradan olduğunu bilirik, halbuki Məsih gələndə Onun haradan olduğunu heç kəs bilməyəcək». ²⁸İsa məbəddə təlim öyrədərkən nida edib dedi: «Doğrudan da, Məni tanıyırsınızmı, haradan gəldiyimi bilirsinizmi? Mən Özümdən gəlmədim, lakin Məni Göndərən haqdır. Siz Onu tanımırsınız, ²⁹Mənsə Onu tanıyıram, çünki Ondan gəlmişəm və O Məni göndərdi». ³⁰Bu sözlərə görə İsanı tutmağa çalışdılar, lakin heç kəs Ona toxunmadı, çünki vaxtı hələ çatmamışdı. ³¹Ancaq xalq arasından çoxu Ona iman edib dedi: «Məsih gələndə bu Adamın etdiklərindən çox əlamət göstərəcəkmiz?»

³²Fariseylər xalqın İsa haqqında belə dedi-qodu etdiyini eşitdilər. Başçı kahinlər və fariseylər Onu tutmaq üçün mühafizəçilər göndərdi.

³³İsa dedi: «Bir az müddət də Mən sizinlə olacağam, sonra isə Məni Göndərənin yanına gedəcəyəm. ³⁴Siz Məni axtarıb tapmayacaqsınız və Mənim olacağım yerə gələ bilməzsınız». ³⁵Bunun cavabında Yəhudilər öz aralarında dedilər: «Bu Adam hara gedəcək ki, Onu tapa bilməyəcəyik? Yunanlar arasına səpələnmiş Yəhudilərin yanına gedib Yunanlaramı təlim öyrədəcək? ³⁶«Siz Məni axtarıb tapmayacaqsınız və Mənim olacağım yerə siz gələ bilməzsınız» sözü ilə nə demək istəyir?»

³⁷Bayramın sonuncu, təntənəli günündə İsa qalxıb nida edərək dedi: «Kim susayıbsa, yanıma gəlib içsin. ³⁸Müqəddəs Yazılarda deyildiyi kimi, Mənə iman edənin daxilindən həyat suyu axan çaylar çıxacaq». ³⁹Bunu Ona iman edənlərin alacaqları Ruh barədə söylədi. Ruh isə hələ yox idi, çünki İsa hələ izzətlənməmişdi.

⁴⁰Xalqın bir qismi bu sözləri eşidəndə «Bu, doğrudan da, gəlməli olan peyğəmbərdir» dedilər. ⁴¹Başqaları isə «Bu, Məsihdir» söylədi, ancaq bəziləri dedi: «Nə? Məsih Qalileyadanmı gəlir? ⁴²^bMəgər Müqəddəs Yazılarda deyilmir ki, Məsih Davudun nəslindən, Davudun yaşadığı Bet-Lexem kəndindən gəlir?» ⁴³Beləcə İsa barədə xalq arasında fikir ayrılığı oldu. ⁴⁴Bəziləri Onu tutmaq istədi, amma heç kəs Ona toxunmadı.

Yəhudi başçılarının imansızlığı

⁴⁵Buna görə də mühafizəçilər başçı kahinlərin və fariseylərin yanına qayıtdılar. Onlar mühafizəçilərdən «Niyə Onu gətirmədiniz?» deyə soruşdu. ⁴⁶Mühafizəçilər cavab verdilər: «Hələ indiyəcən heç bir insan belə danışmayıb». ⁴⁷Fariseylər onlara dedilər: «Yoxsa sizi də aldadıb? ⁴⁸Gör bir rəhbər yaxud bir farisey Ona iman etdimi? ⁴⁹Bu Qanunu bilməyən xalqa gəlincə, onlar lənətə gəlib!» ⁵⁰^cAralarından biri – bundan qabaq^d İsanın yanına gələn Nikodim onlara dedi: ⁵¹«Qanunumuza görə, bir adama qulaq asmadan və nə etdiyini bilmədən onu mühakimə etmək doğrudurmu?» ⁵²Onlar Nikodimə dedi: «Bəlkə sən də Qalileyadansan? Araşdırsan, görərsən ki, Qalileyadan peyğəmbər çıxmaz».

İsa və zinakar qadın

⁵³Bundan sonra hər kəs öz evinə getdi.

8 ¹Lakin İsa Zeytun dağına getdi. ²Səhər tezdən yenə məbədə gəldi. Bütün xalq Onun yanına toplaşdı, O da oturub onlara təlim öyrətməyə başladı. ³İlahiyyatçılar və fariseylər zina üstündə tutulmuş bir qadını oraya gətirdilər. Onu ortaya çıxarıb ⁴İsaya dedilər: «Müəllim, bu qadın zina edərkən əməlində yaxalandı. ⁵^eQanunda Musa bizə əmr edib

^y 7:37 Lev. 23:36 ^z 7:38 Sül. 18:4; Yeş. 58:11; Yez. 47:1; Zək. 14:8

^a 7:40 Qanun. 18:15-18 ^b 7:42 2Şam. 7:12; Mik. 5:2 ^c 7:50 Yəh. 3:1-2 ^d 7:50 Bundan qabaq – bəzi əlyazmalarda *gəcə ikən*. ^e 8:5 Lev. 20:10; Qanun. 22:22-24

ki, belələrini daşqalaq edək. Bəs Sən nə deyirsən?» ⁶Bunu İsanı sınamaq üçün deyirdilər, Onu ittiham etmək üçün bəhanə axtarırdılar. Amma İsa əyilib barmağı ilə yerə yazı yazmağa başladı. ⁷Ondan təkrar soruşduqları zaman dikəlib onlara dedi: «Sizdən kim günahsızdırsa, qadına birinci daş atsın». ⁸Sonra yenə əyilib yerə yazı yazdı. ⁹Bu sözləri eşidənlər başda ağsaqqallar olmaqla bir-bir oradan uzaqlaşdılar. İsanı tək qoydular, qadın da ortada idi. ¹⁰İsa dikəlib ona dedi: «Qadın, onlar hara getdilər? Bəs heç kim səni məhkum etmədi?» ¹¹Qadın «heç kim, Ağsa» dedi. Onda İsa dedi: «Mən də səni məhkum etmirəm, get, daha günah etmə».^f

Doğru şəhadət

¹²8Sonra İsa yenə xalqa dedi: «Dünyanın nuru Mənəm. Mənim ardımcı gələn heç vaxt qaranlıqda gəzməyəcək, həyat nuruna malik olacaq». ¹³^hFariseylər Ona dedilər: «Sən Öz barəndə şəhadət edirsən, Sənin şəhadətin etibarlı deyil». ¹⁴İsa onlara cavab verdi: «Mən Öz barəmdə şəhadət etsəm də, şəhadətim etibarlıdır, çünki haradan gəlib hara gedəcəyimi bilirəm. Sizsə Mənim haradan gəlib hara gedəcəyimi bilmirsiniz. ¹⁵Siz bəşər qaydalarına görə mühakimə edirsiniz, Mənsə heç kəsi mühakimə etmirəm. ¹⁶Mən mühakimə etsəm də, verdiyim hökm doğrudur, çünki tək deyiləm, Məni göndərən Ata da Mənimlədir. ¹⁷ⁱSizin Qanununuzda da yazılıb ki, iki nəfərin şəhadəti etibarlıdır. ¹⁸Mən Öz barəmdə şəhadət edirəm, Məni göndərən Ata da Mənim barəmdə şəhadət edir». ¹⁹Onda İsadan soruşdular: «Atan haradadır?» İsa cavab verdi: «Siz nə Məni, nə də Atamı tanıyırsınız. Əgər Məni tanısaydınız, Atamı da tanıyardınız». ²⁰İsa bu sözləri məbəddə, nəzir qutuları olan yerdə təlim öyrədərkən söylədi. Heç kəs də Onu tutmadı, çünki vaxtı hələ gəlməmişdi.

²¹Sonra İsa yenə onlara dedi: «Mən çıxıb gedirəm, siz Məni axtaracaqsınız və öz günahınız içində öləcəksiniz. Siz Mənim gedəcəyim yerə gələ bilməzsiniz». ²²Onda Yəhudilər dedilər: «Məgər O Özünü öldürəcək ki, “siz Mənim gedəcəyim yerə gələ bilməzsiniz” deyir?» ²³İsa onlara dedi: «Siz aşağıdansınız, Mən yuxarıdanam, siz bu dünyadansınız, Mənsə bu dünyadan deyiləm. ²⁴Buna görə də sizə “günahlarınız içində öləcəksiniz” dedim. Əgər inanmasanız ki, Mən Oyam, günahlarınız içində öləcəksiniz». ²⁵Onda «Sən Kimsən?» deyərək İsadan soruşdular. İsa onlara dedi: «Əvvəlcədən sizə nə söyləyirəmsə, Oyam. ²⁶Sizin barənizdə söyləyəcəyim və mühakimə edəcəyim çox şeylər var. Lakin Məni göndərən haqdır və Mən Ondan eşitdiklərimi dünyaya söyləyirəm». ²⁷İsanın onlara Ata barədə danışdığını anlamadılar. ²⁸Onda İsa dedi:

^f 7:53–8:11 Ən qədim yunan əlyazmalarında bu ayələr yoxdur. ^g 8:12 Mat. 5:14; Yəh. 9:5
^h 8:13 Yəh. 5:31 ⁱ 8:17 Qanun. 17:6; 19:15

«Bəşər Oğlunu yuxarı qaldırdığınız vaxt biləcəksiniz ki, Mən Oyam və Özümdən bir şey etmirəm, ancaq Ata Mənə necə öyrədibsə, o cür danışiram. ²⁹Məni Göndərən Mənimlədir. O Məni tək qoymadı, çünki Mən daim Onun xoşuna gələnləri edirəm». ³⁰İsa bu sözləri söylədiyi zaman bir çox adam Ona iman etdi.

İbrahim övladları və iblis övladları

³¹O zaman İsa Ona inanmış Yəhudilərə dedi: «Əgər siz Mənim sözümə sadıq qalsanız, həqiqətən, Mənim şagirdlərimsiniz. ³²Onda siz həqiqəti biləcəksiniz və həqiqət sizi azad edəcək». ³³Yəhudilər İsaya cavab verdilər: «Biz İbrahimin nəslindənik, heç kəsə heç vaxt kölə olmamışıq. Bəs Sən niyə “azad olacaqsınız” deyirsən?» ³⁴İsa onlara dedi: «Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: günah edən hər kəs günahın köləsidir. ³⁵Kölə evdə daim qalmaz, oğulsa daim qalar. ³⁶Buna görə də əgər Oğul sizi azad etsə, həqiqətən də, azad olacaqsınız. ³⁷İbrahimin nəslindən olduğunuzu bilirəm, ancaq bununla belə, Məni öldürməyə çalışırsınız. Çünki Mənim sözüm sizin ürəyinizdə yer tapmır. ³⁸Mən Atanın yanında gördüklərimi söyləyirəm, sizsə öz atanızdan eşitdiklərinizi^k yerinə yetirirsiniz».

³⁹Onlar İsanın cavabında «bizim atamız İbrahimdir» dedilər. İsa onlara dedi: «İbrahimin övladları olsaydınız, İbrahimin etdiyi əməlləri edərdiniz. ⁴⁰Sizsə indi Məni – Allahdan eşitdiyi həqiqəti sizə söyləyən Adanı öldürməyə çalışırsınız. İbrahim belə etmədi. ⁴¹Siz öz atanızın əməllərini edirsiniz». Ona dedilər: «Biz zinadan doğulmamışıq, bizim bir Atamız var, O da Allahdır». ⁴²İsa onlara dedi: «Əgər Allah sizin Atanız olsaydı, Məni sevardınız, çünki Mən Allahdan çıxıb gəlmişəm və indi buradayam. Mən Özümdən gəlmədim, lakin O Məni göndərdi. ⁴³Söylədiyimi niyə anlamırsınız? Çünki Mənim sözümü dinləyə bilmirsiniz. ⁴⁴Siz atanız iblisdənsiniz və atanızın arzularını yerinə yetirmək istəyirsiniz. O, başlanğıcdan qatil idi və həqiqətə sadıq qalmadı, çünki onda həqiqət yoxdur. Yalan söyləyəndə öz xasiyyətinə görə söyləyir, çünki yalançıdır və yalanın atasıdır. ⁴⁵Mənsə həqiqəti söylədiyim üçün siz Mənə inanmırsınız. ⁴⁶Sizdən kim sübut edər ki, Mən bir günah etmişəm? Mən həqiqəti söyləyirəmsə, niyə Mənə inanmırsınız? ⁴⁷Allahdan olan şəxs Allahın sözlərini dinləyər. Sizsə dinləmirsiniz, çünki Allahdan deyilsiniz».

İsanın izzəti

⁴⁸Yəhudilər cavabında Ona dedilər: «Sən Samariyalısan və Səndə cin var. Məgər doğru demirikmi?» ⁴⁹İsa cavab verdi: «Məndə cin yoxdur,

^j 8:33 Mat. 3:9; Luka 3:8 ^k 8:38 Atanızdan eşitdiklərinizi – bəzi əlyazmalarda *atanızın yanında gördüklərinizi*.

amma Atama hörmət edirəm, sizsə Məni hörmətdən salırsınız. ⁵⁰ Mən Özümə izzət axtarmıram, Mənə izzət axtaran və bu işi mühakimə edən Biri var. ⁵¹ Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: kim Mənim sözümə riayət edərsə, heç vaxt ölüm görməyəcək». ⁵² Yəhudilər Ona dedilər: «İndi bildik ki, Səndə cin var. İbrahim də öldü, peyğəmbərlər də. Amma Sən “kim Mənim sözümə riayət edərsə, heç vaxt ölməyəcək” deyirsən. ⁵³ Yoxsa Sən atamız İbrahimdən də üstünsən? O da öldü, peyğəmbərlər də. Axı Sən Özünü kim sayırsan?» ⁵⁴ İsa cavab verdi: «Əgər Mən Özümü izzətləndirəmsə, Mənim izzətim heçdir, amma Məni izzətləndirən Atamdır. Siz Onun barəsində “Allahımızdır” deyirsiniz, ⁵⁵ lakin Onu tanımırırsınız. Mənsə Onu tanıyıram. Əgər “Onu tanımıram” desəydim, sizin kimi yalançı olardım. Lakin Mən Onu tanıyıram və sözünə riayət edirəm. ⁵⁶ Atanız İbrahim Mənim günümü görəcəyi üçün şad oldu, görüb sevindi». ⁵⁷ Buna görə Yəhudilər Ona dedilər: «Sənin heç əlli yaşın yoxdur, İbrahimi necə görmüsən?» ⁵⁸ İsa onlara dedi: «Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: İbrahim olmazdan qabaq Var Olan Mənəm». ⁵⁹ O zaman İsanı daşqalaq etmək üçün yerdən daş götürdülər, ancaq İsa gizləndi və məbəddən çıxdı.^m

Kor adamın sağlması

9 ¹ İsa yolla gedərkən anadangəlmə kor bir adam gördü. ² Şagirdləri Ondan soruşdu: «Rabbi, kim günah etdi ki, bu adam kor doğuldu: özü, yoxsa ata-anası?» ³ İsa cavab verdi: «Nə özü günah etdi, nə də ata-anası. Amma Allahın işləri onun həyatında görünsün deyə belə oldu. ⁴ Nə qədər ki gündüzdür, Məni Göndərənin işlərini görməliyik.” Tezliklə gecə gəlir, o zaman heç kim işləyə bilməz. ⁵ Dünyada olduğum müddətdə dünyanın nuru Mənəm». ⁶ Bu sözləri deyəndən sonra yerə tüpürdü, tüpürcləklə palçıq düzəltdi və palçığı kor adamın gözlərinə sürtdü. ⁷ Sonra ona dedi: «Get, Şiloah hovuzunda yuyun». «Şiloah» «göndərilmiş» deməkdir. O da gedib yuyundu və gözləri açılmış halda qayıtdı. ⁸ Qonşuları və əvvəllər onu bir dilənçi kimi^p tanıyanlar deyirdilər: «Əvvəllər oturub dilənən adam bu deyilmi?» ⁹ Bəzisi «odur» dedi, bəzisi «xeyr, amma ona oxşayır» dedi. Özü isə «mənəm» dedi. ¹⁰ Ondən «Elə isə gözlərin necə açıldı?» deyə soruşdular. ¹¹ O cavab verdi: «İsa deyilən Adam palçıq düzəldib gözlərimə sürtdü və mənə “Şiloah hovuzuna get, yuyun” dedi, mən də gedib yuyundum və gözlərim açıldı». ¹² Ondən «Bəs İsa haradadır?» deyə soruşdular. O isə «bilmirəm» dedi.

¹ 8:58 Çıx. 3:14; Yəh. 1:1; 8:24,28; Vəhy 1:4-6,8 ^m 8:59 Məbəddən çıxdı – bəzi əlyazmalarda onların arasından keçərək məbəddən çıxdı. Sonra yoluna davam etdi.

ⁿ 9:4 Görməliyik – bəzi əlyazmalarda görməliyəm. ^j 9:5 Mat. 5:14; Yəh. 8:12 ^p 9:8 Bir dilənçi kimi – bəzi əlyazmalarda kor olanda.

Fariseylərin istintaqı

¹³ Əvvəllər kor olan adamı fariseylərin yanına apardılar. ¹⁴ İsanın palçıq düzəldib onun gözlərini açdığı gün Şənbə günü idi. ¹⁵ Fariseylər o adamdan gözlərinin necə açıldığını soruşdular. O adam da onlara dedi: «O mənim gözlərimə palçıq qoydu, mən də yuyundum və indi görürəm». ¹⁶ Onda fariseylərdən bəzisi dedi: «Bu Adam Allahdan gəlməyib, çünki Şənbə gününə riayət etmir». Başqaları isə dedi: «Günahkar adam belə əlamətləri necə göstərə bilər?» Onların arasında fikir ayrılığı düşdü. ¹⁷ Onda yenə kor adamdan soruşdular: «Bəs sən bu Adam barədə nə deyirsən? Axı O sənin gözlərini açdı». Kor adam «O, peyğəmbərdir» dedi.

¹⁸ Yəhudi başçıları gözləri açılmış adamın ata-anasını çağırmayınca onun kor olub gözləri açıldığına inanmadılar. ¹⁹ Ata-anasından soruşdular: «Kor doğulduğunu söylədiyiniz oğlunuz budurmu? Elə isə necə olur ki, indi görür?» ²⁰ Ata-anası dedi: «Bilirik ki, bu bizim oğlumuzdur və kor doğulub. ²¹ Ancaq bilmirik ki, indi necə görür ya gözlərini kim açıb. Özündən soruşun. Həddi-bülüğa çatıb, qoy özü barədə özü danışsın». ²² Ata-anası Yəhudi başçılarından qorxduqları üçün bu sözləri söylədilər, çünki Yəhudi başçıları artıq qərara almışdılar ki, İsanın Məsih olduğunu iqrar edən hər kəs sinaqoqdan qovulsun. ²³ Buna görə də o adamın ata-anası «həddi-bülüğa çatıb, özündən soruşun» dedi.

²⁴ Yəhudi başçıları əvvəllər kor olan adamı ikinci dəfə çağırıb ona dedilər: «Allahın izzəti naminə doğru söylə. Biz bu Adamın günahkar olduğunu bilirik». ²⁵ O da cavab verdi: «O Adamın günahkar olub-olmadığını bilmirəm. Bir şeyi bilirəm ki, əvvəl kor idim, amma indi görürəm». ²⁶ Ondan soruşdular: «O sənə nə etdi? Gözlərini necə açdı?» ²⁷ Onlara cavab verdi: «İndicə sizə söylədim, amma qulaq asmadınız. Niyə bunu yenə eşitmək istəyirsiniz? Bəlkə siz də Onun şagirdi olmaq istəyirsiniz?» ²⁸ Onu söyüb dedilər: «Onun şagirdi sənsən, bizsə Musanın şagirdləriyik. ²⁹ Biz Allahın Musa ilə danışdığını bilirik, bu Adamınsa haradan gəldiyini bilmirik». ³⁰ O adam onlara dedi: «Qəribədir ki, siz Onun haradan gəldiyini bilmirsiniz, amma O mənim gözlərimi açdı. ³¹ Allahın günahkarlara qulaq asmadığını bilirik, lakin mömin olub Allahın iradəsinə əməl edən adama Allah qulaq asır. ³² Əzəldən bəri eşidilməyib ki, kimsə anadangəlmə kor bir adamın gözlərini açsın. ³³ Əgər bu Adam Allahdan gəlməsəydi, heç nə edə bilməzdi». ³⁴ Onlar o adama cavab verdilər: «Başdan-ayağa günah içində doğuldun. İndi sənmi bizə dərs verirsən?» Onda onu bayıra atdılar.

Ruhani korluq

³⁵ O adamı bayıra atdıqlarını İsa eşitdi və onu tapıb dedi: «Sən Bəşər Oğluna^q iman edirsənmi?» ³⁶ O soruşdu: «Ağa, O kimdir ki, Ona iman edim?» ³⁷ İsa

^q 9:35 *Bəşər Oğluna* – bəzi əlyazmalarda *Allahın Oğluna*.

ona dedi: «İndi gördüyün və səninlə danışan Adam Odur». ³⁸O da «ya Rəbb, iman edirəm» dedi və İsayə səcdə etdi. ³⁹İsa dedi: «Mühakimə etmək üçün bu dünyaya gəldim ki, qoy görməyənlər görsün, görənlərsə kor olsun».

⁴⁰Onun yanında olan bəzi fariseylər bu sözləri eşidib «Yoxsa biz də koruq?» deyə Ondən soruşdular. ⁴¹İsa onlara dedi: «Əgər kor olsaydınız, günahınız olmazdı. Amma indi “görürük” dediyiniz üçün günahınız üstünüzdə qalır.

Yaxşı çoban

10 ¹Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: qoyun ağılına qapıdan girməyib başqa yerdən aşan oğru və quldurdu. ²Amma qapıdan girən qoyunların çobanıdır. ³Keşikçi qapını onun üzünə açar və qoyunlar onun səsinə qulaq asar. O da öz qoyunlarını adları ilə çağırır və onları çölə çıxarar. ⁴Öz qoyunlarının hamısını çölə çıxarandan sonra onların önündə gedər və qoyunlar da ardınca gedər, çünki onun səsinə tanıyırlar. ⁵Amma yad adamın ardınca getməzlər, ondan qaçarlar, çünki yad adamların səsinə tanımazlar». ⁶İsa bu məsəli onlara söylədi, amma onlar İsanın sözlərinin mənasını anlamadılar.

⁷İsa yenə onlara dedi: «Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: qoyunların qapısı Mənəm. ⁸Məndən əvvəl gələnlərin hamısı oğru və quldur idi, amma qoyunlar onlara qulaq asmadı. ⁹Qapı Mənəm, kim Məndən girərsə, xilas olar, girib-çıxar və özünə otlaq tapar. ¹⁰Oğru yalnız qarət etmək, öldürmək və tələf etmək üçün gəlir. Mənsə gəldim ki, onlar həyata, bol həyata malik olsun. ¹¹Yaxşı çoban Mənəm, yaxşı çoban qoyunlar uğrunda canını qurban verir. ¹²Qoyunların çobanı olmayan muzdur isə canavarın gəldiyini görəndə onları atıb qaçar, çünki qoyunların sahibi deyil. Canavar da onları qapıb pərən-pərən salar. ¹³Muzdur qaçar, çünki muzdurdur, qoyunlar üçün qayğı çəkməz. ¹⁴⁻¹⁵ Yaxşı çoban Mənəm. Necə ki Ata Məni tanıyır və Mən Atanı tanıyıram, eləcə də özümünküləri tanıyıram, özümünkülər də Məni tanıyır. Mən quzular uğrunda canımı qurban verirəm. ¹⁶Bu ağıldan olmayan başqa quzularım var ki, onları da gətirməliyəm. Onlar da səsimi eşidəcək, beləcə tək sürü, tək Çoban olacaq.

¹⁷Buna görə də Ata Məni sevir, çünki Mən canımı qurban verirəm ki, sonra onu geri alım. ¹⁸Canımı Məndən heç kəs ala bilməz, amma onu Özüm verirəm. Onu verməyə də, sonra geri almağa da ixtiyarım var. Bu əmrə Atamdan almışam».

¹⁹Bu sözlər üstündə Yəhudilər arasında yenə fikir ayrılığı düşdü.

²⁰Onların çoxu dedi: «Onda cin var, dəlildir. Niyə Ona qulaq asırsınız?»

²¹Başqaları isə dedilər: «Bunlar cinə tutulmuş adamın sözləri deyil. Cin heç kor adamın gözlərini açə bilərmi?»

Yəhudilərin İsa ilə mübahisəsi

²² O vaxt Yerusəlimdə Təqdis bayramı keçirilirdi. Qış idi. ²³ İsa məbədin həyatında olan Süleymanın eyvanında gəzirdi. ²⁴ Yəhudilər İsanın ətrafına yığılıb Ona dedilər: «Nə vaxta qədər ürəyimizi intizarda saxlayacaqsan? Əgər Sən Məsihsənsə, bizə açıq söylə». ²⁵ İsa onlara cavab verdi: «Sizə söylədim, ancaq buna inanmırsınız. Atamın adı ilə gördüyüm işlər Mənim barəmdə şəhadət edir. ²⁶ Amma siz inanmırsınız, çünki^s Mənim quzularımdan deyilsiniz. ²⁷ Quzularım səsimi eşidir, Mən də onları tanıyıram və Mənim ardımca gəlirlər. ²⁸ Mən onlara əbədi həyat verirəm. Onlar heç vaxt həlak olmayacaq və heç kim onları əlimdən qapmayacaq. ²⁹ Onları Mənə verən Atam hamıdan böyükdür. Onları heç kim Atanın əlindən qapa bilməz. ³⁰ Mən və Ata birik».

³¹ Yəhudilər yenə yerdən daş götürdülər ki, Onu daşqalaq etsinlər. ³² İsa onlara dedi: «Sizə Atadan gələn çoxlu yaxşı iş göstərdim. Siz bunların hansına görə Məni daşqalaq etmək istəyirsiniz?» ³³ Yəhudilər Ona cavab verdilər: «Səni yaxşı işinə görə deyil, insan olduğun halda Özünü Allah sayaraq küfr etdiyinə görə daşqalaq edirik». ³⁴ İsa onlara dedi: «Məgər sizin öz Qanununuzda yazılmayıb ki, “demişəm: ‘Siz allahlarsınız’»? ³⁵ Allah Öz kəlamını göndərdiyi adamlara “allahlarsınız” deyir. Müqəddəs Yazı ki pozula bilməz. ³⁶ Bəs siz niyə “Allahın Oğluyam” dediyim üçün Mənə – Atanın təqdis edib dünyaya göndərdiyi Şəxsə “küfr edirsən” deyirsiniz? ³⁷ Əgər Atamın işlərini görmürəmsə, Mənə inanmayın. ³⁸ Amma bu işləri görürəmsə, Mənə inanmasanız da, bunlara inanın. Onda Atanın Məndə, Mənim də Atada olduğumu anlayıb bilərsiniz». ³⁹ Onlar yenə İsanı tutmağa çalışdı, amma O, əllərindən sıyrılıb çıxdı.

⁴⁰ İsa yenə İordanın o biri sahilinə, Yəhyanın əvvəllər vəftiz etdiyi yerə getdi və orada qaldı. ⁴¹ Çoxlu adam Onun yanına gəlib dedi: «Yəhya heç bir əlamət göstərməsə də, onun bu Adam barədə dediyi bütün sözlər doğru çıxdı». ⁴² Bir çox adam da orada İsaya iman etdi.

İsa ölən Lazarı dirildir

11 ¹ Lazar adlı bir adam xəstələnmişdi. O, Məryəmlə bacısı Martanın yaşadığı Bet-Anya kəndindən idi. ² Rəbbin üzərinə ətirli yağ çəkib ayaqlarını saçları ilə silən həmin Məryəm idi. Xəstələnən Lazar onun qardaşı idi. ³ Bu səbəbdən iki bacı «ya Rəbb, sevdiyin adam xəstədir» deyərək İsaya xəbər göndərdi. ⁴ İsa bunu eşidib dedi: «Bu xəstəliyin nəticəsi ölüm yox, Allahın izzəti və Allah Oğlunun bununla izzət qazanması olacaq».

^s 10:26 *Çünkü* – bəzi əlyazmalarda *çünkü sizə dediyim kimi*. ^t 10:33 Lev. 24:16

^u 10:34 Zəb. 82:6 ^v 10:40 Yəh. 1:28 ^w 11:1 Luka 10:38-39 ^x 11:2 Yəh. 12:3

⁵İsa Martanı, onun bacısını və Lazarı sevirdi. ⁶Buna görə də Lazarın xəstələndiyini eşidəndə olduğu yerdə daha iki gün qaldı. ⁷Sonra isə şagirdlərə «yənə Yəhudeyaya gedək» dedi. ⁸Şagirdlər Ona dedilər: «Rabbi, oradakı Yəhudilər bir az əvvəl Səni daşqalaq etməyə çalışırdı. Sən yenə də oraya qayıdırsan?» ⁹İsa cavab verdi: «Gündə on iki saat yoxdurmu? Kim gündüz vaxtı gəzərsə, büdrəmər, çünki bu dünyanın nurunu görür. ¹⁰Lakin kim gecə vaxtı gəzərsə, büdrəyər, çünki daxilində nur yoxdur». ¹¹İsa bu sözləri söylədikdən sonra onlara dedi: «Dostumuz Lazar uyuyub. Mən onu oyatmaq üçün gedirəm». ¹²Onda şagirdlər Ona dedilər: «Əgər uyuyubsa, sağalacaq». ¹³İsa onun ölümü barədə danışmışdı, amma onlar elə bildilər ki, yuxuya getdiyini söyləyib. ¹⁴Onda İsa onlara açıqca dedi: «Lazar ölüb. ¹⁵Mən də sizin uğrunuzda, iman etməyiniz üçün orada olmadığımıza sevinirəm. Amma gəlin onun yanına gedək». ¹⁶«Əkiz» adlanan Tomas o biri şagirdlərə dedi: «Biz də gedək ki, Onunla ölək».

¹⁷İsa gəlib Lazarın artıq dörd gündən bəri qəbirdə olduğunu bildi. ¹⁸Bet-Anya ilə Yerusəlim arasında on beş stadi^γ məsafə var idi. ¹⁹Bir çox Yəhudi Marta və Məryəm qardaşlarının ölümünə görə təsəlli verməyə gəlmişdi. ²⁰Marta İsanın gəldiyini eşidəndə Onu qarşılamağa çıxdı, ancaq Məryəm evdə oturmuşdu. ²¹Marta İsaya dedi: «Ya Rəbb, əgər Sən burada olsaydın, qardaşım ölməzdi. ²²Ancaq bilirəm ki, Sən indi də Allahdan nə diləsən, O Sənə verəcək». ²³İsa ona «qardaşın diriləcək» dedi. ²⁴Marta Ona dedi: «Bilirəm ki, dirilmə zamanı, son gündə o da diriləcək». ²⁵İsa ona dedi: «Dirilmə və həyat Mənəm. Mənə iman edən ölsə də, yaşayar, ²⁶yaşayıb Mənə iman edən də heç vaxt ölməz. Buna inanırsanmı?» ²⁷Marta Ona cavab verdi: «Bəli, ya Rəbb, inanıram ki, dünyaya gəlməli olan Allahın Oğlu Məsih Sənsən».

²⁸Marta bunu söylədikdən sonra gedib bacısı Məryəmi gizlicə çağırdı və dedi: «Müəllim buradadır, səni çağırır». ²⁹Məryəm bunu eşidən kimi tez qalxıb İsanın yanına getdi. ³⁰İsa hələ kəndə girməyib Martanın Onu qarşıladiğı yerdə qalmışdı. ³¹Məryəmlə birgə evdə olan və ona təsəlli verən Yəhudilər qadının tez qalxıb bayıra çıxdığını görəndə elə bildilər ki, ağlamaq üçün qəbirin yanına gedir. Buna görə də onun ardınca getdilər. ³²Məryəm İsanın olduğu yerə gəlib Onu gördü və ayaqlarına düşüb dedi: «Ya Rəbb, əgər Sən burada olsaydın, qardaşım ölməzdi». ³³İsa onun və yanında gələn Yəhudilərin ağladığını görəndə əhvalı pozuldu və təlaşa düşdü. ³⁴İsa onlardan «Mərhumu haraya qoymusunuz?» deyər soruşdu. Ona «Ağa, gəl bax» dedilər. ³⁵İsa ağladı. ³⁶Onda Yəhudilər «Bax onu necə də sevirmiş!» söylədilər. ³⁷Lakin onlardan bəzisi dedi: «Korun gözlərini açan bu Şəxs bir şey edə bilməzdi ki, bu adam ölməsin?»

³⁸O zaman İsa yenə əhvalı pozulmuş halda qəbirin yanına gəldi. Qəbir bir mağara idi və ağzına daş qoyulmuşdu. ³⁹İsa «daşı götürün» dedi.

^γ 11:18 On beş stadi – təqribən 3 km.

Mərhumun bacısı Marta Ona dedi: «Ya Rəbb, artıq iylənib, çünki öldüyü dörd gündür». ⁴⁰İsa dedi: «Axı Mən sənə söyləmədimmi, iman etsən, Allahın izzətini görəcəksən?» ⁴¹Beləcə daşı^z götürdülər. İsa da başını yuxarı qaldıraraq dedi: «Ey Ata, Məni eşitdiyən üçün Sənə şükür edirəm. ⁴²Bilirəm ki, Məni həmişə eşidirsən. Lakin bunu ətrafımda duran xalq üçün söylədim ki, Məni Sən göndərdiyinə inansınlar». ⁴³Bu sözləri söylədikdən sonra «Lazar, bayıra çıx!» deyərək qışqırdı. ⁴⁴Ölü də bayıra çıxdı. Onun əl-ayağı sarğılarla və üzü dəsmalla bağlanmışdı. İsa onlara «onu açın və buraxın getsin» dedi.

⁴⁵Onda Məryəmin yanına gələn və İsanın nə etdiyini görən Yəhudilərin bir çoxu Ona iman etdi. ⁴⁶Lakin onlardan bəzisi farisəylərin yanına gedib İsanın nə etdiyini onlara danışdı.

Farisəylərin İsanı öldürmək niyyətləri
(Mat. 26:1-5; Mark 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁷Onda başçı kahinlər və farisəylər Ali Şuranı toplayıb dedilər: «Nə edək? Bu Adam çoxlu əlamət göstərir. ⁴⁸Əgər Ona mane olmasaq, hamı Ona iman edəcək. Romalılar da gəlib məbədimizi və millətimizi məhv edəcək». ⁴⁹Orada olanlardan biri, həmin il baş kahin olan Qayafa onlara dedi: «Siz heç nə bilmirsiniz. ⁵⁰Baş düşmürsünüz ki, bütün bu millətin məhv olmağındansa bir Adamın xalq uğrunda ölməsi sizin üçün^a daha yaxşıdır?» ⁵¹O bu sözləri özündən söyləmədi, lakin o il baş kahin olduğu üçün peyğəmbərlik edib xəbər verdi ki, İsa bu millətin uğrunda – ⁵²təkcə millətin uğrunda deyil, Allahın hər tərəfə səpələnmiş övladlarını bir yerə toplamaq üçün öləcək. ⁵³Beləcə o gündən etibarən İsanı öldürməyi qərara aldılar.

⁵⁴Buna görə də İsa daha Yəhudilərin arasında açıq gəzmirdi. Oradan çöllüyə yaxın diyara, Efrayim adlanan şəhərə getdi və şagirdlərlə orada qaldı.

⁵⁵Yəhudilərin Pasxa bayramı yaxınlaşırdı. Çoxlu adam paklanmaq üçün Pasxadan qabaq kəndlərdən Yerusəlimə getdi. ⁵⁶Onlar İsanı axtarırdılar və məbəddə dayanıb bir-birlərinə deyirdilər: «Necə fikirləşirsiniz? O, bayrama heç gəlməyəcəkmi?» ⁵⁷Başçı kahinlər və farisəylər Onu tutmaq məqsədi ilə «harada olduğunu kim bilirsə, göstərsin» deyərək əmr vermişdilər.

Məryəmin İsaya hədiyyəsi
(Mat. 26:6-13; Mark 14:3-9)

12 ¹Pasxadan altı gün əvvəl İsa Bet-Anyaya gəldi. İsanın ölülər arasından diriltiyi Lazar da orada idi. ²Orada İsanın şərəfinə

^z 11:41 Daşı – bəzi əlyazmalarda ölüünün yatdığı yerdə olan daşı. ^a 11:50 Sizin üçün – bəzi əlyazmalarda bizim üçün.

ziyafət verdilər. Marta xidmət edirdi. Lazar da İsa ilə birgə süfrə arxasında oturanların arasında idi. ^{3b}Məryəm isə bir litra^c çox qiymətli xalis nard yağını götürərək İsanın ayaqlarına çəkib onları saçları ilə sildi. Yağın ətri evi бүrtüdü. ⁴Lakin İsanın şagirdlərindən biri, Ona xəyanət edəcək Yəhuda İskaryot dedi: ⁵«Nə üçün bu ətir üç yüz dinara satılıb yoxsullara verilmədi?» ⁶Bu sözü yoxsulların qayğısına qaldığı üçün deyil, oğru olduğuna görə söylədi, çünki özündə olan pul qutusuna qoyulanların bir hissəsini oğurlayırdı. ⁷Onda İsa dedi: «Qadını rahat burax, qoy bunu Mənim dəfn günüm üçün saxlasın. ^{8d}Çünki yoxsullar həmişə sizin yanınızdadır, Mənsə həmişə yanınızda olmayacağam».

⁹Yəhudilərdən böyük bir kütlə İsanın orada olduğunu öyrənəndə həm İsayə görə, həm də Onun ölümlər arasından diriltiyi Lazarı görmək üçün oraya gəldi. ¹⁰Onda başçı kahinlər öz aralarında Lazarı da öldürməyi qərara aldılar. ¹¹Çünki Lazara görə çoxlu Yəhudi gedib İsayə iman edirdi.

İsanın Yerusəlimə daxil olması

(Mat. 21:1-11; Mark 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹²Ertəsi gün bayrama gələn böyük kütlə İsanın Yerusəlimə gələcəyini eşidəndə ^{13e}xurma budaqları götürərək Onu qarşılamağa çıxdı. Onlar «Hosanna!^f

Rəbbin ismi ilə gələn İsrailin Padşahına alqış olsun!» deyə qışqırırdı. ¹⁴İsa bir sığa tapıb belinə mindi. Necə ki yazılıb:

^{15g}«Ey Sion qızı,^h qorxma.

Bax Padşahın bir sığaya minib gəlir».

¹⁶Şagirdləri o zaman bu şeyləri anlamadılar. Lakin İsa izzətlənəndən sonra barəsində bunun yazıldığını və xalqın Ona nə etdiyini yada saldılar. ¹⁷İsanın Lazarı qəbirdən çağıraraq ölümlər arasından diriltiyi zaman Onun yanında olan camaat buna şahid idi. ¹⁸Xalq İsanın bu əlaməti göstərdiyini eşitmişdi, buna görə də Onu qarşılamağa çıxdı. ¹⁹Bu səbəbdən fariseylər bir-birlərinə dedilər: «Baxın əlinizdən bir iş gəlmir. Artıq aləm Onun ardınca getdi».

İsa öləcəyini əvvəlcədən bildirir

²⁰Bayramda Yerusəlimə ibadətə gələnlər arasında bəzi Yunanlar da var idi. ²¹Onlar Qalileyanın Bet-Sayda şəhərindən olan Filipin yanına gəlib «ağa, biz İsanı görmək istəyirik» deyə ondan xahiş etdilər. ²²Filip gəlib Andreyə söylədi, Andrey və Filip də birgə gəlib İsayə xəbər verdilər. ²³İsa cavabında dedi: «Bəşər Oğlunun izzətlənmək vaxtı gəldi. ²⁴Doğrusunu,

^b 12:3 Luka 7:37-38 ^c 12:3 Bir litra – təqribən 300 qr. ^d 12:8 Qanun. 15:11

^e 12:13 Zəb. 118:25-26 ^f 12:13 Hosanna – ibrani dilində *xilas et*. Nida kimi işlənir.

^g 12:15 Zək. 9:9 ^h 12:15 Sion qızı – yəni Yerusəlim əhalisi.

doğrusunu sizə deyirəm: əgər bir buğda dənəsi torpağa düşüb ölmürsə, tək qalır, amma ölürsə, çoxlu məhsul verir. ²⁵ⁱÖz canını sevən kəs onu itirər, bu dünyada canı üçün qayğı çəkməyənsə onu əbədi həyat üçün qoruyar. ²⁶Kim Mənə xidmət etmək istəsə, ardımca gəlsin. Mən harada olacağımsa, Mənim xidmətçim də orada olacaq. Kim Mənə xidmət etsə, Ata ona hörmət edəcək.

²⁷İndi ürəyim təlaş keçirir. Nə deyim? “Ey Ata, Məni bu andan xilas et” deyimmə? Lakin Mən elə bu an üçün gəldim. ²⁸Ey Ata, Öz adını izzətləndir!» Bunun cavabında göydən «Öz adımı izzətləndirdim, yenə də izzətləndirəcəyəm» deyərək bir səs gəldi. ²⁹Orada duran xalqın bir qismi «göy guruldadı» dedi, başqaları isə «Onunla bir mələk danışdı» söylədi. ³⁰İsa cavab verdi: «Bu səs Mənim üçün deyil, sizin üçün gəldi. ³¹İndi isə bu dünyaya hökm veriləcək və bu dünyanın hökmdarı^j bayıra atılacaq. ³²Mən yerdən yuxarı qaldırılsam, bütün insanları Özümə cəzb edəcəyəm». ³³İsa bu sözü söyləməklə necə bir ölümə öləcəyinə işarə etdi. ³⁴^kXalq Onun cavabında dedi: «Qanundan eşitdiyimizə görə Məsih əbədi qalacaq. Bəs Sən niyə “Bəşər Oğlu yuxarı qaldırılmalıdır” deyirsən? Bu Bəşər Oğlu kimdir?» ³⁵Onda İsa onlara dedi: «Qısa bir müddət də nur sizin aranızda olacaq. Nurunuz olarkən gəzin ki, sizi qaranlıq tutmasın. Çünki qaranlıqda gəzən hara getdiyini bilməz. ³⁶Nurunuz var ikən nura iman edin ki, nur övladları olasınız».

Xalqın inadkarlığı

İsa bu sözləri söyləyəndən sonra gedib onlardan gizləndi. ³⁷Onların qabağında bu qədər əlamət göstərdiyi halda yenə Ona iman etmirdilər. ³⁸Bunlar ona görə baş verdi ki, Yeşaya peyğəmbərin bu sözləri yerinə yetsin:

«Ya Rəbb, xəbərimizə kim inandı,
Rəbbin gücü kimə züfur oldu?»

³⁹Onlar iman edə bilmirdilər, ona görə ki Yeşaya başqa yerdə deyib:

⁴⁰^m«Allah onların gözlərini kor etdi
Və ürəklərini kütləşdirdi ki,
Gözləri ilə görməsinlər,
Ürəkləri ilə anlamasınlar
Və Mənə sarı dönməsinlər ki,
Mən onlara şəfa verim».

⁴¹Yeşaya İsanın ehtişamını gördüyü üçün bu sözləri deyərək Onun barəsində danışdı. ⁴²Bununla bərabər, rəhbərlərdən bir çoxu İsağa iman

ⁱ 12:25 Mat. 10:39; 16:25; Mark 8:35; Luka 9:24; 17:33 ^j 12:31 *Bu dünyanın hökmdarı* – yəni Şeytan. ^k 12:34 Zəb. 110:4; Yeş. 9:7; Yez. 37:25; Dan. 7:14 ^l 12:38 Yeş. 53:1

^m 12:40 Yeş. 6:10; Mat. 13:14-15; Mark 4:12; Həv. 28:26-27

etdi, lakin sinaqoqdan qovulmasınlar deyə fariseylərə görə bunu açıq bildirmədilər. ⁴³Çünki insanlardan izzət qazanmağı Allahdan izzət almaqdan artıq sevdilər.

⁴⁴İsa nida edib dedi: «Mənə iman edən Mənə deyil, Məni Göndərənə iman edir. ⁴⁵Məni görəndə Məni Göndərəni görür. ⁴⁶Mən dünyaya nur olub gəldim ki, Mənə iman edən hər kəs qaranlıqda qalmasın. ⁴⁷Kim sözlərimi eşidib onlara riayət etməzsə,» Mən onu mühakimə etmərəm, çünki dünyanı mühakimə etmək üçün deyil, onu xilas etmək üçün gəldim. ⁴⁸Məni rədd edib sözlərimi qəbul etməyəni mühakimə edən bir şey var: bu da Mənim söylədiyim sözdür ki, son gündə onu mühakimə edəcək. ⁴⁹Çünki Mən Özümdən söyləmədim, Məni göndərən Ata nə deyəcəyim və nə söyləyəcəyim haqqında Mənə əmr verdi. ⁵⁰Mən bilirəm ki, Onun əmri əbədi həyatdır. Beləcə Mənim söylədiklərimi Ata Mənə necə dedisə, eləcə də söyləyirəm».

İsa şagirdlərinin ayaqlarını yuyur

13 ¹Pasxa bayramı ərəfəsi idi. İsa artıq bu dünyadan ayrılıb Atanın yanına gedəcəyi məqamın gəldiyini bilirdi. O, dünyada Özünə məxsus olanları həmişə sevmişdi və axıra qədər də sevdi. ²Axşam yeməyi zamanı iblis artıq Ona xəyanət etmək fikrini Şimon İskaryot oğlu Yəhudanın ürəyinə qoymuşdu. ³İsa Atanın hər şeyi Onun ixtiyarına verdiyini, Allahdan gəldiyini və Allahın yanına qayıdacağını bilirdi. ⁴O, süfrədən qalxıb üst paltarını bir yana qoydu və bir dəsmal götürüb belinə bağladı. ⁵Sonra ləyənə su töküüb şagirdlərin ayaqlarını yumağa və belinə bağladığı dəsmalla silməyə başladı. ⁶İsa Şimon Peterə yaxınlaşanda o, İsaya «Ya Rəbb, Sənmi mənim ayaqlarımı yuyacaqsan?» dedi. ⁷İsa cavabında ona dedi: «Mənim nə etdiyimi sən indi bilməzsən, amma sonra anlayacaqsan». ⁸Peter Ona dedi: «Mənim ayaqlarımı heç vaxt yumayacaqsan!» İsa ona cavab verdi: «Əgər səni yumasam, Mənim yanımda yerin olmaz». ⁹Şimon Peter Ona dedi: «Ya Rəbb, təkcə ayaqlarımı deyil, əllərimi və başımı da yu». ¹⁰İsa ona dedi: «Çimmiş adam üçün təkcə ayaqlarını yumaq kifayətdir, çünki başdan-başa təmizdir. Siz də təmizsiniz, amma hamınız yox». ¹¹Çünki Ona kimin xəyanət edəcəyini bilirdi, buna görə də «hamınız təmiz deyilsiniz» söylədi.

¹²İsa onların ayaqlarını yuduqdan sonra paltarını geyindi və yenə süfrəyə oturaraq onlara dedi: «Mənim sizə nə etdiyimi bilirsinizmi? ¹³Siz Məni “Müəllim” və “Rəbb” deyərək çağırırsınız və doğru deyirsiniz, çünki Mən elə Oyam. ¹⁴İndi ki Mən Rəbb və Müəllim olduğum halda sizin ayaqlarınızı yudum, siz də bir-birinizin ayaqlarını yumalısınız. ¹⁵Çünki sizə nümunə göstərdim ki, Mənim sizə

ⁿ 12:47 Onlara riayət etməzsə – bəzi əlyazmalarda inanmazsa. j 13:12-15 Luka 22:27

etdiyimi siz də bir-birinizə edəsiniz. ¹⁶Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: qul ağasından, elçi də onu göndərəndən üstün deyil. ¹⁷Əgər bu şeyləri bilib onlara əməl edirsinizsə, bəxtiyarsınız.

¹⁸Hamınız barədə söyləmirəm. Mən Öz seçdiklərimi tanıyıram. Amma qoy “çörəyimi yeyən Mənə xəyanət etdi” deyən Müqəddəs Yazı yerinə yetsin. ¹⁹İndi bu şeylər baş verməzdən əvvəl sizə bunları söyləyirəm ki, baş verəndə inanasınız: Mən Oyam. ²⁰Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: Mənim göndərdiyim bir nəfəri qəbul edən şəxs Məni qəbul edər, Məni qəbul edən də Məni Göndərəni qəbul edər».

Yəhudanın xəyanəti

(Mat. 26:20-25; Mark 14:17-21; Luka 22:21-33)

²¹İsa bu sözləri söylədikdən sonra ürəyi təlaşa düşdü və şəhadət edib dedi: «Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: sizlərdən biri Mənə xəyanət edəcək». ²²Şagirdlər Onun kimin barəsində danışdığını bilməyib çəşqınlıq içində qalaraq bir-birlərinə baxırdılar. ²³Şagirdlərindən biri – İsanın sevimli şagirdi Onun köksünə sığınmışdı. ²⁴Şimon Peter həmin şagirdə işarə etdi ki, kimin barəsində danışdığını Ondan soruşsun. ²⁵Həmin şagird İsanın sinəsinə əylərək Ondan soruşdu: «Ya Rəbb, o kimdir?» ²⁶İsa cavab verdi: «Bu çörək tikəsinə batırıb kimə versəm, odur». Tikəni batırıb Şimon İskaryot oğlu Yəhudaya verdi. ²⁷Yəhuda tikəni alan kimi Şeytan onun içinə girdi. İsa ona «Nə edəcəksənsə, tez et!» dedi. ²⁸İsanın bunu niyə ona söylədiyini süfrədə oturanların heç biri başa düşmədi. ²⁹Pul qutusu Yəhudada olduğu üçün bəziləri güman etdi ki, İsa ona «bayrama bizə lazım olan şeyləri al» yaxud «yoxsullara bir şey ver» deyir. ³⁰Yəhuda tikəni alan kimi dərhal bayıra çıxdı. Artıq gecə idi.

Bir-birinizi sevin

³¹O çıxandan sonra İsa dedi: «İndi Bəşər Oğlu izzətləndi və Allah da Onda izzətləndi. ³²İndi ki Allah Onda izzətləndi, Allah da Onu Özündə izzətləndirəcək, tezliklə izzətləndirəcək. ³³Ey övladlarım! Az bir müddət də sizinlə olacağam. Siz Məni axtaracaqsınız. Yəhudilərə “Mənim getdiyim yerə siz gələ bilməzsınız” dediyim kimi indi sizə də bunu söyləyirəm. ³⁴Sizə yeni bir əmr verirəm: bir-birinizi sevin, Mən sizi sevdiyim kimi siz də bir-birinizi sevin. ³⁵Əgər bir-birinizə məhəbbətiniz olsa, bütün insanlar biləcək ki, siz Mənim şagirdlərimsiniz».

Peterin inkarı barədə peyğəmbərlik

(Mat. 26:31-35; Mark 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶Şimon Peter İsadən soruşdu: «Ya Rəbb, hara gedirsən?» İsa cavab verdi: «Getdiyim yerə indi ardımca gələ bilməzsən, amma sonra

¶ 13:16 Mat. 10:24; Luka 6:40; Yəh. 15:20 ¶ 13:18 Zəb. 41:9 ¶ 13:20 Mat. 10:40; Mark 9:37; Luka 9:48; 10:16 § 13:33 Yəh. 7:34 † 13:34 Yəh. 15:12,17; 1Yəh. 3:23; 2Yəh. 5

ardımca gələcəksən». ³⁷Peter Ona dedi: «Ya Rəbb, niyə indi ardınca gələ bilmərəm? Sənin üçün canımı qurban verərəm». ³⁸İsa ona dedi: «Mənim üçün canını qurban verərsənmi? Doğrusunu, doğrusunu sənə deyirəm: xoruz banlamazdan əvvəl sən Məni üç dəfə inkar edəcəksən.

İsa Allaha gedən yoldur

14 ¹Qoy ürəyiniz təlaşa düşməsin. Allaha iman edin, Mənə də iman edin. ²Atamın evində çoxlu məskən var. Əgər olmasaydı, sizə deyirdim ki, sizin üçün yer hazırlamağa gedirəm? ³Gedib sizin üçün yer hazırlayandan sonra yenə gəlib sizi Öz yanıma götürəcəyəm ki, Mənim olduğum yerdə siz də olasınız. ⁴Gedəcəyim yerə aparən^u yolu tanıyırsınız».

⁵Tomas İsayə dedi: «Ya Rəbb, hara gedəcəyini bilmirik, yolu necə tanıya bilərik?» ⁶İsa ona dedi: «Yol, həqiqət və həyat Mənəm. Mənim vasitəm olmadan heç kim Atanın yanına gələ bilməz. ⁷Əgər Məni tanısaydınız, Atamı da tanıyardınız. İndidən siz Onu tanıyırsınız, Onu görmüsünüz». ⁸Filip Ona dedi: «Ya Rəbb, Atanı bizə göstər, bu bizim üçün kifayətdir». ⁹İsa ona dedi: «Xeyli müddətdir ki, Mən sizinləyəm, Məni tanımadını, Filip? Məni görən, Atanı görmüş olur. Bəs sən niyə “Atanı bizə göstər” deyirsən? ¹⁰Mənim Atada, Atanın da Məndə olduğuna inanmırsanmı? Sizə söylədiyim sözləri Özümdən söyləmirəm, Məndə olan Ata Öz işlərini görür. ¹¹Mən Atadayam, Ata da Məndədir, bu sözüümə inanın. Heç olmasa o işlərə görə inanın. ¹²Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: Mənə iman edən şəxs Mənim etdiyim işləri özü də edəcək, hətta bunlardan da artığını edəcək. Çünki Mən Atanın yanına gedirəm ¹³və Mənim adımla hər nə diləsəniz, onu edəcəyəm ki, Ata Oğulda izzətlənsin. ¹⁴Əgər Mənim adımla Məndən bir şey diləsəniz, onu edəcəyəm.

Müqəddəs Ruh barədə vəd

¹⁵Əgər Məni sevirsinizsə, əmrlərimə riayət edəcəksiniz. ¹⁶Mən də Atadan xahiş edəcəyəm və O sizə başqa bir Vəsətətçi göndərəcək ki, daim sizinlə olsun. ¹⁷O, həqiqət Ruhudur. Onu dünya qəbul edə bilməz, çünki Onu nə görür, nə də tanıyır. Sizsə Onu tanıyırsınız, çünki sizinlə qalır və daxilinizdə olacaq. ¹⁸Sizi yetim qoymaram, yanınıza gələcəyəm. ¹⁹Az bir müddətdən sonra dünya daha Məni görməyəcək, amma siz Məni görəcəksiniz. Mən yaşadığım üçün siz də yaşayacaqsınız. ²⁰O gün biləcəksiniz ki, Mən Atamdayam, siz Məndəsiniz və Mən sizdəyəm. ²¹Kim əmrlərimə bağlı qalıb onlara riayət edirsə, Məni sevən odur. Məni sevəni Atam sevecək. Mən də onu sevib Özümü ona zahir edəcəyəm».

^u 14:4 *Gedəcəyim yerə aparən* – bəzi əlyazmalarda *Hara gedəcəyimi bilirsiniz və oraya aparən*.

²²İskaryot deyil, o biri Yəhuda Ona dedi: «Ya Rəbb, necə olacaq ki, Özünü dünyaya deyil, bizə zahir edəcəksən?» ²³İsa ona cavab verdi: «Kim Məni sevsə, sözümlə riayət edər, Atam da onu sevər və Biz onun yanına gəlib onunla məskən salırıq. ²⁴Məni sevməyənsə sözlərimə riayət etməz. Eşitdiyiniz söz Mənim deyil, Məni göndərən Atanın sözüdür.

²⁵Hələ yanınızda qalarkən sizə bu sözləri söylədim. ²⁶Lakin Vəsatətçi – Atanın Mənim adımla göndərəcəyi Müqəddəs Ruh hər şeyi sizə öyrədəcək və söylədiyim bütün sözləri yadınıza salacaq. ²⁷Aranızda sülh qoyub gedirəm, Öz sülhümü sizə verirəm. Mən onu sizə dünyanın verdiyi kimi vermirəm. Qoy ürəyiniz təlaşa düşməsin və qorxmayın. ²⁸Sizə “indi gedirəm, sonra yenə yanınıza gələcəyəm” söylədiyimi eşitdiniz. Əgər Məni sevsəydiniz, Atanın yanına gedəcəyimə sevinərdiniz, çünki Ata Məndən üstündür. ²⁹Bunu indi öncədən sizə söylədim ki, baş verəndə buna inanasınız. ³⁰Daha sizinlə çox danışmayacağam, çünki bu dünyanın hökmdarı gəlir. Onun Mənim üzərimdə heç bir səlahiyyəti yoxdur. ³¹Ancaq dünya bilməlidir ki, Mən Atanı sevirəm və Ata Mənə nə əmr etdisə, ona əməl edirəm. İndi isə qalxın buradan gedək.

Meynə və budaqlar

15 ¹Mən həqiqi Meynəyəm, Atam da Bağbandır. ²Məndə olub bəhrə verməyən hər budağı Atam qoparır. Bəhrə verən hər budağı isə budayıb təmizləyir ki, daha çox bəhrə versin. ³Sizə söylədiyim söz sayəsində siz artıq təmizsiniz. ⁴Məndə qalın, Mən də sizdə qalım. Budaq meynədə qalmasa, özündən bəhrə vermədiyini kimi siz də Məndə qalmasanız, bəhrə verə bilməzsiz. ⁵Meynə Mənəm, sizsə budaqlarsınız. Kim Məndə qalsa, Mən də onda qalsam, çoxlu bəhrə verər, çünki Mənsiz heç nə edə bilməzsiz. ⁶Kim Məndə qalmasa, budaq kimi kənara atılıb quruyar. Belə budaqlar yığılıb oda atılaraq yanar. ⁷Əgər Məndə qalsanız və sözlərim sizdə qalsa, nə istəyirsinizsə, diləyin, sizə veriləcək. ⁸Sizin çoxlu bəhrə verərək Mənim şagirdlərim olmağınızla Atam izzətlənir. ⁹Ata Məni sevdiyi kimi Mən də sizi sevdim. Mənim məhəbbətimdə qalın. ¹⁰Əgər əmrlərimə riayət etsəniz, Mənim məhəbbətimdə qalacaqsınız, necə ki Mən Atamın əmrlərinə riayət edərək Onun məhəbbətində qalıram.

¹¹Bu sözləri sizə söylədim ki, sevincim sizdə olsun və sevinciniz kamil olsun. ¹²Mənim əmrim belədir: Mən sizi sevdiyim kimi siz də bir-birinizi sevin. ¹³Heç kəsin məhəbbəti dostları uğrunda canını qurban verən adamın məhəbbətindən üstün ola bilməz. ¹⁴Əgər sizə əmr etdiyim şeylərə əməl etsəniz, siz Mənim dostlarımsınız. ¹⁵Artıq sizə qul demirəm, çünki qul ağasının nə etdiyini bilmir. Mən sizə dost deyirəm, çünki Atamdan

əşitdiyim bütün sözləri sizə bildirdim. ¹⁶Siz Məni seçmədiniz, Mən sizi seçib təyin etdim ki, gedib bəhrə verəsiniz və bəhrəniz çox qalsın. Beləcə Mənim adımla Atadan nə diləyirsinizsə, O sizə verəcək. ¹⁷Beləliklə, sizə əmr edirəm: bir-birinizi sevin.

Dünyanın nifrəti

¹⁸Əgər dünya sizə nifrət edərsə, onda yada salın ki, sizdən əvvəl Mənə nifrət edib. ¹⁹Əgər dünyadan olsaydınız, dünya özündən olan sizləri sevərdi. Amma siz dünyadan deyilsiniz, Mən sizi dünyadan seçdim, buna görə dünya sizə nifrət edir. ²⁰“Mənim sizə söylədiyim sözü yadınıza salın: “Qul ağasından üstün deyil”. Əgər Məni təqib etdilsə, sizi də təqib edəcəklər, Mənim sözümə riayət etdilsə, sizin də sözünüizə riayət edəcəklər. ²¹Lakin bunların hamısını sizə Mənim adıma görə edəcəklər, çünki Məni Göndərəni tanımırlar. ²²Əgər gəlib onlara söyləməsəydim, günahları olmazdı, amma indi günahları üçün bəhanələri yoxdur. ²³Mənə nifrət edən Atama da nifrət edir. ²⁴Əgər Məndən başqa heç kəsini etmədiyi işləri onların arasında etməsəydim, günahları olmazdı. Amma indi Mənim nə etdiyimi gördülər, həm Mənə, həm də Atama nifrət etdilər. ²⁵“Lakin bu ona görə baş verdi ki, öz Qanunlarında yazılan “Mənə nahaqdan nifrət etdilər” sözü yerinə yetsin.

²⁶Atadan sizə göndərəcəyim Vəsətətçi – Atanın yanından çıxan həqiqət Ruhu gəldiyi zaman Mənim barəmdə şəhadət edəcək. ²⁷Siz də şəhadət edəcəksiniz, çünki başlanğıcdan Mənimlə birlikdəsiniz.

16 ¹Büdrəməyəsınız deyə bunları sizə söylədim. ²Sizi sinaqoqlardan qovacaqlar. Hətta o zaman gəlir ki, sizi öldürən hər kəs Allaha xidmət etdiyini zənn edəcək. ³Onlar bunları edəcəklər, çünki nə Atanı, nə də Məni tanıdılar. ⁴İndi bu şeyləri sizə bildirdim ki, vaxtı gələndə sizə söylədiyimi yada salasınız.

Müqəddəs Ruhun işi

Əvvəldən bunları sizə söyləmədim, çünki sizinlə birlikdə idim. ⁵İndi isə Məni Göndərənin yanına gedirəm və heç biriniz Məndən “Hara gedirsən?” deyə soruşmur. ⁶Amma sizə bu şeyləri söylədiyim üçün ürəyiniz kədərlə doldu. ⁷Bununla belə, Mən sizə həqiqəti söyləyirəm: Mənim getməyim sizin xeyrinizədir. Çünki getməsəm, Vəsətətçi yanınıza gəlməz, amma getsəm, Onu sizə göndərəcəyəm. ⁸O gələndə günah, salehlik və mühakimə barədə dünyanı ifşa edəcək: ⁹günah barədə, çünki Mənə iman etmirlər; ¹⁰salehlik barədə, çünki Atanın yanına gedirəm və daha Məni görməyəcəksiniz; ¹¹mühakimə barədə, çünki bu dünyanın hökmdarı mühakimə olunub.

^w 15:20 Mat. 10:24; Luka 6:40; Yəh. 13:16 ^x 15:25 Zəb. 35:19; 69:4

¹² Hələ sizə söylənəcək çoxlu sözüüm var, amma indi bunlar ağılınıza sığmaz. ¹³ Lakin O – həqiqət Ruhu gələndə sizə hər həqiqətə yol göstərəcək. Çünki heç nəyi Özündən söyləməyəcək, nə eşidirsə, onu söyləyəcək və gələcəyi sizə bildirəcək. ¹⁴ O Məni izzətləndirəcək, çünki Mənim olandan götürüb sizə bildirəcək. ¹⁵ Atanın hər nəyi varsa, Mənimdir. Buna görə də “Mənim olandan götürüb sizə bildirəcək” söylədim. ¹⁶ Az bir müddətdən sonra Məni artıq görməyəcəksiniz, az bir müddətdən də sonra Məni yenə görəcəksiniz».^y

Kədəriniz sevincə dönəcək

¹⁷ O vaxt İsanın bəzi şagirdləri bir-birinə dedilər: «“Az bir müddətdən sonra Məni görməyəcəksiniz, az bir müddətdən də sonra yenə görəcəksiniz” və “çünki Atanın yanına gedirəm” sözlərinin mənası nədir?» ¹⁸ Öz aralarında soruşurdular: «Söylədiyi “az bir müddət” nə deməkdir? Nə dediyini anlamırıq». ¹⁹ İsa Ondan soruşmaq istədiklərini bilib onlara dedi: «“Az bir müddətdən sonra Məni görməyəcəksiniz, az bir müddətdən də sonra yenə görəcəksiniz” sözüüm barədəmi bir-birinizdən soruşursunuz? ²⁰ Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: siz ağlayıb nalə çəkəcəksiniz, dünya isə sevinəcək; siz kədərlənəcəksiniz, amma kədəriniz sevincə dönəcək. ²¹ Qadın doğuş zamanı kədərlənər, çünki vaxtı çatıb. Amma uşağı doğandan sonra dünyaya bir insan gətirməyinin sevincinə görə çəkdiyi ağrını yaddan çıxarar. ²² Beləcə siz də indi kədərlisiniz. Lakin Mən sizi yenə görəcəyəm, onda ürəyiniz sevinəcək və heç kəs sevincinizi sizdən ala bilməyəcək. ²³ O gün Məndən heç nə soruşmayacaqsınız. Doğrusunu, doğrusunu sizə deyirəm: Mənim adımla Atadan nə diləyirsinizsə, O sizə verəcək. ²⁴ İndiyə qədər Mənim adımla heç nə diləmədiniz. Diləyin, alacaqsınız, ta ki sevinciniz kamil olsun.

²⁵ Sizə bu şeyləri məsəllərlə söylədim. İndi elə bir zaman gəlir ki, daha məsəllərlə sizinlə danışmayacağam, amma Ata barədə sizə açıq danışacağam. ²⁶ O gün siz Mənim adımla diləyəcəksiniz. Mən sizin barənizdə Atadan bir şey xahiş edəcəyimi söyləmirəm. ²⁷ Axı Ata Özü sizi sevir, çünki siz Məni sevdiniz və Mənim Allahın yanından gəldiyimə inandınız. ²⁸ Atanın yanından dünyaya gəldim, yenə dünyanı tərk edib Atanın yanına gedirəm».

²⁹ Şagirdləri dedi: «Budur, indi açıq danışırısan, heç bir məsəl söyləmirsən. ³⁰ İndi anlayırıq ki, Sən hər şeyi bilirsən və heç kəsən Səndən soruşmasına ehtiyacın yoxdur. Buna görə də Allahdan gəldiyinə inanırıq». ³¹ İsa onlara dedi: «İndi inanırsınızmı? ³² Budur, hər birinizin dağılıb öz evinə gedəcəyiniz və Məni tək qoyacağınız vaxt gəlir və artıq gəlib. Amma Mən tək deyiləm, çünki Ata Mənimlədir. ³³ Məndə sülhünüz

^y 16:16 *Görəcəksiniz* – bəzi əlyazmalarda *görəcəksiniz*. *Çünki Atanın yanına gedirəm*.

olsun deyə bunları sizə söylədim. Dünyada əziyyətiniz var, amma cəsarətli olun! Mən dünyaya qalib gəldim».

İsa şagirdləri üçün yalvarır

17 ¹İsa bunları söylədikdən sonra başını göyə qaldıraraq dedi: «Ey Ata, vaxt gəldi; Öz Oğlunu izzətləndir ki, Oğul da Səni izzətləndirsin. ²Sən Ona bütün bəşər üzərində səlahiyyət verdin ki, Ona verdiyin şəxslərin hamısına əbədi həyat versin. ³Əbədi həyat da budur ki, Səni – yeganə həqiqi Allahu və göndərdiyin İsa Məsihi tanısınlar. ⁴Mən yerinə yetirməyi tapşırtdığın işi tamamlamaqla Səni yer üzündə izzətləndirdim. ⁵Ey Ata, dünya yaranmazdan əvvəl Mən Sənin yanında olarkən malik olduğum izzəti indi Mənə Öz yanında ver.

⁶Dünyadan Mənə verdiyin adamlara Sənin adını aşkar etdim. Onlar Səninki idi. Sən onları Mənə verdin və onlar Sənin sözünə riayət etdilər. ⁷İndi də bilirlər ki, Mənə verdiyin bütün şeylər Səndəndir. ⁸Çünki Mənə bildirdiyin sözləri onlara bildirdim, onlar da qəbul etdilər. Sənin yanından çıxıb gəldiyimi əminliklə bildilər və Məni Sən göndərdiyinə inandılar. ⁹Mənim onlar üçün xahişim var. Dünya üçün deyil, Mənə verdiyin kəslər üçün xahişim var, çünki onlar Səninkidir. ¹⁰Mənim olan hər şey Sənidir, Sənin olanlar da Mənimdir və Mən onlarda izzətlənmişəm. ¹¹Mən artıq dünyada deyiləm, onlarsa dünyadadır və Mən Sənin yanına gəlirəm. Ey Müqəddəs Ata, onları Mənə verdiyin adınla qoru ki, Bizim kimi bir olsunlar. ¹²^zOnlarla birlikdə olduğum zaman onları Mənə verdiyin adınla^a qoruyurdum. Onları saxladım və Müqəddəs Yazı yerinə yetsin deyərək həlakə gedən adamdan başqa, onlardan heç biri həlak olmadı. ¹³İndi isə Sənin yanına gəlirəm. Dünyada ikən bu sözləri söyləyirəm ki, Mənim sevincim onlarda kamil olsun. ¹⁴Mən onlara Sənin sözünü verdim. Dünya isə onlara nifrət etdi, çünki Mən dünyadan olmadığımı kimi onlar da dünyadan deyil. ¹⁵Onları dünyadan götürməyi deyil, şər olandan qorumağı Səndən xahiş edirəm. ¹⁶Mən dünyadan olmadığımı kimi onlar da dünyadan deyil. ¹⁷Onları həqiqətlə təqdis et. Sənin sözün həqiqətdir. ¹⁸Sən Məni dünyaya göndərdiyin kimi Mən də onları dünyaya göndərdim. ¹⁹Mən Özümü onların uğrunda təqdis edirəm ki, onlar da həqiqətlə təqdis olunsun.

²⁰Yalnız onlar üçün deyil, onların sözü ilə Mənə iman edənlər üçün də xahiş edirəm ki, ²¹hamısı bir olsun. Ey Ata, Sən Məndə, Mən də Səndə olduğum kimi onlar da Bizdə olsun^b ki, dünya Sənin Məni göndərdiyinə inansın. ²²Mənə verdiyin izzəti Mən də onlara verdim ki,

^z 17:12 Zəb. 41:9; Yəh. 13:18 ^a 17:12 Onlarla birlikdə ... adınla – bəzi əlyazmalarda

Dünyada onlarla birlikdə olduğum zaman Mənə verdiyin kəsləri adınla. ^b 17:21 Olsun – bəzi əlyazmalarda bir olsun.

Biz bir olduğumuz kimi onlar da bir olsun. ²³Mən onlarda, Sən də Məndə olmaqla bütünlüklə bir olsunlar ki, dünya Sənin Məni göndərdiyini, Məni sevdiyin kimi onları da sevdiyini bilsin. ²⁴Ey Ata, istəyirəm ki, Mənə verdiyin şəxslər də Mənim olduğum yerdə Mənimlə birlikdə olub Mənim izzətimi görsünlər. Bu izzəti dünya yaranmazdan əvvəl Məni sevdiyin üçün Mənə verdin. ²⁵Ey ədalətli Ata, dünya Səni tanımadı, Mənsə Səni tanıdım, bunlar da Sənin Məni göndərdiyini bildilər. ²⁶Sənin adını onlara bildirdim və yenə bildirəcəyəm ki, Sənin Mənə bəslədiyin məhəbbət onlarda olsun, Mən də onlarda olum».

İsanın həbs olunması

(Mat. 26:47-56; Mark 14:43-50; Luka 22:55-57)

18 ¹İsa bunları söylədikdən sonra şagirdləri ilə birgə çıxıb Qidron vadisinin o biri tayına keçdi. Orada bir bağça var idi. İsa və şagirdləri oraya girdilər. ²Ona xəyanət edən Yəhuda da bu yeri tanıyırdı, çünki İsa tez-tez şagirdləri ilə orada yığışdı. ³Beləcə Yəhuda bir alay əsgərlə başçı kahinlərin və fariseylərin göndərdiyi bəzi mühafizəçiləri götürüb çıraqlar, məşəllər və silahlarla oraya gəldi. ⁴İsa başına gələcək hər şeyi bildiyi üçün qabağa çıxdı və «Kimi axtarırsınız?» deyə onlardan soruşdu. ⁵Ona cavab verdilər: «Nazaretli İsanı». İsa onlara «Mənəm» dedi. Ona xəyanət edən Yəhuda da onlarla yanaşı idi. ⁶İsa onlara «Mənəm» deyəndə geri çəkilib yerə qapandılar. ⁷Onda yenə «Kimi axtarırsınız?» deyə onlardan soruşdu. Onlar da «Nazaretli İsanı» dedilər. ⁸İsa cavab verdi: «Sizə dedim ki, Mənəm. Əgər Məni axtarırsınızsa, yanımdakıları buraxın getsinlər». ⁹Bunu etdi ki, əvvəlcə dediyi «Mənə verdiyin şəxslərin heç birini həlak olmağa qoymadım» sözü yerinə yetsin. ¹⁰Şimon Peterin yanında qılınc var idi. Onu çəkib baş kahinin qulunu vuraraq sağ qulağını kəsdi. O qulun adı Məlik idi. ¹¹Onda İsa Peterə dedi: «Qılıncı qınına qoy! Atanın Mənə verdiyi kasanı^d içməyimmi?»

¹²Beləcə minbaşı ilə alay və Yəhudi başçılarının mühafizəçiləri İsanı tutub əl-qolunu bağladılar. ¹³Onu əvvəlcə Xananın yanına apardılar, çünki Xanan o il baş kahin olan Qayafanın qayınatası idi. ¹⁴Bu həmin Qayafa idi ki, «bir Adamın xalq uğrunda ölməsi yaxşıdır» deyə Yəhudi başçılarına məsləhət vermişdi.

Peterin ilk inkarı

(Mat. 26:69-70; Mark 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵Şimon Peter və başqa bir şagird İsanın ardınca gedirdilər. Baş kahin həmin şagirdi tanıdığı üçün o, İsa ilə birlikdə baş kahinin həyətinə

^c 18:11 Mat. 26:39; Mark 14:36; Luka 22:42 ^d 18:11 Kasa – İsanın çarmıxdakı ölümünün rəmzi. ^e 18:14 Yəh. 11:49-50

girdi. ¹⁶Peter isə bayırda qapının yanında durmuşdu. O vaxt baş kahinin tanıdığı bu şagird bayıra çıxıb qapıçı qızla danışdı və Peteri içəri gətirdi. ¹⁷Bu arada qapıçı qız Peterdən soruşdu: «Yoxsa sən də bu Adamın şagirdlərindənən?» O isə «xeyr, deyiləm» dedi. ¹⁸Soyuq olduğu üçün qullar və mühafizəçilər orada ocaq qalamışdılar və ətrafında dayanıb isinirdilər. Peter də onlarla yanaşı dayanıb isinirdi.

Baş kahinin yanında sorğu-sual

(Mat. 26:59-66; Mark 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹O vaxt baş kahin İsadən şagirdləri və təlimi barədə soruşdu. ²⁰İsa ona cavab verdi: «Mən dünyaya açıq söyləmişəm, Yəhudilərin hamısının toplaşdıqları sinaqoqlarda və məbəddə həmişə təlim öyrədirdim, Mən heç nəyi gizli söyləməmişəm. ²¹Niyə Məndən soruşursan? Nə dediyimi eşidən adamlardan soruş. Axı onlar Mənim söylədiyim şeyləri bilirlər». ²²İsa bu sözləri söyləyəndən sonra orada duran mühafizəçilərdən biri «Baş kahinə beləmi cavab verirsən?» deyib Ona bir şillə vurdu. ²³İsa ona cavab verdi: «Əgər haqsız danışdımsa, haqsız olduğunu sübut et. Əgər doğru dedimsə, onda Məni nə üçün vurursan?» ²⁴Xanan Onu əl-qolu bağlı halda baş kahin Qayafanın yanına göndərdi.

Peterin ikinci və üçüncü inkarı

(Mat. 26:71-75; Mark 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵Şimon Peter bayırda durub isinirdi. Ondan soruşdular: «Yoxsa sən də Onun şagirdlərindənən?» O inkar edib «xeyr, deyiləm» söylədi. ²⁶Baş kahinin qullarından biri Peterin vurub qulağını kəsdiyi adamın qohumu idi. Həmin qul «Səni bağçada Onunla birlikdə görmədimmi?» deyərək Peterdən soruşdu. ²⁷Peter yenə inkar etdi. Həmin anda xoruz banladı.

İsa vali Pilatın önündə

(Mat. 27:1-2,11-31; Mark 15:1-20; Luka 23:3-5,13-25)

²⁸Sonra Yəhudi başçıları İsanı Qayafanın yanından vali sarayına apardılar. Səhər açılırdı. Amma özləri vali sarayına girmədilər ki, murdar olmasınlar və Pasma yeməyini yeyə bilsinlər. ²⁹Ona görə də Pilat bayıra, onların yanına çıxıb dedi: «Bu Adamı nədə ittiham edirsiniz?» ³⁰Onlar Pilata cavab verdilər: «Əgər bu Adam cinayətkar olmasaydı, Onu sənə təslim etməzdik». ³¹Pilat onlara dedi: «Onu siz götürüb öz Qanununuza görə mühakimə edin». Yəhudi başçıları Pilata dedi: «Bizim heç kəsi edam etməyə icazəmiz yoxdur». ³²Onlar belə dedilər ki, İsanın necə bir ölümlə öləcəyinə işarə edərək söylədiyi söz yerinə yetsin.

³³Pilat yenə vali sarayına girdi, İsanı çağıraraq Ona dedi: «Yəhudilərin Padşahı Sənsənmi?» ³⁴İsa cavab verdi: «Sən bunu özündənmi söyləyirsən,

^f 18:32 Yəh. 3:14; 12:32

yoxsa başqaları sənə Mənim barəmdə danışdılar?» ³⁵Pilat dedi: «Məgər mən Yəhudiyəm? Səni Öz millətin və başçı kahinlər mənə təslim etdi. Söylə, nə etmişən?» ³⁶İsa cavab verdi: «Mənim Padşahlığım bu dünyadan deyil. Əgər Mənim Padşahlığım bu dünyadan olsaydı, xidmətçilərim Yəhudi başçılarına təslim edilməməyim üçün döyüşərdi, amma indi Mənim Padşahlığım buradan deyil». ³⁷Pilat ona dedi: «Demək, Sən Padşahsan?» İsa cavab verdi: «Sənin dediyin kimi Mən Padşaham. Mən həqiqət barədə şəhadət etmək üçün doğulub dünyaya gəldim. Həqiqətdən olan hər kəs Mənim səsimə qulaq asar». ³⁸Pilat Ona «Həqiqət nədir?» dedi.

Bunu deyəndən sonra yenə bayıra, Yəhudilərin yanına çıxıb onlara dedi: «Mən Onda heç bir təqsir görmürəm. ³⁹Axi sizdə bir adətdir ki, Pasxa zamanı mən sizin üçün bir nəfəri azad edirəm. İndi istəyirsinizsə, sizin üçün Yəhudilərin Padşahını azad edirəm?» ⁴⁰Bunun cavabında onlar yenə bağıraraq dedi: «Bu adamı yox, Barabbanı azad et!» Barabba isə bir quldur idi.

İsanın ölümə məhkum edilməsi

19 ¹Onda Pilat İsanı aparıb qamçılatdı. ²Əsgərlər də tikandan bir tac hörüb Onun başına qoydular və Ona tünd qırmızı paltar geyindirdilər. ³Onlar İsanın yanına gəlib «Yəhudilərin Padşahı sağ olsun!» deyirdilər və Ona şillə vururdular. ⁴Pilat yenə bayıra çıxıb Yəhudilərə dedi: «Budur, Onu bayıra, sizin yanınıza gətirirəm ki, Onda bir təqsir görmədiyimi biləsiniz». ⁵O zaman İsa başında tikandan tac, əynində tünd qırmızı paltar bayıra çıxdı. Pilat onlara dedi: «O Adam budur!» ⁶Başçı kahinlər və mühafizəçilər Onu gördükdə «Çarmıxa çək, çarmıxa çək!» deyər bağırtdılar. Pilat onlara dedi: «Onu özünü götürüb çarmıxa çəkin, çünki mən Onda bir təqsir görmürəm». ⁷Yəhudilər ona cavab verdilər: «Bizim bir qanunumuz var, bu qanuna görə O ölməlidir, çünki Özünü Allahın Oğlu adlandırır».

⁸Pilat bu sözü eşidəndə daha da qorxdı. ⁹Yenə vali sarayına girib İsadan soruşdu: «Sən haradansan?» Amma İsa ona cavab vermədi. ¹⁰Pilat Ona dedi: «Mənəmi cavab vermirsən? Bilmirsən ki, Səni azad etməyə yaxud çarmıxa çəkməyə səlahiyyətim var?» ¹¹İsa ona cavab verdi: «Əgər sənə yuxarıdan verilməsəydi, Mənim üzərimdə heç bir səlahiyyətin olmazdı. Buna görə də Məni sənə təslim edən günahı daha böyükdür». ¹²Bundan sonra Pilat Onu azad etməyə çalışdı, ancaq Yəhudilər bağıraraq dedilər: «Əgər bu Adamı azad etsən, qeysərin dostu deyilsən. Kim özünü padşah elan edirsə, qeysərə qarşı çıxmış olur».

¹³Pilat bu sözü eşitdikdə İsanı bayıra apardı və ibrancə Qabbata, yəni Daş döşəmə deyilən yerdə hökm kürsüsünə oturdu. ¹⁴Pasxaya hazırlıq günü idi. Altıncı saat^g radələri idi. Pilat Yəhudilərə «Padşahınız budur!»

^g 19:14 *Altıncı saat* – hazırkı vaxtla günorta saat on iki.

dedi. ¹⁵ Amma onlar «Yox, rədd olsun, rədd olsun! Onu çarmıxa çək!» deyə bağırırdı. Pilat onlardan soruşdu: «Padşahınızı çarmıxa çəkim?» Başçı kahinlər cavab verdilər: «Qeysərdən başqa padşahımız yoxdur!» ¹⁶ Onda Pilat İsanı çarmıxa çəkilmək üçün onlara təslim etdi.

İsanın çarmıxa çəkilməsi

(Mat. 27:32-44; Mark 15:21-32; Luka 23:24-43)

Əsgərlər İsanı götürüb apardılar. ¹⁷ İsa çarmıxını Özü daşıyaraq ibrancə Qolqota, yəni «Kəllə yeri» adlanan yerə çıxdı. ¹⁸ Orada Onu və başqa iki nəfəri çarmıxa çəkдилər: biri İsanın sağında, o biri isə solunda idi, İsa da ortada idi. ¹⁹ Pilat bir lövhə yazıb onu çarmıxın üstündə asdırdı. Orada belə yazılmışdı: «Yəhudilərin Padşahı Nazaretli İsa». ²⁰ Yəhudilərin bir çoxu bu lövhəni oxudu, çünki İsanın çarmıxa çəkildiyi yer şəhərə yaxın idi və lövhədə ibrancə, latınca və yunanca yazılmışdı. ²¹ Bunu görüb Yəhudi başçı kahinləri Pilata dedilər: «“Yəhudilərin Padşahı” yox, “Özünü Yəhudilərin Padşahı adlandıran” yaz». ²² Pilat cavab verdi: «Nə yazdımsa, yazdım».

²³ Əsgərlər İsanı çarmıxa çəkdikləri zaman Onun paltarlarını götürüb hər əsgər üçün bir pay olmaqla dörd hissəyə böldülər. Tikişsiz və başdan-ayağa toxunma olan köynəyini götürdülər. ²⁴ Onlar bir-birinə dedilər: «Bunu cirmayaq, püşk ataq, görək kimin olur». Müqəddəs Yazıdakı
«Aralarında paltarlarını bölüşdürdülər,
Geyimim üçün püşk atdılar»

sözü yerinə yetsin deyə əsgərlər bunu etdilər.

²⁵ İsanın çarmıxı yanında anası, anasının bacısı, Klopanın arvadı Məryəm və Məcdəlli Məryəm dayanmışdı. ²⁶ İsa anasını və onun yanında Öz sevimli şagirdinin dayandığını gördükdə anasına dedi: «Ana, bu sənin oğlundur!» ²⁷ Sonra isə şagirdə dedi: «Bu da sənin anandır!» Həmin andan sonra şagird onu öz evinə apardı.

İsanın ölümü

(Mat. 27:45-56; Mark 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ ⁱ Daha sonra İsa hər şeyin artıq tamam olduğunu bilərək Müqəddəs Yazı tam yerinə yetsin deyə «Susadım!» dedi. ²⁹ Orada şərab sirkəsi ilə dolu bir qab qoyulmuşdu. Bir süngəri şərab sirkəsinə batıraraq züfaya taxıb İsanın ağzına yaxınlaşdırdılar. ³⁰ İsa şərab sirkəsini daddı. Sonra «tamam oldu» dedi və başını əyib ruhunu tapşırırdı.

³¹ Hazırlıq günü olduğuna görə Yəhudi başçıları Pilatdan çarmıxa çəkilənlərin baldırlarının qırılmasını və cəsədlərin götürülməsini xahiş etdilər. Onlar cəsədlərin Şənbə günü çarmıxda qalmasını istəmirdilər,

^h 19:24 Zəb. 22:18 ⁱ 19:28 Zəb. 22:15; 69:21

çünkü o Şənbə günü böyük bir bayram idi. ³² Onda əsgərlər gəlib əvvəl İsa ilə çarmıxa çəkilən bir adamın, sonra isə o biri adamın baldırlarını qırdılar. ³³ İsanın yanına gələndə isə Onun artıq öldüyünü görüb baldırlarını qırmadılar. ³⁴ Amma əsgərlərdən biri Onun böyrünü nizə ilə dəşdi, o anda oradan qan və su axdı. ³⁵ Bunu görən adam özü şəhadət edir və onun şəhadəti doğrudur, sizin də iman etməyiniz üçün həqiqəti söylədiyini bilir. ³⁶ Bunlar ona görə oldu ki, Müqəddəs Yazıdakı «Onun bir sümüyü də qırılmayacaq» sözü yerinə yetsin. ³⁷ Yenə başqa bir Yazıda «bədəninə dəşdikləri Şəxsə baxacaqlar» deyilir.

İsanın dəfni

(*Mat. 27:57-61; Mark 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ Bundan sonra Arimateyalı Yusif Pilatdan İsanın cəsədini götürməyi xahiş etdi. Yusif İsanın şagirdi idi, amma Yəhudi başçılarından qorxduğu üçün bunu gizli saxlayırdı. Pilat ona izin verdi və Yusif gəlib İsanın cəsədini götürdü. ³⁹ Vaxtı ilə gecə ikən İsanın yanına gələn Nikodim də gəlib yüz litraya^m qədər qarışıq mirra və əzvey gətirdi. ⁴⁰ İsanın cəsədini götürüb Yəhudilərin dəfn adətinə uyğun olaraq ətirliyə bəzəyən kətan bezlərə sarıdılar. ⁴¹ İsanın çarmıxa çəkildiyi yerdə bir bağça, bu bağçanın içində də hələ heç kəsin qoyulmadığı təzə bir qəbir var idi. ⁴² Qəbir yaxında olduğuna görə İsanın cəsədini oraya qoydular, çünki o gün Yəhudilərin Hazırlıq günü idi.

İsanın dirilməsi

(*Mat. 28:1-8; Mark 16:1-8; Luka 24:1-12*)

20 ¹ Həftənin ilk günüⁿ tezdən, hələ qaranlıq ikən Məcdəlli Məryəm qəbirin yanına gəldi. O gördü ki, daş qəbirin ağzından götürülüb. ² Onda qaçıb Şimon Peterlə İsanın sevimlisi olan o biri şagirdin yanına gəldi və onlara dedi: «Rəbbi qəbirdən aparıblar və hara qoyulduğunu bilmirik». ³ Peterlə o biri şagird bayıra çıxıb qəbirə tərəf getdilər. ⁴ İkisi birgə qaçırdı, amma o biri şagird Peterdən daha cəld qaçdı və qabaqca qəbirə o çatdı. ⁵ Əyilib içəri baxdı və kətan bezlərin düşüb-qaldığını gördü, ancaq içəri girmədi. ⁶ O vaxt onun ardınca Şimon Peter də gəlib qəbirə girdi. O, düşüb-qalan kətan bezləri ⁷ və İsanın başına qoyulmuş dəsmalı gördü. Dəsmal kətan bezlərin yanında deyil, başqa bir yerdə bükülü qalmışdı. ⁸ Onda qəbirin yanına qabaqca gələn o biri şagird də içəri girib bunları gördü və iman etdi. ⁹ Çünki onlar İsanın mütləq ölülər arasından diriləcəyini bildirən Müqəddəs Yazını hələ anlamırdılar. ¹⁰ Beləcə şagirdlər yenə evlərinə qayıtdılar.

^j 19:36 Çıx. 12:46; Say. 9:12; Zəb. 34:20 ^k 19:37 Zək. 12:10; Vəhy 1:7 ^l 19:39 Yəh. 3:1-2

^m 19:39 Yüz litra – təqribən 30 kq. ⁿ 20:1 Həftənin ilk günü – yəni bazar günü.

İsanın Məcdəlli Məryəmə görünməsi
(*Mat. 28:9-10; Mark 16:9-11*)

¹¹Məryəm isə ağlayaraq qəbirin bayırında dayanmışdı. Ağlaya-ağlaya əyilib qəbirin içinə baxdı. ¹²Orada ağ paltar geymiş iki mələk gördü: biri İsanın cəsədinin qoyulduğu yerin başında, o biri isə ayağında oturmuşdu. ¹³Onlar Məryəmdən «Ey qadın, niyə ağlayırsan?» deyə soruşdu. Məryəm də onlara dedi: «Rəbbimi qəbirdən aparıblar və hara qoyduqlarını bilmirəm». ¹⁴Bunu deyəndən sonra arxaya dönüb İsanın orada dayandığını gördü, amma Onun İsa olduğunu bilmədi. ¹⁵İsa ondan soruşdu: «Ey qadın, niyə ağlayırsan? Kimi axtarırsan?» Məryəm Onun bağban olduğunu güman edərək dedi: «Ağa, əgər Onu Sən aparmısan, hara qoyduğunu mənə söylə, mən də Onu götürüm». ¹⁶İsa ona «Məryəm!» dedi. O da dönüb İsayə ibranicə «Rabbuni!» dedi. «Rabbuni» «Müəllim» deməkdir. ¹⁷İsa ona dedi: «Mənə toxunma, çünki Mən hələ Atanın yanına qalxmamışam. Amma qardaşlarımin yanına gedib onlara söylə: Öz Atamın – sizin Atanızın, Öz Allahımın – sizin Allahınızın yanına qalxıram». ¹⁸Məcdəlli Məryəm şagirdlərin yanına gəldi, onlara «Rəbbi görmüşəm!» deyib onun özünə bunları söylədiyini bildirdi.

İsanın şagirdlərinə görünməsi
(*Mat. 28:16-20; Mark 16:14-18; Luka 24:36-49*)

¹⁹O gün – həftənin ilk günü axşam çağı Yəhudi başçılarından qorxduqları üçün şagirdlərin olduqları yerin qapıları bağlı olsa da, İsa içəri girdi. O ortada durub onlara «Sizə salam olsun!» dedi. ²⁰Bunu söyləyib onlara əllərini və böyrünü göstərdi. Şagirdlər də Rəbbi görüb sevindilər. ²¹İsa yenə onlara dedi: «Sizə salam olsun! Ata Məni göndərirdi ki kimi Mən də sizi göndərirəm». ²²Bunu söylədikdən sonra onların üzərinə üfürərək dedi: «Müqəddəs Ruh alın! ²³/Kimin günahlarını bağışlasanız, bağışlanır, kimin günahlarını bağışlamasınız, bağışlanmamış qalır».

İsanın Tomasa görünməsi

²⁴Lakin On İki şagirddən biri «Əkiz» adlanan Tomas İsa gələndə onların yanında deyildi. ²⁵O biri şagirdlər Tomasa «Rəbbi gördük» deyəndə onlara söylədi: «Əgər Onun əllərində mıxların açdığı yaraları görməsəm, mıxların yerinə barmağımla toxunmasam, böyrünə də əlimi qoymasam, buna heç inanmaram». ²⁶Səkkiz gündən sonra İsanın şagirdləri yenə otaqda toplaşanda Tomas da onların yanında idi. Qapılar bağlı olsa da, İsa içəri girdi. O ortada durub «Sizə salam olsun!» dedi. ²⁷Bundan sonra Tomasa söylədi: «Barmağını buraya uzat, əllərimə bax,

əlini də uzat, böyrümə qoy. İmansız olma, imanlı ol!» ²⁸ Tomas cavab verib Ona «Ya Rəbbim və Allahım!» dedi. ²⁹ İsa ona dedi: «Sən Məni gördüyün üçün mü iman etdin? Görmədən iman edənlər nə bəxtiyardır!»

³⁰ İsa şagirdlərinin gözü önündə bir çox başqa əlamətlər də göstərdi ki, bu kitabda yazılmayıb. ³¹ Amma buradakılar onun üçün yazılıb ki, siz İsanın Məsih – Allahın Oğlu olduğuna inanasınız və iman edərək Onun adı ilə həyata malik olasınız.

İsa göl kənarında

21 ¹ Bu hadisələrdən sonra İsa Tiberiya gölünün kənarında yenə şagirdlərə göründü. Bu belə oldu: ² Şimon Peter, «Əkiz» adlanan Tomas, Qalileyanın Qana kəndindən olan Natanael, Zavdayın oğulları və Onun başqa iki şagirdi birlikdə idi. ³ Şimon Peter onlara «balıq ovuna gedirəm» dedi. O birilər də ona «biz də səninlə gedirik» dedilər. Onlar gedib qayığa mindilər, amma o gecə bir şey tuta bilmədilər. ⁴ Günəş doğarkən İsa sahildə dayanmışdı, amma şagirdlər Onun İsa olduğunu bilmədilər. ⁵ İsa onlara dedi: «Uşaqlar, yeməyə bir şey tutmusunuzmu?» Ona «xeyr» deyər cavab verdilər. ⁶ İsa yenə dedi: «Toru qayığın sağ tərəfinə atın, orada tapacaqsınız». Eləcə də atdılar və o qədər balıq tutdular ki, toru çəkə bilmirdilər. ⁷ Onda İsanın sevimli şagirdi Peterə «Bu, Rəbdir» söylədi. Şimon Peter Onun Rəbb olduğunu eşidən kimi əynindən çıxartdığı üst paltarına bürünüb gölə atıldı. ⁸ O biri şagirdlər isə balıq torunu çəkə-çəkə qayıqda gəldilər, çünki sahildən uzaq deyildilər, cəmi iki yüz qulac^r məsafədə idilər.

⁹ Onlar quruya çıxanda orada közərmiş ocağı, onun üzərinə qoyulmuş balığı və yanında olan çörəyi gördülər. ¹⁰ İsa onlara dedi: «İndi tutduğunuz balıqlardan gətirin». ¹¹ Şimon Peter qayığa minib yüz əlli üç böyük balıqla dolu toru quruya çəkdi. Balıq lap çox olsa da, tor yırtılmadı. ¹² İsa onlara dedi: «Gəlin, səhər yeməyi yeyin». Şagirdlərdən heç biri Ondən «Sən kimsən?» deyər soruşmağa cəsarət etmirdi, çünki Onun Rəbb olduğunu bilirdilər. ¹³ İsa gəlib çörəyi götürdü və onlara verdi, eləcə balığı da verdi. ¹⁴ İsa ölürlər arasından dirildikdən sonra artıq üçüncü dəfə idi ki, şagirdlərə görünürdü.

İsanın Peterlə söhbəti

¹⁵ Səhər yeməyindən sonra İsa Şimon Peterə dedi: «Ey Yəhya oğlu Şimon, Məni bunlardan çox sevirsənmi?» Peter ona dedi: «Bəli, ya Rəbb, Səni sevdiyimi bilirsən». İsa ona dedi: «Quzularımı bəslə». ¹⁶ İkinci dəfə yenə Peterə dedi: «Ey Yəhya oğlu Şimon, Məni sevirsənmi?» O da İsayə dedi: «Bəli, ya Rəbb, Səni sevdiyimi bilirsən». İsa ona dedi: «Quzularımı

otar». ¹⁷Üçüncü dəfə Peterə dedi: «Ey Yəhya oğlu Şimon, Məni sevirsənmi?» Peter üçüncü dəfə İsanın ona «Məni sevirsənmi?» sualını verməyinə kədərləndi və Ona dedi: «Ya Rəbb, Sən hər şeyi bilirsən, Səni sevdiyimi bilirsən». İsa ona dedi: «Quzularımı bəslə. ¹⁸Doğrusunu, doğrusunu sənə deyirəm: cavan olanda qurşağını özün bağlayıb istədiyin yerə gedərdin, amma qocalanda əllərini uzadacaqsan və başqası sənin qurşağını bağlayıb istəmədiyin yerə aparacaq». ¹⁹İsa bunu ona görə söylədi ki, Peterin necə öz ölümü vasitəsilə Allahı izzətləndirəcəyinə işarə etsin. Bunu söylədikdən sonra ona «ardımca gəl» dedi.

²⁰Peter də arxaya dönüb İsanın sevimli şagirdinin onların ardınca gəldiyini gördü. Bu həmin şagird idi ki, axşam yeməyi zamanı İsanın sinəsinə əyilib «Ya Rəbb, Sənə xəyanət edəcək adam kimdir?» demişdi. ²¹Peter bu şagirdi görüb İsaya dedi: «Ya Rəbb, bəs o necə olacaq?» ²²İsa ona dedi: «Əgər Mən gələnə qədər onun sağ qalmasını istəyirəmsə, bundan sənə nə? Sən ardımca gəl». ²³Beləcə o şagirdin ölməyəcəyi barədə imanlı bacı-qardaşlar arasında söz yayıldı. Amma İsa onun ölməyəcəyini deməmişdi, sadəcə olaraq «Əgər Mən gələnə qədər onun sağ qalmasını istəyirəmsə, bundan sənə nə?» demişdi.

²⁴Bu hadisələrə şəhadət edərək bunları yazan həmin şagirdidir. Biz də bilirik ki, onun şəhadəti etibarlıdır.

²⁵İsanın etdiyi çoxlu başqa şeylər də var. Əgər bunlar da bir-bir yazılsaydı, fikrimcə, yazılan kitablar heç dünyaya sığmazdı.

HƏVARİLƏRİN İŞLƏRİ

GİRİŞ

«*Həvarilərin İşləri*» Lukanın nəql etdiyi Müjdənin davamıdır. Onun əsas mövzusu İsanın ilk ardıcılıklarının Müqəddəs Ruhla dolduğunu və Onun haqqındakı Müjdəni «Yerusəlimdə, bütün Yəhudəyə və Samariyada, həmçinin yer üzünün qurtaracağınadək hər yerdə» yaydıqlarını danışmaqdır (1:8).

Bu, Yəhudi xalqının arasında başlamış və sonralar bütün dünyaya yayılmış məsihçi imanının başlanğıcının tarixçəsidir. Bütün bu hadisələr imanlıların birlikdə yığıldığı yerdə, Əllinci Gün bayramı zamanı Müqəddəs Ruhun üzərlərinə enməsi ilə başlayır (2-ci fəsil). Müqəddəs Ruh kitabda təsvir olunmuş bütün hadisələr boyu imanlı cəmiyyətini, onun rəhbərlərini yönəldir və qüvvətləndirir. Müqəddəs Ruhun fəaliyyəti kitabı səciyyələndirən vacib mövzulardan biridir.

Sonrakı mühüm fəsillər isə imanlılar cəmiyyətinin addım-addım böyüyüb şaxələndiyini təsvir edir. İsa Məsihin həvariləri gəzib-dolaşaraq Müjdəni yayırdılar və Allahın möcüzələri onları müşayiət edib söylədikləri həqiqəti aşkar edirdi. Həvarilərin İşləri kitabında yazılmış hadisələr imanlıların həyatında İsa Məsihin Müjdəsinin qüdrətini nümayiş etdirir.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-11 İsanın son əmri və göyə qaldırılması
- 1:12-26 Yəhudanın yerinə Mattiyanın seçilməsi
- 2:1–8:3 Yerusəlimdə Müjdə yayımı
- 8:4–12:25 Yəhudəyə və Samariyada Müjdə yayımı
- 13:1–28:31 Paulun xidməti
 - 13:1–14:28 Paulun ilk müjdəçi səyahəti
 - 15:1-35 Yerusəlimdəki məşvərət
 - 15:36–18:22 Paulun ikinci müjdəçi səyahəti
 - 18:23–21:16 Paulun üçüncü müjdəçi səyahəti
 - 21:17–28:31 Paulun Yerusəlimdə, Qeysəriyyədə və Romada həbs olunması

İsanın göyə qaldırılması

1 ^{1a}Ey Teofil, birinci yazılarım İsanın göyə qaldırıldığı günədək başladığı işlər və öyrətməyə başladığı tam təlim barəsindədir. ²Göyə qaldırılmazdan əvvəl İsa seçdiyi həvarilərə Müqəddəs Ruh vasitəsilə əmrlər verdi. ³Ölüm əzabını çəkəndən sonra həvarilərə çoxlu inandırıcı dəlillərlə Özünü diri olaraq göstərdi. O, qırx gün ərzində onlara görünərək Allahın Padşahlığı barədə danışdı. ^{4b}İsa onlarla duz-çörək kəsəndə bu əmri verdi: «Yerusəlimdən kənara çıxmayın, Atanın verdiyi, Məndən eşitdiyiniz vədin həyata keçməsinə gözləyin. ^{5c}Belə ki Yəhya su ilə vəftiz edirdi, amma siz bir neçə gündən sonra Müqəddəs Ruhla vəftiz olacaqsınız».

⁶Həvarilər bir yerə toplaşanda İsadən soruşdular: «Ya Rəbb, İsraildə Padşahlığı indimi bərpa edəcəksən?» ⁷İsa cavab verdi: «Atanın hökmü ilə təyin olunan vaxtları və tarixləri bilmək sizin işiniz deyil. ^{8d}Amma Müqəddəs Ruh üzərinizə enəndə siz qüdrət alacaqsınız və Yerusəlimdə, bütün Yəhudeya və Samariyada, həmçinin yer üzünün qurtaracağınadək hər yerdə Mənim şahidlərim olacaqsınız». ^{9e}İsa bunları deyəndən sonra həvarilərin gözləri qarşısında yuxarı qaldırıldı. Bir bulud İsanı götürüb onlardan gizlədi. ¹⁰İsa göyə qalxanda onlar səmaya baxırdılar. Elə həmin an ağ libaslı iki kişi onların yanında peyda olub ¹¹soruşdu: «Ey Qalileyalılar, niyə səmaya baxa-baxa qalmısınız? Aranızdan götürülüb göyə qaldırılan İsanın aparıldığını necə gördünüzsə, elə də qayıdacaq».

Yəhudanın yerinə Mattiya seçilir

¹²Bundan sonra həvarilər Zeytun dağı adlanan yerdən Yerusəlimə endilər. Bu dağ Yerusəlimin yaxınlığındadır, oraya olan məsafə Şənbə yolu^f qədərdir. ^{13g}Onlar şəhərə girib qaldıqları evin yuxarı otağına çıxdılar. Oradakılar bunlar idi: Peter, Yəhya, Yaqub, Andrey, Filip, Tomas, Bartalmay, Matta, Halfay oğlu Yaqub, Millətçi Şimon və Yaqub oğlu Yəhuda. ¹⁴İsanın anası Məryəmlə qardaşları və başqa qadınlar da həvarilərlə birlikdə dayanmadan dua edirdilər.

¹⁵Həmin günlərdə təxminən yüz iyirmi bacı-qardaşdan ibarət olan toplantı arasından Peter qalxıb dedi: ¹⁶«Qardaşlar, İsanı tutanlara yol göstərən Yəhuda haqqında Müqəddəs Ruhun Davudun dili ilə əvvəlcədən dediyi Müqəddəs Yazı sözləri yerinə yetməlidir. ¹⁷Yəhuda bizə qoşuldu, bu xidmətdən ona da pay düşdü. ^{18h}Bu adam etdiyi haqsızlığın haqqına bir tarla satın aldı, sonra

^a 1:1-2 Luka 1:1-4 ^b 1:4 Luka 24:49 ^c 1:5 Mat. 3:11; Mark 1:8; Luka 3:16; Yəh. 1:33

^d 1:8 Mat. 28:19; Mark 16:15; Luka 24:47-48 ^e 1:9 Mark 16:19; Luka 24:50-51

^f 1:12 Şənbə yolu – təqribən 1 km. ^g 1:13 Mat. 10:2-4; Mark 3:14-19; Luka 6:13-16

^h 1:18-19 Mat. 27:3-8

da oradan kəlləmayallaq aşıb qarnı yırtıldı və bağırsaqları töküldü. ¹⁹Bütün Yerusəlim əhalisi bunu eşitdi və o yeri öz dillərində “Haqal-Dema”, yəni “Qan tarlası” adlandırdı. ²⁰ⁱAxi Zəbur kitabında yazılıb:

“Məskəni viran olsun,
Kimsəsiz, boş qalsın”

və

“Vəzifəsini başqası tutsun”.

²¹⁻²² ^jBuna görə də Rəbb İsanın aramıza gəlib-getdiyi müddət ərzində, yəni Yəhyanın vəftizindən başlayaraq Rəbb İsanın göyə qaldırıldığı günə qədər yanımızdakılardan bir kişi Onun dirilməsinə bizimlə birgə şahid olmalıdır». ²³Beləliklə, iki nəfəri – Barsabba çağırılan, həm də Yust adlanan Yusifi və Mattiyanı namizəd göstərdilər. ²⁴Sonra dua etdilər: «Ya Rəbb, Sən hamının ürəyindən xəbərdarsan. Bu iki nəfərdən birini seçib bizə göstər ki, ²⁵qoy onlardan biri bu xidmətə – həvari vəzifəsinə keçsin. Çünki Yəhuda öz yerini tutsun deyər bu işi atdı». ²⁶Sonra püşk atdılar. Püşk Mattiyaya düşdü və o, həvari sırasına – on bir nəfərin yanına keçdi.

Müqəddəs Ruhun gəlməsi

2 ¹kəllinci Gün bayramı^l zamanı onların hamısı bir yerə yığılmışdı. ²Birdən güclü külək uğultusu kimi göydən bir səs gəlib onlar oturan evin hər tərəfini bürüdü. ³Onlara göründü ki, nə isə alov kimi dillərə parçalanaraq hər birinin üstünə düşür. ⁴Onların hamısı Müqəddəs Ruhla doldu və Ruhun danışdığına görə başqa dillərdə danışmağa başladılar.

⁵Bu vaxt səma altında mövcud olan bütün millətlər arasından gələn mömin Yəhudilər Yerusəlimdə yaşayırdılar. ⁶Bu səs gələndə orada böyük izdiham toplandı. Hamı öz dilində danışıldığını eşidəndə çaş-baş qaldı. ⁷Mat qalaraq heyrət içində dedilər: «Bu danışanların hamısı Qalileyalı deyilmi? ⁸Bəs necə olur ki, biz hamımız öz ana dilimizi eşidirik? ⁹Biz Parfiyalılar, Midiyalılar, Elamlılar, Mesopotamiyada, Yəhudeyada, Kappadokiya, Pontda və Asiya vilayətində,^m ¹⁰Frigiyada, Pamfiliyada, Misirdə və Livianın Kirenaya yaxın bölgələrində yaşayanlar, Romada yaşayan ¹¹Yəhudilər və Yəhudi dinini qəbul edənlər, Kritlilər, Ərəblər eşidirik ki, onlar bizim dilimizdə Allahın əzəmətli işlərindən danışır». ¹²Hamı mat qalıb çaşqınlıq içində bir-birindən soruşurdu: «Bu nədir?» ¹³Bəziləri də rişxəndlə deyirdi: «Bunlar şirin şərabdan sərxoş olublar».

ⁱ 1:20 Zəb. 69:25; 109:8 ^j 1:21-22 Mat. 3:16; Mark 1:9; 16:19; Luka 3:21-22; 24:51

^k 2:1 Lev. 23:15-21; Qanun. 16:9-11 ^l 2:1 *Əllinci Gün bayramı* – yunan mətnində *pentikosti* sözü olub Pasma bayramından sonra əllinci gün qeyd edilir. ^m 2:9 *Asiya vilayəti* – indiki Türkiyə ərazisində olmuş bir vilayət.

Peterin Əllinci Gün bayramında etdiyi vəz

¹⁴Peter On Bir həvari ilə bərabər irəli çıxdı və izdihama ucadan nida etdi: «Ey Yəhudilər və Yerusəlimin bütün sakinləri, sizə bildirirəm, sözlərimə qulaq asın. ¹⁵Bu adamlar fikirləşdiyiniz kimi sərxoş deyil. Hələ günün üçüncü saatıdır.ⁿ ¹⁶Bu gördükləriniz Yoel peyğəmbər vasitəsilə əvvəlcədən deyilən hadisədir. ¹⁷Allah dedi ki, axır zamanda

“Bütün bəşər üzərinə Ruhumdan tökəcəyəm.

Oğullarınız və qızlarınız peyğəmbərlik edəcək,

Cavanlarınız görüntülər,

Ağsaqqallarınızsa rüyalar görəcek.

¹⁸O günlərdə qul və qarabaşların üzərinə də

Ruhumdan tökəcəyəm,

Onlar da peyğəmbərlik edəcək.

¹⁹Yuxarıda – göylərdə xariqələr,

Aşağıda – yerdə əlamətlər göstərəcəyəm:

Qan, alov və tüstü buxarları görünəcək.

²⁰Rəbbin möhtəşəm və əzəmətli günü gəlməzdən əvvəl

Günəş qaranlığa və ay qan rənginə dönəcək.

²¹Rəbbin adını çağıran hər kəs xilas olacaq”.

²²Ey İsraililər, bu sözlərimə qulaq asın! Bildiyiniz kimi Allahın aranızda Nazareti İsa vasitəsilə yaratdığı möcüzələr, xariqələr və əlamətlər aydın göstərdi ki, O, Allahdan gələn Şəxsdir. ²³Allahın əzəldən bilib müəyyən etdiyi məqsədə uyğun olaraq siz bu Şəxsi qanunsuzlara təslim edib onların əli ilə çarmıxa mıxlatdıraraq öldürdünüz. ²⁴Allah isə ölüm əzablarını kəsərək Onu dirilti. Çünki Onu ölüm tutub saxlaya bilməzdi. ²⁵Davud da Onun barəsində demişdi:

“Rəbbə həmişə üz tutmuşam,

Sağımda olduğu üçün sarsılmaram.

²⁶Elə bunun üçün qəlbim sevinir, dilim şad olur,

Cismim belə, ümidlə yaşayır.

²⁷Çünki məni ölümlər diyarına atmazsan,

Mömin insanını çürüməyə qoymazsan.

²⁸Mənə həyat yolunu öyrədirsən,

Hüzurunda mənə doyunca sevinc verirsən”.

²⁹Qardaşlar, sizə cəsarətlə deməliyəm ki, doğrudan da, ulu babamız Davud ölüb və dəfn olunub. Onun qəbri bu günə qədər buradadır.

³⁰“Davud peyğəmbər idi və öz nəslindən bir Nəfəri^t onun taxtına

ⁿ 2:15 Üçüncü saat – hazırkı vaxtla səhər saat doqquz. ^j 2:16-21 Yoel 2:28-32

^p 2:23 Mat. 27:35; Mark 15:24; Luka 23:33; Yəh. 19:18 ^q 2:24 Mat. 28:5-6; Mark 16:6;

Luka 24:5 ^r 2:25-28 Zəb. 16:8-11 ^s 2:30 2Şam. 7:12-13; 1Pad. 17:11-12; Zəb. 132:11

^t 2:30 Öz nəslindən bir Nəfəri – bəzi əlyazmalarda *Onun soy-köündən olan Məsihi* dirilib.

çıxarmaq üçün Allahın and içərək Davuda vəd etdiyini bilirdi. ³¹“Ona görə Məsihin dirilməsini əvvəlcədən görüb barəsində demişdi ki, Allah Onu ölümlər diyarına atmaz, Cismini çürüməyə qoymaz.

³²Allah bu İsanı ölümdən dirilti və hamımız buna şahid olduq. ³³Allah Onu ucaltdı və sağ əlində oturtdu. O, vəd edilən Müqəddəs Ruhu Atadan götürüb sizin görüb-əşitdiyiniz kimi üstümüzə tökdü. ³⁴“Davud özü göylərə qalxmadı, amma belə dedi:

“Rəbb mənim Ağama dedi:

³⁵ «Mən düşmənlərini ayaqlarının altına kətil kimi salanadək Sağımda otur»”.

³⁶Ona görə də qoy bütün İsrail xalqı möhkəm bilsin ki, Allah sizin çarmıxa çəkdiyiniz bu İsanı həm Rəbb, həm də Məsih təyin etmişdir».

³⁷Bu sözlər ona qulaq asanların ürəyinə ox kimi sancıldı. Onlar həm Peterdən, həm də o biri həvarilərdən soruşdular: «Qardaşlar, bəs biz nə edək?» ³⁸Peter onlara cavab verdi: «Tövbə edin, hamınız İsa Məsihin adı ilə vəftiz olun. Onda günahlarınız bağışlanacaq və bəxşiş olaraq Müqəddəs Ruhu alacaqsınız. ³⁹Çünki bu vəd siz, övladlarınız, uzaqdakıların hamısı – Allahımız Rəbbin çağırdığı hər kəs üçündür».

⁴⁰Peter başqa çox söz deyib onlara xəbərdarlıq etdi və yalvardı: «Bu əyri nəsilədən xilas olun». ⁴¹Onun sözünü qəbul edənlər^w vəftiz oldular. O gün üç min nəfərə yaxın insan imanlılara qoşuldu. ⁴²Onlar da özlərini həvarilərin təliminə, hər şeydə şərik olmağa, birgə çörək bölməyə və duaya həsr etdilər.

İmanlılar arasında birlik

⁴³Bütün imanlıların ürəyinə qorxu düşdü. Həvarilər vasitəsilə çoxlu xariqələr və əlamətlər göstərilirdi. ⁴⁴^xİman edənlərin hamısı bir yerdə idi, bütün əmlaklarından da birgə istifadə edirdi. ⁴⁵Onlar mallarını, mülklərini satıb pulu hər kəsə ehtiyacına görə paylayırdılar; ⁴⁶hər gün məbədə yığılmaqda davam edir, evlərdə sevinə-sevinə, səmimi qəlbdən çörək bölüb yeyirdilər. ⁴⁷Onlar Allaha həmd edir və bütün xalq qarşısında lütf qazanırdılar. Rəbb isə hər gün insanları xilas edir və imanlılara qoşurdu.

Şikəst dilənçinin şəfası

3 ¹Bir gün Peterlə Yəhya doqquzuncu saatda,^y dua vaxtı məbədə gedirdilər. ²Bu zaman ayaqları anadangəlmə şikəst olan bir kişi

^u 2:31 Zəb. 16:10 ^v 2:34-35 Zəb. 110:1 ^w 2:41 Qəbul edənlər – bəzi əlyazmalarda *sevinə-sevinə qəbul edənlər*. ^x 2:44-45 Həv. 4:32-35 ^y 3:1 Doqquzuncu saat – hazırkı vaxtla gignortadan sonra saat üç.

məbədin Gözəl adlı qapısına gətirilirdi. Hər gün bu adamı ona görə oraya gətirərdilər ki, məbədə gəlib-gedənlərdən dilənərək nəzir alsın. ³O, məbədə girən Peterlə Yəhyanı görüb onlardan nəzir istədi. ⁴Peterlə Yəhya ona diqqətlə baxdı. Peter ona dedi: «Bizə bax». ⁵Bu kişi onlardan nə isə umaraq gözlərini onların üzünə dikdi. ⁶Peter ona dedi: «Nə qızılı, nə də gümüşüm var ki, sənə verim. Nəyim varsa, sənə onu verirəm. Nazaretli İsa Məsihin adı ilə qalx, gəz». ⁷Sonra sağ əlindən tutub onu qaldırdı. Bu kişinin topuqları və ayaqları dərhal qüvvət aldı. ⁸Atılaraq ayağa qalxdı və yeriməyə başladı. Qaçıb tullana-tullana, Allaha həmd edərək onlarla bərabər məbədə girdi. ⁹Bütün xalq gördü ki, bu kişi yeriyir və Allaha həmd edir. ¹⁰Onun məbədin Gözəl qapısında oturub dilənən kişi olduğunu tanıyanda hamı ondakı dəyişikliyə mat qalıb heyratə düşdü.

Peterin məbəddəki vəzi

¹¹Bu kişi^z Peterin və Yəhyanın əlindən yapışdı. Heyratə düşən bütün xalq onlara tərəf, Süleymanın eyvanı adlanan yerə qaçdı. ¹²Bunu gören Peter xalqa nida etdi: «Ey İsraililər, burada heyratəmiz nə var ki? Niyə gözlərinizi bizə dikib baxırsınız? Elə bil biz öz qüdrətimizlə, öz möminliyimizlə bu kişinin yeriməsinə səbəb olmuşuq. ¹³«İbrahimin Allahı, İshaqın Allahı və Yaqubun Allahı, ata-babalarımızın Allahı Qulu İsanı izzətləndirib. Siz Onu sətəraq Pilatın qarşısında rədd etdiniz. Pilat Onu azad etmək üçün qərar vermişdi, ¹⁴amma siz Müqəddəs və Saleh Olanı rədd edib bir qatilin azad edilməsini istədiniz. ¹⁵Siz Həyat Banisini öldürdünüz, amma Allah Onu ölümlər arasından dirilti. Biz bunun şahidləriyik. ¹⁶Gördüyünüz və tanıdığınız bu kişi İsanın adı sayəsində, Onun adına olan imanla sağaldı. İsa vasitəsilə olan imanla bu kişi hamınızın gözü qarşısında tam şəfa tapdı.

¹⁷İndi, ey qardaşlar, bilirəm ki, rəhbərləriniz kimi siz də bunu bilmədən etmisiniz. ¹⁸Amma Allah peyğəmbərlərin dili ilə Öz Məsihinin əzab çəkməsi barədə əvvəlcədən bəyan etdiyini yerinə yetirdi. ¹⁹Beləliklə, günahlarınız silinsin deyə tövbə edib Allaha tərəf dönmə ki, ²⁰Rəbbin hüsurunda rahatlıq vaxtı tapasınız və O da sizin üçün əvvəlcədən təyin olunan Məsihi, yəni İsanı göndərsin. ²¹Çünki Allahın qədimdən bəri müqəddəs peyğəmbərlərinin dili ilə məlum etdiyi kimi hər şeyin yenidən hazırlanacağı vaxtadan İsanın səmada qalması lazımdır. ²²«Musa^d belə demişdi: “Allahınız Rəbb sizin üçün öz soydaşlarınız içərisindən mənim kimi bir peyğəmbər yetirəcək. Sizə nə söyləyəcəksə,

^z 3:11 Bu kişi – bəzi əlyazmalarda *Şikəstlikdən sağalan bu kişi*. ^a 3:13 Çıx. 3:15

^b 3:14 Mat. 27:15-23; Mark 15:6-14; Luka 23:13-24; Yəh. 19:12-15

^c 3:22-23 Qanun. 18:15,18,19; Lev. 23:29 ^d 3:22 Musa – bəzi əlyazmalarda *Musa ata-babalarımıza*.

ona qulaq asın". ²³ "Bu peyğəmbərə qulaq asmayan hər adam xalqı arasından ayrılıb məhv ediləcək". ²⁴ Şamueldən başlayaraq bütün peyğəmbərlər bu günləri elan etdilər. ²⁵ "Siz də peyğəmbərlərin varisləri, Allahın ata-babalarınızla kəsdiyi Əhdin varislərisiniz. Allah İbrahimə demişdi: "Yer üzünün bütün tayfaları sənin nəslin vasitəsilə xeyir-dua alacaq". ²⁶ Allah hər birinizi pis əməllərinizdən döndərmək və xeyir-dua vermək üçün Öz Qulunu^f dirildərək əvvəlcə sizin yanınıza göndərdi».

Peterlə Yəhya Ali Şuranın qarşısında

4 ¹ Kahinlər, məbəəd mühafizəçilərinin başçısı və sadukeylər xalqa vəz edən Peterlə Yəhyanın üstünə getdilər. ² Çünki bu həvarilərin xalqı öyrətməsinə, İsayə şamil edərək ölülər arasından dirilməni bəyan etməsinə qıcıqlandılar. ³ Onları tutdular və axşam olduğu üçün sabahkı günə qədər zindanda saxladılar. ⁴ Lakin onların sözlünə qulaq asanlardan bir çoxu iman etdi. Beləliklə, iman edən kişilərin sayı beş minə qədər çatdı.

⁵ Ertəsi gün Yəhudilərin rəhbərləri, ağsaqqalları və ilahiyyatçıları Yerusəlimə toplaşdılar. ⁶ Baş kahin Xanan, Qayafa, Yəhya, İsgəndər və baş kahinin nəslindən olanların hamısı orada idi. ⁷ Peterlə Yəhyanı onların qarşısına gətirib soruşdular: «Siz bunu hansı qüdrətlə, kimin adı ilə edirsiniz?» ⁸ O zaman Peter Müqəddəs Ruhla dolub dedi: «Ey xalqın rəhbərləri və ağsaqqalları! ⁹ Əgər bu gün biz bir xəstəyə etdiyimiz yaxşılığa və onun necə sağalmasına görə sorğu-suala çəkiliriksə, ¹⁰ hamınız, bütün İsrail xalqı bilsin ki, bu adam sizin çarmıxa çəkdiyiniz, lakin Allahın ölülər arasından diriltiyi Nazaretli İsa Məsihin adı ilə qarşınızda sağlam durub. ¹¹ "Siz "bənnaların rədd etdiyi daş guşədaşı olan" həmin İsadır. ¹² Ondən başqa heç kimdə xilas yoxdur. Çünki səma altında biz insanlara verilən başqa bir ad yoxdur ki, onun vasitəsilə xilas olaq».

¹³ Onlar Peter və Yəhyanın cəsəətini görəndə, onların savadsız, sadə insanlar olduğunu biləndə heyəətə düşdülər, amma tanıldılar ki, onlar İsa ilə birgə olmuşdular. ¹⁴ Şəfa tapan adam Peter və Yəhya ilə birgə onların gözləri qarşısında durmuşdu, buna görə onların əleyhinə heç nə deyə bilmədilər. ¹⁵ Ali Şuranın üzvləri onlara bayıra çıxmağı əmr edəndən sonra aralarında müzakirəyə başlayıb ¹⁶ dedilər: «Bu adamlara nə edək? Bütün Yerusəlim əhalisinə aydın olub ki, bu adamların əli ilə əhəmiyyətli bir əlamət göstərilib və biz bunu dana bilmərik. ¹⁷ Amma bu xəbərin xalq arasında daha çox yayılmasının qarşısını almaq üçün onlara hədə-qorxu gələk ki, bundan sonra bu Adı çəkib heç kimə heç nə deməsinlər». ¹⁸ Beləcə onları çağırıb əmr

e 3:25 Yar. 12:3; 22:18; 26:4; 28:14 f 3:26 Qulunu – bəzi əlyazmalarda Qulu İsanı.

g 4:11 Zəb. 118:22

verdikilər ki, İsanın adını bəyan etmək və bu adla hər hansı bir təlim öyrətmək qadağandır. ¹⁹Lakin Peterlə Yəhya cavab verib dedilər: «Özüünüz qərar verin, Allaha deyil, sizə qulaq asmaq Allahın gözündə nə qədər doğrudur? ²⁰Axi eşidib-gördüklərimizi deməyə bilmərik». ²¹Ali Şüranın üzvləri onlara cəza vermək üçün imkan tapa bilmədiklərinə görə onları bir daha hədələyəndən sonra azadlığa buraxdılar. Çünki bütün xalq baş verən hadisəyə görə Allahı izzətləndirdi. ²²Bu əlamət vasitəsilə sağalan adamın qırxdan artıq yaşı var idi.

İmanlılar Allahdan cəsərət istəyir

²³Azadlığa buraxılan Peter və Yəhya öz yoldaşlarının yanına gəlib başçı kahinlərlə ağsaqqalların sözlərini onlara çatdırdılar. ²⁴^hYoldaşları bunu eşidərkən bir nəfər kimi Allaha nida etdilər: «Ey Pərvərdigarımız, yeri, göyü, dənizi və bunların içindəki hər şeyi yaradan Sənsən. ²⁵ⁱMüqəddəs Ruh vasitəsilə Öz qulun atamız Davudun dili ilə belə dedin:

“Nə üçün millətlər belə hirsələnir,

Ümmətlər boş şeylər düşünür?

²⁶Dünya şahları yığışır,

Hökmdarlar Rəbbə və Onun məsh etdiyinə qarşı birləşir”.

²⁷^jHəqiqətən, Hirod və Ponti Pilat başqa millətlər və İsrail xalqı ilə birlikdə Sənin məsh etdiyin müqəddəs Qulun İsanın əleyhinə bu şəhərdə^k toplaşdı ki, ²⁸Sənin əvvəldən qərar verdiyin, Sənin əlində və niyyətində olan şeyləri həyata keçirsin. ²⁹İndi, ya Rəbb, onların etdikləri hədə-qorxuya bax! Biz qullarına güc ver ki, Sənin sözlərini tam cəsərlə yayaq. ³⁰Xəstələri sağaltmaq üçün əlini uzat və müqəddəs Qulun İsanın adı ilə əlamətlər və xariqələr göstər». ³¹Onlar dualarını qurtaran kimi toplandıqları yer lərzəyə gəldi və onların hamısı Müqəddəs Ruhla dolub Allahın kəlamını cəsərlə yaymağa başladı.

İlk imanlıların birlik içində həyatı

³²^lİmanlıların hamısı canbir qəlbə idi. Heç kim öz əmlakına «bu mənimdir» demir, bütün əmlaklarından birgə istifadə edirdi. ³³Həvarilər Rəbb İsanın dirilməsi barədə böyük qüdrətlə şəhadət edirdilər və hamısının üzərinə bol-bol lütf ehsan olunurdu. ³⁴Onların arasında heç kim yoxsul deyildi. Çünki onların arasında torpaq və ev sahibi olanlar mülkünü satıb pulunu götürər, ³⁵həvarilərin ixtiyarına verərdi. Bu da hər kəsə ehtiyacına görə paylanardı. ³⁶Məsələn, Kiprdə anadan olan, həvarilərin Barnaba adlandırdığı (mənası «Təsəlli oğlu») Levili Yusif ³⁷sahib olduğu torpaq sahəsini sataraq pulunu götürüb həvarilərin ixtiyarına verdi.

^h 4:24 Çıx. 20:11; Neh. 9:6; Zəb. 146:6 ⁱ 4:25-26 Zəb. 2:1-2 ^j 4:27-28 Mat. 27:1-2;

Mark 15:1; Luka 23:1,7-11; Yəh. 18:28-29 ^k 4:27 Bu şəhərdə – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur. ^l 4:32 Həv. 2:44-45

Xananya və Səpfiyə

5 ¹Xananya adında bir kişi arvadı Səpfiyə ilə razılığa gəlib bir mülk satdı. ²O, pulun bir hissəsini özünə götürüb qalan hissəsini həvarilərin ixtiyarına verdi. Arvadının da bu işdən xəbəri var idi. ³Peter ona dedi: «Xananya, niyə ürəyinə Şeytani buraxıb Müqəddəs Ruha yalan söyləyərək torpağın pulunun bir hissəsini özünə götürdün? ⁴Bu torpaq satılmamışdan əvvəl sən də deyildimi? Sən onu satandan sonra da pul sənə ixtiyarında deyildimi? Bu nə niyyətdir, ürəyində tutmusan? Sən insanlara deyil, Allaha yalan satdın». ⁵Xananya bunları eşidən kimi yerə yıxıldı və canı çıxdı. Bunu eşidən hər kəsi böyük bir vahimə bürüdü. ⁶Gənclər gəlib Xananyanın meyitini kəfəyə bürüdülər və aparıb dəfn etdilər.

⁷Bundan təxminən üç saat sonra Xananyanın arvadı içəri daxil oldu. Onun olub-keçənlərdən heç bir xəbəri yox idi. ⁸Peter ondan soruşdu: «Mənə söylə, torpağı bu qiymətəmi satdınız?» Qadın cavab verdi: «Bəli, o qiymətə». ⁹Peter ona dedi: «Niyə əlbir olub Rəbbin Ruhunu sınamaq istədiniz? Budur, ərinə dəfn edənlərin ayaq səsləri qapı ağzındadır, indi də səni aparmağa gəlirlər». ¹⁰Qadın həmin an Peterin ayaqları qarşısına yıxıldı və canı çıxdı. İçəri daxil olan gənclər gördülər ki, o da ölüb. Onlar onu götürüb ərinin yanında dəfn etdilər. ¹¹Bütün imanlılar cəmiyyətini və bu hadisəni eşidənlərin hamısını böyük bir vahimə bürüdü.

Həvarilər çox adama şəfa verdi

¹²Həvarilər vasitəsilə xalq arasında çox əlamətlər və xariqələr göstərilirdi. Bütün imanlılar Süleymanın eyvanına yığılardı. ¹³Xalqın gözündə böyük nüfuz qazansalar da, kənardan heç kim onlara qoşulmağa cürət etmirdi. ¹⁴Buna baxmayaraq, get-gedə daha çox qadın və kişi Rəbbə iman gətirirdi. ¹⁵Buna görə də Peter yoldan keçəndə heç olmasa kölgəsi xəstələrin üstünə düşsün deyərək xalq öz xəstələrini döşək və çarpayı ilə birlikdə çıxararaq küçələrə qoyardı. ¹⁶Yerusəlimin ətraf şəhərlərində yaşayanlar da axın-axın gələr, öz xəstələrini və natəmiz ruhdan əzab çəkənləri gətirərdi. Onların hamısı şəfa tapardı.

Həvarilər təqib olunur

¹⁷Bu, baş kahini və yanındakıların hamısını, yəni sadukey təriqətinə mənsub olanları hərəkətə gətirdi, çünki qısqanlıqları aşırı-daşırdı. ¹⁸Ona görə də həvariləri tutub ümumi zindana atdılar. ¹⁹Amma Rəbbin mələyi gecənin bir vaxtında gəlib zindanın qapısını açdı, onları bayıra çıxarıb dedi: ²⁰«Gedin, məbəddə durun və camaata yeni həyatla bağlı sözlərin hamısını deyən». ²¹Həvarilər bunu eşidəndə səhər tezdən məbədə daxil olub təlimlərini öyrətməyə başladılar.

Baş kahin və yanındakılar gəlib Ali Şuranı – İsrailin bütün ağsaqqallar məclisini çağırdı ki, bir yerə yığılsınlar. Onlar həvariləri gətirtmək üçün mühafizəçiləri zindana göndərdilər. ²² Lakin mühafizəçilər gəlib zindanda həvariləri tapa bilmədi və geri qayıdıb belə xəbər verdilər: ²³ «Gördük ki, zindan bağlıdır, tamamilə nəzarət altındadır və gözətçilər qapıda dayanıb. Amma qapıları açanda içəridə heç kimi tapa bilmədik». ²⁴ Bu sözləri eşidən məbəd mühafizəçilərinin başçısı ilə başçı kahinlər «Bu işin sonu necə qurtaracaq?» deyərək çaşıb-qaldılar. ²⁵ Elə bu zaman kimsə onların yanına gəlib xəbər verdi: «Baxın, zindana saldıığınız adamlar məbəddə dayanıb camaata təlim öyrədir». ²⁶ Bu vaxt başçı ilə mühafizəçilər gedib həvariləri gətirdilər. Xalqın onları daşqalaq etməsindən qorxduqları üçün güc tətbiq etmədilər.

²⁷ Onlar həvariləri Ali Şuranın qarşısına gətirdilər. Baş kahin onlardan soruşdu: ²⁸ «Bu adla təlim öyrətməyi sizə qəti qadağan etmədikmi? Amma siz təliminizi bütün Yerusəlimə yaydınız və o Adamın qanını bizim boynumuza yükləmək istəyirsiniz». ²⁹ Peter və başqa həvarilər belə cavab verdi: «İnsana deyil, Allaha itaət etmək daha vacibdir. ³⁰ Atababamızın Allahı sizin çarmıxa çəkib öldürdüyünüz İsanı dirilti. ³¹ İsrailin günahlarından tövbə və bağışlanma imkanı vermək üçün Allah Onu Bani və Xilaskar olaraq Öz sağ tərəfinə qaldırdı. ³² Bu şeylər barədə biz şahidik, Allahın Özünə itaət edənlərə verdiyi Müqəddəs Ruh da şahiddir».

³³ Onlar bunu eşidəndə çox qəzəbləndi və həvariləri öldürmək istədilər. ³⁴ Lakin bütün xalqın hörmətini qazanmış Qanun müəllimi olan Qamliel adlı bir farisey Ali Şurada ayağa qalxdı və əmr etdi ki, bu adamları¹ qısa müddətə bayıra çıxarsınlar. ³⁵ O, Ali Şuranın üzvlərinə belə dedi: «Ey İsraililər, bu insanlara nə edəcəyiniz barədə yaxşı-yaxşı fikirləşin. ³⁶ Bir qədər bundan əvvəl Tevda özü barəsində yüksək iddiada olaraq ortaya çıxdı və ona təxminən dörd yüz nəfər qoşuldu. Lakin bu kişi öldürüldü, bütün tərəfdarları darmadağın edildi və bu hərəkət yatırıldı. ³⁷ Sonra siyahıyaalma zamanı Qalileyalı Yəhuda ortaya çıxdı və camaatı ardınca apardı. O da öldü və tərəfdarlarının hamısı darmadağın edildi. ³⁸ İndiki iş barəsində sizə onu deyirəm ki, bu adamlardan əl çəkin və azad buraxın. Əgər bu hərəkət, bu iş insandandırsa, məhv olub gedəcək. ³⁹ Yox, əgər Allahdandırsa, bu adamların işini məhv edə bilməzsiniz. Allaha qarşı çıxanların vəziyyətinə belə, düşə bilərsiniz». Onlar Qamlielin sözüə baxdılar, ⁴⁰ həvariləri içəri çağıraraq qamçıltdılar və əmr etdilər ki, İsanın adını çəkərək heç nə danışmasınlar. Sonra onları azad etdilər.

⁴¹ Həvarilər bu ad uğrunda təhqirə layiq görüldükləri üçün sevinərək Ali Şuranın önündən ayrıldılar. ⁴² Onlar hər gün məbəddə və evlərdə təlim öyrətməkdən, İsanın Məsih olması barədə Müjdəni yaymaqdan əl çəkmədilər.

^m 5:27-28 Mat. 27:25 ⁿ 5:30 Çarmıxa çəkib – hərfi tərcümədə ağacdan asıb. ^j 5:34 Bu adamları – bəzi əlyazmalarda həvarilər.

Yeddi köməkçi

6 ¹O günlərdə – şagirdlərin çoxaldığı vaxtda yunanca danışan Yəhudilər ibrancə danışan Yəhudilərdən şikayət etməyə başladılar. Çünki gündəlik yardım paylananda onların dul qadınlarını nəzərə almamışdılar. ²Ona görə On İki həvari bütün şagirdləri bir yerə yığib belə dedi: «Allahın kəlamını vəz etmək işini atıb maddi işlərlə məşğul olmağımız düzgün deyil. ³Ey qardaşlar, aranızda etibar qazanmış, Ruh və hikmətlə dolu olan yeddi kişi seçin ki, onları bu işə təyin edək. ⁴Biz isə özümüzü duaya və Allahın kəlamını yaymağa həsr edək». ⁵Bu sözlər bütün toplantının xoşuna gəldi. Stefanı, Filipi, Proxoru, Nikanoru, Timonu, Parmenani və Yəhudi dinini qəbul edən Antakyalı Nikolanı seçdilər. Stefan iman və Müqəddəs Ruhla dolu bir kişi idi. ⁶Bunları həvarilərin qarşısına çıxardılar. Həvarilər də dua edib onların üzərinə əl qoydular.

⁷Allahın kəlamı yayılır, Yerusəlimdə şagirdlərin sayı xeyli artır və bir çox kahinlər də bu imana tabe olurdu.

Stefanın tutulması

⁸Lütf və qüdrətlə dolu olan Stefan xalq arasında böyük xariqə və əlamətlər göstərirdi. ⁹Belə olanda Azadlar Sinaqoqu adlanan sinaqoqun bəzi üzvləri, Kirenalılardan, İsgəndəriyyəliyərdən, Kilikiyadan və Asiya vilayətindən bəzi insanlar Stefana qarşı çıxıb onunla mübahisəyə başladılar. ¹⁰Amma Stefanın sözündəki hikmətin və Ruhun qarşısında dayana bilmədilər. ¹¹Onda bir neçə nəfəri şirnikləndirdilər ki, belə desinlər: «Bu adamın həm Musaya, həm də Allaha qarşı küfr dolu sözlər dediyini eşitmişik». ¹²Beləliklə, xalqı, ağsaqqalları və ilahiyatçıları da təşvişə saldılar. Stefanın üstünə gəlib onu tutdular və Ali Şuranın qarşısına gətirdilər. ¹³Gətirdikləri yalançı şahidlər onun üzünə durub dedilər: «Bu adam dayanmadan bu Müqəddəs məkana və Qanuna qarşı danışır. ¹⁴“Nazaretli İsa bu məkanı darmadağın edəcək və Musadan bizə əmanət qalan adətləri dəyişəcək” dediyini özümüz eşitmişik». ¹⁵Ali Şurada oturanların hamısı Stefana diqqətlə baxanda gördü ki, onun üzü bir mələyin üzünə bənzəyir.

Stefanın nitqi

7 ¹Baş kahin Stefandan soruşdu: «Bunlar doğrudurmu?» ²Stefan belə cavab verdi: «Qardaşlar və atalar, məni dinləyin! Atamız İbrahim hələ Mesopotamiyada ikən Xaranda məskunlaşmazdan əvvəl izzətli Allah ona göründü. ³Ona belə dedi: “Öz torpağından, qohumlarının arasından

çıx, sənə göstərəcəyim torpağa get". ^{4q}Buna görə İbrahim Xaldeylilərin ölkəsini tərk edib Xarana köçdü. Atasının ölümündən sonra Allah onu oradan da götürüb sizin indi yaşadığınız bu ölkəyə gətirdi. ^{5r}Burada ona irs olaraq bir qarış belə, torpaq vermədi. Amma İbrahimin o zaman hələ övladı olmasa da, Allah bu torpağı mülk olaraq ona və onun gələcək nəslinə verəcəyini vəd etmişdi. ^{6s}Allah ona belə dedi: "Nəslin yad ölkədə qərib olacaq, orada olan millətə köləlik edəcək və onlara dörd yüz il zülm ediləcək". ⁷"Ancaq onların köləlik edəcəkləri milləti Özüm cəzalandıracağam" dedi Allah, "bundan sonra oradan çıxacaqlar" və "bu yerdə Mənə ibadət edəcəklər". ^{8t}Sonra Allah onunla sünnətlə bağlı Əhd kəsdi. Beləliklə də, İbrahim İshaqın atası olarkən onu səkkiz günlük olanda sünnət etdi. Bundan sonra İshaqdan Yaqub, Yaqubdan da on iki ulu babamız törədi.

^{9u}Bu ulu babalarımız paxılıqdan Yusifi qul kimi Misirə satdı. Lakin Allah Yusifə yar idi. ¹⁰Onu bütün əziyyətlərdən qurtardı və ona hikmət verərək Misir hökmdarı fironun gözündə lütf qazandırdı. Firon onu Misirin və öz sarayında olan bütün xalqın rəhbəri təyin etdi. ^{11v}Sonra bütün Misir və Kənan torpağı aclıq və böyük əziyyətlərlə üzləşdi. Bu ata-babalarımız yemək tapa bilmədi. ¹²Yaqub eşidəndə ki, Misirdə taxıl var, bu ata-babalarımızı birinci dəfə oraya göndərirdi. ^{13w}Onlar ikinci dəfə Misirə gələndə Yusif özünü qardaşlarına tanıtdı. Bununla da firon Yusifin ailəsi ilə tanış oldu. ^{14x}Yusif atası Yaquba xəbər göndərərək onunla birgə bütün qohumlarını – yetmiş beş nəfəri çağırırdı. ^{15y}Beləliklə, Yaqub Misirə getdi. Özü ilə bu ata-babalarımız da orada öldü. ^{16z}Onların cəsədləri sonradan Şekemə gətirildi və Şekemdə İbrahimin Xamor övladlarından bir neçə gümüşə satın aldığı qəbirdə dəfn olundu.

^{17a}Allahın İbrahimə bəyan etdiyi vədin həyata keçiyi vaxt yaxınlaşanda Misirdəki xalqımızın sayı bir xeyli çoxalmışdı. ¹⁸Axırda Misirdə Yusifi tanımayan yeni bir padşah taxta çıxdı. ^{19b}Bu adam soydaşlarımıza hiylə işlətdi, zorakılıqla ata-babalarımızı məcbur etdi ki, yeni doğulan körpələrini sağ qalmasın deyərək bayıra atsınlar. ^{20c}Bu dövrdə son dərəcə gözəl bir körpə olan Musa doğuldu. O, üç ay atasının evində bəsləndi. ²¹Sonra o da bayıra atıldı. Onu fironun qızı tapıb özünə övlad etdi və öz oğlu kimi böyütdü. ²²Musa Misirlilərin bütün elmi biliklərinə bağlı tərbiyə alıb söz və əməlinə güclü bir şəxsiyyət oldu.

q 7:4 Yar. 11:31; 12:4 r 7:5 Yar. 12:7; 13:15; 15:18-21; 17:8 s 7:6-7 Yar. 15:13-14; Çıx. 3:12 t 7:8 Yar. 17:10-14; 21:2-4; 25:26; 29:31-35:18 u 7:9-10 Yar. 37:11,28; 39:2,21; 41:39-41 v 7:11 Yar. 42:1-2 w 7:13 Yar. 45:1-3; 47:2-10 x 7:14 Yar. 45:9-11,17-18; 46:27 y 7:15 Yar. 46:1-7; 49:33 z 7:16 Yar. 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Yeşua 24:32 a 7:17-18 Çıx. 1:7-8 b 7:19 Çıx. 1:10-11,22 c 7:20-21 Çıx. 2:2-10

^{23d}Musa qırx yaşına çatanda ürəyində soydaşları İsrail övladlarının vəziyyətini yaxından bilmək arzusu oyandı. ²⁴Onlardan birinin zərər çəkdiyini görəndə Musa onu müdafiə etdi. Zərər vuran Misirlini öldürərək əzilən insanın intiqamını aldı. ²⁵O belə fikirləşdi: “Soydaşlarım dərk edəcəklər ki, mənim vasitəmlə Allah onları xilas edir”. Amma onlar bunu dərk etmədilər. ²⁶Ertəsi gün Musa dalaşan iki İsrailini görəndə onları barışdırmaq istədi və dedi: “Ay kişilər, siz soydaşsınız, niyə bir-birinizə zərər vurursunuz?” ²⁷Lakin soydaşına zərər vuran kişi Musanı itələyib dedi: “Səni bizim üstümüzə kim başçı və hakim qoyub?” ²⁸Yoxsa dünən Misirlini öldürdüyün kimi məni də öldürmək fikrindəsən?” ^{29e}Bu sözə görə Musa qaçdı. O, Midyan torpağında, qürbətdə yaşadı və orada iki oğul atası oldu.

^{30f}Qırx il keçəndən sonra Musa Sina dağının yaxınlığındakı səhrada olanda mələk ona bir kol arasından od-alov içərisində göründü. ³¹Musa gördüklərinə heyrətləndi. Baxmaq üçün oraya yaxınlaşanda Rəbbin səsinə eşitdi: ³²“Mən ata-babalarının Allahı – İbrahimin, İshaqın və Yaqubun Allahıyam”. Musa qorxusundan lərzəyə gəlib baxmağa belə, cəsarət etmədi. ³³Rəbb ona dedi: “Ayaqlarından çarıqlarını çıxart, çünki durduğun yer müqəddəs torpaqdır. ³⁴Həqiqətən, Mən Misirdə olan xalqımın əziyyətini gördüm, fəryadlarını eşitdim və onları qurtarmaq üçün endim. İndi get, Mən səni Misirə göndərirəm”.

³⁵Bu, həmin Musadır ki, onu rədd edib demişdilər: “Səni bizim üstümüzə kim başçı və hakim qoyub?” Amma Allah Musanı bir kol arasında görünən mələyin əli ilə başçı və qurtarıcı olaraq göndərirdi. ^{36g}O, xalqı Misirdən çıxaran, həm orada, həm Qırmızı dənizdə, həm də qırx il ərzində səhrada xariqə və əlamətlər yaradan insan idi. ^{37h}İsrail övladlarına “Allah məni yetirdiyi kimi sizin üçün öz soydaşlarınız içərisindən bir peyğəmbər yetirəcək”ⁱ deyən bu Musadır. ^{38j}Bu, həmin adamdır ki, Sina dağında onunla danışan mələklə və ata-babalarımızla birgə səhradakı cəmiyyətdə olmuşdu. O, canlı sözlər almışdı ki, bizə versin. ³⁹Ata-babalarımızsa Musanın sözünə baxmaq istəmədi, onu rədd etdi və Misirə qayıtmağı arzuladılar. ^{40k}Haruna dedilər: “Bizim üçün allahlar düzəlt ki, qabağımızca getsinlər. Çünki bizi Misir torpağından çıxaran adamın – bu Musanın başına nə iş gəldiyini bilmirik!” ⁴¹O günlərdə dana şəklində bir büt düzəldib ona qurban gətirdilər və öz əlləri ilə düzəltdikləri bu büt üçün şənlik qurdular. ^{42l}Buna görə Allah ata-babalarımızdan üz döndərüb onları tərk etdi ki, səma cisimlərinə ibadət etsinlər. Peyğəmbərlərin kitabında da belə yazılıb:

^d 7:23-29 Çıx. 2:11-15 ^e 7:29 Çıx. 18:2-4 ^f 7:30-34 Çıx. 3:1-10 ^g 7:36 Çıx. 7:3; 14:21; Say. 14:33 ^h 7:37 Qanun. 18:15,18 ⁱ 7:37 *Yetirəcək* – bəzi əlyazmalarda *yetirəcək*. *Ona qulaq asın*. ^j 7:38 Çıx. 19:1–20:17; Qanun. 5:1-33 ^k 7:40-41 Çıx. 32:1-6
^l 7:42-43 Amos 5:25-27

“Ey İsrail nəslİ,

Qırx il çöldə olanda Mənə qurban və təqdimlər gətirmişdinizmi?

⁴³ Səcdə edəsiniz deyə düzəltdiyiniz Molekin çadırını,

Tanrınız Refanın ulduz bütünü gəzdirdiniz.

Elə buna görə də sizi

Babilin o tayına sürgünə aparacağam”.

^{44m}Səhrada ata-babalarınızın Şəhadət çadırı var idi. Musa bunu onunla danışan Allahın əmr etdiyi kimi, gördüyü nümunəyə əsasən düzəltdi. ⁴⁵ⁿŞəhadət çadırını əvvəlki nəsilədən təhvil alan ata-babalarımız Yeşuanın başçılığı ilə başqa millətlərin mülkünü ələ keçirəndə çadırı da özləri ilə gətirmişdilər. Allah Özü millətləri ata-babalarınızın qarşısından qovdu. Şəhadət çadırı Davudun dövrünə qədər qaldı. ^{46j}Allahın lütfünü qazanan Davud yalvardı ki, Yaqubun nəsl^l üçün bir məskən qura bilsin. ^{47q}Lakin Allaha ev tikən Süleyman oldu. ^{48r}Amma Haqq-Taala əllə tikilən evlərdə yaşamaz. Peyğəmbərin dediyi kimi

⁴⁹ Rəbb belə deyir:

“Göylər Mənim taxtımdır,

Yer ayaqlarımın altındakı kətildir.

Mənim üçün nə cür ev tikəcəksiniz,

Dincələcəyim yer harada olacaq?

⁵⁰ Bütün bunları Mənim əlim yaratmadımı?”

^{51s} Ey dikbaş, həm ürəkləri, həm də qulaqları “sünnət” edilməmiş insanlar, ata-babanız kimi siz də həmişə Müqəddəs Ruhun əleyhinə çıxırsınız. ⁵² Ata-babalarınızın təqib etmədiyi peyğəmbər varmı? Onlar Saleh Olanın zühuru barədə əvvəlcədən xəbər verənləri belə, öldürdülər. Sizsə bu Saleh Olana xəyanət edərək Onu qətlə yetirdiniz. ⁵³ Mələklər vasitəsilə verilən Qanunu aldınız, lakin ona riayət etmədiniz».

Stefanın öldürülməsi

⁵⁴ Ali Şuranın üzvləri bu sözləri eşidəndə çox qəzəbləndilər və Stefana dişlərini qıcırtıdılar. ⁵⁵ Müqəddəs Ruhla dolan Stefan isə gözlərini göyə dikib Allahın ehtişamını və Allahın sağında dayanan İsanı gördü. ⁵⁶ O dedi: «Baxın, mən göylərin yarıldığını və Bəşər Oğlunun Allahın sağında dayandığını görürəm». ⁵⁷ Onlar qulaqlarını tutub haray qopardılar və hamısı birlikdə Stefanın üstünə hücum çəktilər. ⁵⁸ Onu şəhərdən kənara çıxarıb daşqalaq etdilər. Stefanın əleyhinə şahidlik edənlər öz üst geyimlərini Şaul adlı bir gəncin ayaqları altına qoydular. ⁵⁹ Stefan üstünə yağın daşlar altında belə yalvarırdı: «Ya Rəbb İsa, ruhumu qəbul et». ⁶⁰ Sonra diz çöküb ucadan nida etdi: «Ya Rəbb, bunu onlara günah sayma». Bunu deyəndən sonra gözlərini bu həyata yumdu.

m 7:44 Çıx. 25:9,40; İbr. 8:5 n 7:45 Yeşua 3:14-17; 18:1 j 7:46 2Şam. 7:1-16; 1Saln. 17:1-14

p 7:46 Yaqubun nəslİ – bəzi əlyazmalarda Yaqubun Allahu. q 7:47 1Pad. 6:1-38; 2Saln. 3:1-17

r 7:48-50 Yeş. 66:1-2 s 7:51 Yeş. 63:10

Şaul imanlıları təqib edir

8 ¹Stefanın qətlindən Şaul da razı qalmışdı. O gün Yerusəlimdə olan imanlılar cəmiyyətinə qarşı güclü təqib başladı. Həvarilərdən başqa bütün imanlılar pərən-pərən düşüb Yəhudeya və Samariyanın hər tərəfinə yayıldı. ²Bəzi mömin kişilər isə Stefanı dəfn etdi və onun üçün dərin hüznə yas saxladılar. ³Amma Şaul imanlılar cəmiyyətini dağıtmağa başladı. Belə ki o, evdən-evə gedərək qadın-kəşi bilmədən imanlıları sürüyüb zindana salırdı.

Filip Samariyada

⁴Pərən-pərən düşən imanlılar hər yerdə Allahın kəlamını – Müjdəni yayırdı. ⁵Filip də Samariya şəhərinə gəlib Məsihi vəz edirdi. ⁶Filipi eşidib, göstərdiyi əlamətləri görən izdiham onun sözlərinə birlikdə diqqət yetirirdi. ⁷Natəmiz ruha tutulan çox adamdan bu ruhlar bərkdən çıxıraraq çıxır, çox iflic və ayaqları şikəst olanlar şəfa tapırdı. ⁸Ona görə bu şəhərdə bol sevinc var idi.

Cadugər Şimon

⁹Amma bu şəhərdə bundan əvvəl cadugərlik edən və Samariya millətini mat qoyan Şimon adlı bir kişi var idi. O özünü böyük bir şəxsiyyət kimi təqdim edirdi. ¹⁰Böyükü-küçüklü hər kəs ona diqqətlə qulaq asır və belə deyirdi: «Böyük adlanan Allahın qüdrəti budur». ¹¹Onun cadugərliyi hamını çoxdan mat qoymuşdu. Buna görə də ona diqqətlə qulaq asırdılar. ¹²Amma Filip Allahın Padşahlığı və İsa Məsihin adı ilə bağlı Müjdəni yayanda sözlərinə iman gətirdilər və kişilər də, qadınlar da vəftiz oldular. ¹³Şimon özü də iman gətirdi. Vəftiz olduqdan sonra Filipin yanından ayrılmadı. Göstərilən əlamət və möcüzələr Şimonu mat qoydu.

¹⁴Yerusəlimdə qalan həvarilər Samariyalıların Allahın kəlamını qəbul etdiklərini eşidəndə Peterlə Yəhyayı onların yanına göndərdi. ¹⁵Peterlə Yəhya oraya çatanda dua etdilər ki, Samariyalı imanlılar Müqəddəs Ruhu alsınlar. ¹⁶Çünki Ruh hələ onların heç birinin üzərinə enməmişdi, sadəcə olaraq Rəbb İsanın adı ilə vəftiz olmuşdular. ¹⁷Sonra Peterlə Yəhya əllərini onların üstünə qoydular və onlar Müqəddəs Ruhu aldılar. ¹⁸Həvarilərin əl qoyması ilə Ruhun verildiyini görən Şimon onlara pul təklif edərək ¹⁹dedi: «Mənə də belə bir səlahiyyət verin. Əlimi kimin üstünə qoysam, Müqəddəs Ruhu alsın». ²⁰Peter ona dedi: «Pulun da yox olsun, sən də! Ona görə ki sən Allahın ənamını pulla əldə edə bilmək xəyalına düşmüşsən. ²¹Bu işdə sənin nə haqqın var, nə payın. Çünki

^t 8:3 Həv. 22:4-5; 26:9-11

Allahın qarşısında ürəyin düz deyil. ²² Bu pisliyin üçün tövbə et, Rəbbə yalvar. Bəlkə ürəyinin bu niyyəti bağışlanar. ²³ Görürəm ki, səndə acı zəhər var və haqsızlığın əsirisən». ²⁴ Şimon ona cavab verdi: «Mənim üçün Rəbbə siz yalvarın ki, dediklərinizin heç biri mənim başıma gəlməsin».

²⁵ Peterlə Yəhya şəhadət edib Rəbbin kəlamını söyləyəndən sonra Samariyalıların yaşadığı xeyli kəndlərdə Müjdəni yaya-yaya Yerusəlimə qayıdırdılar.

Filip və Həbəşli hərəmağası

²⁶ Bu zaman Rəbbin bir mələyi Filipə belə dedi: «Dur, cənuba tərəf, Yerusəlimdən Qəzzəyə düşən yola – səhra yoluna çıx». ²⁷ Filip qalxıb getdi. Yolda Həbəşli bir hərəmağası ilə rastlaşdı. Bu, kandakinin, yəni Həbəşlilərin mələkəsinin vəzirlərindən biri idi. O, mələkənin bütün xəzinəsinə cavabdeh idi. Yerusəlimə ibadət etmək üçün gəlmişdi. ²⁸ Arabasına oturub geri qayıdarkən Yeşaya peyğəmbərin kitabını oxuyurdu. ²⁹ Ruh Filipə dedi: «Get, bu arabaya çatıb yanında qal». ³⁰ Filip qaça-qaça arabanın yanına gəldi və eşitdi ki, hərəmağası Yeşaya peyğəmbərin kitabını oxuyur. Ondan soruşdu: «Görəsən oxuduğunu başa düşürsənmi?» ³¹ Hərəmağası ona dedi: «Əgər mənə yol göstərən yoxdursa, bunu necə başa düşmək olar?» Sonra Filipdən xahiş etdi ki, arabaya minib onun yanında otursun. ³² «O, Müqəddəs Yazılardan bu hissəni oxuyurdu:

«Kəsilməyə aparılan qoyun kimi,
Qırxaqların qabağında dilsiz quzu kimi
Ağzını açmadı.

³³ Alçaldığı zaman ədalətdən məhrum oldu.
Onun nəslini kim təsvir edə bilər?
Onun həyatı yer üzündən götürülür».

³⁴ Hərəmağası Filipdən soruşdu: «Xahiş edirəm, deyin, burada peyğəmbər kimdən bəhs edir, özündən, yoxsa başqasından?» ³⁵ Bundan sonra Filip sözbə başlayıb danışdı və Müqəddəs Yazıların bu hissəsindən başlayıb İsa barədə olan Müjdəni bəyan etdi. ³⁶ Onlar yol gedə-gedə gəlib su olan yerə çatdılar. Hərəmağası dedi: «Burada su var. Mənim vəftiz olmağıma nə isə mane olurmu?» ³⁷ ³⁸ Sonra əmr etdi ki, araba dayansın. Filip hərəmağası ilə birgə suya girdi. Beləliklə, Filip hərəmağasını vəftiz etdi. ³⁹ Sudan çıxanda Rəbbin Ruhunu^w Filipi götürüb oradan uzaqlaşdırdı. Filipi bir daha görməyən hərəmağası sevinə-sevinə yoluna davam etdi. ⁴⁰ Filip bir də gördü ki, Aşdod şəhərinə gəlib-çıxıb. O, Qeysəriyyəyə çatanacan bütün şəhərləri gəzib-dolaşaraq Müjdəni yaydı.

^u 8:32-33 Yeş. 53:7-8 ^v 8:36-37 *Mane olurmu?* – bəzi əlyazmalarda *mane olurmu?* ³⁷ Filip dedi: «Əgər bütün qəlbinlə iman edirsənsə, mümkündür». Hərəmağası cavab verdi: «İsa Məsihin Allahın Oğlu olduğuna inanıram». ^w 8:39 Rəbbin Ruhunu – bəzi əlyazmalarda *Müqəddəs Ruh hərəmağasının üstünə endi. Rəbbin mələyi isə.*

İsa Şaulla danışır

9 ¹Şaul Rəbbin şagirdlərinə qarşı hələ də ölüm hədələri yağdırırdı. Baş kahinin yanına gedib ²ondan Dəməşq sinaqoqlarına yazılan məktublar istədi ki, orada İsa yolunu^x tutan kişi və qadınlardan kimi tapsa, əl-qolunu bağlayıb Yerusəlimə gətirmək üçün səlahiyyəti olsun. ³Dəməşqə yollanıb oraya yaxınlaşanda birdən göydən gələn bir işıq onun ətrafında parladı. ⁴Şaul yerə yıxıldı və bir səs eşitdi, ona deyirdi: «Şaul, Şaul, niyə Məni təqib edirsən?» ⁵Şaul ona dedi: «Ey Ağam, Sən kimsən?» O cavab verdi: «Mən sənin təqib etdiyin İsayam. ⁶Qalx ayağa, şəhərə get və nə etmək lazımdırsa, sənə deyiləcək». ⁷Şaulla birlikdə yola çıxan adamlar yerlərindəcə susub qalmışdı. Səsi eşitsələr də, heç kimi görə bilmədilər. ⁸Şaul yerdən qalxdı, amma gözlərini açanda heç nə görə bilmirdi. Sonra onun əlindən tutub Dəməşqə apardılar. ⁹Üç gün ərzində Şaulun gözləri görmədi və o nə yedi, nə də içdi.

¹⁰Dəməşqdə İsanın şagirdlərindən Xananya adlı bir nəfər var idi. Rəbb görüntü vasitəsilə «Xananya!» deyər çağırırdı. O cavab verdi: «Bəli, ya Rəbb!» ¹¹Rəbb ona dedi: «Qalx, “Düz Küçə” adlanan küçəyə get və Yəhudanın evində adı Şaul olan Tarsuslu bir adamı soruş. Hal-hazırda orada dua edir. ¹²O, görüntüdə görüb ki, yanına Xananya adlı bir kişi gəlib onun üzərinə əllərini qoyur ki, gözləri açılsın». ¹³Xananya cavab verdi: «Ya Rəbb, bu kişi barədə çoxlarından eşitmişəm ki, Yerusəlimdə Sənin müqəddəslərinə nə qədər pislik edib. ¹⁴Burada Sənin adını çağıranların hər birinin əl-qolunu bağlamaq üçün başçı kahinlərdən səlahiyyət alıb». ¹⁵Amma Rəbb ona dedi: «Get! Başqa millətlərə, padşahlara və İsrail övladlarına Öz adımı bəyan etmək üçün bu adam seçdiyim alətdir. ¹⁶Mənim adım uğrunda çəkəcəyi əzabın nə qədər böyük olduğunu ona göstərəcəyəm». ¹⁷Bundan sonra Xananya gedib həmin evə girdi və əllərini Şaulun üstünə qoyub dedi: «Qardaşım Şaul, Rəbb, yəni bura gələrkən yolda sənə görünən İsa məni göndərdi ki, sənin gözlərin açılsın və Müqəddəs Ruhla dolasan». ¹⁸O andaca Şaulun gözlərindən sanki pulcuqlar töküldü və Şaul təkrar görməyə başladı. O qalxdı və vəftiz oldu. ¹⁹Sonra yemək yeyib taqətə gəldi.

Şaul Dəməşqdə və Yerusəlimdə

Bir neçə gün Şaul Dəməşqdə olan şagirdlərin yanında qaldı. ²⁰Dərhal sinaqoqlarda İsanın Allahın Oğlu olduğunu vəz etməyə başladı. ²¹Onu eşidənlərin hamısı mat qalıb deyirdi: «Yerusəlimdə bu adı çəkənləri dağıdan adam bu deyilmi? Buraya belələrini əl-qolunu bağlayıb başçı kahinlərin yanına aparmağa gəlməmişdimi?» ²²Şaul isə gündən-

^x 9:2 *İsa yolunu* – hərfi tərcümədə *Yolu*.

günə qüvvətlənirdi. İsanın Məsih olmasına dair sübutlar göstərməklə Dəməşqdə yaşayan Yəhudiləri çaş-baş saldı.

²³Aradan xeyli gün keçdi. Yəhudilər Şaulu öldürmək üçün sui-qəsd hazırladı. ²⁴Amma onların bu qəsdı haqqında xəbər Şaula çatdı. Yəhudilər onu öldürmək üçün gecə-gündüz şəhərin qapılarında pusqu qururdu. ²⁵Amma Şaulun şagirdləri gecə olan kimi onu götürüb bir səbətin içinə qoyaraq şəhər divarlarından aşağı endirdilər.

²⁶Şaul Yerusəlimə çatanda oradakı şagirdlərə qoşulmağa çalışdı, lakin onların hamısı Şauldan qorxur və inanmırdılar ki, o, İsanın şagirdidir. ²⁷Amma Barnaba onu götürüb həvarilərin yanına apardı və onlara açıqladı ki, Şaul yolla gedəndə Rəbbi necə görüb, Rəbb onunla necə danışib, o, Dəməşqdə İsanın adını necə cəsərlə bəyan edib. ²⁸Beləliklə, Şaul onların yanında qalıb Yerusəlimdə hər yerə bir gedib-gəlir və orada da Rəbbin adını cəsərlə bəyan edirdi. ²⁹O yunanca danışan Yəhudilərlə söhbət edərək mübahisə edirdi. Onlar isə Şaulu öldürmək istəyirdilər. ³⁰İmanlı bacı-qardaşlar isə bunu öyrənəndə Şaulu Qeysəriyyəyə aparıb oradan Tarsusa göndərdilər.

³¹Beləcə bütün Yəhudeya, Qalileya və Samariyadakı imanlılar cəmiyyəti əmin-amanlığa çatdı. İnkişaf edən və Rəbb qorxusu içində yaşayan cəmiyyət Müqəddəs Ruhun ürəkləndirməsi ilə sayca artırdı.

Eneya və Tabitanın sağaldılması

³²Bu zaman hər yanı dolaşan Peter Lodda yaşayan müqəddəslərin yanına gəldi. ³³Orada Eneya adlı bir nəfərə baş çəkdi. Eneya iflic olmuşdu və səkkiz il idi ki, yataqda idi. ³⁴Peter ona dedi: «Eneya, İsa Məsih səni sağaldır. Qalx, yatağını yığışdır». Eneya dərhal ayağa qalxdı. ³⁵Lod və Şaronda yaşayanların hamısı bu adamı görüb Rəbbə tərəf döndü.

³⁶Yafoda İsanın şagirdləri arasında Tabita adlı bir qadın var idi. «Tabita» «Ceyran» deməkdir. Bu qadın həmişə xeyirxah işlər görür və yoxsullara kömək edirdi. ³⁷Bu vaxtlarda o xəstələnib öldü. Onun meyitini yuyub yuxarı mərtəbədəki otağa qoydular. ³⁸Lod Yafoya yaxın idi, ona görə də Peterin Lodda olduğunu eşidən şagirdlər iki kişini onun yanına göndərdilər və onlar gəlib xahiş etdilər: «Vaxt itirmədən yanımıza gəl». ³⁹Peter durub onlarla getdi. Yafoya çatanda onlar Peteri evin yuxarı mərtəbəsinə çıxartdılar. Bütün dul qadınlar ağlaşa-ağlaşa Peterin yanına yığıldı və Tabitanın onlarla birlikdə olanda tikdiyi köynəkləri, paltarları göstərdilər. ⁴⁰Peter isə onların hamısını bayıra çıxartdı, sonra diz çöküb dua etdi. Bundan sonra isə ölüyə tərəf dönüb dedi: «Tabita, qalx!» Qadın gözlerini açıb Peteri görən kimi dik oturdu. ⁴¹Peter əlini uzadıb onu ayağa qaldırdı və sonra müqəddəslərlə dul qadınları çağırdı. Tabitanı sağ-salamat onların qarşısına çıxartdı. ⁴²Bu xəbər

bütün Yafoya yayıldı və çox adam Rəbbə iman gətirdi. ⁴³Peter isə xeyli gün Yafoda, Şimon adlı bir dabbagın evində qaldı.

Mömin yüzbaşı

10 ¹Qeysəriyyədə Korneli adlı bir nəfər yaşayırdı. O, İtaliyalı adlı alayın yüzbaşılardan biri idi. ²Həm özü, həm də bütün külfəti mömin olub Allahdan qorxardı. O, xalqa çox nəzir-niyaz paylayar, daim Allaha dua edərdi. ³Bir gün təxminən doqquzuncu saat^z radələrində görüntüdə aydın gördü ki, Allahın bir mələyi yanına gəlib onu çağırırdı: «Ey Korneli!» ⁴Korneli qorxa-qorxa ona baxıb dedi: «Nədir, ey ağam?» Mələk ona dedi: «Duaların və nəzir-niyazların xatirə təqdimi kimi Allahın hüsurunda qəbul olundu. ⁵İndi Yafoya adamlar göndər, Peter adlanan Şimonu çağırıdır. ⁶O, dabbag Şimonun dəniz kənarındakı evində qonaqdır». ^a ⁷Onunla danışan mələk gedəndən sonra Korneli xidmətçilərindən ikisini və mühafizəçilərindən bir mömin əsgəri çağırırdı. ⁸Onlara hər şeyi danışdı və sonra onları Yafoya göndərdi.

Peterin görüntüsü

⁹Ertəsi gün təxminən altıncı saat^b radələrində, onlar yolda olub şəhərə yaxınlaşanda Peter dua etmək üçün dama çıxdı. ¹⁰O acıb yemək istəyirdi. Yemək hazırlanarkən Peterin fikrini bir görüntü apardı. ¹¹O gördü ki, göy yarıldı, böyük mələfəyə bənzər bir şey dörd küncündən asılaraq yerə endi. ¹²Onun üstündə hər cür dördayaqlılar, sürünənlər^c və göydə uçan quşlar var idi. ¹³Ona bir səda gəldi: «Qalx, Peter, kəs və ye!» ¹⁴Peter Ona dedi: «Əsla, ya Rəbb! Mən heç vaxt nə haram, nə də murdar bir şey yeməmişəm». ¹⁵Səda ikinci dəfə yenə gəldi və Peterə dedi: «Allahın halal dediyi şeylərə sən haram demə». ¹⁶Bu, üç dəfə təkrarlandıktan sonra o şey dərhal göyə çəkildi.

¹⁷Peter bu görüntünün mənası barədə fikirləri ilə çaşbaş qalanda Kornelinin göndərdiyi adamlar Şimonun evini soruşurdular. Onlar qapı ağzında dayanıb ¹⁸bərkdən soruşdular: «Peter deyə çağırılan Şimon burada qalır mı?» ¹⁹Bu zaman görüntü barədə fikirləşən Peterə Ruh belə dedi: «Bax səni üç kişi axtarır. ²⁰Dur, aşağı en və heç tərəddüd etmədən onlarla get. Çünki onları Mən göndərmişəm». ²¹Peter aşağı enib həmin adamlara dedi: «Axtardığınız adam mənəm. Niyə gəlmisiniz?» ²²Onlar dedilər: «Korneli adlı bir yüzbaşı var. O, saleh və Allahdan qorxan kişidir; buna bütün Yəhudi milləti də şahiddir. Müqəddəs bir mələk ona əmr etdi

^z 10:3 Doqquzuncu saat – hazırkı vaxtla günortadan sonra saat üç. ^a 10:6 Qonaqdır – bəzi əlyazmalarda qonaqdır. O sənə nə etməlisən deyəcək, bəzilərinə isə qonaqdır. Onun sənə deyəcəyi sözlərlə həm sən, həm də külfətin xilas olacaq (Həv. 11:14). ^b 10:9 Altıncı saat – hazırkı vaxtla günorta saat on iki. ^c 10:12 Sürünənlər – bəzi əlyazmalarda çöl heyvanları, sürünənlər.

ki, səni öz evinə çağırırdırsın və deyəcəyin sözlərə qulaq assın». ²³ Bundan sonra Peter onları içəri dəvət edib qonaq saxladı.

Kornelinin evində

Ertəsi gün Peter qalxıb onlarla yola çıxdı və Yafodan olan bəzi qardaşlar da onlara qoşuldu. ²⁴ Sonrakı gün Qeysəriyyəyə çatdı. Korneli öz qohumlarını və yaxın dostlarını bir yerə yığıb onları gözləyirdi. ²⁵ Peter içəri girəndə Korneli ayağına düşüb ona səcdə etdi. ²⁶ Peter isə onu ayağa qaldıraraq dedi: «Qalx, mən də sənə kimi insanam». ²⁷ Peter Korneli ilə danışa-danışa içəri daxil olanda gördü ki, oraya xeyli adam yığılıb. ²⁸ Onlara belə dedi: «Bilirsiniz ki, Yəhudilərə hər hansı bir yadelli ilə ünsiyyət yaratmaq, onlara qonaq getmək qadağandır. Amma insanları haram və murdar saymamağı Allah mənə göstərdi. ²⁹ Buna görə mənə çağıranda etiraz etmədən gəldim. Deyə bilərsinizmi, mənə niyə çağırırsınız?» ³⁰ Korneli cavab verdi: «Üç gün əvvəl elə bu vaxtlarda^d doqquzuncu saatın^e duasını edirdim ki, birdən parlaq libaslı bir kişi qarşımda dayandı ³¹ və dedi: “Ey Korneli, sənə duaların eşidildi və nəzir-niyazların Allah tərəfindən yada salındı. ³² İndi Yafoya adamlar göndər, Peter adlanan Şimonu çağırtdır. O, dabbağ Şimonun dəniz kənarındakı evində qonaqdır”.^f ³³ Ona görə sənənin yanına adamlar göndərdim və sən də xeyirxahlıq göstərərək gəldin. İndi hamımız Allahın önündəyik və Rəbbin sənə əmr etdiyi hər sözə qulaq asmağa hazırıq».

³⁴ Peter sözə başlayıb dedi: «İndi bildim ki, həqiqətən, Allah tərəfkeşlik etmir. ³⁵ Milliyətdən asılı olmayaraq kim ki Ondən qorxub əməlisaleh olarsa, Ona məqbuldur. ³⁶ O, İsrail övladlarına Öz kəlamını göndərdi və hamının Sahibi olan İsa Məsih vasitəsilə barışdırma Müjdəsini yaydı. ³⁷ Bilirsiniz ki, Yəhyanın vəftiz üçün çağırışından sonra Qalileyadan başlayaraq bütün Yəhudeyada nələr baş verdi. ³⁸ Allah Nazaretli İsanı Müqəddəs Ruhla və qüdrətlə məsh etdi. İsa xeyirxahlıq edərək hər yanı gəzib iblisin təzyiqinə məruz qalanların hamısını sağaltdı. Çünki Allah Ona yar idi. ³⁹ Yəhudilərin ölkəsində və Yerusəlimdə İsanın nələr etdiyinə şahidi olduq. Onu çarmıxa çəkib^h öldürdülər. ⁴⁰⁻⁴¹ Amma Allah Onu üçüncü gün dirilti və bütün xalqa deyil, əvvəlcədən seçdiyi Öz şahidlərinə – ölülər arasından dirilməsindən sonra Onunla birlikdə yeyib-içən bizlərə aydın göstərdi. ⁴² Bizə isə əmr verdi ki, “Allahın təyin etdiyi ölülərlə dirilərin Hakimi Budur” deyə bunu xalqa şəhadət etməklə vəz edək. ⁴³ Onun barəsində bütün peyğəmbərlər şəhadət edir ki, Ona iman edən hər kəsin günahı Onun adı ilə bağışlanır».

^d 10:30 Vaxtlarda – bəzi əlyazmalarda vaxtlarda oruc tutub. ^e 10:30 Doqquzuncu saat – hazırkı vaxtla günortadan sonra saat üç. ^f 10:32 Qonaqdır – bəzi əlyazmalarda qonaqdır. O gəlib sənə hər şeyi danışacaq. ^g 10:34-35 Qanun. 10:17 ^h 10:39 Çarmıxa çəkib – hərfi tərcümədə ağacdən asıb.

⁴⁴Peter bu sözləri deyirdi ki, Müqəddəs Ruh söhbətə qulaq asan hər kəsin üzərinə endi. ⁴⁵Peterlə birlikdə gəlmiş sünnətli imanlılar Müqəddəs Ruhun bəxşisi olaraq başqa millətlərin də üstünə töküldüyünə mat qaldı; ⁴⁶onların başqa dillərdə danışib Allahı mədh etdiyini eşitdilər. Onda Peter belə dedi: ⁴⁷«Bu adamlar bizim kimi Müqəddəs Ruhı alıb. Bunların su ilə vəftiz olmalarına kim mane ola bilər?» ⁴⁸Beləliklə, onların İsa Məsihin adı ilə vəftiz olmalarını buyurdu. Sonra onlar Peterdən xahiş etdilər ki, bir neçə gün onların yanında qalsın.

Peterin izahı

11 ¹Həvarilərlə bütün Yəhudədəki imanlı bacı-qardaşlar eşitdilər ki, başqa millətlər də Allahın kəlamını qəbul ediblər. ²Peter Yerusəlimə gələndə sünnət tərəfdarları onu tənqid edərək ³dedilər: «Sən sünnətsizlərin evinə gedib onlarla birgə yemək yemisən».

⁴Peter sözə başlayıb onlara hər şeyi bir-bir izah etdi: ⁵«Mən Yafa şəhərində dua edirdim. Birdən fikrimi görüntü apardı. Gördüm ki, böyük mələfəyə bənzər bir şey dörd küncündən asılaraq göydən enib mənim yanıma çatır. ⁶Bu şeyə gözlərimi dikib diqqətlə baxdım. Gördüm ki, onun üstündə yer üzərində yaşayan dördəyaqlılar, çöl heyvanları, sürünənlər və göydə uçan quşlar var. ⁷Sonra eşitdim ki, bir səda mənə deyir: “Qalx, Peter, kəs və ye!” ⁸Mən dedim: “Əsla, ya Rəbb! Heç vaxt mənim ağzıma nə haram, nə də murdar bir şey dəyməyib”. ⁹Yenə göydən səda gəldi: “Allahın halal dediyi şeylərə sən haram demə”. ¹⁰Bu, üç dəfə təkrarlandıktan sonra hər şey yenə göyə çəkildi. ¹¹Elə bu zaman Qeysəriyyədən mənim yanıma göndərilən üç kişi qaldığımız evin qapısında dayandı. ¹²Ruh mənə dedi ki, tərəddüd etmədən onlarla gedim. İmanlı qardaşlarımız olan bu altı nəfər də mənə qoşulub həmin kişinin evinə girdik. ¹³Bu adam bizə nəql etdi ki, öz evində dayanan mələk görüb. Mələk ona demişdi: “Yəfoya adamlar göndər, Peter adlanan Şimonu çağırtdır. ¹⁴Onun sənə deyəcəyi sözlərlə həm sən, həm də bütün külfətin xilas olacaq”. ¹⁵Mən sözə başlayanda Müqəddəs Ruh başlanğıcda bizim üstümüizə endiyi kimi onların da üstünə endi. ¹⁶Onda Rəbbin dediyi bu sözlər yadıma düşdü: “Yəhya su ilə vəftiz etdi, amma siz Müqəddəs Ruhla vəftiz olacaqsınız”. ¹⁷Beləliklə, Rəbb İsa Məsihə iman edən bizlərə verdiyi eyni bəxşisi Allah onlara da veribsə, mən kiməm ki, Allaha qarşı çıxam?» ¹⁸Bu sözləri eşidib hamı sakitləşdi və Allahı izzətləndirib dedi: «Deməli, Allah başqa millətlərə də imkan yaratdı ki, tövbə edib həyat tapsın».

Antakya cəmiyyətindəkilər

¹⁹Stefanın öldürülməsi ilə başlayan təqib nəticəsində pərən-pərən düşən imanlılar Finikiya, Kipr və Antakyaya qədər getdilər. Allahın kəlamını yalnız Yəhudilərə dedilər. ²⁰Amma onların arasından bəzi Kiprli və Kirenalılar Antakyaya gedib yunanca danışanlarla da söhbətə başladılar. Onlara Rəbb İsa ilə bağlı Müjdəni yayırdılar. ²¹Rəbbin əli onların üzərində idi və bunun nəticəsində xeyli insan iman gətirib Rəbbə tərəf döndü. ²²Bunların xəbəri Yerusəlimdəki cəmiyyətə çatdı və Barnabanı Antakyaya göndərdilər. ²³O oraya çatanda Allahın lütfünün bəhrəsini görüb sevindi. O hamını həvəsləndirirdi ki, can-dildən Rəbbə bağlı qalsınlar. ²⁴Çünki özü Müqəddəs Ruhla və imanla dolu, xeyirxah bir kişi idi. Bunun nəticəsində də böyük bir kütlə Rəbbə iman gətirdi. ²⁵Sonra Barnaba Tarsusa gedib Şaulu axtardı. ²⁶Onu tapan kimi Antakyaya gətirdi. Bir il ərzində oradakı imanlılar cəmiyyətinə qoşulub bir yerdə yığılaraq böyük bir kütləyə təlim öyrədirdi. Şagirdlər ilk dəfə olaraq Antakyada məsihi adlandırıldı.

²⁷Elə həmin günlərdə Yerusəlimdən Antakyaya bəzi peyğəmbərlər gəldi. ²⁸^kBunlardan Aqab adlı biri qalxıb Ruhun təsiri ilə bütün dünyada böyük bir aclıq olacağını bildirdi. Bu aclıq Klavdinin hakimiyyəti dövrünə təsadüf olundu. ²⁹Şagirdlər qərara aldılar ki, hər biri gücü çatən qədər Yəhudeyada yaşayan imanlı bacı-qardaşlarına yardım göndərsin. ³⁰Bu qərara əməl edərək yardımları Barnaba və Şaulun əli ilə cəmiyyət ağsaqqallarına göndərdilər.

Peterin zindandan qaçması

12 ¹O vaxtlar padşah Hirod cəmiyyətin bəzi üzvlərinə zülm etməyə əl atdı. ²Yəhyanın qardaşı Yaqubu qılncdan keçirib edam etdirdi. ³Bundan Yəhudilərin razı qaldığını görüb üstəlik Peteri də tutdurdu. Bunu Mayasız Çörək bayramı vaxtında etdi. ⁴^lO, Peteri yaxalatdırıb zindana saldırdı; onu hər birində dörd nəfər olmaqla dörd əsgəri dəstəyə nəzarət altında saxlanmaq üçün təslim etdi. Niyyyətində tutmuşdu ki, Pasxa bayramından sonra xalq qarşısında onun məhkəməsinə keçirsin. ⁵Peter buna görə zindanda saxlanılırdı. Lakin imanlılar cəmiyyəti ciddi-cəhdlə onun üçün Allaha dua edirdi.

⁶Peter Hirodun ona məhkəmə quracağı günün əvvəlki gecəsi iki əsgər arasında bir cüt zəncirə bağlanmış halda yatırdı. Qarovulçular da qapıda dayanıb zindanın təhlükəsizliyini qoruyurdu. ⁷Qəflətən Rəbbin bir mələyi göründü. Zindanın otağı işıqlandı. Mələk Peterin böyrünə vurub onu oyatdı və dedi: «Tez ol, qalx». O andaca Peterin biləklərindəki zəncirlər

j 11:19 Həv. 8:1-4 k 11:28 Həv. 21:10 l 12:4 Çıx. 12:1-27

düşdü. ⁸Mələk ona dedi: «Qurşağını bağla, çarığını geyin». Peter belə də etdi. Mələk yenə dedi: «Üst paltarını geyin, ardımca gəl». ⁹Peter onun ardınca düşərək bayıra çıxdı. Amma mələyin etdiyinin həqiqi olduğunu başa düşmürdü, elə bilirdi ki, bir görüntü görür. ¹⁰Birinci, ikinci qarovulçunun yanından keçərək şəhərə açılan dəmir darvazaya çatdılar. Onların qarşısında darvaza öz-özünə açıldı. Onlar çıxıb küçə uzununu getdilər. Birdən mələk Peterdən ayrıldı. ¹¹O andaca özünə gələn Peter dedi: «İndi əminliklə başa düşdüm ki, Rəbb Öz mələyini göndərib məni Hirodun əlindən və Yəhudi xalqının gözlədiyi bütün bəlalardan qurtardı».

¹²Peter bunları dərk edəndə Mark adlanan Yəhyanın anası Məryəmin evinə getdi. Orada xeyli adam yığılıb dua edirdi. ¹³Peter həyət qapısını döyməyə başladı və Roda adlı bir qarabaş eşidib qapıya getdi. ¹⁴Qız Peteri səssizdən tanıdı və sevincindən qapını belə, açmadan yenə evə qaçdı. Oradakılara xəbər verdi ki, Peter qapıda dayanıb. ¹⁵Onlar isə belə dedilər: «Dəli olmusan?» Amma qız dediyinin üstündə durdu. Belə olanda dedilər: «Yəqin onu qoruyan mələkdir». ¹⁶Peter isə dayanmadan qapını döydü. Qapını açıb onu görəndə mat qaldılar. ¹⁷Peter əli ilə susmaq işarəsi verərək Rəbbin onu necə zindandan çıxardığını nəql etdi. Sonra «bu xəbəri Yaquba və o biri qardaşlara da çatdırın» deyərək onlardan ayrılıb başqa yerə getdi.

¹⁸Səhər açılanda əsgərləri böyük bir vahimə bürüdü. Bir-birlərindən soruşdular: «Bəs Peter necə oldu?» ¹⁹Hirod onu axtartdı. Tapa bilməyəndə isə qarovulçuları sorğu-suala çəkdirəndən sonra edam edilmələrinə əmr verdi.

Padşah Hirodun ölümü

Bundan sonra Hirod Yəhudeyadan Qeysəriyyəyə yollandı və orada qaldı. ²⁰Hirod Sur və Sidon əhalisinə qarşı hiddətindən alışıb-yanırdı. Onlar birlikdə onun yanına gəlib sarayın məişət işləri üzrə müdiri Blastı öz tərəflərinə çəkərək sülh istədiklərini bildirdilər. Çünki onların ölkəsi padşahın ölkəsindən gələn ərzaqdan asılı idi. ²¹Təyin olunan gündə şahlıq libasını geyən Hirod hökm kürsüsünə oturaraq Sur və Sidonlulara müraciət etdi. ²²Camaat qışqırmağa başladı: «Bu bir insanın səsi deyil, bir allahın səsidir!» ²³O anda Rəbbin bir mələyi Hirodu vurdu. Çünki izzəti Allaha vermədi. Onu daxildən qurdlar yedi və canı çıxdı.

Barnaba ilə Şaula vəzifə tapşırılır

²⁴Allahın kəlamı isə yayılırdı və təsiri artırdı. ²⁵Barnaba və Şaul Yerusəlimdəki xidmətlərini yerinə yetirəndən sonra Mark adlanan Yəhyanı özləri ilə götürüb geri qayıtdılar.^m

^m 12:25 Yerusəlimdəki öz xidmətlərini ... geri qayıtdı – bəzi əlyazmalarda öz xidmətlərini ... Yerusəlimdən qayıtdı.

13 ¹Antakyadakı cəmiyyətdə peyğəmbərlər və müəllimlər var idi: Barnaba, Niger adlanan Şimeon, Kirenalı Luki, hökmdar Hirodun süd qardaşı Menaxem və Şaul. ²Bu adamlar Rəbbə xidmət edib oruc tutarkən Müqəddəs Ruh onlara dedi: «Barnaba ilə Şaulu Mənim tapşırıdığım iş üçün ayırın». ³Beləliklə, oruc tutub dua etdikdən sonra Barnaba ilə Şaulun üzərinə əllərini qoydular və onları yola saldılar.

Kiprdə

⁴Müqəddəs Ruhun əmri ilə yola çıxan Barnaba və Şaul Selevkiyaya getdilər və oradan da gəmi ilə Kiprə getdilər. ⁵Salamisə çatanda Yəhudilərin sinaqoqlarında Allahın kəlamını bəyan etməyə başladılar. Yəhya isə onların köməkçisi idi. ⁶Adanı başdan-başa gəzərək Pafosa çatdılar. Orada Baryeşu adlı bir Yəhudi cadugər və yalançı peyğəmbərə rast gəldilər. ⁷Baryeşu vali Sergi Paula yaxın adam idi. Ağillı kişi olan vali Barnaba ilə Şaulu çağırıdırıb Allahın kəlamına qulaq asmaq istədi. ⁸Lakin adı cadugər mənasını verən Elima, yəni Baryeşu buna qarşı çıxaraq valini imandan azdırmağa çalışırdı. ⁹Amma Müqəddəs Ruhla dolan Şaul, yəni Paul gözlərini Elimaya dikib ¹⁰dedi: «Ey iblis oğlu, ürəyin hər cür hiylə və fırıl-daqla doludur. Ey salehliyə tamamilə düşmən kəsilsən, Rəbbin haqq yolunu əyri qələmə verməkdən əl çəkməyəcəksənmi? ¹¹İndi isə bax, sənün üstünə Rəbbin əli gəlir. Kor olacaqsan, bir müddət gün işığı görməyəcəksən». O anda həmin adamın üzərinə bir duman, bir qaranlıq çökdü. Ora-bura gəzərək kimisə axtarırdı ki, onun əlindən tutub yol göstərsin. ¹²Olanları görəndə vali Rəbbin təliminə təəccübləndi və iman etdi.

Pisidiyada olan Antakya

¹³Paula yanındakılar Pafosdan yelkən açıb Pamfiliya bölgəsindəki Perge şəhərinə çatdı. Yəhya isə onlardan ayrılıb Yerusəlimə qayıtdı. ¹⁴Onlar yollarına davam edib Pergedən Pisidiyada olan Antakyağa çatdılar. Şənbə günü sinaqoqa girib oturdular. ¹⁵Qanunun və Peyğəmbərlərin yazılarının oxunmasından sonra sinaqoq rəisləri onları çağırıdırıb dedilər: «Qardaşlar, xalqa ürəkləndirici müraciətiniz varsa, buyurub deyın».

¹⁶Paul ayağa qalxıb diqqəti cəlb etmək üçün əlini qaldıraraq dedi: «Ey İsraililər və Allahdan qorxanlar, qulaq asın. ¹⁷Bu xalqın, yəni İsraililərin səcdə etdiyi Allah bizim ata-babalarımızı seçdi və Misirdə – qürbət eldə yaşadıkları müddət ərzində onları böyük bir millət etdi. Sonra əlini uzadıb onları Misirdən çıxartdı. ¹⁸Qırx ilə yaxın səhrada qaldıkları müddət ərzində onlara dözdü.^j ¹⁹Kənan torpağında yaşayan yeddi milləti

ⁿ 13:17-18 Çıx. 1:7; 12:51; Say. 14:34; Qanun. 1:30-31 ^j 13:18 Onlara dözdü – bəzi əlyazmalarda onların qayğısına qaldı. ^p 13:19-20 Qanun. 7:1; Yeş. 14:1; Hak. 2:16; 1Şam. 3:20

qırandan sonra bu millətlərin torpaqlarını irs olaraq İsrail xalqına verdi. ²⁰Bütün bunlar təqribən dörd yüz əlli ili əhatə etdi. Sonra Allah onlar üçün hakimlər yetirdi. Bu, peyğəmbər Şamuelin dövrünə qədər davam etdi. ²¹“Xalq padşah istəyəndə isə Allah Binyamin qəbiləsindən olan Qiş oğlu Şaulu onlar üçün padşah təyin etdi. O, qırx il padşahlıq etdi. ²²“Onu aradan götürəndən sonra Allah Davudu ucaldıb onların üzərində padşah etdi və onun barəsində şəhadət etdi: “Öz ürəyimə yatan adam olaraq Yessey oğlu Davudu tapdım və o Mənim bütün istədiklərimi yerinə yetirəcək”. ²³Allah Öz vədinə sadıq qalıb bu adamın soyundan olan Xilaskar İsanı İsrailə göndərdi. ²⁴İsanın gəlişindən əvvəl Yəhya bütün İsrail xalqına vəz etmişdi ki, tövbə edib vəftiz olunsunlar. ²⁵Yəhya işini qurtararkən dedi: “Məni kim sayırsınız? O Şəxs mən deyiləm. Məndən sonra O gəlir. Mən Onun ayağındakı çarığı açmağa belə, layiq deyiləm”.

²⁶Qardaşlar, ey İbrahimin nəslinin övladları və aranızda olan Allahdan qorxanlar, bu xilas sözü bizə^q göndərilib. ²⁷Çünki Yerusəlim əhalisi və onların rəhbərləri İsanı tanımadı. Beləliklə, Onu mühakimə etməklə hər Şənbə günü oxunan peyğəmbərlərin sözünü yerinə yetirdilər. ²⁸“Onda ölümə layiq heç bir təqsir tapmasalar da, Pilatdan Onun edam olunmasını tələb etdilər. ²⁹“Onun barəsində yazılanların hamısını tam yerinə yetirəndən sonra Onu çarmıxdan düşürüb qəbirə qoydular. ³⁰Lakin Allah Onu ölümlər arasından dirilti. ³¹“İsa xeyli günlər ərzində daha əvvəl Qalileyadan Onunla Yerusəlimə gələnlərə göründü. Bu adamlar indi Onun barəsində xalq üçün şahiddir.

³²“Biz indi sizə bu Müjdəni bəyan edirik: ata-babalarımıza verilən vəd həyata keçib, ³³Allah İsanı diriltməklə bu vədi onların övladları olan bizlər üçün yerinə yetirib. İkinci məzmurda belə yazılıb:

“Sən Mənim Oğlumsan,
Mən bu gün Sənə Ata oldum”.

³⁴“Allah Onu ölümlər arasından dirildərək heç vaxt çürüməyə qoymayacaq. Ona görə demişdi: “Davuda vəd etdiyim sadıq məhəbbəti sizə göstərəcəyəm”. ³⁵“Buna görə də başqa yerdə belə deyir: “Mömin insanını çürüməyə qoymazsan”. ³⁶Davud öz müasirlərinə Allahın iradəsinə müvafiq xidmət edəndən sonra vəfat etdi. O da ataları ilə uyudu və cəsədi çürüyüb-getdi. ³⁷Amma Allahın diriltiyi İnsanın cismi çürümədi.

³⁸Bununla da, ey qardaşlar, bilin ki, bu İnsan vasitəsilə günahların bağışlanması sizə elan edilir. Belə ki Musanın Qanununa görə saleh

^q 13:21 1Şam. 8:5; 10:21 ^r 13:22 1Şam. 13:14; 16:12; Zəb. 89:20 ^s 13:24 Mark 1:4; Luka 3:3 ^t 13:25 Mat. 3:11; Mark 1:7; Luka 3:16; Yəh. 1:19-20, 27 ^u 13:26 *Bizə* – bəzi əlyazmalarda *sizə*. ^v 13:28 Mat. 27:22-23; Mark 15:13-14; Luka 23:21-24; Yəh. 19:15
^w 13:29 Mat. 27:57-61; Mark 15:42-47; Luka 23:50-56; Yəh. 19:38-42 ^x 13:31 Həv. 1:3
^y 13:32-33 Zəb. 2:7 ^z 13:34 Yeş. 55:3 ^a 13:35 Zəb. 16:10

sayılmamanızın səbəblərinin heç birinə baxmayaraq, ³⁹ iman edən hər kəs bu insanda saleh sayılacaq. ^{40b} Ehtiyatlı olun ki, Peyğəmbərlərin dedikləri baş verməsin:

⁴¹ “Baxın, siz ey xor baxanlar,
Mat qalın və yox olun.
Sizin vaxtınızda elə işlər görəcəyəm ki,
Sizə danışsaydılar, inanmazdınız”».

⁴² Paulla Barnaba sinaqoqdan çıxarkən camaat^c onlardan xahiş etdi ki, gələn Şənbə günü yenə də bu mövzudan danışsınlar. ⁴³ Sinaqoqda olan camaat çıxıb gedəndən sonra xeyli Yəhudi və Yəhudi dinini qəbul edən möminlər Paul və Barnabanın ardınca getdilər. Onlar da bu adamlarla söhbətlər edir və Allahın lütfündə dönməz olsunlar deyərək onlara öyüd-nəsihət verirdilər.

⁴⁴ Növbəti Şənbə Rəbbin kəlamına qulaq asmaq üçün demək olar ki bütün şəhər əhalisi toplaşmışdı. ⁴⁵ İzdihamı görən Yəhudiləri qısqanclıq bürüdü və Paulun nitqinin əleyhinə qalxıb ona böhtan atdılar. ⁴⁶ Paulla Barnaba isə cəsarətlə dedilər: «Allahın kəlamı əvvəlcə sizə bəyan olunmalı idi. Sizin ondan imtina etdiyiniz və özünüzü əbədi həyata layiq görmədiyiniz üçün biz indi başqa millətlərə üz tuturuq. ^{47d} Çünki Rəbbin bizə əmri belə idi:

“Səni millətlərə nur etmişəm ki,
Xilas dünyanın ən uzaq yerlərinə yayasan”».

⁴⁸ Başqa millətlərdən olanlar bunu eşidərkən sevinirdilər və Rəbbin kəlamını izzətləndirirdilər. Əbədi həyat üçün təyin olunanların hamısı iman gətirdi. ⁴⁹ Beləliklə, Rəbbin kəlamı bütün bölgəyə yayıldı. ⁵⁰ Amma Yəhudilər hörmətli, mömin qadınları və şəhərin nüfuzlu adamlarını təşvişə saldılar. Onlar da Paulla Barnabanı təqib edib o bölgədən qovdular. ^{51e} Buna görə də Paulla Barnaba ayaqlarının tozunu onların üstünə çırpıb Konyaya getdilər. ⁵² Şagirdlər isə sevinc və Müqəddəs Ruhla doldular.

Konyada

14 ¹ Konyada Paulla Barnaba Yəhudilərin sinaqoquna birlikdə daxil olub elə danışdılar ki, həm Yəhudilərdən, həm də Yunanlardan ibarət böyük kütləni imana gətirdilər. ² Amma inanmayan Yəhudilər başqa millətlərdən olanları qızıqsındıraraq onları imanlıların əleyhinə qaldırdılar. ³ Xeyli vaxt orada qalan Paulla Barnaba cəsarətlə Rəbb haqqında danışdı. Rəbb isə onlara əlamət və xariqə göstərmək gücünü verməklə Öz lütfü barədə kəlamı təsdiqlədi. ⁴ Amma şəhər əhalisi iki

^b 13:40-41 Hab. 1:5 ^c 13:42 *Camaat* – bəzi əlyazmalarda *Başqa millətlərdən olanlar*.

^d 13:47 Yeş. 42:6; 49:6-7 ^e 13:51 Mat. 10:14; Mark 6:11; Luka 9:5; 10:10-11

hissəyə bölündü. Bəziləri Yəhudilərin, bəziləri isə həvarilərin tərəfini saxladı. ⁵Yəhudilərlə başqa millətlərdən olanlar və onların rəhbərləri həvariləri təhqir edərək daşqalaq etmək üçün bir sui-qəsd hazırladı. ⁶Bundan xəbər tutan bu həvarilər Likaoniyanın Listra ilə Derbe şəhərlərinə və oranın ətraf yerlərinə qaçdılar. ⁷Orada da Müjdəni yaydılar.

Listra və Derbedə

⁸Listrada ayaqlarından şikəst olan bir kişi var idi. Bu adam anadangəlmə əlil idi, heç vaxt yeriməmişdi. ⁹O, Paulun dediklərinə qulaq asırdı. Ona göz qoyan Paul gördü ki, sağalacağına imanı var. ¹⁰Ona görə bərkdən dedi: «Qalx, ayaq üstə dur!» Bu adam yerindən atılıb yeriməyə başladı. ¹¹Camaat Paulun etdiyini görəndə haray salıb Likaoniya dilində dedi: «Tanrılar insan şəklində yanımıza gəlib!» ¹²Barnabaya Zevs, Paula isə aparıcı nətiq olduğuna görə Hermes dedilər. ¹³Şəhərin qarşısında yerləşən Zevs məbədinin kahini şəhər darvazalarına buğalar və çələnglər gətirdi. O, camaatla birgə qurban kəsmək istədi. ¹⁴Amma həvarilər – Barnaba ilə Paul bunu eşidən kimi paltarlarını cırdılar və izdihamın içinə girib haray çəkildilər: ¹⁵«Ay ağalar, niyə belə edirsiniz? Biz də sizin kimi insanıq, eyni varlığıq. Sizə Müjdə gətirmişik. Əl çəkin bu boş şeylərdən. Yeri, göyü, dənizi və bunların içindəki hər şeyi yaradan, var olan Allaha tərəf dönün. ¹⁶O, əvvəlki nəsillərin dövründə yaşayan bütün millətlərə öz yolları ilə getməyə izin verdi. ¹⁷Lakin yenə də Özünü şahidsiz qoymadı. Sizə yaxşılıq edərək göydən yağışlar yağdırır, cürbəcür məhsullar yetişdirən fəsilər bəxş edir, sizi yeməklə doydurur və ürəyinizi sevincə qərq edir». ¹⁸Bu sözlərlə camaatın onlara qurban kəsməsinin qarşısını bir çətinliklə aldılar.

¹⁹Antakya^f və Konyadan bəzi Yəhudilər gəlib xalqı öz tərəfinə çəkərək Paulu daşqalaq etdilər. Elə bildilər ki, Paul ölüb, onu şəhərdən kənara sürüdülər. ²⁰Şagirdlər ətrafına yığılanda isə Paul ayağa qalxıb şəhərə qayıtdı. Ertəsi gün isə Barnaba ilə birlikdə Derbeyə getdi. ²¹O şəhərdə də Müjdə yayıb keyli şagird hazırladılar.

Suriyada olan Antakyaya qayıtma

Paulla Barnaba daha sonra Listraya, Konyaya və Pisidiyada olan Antakyaya qayıtdı. ²²Şagirdləri ruhən möhkəmləndirdilər və imanda dönməz olsunlar deyərək onları həvəsləndirərək dedilər: «Allahın Padşahlığına çox əziyyətlərdən keçərək girməliyik». ²³İmanlılar üçün hər cəmiyyətdə ağsaqqallar seçərək dua və orucla onları inandıqları Rəbbə əmanət etdilər.

^f 14:19 *Antakya* – yəni Pisidiyada olan Antakya.

²⁴Pisidiya bölgəsindən keçərək Pamfiliyaya gəldilər. ²⁵Pergədə kəlamı yayandan sonra Antalyaya getdilər. ²⁶Oradan gəmi ilə Suriyadakı Antakyaya qayıtdılar. Onların indi yerinə yetirdikləri xidmət üçün burada Allahın lütfünə əmanət edilmişdilər. ²⁷Oraya çatanda cəmiyyəti bir yerə yığıb Allahın onlar vasitəsilə nə etdiyini, başqa millətlərə iman qapısını necə açdığını söylədilər ²⁸və şagirdlərin yanında uzun müddət qaldılar.

Yerusəlimdəki məşvərət

15 ¹Yəhudeyadan gələn bəzi adamlar Antakyadakı imanlı bacı-qardaşlara belə təlim öyrədirdi: «Əgər siz Musanın qoyduğu adətə görə sünnət olmasanız, xilas ola bilməzsiziz». ²Paul və Barnaba bu adamlarla çox çəkişib mübahisə etdi. Nəhayət qərara alındı ki, Paulla Barnaba digər qardaşlardan bir neçəsini götürərək Yerusəlimə gedib bu sualın müzakirəsi üçün həvarilər və ağsaqqallarla görüşsünlər. ³Beləliklə, cəmiyyət tərəfindən göndərilənlər Finikiya və Samariya bölgələrindən keçdilər. Başqa millətlərin Allaha tərəf necə dönmələrini xəbər verə-verə oradakı bütün imanlı bacı-qardaşları çox sevindirdilər. ⁴Yerusəlimə çatanda oradakı imanlılar cəmiyyəti və həvarilərlə ağsaqqallar onları yaxşı qarşıladılar. Allahın onlar vasitəsilə etdiyi hər şeyi danışdılar. ⁵Amma farisey təriqətindən olmuş bəzi imanlılar qalxıb belə dedilər: «Başqa millətlərdən olanları sünnət etmək və onlara Musanın Qanununa riayət etmələrini əmr etmək lazımdır».

⁶Həvarilərlə ağsaqqallar bu mövzunun müzakirəsi üçün toplasdılar. ⁷^hUzun-uzadı mübahisələrdən sonra Peter ayağa qalxıb dedi: «Qardaşlar, bildiyiniz kimi Allah aranızdan çoxdan bəri məni seçib ki, başqa millətlərdən olanlar Müjdəni mənim dilimdən eşidib iman etsinlər. ⁸ⁱİnsanın ürəyindən xəbərdar olan Allah bizə verdiyi kimi Müqəddəs Ruhu onlara da verməklə təsdiq etdi ki, onları qəbul edir. ⁹Onlarla bizim aramızda heç bir ayrı-seçkilik yaratmadı, imanları ilə onların da ürəklərini təmizlədi. ¹⁰Elə isə nə bizim, nə də ata-babalarımızın gözdürə bilmədiyi boyunduruğu niyə bu şagirdlərin boynuna yükləyərək Allahı sınağa çəkirsiniz? ¹¹Əksinə, inanırıq ki, biz də Rəbb İsanın lütfü ilə xilas oluruq, onlar da».

¹²Onda bütün toplantı sakitləşdi və Barnaba ilə Paula qulaq asmağa başladılar. Barnaba ilə Paul Allahın onlar vasitəsilə başqa millətlər arasında göstərdiyi əlamət və xariqələrin hamısını danışdı. ¹³Onlar sözlərini yekunlaşdırandan sonra Yaqub söz alıb dedi: «Qardaşlar, mənə qulaq asın! ¹⁴Allah başqa millətlərdən Öz adı üçün bir xalq yaratmaq məqsədi ilə onlara ilk dəfə necə nəzər salması barədə

Şimon izahat verdi. ^{15j}Peyğəmbərlərin sözləri bunu təsdiqləyir. Orada yazıldığı kimi:

¹⁶ “Bundan sonra qayıdacağam,
Davudun yıxılan çadırını bərpa edəcəyəm.
Onun dağılan yerlərini yenidən tikəcəyəm,
Onu əvvəlki halına salacağam,

¹⁷⁻¹⁸ Ona görə ki qalan insanlar –

Mənim adımla çağırılan bütün millətlər Rəbbi axtarsınlar.

Bunları qədimdən bəri məlum edən Rəbb belə deyir”;^k

¹⁹ Beləliklə, bu qərara gəlmişəm ki, başqa millətlərdən Allaha tərəf dönənlərə maneçilik törətməməliyik. ^{20^l} Lakin onlara yazmalıyıq ki, bütlərə təqdim olunub murdarlanan qurbanların ətini, boğularaq öldürülən heyvanların ətini və qan yeməsinlər; əxlaqsızlıqdan da özlərini uzaq saxlasınlar. ²¹ Çünki qədim nəsillərin dövründən bəri hər şəhərdə Musanın sözlərini vəz edənlər var və bu sözlər hər Şənbə günü sinaqoqlarda oxunmaqdadır».

Yəhudi olmayanlara məktub

²² Buna görə bütün imanlılar cəmiyyəti ilə həvarilər və ağsaqqallar razılığa gəldilər ki, öz aralarından adamlar seçib Paul və Barnaba ilə birlikdə Antakyaya göndərsinlər. İmanlı bacı-qardaşlar arasında rəhbərlik edən Barsabba adlanan Yəhuda ilə Silanı seçdilər. ²³ Onların əlinə bu məktubu verib göndərdilər:

«İmanlı qardaşlarınız olan biz həvarilərlə ağsaqqallardan Antakya, Suriya və Kilikiyada yaşayan, başqa millətlərdən olan bacı-qardaşlara salam!

²⁴ Eşitdik ki, bizlərdən bəzi adamlar yanınıza gəlib sözləri ilə sizi lərzəyə salaraq düşüncələrinizi qarışdırıblar.^m Lakin bunu onlara biz tapşırırmamışdıq. ²⁵ Ona görə də aramızdan bəzi adamları seçib sevimli dostlarımız Barnaba və Paulla bərabər sizin yanınıza göndərməyi yekdilliklə qərara aldığımız. ²⁶ Hər ikisi Rəbbimiz İsa Məsihin adı uğrunda canını təhlükəyə atıb. ²⁷ Qərarımıza müvafiq sizin yanınıza Yəhuda ilə Silanı göndəririk ki, eyni şeyləri sizə şifahi olaraq şərh etsinlər. ²⁸ Müqəddəs Ruh və biz vacib olan bu qaydalardan başqa sizin üstünüzdə heç nəyi yükləməməyi lazım bildik. ²⁹ Bütlərə təqdim olunan qurbanların ətini, boğularaq

^j 15:15-18 Amos 9:11-12 ^k 15:17-18 Bunları qədimdən bəri bəyan edən Rəbb belə deyir” – bəzi əlyazmalarda Bunların hamısını edən Rəbb belə deyir”.

Allahın bütün işləri qədimdən bəri Özünə məlumdur. ^l 15:20 Çıx. 34:15-17; Lev. 17:10-16; 18:6-23

^m 15:24 Qarışdırıb – bəzi əlyazmalarda qarışdırıb və «sünnət olub Qanuna əməl etməlisiniz» deyiblər.

öldürülən heyvanların ətinə və qan yeməyin; əxlaqsızlıqdan da özünü uzaq saxlayın. Bunlardan qaçsanız, düz edərsiniz. Salamət qalın».

³⁰ Beləliklə, adamlar yola düşüb Antakyaya getdilər və camaatı bir yerə yığib məktubu onlara verdilər. ³¹ İmanlılar ucadan oxunan məktubun ürəkləndirici sözlərindən sevindilər. ³² İkisi də peyğəmbər olan Yəhuda və Sila bir çox danışqlar apararaq imanlı bacı-qardaşları ürəkləndirib ruhən möhkəmləndirdilər. ³³ Bir müddət orada qalandan sonra onları göndərənlərin yanına qayıtmaq üçün bacı-qardaşlar tərəfindən əmin-arxayın yola salındılar. ³⁴ⁿ

³⁵ Paulla Barnaba Antakyada qalıb xeyli başqa adamla birlikdə Rəbbin kəlamını öyrədərək Müjdəni yaydılar.

Paulla Barnaba arasında fikir ayrılığı

³⁶ Bundan bir qədər sonra Paul Barnabaya dedi: «Rəbbin kəlamını elan etdiyimiz bütün şəhərlərə qayıdıb imanlı bacı-qardaşlara baş çəkək, hal-əhval tutaq». ³⁷ Barnaba istədi ki, Mark adlanan Yəhyanı da aparsınlar. ³⁸^j Amma Paul Pamfiliyada onları atıb gedən, onlarla birlikdə işini başa çatdırmayan adamı özləri ilə götürməyi məsləhət bilmədi. ³⁹ Onların arasında elə kəskin fikir ayrılığı oldu ki, bir-birlərindən ayrıldılar. Barnaba Markı götürüb Kiprə doğru yelkən açdı. ⁴⁰ Paul isə Silanı seçdi və imanlı bacı-qardaşlar tərəfindən Rəbbin lütfünə əmanət ediləndən sonra yola çıxdı. ⁴¹ Onlar Suriya və Kilikiyanı gəzib-dolaşdılar və cəmiyyətləri möhkəmləndirdilər.

Timotey Paul və Sila ilə

16 ¹ Paul Derbe və Listraya gəldi. Listrada Timotey adlı bir İsa şagirdi var idi. Onun anası imanlı bir Yəhudi, atası isə Yunan idi. ² Litra və Konyadakı imanlı bacı-qardaşlar onun barəsində xoş sözlər deyirdi. ³ Timoteyi özü ilə aparmaq istəyən Paul bu şəhərlərdəki Yəhudilərə görə onu sünnət etdi. Çünki hamı onun atasının Yunan olduğunu bilirdi. ⁴ Onlar şəhərbəşəhər gəzib-dolaşır, Yerusəlimdəki həvarilərlə ağsaqqalların qərarə aldığı qaydaları imanlılara deyir və göstərirdi ki, bunlara riayət etsinlər. ⁵ Beləliklə, cəmiyyətlər imanda güclənir və sayı günbəgün artırdı.

Paulun Makedoniyalı adam barədə görüntüsü

⁶ Müqəddəs Ruh onlara imkan vermədi ki, Asiya vilayətində kəlamı yaysınlar. Ona görə də onlar Frigiya və Qalatiya ərazisini keçib getdilər.

ⁿ 15:33-34 *Salındılar* – bəzi əlyazmalarda *salındılar*. ³⁴ *Amma Sila orada qalmaq istədi*.

^j 15:38 Həv. 13:13

⁷Misiya sərhədinə gələrkən Bitinyaya getməyə çalışdılar. Amma İsanın Ruhu onlara izin vermədi. ⁸Ona görə Misiyadan keçib Troasa getdilər. ⁹O gecə Paul bir görüntü gördü. Makedoniyalı bir nəfər onun qarşısında durub yalvarırdı: «Makedoniyaya gəl və bizə kömək et!» ¹⁰Paul bu görüntünü görəndən sonra Makedoniyaya getmək üçün dərhal bir yol axtardıq. Bundan nəticə çıxartdıq ki, Allah bizi orada Müjdə yaymaq üçün çağırır.

Filipidə

¹¹Troasdan yelkən açıb birbaşa Samotraki adasına və ertəsi gün isə Neapolisə gəldik. ¹²Oradan Filippiyə keçdik. Bura Makedoniya bölgəsində əhəmiyyətli bir şəhərdir, əhalisi əsasən Romalılardır. Bu şəhərdə bir neçə gün qaldıq. ¹³Şənbə günü şəhər darvazasından çıxıb çay kənarına getdik. Elə bildik ki, Yəhudilər adətən oraya dua etmək üçün yığılır. Oturduq, oraya yığılan qadınlarla söhbət etməyə başladıq. ¹⁴Bizə qulaq asanlar arasında Tiatira şəhərindən tünd qırmızı parça satan, Allaha mömin olan Lidiya adlı bir qadın var idi. Paulun sözlərinə qulaq asmaq üçün Rəbb ona açıq ürək vermişdi. ¹⁵Lidiya ev əhli ilə bərabər vəftiz olunduqdan sonra bizi evinə dəvət edib dedi: «Əgər siz məni Rəbbə sadıq bir insan kimi qəbul edirsinizsə, gəlin, mənim evimdə qalın». O bizi buna razı etdi.

¹⁶Bir gün biz dua yerinə gedərkən fəlcilik ruhuna tutulan bir qarabaş qarşımıza çıxdı. Bu qız baxıcılıq edərək öz ağalarına nə qədər qazanc gətirmişdi. ¹⁷O, Paulun və bizim ardımızca düşərək qışqıra-qışqıra deyirdi: «Bu adamlar Allah-Taalanın qullarıdır. Sizə^p xilas yolunu bildirirlər». ¹⁸Bunu günbəgün təkrar etdi. Bu, Paulu çox bezdirdi. Nəhayət, o çevrilib ruha dedi: «İsa Məsihin adı ilə sənə əmr edirəm, bu qızdan çıx!» Ruh dərhal qızdan çıxdı.

¹⁹Qızın ağaları görəndə ki bu qazancdan ümidləri kəsildi, Paulla Silanı tutub bazar meydanına – rəhbərlərin qarşısına gətirdilər. ²⁰Onları hakimlərin qarşısına çıxararaq dedilər: «Bu adamlar Yəhudidir. Şəhərimizə qarışıqlıq salıblar. ²¹Biz Romalıları qəbulu və icrası qadağan olunan adətləri yayırlar». ²²Xalq da Paulla Silanın əleyhinə çıxdı. Hakimlər əmr verdilər ki, onların əyinlərindəki paltarları soyundurub dəyənəklə döysünlər. ²³Onlara çox zərbə vurdular və sonra zindana atdılar. Zindanın baş mühafizəçisinə əmr etdilər ki, onları möhkəm nəzarət altında saxlasınlar. ²⁴Bu əmri alan baş mühafizəçi onları zindanın xüsusi otağına aparıb ayaqlarını kündəyə saldı.

²⁵Gecə yarısına yaxın Paulla Sila dua edir və Allaha ilahilər oxuyurdu. Digər məhbuslar da onlara qulaq asırdılar. ²⁶Birdən elə güclü zəlzələ oldu ki, zindanın təməli belə, yerindən oynadı. Bir andaca bütün qapılar

^p 16:17 Sizə – bəzi əlyazmalarda Bizə.

açıldı, hamının zəncirləri töküldü. ²⁷Baş mühafizəçi oyanıb zindanın qapılarını açıq görəndə qılıncını çəkib canına qəsd etmək istədi. Elə bildi ki, məhbuslar qaçıb. ²⁸Amma Paul bərkdən qışqırıb dedi: «Canına qıyma, hamımız buradayıq!» ²⁹Baş mühafizəçi işıq gətirib içəri qaçdı. Titrəyə-titrəyə Paul və Silanın qarşısında yerə döşəndi. ³⁰Onları bayıra çıxararaq soruşdu: «Ağalar, xilas olmaq üçün nə etməliyəm?» ³¹Onlar dedilər: «Rəbb İsaya iman et, sən də, ev əhlin də xilas olarsınız». ³²Sonra həm ona, həm də onun ev əhlinə Rəbbin kəlamını bildirdilər. ³³Gecənin bu vədəsində baş mühafizəçi onları götürüb yaralarını yudu. Sonra həm özü, həm də ev əhli dərhal vəftiz oldu. ³⁴Paulla Silanı evinə aparıb onlar üçün süfrə açdı. Allaha iman etdiklərinə görə o və bütün ev əhli şad oldular.

³⁵Səhər açılarda hakimlər yasavullar göndərərək dedilər: «Bu adamları azad et». ³⁶Baş mühafizəçi bu sözləri Paula çatdırdı: «Hakimlər xəbər göndərdi ki, siz azad edilsiniz. İndi çıxın, arxayın gedin». ³⁷Amma Paul yasavullara belə dedi: «Roma vətəndaşı ola-ola bizi məhkəməsiz hamının qarşısında döyüb zindana atdılar. İndi bizi gizli-gizli qovmaq istəyirlərmi? Belə şey ola bilməz! Özləri gəlsin, bizi buradan çıxarsın!» ³⁸Yasavullar bu sözləri hakimlərə çatdırdılar. Hakimlər Paulla Silanın Roma vətəndaşı olduğunu eşidəndə qorxdular ³⁹və gəlib onlardan üzr istədilər. Sonra onları bayıra çıxarıb xahiş etdilər ki, şəhərdən çıxıb getsinlər. ⁴⁰Paulla Sila zindandan çıxandan sonra Lidiyanın evinə getdilər. İmanlı bacı-qardaşlarla görüşüb onları ruhlandırandan sonra yola düşüb getdilər.

Salonikdə

17 ¹Onlar Amfipolis və Apolloniyadan keçərək Salonikə gəldilər. Burada bir Yəhudi sinaqoqu var idi. ²Paul adətində görə Yəhudilərin yanına gedib üç Şənbə dalbadal onlarla Müqəddəs Yazılar üstündə mübahisə etdi, ³şərh və sübut göstərdi ki, Məsihin əzab çəkərək ölüb ölümlər arasından dirilməsi lazım idi və dedi: «Sizə elan etməkdə olduğum bu İsa Məsihdir!» ⁴Yəhudilərdən bəziləri, mömin Yunanların böyük bir hissəsi, bir çox nüfuzlu qadınlar buna əmin oldu və Paulla Silaya qoşuldu. ⁵Yəhudilərin buna paxıllığı tutdu. Meydana^a yığılan camaatın içərisində olan bəzi şər adamlardan bir izdiham toplayıb şəhərdə qarışıqlıq saldılar. Paulla Silanı xalqın önünə çıxarmaq məqsədi ilə Yasonun evinə hücum etdilər. ⁶Onları tapmayanda Yasonla bəzi imanlı qardaşları sürüyə-sürüyə şəhər başçılarının qarşısına gətirib hay-küy saldılar: «Dünyaya çaxnaşma salan bu adamlar gəlib buraya da çıxdı. ⁷Yason onları öz evinə qəbul edib. Bunların hamısı qeysərin fərmanlarının əksinə gedib deyir ki, İsa adlı başqa bir padşah var». ⁸Bu sözləri eşidən izdiham və şəhər başçıları lərzəyə düşdülər. ⁹Nəhayət, başçılar təminat alaraq Yason və digərlərini azad etdilər.

^a 17:5 Yəhudilərin buna paxıllığı tutdu. Meydana – bəzi əlyazmalarda *İman etməyən Yəhudilər meydana*.

Veriyada

¹⁰İmanlı bacı-qardaşlar isə gecə olan kimi Paulla Silanı dərhal Veriya şəhərinə göndərdilər. Onlar oraya çatarkən Yəhudilərin sinaqoquna getdilər. ¹¹Veriyadakı Yəhudilərsə Salonikdə olanlardan daha açıq fikirli idi. Kəlamı böyük həvəslə qarşılayaraq hər gün Müqəddəs Yazıları araşdırır, «Bu düzgün təlimdirmi?» deyərək yoxlayırdılar. ¹²Beləliklə, onların arasından xeyli adam, həmçinin çoxlu hörmətli Yunan qadınları və kişiləri iman etdilər. ¹³Lakin Salonikdəki Yəhudilər Paulun Veriyada da Allahın kəlamını elan etdiyini biləndə oraya getdilər və xalqı qızışdırıb lərzəyə saldılar. ¹⁴Bundan sonra imanlı bacı-qardaşlar Paulu dərhal dəniz sahilinə gedən yolla göndərdilər. Sila ilə Timotey isə Veriyada qaldı. ¹⁵Paulu yola salanlar onu Afinaya qədər ötürdülər. Sonra Paul onlara əmr verdi ki, geri qayıdıb Sila ilə Timoteyi təcili surətdə onun yanına göndərsinlər.

Afinada

¹⁶Onları Afinada gözləyən Paul gördü ki, şəhər bützlərlə doludur. Bundan ötrü onun ürəyi çox narahat oldu. ¹⁷Buna görə sinaqoqda Yəhudilərlə və mömin Yunanlarla, hər gün bazar meydanında rastlaşdığı insanlarla mübahisə edirdi. ¹⁸Epikürçü və Stoist fəlsəfi cərəyanından olanların bəziləri onunla mübahisəyə girişdi. Kimisi deyir: «Bu boşboğaz nə demək istəyir?» Kimisi də deyir: «Deyəsən bu yad allahların təbliğatçısıdır». Çünki Paul İsa və dirilmə ilə bağlı Müjdəni yaymaqda idi. ¹⁹Onlar Paulu götürüb Areopaq^r məşvəratinə gətirdilər. Ondən soruşdular: «Sənin yaydığı bu yeni təlimin nə olduğunu bilmək olarmı?» ²⁰Çünki qulağımız öyrəşmədiyi şeyləri bizə eşitdirsən. İndi bunların mənasını bilmək istəyirik». ²¹Bütün Afinalılar və şəhərdəki yadellilər vaxtlarını yalnız yeni fikirləri söyləyərək və qulaq asaraq keçirirdilər.

²²Paul Areopaqın qarşısına çıxıb belə söylədi: «Ey Afinalılar, sizin hər cəhətdən çox pərəstişkar olduğunuzu görürəm. ²³Belə ki mən ətrafda gəzəndə səcdəgahlarınıza diqqətlə nəzər salarkən bir qurbangaha da rast gəldim ki, onun üstündə yazılmışdı: «Naməlum Allaha məxsus». Tanımadan ibadət etdiyiniz bu Allahı sizə tanımaq istəyirəm. ²⁴Dünyanı və onda mövcud olan hər şeyi yaradan, yerin-göyün Sahibi olan Allah əllə tikilən məbədlərdə yaşamaz. ²⁵İnsan əli ilə edilən xidmətə Onun ehtiyacı yoxdur, çünki hər kəsə həyat, nəfəs və hər şeyi verən Odur! ²⁶Allah bütün bəşəriyyətin millətlərini bir insandan^t yaratdı ki, bütün yer üzərində yaşasınlar. Yaşamaq üçün onlara zaman və məkan

^r 17:19 *Areopaq* – yəni qədim Afinada ali məşvərat. ^s 17:24-25 1Pad. 8:27; 2Saln. 6:18; Yeş. 42:5 ^t 17:26 *Bir insandan* – bəzi əlyazmalarda *bir qandan*.

təyin etdi ki, ²⁷Onu axtarsınlar, yəni kor əllərini sürtə-sürtə yol axtardığı kimi axtarib Onu tapa bilsinlər. Əslində Allah heç birimizdən uzaq deyil. ²⁸“Axı biz Onda yaşayırıq, hərəkət edirik, mövcudluq”. Bəzi şairlərinizin dediyi kimi: “Biz də Onun nəslindənik”. ²⁹Demək biz Allahın nəslindən olduğumuza görə belə düşünmək olmaz ki, İlahi Varlıq insan layihəsi və istedadı ilə yaranan qızıl, gümüş yaxud daşdan düzəldilən bir şeyə bənzəyir. ³⁰Allah cəhalət zamanlarında buna göz yumdu, amma indi hər yerdə hamının tövbə etməsini insanlara əmr edir. ³¹Çünki Allah Öz seçdiyi Şəxs vasitəsilə dünyanı ədalətlə mühakimə edəcəyi günü təyin edib. Onu ölümlər arasından diriltməklə hamının qarşısında bunu təsdiq edib».

³²Ölülərin dirilməsi ilə bağlı sözləri eşidən kimi bəziləri onu ələ saldı, kimisi də belə dedi: «Bu barədə səndən bir daha eşitmək istəyirik».

³³Beləliklə, Paul onların arasından çıxıb getdi. ³⁴Bir neçə insan isə ona qoşulub iman gətirdi. Bunların arasında Areopaq üzvü Dionis, Damaris adlı bir qadın və başqaları da var idi.

Korinfdə

18 ¹Bundan sonra Paul Afinadan çıxıb Korinfə getdi. ²Orada Pontda doğulan Akila adlı bir Yəhudiyyə rast gəldi. O, arvadı Priskila ilə birlikdə İtaliyadan yenidən gəlmişdi. Çünki Klavdi^u əmr vermişdi ki, Romada olan bütün Yəhudilər oradan çıxsınlar. Paul onların yanına getdi. ³Onların peşəsi çadırçılıq idi və eyni peşə sahibi olan Paul buna görə onların yanında qalıb çalışdı. ⁴Paul hər Şənbə günü sinaqoqda mübahisə edib həm Yəhudiləri, həm də Yunanları inandırırırdı.

⁵Sila ilə Timotey Makedoniyadan gələn kimi Paul özünü tamamilə kəlamə^v həsr etdi və Yəhudilərə İsanın Məsih olmasına dair şəhadət edirdi. ⁶Amma Yəhudilər onun əleyhinə çıxaraq böhtan atmağa başlayan kimi Paul yaxasını çırpıb onlara dedi: «Qanınız öz başınıza dönsün, mən bu işdə təmizəm. Bundan sonra başqa millətlərdən olanların yanına gedəcəyəm». ⁷Paul oradan çıxdı, Allaha mömin olan Titi Yüst adlı bir nəfərin evinə getdi. Onun evi sinaqoqa bitişik idi. ⁸Sinaqoq rəisi Krisp bütün ev əhli ilə birgə Rəbbə iman etdi. Korinfililərin bir çoxu Paulu dinləyəndə iman gətirərək vəftiz oldu. ⁹Bir gecə Rəbb görünüşdə Paula dedi: «Qorxma, danış, susma. ¹⁰Bax Mən sənə söyləyirəm, heç kimin sənə pislili dəyməyəcək, çünki bu şəhərdə xalqım çoxdur». ¹¹Paul orada il yarım qaldı və dayanmadan xalqa Allahın kəlamını öyrətdi.

¹²Axayya valisi Qalliyo olan zaman Yəhudilər birləşərək Paula hücum etdilər və onu valinin hökm kürsüsü qarşısına çıxartdılar. ¹³Belə dedilər:

^u 18:2 Klavdi – yəni o dövrdə hökm sürən Roma imperatoru. ^v 18:5 Kəlamə – bəzi əlyazmalarda *Ruha*.

«Bu adam Allaha qeyri-qanuni şəkildə ibadət etmək üçün insanları tovlayır». ¹⁴Paul danışmaq istəyirdi ki, Qallio Yəhudilərə dedi: «Ey Yəhudilər, əgər ittihamınız bir haqsızlıq və yaxud ağır cinayət işinə görə olsaydı, sizi səbirlə dinləməyi məsləhət bilərdim. ¹⁵Amma məsələlər bir təlimlə, bəzi adlarla və sizin qanununuzla bağlı olduğu üçün bu işi özünüz həll edin. Mən belə şeylərə hakimlik etmək istəmirəm». ¹⁶Beləliklə, onları hökm kürsüsündən qovdu. ¹⁷Hamı^w sinaqoq rəisi Sosteni tutub hökm kürsüsünün qarşısında döydü. Qallio isə bu hadisələrə əhəmiyyət vermədi.

Paul Antakyaya qayıdır

¹⁸Paul Korinfdə olan imanlı bacı-qardaşların yanında xeyli gün qaldı və sonra onlarla vidalaşib Priskila və Akila ilə birgə Suriyaya getmək üçün yelkən açdı. O, Kenxreya limanında saçını qırxdırmışdı, çünki bir əhd etmişdi. ¹⁹Onlar Efesə çatanda Priskila ilə Akiladan ayrılaraq sinaqoqa girdi və Yəhudilərlə mübahisə etməyə başladı. ²⁰Ondan xahiş edəndə ki burada daha bir müddət qalsın, buna razı olmadı. ²¹Amma onlarla vidalaşanda belə dedi: «Allah^x qoysa, yenə yanınıza gələcəyəm». Sonra Efesdən yelkən açıb getdi. ²²Qeysəriyyəyə çatandan sonra Yerusəlimə gedərək imanlılar cəmiyyətinə baş çəkdi və sonra oradan Antakyaya keçdi. ²³Bir müddət orada qalandan sonra yola çıxdı. Qalatiya və Frigiya bölgələrini gəzib dolaşaraq oradakı şagirdləri ruhən möhkəmləndirdi.

Apollo

²⁴Bu ərəfədə İsgəndəriyyədə doğulmuş Apollo adlı bir Yəhudi Efesə gəldi. Onun yaxşı nətiqliyi var idi və Müqəddəs Yazıları çox yaxşı bilirdi, ²⁵Rəbb yolunda da təhsil almışdı. O, ruhda alışıb-yanaraq danışır və yalnız Yəhyanın vəftizindən xəbəri olduğu halda İsa ilə bağlı həqiqətləri doğru öyrədirdi. ²⁶O, sinaqoqda cəsarətlə danışmağa başladı. Ona qulaq asan Priskila ilə Akila onu yanlarına çəkib Allah yolu barədə daha dəqiq izahat verdilər. ²⁷Apollo Axayyaya getmək istəyəndə bacı-qardaşlar onu həvəsləndirdilər və oradakı şagirdlərə məktub yazdılar ki, onu yaxşı qarşılasınlar. Apollo oraya çatanda Allahın lütfü ilə iman edənlərə çox kömək etdi. ²⁸Belə ki Müqəddəs Yazılarla İsanın Məsih olduğunu sübuta yetirərək Yəhudilərin iddialarını açıq şəkildə və güclü surətdə inkar edirdi.

Efesdə

19 ¹Apollo Korinfdə olarkən Paul daxili bölgələrdən keçərək Efesə gəldi və orada bir neçə şagirdlə rastlaşdı. ²Onlara dedi: «İman

^w 18:17 Hamı – bəzi əlyazmalarda Yunanların hamısı. ^x 18:21 Allah – bəzi əlyazmalarda Mütləq üzüümüza gələn bayramı Yerusəlimdə keçirməliyəm. Allah.

etdiyiniz zaman Müqəddəs Ruhu aldınız mı?» Onlar dedilər: «Müqəddəs Ruhun mövcudluğundan belə, xəbərimiz yoxdur». ³Paul onlardan soruşdu: «Elə isə nəyə əsasən vəftiz oldunuz?» Onlar cavab verdilər: «Yəhyanın vəftizinə əsasən». ⁴Paul dedi: «Yəhyanın etdiyi vəftiz tövbə ilə bağlı bir vəftiz idi. Xalqı özündən sonra Gələnə, yəni İsayə iman etməyə çağırırdı». ⁵Onlar bunu eşidən kimi Rəbb İsanın adı ilə vəftiz oldular. ⁶Paul əllərini onların üzərinə qoyanda Müqəddəs Ruh onların üzərinə endi və onlar başqa dillərdə danışmağa və peyğəmbərlik etməyə başladılar. ⁷Onlar təxminən on iki kişi idi.

⁸Sınaqqa daxil olan Paul cəsarətlə danışmağa başladı. Üç ay ərzində onlarla mübahisələr aparır və Allahın Padşahlığı barədə onları inandırır. ⁹Bəziləri inadkar olub inanmaq istəmir və xalqın qarşısında İsa yolunu^z pisləməyə başlayırdı. Buna görə Paul onlardan ayrılıb şagirdlərini də götürüb apardı. O, Tiranın mühazirə otağında hər gün mübahisələr edirdi. ¹⁰Bu vəziyyət iki il davam etdi. Nəhayət, istər Yəhudi, istərsə də Yunan – bütün Asiya vilayəti əhalisi Rəbbin kəlamını eşitdi.

¹¹Allah Paul vasitəsilə fəvqəladə möcüzələr yaradırdı. ¹²Belə ki Paulun bədənində toxunan dəsmallar və belinə bağladığı önlüklər belə, götürülüb xəstələrin üstünə qoyulanda insanların xəstəlikləri yox olur, şər ruhlar çıxırdı. ¹³Bəzi ətrafı gəzib-dolaşan Yəhudi cindarlar da şər ruhlara əsir olanlara Rəbb İsanın adını çəkərək deyirdilər: «Paulun vəz etdiyi İsanın adı ilə sizə əmr edirəm!»

¹⁴Yəhudilərin Skeva adlı başçı kahinin yeddi oğlu bu işlə məşğul idi. ¹⁵Bir dəfə şər ruh onlara cavab verdi: «İsanı tanıyıram, Paul haqqında da hər şey bilirəm. Bəs siz kimsiniz?» ¹⁶Daxilində şər ruh olan adam onların üstünə hücum çəkdi, hamısını təpiyinin altına salaraq məğlub etdi. Belə ki onlar o evdən lüt-üryan və yaralı halda qaçdılar.

¹⁷Bu xəbər Efesdə yaşayan bütün Yəhudilərə və Yunanlara çatdı. Hamısını bir vahimə bürüdü və Rəbb İsanın adının nüfuzu böyüdü.

¹⁸İman edənlərin çoxu gəlib öz əməllərini açıq etiraf edirdi.

¹⁹Cadugərliklə məşğul olan bir dəstə insan da öz kitablarını yığb hamının qarşısında yandırdı. Kitablarının qiyməti hesablananda məlum oldu ki, əlli min gümüş pula bərabər idi. ²⁰Beləliklə, Rəbbin kəlamı qüdrətlə böyüyüb təsirini artırırdı.

²¹Bunlar baş verəndən sonra Paul qərara gəldi ki, Makedoniya və Axayyadan keçərək Yerusəlimə getsin. O dedi: «Oraya gedəndən sonra gərək Romanı da görəm». ²²Xidmətçilərindən ikisini –

z 19:9 İsa yolunu – hərfi tərcümədə *Yolu*.

Timoteylə Erastı Makedoniyaya göndərərək özü bir müddət Asiya vilayətində qaldı.

Efesda ki qarışıqlıq

²³O ərəfədə İsa yolu^a ilə bağlı böyük bir qarışıqlıq yarandı. ²⁴Dimitri adlı bir zərgər gümüşdən ilahə Artemidanın ev səcdəgahlarını düzəldirdi və sənətkarlara çoxlu gəlir gətirirdi. ²⁵O, sənətkarları və bu cür işlə məşğul olanları bir yerə toplayıb belə dedi: «Ay kişilər, bilirsiniz ki, gəlirimiz bu işdən asılıdır. ²⁶Amma bu Paul deyir ki, əl işi olan allahlar həqiqi allahlar deyil. Yalnız Efesdə deyil, demək olar ki, bütün Asiya vilayətində nə qədər insanı tovlayıb azdırdığını görmüsünüz və eşitmisiniz. ²⁷Onda böyük bir təhlükə ilə üzləşirik. Bu həm bizim sənətimizin nüfuzunu itirə bilər, həm də ulu ilahə Artemidanın məbədini gözdən sala bilər. Bununla da bütün Asiya vilayətinin və bütün dünyanın ibadət etdiyi Artemidanın ululuğu heçə çıxar».

²⁸Oradakılar bunu eşidəndə bərk hiddətləndilər və qışqıra-qışqıra dedilər: «Efes ilahəsi Artemida uludur!» ²⁹Şəhər bir-birinə qarışdı. Xalq Paulun yol yoldaşları olan Makedoniyalı Qayla Aristarxı tutub sürüyərək birlikdə teatra doluşdu. ³⁰Paul istədi ki, xalqın arasına girsin, amma şagirdlər onu buraxmadılar. ³¹Hətta Paulun dostları olan Asiya vilayətinin sədrlərinin bəziləri də ona xəbər göndərüb yalvardı ki, teatra ayaq basmasın. ³²Teatrdakı yığıncaqda aləm qarışmışdı, hər ağızdan bir avaz gəlirdi. Onların çoxu isə bilmirdi ki, buraya nə üçün gəlib. ³³Yəhudilər İsgəndəri qarşıya çıxaranda izdihamın içərisindən bəziləri hadisəni onunla əlaqələndirdi. O isə xalqın diqqətini cəmləşdirmək üçün əlini qaldırdı və onların qarşısında özünü müdafiə etmək istədi. ³⁴Amma xalq onun Yəhudi olduğunu biləndə bir səsə iki saata yaxın «Efes ilahəsi Artemida uludur!» deyə qışqırırdı. ³⁵İzdihamı sakitləşdirən şəhərin icra məmuru dedi: «Ey Efeslilər, kim bilmir ki, Efes şəhəri ulu Artemida məbədinin və göydən gələn heykəlinin keşikçisidir? ³⁶Bunları heç kim inkar edə bilməz. Buna görə sakit olmanız və fikirləşmədən bir iş görməməyiniz lazımdır. ³⁷Buraya gətirdiyiniz adamlar nə məbədimizi soydu, nə də ilahəmizi söydü. ³⁸Əgər Dimitrinin və onun sənətkar dostlarının kimdən şikayəti varsa, məhkəmələr açıqdır, valilər də var. Qoy bir-birlərini orada ittiham etsinlər. ³⁹Sizin araşdıracağınız başqa hallar varsa, bunun da qanuni bir yığıncaqda həll olması lazımdır. ⁴⁰Bugünkü hadisələrə görə üsyan qaldırdığımız üçün ittiham olunmaq təhlükəsi qarşıdaysıq. Biz bu səbəbsiz iğtişasa bəraət qazandıra bilmərik». ⁴¹O bu sözləri deyərək yığıncağı dağıtdı.

Troasda

20 ¹Hay-küy sakitləşəndən sonra Paul şagirdləri çağırıb ruhlandırdı. Sonra onlarla vidalaşaraq Makedoniyaya getmək

^a 19:23 İsa yolu – hərfi tərcümədə Yol.

üçün yola çıxdı. ²O tərəfləri gəzib-dolaşaraq imanlılarla çoxlu söhbətlər aparıb onları ruhlandırandan sonra Yunanıstana getdi. ³Orada üç ay qaldı və dəniz yolu ilə Suriyaya getmək istəyirdi ki, ona qarşı Yəhudilərin hazırladığı sui-qəsdə görə Makedoniya yolu ilə qayıtmaq qərarına gəldi. ⁴Pir oğlu Veriyalı Sopater, Salonikilərdən Aristarx və Sekund, Derbeli Qay, Timotey, Asiyalılardan Tixik və Trofim onu müşayiət edirdi. ⁵Bunlar bizdən əvvəl gedib bizi Troasda gözlədilər. ⁶Biz də Mayasız Çörək bayramından sonra Filipidən dəniz yolu ilə beş günə Troasa gələrək onlarla görüşdük. Orada yeddi gün qaldıq.

⁷Həftənin ilk günündə^b çörək bölmək üçün bir yerə yığıldığımız zaman Paul camaatla söhbət apardı. Ertəsi gün onlardan ayrılacaqdı, ona görə söhbəti gecə yarısına qədər davam etdirdi. ⁸Toplandığımız yuxarı mərtəbədəki otaqda çoxlu çıraqlar yanırdı. ⁹Eftik adlı bir yeniyetmə pəncərədə oturmuşdu. Paul söhbəti uzadanda Eftiki dərin yuxu apardı. Yuxuya gedən kimi o, üçüncü mərtəbədən aşağı düşdü və yerdən onu qaldıranda o, ölü vəziyyətində idi. ¹⁰Paul aşağı enib yeniyetmənin üstünə əyildi və onu qucaqlayaraq dedi: «Narahat olmayın, indi canı sağdır». ¹¹Təkrar yuxarı qalxıb çörək böldü və yemək yedi. Gün doğana qədər onlarla uzun-uzadı söhbət aparandan sonra oradan ayrıldı. ¹²Oğlanı sağ-salamat apardılar və bu hadisədən çox ruhlandılar.

¹³Biz irəli gedərək gəmiyə mindik və Assosa tərəf üzüdük. Çünki Paulu oradan götürməli idik. O, quru ilə getmək istədiyi üçün bunu belə nizamlamışdı. ¹⁴O bizi Assosda qarşılayanda onu gəmiyə mindirdik və Mitiliniyə gəldik. ¹⁵Oradan da dənizdən üzərək səhəri gün Xios adasının qarşısına və bir gündən sonra isə Samosa çatdıq. Ertəsi gün^c Miletə gəldik. ¹⁶Çünki Paul Asiya vilayətində vaxt itirməmək üçün Efesi ötürüb keçmək qərarına gəlmişdi. O tələsirdi ki, imkan tapıb Əllinci Gün bayramında Yerusəlimdə olsun.

Paul Efes cəmiyyətinin ağsaqqalları ilə vidalaşır

¹⁷Paul Miletədən Efesə xəbər göndərərək cəmiyyət ağsaqqallarını yanına çağırırdı. ¹⁸Yanına gələndə onlara belə dedi: «Asiya vilayətinə qədəm basdığım birinci gündən bəri sizinlə olduğum dövrdən bu vaxta qədər özümü necə apardığımı sizə məlumdur. ¹⁹Yəhudilərin qəsd-qərəzi vasitəsilə sınaqlardan keçərkən Rəbbə tam itaətkarlıqla, göz yaşı içində qulluq edirdim. ²⁰Xeyirli olan hər şeyi sizə bəyan edərək istər açıq, istərsə də evdən-evə gəzib-dolaşaraq təlim verməkdən çəkinmədim. ²¹Həm Yəhudiləri, həm də Yunanları tövbə edib Allaha tərəf dönməyə və Rəbbimiz İsağa iman gətirməyə çağırdım.

^b 20:7 Həftənin ilk günündə – yəni bazar günündə. ^c 20:15 Ertəsi gün – bəzi əlyazmalarda Troqillidə qaldıqdan sonra ertəsi gün.

²²İndi də Ruhun təkidi ilə Yerusəlimə gedirəm və orada başıma nə gələcəyini bilmirəm. ²³Lakin Müqəddəs Ruh hər şəhərdə xəbərdarlıq edirdi ki, mənə zəncirlər və əziyyətlər gözləyir. ²⁴^dÖz canıma heç əhəmiyyət vermirəm, onu qiymətləndirmirəm. Mənə kifayətdir ki, yolumu^e – Rəbb İsanın mənə tapşırdığı kimi Allahın lütfünü göstərən Müjdəni şəhadət etmə xidmətini başa çatdırım.

²⁵İndi aranızda dolaşib Padşahlıq barədə vəz etdiyim sizlərdən heç biriniz mənim üzümü bir də görməyəcək. ²⁶Ona görə bu gün bunu sizə bəyan etmək istəyirəm ki, mən təmizəm, heç kimin qanına bais olmamışam. ²⁷Çünki mən çəkinmədən Allahın bütün iradəsini sizə çatdırmışam. ²⁸Həm özünü, həm də Müqəddəs Ruhun sizi nəzarətçilər təyin etdiyi bütün sürüyə diqqətlə baxın. Allahın Öz Oğlunun qanı bahasına əldə etdiyi bu cəmiyyətini bəsləyin. ²⁹Bilirəm ki, mən gedəndən sonra sürüyə rəhm etməyən yırtıcı canavarlar aranızda soxulacaq. ³⁰Aranızdan təhrif edilmiş sözlər deyən, şagirdləri özlərinin ardınca çəkmək istəyən adamlar çıxacaq. ³¹Buna görə oyaq olun. Üç il boyu, fasiləsiz, gecə-gündüz göz yaşı tökərək hər birinizə necə nəsihət verdiyimi yada salın.

³²İndi isə mən sizi Allaha və Onun lütfü barədəki kəlamına əmanət edirəm. Bu kəlam sizi inkişaf etdirib təqdis olunmuş bütün insanlar arasında irsə qovuşdurmağa qadirdir. ³³Mən heç kimin nə qızılına, nə gümüşünə, nə də pal-paltarına göz dikmişəm. ³⁴Siz də bilirsiniz ki, bu əllər həm mənim, həm də mənimlə olanların ehtiyaclarını təmin etdi. ³⁵Gördüyüm hər işdə Rəbb İsanın “vermək almaqdan daha çox bəxtiyarlıq gətirər” sözünü yaddan çıxarmayıb belə əmək sərf edərək zəiflərə kömək etməyin vacibliyini sizə göstərdim».

³⁶Paul bu sözləri söyləyəndən sonra diz çöküb onlarla birlikdə dua etdi. ³⁷Sonra hamısı ağlayaraq Paulun boynuna sarıldı və onu öpdü. ³⁸Onlar ən çox «mənim üzümü bir də görməyəcəksiniz» sözündən kövrəldilər. Sonra onu gəmiyə qədər yola saldılar.

Yerusəlimə səyahət

21 ¹Onlardan ayrılıb dənizə çıxanda birbaşa Kosa getdik, səhəri gün isə Rodosa, oradan da Pataraya keçdik. ²Finikiyaya gedən bir gəmi tapdıq və ona minib dənizlə getdik. ³Kipri gördük və onun cənubundan keçdik. Suriya istiqamətinə getdik və Sur şəhərində sahilə çıxdıq. Gəmi yükünü orada boşaltmalı idi. ⁴Orada şagirdləri axtarib tapdıq və yanlarında bir həftə qaldıq. Şagirdlər Ruhun təsiri ilə Paula xəbərdarlıq etdilər ki, Yerusəlimə getməsin. ⁵Amma oradakı günlərimiz başa çatanda bu şəhərdən çıxıb yolumuza davam etdik. İmanlıların

^d 20:24 2Tim. 4:7 ^e 20:24 Yolumu – bəzi əlyazmalarda *sevinə-sevinə yolumu*.

hamısı öz arvad-uşaqları ilə bərabər bizi şəhərin kənarına qədər ötürdü və sahilə diz çökərək dua etdik. ⁶Bir-birimizlə vidalaşandan sonra biz gəmiyə mindik, onlar da evlərinə qayıtdılar.

⁷Surdan dəniz səyahətimizə davam edərək Ptolemaisə gəldik və orada imanlı bacı-qardaşlara baş çəkib bir gün yanlarında qaldıq. ⁸Ertəsi gün onlardan ayrılıb Qeysəriyyəyə gəldik. Yeddi köməkçidən biri olan müjdəçi Filipin evinə gedib orada qaldıq. ⁹Bu kişinin peyğəmbərlik edən dörd subay qızı var idi. ¹⁰Oraya çatandan bir neçə gün sonra Yəhudeyadan Aqab adlı bir peyğəmbər gəldi. ¹¹O bizə yaxınlaşıb Paulun kəmərinə götürüb öz əllərini və ayaqlarını bağlayaraq dedi: «Müqəddəs Ruh belə deyir: “Yəhudilər bu kəmərin sahibini Yerusəlimdə belə bağlayıb başqa millətlərə təslim edəcəklər”». ¹²Bu sözləri eşidəndə həm biz, həm də oranın sakinləri Paula yalvardı ki, Yerusəlimə getməsin. ¹³Buna cavab olaraq Paul belə dedi: «Nə olub? Niyə ağlayıb ürəyimi sızladırırsınız? Mən Rəbb İsanın adı uğrunda Yerusəlimdə təkcə əl-ayağımın bağlanması deyil, ölümə də hazıram». ¹⁴Paulu razı sala bilmədikdə «Qoy Rəbbin iradəsi olsun!» deyərək susduq.

¹⁵Bir müddət keçəndən sonra biz hazırlıq işlərini görüb Yerusəlimə tərəf getdik. ¹⁶Qeysəriyyədə yaşayan şagirdlərin bəzisi də bizimlə birgə gəldi. Onlar bizi ilk şagirdlərdən biri olan Kiprli Minasonun evinə apardı, çünki biz onların evində qalacaqdıq. ¹⁷Yerusəlimə çatanda imanlı bacı-qardaşlar bizi sevincə qarşıladılar. ¹⁸Ertəsi gün Paulla birlikdə Yaqubu görməyə getdik. Cəmiyyət ağsaqqallarının hamısı oraya yığılmışdı. ¹⁹Paul onlardan hal-əhval tutandan sonra öz xidməti ilə əlaqədar olaraq Allahın başqa millətlər arasında gördüyü işlərdən ətraflı məlumat verdi. ²⁰Bunları eşidəndə Allahı izzətləndirdilər. Paula dedilər: «Görürsənmi, qardaş, Yəhudilər arasında on minlərlə imanlı var və hamısı Qanunun qeyrətini çəkir. ²¹Onlar sənə barəndə xəbər tutublar ki, başqa millətlər arasında yaşayan bütün Yəhudilərə oğullarını sünnət etməyib adət-ənənələrimizə görə yaşamamağı və Musadan dönməyi öyrədirsən. ²²İndi nə edək? Mütləq^h sənə bura gəldiyini eşidəcəklər. ²³Ona görə sənə dediklərimizə əməl et. Bizim aramızda əhd edən dörd kişi var. ²⁴Bunları yanına al və onlarla birgə paklanma mərasiminə qoşul. Başlarını qırıxdırmaq üçün qurban xərclərini sən çək. Bununla da hamı biləcək ki, sənə haqqında eşitdikləri əsassızdır, sən də Qanuna riayət edirsən. ²⁵Başqa millətlərdən olan imanlılara gəlincə, biz qərara alıb onlara məktub vasitəsilə yazmışıq ki, bütələr^j təqdim olunan qurbanların ətinə, boğularaq öldürülən heyvanların ətinə və qan yeməsinlər, həmçinin

^f 21:8 Həv. 6:1-6 ^g 21:10 Həv. 11:28 ^h 21:22 Mütləq – bəzi əlyazmalarda Mütləq camaat buraya yığılacaq, çünki. ⁱ 21:25 Həv. 15:28-29 ^j 21:25 Bütlərə – bəzi əlyazmalarda belə qaydalara deyil, yalnız bunlara riayət etsinlər: bütlərə.

özlərini əxlaqsızlıqdan saxlasınlar». ²⁶Bundan sonra Paul bu dörd kişini yanına alıb ertəsi gün onlarla bərabər özünü pak etdi. Sonra məbədə girərək paklanma dövrünün nə vaxt qurtaracağını, hər birinin adına nə vaxt qurban təqdim ediləcəyini elan etdi.

Paulun həbsi

²⁷Yeddi günlük müddət qurtarmaq üzrə Asiya vilayətindən olan Yəhudilər Paulu məbəddə görəndə bütün izdihamı təşvişə salaraq onu yaxaladılar ²⁸və qışqırdılar: «Ey İsraililər, kömək edin! Hər yerdə hər kəsə, xalqımıza, Qanuna və bu Müqəddəs məkana qarşı təlim öyrədən adam budur. Həmçinin məbədə bəzi Yunanları gətirərək bu Müqəddəs məkanı murdarladı». ²⁹^kBu Yəhudilər Efesli Trofimi əvvəllər şəhərdə Paulun yanında gördükləri üçün elə bilirdilər ki, onu Paul məbədə gətirib. ³⁰Bütün şəhər oyandı. Camaat hər tərəfdən qaçıb-gələrək Paulu tutub məbəddən bayıra sürüdü. Dərhal məbəd qapıları bağlandı. ³¹Onlar Paulu öldürməyə çalışırdılar ki, bütün Yerusəlimin təşvişə düşməsi xəbəri Roma alayının minbaşısına çatdırıldı. ³²Minbaşı dərhal yüzbaşılarla əsgərləri özü ilə götürərək izdiham olan yerə qaçdı. Minbaşı ilə əsgərləri görəndə camaat Paulu döyməyi dayandırdı. ³³O zaman minbaşı yaxına gəlib Paulu tutdu və əmr etdi ki, onu qoşa zəncirlə bağlasınlar. Sonra soruşdu: «Bu adam kimdir? Nə edib?» ³⁴İzdiham içində hər ağızdan bir avaz gəlir, qışqırırdılar. Hay-küydən minbaşı heç nə müəyyən edə bilmədi, ona görə Paulun qalaya aparılmasını əmr etdi. ³⁵Paul pilləkəndə olanda xalq elə qızıxmışdı ki, əsgərlər onu əlləri üstündə aparmalı oldular. ³⁶Çünki izdiham onun ardınca düşüb qışqırırdı: «Öldürün onu!»

Paulun özünü müdafiəsi

³⁷Paul qalaya gətirilməkdə ikən o, minbaşidan soruşdu: «Səndən bir söz soruşmaq olar?» Minbaşı dedi: «Sən Yunan dilini bilirsən? ³⁸Sən bu yaxınlarda iğtişas yaratmağa başlayan dörd min qatili¹ səhraya aparan Misirli deyilsənmi?» ³⁹Paul dedi: «Mən Yəhudiyəm, Kilikiyanın Tarsus şəhərindənəm, məşhur bir şəhərin vətəndaşıyam. Rica edirəm, bu xalqa bir neçə söz deməyə izin ver». ⁴⁰Minbaşı icazə verəndən sonra Paul pilləkənlərin üstünə çıxıb diqqəti cəlb etmək üçün xalqa əli ilə işarə etdi. Dərin sükut çökəndə İbrani dilində danışmağa başlayaraq dedi:

22 ¹«Qardaşlar və atalar, indi mənim özümü müdafiəmə qulaq asın!» ²^mPaulun onlarla ibrancə danışdığını eşidəndə daha dərin sükut yarandı.

^k **21:29** Həv. 20:4 ¹ **21:38** *Qatil* – bu orijinalda *sikari* sözü olub latın dilində *xəncər işlədən* mənasını verir. Sikarilər Roma işğalçılarına qarşı mübarizə edərək terrora əl atan ifratçı yəhudilər idi. ^m **22:2-3** Həv. 5:34-39

Paul sözüünə davam etdi: ³«Mən bir Yəhudiyəm, Kilikiyanın Tarsus şəhərində doğuldum. Bu Yerusəlim şəhərində isə böyüyüb Qamlielin yanında ata-babalarımızın Qanununa bağlı ciddi bir təlim almışam. Hamınızın bu gün etdiyi kimi mən də Allah naminə qeyrət çəkirdim. ⁴İsa yolunda^j olanları ölüncəyə qədər təqib edərdim və qadın-kışı bilmədən onların əl-qolunu bağlayıb zindana salardım. ⁵Mənim dediklərim barədə baş kahin və bütün ağsaqqallar məclisi də şəhadət edə bilər. Hətta mən onlardan Dəməşqdəki soydaşlarımıza yazılmış bir məktub alaraq oradakı İsa yolunda olanların əl-qolunu bağlayıb cəzalandırmaq üçün Yerusəlimə gətirməyə gedirdim.

⁶Mən günortaya yaxın yolda, Dəməşqə yaxınlaşmaqda ikən birdən-birə göydən böyük bir işıq ətrafımda parladı. ⁷Mən yerə yıxıldım və eşitdim ki, bir səs mənə belə deyir: «Şaul, Şaul, niyə Məni təqib edirsən?» ⁸Mən soruşdum: «Ey Ağam, Sən kimsən?» Səs mənə dedi: «Mən sənin təqib etdiyin Nazaretli İsayam». ⁹Yanımdakılar işığı görsələr də,^p mənimlə danışanın səsini eşitmədilər. ¹⁰Mən dedim: «Ya Rəbb, mən nə edim?» Rəbb mənə dedi: «Qalx, Dəməşqə get, icra etməyin üçün təyin edilən hər şey orada sənə deyiləcək». ¹¹O işığın parlaqlığından gözlərim tutuldu. Yanımda olanlar əllərimdən tutub məni Dəməşqə apardılar.

¹²Orada Xananya adlı bir mömin kişi var idi. Bu adam Qanuna əməl edir və o şəhərdə yaşayan Yəhudilər arasında hörmət sahibi idi. ¹³O mənim yanıma gəlib dedi: «Qardaşım Şaul, qoy gözlərin açılsın». Dərhal gözlərim açıldı və onu gördüm. ¹⁴O mənə dedi: «Ata-babalarımızın Allahı səni seçdi ki, Onun iradəsini biləsən və Saleh Olanı görüb ağzından bir səs eşidəsən. ¹⁵Çünki görüb-eşitdiklərini bütün insanlara yayaraq Onun üçün şəhadət edəcəksən. ¹⁶İndi nə gözləyirsən? Qalx, vəftiz ol və Onun adını çağıraraq günahlarını yu».

¹⁷Mən Yerusəlimə qayıdıb məbəddə dua etməkdə idim ki, fikrimi bir görüntü apardı ¹⁸və Rəbbi gördüm. O mənə dedi: «Tez ol, dərhal Yerusəlimi tərk et, çünki Mənim barəmdə etdiyin şəhadəti qəbul etməyəcəklər». ¹⁹Mən dedim: «Ya Rəbb, bilirlər ki, mən sinaqoqdan-sinaqoqa gedərək Sənə iman edənləri həbs edir və döyürdüm. ²⁰Hətta Sənin uğrunda şəhid olan Stefanın qanı töküləndə mən də orada idim. Edilənlərə razı olub onu öldürənlərin üst geyimlərini qoruyurdum». ²¹Rəbb də mənə dedi: «Get, Mən səni uzaqlara, başqa millətlərin yanına göndərəcəyəm».

Roma vətəndaşı Paul

²²Paula buraya qədər qulaq asanlar bu sözdən sonra haray salıb dedilər: «Beləsinə yer üzündən silib-atmaq lazımdır! O yaşamağa layiq

ⁿ 22:4-5 Həv. 8:3; 26:9-11 ^j 22:4 İsa yolunda – hərfi tərcümədə Yolda. ^p 22:9 Görsələr də – bəzi əlyazmalarda görsələr də, qorxuya düşsələr də. ^q 22:20 Həv. 7:58

deyil!» ²³ Onlar belə hay-küy qopararaq paltarlarını yelləyib havaya toz qaldıranda ²⁴ minbaşı əmr etdi ki, Paulu qalaya salsınlar. Onların niyə belə hay-küy qoparmalarının səbəbini bilmək üçün onu qamçılamaqla sorğuya çəkmək istədi. ²⁵ Onu qamçılamaq üçün bağlayanda Paul orada dayanan yüzbaşıya dedi: «Məhkum olmamış Roma vətəndaşını qamçılamağa icazəniz varmı?» ²⁶ Yüzbaşı bunu eşidən kimi minbaşının yanına gəlib xəbər verərək dedi: «Nə edəcəksən? Bu adam Roma vətəndaşıdır». ²⁷ Minbaşı Paulun yanına gəlib soruşdu: «De görək, sən Roma vətəndaşsan?» Paul dedi: «Bəli». ²⁸ Minbaşı cavabında «mən nə qədər pula bu vətəndaşlığı əldə etmişəm» dedi. Paul isə «amma mən doğulandan Roma vətəndaşıyam» dedi. ²⁹ Onu sorğuya çəkmək istəyənlər dərhal onun yanından geri çəkildilər. Minbaşı qollarını bağladığı Paulun Roma vətəndaşı olduğunu öyrənərkən qorxdı.

Paul Ali Şuranın qarşısında

³⁰ Minbaşı ertəsi gün Yəhudilərin Paulu nədə ittiham etdiklərini dəqiq öyrənmək istədi. Ona görə Paulu azad etdi. Minbaşı əmr verdi ki, başçı kahinlərlə bütün Ali Şura toplaşsın. Sonra Paulu aşağı endirib onların qarşısına gətirdi.

23 ¹ Ali Şuranı diqqətlə nəzərdən keçirən Paul dedi: «Qardaşlar, mən bu günəcən Allahın qarşısında təmiz vicdanla yaşamışam». ² Baş kahin Xananya Paulun yanında duranlara əmr etdi ki, onun ağzından vursunlar. ³ Bundan sonra Paul ona dedi: «Ey üzü ağardılan divar, səni Allah vuracaq! Həm oturub Qanuna əsasən məni mühakimə edirsən, həm də Qanunu pozaraq məni döymək üçün əmr verirsən». ⁴ Yanında duranlar ona dedilər: «Sən Allahın baş kahinini söyürsən?» ⁵ Paul dedi: «Qardaşlar, onun baş kahin olduğunu bilmirdim. Əlbəttə, “xalqın başçısı barədə pis söz demə” deyə yazılıb».

⁶ Onların bir hissəsinin sadukey, digər hissəsinin isə farisey olduğunu bilən Paul Ali Şuraya nida etdi: «Ey qardaşlar, mən farisey oğlu fariseyəm. Ölürlərin dirilməsinə ümid bəslədiyim üçün burada mühakimə olunuram». ⁷ Paulun bu sözündən sonra fariseylərlə sadukeylər arasında çəkişmə başladı və toplantı iki hissəyə ayrıldı. ⁸ «Çünki sadukeylər iddia edirlər ki, ölümdən dirilmə, mələk və ruh yoxdur. Əksinə, fariseylər bunların hamısına inanırlar. ⁹ Toplantıda böyük bir hay-küy yarandı. Farisey tərəfini tutan bəzi ilahiyatçılar qalxıb dava yaradaraq belə deyirdilər: «Bu adamda heç bir günah görmürük. Nə olsun ki, onunla bir ruh və yaxud mələk danışsın».^v ¹⁰ Çəkişmə o qədər qızıxdı ki, minbaşı

^r 23:3 Mat. 23:27-28 ^s 23:5 Çıx. 22:28 ^t 23:6 Həv. 26:5; Fil. 3:5 ^u 23:8 Mat. 22:23-24; Mark 12:18-19; Luka 20:27-28 ^v 23:9 *Danışib* – bəzi əlyazmalarda *danışib*. *Gəlin Allaha qarşı çıxmayaq*.

onların Paulu parçalayacağından qorxdı. O, əsgərlərə əmr etdi ki, aşağı enib Paulu zorla onların arasından çıxararaq qalaya aparsınlar.

¹¹ O gecə Rəbb Paulun yanında dayanıb dedi: «Cəsəratli ol, Yerusəlimdə Mənim haqqımda etdiyin şəhadəti Romada da etməyin lazımdır».

Paula qarşı sui-qəsd

¹² Səhər açılarda Yəhudilər öz aralarında Paula sui-qəsd hazırlayaraq and içdilər: «Əgər Paulu öldürməmiş bir şey yeyib-içəriksə, lənətə gələk!» ¹³ Bu sui-qəsdə qoşulanların sayı qırxdan artıq idi. ¹⁴ Bu adamlar başçı kahinlərlə ağsaqqalların yanına gəlib belə dedilər: «Biz qəti and içmişik: «Əgər Paulu öldürməmiş bir şey yeyib-içəriksə, lənətə gələk!» ¹⁵ İndi siz Ali Şura ilə birgə guya Paulun işinə daha dəqiq baxmaq istəyərək minbaşidan xahiş edin ki, onu yanınıza gətirsin. Paul buraya gəlməmiş biz onu öldürməyə hazır olacağıq». ¹⁶ Lakin Paulun bacısı oğlu onların pusqu qurduqlarını eşidib qalaya girdi və Paula xəbər verdi. ¹⁷ Paul yüzbaşılardan birini yanına çağıraraq dedi: «Bu cavanı minbaşının yanına apar, ona çatdırılası bir xəbəri var». ¹⁸ Yüzbaşı cavanı götürüb minbaşının yanına apardı və dedi: «Məhbus Paul məni çağıraraq xahiş etdi ki, bu oğlanı sənənin yanına aparım. Sənə bir sözü var». ¹⁹ Minbaşı cavanın əlindən tutub bir tərəfə çəkdi və soruşdu: «Mənə nə demək istəyirsən?» ²⁰ Cavan dedi: «Yəhudilər belə razılığa gəlib ki, guya Paulun işinə daha dəqiq baxmaq istəyirlər, ona görə sabah səndən onun Ali Şuraya gətirilməsini xahiş edəcəklər. ²¹ Amma sən onların sözünə qulaq asma, çünki qırx nəfərdən artıq kişi “Əgər Paulu öldürməmiş bir şey yeyib-içəriksə, lənətə gələk!” deyərək and içib pusquda gözləyir. Onlar hazır dayanıb sənənin razılığını gözləyirlər». ²² Minbaşı ona belə tapşırırdı: «Bunları mənə xəbər verdiyini heç kimə demə». Sonra oğlanı evə göndərdi.

Paul Qeysəriyyəyə göndərilir

²³ Minbaşı yüzbaşılardan ikisini yanına çağıraraq belə dedi: «Gecənin üçüncü saati»^w Qeysəriyyəyə getmək üçün iki yüz piyada, yetmiş atlı və iki yüz nizəçi hazırlayın. ²⁴ Həmçinin minmək üçün heyvanlar gətirin və Paulu sağ-salamat vali Feliksə çatdırın». ²⁵ Sonra bu cür məktub yazdı:

²⁶ «Möhtərəm vali Feliksə Klavdi Lisiyadan salamlar!

²⁷ Bu kişini Yəhudilər tutub öldürmək istəyirdi. Mən biləndə ki bu adam Roma vətəndaşıdır, özümü yetirib əsgərlərlə onu xilas etdim. ²⁸ Onu nədə təqsirləndirmələrini bilmək üçün Yəhudilərin Ali Şurasının qarşısına çıxartdım. ²⁹ Öyrəndim ki, onu özlərinin Qanunu ilə bağlı məsələlərdə ittiham edirlər, amma ona ölüm yaxud həbsə layiq cəza vermək üçün heç bir əsas yoxdur. ³⁰ Mənə

^w 23:23 *Gecənin üçüncü saat* – hazırkı vaxtla axşam saat doqquz.

çatdırılanda ki bu kişiye qarşı bir sui-qəsd qurulub, dərhal onu sənin yanına göndərdim. Onu ittiham edənlərin də şikayətlərini sənə bildirmələrini əmr etdim».^x

³¹ Əsgərlər onlara verilən əmrə əməl edərək gecə ikən Paulu götürüb Antipatriyə apardılar. ³² Ertəsi gün atlıları Paulla birlikdə yollarına davam etmək üçün ötürəndən sonra qalaya qayıtdılar. ³³ Atlılar Qeysəriyyəyə çatan kimi məktubu valiyə verəndə Paulu da ona təslim etdilər. ³⁴ Vali məktubu oxuyandan sonra Paulun hansı vilayətdən olduğunu soruşdu. Öyrənəndə ki Kilikiyadandır, ³⁵ belə dedi: «Səni ittiham edənlər gələndə sənin işinə baxacağam». Bundan sonra əmr verdi ki, Paulu Hirod sarayında nəzarət altında saxlasınlar.

Paul vali Feliksin qarşısında

24 ¹ Bundan beş gün sonra baş kahin Xananya, bəzi ağsaqqallar və Tertul adlı bir vəkil Qeysəriyyəyə gəlib Pauldan edilən şikayətləri valiyə çatdırdı. ² Paul çağırılanda Tertul onu ittiham etməyə başladı: «Möhtərəm Feliks, sənin sayəndə uzun müddətdir ki, əmin-amanlıq içində yaşamaqdayıq. Sənin uzaqgörənliyilə bu millət üçün keçirdiyin islahatları ³ hər yerdə, hər zaman dərin minnətdarlıqla qəbul edirik. ⁴ Vaxtınızı çox almaq istəmirəm. Rica edirəm, lütfkarlığınla bizi bir qədər dinlə. ⁵ Bizim gəldiyimiz nəticəyə görə bu kişi dünyanın hər yerində olan Yəhudilər arasında iğtişaşlar salan bir ara qarışdırandır. O, Nəsrani^y təriqətinin başçılarındanır. ⁶ Bu insan hətta məbədi murdarlamağa çalışdı, amma biz onu yaxaladıq. ⁷⁻⁸ Onu^z istintaq etsən, bütün bu ittihamlarımızın doğru olduğunu özündən öyrənə bilərsən». ⁹ Oradakı Yəhudilər də deyilənlərin doğru olduğunu təsdiqləyərək bu işə qoşuldu.

¹⁰ Vali Paula işarə verəndə o cavab verdi: «Bilirəm ki, sən neçə illərdir bu millətin hakimisən. Buna görə sənin qarşısında özümü müdafiə etməyimə sevinirəm. ¹¹ Sən özün də öyrənə bilərsən ki, ibadət etmək məqsədi ilə Yerusəlimə gedişimdən bu yana sadəcə on iki gün keçib. ¹² Bu adamlardan heç biri görməyib ki, mən məbəddə, sinaqoqlarda yaxud şəhərin hansısa bir yerində kiminləsə mübahisə edim və yaxud camaatı təşvişə salım. ¹³ Bu anda mənə qarşı etdikləri ittihamları sənin hüzurunda sübut edə bilmirlər. ¹⁴ Lakin ata-babalarımızın Allahına onların təriqət adlandırdığı İsa yolunun^a ardıcılı olaraq ibadət etdiyimi sənin qarşısında iqrar edirəm.

^x 23:30 *Etdim* – bəzi əlyazmalarda *etdim*. *Salamat qal.* ^y 24:5 *Nəsrani* – yəni məsihiçi.

^z 24:6-8 *Yaxaladıq.* ⁷⁻⁸ *Onu* – bəzi əlyazmalarda *yaxaladıq və bizim Qanunumuza münasib şəkildə mühakimə etmək istədik.* ⁷ *Lakin minbaşı Lisiya gəlib böyük güc tətbiq edərək onu bizim əlimizdən alıb sənin yanına göndərdi.* ⁸ *Onu ittihamlandırnlara əmr etdi ki, sənin yanına gəlsinlər. Onu.* ^a 24:14 *İsa yolunun* – hərfi tərcümədə *Yolun*.

Qanunda olan və Peyğəmbərlərin kitablarında yazılan hər şeyə inanıram. ¹⁵Eyni ilə bu adamların qəbul etdikləri kimi həm saleh, həm də saleh olmayan insanların diriləcəyinə dair Allaha ümid bəsləyirəm. ¹⁶Bu məqsədlə mən istər Allah, istərsə də insanların qarşısında hər zaman vicdanımın təmiz olması üçün çalışıram. ¹⁷^bUzun illərdən sonra millətimə yardım və hədiyyələr vermək üçün Yerusəlimə gəldim. ¹⁸Bununla məşğul olarkən mənə məbəddə paklanmış olaraq tapdılar. Ətrafımda nə izdiham, nə də hay-küy var idi. ¹⁹Lakin Asiya vilayətindən bəzi Yəhudilər orada idi. Onlar buraya – sənin hüzuruna gəlməli və məndən şikayətləri varsa, ittihamlarını göstərməlidirlər. ²⁰Yaxud özləri desinlər ki, Ali Şuranın qarşısında dayandığım vaxt hansı haqsızlığı üzə çıxartdılar. ²¹^cOnların qarşısında dayananda nida edərək belə demişdim və yalnız bunda mənim haqsız olduğumu hesab edə bilirlər: “Bu gün mən ölümlərin dirilməsi məsələsinə görə önünüzdə mühakimə olunuram”.

²²İsa yolu^d barədə dəqiq məlumatı olan Feliks bu işi təxirə salıb dedi: «İşiniz barədə minbaşı Lisiya gələndən sonra qərarımı verəcəyəm».

²³Oradakı yüzbaşıya əmr verdi ki, Paulu nəzarət altında saxlasın, lakin sərbəstlik versin və ona xidmət edən dostlarına maneçilik yaratmasın.

²⁴Bir neçə gün keçəndən sonra vali Feliks Yəhudi arvadı Drusilla ilə birlikdə gəlib Paulu çağırırdı və onun Məsih İsaya olan imanından danışdıqlarına qulaq asdı. ²⁵Paul salehlik, nəfsə hakim olma və gələcək mühakimədən söhbət edəndə Feliks qorxuya düşdü və dedi: «Bəsdir, indi get, imkan olanda yenə səni çağırıdıraçağam». ²⁶Digər tərəfdən də Pauldan^e rüşvət umurdu. Ona görə tez-tez Paulu yanına çağırırdı və onunla söhbət edirdi.

²⁷İki il keçəndən sonra Feliks öz vəzifəsini Porki Festə təhvil verdi. Feliks Yəhudilərin rəğbətini qazanmaq üçün Paulu həbsdə qoyub getdi.

Festin qarşısında olan məhkəmə

25 ¹Vilayətə çatandan üç gün sonra Fest Qeysəriyyədən Yerusəlimə getdi. ²Başçı kahinlərlə Yəhudilərin nüfuzlu adamları Paulla bağlı şikayətlərini ona açıqladılar. ³Onlara bir yaxşılıq etsin deyə Festə yalvararaq Paulun Yerusəlimə gətirilməsini xahiş etdilər, çünki onu öldürmək üçün yolda pusqu qururdular. ⁴Fest cavab verdi: «Paul Qeysəriyyədə həbsdədir və tezliklə özüm də oraya gedəcəyəm. ⁵Aranızda səlahiyyəti olanlar mənimlə getsin və əgər bu kişi haqsızlıq edibsə, onu ittiham etsin».

⁶Fest onların yanında səkkiz ya on gündən artıq qalmadı və Qeysəriyyəyə qayıtdı. Ertəsi gün hökm kürsüsünə çıxıb Paulun gətirilməsini əmr etdi.

^b 24:17-18 Həv. 21:17-28 ^c 24:21 Həv. 23:6 ^d 24:22 İsa yolu – hərfi tərcümədə Yol.

^e 24:26 Pauldan – bəzi əlyazmalarda Paulu azad etmək üçün ondan.

7 Paul içəri girəndə Yerusəlimdən gələn Yəhudilər onun ətrafını bürüdü və onun barəsində dəlil-sübutsuz bir çox ağır ittihamlar irəli sürdülər. 8 Paul «nə Yəhudilərin Qanununa, nə məbədə, nə də qeysərə qarşı heç bir günah işlətməmişəm» deyərək özünü müdafiə etdi. 9 Yəhudilərin rəğbətini qazanmaq üçün Fest Paula belə dedi: «Bu iş üzrə mənim qarşımda mühakimənin Yerusəlimdə olmasını istəyirsənmi?» 10 Paul dedi: «Mən qeysərin hökm kürsüsünün qarşısında dayanmışam. Mənim məhkəməm burada olmalıdır. Sən özün də yaxşı bilirsən ki, Yəhudilərə qarşı heç bir haqsızlıq etməmişəm. 11 Əgər haqsızlıq etmişəmsə, ölüm cəzasına layiq bir iş tutmuşamsa, ölümdən qaçmıram. Yox, əgər bunların ittihamları əsassızdırsa, məni onların əlinə təslim etmək üçün heç kimin səlahiyyəti yoxdur. Mən qeysərin məhkəməsinə müraciət etmək istəyirəm». 12 Fest öz məsləhət şurası ilə müşavirə keçirəndən sonra cavab verdi: «Sən qeysərin məhkəməsinə müraciət etmək istədiyin üçün qeysərin yanına gedəcəksən».

Fest Padşah Aqrippa ilə danışır

13 Bir neçə gündən sonra padşah Aqrippa ilə Berniki^f Festi təbrik etmək üçün Qeysəriyyəyə gəldi. 14 Bir müddət orada qaldılar. Fest bu ərəfədə Paulun işini padşaha danışdı. O dedi: «Bir kişi var, Feliks onu məhbus saxlayaraq gedib. 15 Yerusəlimdə olduğum ərəfədə Yəhudilərin başçı kahinləri ilə ağsaqqalları onunla bağlı şikayətlərini açıqladı və onu cəzalandırmağımı istədi. 16 Mən dedim ki, ittiham edilən şəxsi ittihamçılarla üzləşdirmədən, ona edilən ittihamlara müdafiə imkanı vermədən, onlara^g təslim etmək Romalıların adətinə xas deyil. 17 Onlar mənimlə buraya toplananda heç bir vaxt itirmədən ertəsi gün hökm kürsüsünə çıxıb bu kişinin gətirilməsini əmr etdim. 18 Amma ittihamçılar qalxıb danışanda mənim gözlədiyim cinayətlərin heç biri ilə onu təqsirləndirmədilər. 19 Lakin onunla öz dinləri barədə bir neçə məsələ qaldırdılar. Bunlar ölmüş və Paulun iddiasına görə sağ olan İsa adlı bir şəxslə bağlı məsələlərdir. 20 Bunları necə tədqiq edəcəyimdən şübhələndiyim üçün ondan soruşdum ki, Yerusəlimə gedib bu iş üçün orada mühakimə olmağa razıdır ya yox. 21 Amma Paul imperatorun məhkəməsinə müraciət etmək və bu olana qədər həbsdə qalmaq istədi. Mən də onu qeysərin yanına göndərəcəyim zamanacan həbsdə qalması barədə əmr verdim». 22 Aqrippa Festə dedi: «Bu adama mən də qulaq asmaq istəyirəm». Fest dedi: «Sabah qulaq asarsan».

Paul padşah Aqrippanın qarşısında

23 Ertəsi gün Aqrippa ilə Berniki təntənəli surətdə gəlib minbaşılar və şəhərin nüfuzlu şəxsləri ilə birlikdə iclas otağına daxil oldular. Festin

^f 25:13 Berniki – yəni padşah Aqrippanın bacısı. ^g 25:16 Onlara – bəzi əlyazmalarda *edam olunmaq üçün onlara*.

əmrinə əsasən Paulu içəri gətirdilər. ²⁴Fest dedi: «Ey padşah Aqrippa və burada bizimlə olan bütün cənablar, istər Yerusəlimdə, istərsə də burada, bütün Yəhudi xalqının şikayət etdiyi bu insanı görürsünüzmü? «Bu adam daha yaşamamalıdır!» deyə Yəhudilər hay-küy salırdı. ²⁵Amma mən nəticəyə gəldim ki, bu adam ölümə layiq heç bir iş görməyib. Lakin imperatorun məhkəməsinə müraciət etmək istədiyinə görə onu göndərmək qərarına gəldim. ²⁶Amma onun barəsində qəti bir sözüüm yoxdur ki, cənabıma yazam. Ona görə də onu sizin qarşınıza, xüsusən, padşah Aqrippa, sənin qarşına çıxarıram ki, bu işin istintaqından sonra yazmağa sözüüm olsun. ²⁷Çünki bir məhbusu imperatorun qarşısına göndərəndə ona edilən ittihamları göstərməmək mənə məntiqsiz göründü».

26 ¹Aqrippa Paula dedi: «Özünü müdafiə edə bilərsən». Onda Paul əl hərəkəti ilə özünü müdafiəyə başladı: ²«Padşah Aqrippa, Yəhudilərin məni ittihamlandığı hər şeyə görə bu gün sənin hüzurunda özümü müdafiə edəcəyim üçün özümü xoşbəxt sayıram. ³Çünki bütün Yəhudi adət-ənənələrinə və mübahisələrinə yaxşı bələdsən. Ona görə rica edirəm, mənə səbirlə qulaq as.

⁴Bütün Yəhudilər bilir ki, əzəldən, lap cavanlığımdan bəri həm öz elimdə, həm də Yerusəlimdə necə həyat sürmüşəm. ⁵^hMəni əvvəldən tanıyırlar, bilirlər ki, keçmişdə dinimizin ən ciddi təriqəti olan farisey təriqətinə necə bağlı yaşayırdım. İstəsələr, bu barədə şahadət edə bilərlər. ⁶İndi isə Allahın ata-babalarımıza verdiyi vədin həyata keçməsinə ümid bağladığım üçün burada dayanıb mühakimə olunuram. ⁷Xalqımızın on iki qəbiləsi də gecə-gündüz Allaha sidq ürəkdən ibadət edə-edə həmin şeyə ümid bəsləyir. Ey padşah, Yəhudilər məni bu ümidə görə ittiham edirlər. ⁸Niyə Allahın ölüləri diriltməsi aranızda inanılmaz bir şey sayılır?

⁹ⁱDoğrusu, mən buna əmin olmuşdum ki, Nazaretli İsanın adı əleyhinə əlimdən gələni etməliyəm. ¹⁰Yerusəlimdə də bunu edirdim. Başçı kahinlərdən aldığım səlahiyyətə əsasən nə qədər müqəddəsi zindanlara saldırdım və edam olunanda onların əleyhinə səs verdim. ¹¹Bütün sinaqoqları gəzib-dolaşaraq onları tez-tez cəzalandırır və öz etiqadlarına küfr etməyə məcbur edirdim. Mən elə dəli olmuşdum ki, onları ölkə xaricində olan şəhərlərdə belə, təqib edirdim.

¹²Bu iş üçün başçı kahinlərdən aldığım səlahiyyət və tapşırıqla Dəməşqə tərəf yola çıxdım. ¹³Ey padşah, günorta vaxtı yol gedirdim ki, göydən məni və yoldaşlarımı hər tərəfdən nurlandıran günəşdən daha parlaq bir işıq gördüm. ¹⁴Hamımız yerə yıxıldıq. Bir səsin mənə İbrani dilində dediyini eşitdim: «Şaul, Şaul, niyə Məni təqib edirsən?

^h 26:5 Həv. 23:6; Fil. 3:5 ⁱ 26:9-11 Həv. 8:3; 22:4-5

Bizin ucuna təpik vurmaq sənə zərər verər". ¹⁵Mən dedim: "Ey Ağam, Sən kimsən?" Rəbb cavab verdi: "Mən sənin təqib etdiyin İsayam.

¹⁶Qalx ayağa və dur. Mən ona görə sənə göründüm ki, səni xidmətçi və haqqımda gördüyün, sənə göstərəcəyim şeylərin şahidi olmağa təyin edim. ¹⁷Səni öz xalqından, həm də başqa millətlərin əlindən qurtaracağam. Səni o millətlərin yanına göndərirəm ki, ¹⁸onların gözlərini açıb qaranlıqdan işığa, Şeytanın hakimiyyətindən Allaha tərəf döndərəsən. Belə ki onlar günahlarının bağışlanmasına və Mənə iman etməklə təqdis olunanlar arasında irsə nail olsunlar".

¹⁹Buna görə mən, ey padşah Aqrippa, bu səmavi görüntüyə itaətsizlik etmədim. ²⁰Əvvəlcə Dəməşqin, sonra Yerusəlimin və bütün Yəhudeya bölgəsinin əhalisini, başqa millətləri də tövbə edib Allaha tərəf dönməyə və bu tövbəyə uyğun tərzdə iş görməyə çağırdım. ²¹Yəhudilər buna görə məni məbəddə tutub öldürməyə cəhd göstərirdilər. ²²Amma bu günə qədər Allah mənim dayağımda durdu və bunun sayəsində burada durub böyükdən kiçiyə qədər hamıya şəhadət edirəm. Mənim dediklərim peyğəmbərlərin və Musanın əvvəlcədən xəbər verdiyi hadisələrdən başqa bir şey deyil. ²³^kOnlar bildirib ki, Məsih əzab çəkəcək və ölümdən dirilənlərin birincisi olacaq, həm Öz xalqına, həm də başqa millətlərə nur doğduğunu elan edəcək.

²⁴Paul özünü bu cür müdafiə edəndə Fest bərkdən dedi: «Paul, dəlilik edirsən, çox oxumaqdan başın xarab olub». ²⁵Paul dedi: «Hörmətli Fest, mən dəlilik etmirəm, həqiqəti və ağla batan sözləri danışiram. ²⁶Padşahın bu barədə məlumatı olduğu üçün onunla cəsarətlə danışiram. Əminəm ki, olanların heç biri padşahın nəzərindən qaçmayıb. Çünki bu işlər künc-bucaqda görülən işlər deyil. ²⁷Padşah Aqrippa, sən peyğəmbərlərə inanırsanmı? Bilirəm ki, inanırsan». ²⁸Aqrippa Paula dedi: «Bu az müddətdə məni də inandıraraq məsihçi edəcəksən?» ²⁹Paul dedi: «İstər az, istər çox müddət olsun, Allahdan istəyirəm ki, təkcə sən yox, bu gün mənə qulaq asan hər bir adam bu zəncirlərdən başqa mənim kimi olsun!»

³⁰Sonra padşah, vali, Berniki və onlarla birlikdə oturanlar qalxdılar. ³¹Bayıra çıxanda aralarında belə danışdılar: «Bu adam ölümə yaxud həbsə layiq bir şey etmir». ³²Aqrippa da Festə dedi: «Bu adam qeysərin məhkəməsinə müraciət etmək istəməsəydi, azad edilə bilərdi».

Paul Romaya doğru yola çıxır

27 ¹İtaliyaya doğru yelkən açmağa qərar veriləndə Paulu və bəzi başqa məhbusları İmperator alayından Yuli adlı bir yüzbaşıya təhvil verdilər. ²Asiya vilayətinin sahilindəki limanlara gədən bir

Edremit gəmisinə minərək dənizlə getdik. Salonikdən Makedoniyalı Aristarx da yanımızda idi. ³Ertəsi gün Sidona çatdıq. Paulla dost kimi rəftar edən Yuli ona izin verdi ki, lazımı kömək almaq üçün dostlarının yanına getsin. ⁴Oradan yenə dənizlə getdik. Küləklər bizə əks istiqamətdə əsdiyi üçün Kipri külək tutmayan tərəfdən keçdik. ⁵Dəniz yolu ilə Kilikiya və Pamfiliyanı keçib Likianın Mira şəhərinə gəldik. ⁶Yüzbaşı orada İtaliyaya gedən bir İsgəndəriyyə gəmisini tapıb bizi o gəmiyə mindirdi. ⁷Xeyli gün aşağı sürətlə, çətinliklə üzərək Knid şəhərinin qarşısına çatdıq. Külək bizə yol vermədiyi üçün Salmoni burnundan dolanaraq Kritin külək tutmayan tərəfi ilə getdik. ⁸Sahil boyunca çətinliklə irəliləyərək Laseya şəhəri yaxınlığındakı Gözəl Limanlar adlanan körfəzə gəlib-çatdıq.

⁹Xeyli vaxt itirmişdik, hətta oruc günü¹ də keçib-getmişdi. Artıq bu mövsümdə dəniz yolu ilə getmək təhlükəli idi. Odur ki, Paul onlara xəbərdarlıq edərək ¹⁰dedi: «Ağalar, görürəm ki, bu səfər yalnız yük və gəmiyə deyil, canımıza da çox ziyan və bəla gətirəcək». ¹¹Lakin yüzbaşı Paulun dediklərini dinləməkdənsə gəmi sükançısının və sahibinin sözlərinə uydu. ¹²Liman qışlamaq üçün əlverişsiz idi. Buna görə gəmidəkilərin əksəriyyəti oradan dənizə çıxıb imkan olarsa, Finiksə çataraq qışı orada keçirmək qərarına gəldi; Finiks Kritdə olan, cənub-qərbə və şimal-qərbə baxan bir liman idi.

Fırtına

¹³Cənubdan zəif bir külək əsməyə başlayanda gözlədikləri anın gəldiyini zənn edərək lövbərləri çıxartdılar. Krit sahili boyu üzərək irəlilədilər. ¹⁴Amma çox keçmədi ki, qurudan Evrakilon^m fırtınası qopdu. ¹⁵Fırtınaya düşən gəmi küləyə müqavimət göstərə bilmirdi, ələcsiz qaldıq və külək bizi aparırdı. ¹⁶Qavda adlı kiçik bir adanın külək zəif tutan tərəfinə düşəndə gəminin qayığını güclə qurtara bildik. ¹⁷Qayığı yuxarı çəkəndən sonra gəminin kəndirlərini onun altından dolayıb bağlayaraq tədbir gördülər. Sirt körfəzində sayə oturmaqdan qorxub ləngəri aşağı saldılar və gəmi sürüklənməyə başladı. ¹⁸Fırtına bizi bir xeyli çalxaladı. Ertəsi gün gəminin yükünü atmağa başladılar. ¹⁹Üçüncü gün isə öz əlləri ilə gəminin təchizatını atdılar. ²⁰Günlərlə nə günəş, nə də ulduzlar göründü. Fırtına da o qədər şiddətlə davam edirdi ki, artıq bundan xilas olmağa ümidimiz qalmamışdı.

²¹Adamlar uzun müddət yemək yemədikdə Paul ortada durub dedi: «Ağalar, gərək siz mənə qulaq asıb Kritdən çıxmıyadınsız və bu ziyan,

¹ 27:9 *Oruc günü* – yəni Yəhudilərin sentyabr və ya oktyabr aylarında keçirdikləri günlərin Kəffarə günü sayılan *Yom Kippur* bayramı. ^m 27:14 *Evrakilon* – yəni şimali şərq küləyi.

bu bəlaya düşməyəydiniz. ²²İndi sizə öyüd verərək deyirəm: ürəkli olun, çünki heç biriniz canını itirməyəcək, yalnız gəmi məhv olacaq. ²³Çünki mənsub olub ibadət etdiyim Allahın bir mələyi bu gecə yanıma gəlib dedi: ²⁴“Qorxma, Paul, sənin qeysərin qarşısına çıxmağın lazımdır. Səninlə birgə gəmidə olanların hamısını da Allah sənə bağışladı”. ²⁵Ay ağalar, buna görə ürəkli olun! Allaha inandığıma görə bilirəm ki, hər şey mənə deyilən kimi olacaq. ²⁶Amma bizə bir adaya düşmək lazımdır».

Gəmi quruda oturur

²⁷On dördüncü gecə idi ki, biz İoniya dənizində sürüklənirdik. Gecə yarısına yaxın gəmiçilər hiss etdilər ki, quruya yaxınlaşırlar. ²⁸Suyun dərinliyini ölçəndə gördülər ki, iyirmi qolacdır.ⁿ Bir az gedəndən sonra bir daha ölçdülər və gördülər ki, on beş qolacdır. ²⁹Qayalığa çıxmaqdan qorxaraq gəminin dal tərəfindən dörd lövbər atıb sabahın açılması üçün dua etdilər. ³⁰Belə olanda gəmiçilər qaçmağa çalışıb gəminin qabaq hissəsindən lövbərlər salmaq bəhanəsi ilə qayıqı dənizə endirdilər. ³¹Amma Paul yüzbaşıya və əsgərlərə dedi: «Bunlar gəmidə qalmasalar, siz xilas ola bilməzsınız». ³²Bundan sonra əsgərlər qayığın iplərini kəsib onu dənizə saldılar.

³³Dan yeri söküləndə Paul hamıya yemək yeməyi təkid edərək dedi: «Bu gün on dörd gündür ki, nigarəncilik içindəsiniz və heç nə yemədiyinizə görə acsınız. ³⁴Bunun üçün sizdən xahiş edirəm ki, yemək yeyəsiniz. Bu, xilasınız üçün lazımdır. Heç birinizin başından bir tük belə, əskik olmayacaq». ³⁵Paul bunu deyəndən sonra çörək götürdü və hamının qarşısında Allaha şükür edərək çörəyi bölüb yeməyə başladı. ³⁶Bundan hamı ürəklənib yemək yedi. ³⁷Gəmidə cəmi iki yüz yetmiş altı nəfər idik. ³⁸Hamı doyandan sonra buğdanı dənizə boşaldaraq gəmini yüngülləşdirdilər.

³⁹Hava işıqlananda gördükləri qurunu tanıya bilmədilər. Amma qumsal sahili olan bir körfəz gördülər. Qərara aldılar ki, imkan olsa, gəmini orada oturtsunlar. ⁴⁰Lövbərləri kəsib dənizdə qoydular. Eyni zamanda sükanları saxlayan kəndirləri açıb qabaq yelkəni qaldıraraq qumsallığa tərəf yönəldilər. ⁴¹Gəmi isə dayazlıqda qum üstündə oturdu. Gəminin burnu quma batıb tərپənməz oldu. Arxa tərəfi isə dalgaların zərbəsindən sınmağa başladı. ⁴²Əsgərlər məhbusları öldürmək istəyirdi ki, heç biri üzərək qaçmasın. ⁴³Amma Paulu xilas etmək istəyən yüzbaşı əsgərləri bu fikirdən daşındırdı. Əmr etdi ki, əvvəlcə üzməyi bacaranlar dənizə tullanıb üzsünlər, ⁴⁴sonra dalda qalanlar ya taxtalar ya da gəminin başqa parçaları üzərində sahilə çıxsınlar. Beləliklə, hamısı sağ-salamat quruya çıxdı.

ⁿ 27:28 *Qolac* – yunan mətnində *orquya*, təqribən 1.85 metr.

Maltada

28 ¹Xilas olandan sonra öyrəndik ki, adanın adı Maltadır. ²Oranın sakinləri bizə gözlənilməz bir mehribanlıq göstərdi. Hava yağışlı və soyuq olduğu üçün ocaq qalayıb hamımızı hərərətlə qarşıladılar. ³Paul bir dəstə çırpı götürüb ocağa atdı. O zaman istinin təsirindən bir gürzə çıxıb onun əlinə yapışdı. ⁴Oranın sakinləri Paulun əlinə ilanın yapışdığını görəndə bir-birlərinə dedilər: «Demək bu adam qatildir. Dənizdən xilas olsa da, ədalət ilahəsi onu yaşamağa qoymur». ⁵Amma Paul əlini silkələyib ilanı oda ataraq heç bir xətər görmədi. ⁶Camaat gözləyirdi ki, Paulun bədənini şişəcək yaxud birdən-birə yıxılıb öləcək. Amma çox gözlədilər, ona heç nə olmadığını görəndə fikirlərini dəyişib dedilər: «Bu bir allahdır».

⁷O yerin yaxınlığında malikanə var idi ki, ora adanın baş məmuru Publi adlı bir şəxsin idi. Bu adam bizi öz evində qəbul etdi və üç gün bizə mehribanlıqla qonaqpərvərlik göstərdi. ⁸O ərəfədə Publinin atası qızdırma və qanlı ishal üzündən xəstə yatırdı. Paul xəstənin yanına gəldi və dua edərək əllərini onun üzərinə qoyub sağaltdı. ⁹Bu hadisədən sonra adadakı qalan xəstələr də gəlib şəfa tapdılar. ¹⁰Bizə çoxlu bəxşiş verərək şərafətləndirdilər. Biz dənizə çıxanda isə bizə lazım olan şeyləri gəmiyə yüklədilər.

Romaya çatanda

¹¹Üç aydan sonra qışı adada keçirmiş, başında Əkiz Tanrılar heykəlini gəzdirən bir İsgəndəriyyə gəmisi ilə dənizdən yelkən açdıq. ¹²Sirakuza şəhərinə çatıb üç gün orada qaldıq. ¹³Oradan yolumuza davam edərək Regiuma gəldik. Ertəsi gün əsməyə başlayan cənub küləyinin köməyi ilə iki günə Puteoliyə çatdıq. ¹⁴Orada rastlaşdığımız imanlı bacı-qardaşlar bizdən xahiş etdilər ki, onların yanında bir həftə qalaq.

Sonra Romaya çatdıq. ¹⁵Bizdən xəbər tutan Romadakı imanlı bacı-qardaşlar bizi qarşılamaq üçün Appi Bazarına və Üç Mehmanxanaya qədər gəldilər. Paul onları görəndə Allaha şükür edib ürəkləndi.

¹⁶Romaya gələndə Paula^j izin verildi ki, bir əsgərin nəzarəti altında tək yaşasın.

Paulun Romada etdiyi işlər

¹⁷Üç gün sonra Paul Yəhudilərin orada olan başçılarını toplantıya dəvət etdi. Onlar bir yerə yığılandan sonra Paul onlara belə dedi: «Soydaşlar, xalqımıza və ata-babalarımızın adət-ənənəsinə zidd heç nə etmədiyim halda Yerusəlimdə həbs edilib Romalılara təslim edildim. ¹⁸Onlar mənə

^j 28:16 Paula – bəzi əlyazmalarda yüzbaşı məhbusları zabıtə təhvil verdi.

sorğu-suala çəkəndən sonra azad etmək istədilər. Çünki ölüm cəzasına layiq bir təqsirim yox idi. ^{19p}Amma Yəhudilər buna qarşı çıxanda məcbur olub qeysərin məhkəməsinə müraciət etmək istədim, lakin öz millətimi heç nədə ittihamlandırmaq istəmərdim. ²⁰Bu səbəbdən sizi buraya görüşüb söhbət etmək üçün çağırmışam. Axı mən İsrailin ümidi uğrunda belə zəncirlənmişəm». ²¹Onlar Paula dedilər: «Yəhudeyadan sənin barəndə nə məktub almışsıq, nə də buraya gələn soydaşlardan kimsə sənin barəndə bizə xəbər gətirərək pis bir söz deyib. ²²Biz sənin fikirlərini sənin özündən eşitmək istəyirik. Çünki hər yerdə bu təriqətə qarşı çıxıldığını bilirik».

²³Bir gün təyin edib, həmin gün daha böyük kütlə ilə Paulun qaldığı yerə gəldilər. Paul səhərdən axşamacan Allahın Padşahlığından şəhadət edərək onlara açıqlama verdi, həm Musanın Qanunundan, həm də Peyğəmbərlərin yazdıqlarından onları İsaya inandırmağa çalışdı. ²⁴Bəziləri onun sözlərinə inandı, bəziləri isə inanmadı. ²⁵Bir-birləri ilə razılığa gəlməyəndə Paulun bu son sözlərinə qulaq asıb ayrıldılar: «Müqəddəs Ruh Yeşaya peyğəmbərin vasitəsilə ata-babalarınıza bu gözəl sözü dedi:

²⁶ q“Get bu xalqı bunu çatdır:

«Eşitdikcə eşidəcəksiniz, amma anlamayacaqsınız,
Gördükcə görəcəksiniz, amma qanmayacaqsınız.

²⁷ Çünki bu xalqın ürəyi kütləşdi,

Qulaqları ağır eşitdi,
Gözlərini yumdular ki,
Gözləri ilə görməsinlər,
Qulaqları ilə eşitməsinlər,
Ürəkləri ilə anlamasınlar
Və Mənə sarı dönməsinlər ki,
Mən onlara şəfa verim».

²⁸İndi bilin ki, Allahın verdiyi bu xilas başqa millətlərə göndərilib və onlar buna qulaq asacaqlar». ^{29r}

³⁰Paul düz iki il kirayə tutduğu evdə qalıb yanına gələnlərin hamısını qəbul edirdi. ³¹Heç bir maneə olmadan tam bir cəsarətlə Allahın Padşahlığını vəz edir və Rəbb İsa Məsihlə bağlı həqiqətləri öyrədirdi.

p **28:19** Həv. 25:11 q **28:26-27** Yeş. 6:9-10; Mat. 13:14-15; Mark 4:12; Luka 8:10; Yəh. 12:39-40 r **28:28-29** Asacaq – bəzi əlyazmalarda asacaqlar». ²⁹ Paulun bu sözündən sonra Yəhudilər bir-biri ilə çox çəkişdi və getdi.

PAULUN

ROMALILARA MƏKTUBU

GİRİŞ

Paul bu məktubu özünü və yaydığı Müjdəni Romadakı imanlılar cəmiyyətinə təqdim etmək üçün yazmışdı. O heç vaxt imperatorluğun paytaxtı olan bu şəhərdə olmamışdı, halbuki oradakı bir çox məsihçilərin adını bilirdi və onlara tezliklə baş çəkmək istəyirdi. Paul onlara özünün «həvari olmağa çağırılmış, Allahın Müjdəsini yaymaq üçün seçilmiş» olduğunu söyləyir (1:1). Onun yaydığı Müjdə bundan ibarət idi ki, Müjdə «iman edən hər kəsin – əvvəlcə Yəhudinin, sonra da Yunanın xilasını üçün Allahın qüdrətidir» (1:16).

Paul həm də hamının günah edib, Allahın izzətindən məhrum olmasını oxucuların yadına salır (3:23). Amma Allah bizi necə qəbul edə bilər? Paul bu əsas suala Romalılara məktubda cavab verir. O, məktubda göstərir ki, heç kim Allahın tələblərini yerinə yetirməyə qadir deyil. Yəhudilər Musanın Qanununa tabe olmadılar; başqa millətlərlə isə Allah müxtəlif yollarla danışdısa da, onlar Onun barəsində həтта düşünməkdən belə, imtina etdilər (1:18–3:20).

Paul burada Allahın bizi necə qəbul etdiyini aydın göstərir:

«Allahdan gələn bu salehlik İsa Məsihə iman vasitəsilə Ona iman gətirənlərin hamısına verilir. Heç kəsə fərq qoyulmur... Onun lütfü ilə də Məsih İsada satın alınmağa nail olaraq bir hədiyyə kimi saleh sayılır» (3:22,24).

«İsa bizim təqsirlərimizə görə ölümə təslim edildi və bizim saleh sayılmağımız üçün dirildi» (4:25).

Məktubun məzmunu:

- 1:1-17 Salamlama və məktubun mövzusu
- 1:18–3:20 Xilasa ehtiyac
- 3:21–4:25 Allahın verdiyi xilas yolu
- 5:1–8:39 Məsihdə yeni həyat
- 9:1–11:36 Allahın İsrail üçün planı
- 12:1–15:13 Məsihçi davranışı
- 15:14–16:27 Yekun və şəxsi salamlar

1 ¹İsa Məsihin qulu, həvari olmağa çağırılmış, Allahın Müjdəsini yaymaq üçün seçilmiş mən Pauldan salam! ²Allahın Öz peyğəmbərləri vasitəsilə Müqəddəs Yazılarda əvvəlcədən vəd etdiyi o Müjdə ³⁻⁴Oğlu Rəbbimiz İsa Məsih haqqındadır. O, cismən Davud nəslindəndir, müqəddəslik Ruhuna görə isə ölümlər arasından dirilərək Allahın Oğlu olduğu qüdrətlə elan olundu. ⁵Biz Onun vasitəsilə lütfə və həvariliyə nail olduq ki, Onun adı naminə bütün millətlərdən olan insanları imana itaət etməyə çağırıq. ⁶Siz də İsa Məsihə məxsus olmaq üçün çağırılmış o insanların arasındasınız. ⁷Romada yaşayan, Allahın sevdiyi və müqəddəs olmağa çağırıldığı sizin hamınıza Atamız Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən lütf və sülh olsun!

Paulun Romaya getmək arzusu

⁸Hər şeydən əvvəl, hamınız üçün İsa Məsihin vasitəsilə Allahıma şükür edirəm ki, imanınız bütün dünyada elan olunur. ⁹Oğlunun Müjdəsini yaymaqda bütün qəlbimlə ibadət etdiyim Allah şahidimdir ki, mən sizi necə daim yada salıram. ¹⁰Dualarımda həmişə yalvarıram ki, Allahın iradəsi ilə nəhayət yanınıza gəlməyə nail olum. ¹¹Çünki sizi qüvvətləndirmək üçün sizə ruhani bir ənam çatdırmaq məqsədindəyəm; buna görə də sizi görmək üçün həsrət çəkirəm. ¹²Daha doğrusu, mən aranızda olarkən bir-birimizin imanını ilə qarşılıqlı halda ruhlanıram. ¹³^aEy qardaşlar, bixəbər olmağınızı istəmirəm ki, başqa millətlərdən olan digərləri arasında etdiyim kimi sizin aranızda da əməyimin bəhrəsini götürüm deyərək dəfələrlə yanınıza gəlmək niyyətində olmuşam, amma indiyədək maneələrə rast gəldim. ¹⁴Mən həm Yunanlara, həm də barbarlara, həm aqillərə, həm də cahillərə borcluyam. ¹⁵Bu səbəbdən mən Romada yaşayan sizlərə də bacardığım qədər Müjdəni yaymağa həvəsim var.

Müjdədəki Allah salehliyi

¹⁶^bMən Müjdədən utanmıram, çünki o, iman edən hər kəsin – əvvəlcə Yəhudinin, sonra da Yunanın^c xilası üçün Allahın qüdrətidir. ¹⁷^dMüjdədə Allahın salehliyi aşkar olur və bu salehlik tamamilə imanla əldə edilir. Necə ki yazılıb: «Saleh adam imanla yaşayacaq».

Adamların günahkarlığı

¹⁸Həqiqətə haqsızlıqla əngəl törədən adamların hər cür allahsızlığı və haqsızlığı ucbatından Allahın qəzəbi göydən aşkar olur. ¹⁹Çünki Allah haqqında məlum olan şeylər onlara aşkardır, Allah Özünü onlara

^a 1:13 Həv. 19:21 ^b 1:16 Mark 8:38 ^c 1:16 Yunan – yəni başqa millətdən olan.

^d 1:17 Hab. 2:4

aşkar edib. ²⁰Dünyanın yaradılışından bəri Allahın gözə görünməyən xüsusiyyətləri, yəni əbədi qüdrəti və ilahiliyi Onun yaratdıqları vasitəsilə üzə çıxır. Buna görə də onlar üzrsüzdür. ²¹^eAdamlar Allahı tanıdıqları halda Ona nə Allah kimi izzət verdilər, nə də şükür etdilər. Əksinə, boş düşüncələrə uydular və axmaq ürəklərini qaranlıq бүürdü. ²²Müdrək olduqlarını iddia etdikləri halda ağılsız olub, ²³^ffani olmayan Allahın izzətini fani olan insana, quşlara, dördayaqlılara və sürünənlərə bənzəyən bützlərlə əvəz etdilər.

²⁴Buna görə də Allah onları ürəklərinin şəhvəti üzündən murdarlığa təslim etdi ki, bir-birlərinin bədənini rüsvay etsinlər. ²⁵Onlar Allahın həqiqətini yalanla əvəz etdilər, Yaradanın yerinə yaradılışa səcdə və ibadət etdilər; o Yaradana əbədi alqış olsun! Amin.

²⁶Bu səbəbdən Allah onları öz rəzil həvəslərinə təslim etdi. Onların qadınları təbii əlaqəni qeyri-təbii əlaqə ilə əvəz etdilər, ²⁷eyni tərzdə kişilər də qadınla olan təbii əlaqədən əl çəkib bir-birlərinə şəhvətlə qızdılar; kişilər kişilərlə rüsvayçılıq edib öz daxillərində rəzilliklərinə layiq cəzanı aldılar.

²⁸Allahı şüurlarında saxlamağı yanlış saydıqları üçün Allah da onları yanlış düşüncələrə təslim etdi ki, ədəbsiz işlər görsünlər. ²⁹Onlar hər cür haqsızlıq, pislik, tamahkarlıq və kinlə doldular; paxıllıq, qatillik, münafiqlik, hiylə və pis niyyətlə dolub-daşdılar. Onlar qeybətçi, ³⁰böhtançı, Allaha nifrət edən, söyüşçü, məğrur, təkəbbürlü, pis işlərdə bacarıqlı, ata-anaya itaətsiz, ³¹axmaq, xain, şəfqətsiz və rəhimsizdir. ³²Hərçənd ki belə işlərlə məşğul olanların ölümə layiq olduğu barədə Allahın ədalətli hökmünü bilirlər, amma yenə də bu işləri görürlər, hətta belə işlər görən başqalarını da alqışlayırlar.

Allahın ədalətli hökmü

2 ¹^aBeləliklə, sən ey başqasını mühakimə edən adam, kim olursansa-ol, sən də üzrsüzsən. Çünki başqasını mühakimə edərkən özünü də məhkum edirsən. Ona görə ki başqasını mühakimə etdiyin halda özün də həmin işləri görürsən. ²Bizsə bilirik ki, belə işlərlə məşğul olanlara Allah həqiqətə əsasən hökm çıxarır. ³Ey belə işlərlə məşğul olanları mühakimə edərək özün də həmin işləri görən insan! Məgər elə güman edirsən ki, Allahın hökmündən qaça biləcəksən? ⁴Yaxud sən Allahın zəngin xeyirxahlığına, həlimliyinə və səbirli olmağına xor baxırsan? Bəs anlamırsan ki, Onun xeyirxahlığı səni tövbəyə yönəldir? ⁵Amma sən Allahın qəzəbinin və ədalətli hökmünün zahir olacağı gün inadkarlığına və tövbə etməyən ürəyinə görə özün üçün qəzəb toplayırsan; ⁶^bAllah hər kəsə əməlinə görə əvəzini verəcək; ⁷dözümlə yaxşı

^e 1:21 Ef. 4:17-18 ^f 1:23 Qanun. 4:16-18 ^g 2:1 Mat. 7:1; Luka 6:37 ^h 2:6 Zəb. 62:12; Sü. 24:12

əməl sahibi olaraq izzət, hörmət və ölməzlik axtaranlara əbədi həyat, ⁸özlərini göstərərək həqiqətə tabe olmayıb haqsızlığa baş əyənlərə isə qəzəb və hiddət göndərəcək. ⁹Pislik edən hər kəsə – əvvəlcə Yəhudiyyə, sonra da Yunana əziyyət və sıxıntı, ¹⁰yaxşı əməl sahibi olan hər kəsə isə – əvvəlcə Yəhudiyyə, sonra da başqa millətdən olana izzət, hörmət və sülh verəcək. ¹¹Çünki Allah insanlar arasında tərəfkeşlik etməz.

¹²Qanunu bilmədən günah edənlərin hamısı Qanunu bilməsələr də, həlak olacaqlar. Qanunu bilərək günah edənlərin də hamısı Qanunla mühakimə olunacaq. ¹³Çünki Allahın nəzərində Qanunu eşidənlər deyil, ona əməl edənlər saleh sayılır. ¹⁴Beləcə Qanuna malik olmayan başqa millətlər təbiətlərinə görə Qanuna əməl edəndə Qanuna malik olmadıqları halda onlar özləri üçün qanun olur. ¹⁵Onlar bununla göstərilir ki, Qanunun tələbləri ürəklərində yazılıb. Onların vicdanı buna şahiddir, düşüncələri də onları gah ittiham, gah da müdafiə edir. ¹⁶Mənim elan etdiyim Müjdəyə görə, Allahın Məsih İsa vasitəsilə insanların gizli işlərini mühakimə edəcəyi gün belə olacaq.

Yəhudilər və Qanun

¹⁷Ey özünü Yəhudi adlandıran! Qanuna güvənərək Allahla öyünürsən; ¹⁸Onun iradəsini bilirsən, Qanundan təlim aldığın üçün ən üstün dəyərləri ayırd edirsən; ¹⁹⁻²⁰əminsən ki, Qanunda bilik və həqiqətin əsasını tapdığın üçün korlara bələdçi, zülmətdə olanlara işıq, ağılsızlara tərbiyəçi, uşaqlara müəllimsən. ²¹Bəs nə üçün başqalarını öyrətdiyin halda özün öyrənmirsən? Oğurlamamağı bəyan edərkən özün oğurlayırsan? ²²«Zina etmə» dediyin halda özün zina edirsən? Bütlərdən iyrənərkən məbədləri soyursan? ²³Qanunla öyünməyinə baxmayaraq, onu pozub Allahı hörmətdən salırsan. ²⁴^jAxı belə yazılıb: «Sizin üzünüzdən millətlər arasında Allahın adına küfr edilir».

²⁵Sünnətin yalnız o zaman faydası var ki, sən Qanuna əməl edəsən. Əgər sən Qanunu pozursansa, sünnətli olduğun halda sünnətsiz adam kimi olursan. ²⁶Eləcə də əgər sünnət olunmamış adam Qanunun ədalətli tələblərinə riayət edirsə, sünnət olunmamasına baxmayaraq, sünnətli sayılır. ²⁷Onda cismən sünnət olunmadığı halda Qanuna əməl edən adam səni mühakimə edəcək; sən ki yazılı Qanuna və sünnətə malik olduğun halda Qanunu pozursan. ²⁸Çünki zahirən Yəhudi olan Yəhudi deyil, zahirən və cismən sünnət olunan da sünnətli deyil. ²⁹^kYalnız daxilən Yəhudi olan Yəhudidir. Sünnət də ürəyə aid olub, yazılı Qanuna görə deyil, Ruhun işidir. Belə adamın tərfi də insandan yox, Allahdan gələ.

Allahın sədaqəti

3 ¹Bəs Yəhudi olmağın nə üstünlüyü var? Sünnətin faydası nədir?
²Hər cəhətdən böyük üstünlüyü var. Hər şeydən əvvəl, Allahın

ⁱ 2:11 Qanun. 10:17 ^j 2:24 Yeş. 52:5 ^k 2:29 Qanun. 30:6

sözləri Yəhudilərə əmanət edilib. ³ Əgər onlardan bəzisi iman etmədisə, onda nə olacaq? Məgər onların imansızlığı Allahın sədaqətini ləğv edə bilər? ⁴ Əsla! Bütün insanlar yalançı olsa da, Allah haqlıdır. Necə ki yazılıb:

«Sən Öz sözlərində haqlı çıxacaqsan,

Mühakimə etdiyin zaman qalib gələcəksən».

⁵ Bəs bizim haqsızlığımız Allahın ədalətli olduğunu üzə çıxarırsa, onda nə deyə bilərik? İnsanların düşündüyü kimi soruşuram: Allah üzərimizə qəzəbini gətirən zaman haqsızdırmı? ⁶ Əsla, haqlıdır! Bəs Allah dünyanı başqa cür necə mühakimə edə bilər? ⁷ «Bəs mənim yalanım Allahın həqiqətini ucaldıb Ona izzət gətirirsə, nə üçün mən üstəlik bir günahkar kimi mühakimə olunmalıyam?» deyə soruşa bilərlər. ⁸ Belə isə, «gəlin pislilik edək ki, bundan yaxşılıq əmələ gəlsin» deyə bilərikmi? Bəzi adamlar bizə böhtan atıb söyləyir ki, biz belə öyrədirik. Belə söyləyənlər haqlı olaraq cəza alacaq.

Saleh olan yoxdur

⁹ Bəs nə deyək? Biz Yəhudilərin üstünlüyü varmı? Əlbəttə, yox! Çünki biz artıq həm Yəhudiləri, həm də Yunanları təqsirləndirdik ki, onların hamısı günahın hökmü altındadır. ¹⁰ Necə ki yazılıb:

«Saleh olan yoxdur,

Bir nəfər belə, yoxdur.

¹¹ Dərk edən bir kəs yoxdur,

Allahı axtaran yoxdur.

¹² Hamısı yoldan azıb,

Onlardan fayda yoxdur.

Bir nəfər də olsun

Yaxşı iş görən yoxdur».

¹³ ⁿ «Boğazları açıq qəbirdir,

Dilləri yalan danışır».

«Dodaqlarında gürzə zəhəri var».

¹⁴ ^j «Ağızları lənət və acı sözlərlə doludur».

¹⁵ ^p «Ayaqları qan tökməyə tələsir,

¹⁶ Yollarında viranəlik və fəlakət var,

¹⁷ Əmin-amanlıq yolu nədir, bilmirlər».

¹⁸ ^q «Onların gözündə Allah qorxusu yoxdur».

¹⁹ Biz bilirik ki, Qanunda deyilənlərin hamısı Qanunun hökmü altında olanlara aiddir; belə ki bütün dillər sussun və bütün dünya Allahın hökmünə məruz qalsın. ²⁰ Beləliklə, Qanuna əməl etməklə heç bir insan

¹ 3:4 Zəb. 51:4 ^m 3:10-12 Zəb. 14:1-3; 53:1-3 ⁿ 3:13 Zəb. 5:9; 140:3 ^j 3:14 Zəb. 10:7

^p 3:15-17 Sül. 1:16; Yeş. 59:7-8 ^q 3:18 Zəb. 36:1 ^r 3:20 Zəb. 143:2; Qal. 2:16

Allahın önündə saleh sayılmayacaq. Çünki Qanun vasitəsilə günah dərk olunur.

İman və salehlik

²¹ Amma indi Qanuna bağlı olmayaraq Allahdan gələn salehlik zahir olub. Buna Qanun da, Peyğəmbərlərin yazıları da şəhadət edir. ²² Allahdan gələn bu salehlik İsa Məsihə iman vasitəsilə Ona iman gətirənlərin hamısına verilir. Heç kəsə fərq qoyulmur. ²³ Çünki hamı günah edib, Allahın izzətindən məhrum olub ²⁴ və Onun lütfü ilə də Məsih İsada satın alınmağa nail olaraq bir hədiyyə kimi saleh sayılır. ²⁵ Allah İsanı kəffarə qurbanı olaraq təqdim etdi ki, iman edənlərin günahları Onun qanı vasitəsilə bağışlansın. Bunu Öz salehliyini göstərmək üçün etdi. Çünki səbirli olub qabaqca edilən günahları cəzasız qoymuşdu. ²⁶ Bunu etdi ki, indiki zamanda salehliyini zahir etsin; beləcə Özü ədalətli olsun, İsaya olan imana əsaslananı da saleh saysın.

²⁷ Bəs biz nə ilə öyünə bilərik? Heç bir şeylə. Hansı ehkama əsaslanı bilərik? Qanuna əməl etmək ehkamınamı? Xeyr, yalnız iman ehkamına! ²⁸ Çünki bu nəticəyə gəlirik ki, insan Qanuna əməl etməklə deyil, iman vasitəsilə saleh sayılır. ²⁹ Məgər Allah yalnız Yəhudilərin Allahıdır? Başqa millətlərin də Allahı deyilmi? Əlbəttə, başqa millətlərin də Allahıdır. ³⁰ Çünki yalnız bir Allah var və O, sünnətliləri imanla, sünnətsizləri də iman vasitəsilə saleh sayacaq. ³¹ Onda biz iman vasitəsilə Qanunu ləğv edirikmi? Əsla! Əksinə, onu bir daha təsdiq edirik.

İbrahimin imanı

4 ¹ Bəs onda cismani əcdadımız İbrahim haqqında nə deyə bilərik? O nə əldə etdi? ² Əgər İbrahim öz əməlləri ilə saleh sayılısaydı, öyünməyə haqqı olardı, amma Allahın önündə yox. ³ "Müqəddəs Yazı nə deyir?

«İbrahim Allaha iman etdi və bu ona salehlik sayıldı».

⁴ Əməl edənin muzdu ona hədiyyə sayılmaz, bu onun haqqıdır. ⁵ Lakin əməl etməyib allahsız adamları saleh sayan Allaha iman edən şəxsin imanı ona salehlik sayılır. ⁶ Davud da o adamın bəxtiyarlığından danışır ki, Allah əməlinə baxmayıb onu saleh sayır:

⁷ «Üsyankarlığı bağışlanan,
Günahı əfv olunan insan
Nə bəxtiyardır!

⁸ Rəbb tərəfindən təqsirkar sayılmayan insan
Nə bəxtiyardır!»

^s 3:22 Qal. 2:16 ^t 3:30 Qanun. 6:4; Qal. 3:20 ^u 4:3 Yar. 15:6; Qal. 3:6; Yaq. 2:23

^v 4:7-8 Zəb. 32:1-2

⁹Məgər bu bəxtiyarlıq yalnız sünnətlilərə məxsusdur, yoxsa sünnətsizlərə də aiddir? Bəli, biz deyirik ki, İbrahimin imanı ona salehlik sayıldı. ¹⁰Nə vəziyyətdə sayıldı? Sünnət olunandan sonra, yoxsa sünnət olunandan əvvəl? Sünnət olunandan sonra deyil, sünnət olunandan əvvəl! ¹¹«O, sünnətsiz ikən imanla malik olduğu salehliyi təsdiq edən möhür olaraq sünnət əlamətini aldı. Beləcə İbrahim sünnətsiz olaraq iman edən hamının atası oldu ki, onlara da imanları salehlik sayılsın. ¹²Atamız İbrahim həm də o sünnətli olanların atası oldu ki, sadəcə sünnətli olmaqla qalmayıb, onun sünnət edilməmişdən əvvəl malik olduğu iman izi ilə gedirlər.

¹³Çünki İbrahimə və onun nəslinə dünyanı irs almaq vədi Qanun vasitəsilə deyil, imanla saleh sayılmaq vasitəsilə verildi. ¹⁴Əgər Qanuna əsaslananlar varis olsaydı, onda iman mənasız, vəd də təsirsiz olardı. ¹⁵Çünki qanun Allahın qəzəbini üzə çıxarır. Amma qanun olmayan yerdə onun pozulması da olmur.

¹⁶⁻¹⁷ ^zBuna görə də vəd imanla həyata keçir ki, Allahın lütfünə bağlı olsun və İbrahimin bütün nəslini – yalnız Qanuna deyil, İbrahimin malik olduğu həmin imana da əsaslananları əhatə etsin. İbrahim iman etdiyi Allahın – ölümlərə həyat verən, yoxluqdan varlıq yaradan Allahın önündə hamımızın atasıdır. Necə ki yazılıb: «Səni çoxlu millətin atası etdim».

¹⁸«Heç bir ümid olmadığı halda İbrahim çoxlu millətin atası olacağına ümidlə inandı. Çünki ona deyilmişdi ki, «nəslin o qədər olacaq». ¹⁹^bHətta təxminən yüz yaşında ikən öz bədəninin artıq ölüyə bənzədiyini, arvadı Saranın da bətninin ölü olduğunu anladı, amma^c imanı azalmadı.

²⁰Allahın vədinə imansızlıqla şübhə etmədi, əksinə, imanında möhkəm durub Allahı izzətləndirdi. ²¹Tamamilə əmin idi ki, Allah verdiyi vədi yerinə yetirməyə də qadirdir. ²²Buna görə də imanı ona salehlik sayıldı.

²³«Salehlik sayıldı» sözləri yalnız İbrahim üçün yazılmayıb; ²⁴Rəbbimiz İsanı ölümlər arasından Dirildənə iman etməklə saleh sayılacaq bizlər üçün də belə yazılmışdır. ²⁵^dİsa bizim təqsirlərimizə görə ölümə təslim edildi və bizim saleh sayılmağımız üçün dirildi.

Allahla barışmaq

5 ¹Beləliklə, imanla saleh sayıldığımız üçün Rəbbimiz İsa Məsih vasitəsilə Allahla barışmış oluruq. ²Elə Məsihin vasitəsilə də daxilində qaldığımız lütfə imanla nail olduq və Allahın izzətinə ümid bağlamağımızla fəxr edirik. ³Yalnız bununla deyil, çəkdiyimiz

^w 4:11 Yar. 17:10 ^x 4:13 Yar. 17:4-6; 22:17-18; Qal. 3:29 ^y 4:14 Qal. 3:18

^z 4:16-17 Yar. 17:5; Qal. 3:7 ^a 4:18 Yar. 15:5 ^b 4:19 Yar. 17:17 ^c 4:19 *Bənzədiyini ... ölü olduğunu anladı, amma – bəzi əlyazmalarda bənzədiyinə ... ölü olduğuna məhəl qoymayaraq.*

^d 4:25 Yeş. 53:4-5

əziyyətlərlə də fəxr edirik, çünki bilirik ki, əziyyətdən dözümlü, ⁴dözümdən Allaha xoş gəlmə, Allaha xoş gəlmədən ümid yaranır. ⁵Ümidimiz də boş çıxır, çünki Allah məhəbbəti bizə verilən Müqəddəs Ruh vasitəsilə ürəklərimizə tökülüb.

⁶Biz hələ gücsüz ikən Məsih müəyyən zamanda allahsız adamların uğrunda öldü. ⁷Saleh bir adam uğrunda kimsə ölməsi çətin işdir; bəlkə də yaxşı bir adam uğrunda kimsə ölməyə cəsarət edər. ⁸Lakin Allah bizə olan məhəbbətini bununla sübut edir ki, biz hələ günahkar ola-ola Məsih bizim uğrumuzda öldü. ⁹Beləcə Onun qanı ilə indi saleh sayıldığımıza görə Onun vasitəsilə də Allahın qəzəbindən mütləq xilas olacağıq. ¹⁰Əgər biz Allahın düşməni olduğumuz vaxt Onun Oğlunun ölməsi ilə Allahla barışdıqsa, barışdıqdan sonra Onun həyatı vasitəsilə daha qəti olaraq xilas olacağıq. ¹¹Yalnız bununla deyil, Rəbbimiz İsa Məsih vasitəsilə Allahla da fəxr edirik ki, indi Onun vasitəsilə Allahla barışığa nail olmuşuq.

Adəm və Məsih

¹²Beləliklə, günah bir insan vasitəsilə, ölüm də günah vasitəsilə bu dünyaya gəldi. Beləcə ölüm bütün insanlara yayıldı, çünki hamı günah etdi. ¹³Qanundan əvvəl də dünyada günah var idi. Amma qanun olmayanda günah hesaba alınmır. ¹⁴Lakin Adəmdən Musaya qədər ölüm hamıya, hətta Adəmin əmri pozmasına bənzər bir günah etməyənlərə də hökmranlıq etdi. Adəm o gələcək İnsanın^f əvvəlcədən göstərilən təsviri idi.

¹⁵Amma Allahın ənəmi təqsir kimi deyil. Çünki bir adamın təqsiri üzündən çox adam öldüsə də, Allahın lütfü və bir Adamın, yəni İsa Məsihin lütfü ilə verilən ənəm bir çoxları üçün daha böyük təsir göstərdi. ¹⁶Allahın ənəmi həmin bir adamın günahının nəticəsi kimi deyil: bir günahdan sonra gələn hökm məhkumluluq gətirdi, amma çoxlu təqsirdən sonra gələn ənəm salehlik gətirdi. ¹⁷Əgər bir adamın təqsiri üzündən ölüm həmin adamın vasitəsilə hökmranlıq etdisə, Allahın bol lütfünü və salehlik ənəmini qəbul edənlər bir Adam, yəni İsa Məsih vasitəsilə daha qəti olaraq həyatda hökmranlıq edəcək.

¹⁸Deməli, necə ki bir təqsir üzündən bütün adamlar məhkum olundu, eləcə də bir saleh əmələ görə bütün adamlara yaşamaq üçün salehlik verildi. ¹⁹Necə ki bir adamın itaətsizliyi üzündən bir çoxları günahkar sayıldı, eləcə də bir Adamın itaəti sayəsində bir çoxları saleh sayılacaq. ²⁰Qanunun meydana gəlməsi təqsirin çoxalmasına səbəb oldu. Lakin günah çoxalan yerdə Allahın lütfü daha da çoxaldı. ²¹Nəticədə günah ölüm vasitəsilə hökmranlıq etdiyi kimi lütf də salehlik vasitəsilə

^e 5:12 Yar. 3:6 ^f 5:14 *Gələcək İnsan* – yəni İsa Məsih.

hökmranlıq edir; belə ki lütf Rəbbimiz İsa Məsihin vasitəsilə əbədi həyat versin.

Məsihlə ölüb-dirilmə

6 ¹Bəs nə deyə bilərik? Günah işlətməyi davam etdirək ki, Allahın lütfü çoxalsın? ²Əsla! İndi ki biz günaha münasibətdə ölmüşük, artıq günah içində necə yaşaya bilərik? ³Məgər bilmirsiniz ki, biz hamımız Məsih İsa ilə birləşmək üçün vəftiz olunarkən həmin vəftizlə Onun ölümü ilə birləşdik? ⁴Deməli, vəftiz olunub Onun ölümü ilə birləşməklə biz də Onunla birgə dəfn olunduq; belə ki Atanın izzəti ilə Məsih ölümlər arasından dirildiyi kimi biz də həmin cür yeni həyat sürək.

⁵Əgər Onun ölümünə bənzər ölümdə Onunla bir olmuşuqsa, Onun dirilməsinə bənzər dirilmədə də Onunla bir olacağıq. ⁶Bunu bilirik ki, günahlı bədənin aradan qaldırılması üçün, daha günaha qul olmayaq deyə köhnə mənliyimiz Onunla birlikdə çarmıxa çəkildi. ⁷Çünki ölmüş adam günahdan azad olub.

⁸Əgər Məsihlə ölmüşüksə, Onunla yaşayacağımıza da inanırıq. ⁹Çünki bilirik ki, Məsih ölümlər arasından dirildiyinə görə bir daha ölməyəcək və ölüm Ona artıq hökmranlıq etməz. ¹⁰Onun ölümü günahın müqabilində ilk və son ölüm oldu, yaşadığı həyatı isə Allah üçün yaşayır. ¹¹Beləcə siz də özünüzi Məsih İsada olaraq günaha münasibətdə ölü, Allaha münasibətdə isə diri sayın.

¹²Ona görə də qoymayın ki, günah sizin fani bədəninizə hökmranlıq etsin və siz də bədəninizin ehtiraslarına itaət edəsiniz. ¹³Bədəninizin üzlərini də haqsızlıq aləti olmaq üçün günaha təslim etməyin; əksinə, özünüzi ölümlər arasından dirilənlər kimi Allaha, bədəninizin üzlərini də salehlik aləti olmaq üçün yenə Allaha təslim edin. ¹⁴Günah sizə hökmranlıq etməyəcək, ona görə ki siz Qanun altında deyil, lütf altındasınız.

Salehliyə itaət

¹⁵İndi nə edək? Qanun altında deyil, lütf altında olduğumuz üçün günah edəkmi? Əsla! ¹⁶Məgər bilmirsiniz ki, itaətli qullar kimi özünüzi kimə təslim etsəniz, onun da qullarısınız? Ya ölümə aparan günahın ya da salehliyə aparan itaətin qulları ola bilərsiniz. ¹⁷Amma Allaha şükür olsun ki, əvvəllər günahın qulları olduğunuz halda özünüzi həsr etdiyiniz təlimin nümunəsinə ürəkdən itaət etdiniz. ¹⁸Beləcə günahdan azad olub salehliyin qulu oldunuz.

¹⁹Cismani təbiətinizin zəifliyi üzündən insanların düşündüyü kimi danışiram. Necə əvvəllər üzlərinizi mürdarlığa və Qanunu pozmağa

üçün qanunsuzluğa qul kimi təslim etmişdiniz, eləcə də indi üzvlərinizi müqəddəs olmaq üçün salehliyə qul kimi təslim edin. ²⁰Çünki siz günahın qulları olanda salehliyə əməl etməkdən azad idiniz. ²¹Bəs o zaman nə bəhrə götürdünüz? İndi artıq o şeylərdən utanırsınız. Axı onların axırı ölümdür. ²²Amma indi günahdan azad edilib Allaha qul olduğunuz üçün götürdüyünüz bəhrə sizi müqəddəsliyə aparır və bunun axırı da əbədi həyatdır. ²³Çünki günahın əvəzi ölümdür, Allahın ənəmi isə Rəbbimiz Məsih İsada olan əbədi həyatdır.

Qanundan azad olmaq

7 ¹Ey qardaşlar, bunu Qanunu bilənlərə söyləyirəm, məgər bilmirsiniz ki, insan yalnız sağ ikən qanun onun üzərində hökmə malikdir? ²Məsələn, ərlı qadın qanunla ərinə o vaxtacan bağlıdır ki, əri sağdır; amma əri öldükdə qadın nikah qanunundan azad olur. ³Buna görə də əgər qadın əri sağ ikən başqa bir kişiylə ərə gedirsə, zinakar sayılır. Amma əri ölsə, qadın qanundan azad olur və başqa bir kişiylə ərə getdikdə zinakar olmur.

⁴Eləcə də, qardaşlarım, siz də Məsihin bədənı vasitəsilə Qanuna münasibətdə ölmüşünüz ki, başqasına, yəni ölümlər arasından dirilmiş Məsihə məxsus olasınız; belə ki Allah üçün bəhrə verək. ⁵Çünki biz cismani təbiətə görə yaşayarkən günahın Qanun vasitəsilə gələn həvəsləri üzvlərimizdə fəal idi. Buna görə də biz ölüm üçün bəhrə verirdik. ⁶Amma indi əvvəlcə əsiri olduğumuz Qanuna münasibətdə ölüb, ondan azad olduq. Nəticədə yazılı Qanunun köhnə yolunda deyil, Ruhun yeni yolunda qulluq edirik.

Günahla mübarizə

^{7h}Bəs nə deyə bilərik? Qanun günahdırmı? Əsla! Qanun olmasaydı, günahın nə olduğunu bilməzdim. Əgər Qanun «tamah salma» deməsəydi, tamahın nə olduğunu anlamazdım. ⁸Lakin günah bu əmrin vasitəsilə fürsət tapıb məndə hər növ tamah əmələ gətirdi; çünki Qanun olmasa, günah ölüdür. ⁹Bir vaxt Qanun məndə yox ikən mən sağ idim, amma o əmr mənə gələndə günah dirildi, ¹⁰mənsə öldüm. Beləcə anladım ki, mənə həyat verməli olan bu əmr mənə ölüm gətirdi. ¹¹ⁱÇünki günah o əmrin vasitəsilə fürsət tapıb məni azdırdı və onunla məni öldürdü. ¹²Buna görə də Qanun müqəddəsdır, əmr də müqəddəs, ədalətli və yaxşıdır.

¹³Belə çıxır ki, yaxşı olan bir şey mənə ölüm gətirdi? Əsla! Məhz günah, günah olduğu aşkar olsun deyə yaxşı olan bir şeyin vasitəsilə mənə ölüm gətirirdi; belə ki günah əmrin vasitəsilə hədsiz günahlı

^h 7:7 Çıx. 20:17; Qanun. 5:21 ⁱ 7:11 Yar. 3:13

olduğunu göstərsin. ¹⁴Biz bilirik ki, Qanun ruhanidir, mənsə cismani olub qul kimi günaha satılmışam. ¹⁵Çünki nə iş gördüyümü anlamıram; istədiyimi deyil, nifrət etdiyim şeyi edirəm. ¹⁶Əgər istəmədiyimi edirəmsə, onda təsdiq edirəm ki, Qanun yaxşıdır. ¹⁷Elə isə artıq mən deyil, daxilimdə yaşayan günah bu işi görür. ¹⁸Bilirəm ki, daxilimdə, yəni cismani təbiətimdə yaxşı bir şey yaşamır; çünki yaxşı şey etmək istəyi məndə var, amma onu yerinə yetirməyə qadir deyiləm. ¹⁹İstədiyim yaxşı şeyi etmirəm, amma istəmədiyim pis şeyi edirəm. ²⁰Əgər istəmədiyim şeyi edirəmsə, onda artıq mən deyil, daxilimdə yaşayan günah bu işi görür.

²¹Beləcə bu nəticəyə gəlirəm ki, yaxşılıq etmək istərkən məndə pislik üzə çıxır. ²²Bir yandan daxili varlığım Allahın qanunundan zövq alır. ²³Amma üzvlərimdə başqa bir qanun da görürəm ki, ağılımın təsdiq etdiyi Qanunla mübarizə aparır və üzvlərimdə olan günah qanununa məni əsir edir. ²⁴Necə də yazıq insanam! Ölümə düşər olan bu bədəndən məni kim xilas edə bilər? ²⁵Rəbbimiz İsa Məsihin vasitəsilə Allaha şükür olsun! Beləcə mən ağımla Allahın qanununa, cismani təbiətimlə isə günah qanununa qulluq edirəm.

Həyat verən Ruh

8 ¹Deməli, indi Məsih İsada olanlara^j heç bir məhkumluk yoxdur. ²Çünki həyat verən Ruhun qanunu səni günah və ölüm qanunundan Məsih İsa vasitəsilə azad etdi. ³Beləcə cismani təbiət üzündən gücsüz olan Qanunun edə bilmədiyini Allah etdi: Öz Oğlunu günahlı cismnin bənzərində günah qurbanı olaraq göndərüb günahı Onun cismi ilə məhkum etdi ki, ⁴Qanunun ədalətli tələbləri artıq cismani təbiətə görə yox, Ruha görə həyat sürən bizlərdə yerinə yetsin. ⁵Cismani təbiətə görə yaşayanlar cismani şeylər barədə düşünür, Ruha görə yaşayanlar isə Ruhla bağlı şeylər barədə düşünür. ⁶Cismani təbiətə uyan fikirlər ölüm, Ruha uyan fikirlərsə həyat və sülh gətirir. ⁷Çünki cismani təbiətə uyan fikirlər Allaha qarşı düşmənçilik edir; belə ki bunlar Allahın qanununa tabe deyil və ola da bilməz. ⁸Həmçinin cismani təbiətdə olanlar Allahı razı sala bilməz.

⁹Lakin Allahın Ruhu sizdə yaşayırsa, siz cismani təbiətdə deyil, Ruhdasınız. Kimdə Məsihin Ruhu yoxdursa, o adam Məsihə məxsus deyil. ¹⁰Əgər Məsih sizdədirsə, bədəniniz günah səbəbindən ölü, ruhunuzsa salehlik səbəbindən diridir. ¹¹^kƏgər İsanı ölümlər arasından Dirildənin Ruhu sizdə yaşayırsa, Məsihi ölümlər arasından Dirildən, sizdə yaşayan Ruhu ilə sizin də fani bədənlerinizə həyat verəcək.

^j 8:1 Məsih İsada olanlara – bəzi əlyazmalarda Məsih İsada olub cismani təbiətə görə yox, Ruha görə rəftar edənlərə (Rom. 8:4). ^k 8:11 1Kor. 3:16

¹²Beləliklə, ey qardaşlar, biz cismani təbiətimizə borclu deyilik ki, ona görə yaşayaq. ¹³Çünki cismani təbiətə görə yaşayırsınızsa, öləcəksiniz, amma bədənin pis əməllərini Ruhun vasitəsilə öldürürsünüzsə, yaşayacaqsınız. ¹⁴Allahın Ruhu ilə yönəldilənlərin hamısı Allahın oğullarıdır. ¹⁵¹Axı siz köləlik ruhunu almadınız ki, yenə də qorxu içində yaşayasınız; övladlıq Ruhunu aldınız. Elə o Ruhun vasitəsilə Allaha «Abba, Ata» deyə nida edirik. ¹⁶Elə Ruh Özünü bizim ruhumuzla birgə şəhadət edir ki, biz Allahın övladlarıyıq. ¹⁷Əgər Onun övladlarıyıqsa, deməli, həm də varisləriyik. Əgər Məsihin izzətinə şərik olmaq üçün Onun çəkdiyi əzablara şərik oluruqsa, Allahın varisləri və Məsihin irsəliki oluruq.

İzzətli gələcəyimiz

¹⁸Belə düşünürəm ki, çəkdiyimiz indiki əzablar bizə zahir olacaq izzətlə heç müqayisəyə gəlməz. ¹⁹Yaradılış Allahın oğullarının zahir olmasını böyük həsrətlə gözləyir. ²⁰^mÇünki yaradılış öz iradəsi ilə deyil, onu Təslim Edənin iradəsi ilə puçluğa təslim edildi. Amma ümidvardır ki, ²¹yaradılış özü də çürüməyə əsir olmaqdan xilas olub, Allah övladlarının izzətli azadlığına qovuşacaq. ²²Çünki bilirik ki, bütün yaradılış indiyəcən birlikdə inildəyib doğuş ağrısı çəkir. ²³ⁿAncaq təkcə yaradılış yox, Ruhun nübarını alan biz özümüz də övladlığa qəbul olunmağımızı, yəni bədənimizin satın alınmasını gözləyərək içimizdə inildəyirik. ²⁴Çünki biz ümidlə xilas olduq. Amma gözə görünən ümid ümid deyil. Axı kim gördüyü şeyə ümid edər? ²⁵Amma görmədiyimiz şeyə ümid edəndə onu səbirlə gözləyirik. ²⁶Beləcə Ruh da bizə zəif olarkən kömək edir. Biz nə üçün və necə dua etmək lazım olduğunu bilmirik, lakin Ruh Özünü dillə deyilməyən ahlarla vəsatətçilik edir. ²⁷Ürəkləri sınayan Allah da Ruhun nə düşündüyünü bilir, çünki Ruh Allahın iradəsinə görə müqəddəslər üçün vəsatətçilik edir.

²⁸Biz bilirik ki, hər şey birlikdə Allahın^j sevənlərin, Onun məqsədinə görə çağırılanların xeyrinə işləyir. ²⁹Çünki Allah qabaqcadan tanıdığı adamları Öz Oğlunun surətinə uyğunlaşmaq üçün əvvəlcədən təyin etdi ki, O, çoxlu qardaş arasında ilk doğulan olsun; ³⁰əvvəlcədən təyin etdiyi adamları da çağırdı; çağırdığı adamları da saleh saydı; saleh saydığı adamları da izzətləndirdi.

Məsihin məhəbbətindən bizi kim ayıra bilər?

³¹Bəs bunlar barədə nə deyə bilərik? Əgər Allah bizimlədirsə, kim bizə qarşı dura bilər? ³²O Öz Oğlunu belə, əsirgəməyib Onu hamımızın

¹ 8:15-17 Mark 14:36; Qal. 4:5-7 ^m 8:20 Yar. 3:17-19 ⁿ 8:23 1Kor. 15:35-54; 2Kor. 5:2-4
^j 8:28 *Hər şey birlikdə Allahu* – bəzi əlyazmalarda *Allah hər şeydə birlikdə Onu*.

uğrunda ölümə təslim etdisə, Onunla birgə bütün şeyləri də bizə lütf etməyəcəkmiz? ³³Allahın seçdiyi adamları kim ittiham edə bilər? Onları saleh sayan Allahdır! ³⁴Məhkum edən kimdir? Ölmüş, üstəlik dirilmiş Məsih İsa həm Allahın sağındadır, həm də bizim üçün vəsatətçilik edir. ³⁵Məsihin məhəbbətindən bizi kim ayıra bilər? Əziyyətmi, sıxıntı, təqibmi, aclıq, çılpaqlıq, təhlükə, qılınc? ³⁶Necə ki yazılıb:

«Biz gün boyu Sənin uğrunda öldürülürük,

Qurbanlıq qoyunlar sayılırıq».

³⁷Lakin bizi Sənin vasitəsilə bütün bunlarda tam qələbə qazanırıq.

³⁸Çünki əminəm ki, nə ölüm, nə həyat, nə mələklər, nə başçılar, nə indiki, nə də gələcək şeylər, nə qüvvələr, ³⁹nə ucalıq, nə dərinlik, nə də başqa bir məxluq bizi Rəbbimiz Məsih İsada olan Allah məhəbbətindən ayırmağa qadir olmayacaq.

Allahın İsraili seçməsi

9 ¹Məsihdə həqiqəti söyləyirəm, yalan danışmıram, vicdanım dediklərimi Müqəddəs Ruhda təsdiq edir ki, ²ürəyimdə böyük bir kədər, daimi bir iztirab var. ³Çünki qardaşlarımdan, yəni cismani soydaşlarımdan xəbərdarəm mən özüm Məsihdən uzaqlaşmışam lənət qazanmağımı istədim; ⁴bu, İsraililərdən ki, övladlığa götürülmə, izzət, əhdlər, Qanunun verilməsi, məbəəd ibadəti və vədlər onlara məxsusdur. ⁵Əcdadlar da onlara məxsusdur, Məsih də cismən onlardandır; O hər şeyin üzərində olan Allahdır ki, Ona əbədi alqış olsun! Amin.

⁶Lakin bu o demək deyil ki, Allahın kəlamı boş çıxıb. Çünki İsraildən törəyənlərin heç də hamısı İsrailə məxsus deyil. ⁷İbrahimin nəslindən olanların heç də hamısı İbrahimin övladları deyil. Amma «İshaqdan törəyənlər sənin nəslin adlanacaq» deyilib. ⁸Bu o deməkdir ki, Allahın övladları cismani övladlar deyil, Allahın vədinə görə doğulan övladlardır ki, bunlar İbrahimin nəslə sayılır. ⁹Çünki belə vəd verilmişdi: «Gələn il bu vaxt gələcəyəm və Saranın bir oğlu olacaq». ¹⁰Yalnız bu yox, Rivqa da bir kişidən, yəni babamız İshaqdan hamilə oldu. ¹¹⁻¹²«Amma iki oğlu hələ anadan olmamış və yaxşılıq ya pislik etməmiş ikən Allah Rivqaya «böyüyü kiçiyinə qulluq edəcək» dedi; belə ki Allahın seçim məqsədi onların əməllərinə deyil, Öz çağırışına əsaslanaraq bərqərar olsun.

¹³Necə ki yazılıb: «Yaqubu sevdim, Esava isə nifrət etdim».

¹⁴Bəs indi nə deyə bilərik? Məgər Allah ədalətsizlik edir? Əsla! ¹⁵Çünki O, Musaya deyir: «Kimə istəsəm, mərhəmət edərim, kimə istəsəm, rəhm edərim».

¹⁶Beləliklə, seçim insanın istəyindən yaxud səyindən deyil, yalnız mərhəmət edən

Р 8:36 Зəб. 44:22 9:3-4 Çıx. 4:22; 24:1-17 9:5 Əcdadlar – yəni İsrail xalqının ata-babaları. 9:7 Yar. 21:12; İbr. 11:18 9:9 Yar. 18:10 9:11-12 Yar. 25:23
v 9:13 Mal. 1:2-3 w 9:15 Çıx. 33:19

Allahdan asılıdır. 17^xOna görə də Müqəddəs Yazıda Allah firona deyir: «Səni buna görə ucaltdım ki, Öz gücümü sənin üzərində göstərim və adımı bütün dünyaya elan edilsin». 18 Deməli, Allah kimə istəyirsə, mərhəmət edir, kimi istəyirsə, inadkar edir.

Allahın qəzəbi və mərhəməti

19 İndi sən mənə deyə bilərsən: «Bəs Allah daha nə üçün bizi təqsirkar çıxarır? Məgər kimsə Onun iradəsinin əleyhinə gedə bilər?» 20^yAmma, ey insan, sən kimsən ki, Allahla mübahisəyə girişirsən? Məgər düzəldilən bir şey onu düzəldənə «Məni niyə bu cür yaratdın?» deyə bilər? 21 Məgər dulusçunun işlətdiyi gilə ixtiyarı çatmır ki, həmin gildən bir qabı şərəfli iş üçün, o biri qabı isə şərəfsiz iş üçün düzəltsin? 22 Əgər Allah qəzəbini göstərmək və qüdrətini bildirmək istəyərək qəzəbinə gəlib məhv olmağa hazırlanmış qablara böyük səbirlə dözdüsə, biz nə deyə bilərik? 23 Məgər O bunu etdi ki, qabaqcadan izzət üçün hazırladığı mərhəmət tapan qablara izzətinin necə zəngin olduğunu bildirsin? 24 O qablar bizim ki, Allah yalnız Yəhudilər arasından deyil, həm də başqa millətlər arasından çağırırdı. 25^zNecə ki Huşənin kitabında deyilir:

«“Xalqım deyil” dediyimə
“Xalqımsan” deyəcəyəm,
“Sevdiyim deyil” dediyimə
“Sevdiyimsən” deyəcəyəm».

26^a«Onlara “siz Mənim xalqım deyilsiniz” deyilən yerdə “siz var olan Allahın övladlarısınız” deyiləcək».

27^bYəşaya da İsrail barədə belə nida edir:

«İsrail övladlarının sayı dəniz qumu qədər çox olsa belə,
Ancaq sağ qalanları xilas olacaq.

28 Çünki Rəbb yer üzündə hökmünü
Tam və tez yerinə yetirəcək».^c

29^dYəşayanın qabaqcadan söylədiyi kimi:

«Əgər Ordular Rəbbi
Bizim xalqdan bir neçə
Sağ qalan adam qoymasaydı,
Biz Sodom kimi olardıq,
Homorraya bənzəyərdik».

İsrailin imansızlığı

30 Bəs nə deyə bilərik? Salehliyin ardınca getməyən başqa millətlər salehliyi, yəni imanla gələn salehliyi əldə etdilər. 31 Amma salehlik

^x 9:17 Çıx. 9:16 ^y 9:20 Yeş. 29:16; 45:9 ^z 9:25 Huşə 2:23 ^a 9:26 Huşə 1:10

^b 9:27-28 Yeş. 10:22-23 ^c 9:28 Rəbb yer üzündə hökmünü Tam və tez yerinə yetirəcək – bəzi əlyazmalarda Rəbb hökmünü ədalətlə, Tam və tez yerinə yetirəcək, Yer üzündə tez bitən bir iş görəcək. ^d 9:29 Yeş. 1:9

göstərən Qanunun ardınca gedən İsrail xalqı bu Qanuna çatı bilmədi. ³²«Nə üçün? Çünki imanla yox, əməllərlə^f gedirdilər. Beləcə büdrəmə daşına ilişdilər. ³³«Necə ki yazılıb:

«Budur, Sionda bir büdrəmə daşı və yıxma qayası qoyuram.

Ona iman edən kəs utandırılmaz».

10 ¹Ey qardaşlar, İsraililərin xilasını ürəkdən arzulayıram və bunun üçün Allaha dua edirəm. ²Onların barəsində şəhadət edirəm ki, Allah naminə qeyrət çəkirlər, amma bu qeyrət biliyə əsaslanmır. ³Çünki onlar Allahdan gələn salehliyi anlamayıb öz salehliklərini bərqərar etməyə çalışmaqla Allahın salehliyinə tabe olmadılar. ⁴Məsih Qanunun sonu olub ki, iman gətirən hər kəs saleh sayılsın.

Hamı üçün xilas

⁵^hMusa Qanunla gələn salehlik haqqında belə yazır: «Bu şeyləri yerinə yetirən adam bunların sayəsində yaşayacaq». ⁶ⁱAmma imanla gələn salehlik barədə belə deyilir: «Ürəyində demə ki, “Kim göylərə, yəni Məsihi endirməyə çıxacaq?” ⁷ya da “Kim dibsiz dərinliyə, yəni Məsihi ölümlər arasından qaldırmağa enəcək?”» ⁸Bəs onda nə deyilir? «Kəlam sənə çox yaxındır, o sənə dilində və ürəyindədir». Biz elə həmin iman kəlamını vəz edirik: ⁹əgər sən İsanın Rəbb olduğunu dilinlə iqrar edib Allahın Onu ölümlər arasından diriltiyinə ürəkdən inansan, xilas olacaqsan. ¹⁰Çünki insan ürəkdən iman etməklə saleh sayılır və dili ilə iqrar etməklə xilas olur. ¹¹^jBelə ki Müqəddəs Yazıda deyilir: «Ona iman edən hər kəs utandırılmayacaq». ¹²Burada Yəhudi ilə Yunan arasında fərq yoxdur, hamısının Rəbbi birdir və Onu çağıranların hamısına bol bərəkət verir. ¹³^kÇünki «Rəbbin adını çağıran hər kəs xilas olacaq». ¹⁴Bəs onlar iman etmədikləri Şəxsi necə çağıracaqlar? Barəsində eşitmədikləri Şəxsə necə iman edəcəklər? Vəz edən olmasa, necə eşidəcəklər? ¹⁵^lGöndərilməsələr, necə vəz edəcəklər? Necə ki yazılıb: «Xoş xəbəri müjdələyənin qədəmləri necə də gözəldir!» ¹⁶^mAmma Müjdəyə hamı qulaq asmadı. Çünki Yeşaya deyir: «Ya Rəbb, xəbərimizə kim inandı?» ¹⁷Beləliklə, iman eşitməkdən, eşitmək də Məsihin kəlamı vasitəsilə yaranır.

¹⁸ⁿLakin soruşuram: məgər onlar eşitmədilər? Əlbəttə ki, eşitdilər:

«Avazları bütün dünyaya yayıldı,

Sözləri yerin ucqarlarına çatdı».

¹⁹^jBir də soruşuram: məgər İsrail anlamadı? Musa ilk olaraq deyir:

e 9:32 Yeş. 8:14 f 9:32 Əməllərlə – bəzi əlyazmalarda Qanuna əməl etməklə.

g 9:33 Yeş. 28:16; 1Pet. 2:6-8 h 10:5 Lev. 18:5 i 10:6-8 Qanun. 30:12-14

j 10:11 Yeş. 28:16 k 10:13 Yoel 2:32 l 10:15 Yeş. 52:7 m 10:16 Yeş. 53:1

n 10:18 Zəb. 19:4 j 10:19 Qanun. 32:21

«Mən sizi xalq olmayanlarla qısqandıracağam,
Axmaq bir millətlə qəzəbləndirəcəyəm».

^{20p} Yeşaya isə cəsarətlə deyir:

«Rəbb deyir:

“Məni axtarmayanlar tərəfindən tapıldım,
Məni soruşmayanlara Mən zühur etdim”».

²¹ İsrail barədə isə belə deyir:

«Gün boyu itaətsiz, dikbaş xalqa əllərimi uzadıb durdum».

Allahın seçdiyi xalq

11 ^{1q}Beləliklə, soruşuram: məgər Allah Öz xalqını rədd etdi? Əsla! Çünki mən özüm də İbrahim nəslindən, Binyamin qəbiləsindən olan bir İsrailliyəm. ² Allah qabaqcadan tanıdığı Öz xalqını rədd etmədi. Məgər siz bilmirsiniz ki, Müqəddəs Yazıda İlyas barədə nə deyilir? İlyas İsraildən Allaha şikayət edib deyir: ^{3r}«Ya Rəbb! Sənin peyğəmbərlərini öldürdülər, qurbangahlarını dağıtdılar. Təkcə mən qaldım, onlar canımı almaq üçün məni də axtarırlar». ^{4s}Bəs Allahdan ona hansı cavab gəldi? «Mən Özüm üçün Baal qarşısında diz çökməmiş yeddi min adamı saxlamışam».

⁵Beləcə indi də Allahın lütfü ilə seçilmiş sağ qalanlar var. ⁶Əgər bu, lütfə oldusa, daha əməllərlə deyil; yoxsa lütf daha lütf olmaz.^t

⁷Onda nə deyə bilərik? İsrail axtardığını əldə etmədi, seçilmişlər əldə etdilər; digərləri isə inadkar oldu. ^{8u}Necə ki yazılıb:

«Allah onları dərin yuxuya saldı,
Onlara bu günədək görməyən gözlər,
Eşitməyən qulaqlar verdi».

^{9v}Davud da belə deyir:

«Süfrələri onlara tələ, tor,
Büdrəmə daşı və cəza olsun.

¹⁰Gözlərinə qara gəlsin, görməsinlər,
Belləri həmişə bükülü qalsın!»

Başqa millətlərin xilas

¹¹Beləliklə, soruşuram: məgər İsraililər bir daha ayağa qalxmamaq üçün büdrəyib-yıxıldılar? Əsla! Amma onların təqsiri başqa millətlərin xilasına səbəb oldu ki, İsraililərdə qibtə hissi oyandırın. ¹²Əgər onların təqsiri dünyaya zənginlik, onların qüsuru da başqa millətlərə zənginlik gətirdisə, gör onların bütövlüyü necə böyük zənginlik gətirəcək.

p 10:20-21 Yeş. 65:1-2 q 11:1 Fil. 3:5 r 11:3 1Pad. 19:10,14 s 11:4 1Pad.

19:18 t 11:6 Lütf olmaz – bəzi əlyazmalarda lütf olmaz. Amma əgər əməllərlə oldusa, daha lütfə deyil; yoxsa əməl daha əməl olmaz. u 11:8 Qanun. 29:4; Yeş. 29:10

v 11:9-10 Zəb. 69:22-23

¹³Lakin, ey başqa millətlər, sizə bildirirəm: mən başqa millətlərə göndərilən həvari olduğuma görə öz xidmətimi izzətli sayıram ki, ¹⁴bəlkə soydaşlarımda qibtə hissi oyandırır və bəzilərinə xilas edə bilim. ¹⁵Çünki onların rədd edilməsi dünyanın Allahla barışması deməkdirsə, onların qəbul edilməsi ölümlər arasından həyata dönmək deyilmi? ¹⁶Əgər xəmirin ilk hissəsi müqəddəsdirsə, demək, xəmirin hamısı müqəddəsdir; əgər kök müqəddəsdirsə, budaqlar da müqəddəsdir.

¹⁷Amma bəzi budaqlar qoparılsa və sən, ey yabanı zeytun ağacı, onların arasında peyvənd olunub zeytun ağacının barlı kökünə^w şəriklə olmusansa, ¹⁸o budaqların qabağında öyünmə; öyünsən, bil ki, sən kökü deyil, kök səni daşıyır. ¹⁹O zaman deyəcəksən: budaqlar qoparıldı ki, mən onların yerinə peyvənd olunum. ²⁰Doğrudur; onlar imansızlıqlarına görə qoparıldı, amma sən imanına görə yerində durursan. Buna görə təkəbbürlü olma, əksinə, qorx! ²¹Çünki Allah təbii budaqlara rəhm etmədisə, bəlkə^x sənə də rəhm etməyəcək. ²²Sən gör ki, Allah eyni zamanda həm xeyirxahdır, həm də sərt: yıxılanlara sərtlik, sənə isə, əgər Onun xeyirxahlığına bağlı qalarsansa, xeyirxahlıq göstərir. Əks təqdirdə sən də kəsilib atılacaqsan. ²³Əgər imansızlıqda qalmasalar, onlar da peyvənd olunacaqlar, çünki Allah onları yenə də peyvənd etməyə qadirdir. ²⁴Əgər sən təbiətən yabanı olan zeytun ağacından kəsilib, təbiətinə uyğun olmadan yetişdirilən zeytun ağacına peyvənd edildinsə, bu təbii budaqlar öz zeytun ağacına necə də asanlıqla peyvənd olunacaq!

Bütün İsrail xilas olacaq

²⁵Ey qardaşlar, özünüzi ağıllı saymayasınız deyə bu sirdən bixəbər olmağınızı istəmirəm: İsrailin bəzisi o vaxta qədər inadkar qalacaq ki, başqa millətlərdən xilas olanların sayı tamamlansın. ²⁶^yBeləcə bütün İsrail xilas olacaq. Necə ki yazılıb:

«Qurtarıcı Siondan gələcək,

Yaqub nəslindən allahsızlığı uzaqlaşdıracaq».

²⁷«Günahlarını aradan qaldırdığım zaman

Mənim onlarla bağladığım Əhd budur».

²⁸Müjdə məsələsində İsraililər sizin üçün Allaha düşməndir, amma Allah onları seçdiyinə görə əcdadlarının xatirinə Onun üçün sevimlidir. ²⁹Çünki Allahın ənamları və dəvəti geri alınmaz. ³⁰Siz bir zamanlar Allaha itaətsiz idiniz və indi onların itaətsizliyi üzündən mərhəmət tapdınız; ³¹eləcə də sizin tapdığınız mərhəmətdən ötrü onlar indi itaətsiz oldular ki, özləri də indi mərhəmət tapsınlar. ³²Çünki Allah hamını itaətsizliyə əsir edib ki, hamıya mərhəmət göstərsin.

^w 11:17 *Barlı kökünə* – bəzi əlyazmalarda *kökünə* və *şirəsinə*. ^x 11:21 *Bəlkə* – bəzi əlyazmalarda bu söz yoxdur. ^y 11:26-27 *Yeq. 59:20-21; Yer. 31:33-34*

Allaha həmd

³³ Allahın zənginliyi nə böyük,
Hikməti və biliyi nə dərinidir!
Onun hökmləri necə də ağılasığmaz,
Yolları necə də anlaşılmazdır!

³⁴ ^z«Rəbbin ağılını kim dərk etdi?
Ona kim məsləhətçi oldu?»

³⁵ ^a«Kim Ona bir şey verdi ki,
Əvəzini Ondən istəyən bilsin?»

³⁶ ^bÇünki hər şeyin mənbəyi Odur, hər şey Onun vasitəsilə və Onun üçün var oldu. Ona əbədi olaraq izzət olsun! Amin.

Bədənlərinizi Allaha təqdim edin

12 ¹Beləliklə, ey qardaşlar, Allahın mərhəməti xatirinə sizə yalvarıram ki, bədənlərinizi diri, müqəddəs və Allahı razı salan bir qurban olaraq Ona təqdim edin; bu sizin ağılla etdiyiniz ibadətdir. ²Bu dövrə uyğunlaşmayın, əksinə, düşüncənizin təzələnməsi ilə dəyişin ki, Allahın yaxşı, razı salan və kamil iradəsini ayırd edəsiniz.

³Mənə verilən lütfə sizin hər birinizə deyirəm ki, lazım olduğundan artıq özünüz barədə yüksək fikirdə olmayın; lakin hər biriniz Allahın ona verdiyi imanın ölçüsünə görə ağıl-kamalla düşünün. ⁴Çünki bizim bir bədənimizdə çoxlu üzvlər olduğu halda onların hər birinin vəzifəsi heç də eyni deyil. ⁵Eləcə biz də çox olduğumuz halda Məsihdə bir bədənlik və ayrı-ayrılıqda bir-birimizə bağlı üzvlərik. ⁶^dAllahın bizə bağışladığı lütfə görə müxtəlif ruhani ənamlarımız var. Bir kəsin ənamı peyğəmbərlikdirsə, imanının ölçüsünə görə peyğəmbərlik etsin; ⁷ənamı xidmətdirsə, xidmət etsin; müəllimlikdirsə, öyrətsin; ⁸nəsihət verəndirsə, nəsihət versin; pay verəndirsə, səxavətlə, rəhbərdirsə, söylə, mərhəmət göstərəndirsə, sevinə-sevinə öz işini görsün.

Məhəbbətlə rəftar edin

⁹Qoy məhəbbətiniz riyasız olsun. Pislikdən ikrah edin, yaxşılığa bağlanın. ¹⁰Qardaşlıq sevgisi ilə bir-birinizi sevin. Hörmət göstərməkdə bir-birinizi qabaqlayın. ¹¹Səyiniz azalmasın, ruhunuz alovlu olsun. Rəbbə qulluq edin. ¹²Ümidinizlə sevinin. Əziyyətdə dözümlü olun. Dayanmadan dua edin. ¹³Ehtiyac içində olan müqəddəslərə yardım etməyə şərik olun. Qonaqpərvər olmağa səy göstərin.

^z 11:34 Yeş. 40:13 ^a 11:35 Əyy. 41:11 ^b 11:36 1Kor. 8:5-6 ^c 12:4-5 1Kor. 12:12

^d 12:6-8 1Kor. 12:4-11

^{14e}Sizi təqib edənlərə xeyir-dua verin; lənət yox, xeyir-dua verin. ¹⁵Sevinənlərlə sevinin, ağlayanlarla ağlayın. ^{16f}Bir-birinizlə həmfikir olun; təkbəbbürlü olmayın, məzlumlarla dostluq edin. Özünüzi ağıllı saymayın. ¹⁷Heç kimə pislik əvəzinə pislik etməyin. Hamının gözündə yaxşı olan işlər görməyə diqqət yetirin. ¹⁸İmkan daxilində bacardıqca bütün adamlarla sülh içində yaşayın. ^{19g}Ey sevimlilər, heç kəsdən qisas almayın, Allahın qəzəbinə yer verin. Çünki yazılıb ki, Rəbb belə deyir: «Qisas Mənimdir, əvəzini Mən verəcəyəm». ^{20h}Əksinə, «düşmənin acdırsa, onu yedizdir, susuzdursa, ona su ver. Belə etməklə sanki onun başına köz tökərsən». ²¹Pislik sənə üstün gəlməsin, pisliliyə yaxşıılıqla qalib gəl.

Hakimiyyətlərə tabe olmaq

13 ¹Hər kəs başçılıq edən hakimiyyətlərə tabe olsun. Çünki Allah tərəfindən təyin olunmayan hakimiyyət yoxdur; mövcud olan hakimiyyətlər Allah tərəfindən təyin olunub. ²Buna görə də hakimiyyətə qarşı çıxan adam Allahın təyin etdiyinə əleyhinə çıxır və əleyhinə çıxan belələri özlərini mühakiməyə düçar edir. ³Çünki yaxşı iş görənlər deyil, pis iş görənlər hökmdarlardan qorxmalıdır. İstəyirsənmi hakimiyyətdən qorxmıyasan? Yaxşı iş gör, onda o səni tərifləyər. ⁴Hökmdar sənə xeyrin üçün Allaha xidmət edir. Amma pis iş görürsənsə, qorx! Çünki o, əbəs yerə qılınc daşımır, Allaha xidmət edir ki, pis iş görəndən qisas alsın və Allahın qəzəbini onun başına gətirsin. ⁵Bu səbəbdən yalnız qəzəbə görə deyil, vicdanın xatirinə də hakimiyyətə tabe olmaq lazımdır. ⁶ⁱVergini də siz buna görə ödəyirsiniz. Çünki hökmdarlar Allahın xidmətçisidir və məhz bu işlə daim məşğuldurlar. ⁷Beləliklə, hər kəsə öz haqqını verin: vergi haqqı olana vergi, gömrük haqqı olana gömrük, qorxu haqqı olana qorxu, hörmət haqqı olana hörmət.

Bir-birinizi sevin

⁸Bir-birinizi sevməkdən başqa heç nədə heç kimə borclu qalmayın; çünki başqasını sevən Qanunu yerinə yetirmiş olur. ^{9j}Belə ki «zina etmə, qətl etmə, oğurluq etmə, tamah salma»^k və bunlardan başqa nə əmr varsa, bu kəlamla yekunlaşdırmaq olar: «Qonşunu özün kimi sev». ¹⁰Sevən insan qonşusuna qarşı pis iş görməz, buna görə də məhəbbət Qanunun tamamlanmasıdır.

¹¹Zəmanəni, yuxudan ayılmaq vaxtınızın gəldiyini anlayaraq belə rəftar edin. Çünki indi xilasımız iman etdiyimiz vaxtda olduğundan daha

^e 12:14 Mat. 5:44; Luka 6:27-28 ^f 12:16 Sül. 3:7 ^g 12:19 Qanun. 32:35; İbr. 10:30

^h 12:20 Sül. 25:21-22 ⁱ 13:6-7 Mat. 22:21; Mark 12:17; Luka 20:25 ^j 13:9 Çıx. 20:13-17; Qanun. 5:17-19,21; Lev. 19:18 ^k 13:9 *Tamah salma* – bəzi əlyazmalarda *yalandan şəhidlik etmə, tamah salma*.

yaxındır. ¹²Gecə keçdi, gündüz isə yaxınlaşdı; buna görə də qaranlığın əməllərini üzərimizdən ataq və nurun silahlarına bürünək. ¹³Gün işığında olduğu kimi ləyaqətlə həyat sürək; eyş-işrətə və sərxoşluğa, əхлаqsızlığa və pozğunluğa, münəfişəyə və qısqanclığa qapılmayaq. ¹⁴Əksinə, Rəbb İsa Məsihə bürünün və cismani təbiətinizin ehtiraslarına uymaq fikrində olmayın.

Başqasını mühakimə etməyin

14 ¹İmanı zəif olanı qəbul edin, amma onun fikirləri ilə mübahisəyə girişməyin. ²Biri inanır ki, hər şeyi yeyə bilər, amma imanı zəif olan yalnız tərəvəz yeyir. ³Yeyən yeməyə nə xər baxmasın, yeməyə nə yeyəni mühakimə etməsin. Çünki Allah onu qəbul edib. ⁴Sən kimsən ki, başqasının xidmətçisini mühakimə edirsən? O xidmətçini haqlı yaxud haqsız çıxarmaq ixtiyarı ağasına məxsusdur. Xidmətçi haqlı çıxacaq, çünki Rəbb onu haqlı çıxarmağa qadirdir.

⁵Kimsə bir günü o biri gündən üstün sayır, başqası isə hər günü eyni sayır. Qoy hər kəs öz fikrinə əmin olsun. ⁶Bir günü fərqləndirən adam onu Rəbb üçün fərqləndirir.^j Yeyən Rəbb üçün yeyir, çünki Allaha şükür edir. Yeməyə nə Rəbb üçün yemir və Allaha şükür edir. ⁷Çünki bizim heç birimiz özümüz üçün yaşamırıq və özümüz üçün ölmürük. ⁸Yaşayırsaq, Rəbb üçün yaşayırıq, ölürüksə, Rəbb üçün ölüürük. Buna görə yaşasaq da, ölsək də Rəbbə məxsusduq. ⁹Çünki Məsih ona görə ölüb yenə yaşadı ki, həm ölümlərin, həm də yaşayanların Rəbbi olsun.

¹⁰Bəs sən nə üçün qardaşını mühakimə edirsən? Yaxud nə üçün qardaşına xər baxırsan? Axı biz hamımız Allahın^q hökm kürsüsünün qarşısında dayanacağıq. ¹¹Çünki yazılıb:

«Rəbb deyir:

Varlığımıza and içdim,

Hər diz önümdə çökəcək,

Hər dil Allah olduğumu bildirəcək».

¹²Beləcə hər birimiz özü üçün Allaha hesabat verəcək.

¹³Buna görə də daha bir-birimizi mühakimə etməyə, əksinə, qərara alın ki, heç bir qardaşın önünə onu büdrədən yaxud pis yola çəkən bir şey qoymayasınız. ¹⁴Rəbb İsada olaraq əminəm ki, heç bir şey özlüyündə murdar deyil. Amma nəyisə murdar sayan adam üçün o şey murdardır. ¹⁵Əgər sən qardaşın yediyn bir şeydən ötrü kədərlənirsə, onda sən məhəbbətə görə həyat sürmürsən. Uğrunda Məsihin öldüyü adamı öz

^l 13:14 Yar. 3:21; Qal. 3:27 ^m 14:1-6 Kol. 2:16 ⁿ 14:2 1Kor. 8:1-13 ^j 14:6 Fərqləndirir – bəzi əlyazmalarda fərqləndirir. Bir günü də fərqləndirməyən adam onu Rəbb üçün fərqləndirir. ^p 14:10 2Kor. 5:10 ^q 14:10 Allahın – bəzi əlyazmalarda Məsihin.

^r 14:11 Yeş. 45:23; Fil. 2:10-11 ^s 14:13-15 1Kor. 8:1-13

yeməyinə görə həlakə təslim etmə. ¹⁶İmkan verməyin ki, sizin yaxşı hesab etdiyiniz bir şey pislənsin. ¹⁷Çünki Allahın Padşahlığı yemək-ichməkdən ibarət deyil, Müqəddəs Ruhda salehlik, sülh və sevincdən ibarətdir. ¹⁸Kim beləcə Məsihə qulluq edirsə, Allahı razı salır və insanların da rəğbətini qazanır.

¹⁹Beləliklə, özümüzü sülh gətirən və bir-birimizi inkişaf etdirən işlərə həsr edək. ²⁰Qidaya görə Allahın işlərini pozma! Hamısı təmizdir. Amma yeməyi ilə başqasının büdrəməsinə səbəb olan adam pislik edir. ²¹Ət yeməyərək, şərab içməyərək qardaşının büdrəməsinə səbəb olmayan isə yaxşılıq edir. ²²Bu məsələlərdə etiqadını Allahın önündə öz ürəyində saxla. Seçdiyi bir işdə özünü mühakimə etməyən adam nə bəxtiyardır! ²³Amma bir yeməyə şübhə edən adam o yeməyi yeyirsə, məhkum olur. Çünki gördüyü iş imana əsaslanmır və imana əsaslanmayan hər şey günahdır.^t

İmanınız günbəgün artsın

15 ¹Biz imanı güclü olanlar imanı gücsüz olanların zəifliklərinə dözməliyik və yalnız özümüzü razı salmamalıyıq. ²Hər birimiz yaxşılıq naminə inkişaf etdirmək məqsədi ilə qonşumuzu razı salaq. ³«Çünki Məsih də Özünü razı salmadı. Necə ki yazılıb: «Səni təhqir edənlərin təhqirləri altında qaldım». ⁴Bundan əvvəl yazılanların hamısı bizi öyrətmək üçün yazıldı ki, dözümlə və Müqəddəs Yazıların ürək-dirəyi ilə ümidimiz olsun. ⁵Dözüm verən və ürəkləndirən Allah Məsih İsanın istəyinə uyğun olaraq sizə həmfikirlik bəxş etsin ki, ⁶hamınız birlikdə və bir səsle Rəbbimiz İsa Məsihin Atası olan Allahı izzətləndirəsiniz.

⁷Buna görə də Məsih sizi qəbul etdiyi kimi siz də Allahın izzəti üçün bir-birinizi qəbul edin. ⁸Mən də bunu bildirirəm: Məsih Allahın haqlı olduğunu göstərmək üçün sünnətlilərin xidmətçisi oldu ki, əcdadlara verilən vədləri yerinə yetirsin; ⁹beləcə başqa millətlər də Allahın mərhəmətinə görə Onu izzətləndirsinlər. Necə ki yazılıb:

«Buna görə millətlər arasında
Sənə şükür edəcəyəm,
İsminə tərənnüm söyləyəcəyəm».

¹⁰^wYenə deyilir ki:

«Ey millətlər, Onun xalqı ilə birgə sevinin!»

¹¹^xBaşqa bir yerdə:

^t 14:23 Bəzi əlyazmalarda bu fəslin axırında 14:24-26 sayılan daha üç ayə gəlir. Bəzilərinə isə həmin ayələr 16-cı fəslin axırında gəlir. Bu tərcümədə həmin ayələr 16:25-27 kimi yazılır. ^u 15:3 Zəb. 69:9 ^v 15:9 2Şam. 22:50; Zəb. 18:49
^w 15:10 Qanun. 32:43 ^x 15:11 Zəb. 117:1

«Ey bütün millətlər, Rəbbə həmd edin!

Ey bütün ümmətlər, Onu mədh edin!»

¹²Yəşaya da belə deyir:

«Yesseyin Kökü gələcək,

Millətlərə hökmran olmaq üçün ucalacaq,

Millətlər Ona ümid bağlayacaq».

¹³Qoy ümid mənbəyi olan Allah iman edən sizləri hər cür şadlıq və sülhlə doldursun ki, Müqəddəs Ruhun qüdrəti ilə ümidlə dolub-daşasınız.

Məsihin xidmətçisi

¹⁴Ey qardaşlarım, mən sizin barənizdə əminəm ki, siz yaxşıqla dolu, hər cür biliklə kamilsiniz və bir-birinizə nəsihət verməyə qadirsiniz.

¹⁵Amma Allahın mənə bəxş etdiyi lütfə bəzi məsələləri sizə xatırlatmaq üçün bu sözləri cəsarətlə yazmışam. ¹⁶Həmin lütfə görə mən başqa millətlər üçün Məsih İsanın xidmətçisi oldum ki, bir kahin kimi Allahın Müjdəsini vəz edim və başqa millətlər Müqəddəs Ruhla təqdis edilərək Allaha məqbul olan qurban olsunlar. ¹⁷Beləcə Allaha xidmət etdiyimə görə Məsih İsa ilə fəxr edirəm. ¹⁸⁻¹⁹Başqa millətləri itaətə gətirmək üçün Məsihin mənim vasitəmlə söz və əməllə, əlamət və xariqələrin qüvvəti ilə, Allahın Ruhunun qüdrəti ilə etdiklərindən başqa bir şey barədə danışmağa cəsarət etmərəm. Belə ki mən Yerusəlimdən başlayıb İllirikum diyarına qədər hər tərəfdə Məsihin Müjdəsini yayıb qurtardım. ²⁰Bununla birgə, Müjdəni Məsihin adının hələ eşidilmədiyi yerlərdə yaymaq başlıca məqsədim oldu ki, bir başqasının qoyduğu təməl üzərində bina qurmayım. ²¹^aAmma necə ki yazılıb:

«Onun haqqında xəbəri olmayanlar görəcək,

Eşitməyənlər anlayacaq».

Paulun Romaya getmək niyyəti

²²^aBu səbəbdən sizin yanınıza gəlmək niyyətim bir neçə dəfə əngəlləndi. ²³İndi isə bu diyarlarda işləyəcəyim başqa bir yer qalmır, illərdir ki, yanınıza gəlməyi arzu edirdim. ²⁴Buna görə İspaniyaya getmək niyyətindəyəm və ümidvaram ki, yolüstü sizi də görüm və əvvəl qısa müddət də olsa, dostluğunuzdan zövq alandan sonra məni oraya yola salasınız. ²⁵^bAmma indi mən müqəddəslərə yardım etmək üçün Yerusəlimə gedirəm. ²⁶Çünki Makedoniya və Axayyada olanlar Yerusəlimdə müqəddəslər arasındakı kasıblar üçün ianə yığmağı məsləhət bildilər. ²⁷^cƏlbəttə, özləri məsləhət bildilər, həm də əslində onlara borcludurlar. Çünki başqa millətlər Yerusəlim müqəddəslərinin ruhani

^y 15:12 Yeş. 11:10 ^z 15:21 Yeş. 52:15 ^a 15:22 Rom. 1:13 ^b 15:25-26 1Kor. 16:1-4

^c 15:27 1Kor. 9:11

nemətlərinə şərik oldularsa, maddi nemətləri ilə onlara xidmət etməyə borcludurlar. ²⁸ Beləcə bu işi başa çatdırıb əldə olunan səmərəni onlara çatdırandan sonra sizin yerlərdən keçib İspaniyaya gedəcəyəm. ²⁹ Bilirəm ki, yanınıza gələndə Məsihin^d tam xeyir-duası ilə gələcəyəm.

³⁰ Ey qardaşlar, Rəbbimiz İsa Məsihin xatirinə, Ruhun məhəbbəti naminə sizə yalvarıram, Allaha mənim üçün etdiyiniz dualarda mənimlə birlikdə mübarizə aparın ki, ³¹ Yəhudəyada olan imansızlardan xilas olum və Yerusəlimə olan yardımımı müqəddəslər qəbul etsin. ³² Beləliklə, istəyirəm ki, Allahın iradəsi ilə sevinclə yanınıza gəlib sizinlə könlümü fərəhləndirəm. ³³ Qoy sülh qaynağı olan Allah sizin hamınızla olsun. Amin.

Salamlar və xahişlər

16 ¹ Kenxreyadakı cəmiyyətin xidmətçisi olan bacımız Fibi barədə sizə zəmanət verirəm. ² Onu Rəbdə olduğu üçün müqəddəslərə layiq tərzdə qəbul edin, nə ehtiyacı varsa, siz ona kömək edin. Çünki o, çoxlarına və şəxsən mənə də hamilik edib.

³ Məsih İsadə həmkarlarım olan Priskila və Akilaya salam söyləyin. ⁴ Onlar mənim həyatım üçün öz canlarını təhlükəyə saldılar. Onlara yalnız mən yox, başqa millətlərin bütün cəmiyyətləri də təşəkkür edir. ⁵ Onların evində toplanan cəmiyyətə də salam söyləyin.

Asiya vilayətindən Məsih üçün ilk məhsul olan sevimli qardaşım Epenetə salam çatdırın.

⁶ Sizin üçün xeyli zəhmət çəkmiş Məryəmə salam söyləyin.

⁷ Həvarilər arasında şöhrət qazanmış, məndən əvvəl Məsihdə olmuş soydaşlarım və zindan yoldaşlarım Andronikosa və Yuniyaya salam çatdırın.

⁸ Rəbdə mənə sevimli olan Ampliyata salam söyləyin.

⁹ Məsihdə həmkarımız olan Urbana və mənə sevimli olan Staxisə salam çatdırın.

¹⁰ Məsihdə sədaqəti sübut edilmiş Apellisə salam söyləyin.

Aristobulun ailəsindən olanlara salam çatdırın.

¹¹ Soydaşım Hirodiona salam söyləyin.

Narkisin ailəsindən Rəbdə olanlara salam çatdırın.

¹² Rəbbin xidmətində zəhmət çəkmiş Trifena ilə Trifosaya salam söyləyin.

Rəbbin xidmətində xeyli zəhmət çəkmiş sevimli Persisə salam çatdırın.

¹³ Rəbdə seçmə insan olan Rufusa və mənə də analıq edən anasına salam söyləyin.

^d 15:29 *Məsihin* – bəzi əlyazmalarda *Məsihin Müjdəsinin*. ^e 16:3 Həv. 18:2-3

^f 16:13 Mark 15:21

¹⁴ Asinkritə, Fleqona, Hermesə, Patrobaya, Hermaya və onlarla birlikdə olan bacı-qardaşlara salam çatdırın.

¹⁵ Filoloqa, Yuliyaya, Nereyə və onun bacısına, Olimpaya və onlarla birlikdə olan bütün müqəddəslərə salam söyləyin.

¹⁶ Bir-birinizi müqəddəs öpüşlə salamlayın. Məsihin bütün cəmiyyətləri sizə salam göndərir.

¹⁷ Qardaşlar, sizə yalvarıram ki, öyrəndiyiniz təlimin əleyhinə çıxaraq ayrılıq salan və büdrəməyə səbəb olan adamlara nəzarət edin və onlardan uzaq durun. ¹⁸ Çünki belə adamlar Rəbbimiz Məsihə deyil, öz qarınlarına qulluq edirlər; onlar yağlı və yaltaq nitqləri ilə sadəlvəh adamların ürəklərini tovlayırlar. ¹⁹ Sizin itaətiniz hamıya bəllidir. Buna görə də sizin üçün sevinirəm. Amma istəyirəm ki, yaxşı işlərdə müdrik, pis işlərdə məsum olasınız. ²⁰ Sülh qaynağı olan Allah Şeytanı tezliklə ayaqlarınızın altında əzəcək. Rəbbimiz İsanın lütfü sizə yar olsun!

²¹ ^gHəmkarım Timotey, soydaşlarım Luki, Yason və Sosipater sizə salam göndərir.

²² Bu məktubu yazıya alan mən Terti də Rəbbin ismi ilə sizə salam söyləyirəm.

²³ ^hMəni və bütün cəmiyyəti qonaq saxlayan Qayın sizə salamı var.

Şəhərin xəzinədarı olan Erast və Kvart qardaş da sizə salam göndərir.

²⁴ ⁱ

Allaha əbədi izzət olsun

²⁵ Allah mənim elan etdiyim Müjdəyə və İsa Məsih barədə vəzə görə, əzəldən bəri gizli saxlanmış sirri aydınlaşdıran vəhyə uyğun olaraq, sizi qüvvələndirməyə qadirdir; ²⁶ bu həmin sirdir ki, indi aşkar olmuş və əbədi Allahın əmrinə əsasən peyğəmbərlərin Yazıları vasitəsilə bütün millətlərin iman gətirib itaət etməsi üçün bəyan edilmişdir; ²⁷ o yeganə və müdrik Allaha İsa Məsih vasitəsilə əbədi izzət olsun! Amin.^j

^g 16:21 Həv. 16:1 ^h 16:23 Həv. 19:29; 1Kor. 1:14; 2Tim. 4:20 ⁱ 16:23-24 Göndərir –

bəzi əlyazmalarda göndərir. ²⁴ Rəbbimiz İsa Məsihin lütfü sizin hamınızla olsun. Amin.

(Rom. 16:20; 2Sal. 3:18). ^j 16:25-27 Bəzi əlyazmalarda bu ayələr yoxdur. Bəzilərində isə həmin ayələr 14:24-26 sayılaraq 14-cü fəslin axırında gəlir.

PAULUN KORİNFLİLƏRƏ BİRİNCİ MƏKTUBU

y whenGİRİŞ

Paulun «*Korinflilərə Birinci Məktubu*»nun yazılmasının məqsədi onun Korində əsasını qoyduğu cəmiyyətdə məsihçi həyatı və imanı ilə bağlı problemlərin həll edilməsi idi. Bu dövrdə Korinf Yunanıstanın böyük ümumdünyəvi şəhəri və Romanın Axayya adlanan vilayətinin paytaxtı idi. Korinf İonik və Egey dənizləri arasındakı ensiz bərzəxdə yerləşirdi. Şəhərin coğrafi mövqeyinə görə ticarət yaxşı inkişaf etmiş, burada müxtəlif dirlərin mövcud olmasına görə əxlaqsızlıq geniş yayılmışdı.

Həvari imanlı cəmiyyətindəki fikir ayrılığı, əxlaqsızlıq, cinsi münasibətlər, nikah, vicdan, nizam-intizam, Müqəddəs Ruhun ənamları və dirilmə məsələlərinə dair nöqtəyi-nəzərlərə görə narahat idi. O, məktubunda Müjdənin bütün bu məsələlərə tamamilə cavab verdiyini açıqlayır. Məktubun 13-cü fəslə məhəbbəti Allahın Öz xalqına verdiyi ən gözəl ənamı kimi təqdim edir və bu, ən məşhur fəsildir.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-9 Salamlar və minnətdarlıq
 - 1:10–4:21 Korinf cəmiyyətindəki fikir ayrılığı
 - 5:1–7:40 Əxlaqi məsələlər
 - 8:1–11:1 Məsihçilər və büt-pərəstlər
 - 11:2–14:40 Məsihçi həyatı və ibadət
 - 15:1-58 Məsihin və imanlıların dirilməsi
 - 16:1-4 İanələr haqqında
 - 16:5-24 Son xahişlər və salamlar
-

1 ^{1a} Allahın iradəsi ilə Məsih İsanın həvarisi olmağa çağırılmış mən Pauldan və qardaşımız Sostendən ² Allahın Korinfdə olan imanlılar cəmiyyətinə salam! Siz Məsih İsada təqdis olunmusunuz. Rəbbimiz İsa Məsihin adını hər yerdə çağıran hamı ilə birlikdə müqəddəs olmağa çağırılımsınız. O həm onların, həm də bizim Rəbbimizdir. ³ Atamız Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən sizə lütf və sülh olsun!

Cəmiyyətin sədaqəti

⁴ Allahın Məsih İsada sizə bəxş etdiyi lütfə görə sizin üçün həmişə Allahıma şükür edirəm. ⁵ Çünki siz Məsihdə hər cəhətdən – hər cür sözdə və bilikdə zənginləşmişiniz. ⁶ Buna görə Məsih haqqındakı şəhadətimiz sizdə təsdiqləndi. ⁷ Bu səbəbdən siz Rəbbimiz İsa Məsihin zühurunu gözləyərək ruhani ənamdan heç bir korluq çəkmirsiniz. ⁸ Rəbbimiz İsa Məsih Öz günündə nöqsansız olmanız üçün sizi sonadək qüvvələndirəcək. ⁹ Sizi Oğlu Rəbbimiz İsa Məsihlə şərik olmağa çağıran Allah sadıqdır.

Cəmiyyətdə fikir ayrılığı

¹⁰ Ey qardaşlar, Rəbbimiz İsa Məsih naminə sizə yalvarıram: hamınız həmfikir olun. Qoy aranızda dəstəbazlıq olmasın, eyni düşüncədə və eyni ağılada birləşin. ¹¹ Qardaşlarım, Xloinin evindəkilərdən aranızda münaqişələr olduğunu öyrəndim. ^{12b} Demək istədiyim budur ki, hər biriniz «mən Paulun ardıcılıyam», «mən Apollonun ardıcılıyam», «mən Kefanın^c ardıcılıyam» və yaxud «mən Məsihin ardıcılıyam» deyir. ¹³ Məgər Məsih bölünmüşdü? Məgər sizə görə çarmıxa çəkilən Paul idi? Məgər siz Paulun adı ilə vəftiz edildiniz? ^{14d} Mən Krisp və Qaydan başqa sizlərdən heç kimi vəftiz etmədiyimə görə Allaha şükür edirəm. ¹⁵ Belə etdim ki, heç kim mənim adımla vəftiz edildiyini deməsin. ^{16e} Yeri gəlmişkən, mən bir də Stefananın evindəkiləri vəftiz etdim. Bundan başqa kimisə vəftiz etdiyimi xatırlamıram.

Məsih Allahın qüdrəti və müdrikliyidir

¹⁷ Axı Məsih məni vəftiz etməyə deyil, Müjdəni yaymağa göndərdi. Məsihin çarmıxı boşa çıxmasın deyə Müjdəni müdrik sözlərlə yaymıram. ¹⁸ Çünki çarmıx barəsindəki kəlam məhv yolunda olanlar üçün ağılsızlıq, xilas yolunda olan bizlər üçünsə Allahın qüdrətidir. ^{19f} Necə ki yazılıb:
«Müdriklərin müdrikliyini məhv edəcəyəm,
Aqillərin aqlını yox edəcəyəm».

^a 1:1-3 Həv. 18:1 ^b 1:12 Həv. 18:24 ^c 1:12 Kefa – yəni Peter. Bax: Yəhya 1:42.

^d 1:14 Həv. 18:8; 19:29; Rom. 16:23 ^e 1:16 1Kor. 16:15-16 ^f 1:19 Yeş. 29:14

20⁸Hanı müdrik? Hanı alim? Hanı bu dövrün mahir mübahisəçisi? Məgər Allah dünyanın müdrikliyinin ağılsızlıq olduğunu nümayiş etdirmədi? 21 Allahın müdrikliyində dünya öz müdrikliyi ilə Allahı tanımadığı üçün Allah iman edənləri ağılsız sayılan vəz vasitəsilə xilas etməyə razı oldu. 22 Çünki Yəhudilər möcüzəli əlamətlər istəyir, Yunanlar müdriklik axtarırlar. 23 Birsə çarmıxa çəkilmiş Məsihi vəz edirik. Bu, Yəhudilər üçün büdrəmə daşı, başqa millətlər üçün isə ağılsızlıq sayılır. 24 Amma çağırılan həm Yəhudilər, həm də Yunanlar üçün Məsih Allahın qüdrəti və Allahın müdrikliyidir. 25 Çünki Allahın «ağılsızlığı» insan müdrikliyindən daha üstündür, Allahın «zəifliyi» insan gücündən daha güclüdür.

26 Qardaşlar, aldığınız çağırış barəsində düşünün. Bir çoxunuz bəşəri nöqtəyi-nəzərdən müdrik, nüfuzlu və yaxud əsilzadə deyildiniz. 27 Allah isə müdrikləri utandırmaq üçün dünyanın ağılsız saydığı, güclüləri utandırmaq üçün dünyanın zəif saydığı, 28 dünyanın dəyərli sayılanlarını heç etmək üçün dünyanın xor baxdığı, əsilsiz və dəyərsiz sayılan kəsləri də seçdi ki, 29 Allahın qarşısında heç bir insan öyünməsin. 30 Amma siz Allahın sayəsində Məsih İsadasınız. O bizim üçün ilahi müdriklik, salehlik, müqəddəslik və satın alınma oldu. 31⁴Buna görə yazıldığı kimi «öyünən Rəbdə öyünsün».

2 1 Ey qardaşlar, mən Allah barəsində sirli həqiqətiⁱ elan etmək üçün sizə gələndə yüksək natiqlik və müdrikliklə gəlmədim. 2 Çünki mən aranızda olanda İsa Məsihdən, yəni çarmıxa çəkilmiş Şəxsdən başqa heç bir şey bilməməyi qərara aldım. 3^jYanınıza zəiflik, qorxu və böyük lərzə içində gəldim. 4 Mənim sözüm də, vəzim də müdrikliyin inandırıcı sözlərindən deyil, Ruhun qüdrətini göstərməsindən asılı idi. 5 Belə ki imanınız insan müdrikliyinə yox, Allahın qüdrətinə əsaslandı.

Allahın müdrikliyi

6 Yetkin insanlar arasında isə biz müdrikliyi öyrədirik. Amma bu müdriklik nə indiki dövrün, nə də bu dövrün fani hökmdarlarının müdrikliyi deyil. 7 Biz Allahdan gələn sirli müdrikliyi öyrədirik. Allah bu müdrikliyi bizim izzətimiz üçün zaman başlamazdan əvvəl müəyyən etdi və gizli saxladı. 8 Bu dövrün hökmdarlarından heç biri onu anlamadı. Çünki anlasaydılar, izzətli Rəbbi çarmıxa çəkməzdilər. 9^kAmma necə ki yazılmışdı:
«Allahın Onu sevənlər üçün hazırladıqlarını
Nə göz görüb, nə qulaq eşidib,
Nə də insan ürəyi dərk edib».

10 Bizə isə Allah bunları Öz Ruhu ilə açdı. Çünki Ruh hər bir şeyi, Allahın dərin düşüncələrini belə, araşdırır. 11 Axı insanın düşüncələrini insanın

8 1:20 Əyy. 12:17; Yeş. 19:12; 33:18; 44:24-28 ^h 1:31 Yer. 9:23-24 ⁱ 2:1 *Sirli həqiqəti* – bəzi əlyazmalarda *şəhadəti*. ^j 2:3 Həv. 18:9 ^k 2:9 Yeş. 64:4

daxilində olan ruhdan savayı kim bilər? Eləcə də Allahın düşüncələrini Onun Ruhundan savayı heç kim bilməz. ¹² Allahın bizə verdiyi ənamları dərk edə bilməyimiz üçün biz bu dünyanın ruhunu yox, Allahdan olan Ruh qəbul etdik. ¹³ Bunları insani müdriqliyin öyrətdiyi deyil, Ruhun öyrətdiyi sözlərlə bildiririk. Ruhani anlayışları ruhani sözlərlə ifadə edirik. ¹⁴ Təbiətə yaşayan adam Allahın Ruhuna aid olan şeyləri qəbul etmir, çünki bunları ağılsızlıq sayır. Bunları başa düşə bilmir, çünki bunlar ruhani nöqtəyi-nəzərdən araşdırılır. ¹⁵ Ruhani adam isə hər şeyi araşdıra bilər. Fəqət onun daxilini heç kim araşdıra bilməz. ¹⁶ Axı «Rəbbin aqlını kim dərk etdi? Ona kim məsləhətçi oldu?» Amma biz Məsihin aqlına maliklik.

Həvarilər yalnız Allahın xidmətçiləridir

3 ¹ Ey qardaşlar, mən sizinlə ruhani insanlar kimi deyil, cismani təbiətə görə yaşayan, Məsihdə körpə olan insanlar kimi danışa bildim. ² Mən sizi bərk yeməklərlə deyil, südlə qidalandırdım. Çünki bərk yeməklərə hazır deyildiniz, indi də hazır deyilsiniz. ³ Çünki siz hələ də cismanisiniz. Əgər aranızda qısqanclıq və münaqişə^a varsa, onda siz cismani deyilsinizmi? Adi insanlar kimi həyat sürmürsünüzmü? ⁴ Əgər biriniz «mən Paulun ardıcılıyam», başqası isə «mən Apollonun ardıcılıyam» deyirsə, siz adi insanlar^p deyilsinizmi?

⁵ Apollo kimdir, Paul kimdir? Rəbb hər birimizə təyin etdiyi kimi yalnız iman etməyinizə vasitəçi olan xidmətçiyik. ⁶ Mən əkdim, Apollo suladı, amma Allah böyütdü. ⁷ Buna görə də mühüm olan əkən ya da sulayan deyil, əkiləni böyüdən Allahdır. ⁸ Əkənlə sulayanın isə dəyəri eynidir. Hər biri öz zəhmətinə görə mükafat alacaq. ⁹ Çünki biz Allahın əməkdaşlarıyıq. Sizsə Allahın zəmisini, Allahın tikilisisiniz.

¹⁰ Allahın mənə verdiyi lütfə görə bir mahir bənnə kimi bünövrəni qoydum, başqası isə onun üzərində inşa edir. Amma hər kəs necə inşa etdiyinə diqqət yetirsin. ¹¹ Çünki heç kim qoyulan bünövrədən, yəni İsa Məsihdən başqa bir təməl qoya bilməz. ¹² Bu bünövrənin üstündə qızıldan, gümüşdən, qiymətli daşlardan, taxtadan, samandan, küləşdən kim nə isə inşa edərsə, ¹³ onun əməli bəlli olacaq və qiyamət günü^r onu ortaya çıxaracaq, çünki odla aşkar olunacaq. Od da hər birinin əməlinin keyfiyyətini sınaqdan keçirəcək. ¹⁴ Kimin inşa etdiyi əməl tab gətirsə, mükafat alacaq. ¹⁵ Kimin əməli yanıb yox olsa, o zərər çəkəcək. Özü isə xilas olacaq, amma sanki od içindən keçəcək. ¹⁶ Məgər bilmirsiniz ki,

¹ 2:16 Yeş. 40:13 ^m 3:2 İbr. 5:12-13 ⁿ 3:3 Qısqanclıq və münaqişə – bəzi əlyazmalarda qısqanclıq, münaqişə və fikir ayrılığı. ^j 3:4 1Kor. 1:12 ^p 3:4 Adi insanlar – bəzi əlyazmalarda cismani. ^q 3:6 Həv. 18:4-11,24-28 ^r 3:13 Qiyamət günü – hərfi tərcümədə gün. ^s 3:16 1Kor. 6:19; 2Kor. 6:16

siz Allahın məbədisiniz və Allahın Ruhu sizdə yaşayır? ¹⁷Kim Allahın məbədinə ziyan vursa, Allah da ona ziyan vuracaq. Çünki Allahın məbədi müqəddəsdir və bu məbəd sizsiniz.

¹⁸Qoy heç kim özünü aldatmasın. Sizlərdən biri bu dövrdə özünü müdrik sayırsa, müdrik olmaq üçün ağılsız olsun. ¹⁹Çünki bu dünyanın müdrikliyi Allah qarşısında ağılsızlıqdır. Necə ki yazılıb: «O, müdrikləri hiylə qurarkən yaxalayır». ²⁰Yenə də yazılıb: «Rəbb müdriklərin düşüncələrini, bunların boş olduğunu bilər». ²¹Eləcə qoy heç kim insanlarla öyünməsin, çünki hər şey sizindir. ²²İstər Paul, istər Apollo, istər Kefa olsun, dünya, həyat, ölüm, indiki və gələcək zaman – hər şey sizindir. ²³Sizsə Məsihsiniz, Məsih də Allahındır.

Həvarilərin xidməti

4 ¹Beləcə insanlar bizi Məsihin xidmətçiləri və Allahın sirli niyyətini yerinə yetirən idarəçiləri saysın. ²İdarəçilərdənsə tələb olunur ki, etibara layiq olsunlar. ³Siz yaxud insan məhkəməsi mənim işlərimi təhlil edirsə, bu mənim üçün çox az əhəmiyyət kəsb edir; hətta mən öz işlərimi təhlil etmərəm. ⁴Heç bir şeyə görə vicdan əzabı çəkməsəm də, beləcə özümə haqq qazandırmıram. Çünki mənim işlərimi təhlil edən Rəbdir. ⁵Buna görə də münasib vaxtdan əvvəl, yəni Rəbb gəlməyəndək heç bir işi mühakimə etməyin. O gəlib qaranlıqda gizlənən şeylərə işıq salacaq və insan ürəklərinin niyyətlərini aşkara çıxaracaq. Onda hər kəs Allahdan ona düşən tərfi alacaq.

⁶Ey qardaşlar, bizdən nümunə alaraq «yazılanlardan kənara çıxmayın» məsələnin mənasını öyrənəsiniz deyə bunları özümə və Apolloya tətbiq etdim ki, heç kim başqasının qarşısında lovğalanıb o birisinə xor baxmasın. ⁷Axı sən kim başqalarından fərqləndirir? Nəyin var ki onu əldə etməmişən? Əgər əldə etmişənsə, nə üçün əldə etməmiş kimi öyünürsən? ⁸Siz daha doymusunuz! Siz artıq varlanmısınız! Siz bizsiz padşah olmusunuz! Kaş ki siz, doğrudan, padşah olaydınız ki, biz də sizinlə bərabər padşahlıq edəydik! ⁹Çünki mənə elə gəlir ki, Allah biz həvariləri ölümə məhkum olunanlar kimi ən sonda nümayiş etdirdi. Biz də həm dünya, həm mələklər, həm də insanlar üçün bir tamaşa olduq. ¹⁰Biz Məsih naminə ağılsızıq, sizsə Məsihdə ağıllısınız! Biz zəiflik, siz güclüsünüz! Siz şərəfli adamsınız, bizsə hörmətsiz! ¹¹Bu vaxtadək biz ac-susuz və cındır içindəyik. Biz döyülürük, qalmağa yerimiz də yoxdur. ¹²Öz əllərimizlə işləyib zəhmət çəkirik. Bizə böhtan atanda xeyir-dua veririk, təqib olunanda dözüürük, ¹³təhqir olunanda mülayim cavab veririk. Biz bu anadək dünyanın zibili, hamının tullantısı kimi olmuşuq.

¹⁴Bunları sizi utandırmaq üçün yox, sevimli övladlarım kimi sizə öyüd-nəsihət vermək üçün yazıram. ¹⁵Çünki sizin Məsih yolunda minlərlə

mürəbbiniz olsa belə, atalarınız azdır; mən Müjdə vasitəsilə Məsih İsada olan atanız oldum. ¹⁶W Buna görə sizə yalvarıram, məndən nümunə götürün. ¹⁷Bu səbəbə görə Rəbdə mənə sadıq və sevimli olan oğlum Timoteyi sizin yanınıza göndərdim. O sizə hər yerdə, hər bir imanlılar cəmiyyətində öyrətdiyim kimi Məsih İsada getdiyim yolları xatırladacaq. ¹⁸Sizdən bəziləri elə bilir ki, mən yanınıza gəlməyəcəyəm və buna görə də lovğa-lovğa danışırlar. ¹⁹Amma Rəbb istəsə, mən bu yaxında yanınıza gələcəyəm. O vaxt bu lovğaların sözlərini yox, gücünü yoxlayacağam. ²⁰Çünki Allahın Padşahlığı sözdən deyil, gücdən ibarətdir. ²¹Siz nə istəyirsiniz? Yanınıza dəyənəklə, yoxsa məhəbbət və həlimlik ruhu ilə gəlirəm?

İmanlılar arasındakı əxlaqsızlıq

5 ¹X Danışır ki, aranızda cinsi əxlaqsızlıq baş verir: sizdən bir nəfər ögey anası ilə yaşayır. Belə cinsi əxlaqsızlığa hətta bütperəstlər arasında da rast gəlmək mümkün deyil! ²Siz hələ lovğa-lovğa danışırsınız! Bunun əvəzinə yas tutmalı idiniz. Belə əməlin sahibi aranızdan qovulmalıdır. ³Mənsə cismən uzaqda olub ruhən aranızdayam və bu adam barəsində sanki aranızda olduğum üçün artıq hökm çıxarmışam: ⁴siz Rəbbimiz İsanın adı ilə toplaşanda, mən də ruhən və Rəbbimiz İsanın qüdrəti ilə aranızda olanda, ⁵həmin adamı Şeytana təslim edin ki, cismani təbiəti yox olsun, ruhu isə Rəbbin günündə xilas olsun. ⁶Sizin öyünməyiniz yaxşı deyil. Məgər bilmirsiniz ki, azacıq maya bütün xəmiri acıdır? ⁷ZƏslində mayasız olduğunuz kimi köhnə mayadan təmizlənin ki, təzə xəmir olasınız. Çünki bizim Pasxa quzumuz olan Məsih qurban^a verildi. ⁸Buna görə köhnə maya ilə, kin və pislik mayası ilə yox, amma səmimiyyətin və həqiqətin mayasız çörəyi ilə bayram edək.

⁹Mən əvvəlki məktubumda sizə əxlaqsızlıq edənlərlə ünsiyyətdə olmamağı yazmışdım. ¹⁰Amma mən demək istəmədim ki, bu dünyanın əxlaqsızları, tamahkarları, soyğunçu və yaxud bütperəstləri ilə ünsiyyətdə olmayın. Belə olsaydı, siz bu dünyanı tərk etməyə məcbur olardınız! ¹¹Əslində mən sizə yazmışdım ki, siz özünü bacı-qardaş adlandırır, lakin əxlaqsızlıq, tamahkarlıq, bütperəstlik, böhtançılıq, əyyaşlıq və yaxud soyğunçuluq edənlə ünsiyyətdə olmayın. Belələri ilə bir yerdə çörək belə, yeməyin. ¹²Çünki cəmiyyətdən kənardakıları mühakimə etməyə mənim nə ixtiyarım var? Məgər sizin mühakimə etməli olduğunuz cəmiyyətdəkilər deyilmi? ¹³Cəmiyyətdən

w 4:16 1Kor. 11:1; Fil. 3:17 x 5:1 Lev. 18:8; 20:11; Qanun. 22:30; 27:20 y 5:6 Qal. 5:9

z 5:7 Çıx. 12:5 a 5:7 Qurban – bəzi əlyazmalarda bizdən ötrü qurban. b 5:8 Çıx. 13:7;

Qanun. 16:3 c 5:13 Qanun. 13:5; 17:7

kənardakıları Allah mühakimə edəcək. Siz isə öz aranızdan pis adamı atın.

Məhkəmələr barəsində

6 ¹Sizlərdən birinin başqası ilə iddiası varsa, müqəddəslərin qarşısında yox, haqsızların qarşısında mühakimə olunmağa cəsarəti çatarmı? ²Dünyanı müqəddəslərin mühakimə edəcəyini bilmirsinizmi? Madam ki dünyanı mühakimə edəcəksiniz, belə xırda işləri mühakimə etməyə ixtiyarınız çatmırmı? ³Mələkləri bizim mühakimə edəcəyimizi bilmirsinizmi? Bəs gündəlik həyata aid işlər harada qaldı? ⁴Əgər elədirsə, gündəlik həyatda məhkəməyə veriləcək işləriniz varsa, imanlılar cəmiyyətində saymadığınız adamlarımı hakim seçirsiniz? ⁵Mən bunu sizi utandırmaq üçün deyirəm. Yəni öz bacı-qardaşlarınız arasında hakim olmaq üçün sizlərdən bir nəfər müdrik adam tapılmadı? ⁶Amma qardaş qardaşla məhkəməyə gedir, üstəlik imansızlar qarşısında! ⁷Əslində bir-birinizi məhkəməyə çəkməyiniz sizin üçün artıq tam məğlubiyətdir. Əvəzində haqsızlığa qatlaşmaq daha yaxşı deyilmi? Aldanıb, dözmək daha yaxşı deyilmi? ⁸Amma siz özünüz haqsızlıq edib başqalarını aldadırsınız. Üstəlik bunu bacı-qardaşlarınıza edirsiniz.

⁹Məgər bilmirsiniz ki, haqsızlıq edənlər Allahın Padşahlığını irs olaraq almayacaq? Aldanmayın, çünki əxlaqsızlar, bütpərəstlər, zinakarlar, fahişə kişilər, kişibaz kişilər, ¹⁰oğrular, tamahkarlar, əyyaşlar, böhtançılar, soyğunçular Allahın Padşahlığını irs olaraq almayacaq. ¹¹Sizlərdən bəzisi belə idi. Amma Rəbb İsa Məsihin adı ilə və Allahımızın Ruhu ilə yuyulub təmizləndiniz, təqdis olundunuz və saleh sayıldınız.

Siz Məsihin üzvlərisiniz

¹²^d«Mənim üçün hər şeyə icazə var» deyirsiniz, lakin hər şey xeyir vermir. Mən də «hər şeyə icazə var» deyə bilərəm, amma özümü heç bir şeyə tabe etməyəcəyəm. ¹³«Yemək qarın üçün, qarın da yemək üçündür» deyirsiniz, amma Allah həm qarını, həm də yeməyi yox edəcək. İnsan bədəni də əxlaqsızlıq üçün deyil, Rəbb üçündür. Rəbb də bədən üçündür. ¹⁴Rəbbi dirildən Allah Öz qüdrəti ilə bizi də dirildəcək. ¹⁵Bilmirsiniz ki, bədənləriniz Məsihin üzvləridir? İndi Məsihin üzvlərini götürüb bir fahişənin üzvləri edimmi? Əsla! ¹⁶Bilmirsiniz ki, fahişə ilə birləşən onunla bir bədən olur? Çünki deyilmişdir: «İkisi bir bədən olacaq». ¹⁷Rəblə birləşənsə Rəblə ruhən bir olur. ¹⁸Cinsi əxlaqsızlıqdan uzaqlaşın. İnsanın etdiyi bütün digər günahlar bədənədən kənardadır, amma əxlaqsızlıq edən öz bədəninə qarşı günah edir. ¹⁹^fMəgər bilmirsiniz ki, bədəniniz Allahdan aldığınızı, sizdə yaşayan Müqəddəs Rухun məbədidir?

^d 6:12 1Kor. 10:23 ^e 6:16 Yar. 2:24 ^f 6:19 1Kor. 3:16; 2Kor. 6:16

Siz özünüzə məxsus deyilsiniz, ²⁰çox baha qiymətə satın alınmışınız. Beləliklə, bədəninizlə^g Allaha izzət gətirin.

Nikah qaydaları

7 ¹İndi isə «kişi qadına toxunmasa yaxşıdır» yazdığınıza gəlincə, ²əxlaqsızlığın qabağını almaq üçün hər kişinin öz arvadı, hər qadının da öz əri olsun. ³Ər arvadına aid, arvad da ərinə aid olan nikah borcunu yerinə yetirsin. ⁴Arvadın bədənini özünün yox, ərinin ixtiyarındadır. Eləcə də kişinin bədənini özünün yox, arvadının ixtiyarındadır. ⁵Müvəqqəti olaraq razılıqla, dua^h üçün vaxt ayırmaqdan savayı bir-birinizi ər-arvadlıq təminatından məhrum etməyin. Bundan sonra yenə də bir yerdə olun ki, nəfsinizə hakim olmadığınıza görə Şeytan sizi sınağa çəkməsin. ⁶Bunları əmr kimi yox, güzəşt kimi deyirəm. ⁷Çünki bütün insanların mənim kimi olmasını istərdim. Amma hər bir insanın Allahdan aldığı öz ənamı var – birininki belədir, digərininki başqa cürdür.

⁸Evli olmayanlara və dul qadınlara isə bunu deyirəm: mənim kimi qalsalar, onlar üçün yaxşı olar. ⁹Əgər özlərini saxlaya bilmirlərsə, qoy ailə qursunlar. Çünki ehtirasdan yanmaqdaysa ailə qurmaq daha yaxşıdır.

¹⁰ⁱEvli olanlara isə mən əmr edirəm, daha düzgün desəm, Rəbb əmr edir: qadın ərindən ayrılmasın. ¹¹Ayrılırsa, ərsiz qalmalıdır yaxud əri ilə bərləşməlidir. Ər də arvadını boşamasın.

¹²Başqalarına isə Rəbb yox, mən deyirəm ki, əgər bir qardaşın iman etməyən arvadı var və arvad onunla yaşamağa razıdırsa, əri onu boşamasın. ¹³Bir arvadın iman etməyən əri varsa və əri onunla yaşamağa razıdırsa, qoy arvadı ondan boşanmasın. ¹⁴Çünki iman etməmiş ər arvadı vasitəsilə təqdis olunur və iman etməmiş arvad imanlı əri vasitəsilə təqdis olunur. Əks halda uşaqlarınız natəmiz olardı, indi isə onlar müqəddəsdir. ¹⁵İman etməyən ayrılırsa, qoy ayrılınsın. Qardaş ya da bacı belə hallarda məcburiyyət qarşısında deyil. Allah sizi sülhdə yaşamağa çağırır. ¹⁶Ey qadın, ərini xilas edib-etməyəcəyini haradan bilirsən? Yaxud sən, ey ər, arvadını xilas edib-etməyəcəyini haradan bilirsən?

Rəbbin çağırışına uyğunluq

¹⁷Amma hər kəs Allahın ona təyin etdiyi kimi Rəbbin çağırışına uyğun həyat sürsün. Bunu bütün cəmiyyətlərə əmr edirəm. ¹⁸Əgər bir nəfər sünnətli olaraq çağırış aldısı, sünnət olunmanı aradan qaldırməsın.

^g 6:20 *Bədəninizlə* – bəzi əlyazmalarda *Allaha məxsus olan bədəniniz və ruhunuzla*.

^h 7:5 *Dua* – bəzi əlyazmalarda *oruc və dua*. ⁱ 7:10-11 Mat. 5:32; 19:9; Mark 10:11-12; Luka 16:18

Digəri isə sünnətsiz olaraq çağırış aldısı, qoy sünnət olunmasın. ¹⁹Sünnətlilik də, sünnətsizlik də əhəmiyyət kəsb etmir, əhəmiyyət kəsb edən isə Allahın əmrlərini yerinə yetirməkdir. ²⁰Qoy hər kəs çağırış aldığı vaxt nə vəziyyətdə idisə, elə də qalsın. ²¹Çağırış alanda qul idinsə, fikir eləmə. Amma əgər azad olmağa imkanın varsa, bu fürsəti əldən vermə. ²²Çünki Rəbdə çağırış alan vaxt qul artıq Rəbbin azad insanıdır. Eləcə də çağırış alan vaxt azad insan Məsihin quludur. ²³Siz çox baha qiymətə satın alınmışınız, insanlara qul olmayın! ²⁴Ey qardaşlar, hər kəs çağırış alanda nə vəziyyətdə idisə, eləcə Allahla birlikdə qalsın.

Subay olmağın faydası

²⁵İndi isə qızlara gəlincə, bu barədə Rəbdən əmr almamışam. Amma etibara layiq olmaq üçün Rəbbin mərhəmətinə nail olmuş bir insan kimi öz fikirlərimi deyirəm. ²⁶Məncə, indi yaranmış çətin vəziyyətə görə insanın olduğu kimi qalması yaxşıdır. ²⁷Arvadınla nikahla bağlısansa, ondan azad olmağını arzu etmə. Arvadın yoxdursa, özünə arvad axtarma. ²⁸Amma evlənməyin günah deyil. Qızın da ərə getməsi günah deyil. Amma belə adamlar bu həyatda əziyyət çəkəcəklər. Mən sizi bundan qorumaq istəyirəm. ²⁹Qardaşlar, bunu demək istəyirəm: vaxta az qalıb. Bundan sonra arvadı olanlar olmayanlar kimi, ³⁰yas tutanlar tutmayanlar kimi, sevinənlər sevinməyənlər kimi, mal alanlar malı olmayanlar kimi, ³¹bu dünyanın işlərindən faydalananlar bu işlərdən uzaq olanlar kimi olsunlar. Çünki bu dünyanın indiki vəziyyəti keçib-gedir.

³²Sizin qayğısız olmanızı istəyirəm. Subay kişi Rəbbi necə razı salmaq barəsində düşünüb Rəbbin işlərinin qayğısına qalır. ³³Evli isə arvadını razı salmaqdan ötrü dünyəvi işlərin qayğısına qalır ³⁴və diqqəti yayır. Ərsiz qadın yaxud qız da Rəbbin işlərinin qayğısına qalır ki, həm bədəndə, həm də ruhən müqəddəs olsun. Ərli qadın isə ərini razı salmaqdan ötrü dünyəvi işlərin qayğısına qalır. ³⁵Bunu azadlığınızı məhdudlaşdırmaq üçün yox, yalnız sizin xeyrinizə deyirəm ki, ədəblə davranıb fikirlərinizi dağıtmadan özünü Rəbbə həsr edəsiniz.

³⁶Əgər bir nəfər nişanlandığı qızla düzgün davranmadığını düşünürsə, yaşı çatıb və evlənmək lazım gəlsə, qoy o adam istədiyini etsin. O, günah etmir. Qoy onlar evlənsin. ³⁷Amma kim ürəyində qəti niyyət tutub, könüllü surətdə, öz nəfsinə hakim olaraq nişanlandığı qızla evlənməmək qərarına gəlsə, o adam da yaxşı edir. ³⁸Buna görə də nişanlısı ilə evlənen yaxşı edir, evlənməyənsə daha yaxşı edir.

³⁹Arvad əri sağ ikən ona^j bağlı qalır. Əgər əri vəfat etsə, arvad azaddır və kimə istəsə, ərə gedə bilər. Lakin o kişi Rəbdə olmalıdır. ⁴⁰Amma

^j 7:39 *Ona* – bəzi əlyazmalarda *qanuna görə ona*.

fikrimcə, dul qadın olduğu kimi qalsa, daha xoşbəxt olar. Zənnimcə, məndə də Allahın Ruhu var.

Bütlərə təqdim olunan qurban əti

8 ¹Bütlərə təqdim olunan qurbanlara gəlincə, bizə məlumdur ki, bu barədə «hamımızın biliyi var». Bilik insanın lovğalanmağına səbəb olur, məhəbbət isə onu ruhən inkişaf etdirir. ²Kim fikirləşir ki, bir şey bilir, o hələ lazım olduğu kimi heç nə bilmir. ³Amma kim Allahı sevirsə, Allah onun haqqında hər şeyi bilir.

⁴Beləliklə, bütlərə təqdim olunan qurban ətinin yeyilməsi barəsində bilirik ki, «büt dünyada heç nədir» və «bir olan Allahdan başqası yoxdur». ⁵Yerdə və yaxud göydə «allahlar» adlandırılanlar varsa, hətta çoxlu «allahlar» və «sahiblər» varsa, ⁶bizim üçünsə bir Allah – Ata var. Hər şey Ondən gəlir, biz də Onun üçün yaşayırıq. Həmçinin bizim bir Sahibimiz var, O da Rəbb İsa Məsihdir. Hər şey Onun vasitəsilə yaranır, biz də Onun vasitəsilə yaşayırıq.

⁷Amma bunu hamı bilmir. Hələ bütpərəst adətlərinə uymuş bəziləri yedikləri ətin bütlərə təqdim olunan qurban əti olduğunu düşündür və onlar zəif olduqlarından vicdanları ləkələnir. ⁸Yemək bizi Allahın hüsuruna gətirmir. Biz yeməyəndə heç nə itirmirik, yeyəndə də heç nə əldə etmirik. ⁹Amma diqqətli olun ki, sizin seçim ixtiyarınız zəif olanların büdrəməsinə səbəb olmasın. ¹⁰Əgər vicdan məsuliyəti zəif olan şəxs görsə ki, bilik sahibi olan sən büt evində süfrəyə oturmusan, bütlərə təqdim olunan qurbanın ətinə yeməyə cürət etməzmi? ¹¹Bunun nəticəsində bu zəif adam – uğrunda Məsihin öldüyü bu bacı ya qardaş sənənin biliyinin ucbatından həlak olacaq. ¹²Beləliklə, zəif olan bacı-qardaşlarınıza qarşı günah edib vicdanlarını yaralayanda siz Məsihə qarşı günah edirsiniz. ¹³Odur ki, əgər yemək qardaşımı büdrədirsə, mən heç vaxt ət yeməyəcəyəm ki, qardaşım büdrəməsin.

Həvarinin haqqı və borcu

9 ¹Mən azad deyiləmmi? Həvari deyiləmmi? Rəbbimiz İsanı görməmişəmmi? Siz Rəbdə etdiyim əməlin səmərəsi deyilsinizmi? ²Əgər başqaları üçün həvari deyiləmsə, heç olmasa sizin üçün həvariyəm. Çünki Rəbdə siz mənim həvariliyimin möhürsünüz.

³Mən işlərimi təhlil edənlərə qarşı belə müdafiə olunuram: ⁴məgər bizim yeyib-icməyə ixtiyarımız yoxdur? ⁵Məgər digər həvarilər, Rəbbin qardaşları və Kefa kimi yanımızda imanlı arvadımızı gəzdirməyə ixtiyarımız yoxdur? ⁶İşləməyib dolanmaq üçün yalnız mənim və Barnabanın ixtiyarı yoxdur? ⁷Kim öz hesabı ilə əsgərlik çəkər? Kim üzüm bağı salıb barından yeməz? Kim sürünü otarib südündən içməz? ⁸Məgər mən ancaq insanların düşündüyü kimi danışırım? Qanun eyni şeylər

demirmi? ^{9k}Çünkü Musanın Qanununda yazılıb: «Xırman çəkən öküzün ağzını bağlama». Allah öküzlərinmi qayğısına qalır, ¹⁰yoxsa bu sözlər tamamilə bizə aid deyil? Əlbəttə, bu bizim üçün yazılmışdır, çünki cütçü ümidlə şumlamalı, xırmançı da məhsula ortaq olmaq ümidi ilə taxılı döyməlidir. ^{11l}Əgər biz aranızda ruhani toxumlar əkdiksə, sizdən maddi bir məhsul yığsaq, çoxdurmu? ¹²Əgər başqalarının sizdən bunu istəməyə ixtiyarı varsa, bizim buna daha çox ixtiyarımız yoxdurmu?

Bizsə bu ixtiyardan istifadə etməmişik. Bunun əvəzinə Məsihin Müjdəsinin yayılmasına mane olmamaq üçün hər şeyə dözüürük. ^{13m}Məgər bilmirsiniz ki, məbəddə iş görənlər məbədə gətirilən təqdimlərdən qidalanırlar və qurbangahın xidmətçiləri qurbangahdan öz paylarını götürürlər? ¹⁴ⁿBeləcə də Rəbb Müjdəni elan edənlərə Müjdədən dolanmağı əmr etmişdir. ¹⁵Amma mən bu hüquqların heç birindən istifadə etməmişəm. Bunları yazmıram ki, mənə də belə edəsiniz. Fəxr etməyim üçün bu əsası heç kim boş çıxarmaz! Belə olmaqdan, ölməyim daha yaxşıdır. ¹⁶Müjdəni yaymaqsa fəxr etməyim üçün əsas deyil. Çünki bu mənim mühüm borcumdur, əgər Müjdəni yaymıramsa, vay halıma! ¹⁷Əgər bunu könüllü olaraq edirəmsə, mükafatım var. Yox, əgər bunu könüllü etmirəmsə, mənə tapşırılan vəzifəmi yerinə yetirirəm. ¹⁸Bəs onda mükafatım nədir? Mükafatım budur ki, Müjdəni^j yayaraq müftə vəz edirəm və Müjdəni yaymaqdan gələn ixtiyarımdan tam istifadə etmirəm.

¹⁹Mən azadam və heç kəsə məxsus deyiləm, amma mümkün qədər çox insan əldə etmək üçün özümü hamıya qul etdim. ²⁰Yəhudiləri əldə etmək üçün Yəhudilərlə Yəhudi kimi davrandım. Mən Qanun altında olmasam da, Qanun altında olanları əldə etmək üçün Qanun altında olanlarla Qanun altında olan kimi davrandım. ²¹Özüm Allahın qanunundan kənar deyil, Məsihin qanununa tabeyəmsə də, Qanundan kənar olanları əldə etmək üçün onlarla Qanundan kənar olan kimi davrandım. ²²Zəifləri əldə etmək üçün onlarla zəif kimi davrandım. Hər hansı bir yolla bəzilərini xilas etmək naminə hər kəs üçün hər şey oldum. ²³Bunun hamısını Müjdə uğrunda, onun bərəkətinə şərək olum deyər edirəm.

²⁴Qaçışda yarışanların hamısının qaçdığını, amma təkə bir nəfərin mükafat aldığını bilmirsinizmi? Elə qaçın ki, mükafatı qazanasınız. ²⁵Yarışda iştirak edən hər kəs hər cəhətdən öz nəfsinə hakimdir. Onlar bunu solub gedən dəfnə çələngi almaq üçün edər, biz isə solmaz tac almaq üçün çalışırıq. ²⁶Beləliklə, mən də məqsədsiz qaçmıram. Havanı vuran adam kimi yumruq atmıram. ²⁷Lakin bədənimə məcburən özümə qul edirəm ki, başqalarına vəz edəndən sonra mükafatımdan məhrum olmayım.

^k 9:9-10 Qanun. 25:4; 1Tim. 5:18 ^l 9:11 Rom. 15:27 ^m 9:13 Qanun. 18:1

ⁿ 9:14 Mat. 10:10; Luka 10:7 ^j 9:18 Müjdəni – bəzi əlyazmalarda *Məsih barəsində Müjdəni*.

İsrail tarixindən ibrət dərsləri

10 ^{1p}Qardaşlar, bixəbər olmağınızı istəmirəm ki, ata-babalarımızın hamısı bulud altında qorundu, hamısı da dənizdən keçdi. ²Hamısı Musanın ardınca getmək üçün buludda və dənizdə vəftiz edildi. ^{3q}Hamısı eyni ruhani qida yedi ^{4r}və eyni ruhani içki içdi. Çünki onlar ardlarınca gələn ruhani Qayadan içirdi. O Qaya da Məsih idi. ^{5s}Amma Allah onların çoxundan razı qalmadı və cəsədləri çölə sərilirdi. ⁶Bu hadisələr bizim üçün ibrət olsun deyə baş verdi ki, biz onlar kimi pisliyə meyl göstərməyək. ^{7u}Onlardan bəzisi kimi bütperəst olmayın. Onlar barədə belə yazılıb: «Xalq oturub yeyib-içdi, sonra isə qalxıb oynadı». ^{8v}Onlardan bəzisi kimi cinsi əxlaqsızlıq etməyək. Bir gündə onlardan iyirmi üç min nəfər öldü. ^{9w}Məsihi^x sınamayaq: onlardan bəziləri belə etdi və ilanlar onları öldürdü. ^{10y}Deyinməyin, çünki onlardan da bəziləri deyindi və məhvedici mələk onları öldürdü. ¹¹Bu hadisələr ibrət dərsi olub onların başına gəldi və bu dövrün sonuna çatan bizim üçün öyüd-nəsihət kimi yazılıb. ¹²Buna görə də kim ayaq üstə durduğunu düşünürsə, ehtiyatlı olsun ki, yıxılmasın. ¹³Siz insanın qarşılaşdığı sınaqdan başqa bir sınaqla qarşılaşmadınız. Allah sadıqdır və O sizi gücünüzdən artıq sınağa çəkilməyə qoymaz. Sınaqla yanaşı bu vəziyyətdən çıxış yolu ilə də təmin edəcək ki, tab gətirə biləsiniz.

Bütperəstlik və Rəbbin süfrəsi

¹⁴Beləliklə, ey sevimlilərim, bütperəstlikdən uzaqlaşın. ¹⁵Mən ağıllı insanlara xitab edirəm. Dediklərimi siz özünüz araşdırın. ^{16z}Xeyir-dua verdiyimiz xeyir-dua kasası Məsihin qanına şəriklik deyilmi? Böldüyümüz çörək Məsihin bədəninə şəriklik deyilmi? ¹⁷Çörək bir olduğu kimi biz də çox olduğumuz halda bir bədənlik. Çünki hamımız bir çörəyi bölüb yeyirik. ^{18a}Soy-kökünə görə İsrail xalqına nəzər salın: qurbanları yeyənlər qurbangaha şərik deyilmi? ¹⁹Belədirsə, mən nə demək istəyirəm? Bütlər təqdim olunan qurban ətinin bir əhəmiyyəti varmı? Yaxud bütlərin əhəmiyyəti varmı? ^{20b}Xeyr, amma deyirəm ki, bütperəstlər qurbanlarını Allaha yox, cinlərə gətirirlər. Cinlərlə şərik olmanızı istəmirəm. ²¹Siz həm Rəbbin kasasından, həm də cinlərin kasasından içə bilməzsiniz; həm Rəbbin, həm də cinlərin süfrəsindən

^p 10:1 Çıx. 13:21-22; 14:22-29 ^q 10:3 Çıx. 16:35 ^r 10:4 Çıx. 17:6; Say. 20:11

^s 10:5 Say. 14:29-30 ^t 10:6 Say. 11:4 ^u 10:7 Çıx. 32:6 ^v 10:8 Say. 25:1-18

^w 10:9 Say. 21:5-6 ^x 10:9 *Məsihi* – bəzi əlyazmalarda *Rəbbi*. ^y 10:10 Say. 16:41-49

^z 10:16 Mat. 26:26-28; Mark 14:22-24; Luka 22:19-20 ^a 10:18 Lev. 7:6

^b 10:20 Qanun. 32:17

yeyə bilməzsınız. ²²Yoxsa Rəbbi qısqanlığa vadar edirik? Məgər biz Ondan güclüyük?

İmanlının azadlığı

²³^d«Hər şeyə icazə var» deyirsiniz, amma hər şey xeyir vermir. «Hər şeyə icazə var», lakin hər şey ruhən inkişaf etdirmir. ²⁴Hər kəs öz xeyrini yox, başqalarının xeyrini güdsün. ²⁵Ət bazarında nə satılırsa, vicdan məsələsini qaldırmadan yeyin. ²⁶^eÇünki «Rəbbindir yer üzü və orada mövcud olanlar». ²⁷Əgər imanlı olmayanlardan biri sizi yeməyə dəvət edir və siz getmək istəyirsinizsə, qabağınıza nə qoysalar, vicdan məsələsini qaldırmadan yeyin. ²⁸Amma biri sizə desə ki, «bu, qurban ətidir», onda həm sizə bunu deyənin xatirinə, həm də vicdan xatirinə yeməyin.^f ²⁹Mən sizin vicdanınızı yox, başqasının vicdanını nəzərdə tuturam. Axı nə üçün mənim azadlığım başqasının vicdanı ilə müəyyənləşdirilsin? ³⁰Əgər şükür edərək yeməkdə iştirak edirməzsə, şükür etdiyim yeməyə görə nə üçün mənə şər atırlar? ³¹Beləliklə, nə yeyirsinizsə, nə içirsinizsə, nə edirsinizsə, hər şeyi Allahın izzəti üçün edin. ³²Yəhudilərin, Yunanların yaxud Allahın cəmiyyətinin büdrəməsinə səbəb olmayın, ³³necə ki mən də hər şeydə hər kəsi razı salmağa çalışıram. Bunu öz xeyrim üçün yox, çoxlarının xeyri üçün edirəm ki, onlar da xilas olsunlar.

11 ¹^gMən Məsihdən nümunə götürdüyüm kimi siz də məndən nümunə götürün.

Məsihçi nizam-intizamı

²Hər işdə məni xatırladığınız və sizə tapşırduğım təlimlərə sadıq qaldığınız üçün sizi tərifləyirəm. ³Bunu da bilmənizi istəyirəm ki, hər kişinin başı Məsih, arvadın başı ər, Məsihin başı isə Allahdır. ⁴Başına nə isə qoyub dua yaxud peyğəmbərlik edən hər kişi öz başını şərəfsiz edir. ⁵Başıaıq dua yaxud peyğəmbərlik edən hər qadın da öz başını şərəfsiz edir. Belə qadınla saçları qırılmış qadın arasında fərq yoxdur. ⁶Əgər qadın başını örtmürsə, qoy saçlarını qısa kəssin. Amma əgər qadın üçün saçını qısa kəsməsi yaxud qırılması ayıbdırsa, qoy başını örtün. ⁷^hBeləliklə, kişiyə Allahın surəti və izzəti olduğuna görə başını örtmək olmaz. Qadınsa kişinin izzətidir. ⁸ⁱÇünki kişi qadından yox, qadın kişidən yarandı. ⁹Kişi qadın üçün yox, qadın kişi üçün yaradıldı. ¹⁰Bu səbəbdən mələklərə görə qadının başı üzərində ixtiyarı olmalıdır. ¹¹Hər halda Rəbdə nə qadın kişidən, nə də kişi qadından müstəqildir.

^c 10:22 Qanun. 32:21 ^d 10:23 1Kor. 6:12 ^e 10:26 Zəb. 24:1 ^f 10:28 Yeməyin – bəzi əlyazmalarda yeməyin. Çünki «Rəbbindir yer üzü və orada mövcud olanlar». ^g 11:1 1Kor. 4:16; Fil. 3:17 ^h 11:7 Yar. 1:26-27 ⁱ 11:8-9 Yar. 2:18-23

¹²Çünkü qadın kişidən yarandığı kimi kişi də qadın vasitəsilə yaranır və hər şey Allahdan yaranır. ¹³Özünü qərara gəlin, Allaha başıaçıq dua etmək qadına yaraşarmı? ¹⁴Məgər təbiətin özü sizə kişinin saç uzun olmasının özü üçün hörmətsizlik, ¹⁵qadının saçlarının uzun olması isə onun üçün şərəf olduğunu öyrətmir? Çünkü qadına saç örtük kimi verilib. ¹⁶Bu barədə kim mübahisə etmək istəyirsə, bilsin ki, bizim də, Allahın cəmiyyətlərinin də belə bir adəti yoxdur.

Rəbbin süfrəsinə aid təlimat

¹⁷Sizin toplantılarınız xeyirdən çox zərər gətirdiyinə görə aşağıda yazılan əmrlərdən çıxış edərək sizi tərifləmirəm. ¹⁸Çünkü əvvəl eşitmişəm ki, cəmiyyətdə yığılanda aranızda dəstəbazlıq olur. Buna mən bir az da olsa, inanıram. ¹⁹Çünkü Allahın sınaqdan keçmiş adamları bəlli olsun deyər aranızda firqələrə bölünmə olmalıdır! ²⁰Xüsusən bir yerə toplaşanda yediyiniz Rəbbin süfrəsi deyil. ²¹Çünkü biriniz o birisini gözləmədən süfrənizi açırsınız və biri ac qalır, o birisi isə sərxoş olur. ²²Yeyib-içmək üçün evləriniz yoxdurmu? Bəlkə siz Allahın cəmiyyətinə xor baxırsınız və yoxsulları utandırmaq istəyirsiniz? Sizə nə deyim? Sizi tərifləyimmə? Əsla! Bu işdə sizi tərifləməyəcəyəm.

²³Çünkü sizə çatdırdığım bu xəbəri Rəbbin Özündən qəbul etmişəm: Rəbb İsa Ona xəyanət edildiyi gecə əlinə çörək götürdü, ²⁴şükür edib onu böldü və dedi: «Bu¹ Mənim sizin üçün verilən^k bədənimdər. Bunu Məni xatırlamaq üçün edin». ²⁵Eləcə də axşam yeməyindən sonra kasanı götürüb dedi: «Bu kasa Mənim qanımla bağladığım Yeni Əhddir. Bunu hər dəfə içəndə Məni xatırlamaq üçün edin». ²⁶Çünkü hər dəfə bu çörəyi yeyəndə və bu kasadan içəndə siz Rəbbin gəlişinədək Onun ölümünü bəyan edirsiniz.

²⁷Buna görə də kim layiq olmayan tərzdə Rəbbin bu çörəyini yeyib yaxud Onun kasasından içsə, Rəbbin bədəninə və qanına qarşı təqsirkardır. ²⁸Bunun əvəzinə qoy insan özünü yoxlasın və sonra bu çörəkdən yeyib bu kasadan içsin. ²⁹Çünkü kim Rəbbin bədənini^m dərk etməmiş yeyib-içsə, yeyib-içərək öz üzərinə mühakimə gətirir. ³⁰Bu səbəbdən də bir çoxunuz zəif və xəstədir, bəziləri isə vəfat etmişdir. ³¹Əgər biz özümüzü düzgün dərk etsəydik, mühakiməyə düşməzdik. ³²Rəbb bizi mühakimə edəndə dünya ilə birlikdə məhkum olunmayaq deyər bizi tərbiyə edir.

³³Beləliklə, qardaşlarım, yeməyə toplaşanda bir-birinizi gözləyin. ³⁴Ac olan varsa, qoy evində yesin ki, toplantınız mühakiməyə çevrilməsin. Qalan məsələləri isə özüm gələndə nizama salacağam.

j 11:24 Bu – bəzi əlyazmalarda *Alın və yeyin, bu* (Mat. 26:26). ^k 11:24 Verilən – bəzi əlyazmalarda *əzilan*. ¹ 11:25 Çıx. 24:6-8; Yer. 31:31-34 ^m 11:29 Rəbbin bədənini – hərfi tərcümədə *bədən*i, bəzi əlyazmalarda *layiq olmayan tərzdə Rəbbin bədənini*.

Ruhani ənamlar

12 ¹Qardaşlar, indi isə ruhani ənamlara gəlincə, bixəbər olmağınızı istəmirəm. ²Bilirsiniz ki, siz büt-pərəst olarkən necə tovlana-tovlana dilsiz-ağızsız bütlərə tərəf yönəldiniz. ³Buna görə sizi xəbərdar edirəm ki, Allahın Ruhunu vasitəsilə danışan heç kim «İsaya lənət olsun» deməz və heç kim Müqəddəs Ruh vasitəsi olmadan «İsa Rəbdir!» deyə bilməz.

⁴Müxtəlif ənamlar var, amma Ruh eynidir. ⁵Müxtəlif növlü xidmətlər var, amma Rəbb eynidir. ⁶Müxtəlif fəaliyyətlər də var, amma hamısını hər adamda göstərən Allah eynidir. ⁷Lakin Ruh hər kəsə xeyri üçün aşkar olunur. ⁸Birinə Ruh vasitəsilə hikmət sözü, başqasına isə eyni Ruhla bilik sözü verilir. ⁹Digərinə isə eyni Ruh iman, o birisinə həmin Ruh şəfa ənamlarını verir. ¹⁰Birinə möcüzə yaratmaq, başqasına peyğəmbərlik, digərinə ruhları ayırd etmək qabiliyyəti, bir başqasına müxtəlif dillərdə danışmaq, o birisinə bu dilləri izah etmək ənamı verilir. ¹¹Bunların hamısı tək və eyni Ruhun fəaliyyətidir. Ruh bu ənamları hər kəsə Öz istədiyi tərzdə paylayır.

İsa Məsihin bədəni barəsində

¹²Bədən birdir və üzvləri çoxdur. Bədən üzvləri çox olduğu halda bir bədən təşkil edir. Məsih də belədir; ¹³çünki istər Yəhudi, istər Yunan, istər qul yaxud azad, hamımız bir bədən olmaq üçün bir Ruhla vəftiz olunmuşuq və hamımız eyni Ruhdan içirilmişik. ¹⁴Bədən tək üzvdən deyil, çox üzvdən ibarətdir. ¹⁵Ayaq «mən əl olmadığımı görə bədənə aid deyiləm» desə, bu səbəbdən bədəndən kənar deyil. ¹⁶Qulaq «mən göz olmadığımı görə bədənə aid deyiləm» desə, bu səbəbdən bədəndən kənar deyil. ¹⁷Bütün bədən gözdən ibarət olsaydı, necə eşidərdik? Bütün bədən qulaq olsaydı, necə iy bilərdik? ¹⁸Amma Allah istədiyi tərzdə bədən üzvlərinin hər birini bədəndə yerləşdirdi. ¹⁹Əgər hamısı bir üzv olsaydı, bədən nə vəziyyətdə qalardı? ²⁰Doğrudan da, üzv çox, bədən isə birdir. ²¹Göz ələ «sən mənə lazım deyilsən» və yaxud baş da ayaqlara «siz mənə lazım deyilsiniz» deyə bilməz. ²²Əksinə, bədənə daha zəif görünən üzvləri daha çox lazımlıdır, ²³dəyəri az saydığımız bədən üzvlərini daha çox dəyərləndiririk, görünməyən üzvlərimizə də xüsusi qayğı göstəririk. ²⁴Görünən üzvlərimizin isə buna ehtiyacı yoxdur. Lakin Allah aşağı tutulan üzvü daha çox dəyərləndirərək bədəni elə düzəltdi ki, ²⁵bədəndə ayrı-seçkilik olmasın, əksinə, bütün üzvlər bir-birinə eyni qayğı göstərsin. ²⁶Buna görə əgər bir üzv əzab çəkirsə, başqaları da onunla birgə əzab çəkir. Üzvlərdən biri şərəfə çatırsa, başqaları da onunla birgə sevinir.

ⁿ 12:4-12 Rom. 12:4-8

²⁷Siz də Məsihin bədənisiniz, ayrı-ayrılıqda isə bu bədənün üzvlərisiniz. ²⁸^jAllah imanlılar cəmiyyətində birinci yerdə həvarilər, ikinci yerdə peyğəmbərlər, üçüncü yerdə də müəllimlər təyin etdi. Sonra bəzilərinə möcüzə yaratmağı, habelə şəfa ənamlarını, yardımçılığı, idarəçiliyi, müxtəlif dillərdə danışmağı verdi. ²⁹Hamı həvaridirmi? Hamı peyğəmbərdirmi? Hamı müəllimdirmi? Hamı möcüzə yarada bilirmi? ³⁰Hamının şəfa ənamları varmı? Hamı naməlum dillərdə danışırımı? Hamı belə dilləri izah edə bilirmi? ³¹Amma daha böyük ənamları söylə istəyin. İndi isə sizə bundan da əla yol göstərəcəyəm.

Məhəbbətin güdrəti

13 ¹Əgər mən insan və mələk dilləri ilə danışırımsa, lakin məhəbbətim yoxdursa, cingildəyən mis və ya danqıldayan sincəm. ²^pƏgər peyğəmbərlik ənamım varsa, bütün sirləri və hər cür biliyi dərk edirəmsə, dağları yerindən tərpədəcək dərəcədə tam imanım varsa, amma məhəbbətim yoxdursa, mən bir heçəm. ³Əgər bütün var-dövlətimi paylayıb yoxsulları doyduraramsa və bədənimi oda^q təslim edərsəmsə, lakin məhəbbətim yoxdursa, bunun mənə heç bir xeyri yoxdur.

⁴Məhəbbət səbirli, xeyirxahdır. Məhəbbət paxıllıq etməz, öyünməz, lovğalanmaz, ⁵kobudluq etməz, öz xeyrini güdməz, hirsələnəz, ona edilən pisləkləri sayıb-hesablamaz. ⁶Məhəbbət haqsızlığa sevinməz, həqiqətə isə şadlanır. ⁷O hər şeyə qatlaşar, hər şeyə inanar, hər şeyə ümid bəsləyər, hər şeyə dözər.

⁸Məhəbbət əsla tükənməz. Amma peyğəmbərliklər sona çatacaq, dillər ənamı da qurtaracaq, bilik də aradan qalxacaq. ⁹Çünki biliyimiz məhdud, peyğəmbərliyimiz də məhduddur. ¹⁰Kamillik gələndə məhdud olan aradan qalxacaq. ¹¹Mən körpə olanda körpə kimi danışır, körpə kimi dərk edir, körpə kimi düşünürdüm. Boya-başa çatdıqda isə körpə fikirlərimi tərk etdim. ¹²İndi biz güzgüdəki kimi tutqun görürük, o zaman isə üzbəüz görəcəyik. İndi biliyim məhduddur, o zaman isə haqqımda hər şey bilindi ki kimi mən də hər şeyi biləcəyəm. ¹³İndi isə üç şey qalır: iman, ümid, məhəbbət. Amma bunların arasında məhəbbət üstündür.

Naməlum dillər və peyğəmbərlik ənamları

14 ¹Məhəbbətin ardınca gedin və ruhani ənamları, xüsusilə, peyğəmbərlik ənamını söylə istəyin. ²Çünki naməlum dildə danışan, adamlarla yox, Allahla danışır. Onu heç kim başa düşmür. O, Ruh vasitəsilə sirlər söyləyir. ³Peyğəmbərlik edənsə adamlarla onları

^j 12:28 Ef. 4:11 ^p 13:2 Mat. 17:20-21; 21:21; Mark 11:23 ^q 13:3 Bədənimi oda – bəzi əlyazmalarda öyünmək üçün bədənimi ölümə.

ruhən inkişaf etdirmək, həvəsləndirmək və təsəlli vermək üçün danışar. ⁴Naməlum dildə danışan özünü inkişaf etdirir, peyğəmbərlik edənsə cəmiyyəti inkişaf etdirir. ⁵İstərdim ki, hamınız dillərdə danışasınız, daha yaxşı olar ki, peyğəmbərlik edəsiniz. Çünki cəmiyyətin inkişafı üçün peyğəmbərlik edən insan dillərdə danışan və izah etməyən insandan üstündür.

⁶İndi isə, qardaşlar, yanınıza gəlib dillərdə danışsam, amma nazil olan sözü, bilik, peyğəmbərlik yaxud təlim sözünü sizə deməsəm, sizə nə xeyrim dəyər? ⁷Tütək ya da çəng kimi cansız alətlər fərqli səslər çıxarmazsa, eşidən nə çalındığını necə bilər? ⁸Əgər şeypur aydın olmayan səs çıxarsa, döyüşə kim hazırlaşar? ⁹Eyni tərzdə də əgər siz dilinizlə anlaşılan sözlər söyləməsəniz, dediyinizi necə başa düşürlər? Siz havaya danışmış olursunuz! ¹⁰Şübhəsiz, dünyada bir çox cürbəcür danışıklar var və onlardan heç biri mənasız deyil. ¹¹Amma söylənilən danışığın mənasını bilmirəmsə, mən danışan üçün yadelli oluram, danışan da mənə yadelli olur. ¹²Eləcə siz də ruhani ənamları söylə istədiyiniz üçün cəmiyyəti inkişaf etdirən ənamlarda üstün olmağa çalışın.

¹³Bu səbəbdən də naməlum dildə danışan öz dediklərini izah edə bilməsi üçün dua etsin. ¹⁴Çünki əgər mən naməlum dildə dua edirəmsə, ruhum dua edir, amma şüurum bəhrəsiz qalır. ¹⁵Bəs mən nə edirəm? Ruhən də, şüurlu surətdə də dua edəcəyəm, ruhən də, şüurlu surətdə də ilahi oxuyacağam. ¹⁶Təlim öyrənməmiş adamın vəziyyətini nəzərə al. Sən yalnız ruhən şükür duası edirsənsə, o sənə şükranına necə «Amin!» desin? Axı sənə nə dediyini başa düşmür. ¹⁷Əlbəttə, sən yaxşı şükür edirsən, amma bu adam inkişaf edə bilməz. ¹⁸Mən dillərdə hamınızdan çox danışdığım üçün Allaha şükür edirəm. ¹⁹İmanlılar cəmiyyətində isə naməlum dildə minlərlə söz deməkdənsə başqalarını öyrətmək üçün şüurlu surətdə beş kəlmə deməyi üstün tuturam.

²⁰Qardaşlar, əqlən uşaq olmayın. Pisliyə münasibətdə körpə olun, amma əqlən yetkin olun. ²¹Qanunda yazılıb:

«Rəbb deyir:

“Bu xalqla yadellilərin ağzı ilə,

Başqalarının dilləri ilə danışacağam.

Amma onlar hətta o vaxt məni eşitmək istəməyəcəklər”».

²²Beləliklə, naməlum dillər iman edənlər üçün deyil, imansızlar üçün bir əlamətdir. Peyğəmbərlik isə iman etməyənlər üçün deyil, imanlılar üçündür. ²³Əgər bütün cəmiyyət bir yerdə toplaşdı, hamı naməlum dillərdə danışmağa başlayarsa və təlim öyrənməmiş adamlar yaxud iman etməyənlər oraya girərlərsə, deməzlər ki, siz aqlınızı itirmisiniz?

²⁴ Amma hamı peyğəmbərlik edirsə və oraya iman etməyən yaxud təlim öyrənməmiş adam girirsə, o hamı tərəfindən inandırılacaq, hər sözlə özünü araşdıracaq. ²⁵ Ürəyindəki gizli fikirlər aşkara çıxacaq və o üzüstə yerə düşənib Allaha səcdə edəcək və «Allah, həqiqətən, aranızdadır!» deyib nida edəcək.

Düzgün ibadət

²⁶ Bəs onda nə deyək, ey qardaşlar? Toplaşanda hər birinizin bir ilahisi, bir dərsi, bir nazil olan sözü, bir naməlum dildə sözü, bir izahı var. Qoy bunlar hamısı bir-birinizin inkişafı üçün olsun. ²⁷ Əgər kimsə naməlum dildə danışarsa, iki yaxud ən çox üç adam növbə ilə danışsın, bir nəfər də izah etsin. ²⁸ Əgər izah edən yoxdursa, naməlum dildə danışan cəmiyyətdə sussun, yalnız özü ilə və Allahla danışsın. ²⁹ İki ya üç peyğəmbər danışsın, başqaları isə onların dediklərini ayırd etsin. ³⁰ Əgər oturanlardan birinə nazil olan söz gələrsə, ilk danışan sussun. ³¹ Çünki hamınız bir-birinizin ardınca peyğəmbərlik edə bilərsiniz ki, hamınız təlim öyrənib ruhlanasınız. ³² Peyğəmbərlərin ruhları da peyğəmbərlərə tabe olur. ³³ Çünki Allah qarışıqlıq deyil, sülh qaynağıdır. Müqəddəslərin bütün cəmiyyətlərində belədir.

³⁴ Qadınlar cəmiyyət toplantılarında sussun, çünki onlara danışmağa icazə verilmir; onlar Qanunun da buyurduğu kimi tabe olsunlar.

³⁵ Öyrənmək istədikləri bir şey varsa, evdə ərlərindən soruşsunlar. Çünki qadına cəmiyyətdə danışmaq ayıbdır.

³⁶ Məgər Allahın kəlamı siz Korinflilərdən qaynaqlandı, yoxsa yalnız sizə çatdı? ³⁷ Kim özünü peyğəmbər və ya ruhani hesab etsə, qoy bilsin ki, sizə yazdıqlarım Rəbbin əmridir. ³⁸ Kim buna əhəmiyyət verməsə, ona da əhəmiyyət verilməyəcək. ³⁹ Beləliklə, qardaşlarım, peyğəmbərlik etməyi səylə istəyin və naməlum dillərdə danışmağa da mane olmayın. ⁴⁰ Amma qoy hər şey ədəblə və intizamla edilsin.

Məsihin dirilməsinin mühümlüyü

15 ¹ İndi, qardaşlar, sizə bəyan etdiyim və qəbul edib əsaslandığınız Müjdəni yadınıza salmaq istəyirəm. ² Əgər sizə bəyan etdiyim sözə bağlanmışınızsa, o Müjdə ilə də xilas olmaqdasınız, yoxsa əbəs yerə iman etmişiniz. ³ Özümün də qəbul etdiyim bu ən əhəmiyyətli təlimi sizə çatdırdım: Müqəddəs Yazılara uyğun olaraq, Məsih günahlarımız üçün öldü, ⁴ dəfn olundu və Müqəddəs Yazılara uyğun olaraq, üçüncü gün dirildi. ⁵ O əvvəl Kefaya, sonra On İki şagirdə göründü. ⁶ Bundan sonra beş yüzdən çox bacı-qardaşa eyni anda göründü. Bu bacı-qardaşlardan

^s 15:3-4 Zəb. 16:8-10; Yeş. 53:5-12; Mat. 12:40; Həv. 2:24-32 ^t 15:5 Mat. 28:16-17; Mark 16:14; Luka 24:34,36; Yəh. 20:19

çoxu indi də yaşayır, bəziləri isə vəfat etmişdir. ⁷ Məsih daha sonra Yaquba, sonra bütün həvarilərə göründü. ⁸ Hamıdan sonra isə vaxtından əvvəl doğulmuş bir uşağa bənzəyən mənə də göründü. ⁹ Çünki mən həvarilərin ən kiçiyiyəm və Allahın cəmiyyətini təqib etdiyim üçün həvari adlanmağa layiq deyiləm. ¹⁰ Amma indi hər nəyəmsə, Allahın lütfi ilə eləyəm. Onun mənə göstərdiyi lütf əbəsdir, çünki mən hamıdan çox zəhmət çəkdim. Əslində mən yox, Allahın mənimlə birgə fəaliyyətdə olan lütfi bu zəhməti çəkdi. ¹¹ Beləcə istər mən, istərsə də onlar bu cür vəz edirik; siz də belə iman etmisiniz.

Ölülərin dirilməsi

¹² Əgər Məsih haqqında vəz olunursa ki, O, ölülər arasından dirildi, sizlərdən bəzisi ölülərin dirilməsinin olmadığını necə söyləyə bilər? ¹³ Əgər ölülərin dirilməsi yoxdursa, Məsih də dirilməyib. ¹⁴ Əgər Məsih dirilməyibsə, onda həm bizim vəzimiz puç, həm də sizin imanınız puçdur. ¹⁵ Belə halda Allah barədə yalançı şahid olduğumuz da aşkara çıxacaq. Çünki biz Allah barədə şəhadət etdik ki, O, Məsihi dirilti. Amma ölülər dirilməzsə, Allah Məsihi də diriltmədi. ¹⁶ Çünki əgər ölülər dirilməzsə, Məsih də dirilməyib. ¹⁷ Əgər Məsih dirilməyibsə, imanınız da əbəsdir, siz hələ günahlarınızın içindəsiniz. ¹⁸ Onda Məsihdə vəfat edənlər əbədilik öldülər. ¹⁹ Əgər yalnız bu həyat üçün Məsihə ümid bağlamışıqsız, biz hamıdan yazığıq.

²⁰ Əslində Məsih ölülər arasından, vəfat edənlərin ilki olaraq dirildi. ²¹ Ölüm bir insan vasitəsilə gəldiyinə görə ölülərin dirilməsi də bir insan vasitəsilə gəlir. ²² Adəmdə hamı öldüyü kimi Məsihdə də hamı həyata qovuşacaq. ²³ Hər biri öz növbəsi ilə – ilk növbədə Məsih, sonra Məsihin zühurunda Məsihə məxsus olanlar həyata qovuşar. ²⁴ Bundan sonra O hər başcını, hər hakimi və hər qüvvəni aradan götürüb Padşahlığı Ata Allaha təslim edəcəyi zaman hər şey tamamlanacaq. ²⁵ Çünki Allah Onun bütün düşmənlərini ayaqlarının altına salanadək O, padşahlıq etməlidir. ²⁶ Aradan götürüləcək son düşmən isə ölümdür. ²⁷ Çünki Allah «hər şeyi Onun ayağının altına qoydu». Amma Məsihə hər şey tabe oldu deyiləndə aydın olur ki, hər şeyi Ona tabe etdirən Allah buraya daxil deyil. ²⁸ Hər şey Oğula tabe olandan sonra Oğul Özü də Ona hər şeyi tabe etdirən Ataya tabe olacaq ki, Allah hər şeydə hər şey olsun.

²⁹ Yoxsa ölülər uğrunda vəftiz olunanlar nə edəcək? Əgər ölülər heç vaxt dirilməsə, insanlar ölülər uğrunda niyə vəftiz olunur? ³⁰ Biz də nə üçün hər an təhlükələrə uğrayırıq? ³¹ Ey qardaşlar, Rəbbimiz Məsih İsada sizinlə etdiyim fəxrin haqqı üçün mən hər gün ölümlə qarşılaşıram. ³² Adi insanların bəslədiyi ümidlərlə Efesdə vəhşi heyvanlarla mübarizə

u 15:7-8 Həv. 9:3-6 v 15:9 Həv. 8:3 w 15:25 Zəb. 110:1 x 15:27 Zəb. 8:6
y 15:32 Yeş. 22:13

aparmağımın mənə xeyri nə idi? Əgər ölümlər dirilməzsə, «qoy yeyib-içək, çünki sabah öləcəyik!»³³ Aldanmayın:

«Pis adamlarla ünsiyyət yaxşı əxlaqı pozur».^z

³⁴ Ayılın, saleh olun, daha günaha batmayın. Axı bəziləriniz Allah barəsində heç nə bilmir. Utanasınız deyə bunu yazıram.

Dirilmədən sonrakı bədən

³⁵ Lakin bir nəfər belə deyə bilər: «Ölümlər necə diriləcək? Onlar nə cür bədənlə gələcəklər?»³⁶ Ey ağsız insan! Sənin əkdüyün toxum ölməsə, həyata qovuşmaz! ³⁷ Ərkərkən hasil olacaq bədəni deyil, yalnız toxumu – bəlkə buğdanın ya digər bitkinin toxumunu əkirsən. ³⁸ Amma Allah o toxuma istədiyi quruluşu verir. O hər bir bitən toxuma özünə məxsus quruluş verir. ³⁹ Hər canlı məxluqun əti eyni deyil. İnsan əti başqa, heyvan əti başqa, quş əti başqa, balıq əti başqadır. ⁴⁰ Səma cisimləri var, dünya cisimləri də var. Amma səmavi olanların ehtişamı başqa, dünyəvi olanların da başqadır. ⁴¹ Günəşin ehtişamı başqa, ayın ehtişamı başqa, ulduzların ehtişamı başqadır. Ulduz da digər ulduzdan ehtişamına görə fərqlənir.

⁴² Ölümlərin dirilməsi də belədir. Əkilən toxum çürüyər, ondan əmələ gəlib dirilən bədən çürüməz; ⁴³ əkilən toxum hörmətsiz, dirilən bədən izzətlidir; əkilən toxum zəif, dirilən bədən qüvvətlidir; ⁴⁴ əkilən toxum təbii, dirilən bədən ruhanidir. Təbii bədən varsa, ruhani bədən də var. ⁴⁵ «Necə ki yazılıb: ilk insan Adəm «canlı bir varlıq oldu». Sonuncu Adəm isə həyat verən ruh oldu. ⁴⁶ Amma ilkin ruhani deyil, təbii bədəndir. Ruhani isə sonra gəlir. ⁴⁷ İlk insan yerin torpağından, ikinci İnsan göydən yarandı.^b ⁴⁸ Torpaqdan yaranan adam necədirsə, torpaqdan yarananlar da elədir; səmavi Adam necədirsə, səmavilər də elədir. ⁴⁹ Biz torpaqdan yarananın surətini necə gəzdiririksə, səmavi Olanın surətini də elə gəzdirəcəyik.

⁵⁰ Ey qardaşlar, bunu demək istəyirəm ki, ət və qan Allahın Padşahlığını irs olaraq ala bilməz, eləcə də çürüyən bədən çürüməzliyi irs olaraq almaz. ⁵¹ Baxın sizə bir sirr açmaq istəyirəm: hamımız vəfat etməyəcəyik, ⁵² amma son şeypur çalınanda bir andaca, bir göz qırpımındaca hamımız dəyişiləcəyik. Çünki şeypur çalınacaq, ölümlər çürüməzliklə diriləcək, bizsə dəyişiləcəyik. ⁵³ Çünki bu çürüyən bədən çürüməzliyə, bu ölümə düşər olan bədən ölməzliyə bürünməlidir. ⁵⁴ Çürüyən bədən çürüməzliyə və ölümə düşər olan bədən ölməzliyə büründükdə

^z 15:33 Bu sitat yunan dramaturqu Menandrın «Tais» komediyasındandır.

^a 15:45 Yar. 2:7 ^b 15:47 *Torpağından, ikinci İnsan göydən yarandı* – bəzi əlyazmalarda *torpağından yarandı, ikinci İnsan göydən yaranan Rəbdir.* ^c 15:51-52 1Sal. 4:15-17

^d 15:54 Yeş. 25:8

«Ölüm yox edildi,
Onun üzərində qələbə çalındı!»
deyə yazılmış söz yerinə yetəcək.

^{55 e} «Ey ölüm, qələbənin hanı?

Ey ölüm, neştərin hanı?»^f

⁵⁶ Ölümün neştəri günahdır, günah isə gücünü Qanundan alır.

⁵⁷ Rəbbimiz İsa Məsih vasitəsilə bizə qələbə bəxş edən Allaha şükür olsun!

⁵⁸ Beləliklə, ey sevimli qardaşlarım, Rəbdə cəhdiniz zəhmətin boşə çıxmayacağını bilərək möhkəm durun, sarsılmayın, hər zaman Rəbbin işində səylə çalışın.

İanələr haqqında

16 ^{1 s}İndi isə müqəddəslər^h üçün ianələr yığmağa gəlincə, Qalatiya cəmiyyətlərinə necə buyurmuşamsa, siz də elə edin. ² Hər həftənin birinci günüⁱ hamınız qazancınıza görə müəyyən miqdarda pul ayıraraq saxlayın ki, mən yanınıza gələndə ianə yığmağa ehtiyac qalmasın. ³ Oraya çatanda ianələrinizi Yerusəlimə çatdırmaq üçün seçdiyiniz adamları məktublarla göndərəcəyəm. ⁴ Əgər mənə də getmək məsləhət olsa, onlar mənimlə gedər.

Paulun səyahət niyyətləri

^{5 j} Mən Makedoniyadan keçəndən sonra yanınıza gələcəyəm, çünki Makedoniyadan keçmək niyyətindəyəm. ⁶ Bəlkə də yanınızda bir az qalacağam, hətta qışı da keçirəcəyəm ki, siz məni gedəcəyim yerlərə yola salasınız. ⁷ Çünki mən sizinlə öləri görüşmək istəmirəm. Rəbbin izni ilə yanınızda bir müddət qalmağa ümid edirəm. ^{8 k} Efesdə isə Əllinci Gün bayramınadək^m qalacağam. ⁹ Çünki mənə fəal iş üçün geniş qapı açılıb. Mənə qarşı çıxanlar da çoxdur.

^{10 n} Timotey nə vaxt yanınıza gəlsə, aranızda olanda onun heç bir şeydən qorxmamasına diqqət yetirin, çünki o da mənim kimi Rəbbin işini görür. ¹¹ Bu səbəbə görə də qoy heç kim ona xər baxmasın. Fəqət onu əmin-arxayın yola salın ki, o yanıma gələ bilsin. Çünki mən qardaşlarla birgə onu gözləyirəm.

¹² Apollo qardaşa gəlincə, mən ondan çox xahiş etdim ki, qardaşlarla birgə yanınıza getsin, amma o indi heç bir vasitə ilə getmək istəmir. Ona münasib olan vaxt gedəcək.

^e 15:55 Huşə 13:14 ^f 15:55 Ey ölüm, qələbənin hanı? Ey ölüm, neştərin hanı? – bəzi əlyazmalarda Ey ölüm, neştərin hanı? Ey ölümlər diyarı, qələbənin hanı? ^g 16:1 Röm. 15:25-26

^h 16:1 Müqəddəslər – yəni Yerusəlimdə yaşayan, İsayə inanan yoxsul Yəhudilər.

ⁱ 16:2 Həftənin birinci günü – yəni bazar günü. ^j 16:5 Həv. 19:21 ^k 16:8 Lev. 23:15-21;

Qanun. 16:9-11 ^l 16:8-9 Həv. 19:8-10 ^m 16:8 Əllinci Gün bayramı – yunan mətnində pentikosti sözü olub Pasxa bayramından sonra əllinci gün qeyd edilir. Bax Həv. 2:1.

ⁿ 16:10 1Kor. 4:17

Son xahişlər

¹³Ayıq olun, imanda sabit durun, mərd və möhkəm olun. ¹⁴Qoy etdiyiniz hər bir əməl məhəbbətlə olsun.

^{15j}Qardaşlar, sizdən bir xahişim var. Siz Stefananın ailəsini tanıyırsınız və bilərsiniz ki, onlar Axayyanın ilk imanlılarıdır. Onlar özlərini müqəddəslərin xidmətinə həsr etmişlər. ¹⁶Siz də belə adamlara və onlarla birlikdə çalışan və zəhmət çəkən hər kəsə tabe olun. ¹⁷Stefana, Fortunat və Axaikin gəlməsinə sevinirəm, çünki onlar gələndə sizin üçün darıxmağımı unuttum. ¹⁸Onlar sizin kimi mənim də ruhumu təzələdilər. Belələrinin qədrini bilin.

Salam göndərmə

^{19p}Sizi Asiya vilayətinin cəmiyyətləri salamlayır.

Akila və Priskila öz evlərində toplaşan cəmiyyətlə birlikdə Rəbbin ismi ilə sizə çoxlu salam göndərirlər.

²⁰Bütün bacı-qardaşlar sizə salam göndərir. Bir-birinizi müqəddəs öpüşlə salamlayın.

²¹Mən Paul bu salamı öz əlimlə yazıram. ²²Rəbbi sevməyə nə lənət olsun. Marana ta!^q ²³Rəbbimiz İsanın lütfü sizə yar olsun! ²⁴Mənim məhəbbətim Məsih İsada olan hamınızla olsun!

PAULUN KORİNFLİLƏRƏ İKİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

Paulun «Korinflilərə İkinci Məktubu» onun Korinf imanlılar cəmiyyəti ilə çətin münasibətlərdə olduğu vaxt yazılıb. Cəmiyyətin bəzi üzvləri Paula qarşı ciddi ittihamlar irəli sürürdü, amma o, səmimi qəlbdən barışmağa can atır, bu sərt münasibətlər tövbə və barışıqla nəticələnəndə isə sevincini büruzə verirdi. Sonra o, cəmiyyətdən xahiş etdi ki, Yəhudəyadakı imanlılara maddi yardım göstərsinlər. Son fəsillərdə Paul öz həvari xidmətini müdafiə edir, çünki Korinfdə bir neçə adam özlərinin həqiqi həvari olduqlarını bildirərək Paulu saxta həvari olmaqda ittiham edirdilər.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-11 Giriş
- 1:12-7:16 Paul və Korinfdəki cəmiyyət
- 8:1-9:15 Yəhudəya cəmiyyəti üçün ianələr
- 10:1-12:21 Paulun müdafiəsi
- 13:1-13 Tövsiyə və salamlar

1 ^{1a}Allahın iradəsi ilə Məsih İsanın həvarisi mən Paul və Timotey qardaşdan Allahın Korinfdə olan cəmiyyətinə və bütün Axayyadakı müqəddəslərə salam! ²Atamız Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən sizə lütf və sülh olsun!

Təsəlli mənbəyi olan Allah

³Rəbbimiz İsa Məsihin Allahına – Atasına alqış olsun! O, rəhmli Ata və hər cür təsəlli verən Allahdır. ⁴Çəkdiyimiz hər bir əziyyətdə O bizə təsəlli verir ki, biz də Allahdan aldığımız təsəlli ilə hər cür əziyyət çəkənlərə

^a 1:1 Həv. 18:1

təsəlli verə bilək. ⁵Çünkü Məsihin əzablarını necə böyük həcmdə çəkirsə, Məsih vasitəsilə o cür böyük təsəlli də tapırıq. ⁶Əziyyət çəkirsə, bu sizə təsəlli və xilas gətirir. Təsəlli tapırıqsa, bu da bizim kimi çəkdiyiniz əzablara dözəsiniz deyə sizə güc verən bir təsəlli almanız üçündür. ⁷Sizinlə bağlı ümidimiz sarsılmaz. Çünki əzablarımıza şərik olduğunuz kimi təsəllimizə də şərik olduğunuzu bilirik.

^{8b}Ey qardaşlar, Asiya vilayətində çəkdiyimiz əziyyətlərdən bixəbər olmağınızı istəmirəm. Gücümüzdən daha artıq bir yük altında qaldıq. Hətta yaşamaqdan belə, ümidimizi kəsmişdik. ⁹Daxilən hiss etdik ki, ölümə məhkum olmuşuq. Amma bu özümüzə deyil, ölümləri dirildən Allaha güvənməyimiz üçün başımıza gəldi. ¹⁰Allah bizi belə bir böyük ölüm təhlükəsindən qurtardı və qurtarmaqda davam edəcək. Ümidimizi Ona bağlamışıq ¹¹və siz də dualarınızla bizə kömək etdikcə bizi yenə qurtaracaq. Belə ki bir çox insanın etdiyi dua nəticəsində bizə verdiyi ənəmdən ötrü qoy çoxları bizim üçün Allaha şükür etsin.

Paulun gecikən səyahəti

¹²Vicdanımız da şahiddir ki, dünyaya, xüsusən sizə görə bəşəri müdrikliklə deyil, Allahın lütfü ilə, Allahdan gələn səxavət^c və səmimiyyətlə həyat sürmüşük. Biz buna görə fəxr edirik. ¹³⁻¹⁴Biz elə bir şey yazmırıq ki, siz oxuyub başa düşə bilməyəsınız. Hələlik bizi bir az başa düşmüşünüz. Rəbbimiz İsa Məsihin günündə bizim fəxrimiz siz olduğunuz kimi sizin də fəxriniz biz olacağıq. Ümidvaram ki, bunu tamam başa düşəcəksiniz.

^{15d}Buna əmin olub əvvəlcə yanınıza gəlmək niyyətində idim ki, iqiqat xeyir^e tapasınız. ¹⁶Həm Makedoniyaya gedəndə, həm də Makedoniyadan qayıdanda yanınıza gəlmək niyyətində oldum. Bundan sonra siz məni Yəhudeyaya yola salmalı idiniz. ¹⁷Bu niyyətdə olanda görəsən qərarsız idimmi? Ya da niyyətlərim cismani təbiətimdən doğur ki, gah «bəli, bəli», gah da «xeyr, xeyr» deyim? ¹⁸Allahın sədaqətinə and olsun ki, sizə çatdırdığımız xəbər gah «bəli», gah da «xeyr» deyil. ^{19f}Sila və Timoteylə birlikdə sizə vəz etdiyimiz Allahın Oğlu İsa Məsih həm «bəli», həm də «xeyr» deyil. Onda yalnız «bəli» var. ²⁰Çünki Allahın bütün vədləri İsa Məsihdə «bəli»dir. Buna görə Allahın izzəti üçün Məsih vasitəsilə «Amin» deyirik. ²¹Bizi sizlərlə birlikdə Məsihə möhkəm bağlayan və bizi məsh edən Allahdır. ²²O bizi möhürlədi və Ruhunu qəlbimizdə girov qoydu.

²³Allah şahidimdir, canıma and olsun ki, indiyədək sizə qiymadığım üçün Korinfə gəlmədim. ²⁴İmanınıza ağılıq etmək istəmirik, sevinməyiniz üçün sizinlə birgə çalışırıq. Çünki imanda dönməz dayanmışınız.

^b 1:8 1Kor. 15:32 ^c 1:12 *Səxavət* – bəzi əlyazmalarda *müqəddəslik*. ^d 1:15-16 Həv. 19:21

^e 1:15 *Xeyir* – bəzi əlyazmalarda *sevinc*. ^f 1:19 Həv. 18:5

2 ¹Mən sizi kədərləndirməmək üçün qərara aldım ki, yenə yanınıza gəlməyim. ²Çünki sizi kədərləndirsəm, kədərləndirdiyim sizlərdən başqa məni kim şadlandıracaq? ³Bunu yazmışdım ki, gəldiyim zaman məni sevindirəsi insanlar kədərləndirməsin. Hamınıza inanıram ki, mənim sevincim hər birinizin sevincidir. ⁴Kədərləndirmək üçün deyil, sizə bəslədiyim hədsiz məhəbbəti dərk edəsiniz deyə sizə böyük əziyyət, ürək ağrısı və göz yaşları içində yazdım.

Günahkarı bağışlamaq

⁵Əgər kimsə kədər gətirib, şışirtmədən deyim ki, mənə deyil, haradasa hamınıza kədər gətirib. ⁶Beləsinə ictimaiyyətin verdiyi bu cəza bəsdir. ⁷Hədsiz kədərə qərq olmasın deyə yaxşı olar ki, o insanı indi bağışlayasınız və təsəlli verəsiniz. ⁸Buna görə sizdən xahiş edirəm ki, yenidən ona məhəbbət göstərin. ⁹Bunu da sizə yazdım ki, hər vəziyyətdə sizin itaətli olmağınızı yoxlayım. ¹⁰Kimi bağışlasanız, mən də bağışlayaram. Əgər mən bir şeyi bağışlamışamsa, Məsihin hüsurunda sizin xeyriniz üçün bağışlamışam ki, ¹¹Şeytan bizdən mənfəət qazanmasın. Çünki onun niyyətlərindən xəbərsiz deyilik.

Yeni Əhdin xidmətçiləri

¹²^gMəsihin Müjdəsini yaymaq məqsədi ilə Troasa gələndə Rəbdən mənim üçün bir qapı açıldı. ¹³Amma qardaşım Titi orada tapmayanda ürəyim narahat oldu. Ona görə oradakılarla xudahafizləşib Makedoniyaya gəldim.

¹⁴Bizi həmşə Məsihin zəfər təntənəsində addımladan, Onu tanımaqdan yaranan ətri bizim vasitəmizlə hər tərəfə yayan Allaha şükür olsun! ¹⁵Çünki biz həm xilas, həm də həlak olanlar arasında Allaha xoş olan Məsih ətriyik. ¹⁶Həlak olanlar üçün ölümə aparan ölüm qoxusu, xilas olanlar üçün həyata aparan həyat ətriyik. Belə bir iş üçün kim yararlıdır? ¹⁷Axı biz çoxları kimi Allah kəlamının alverçiləri deyilik; əksinə, Allah tərəfindən göndərilib Allahın hüsurunda, Məsihdə olaraq səmimi qəlbədən danışırıq.

3 ¹Özümüz barədə yenə zəmanət veririkmi? Yoxsa bəziləri kimi sizə yazılan və yaxud sizin yazdığınız zəmanət məktublarına ehtiyacımız var? ²Bütün insanların tanıdığı, oxuduğu, ürəklərimizə yazılmış məktubumuz sizsiniz. ³^hXidmətimizin nəticəsi olan bir Məsih məktubu olduğunuz aydın görünür; bu məktub mürəkkəblə yox, var olan Allahın Ruhu ilə daş lövhələrə deyil, ət ürəklərə yazılıb. ⁴Məsih sayəsində Allah hüsurunda belə etibarımız var. ⁵Özümüzdən yaranan qabiliyyətimiz yoxdur və bunu iddia da edə bilmərik. Bizə qabiliyyət verən Allahdır. ⁶ⁱO

^g 2:12-13 Həv. 20:1 ^h 3:3 Çıx. 24:12; Yer. 31:33; Yez. 11:19-20; 36:26 ⁱ 3:6 Yer. 31:31

bizi Yeni Əhdin xidmətçiləri olmaq üçün qabiliyyətli etdi. Bu Yeni Əhd yazılı Qanuna deyil, Ruha əsaslanır. Çünki yazılı Qanun öldürür, Ruh isə həyat verir.

Yeni Əhdin ehtışamı

^{7j}Ölümlə nəticələnən xidmət, yəni daş lövhələr üzərində həkk olunan yazılı Qanun elə ehtışamla gəldi ki, Musanın üzündən parlayan ehtışam ötəri olduğu halda İsrail övladları onun üzünə baxa bilmirdilər. ⁸Onda Ruha əsaslanan xidmət daha da ehtışamlı olmazmı? ⁹Əgər insanı məhkum edən xidmətin ehtışamı varsa, salehlik qazandıran xidmətin ehtışamı nə qədər çoxdur. ¹⁰Çünki əvvəllər ehtışamlı olanın indi hədsiz ehtışamı olanla müqayisədə ehtışamı yoxdur. ¹¹Əgər ötəri olan ehtışamla gəldisə, daimi olanın ehtışamı daha da böyükdür.

¹²Belə bir ümidə sahib olduğumuz üçün böyük cəsarətlə danışa bilərik. ^{13k}İsrail övladları onun üzündəki ötəri ehtışamın keçib-getməsinə baxmasın deyə üzünə niqab çəkən Musa kimi deyilik. ¹⁴İsrail övladları fikirlərində inadkar oldu. Bu günə qədər Köhnə Əhd oxunarkən onları eyni niqab qapayır, açılmır, çünki bu yalnız Məsih vasitəsilə götürülür. ¹⁵Hətta bu günə qədər Musanın Yazıları nə vaxt oxunursa, onların ürəklərini bir niqab qapayır. ¹⁶Amma kim Rəbbə tərəf dönürsə, o vaxt niqab aradan qaldırılır. ¹⁷Rəbb Ruhdur, Rəbbin Ruhu haradadırsa, azadlıq da oradadır. ¹⁸Biz hamımız niqabsız üzdə Rəbbin ehtışamını əks etdirərək Rəbbin surətinə dəyişilirik. Ruh olan Rəbdən yaranan bu ehtışam get-gedə bizdə görünməyə başlayır.

Müjdə yaymaqda sədaqət

4 ¹Beləliklə, bizə verilən mərhəmətlə bu xidmətə təyin olduğumuz üçün ümidimizi itirmirik. ²Xəcalət gətirən gizli yolları rədd etmişik. Hiylə işlətmirik, Allahın sözünü təhrif etmirik, amma həqiqəti açıq elan etməklə Allahın önündə, hər insanın vicdanı qarşısında özümüz barədə zəmanət veririk. ³Əgər yaydığımız Müjdə qapalıdırsa, yalnız həlak olanlar üçün qapalıdır. ⁴Onları bu dövrün allahı^l korazehin etdi ki, Allahın surəti olan Məsihin ehtışamlı Müjdəsinin işığı imansızların üzərinə doğmasın. ⁵Biz özümüzü yox, İsa Məsihi Rəbb olaraq vəz edirik. Özümüzü isə İsa naminə qullarınız olaraq təqdim edirik. ^{6m}Çünki «zülmətdən işıq parlayacaq» deyən Allah ürəyimizə nur saçdı ki, İsa Məsihin üzündən saçıq Öz ehtışamını tanımağımızdan doğan nuru bizə versin.

j 3:7 Çıx. 34:29-30 k 3:13 Çıx. 34:33 l 4:4 Bu dövrün allahı – yəni Şeytan.

m 4:6 Yar. 1:3

⁷Üstün qüvvənin bizdən yaranmadığı, Allaha aid olduğu bilinsin deyə bu xəzinəni saxsı qablardaⁿ saxlayırıq. ⁸Hər tərəfdən əziyyət çəkirik, amma əzilmirik. Çəşqınlıq içindəyik, lakin çarəsiz deyilik. ⁹Təqib olunuruq, amma tərk edilmirik. Yıxdılırıq, amma yox olmuruq. ¹⁰İsanın ölümünü bədənimizdə həmişə daşıyıq ki, Onun həyatı bədənimizdə aydın görünsün. ¹¹Çünkü İsanın həyatı fani cismimizdə aydın görünsün deyə biz yaşaya-yaşaya İsa üçün həmişə ölümə təslim edirik. ¹²Beləliklə, ölüm bizdə, həyat isə sizdə fəaliyyət göstərir.

¹³*J*«İman etdim, buna görə danışdım»

deyə yazıldığı üçün eyni iman ruhuna sahib olaraq biz də iman edirik və buna görə danışırıq. ¹⁴Çünkü bilirik ki, Rəbb İsanı dirildən Allah bizi də İsa ilə birlikdə dirildib sizinlə birgə Öz hüzuruna çıxaracaq. ¹⁵Bütün bunlar sizə görədir. Belə ki Allahın lütfü çoxalıb daha çox insana ehsan olunsun və Onun izzəti üçün daha çox şükür edilsin.

Səmavi evimiz

¹⁶Buna görə biz ümidimizi itirmirik. Zahirimiz get-gedə xarab olsa da, daxilimiz gündən-günə təzələnir. ¹⁷Çünkü müvəqqəti, yüngül əziyyətlərimiz bizə heç bir şeylə müqayisə edilməz dərəcədə böyük və əbədi izzət qazandırır. ¹⁸Gözlərimizi görünən şeylərə deyil, görünməyən şeylərə dikirik. Çünki görünənlər gəldi-gedər, görünməyənlərsə əbədidir.

5 ¹Bilirik ki, sığındığımız bu dünyəvi çadırⁿ dağılarsa, göylərdə Allahın bizə verdiyi binamız, əllə tikilməyən əbədi bir evimiz var. ²İndi isə səmavi məskənimiz üstümüzü örtün deyə həsrət çəkərək inləyirik. ³Soyunuruqsa da,^q lüt-üryan qalmarıq. ⁴Bu dünyəvi çadırdakı ikən hamımız ağır yük altında inləyirik. Çünki soyunmamızı deyil, üstümüzün örtülməsini istəyirik ki, həyat fani şeyləri yeyib-udsun. ⁵Bizi məhz bunun üçün hazırladılan Allahdır. O, Ruhunu bizə girov verdi. ⁶Buna görə həmişə arxayınlığımız var, həm də bilirik ki, bu bədəndə məskunlaşdıqca Rəbdən uzağıq. ⁷Gözlə görünənə deyil, imana görə həyat sürürük. ⁸Əlbəttə, arxayınlığımız var və bu bədənə uzaqlaşb Rəbbimizin yanında məskunlaşmağı üstün tuturuq. ⁹Buna görə bədəndə məskun və yaxud bədənə uzaq olmağımıza baxmayaraq, məqsədimiz Rəbbi razı salmaqdır. ¹⁰Çünkü hər birimiz bu bədəndə olanda etdiyimiz əməllər pis də olsa, yaxşı da olsa, onların əvəzini almaq üçün Məsihin hökm kürsüsü önünə çıxmalıyıq.

Barışdırma xidməti

¹¹Demək, Rəbdən qorxmanın nə olduğunu anladığımız üçün insanları inandırmağa çalışırıq. Allaha bizim kim olduğumuz aşkardır və

ⁿ 4:7 Saxsı qablarda – yəni fani bədənlerimizdə. ^j 4:13 Zəb. 116:10 ^p 5:1 Dünyəvi çadır – yəni cismimiz. ^q 5:3 Soyunuruqsa da – bəzi əlyazmalarda *Bu məskən üstümüzü örtə.*

^r 5:10 Rom. 14:10

ümidvaram ki, sizin vicdanınıza da aşkardır. ¹²Sizə özümüz barədə yenə zəmanət vermək istəmirik, amma ürəkləri ilə deyil, zahiri görünüşləri ilə öyünənlərə cavab verə biləsiniz deyə bizimlə fəxr etməyiniz üçün sizə imkan yaradırıq. ¹³Əgər aqlımızı itirmişiksə, bu, Allah üçündür, yox, əgər aqlımız başımızdadırsa, bu sizin üçündür. ¹⁴Bizi məcbur edən Məsihin məhəbbətidir və bu qənaətə gəlmişik ki, bir Nəfər hamı üçün öldüyünə görə hamı öldü. ¹⁵Bəli, O hər kəs uğrunda öldü ki, qoy yaşayanlar artıq özləri üçün deyil, onlar uğrunda Ölüb-Dirilən üçün yaşasınlar.

¹⁶Bunun nəticəsində də biz artıq heç kimi bəşəri nöqteyi-nəzərdən tanımırıq. Nə vaxtsa Məsihi bəşəri nöqteyi-nəzərdən tanısaq da, indi Onu elə tanımırıq. ¹⁷Deməli, kim Məsihdədirsə, yeni yaradılışdır, köhnə şeylər keçib-getdi, təzə şeylər gəldi. ¹⁸Bunların hamısı Allahdandır. O, Məsih vasitəsilə bizi Özü ilə barışdırdı və bizə barışdırma xidmətini verdi. ¹⁹Belə ki Allah insanların təqsirlərini onların əleyhinə qoymayaraq dünyanı Məsihdə Özü ilə barışdırmaqda idi. Barışdırma sözünü də bizə əmanət etdi. ²⁰Beləliklə, biz Məsihin nümayəndələriyik, sanki Allah bizim vasitəmizlə rica edir. Məsihin adı ilə yalvarırıq ki, Allahla barışın. ²¹Günahla əlaqəsi olmayan Məsihi Allah bizim uğrumuzda günah qurbanı verdi ki, biz Onda Allahın salehliyinə nail olaq.

6 ¹Buna görə Allahla birgə işləyən bizlər rica edirik ki, Onun lütfünü boş yerə qəbul etməyəsiniz. ²Çünki O deyir:
«Münasib vaxtda səni eşitdim,
Xilas günü sənə kömək etdim».

Budur, indi münasib vaxt, budur, indi xilas günü.

Paul dara düşəndə

³Xidmətimiz etibardan düşməsin deyə heç kimi büdrədən bir şey etmirik. ⁴Əksinə, Allahın xidmətçisi olaraq hər şeydə özümüz barədə zəmanət veririk; hədsiz dözümdə, əziyyətlərdə, ehtiyaclarda, sıxıntılarda, ⁵döyüləndə, həbslərdə, qarışıqlıqlarda, zəhmətdə, yuxusuz qalanda, aclıqlarda, ⁶pak yaşayanda, bilikdə, səbirdə, xeyirxahlıqda, Müqəddəs Ruhda, riyasız məhəbbətdə, ⁷həqiqəti elan edəndə, Allahın qüvvəsində, həm sağ, həm də sol əllərimizdə salehlik silahları ilə, ⁸gah ucalıb gah alçalaraq təhqir olunanda, tərifiyəndə özümüz özümüə zəmin dururuq. Bizi yalançı sayırlar, amma biz doğruçuyuq. ⁹Sanki naməlum, amma tanınılıq. Elə bil ölümün ağzındayıq, amma hələ yaşayırıq. Elə bil cəza çəkirik, amma öldürülmürük. ¹⁰Sanki kədər içindəyik, əslində həmişə sevinirik. Yoxsul sayılılıq, amma çoxlarını varlandırırıq. Elə bil heç nəyimiz yoxdur, amma hər şeyə sahibik.

¹¹Ey Korinfilər, sizinlə açıq danışırıq, sizə ürəymizi açmışıq.

¹²Bizimlə yaxın münasibətinizə mane olan biz deyilik, bu maneə sizin

daxili hisslərinizdədir. ¹³Buna cavab olaraq, sizə övladlarım kimi deyirəm: siz də ürəyinizi açın.

Allahın məbədi

¹⁴İmansızlarla eyni boyunduruğa girməyin. Çünki salehliklə qanunsuzluğun nə şərikliyi var? İşıqla qaranlığın ortaq nəyi var? ¹⁵Məsihlə Belialın^u nə uyğunluğu var? Yaxud imanlı ilə imansızın ümumi nəyi var? ¹⁶Allahın məbədi ilə bütələrin sazişi ola bilərmi? Çünki biz var olan Allahın məbədiyik. Belə ki Allah demişdi:

«Mən aralarında yaşayıb-dolanacağam,
Onların Allahı olacağam,
Onlar da Mənim xalqım olacaq».

¹⁷«Ona görə «aralarından çıxıb ayrılın»
Rəbb belə deyir,
«Murdar şeylərə toxunmayın»;
«Mən də sizi qəbul edəcəyəm».

¹⁸^x«Mən sizə Ata olacağam,
Siz də Mənə oğullar və qızlar olacaqsınız»
Küllü-İxtiyar Rəbb belə deyir.

7 ¹Sevimlilər, bu vədlərə malik olduğumuza görə Allahdan qorxub kamil müqəddəsliyə çataraq bizi cisimdə və ruhda murdarlayan hər şeydən özümüzü təmizləyək.

Paulun sevinci

²Ürəyinizdə bizim üçün yer ayırın. Biz heç kimə haqsızlıq etməmişik, heç kimə zərər verməmişik, heç kimi istismar etməmişik. ³Sözlərimlə sizi məhkum etmək istəmirəm, çünki əvvəlcədən dediyim kimi ürəyimizdə elə bir yeriniz var ki, ölsək də, yaşasaq da sizinlə bir olacağıq. ⁴Sizə çox etibar edirəm, sizinlə çox fəxr edirəm. Nə cür əziyyət çəksək belə, təsəllim bol, sevincim hədsizdir.

⁵Makedoniyaya gələndə də cismən dinclik tapmadıq. Hər tərəfdən əziyyət çəkirdik. Bayırda çəkişmələr, daxildə qorxular var idi. ⁶Lakin məzlumlara təsəlli verən Allah Titin gəlişi ilə bizə təsəlli verdi. ⁷Ancaq Titin gəlişindən deyil, sizin ona verdiyiniz təsəllidən də təsəlli aldım. Çünki Tit dedi ki, siz məndən ötrü darıxır, dərd və qeyrət çəkirsiniz. Buna görə sevincim daha da artdı.

⁸Məktubumla sizi kədərləndirdimsə də, buna görə peşman deyiləm. Əslində məktubumla sizi bir anlıq da olsa kədərləndirdiyim üçün peşman

^u 6:15 Belial – yəni Şeytan. ^v 6:16 Lev. 26:12; Yez. 37:27; 1Kor. 3:16; 6:19; Vəhy 21:3

^w 6:17 Yeş. 52:11; Yez. 20:34,41 ^x 6:18 2Şam. 7:14; 1Saln. 17:13; Yeş. 43:5-7; Yer. 31:9

^y 7:5 2Kor. 2:12-13

olmuşdum. ⁹ Amma indi kədərinizə görə yox, bu kədər hissinin sizin tövbə etməyinizə səbəb olduğu üçün sevinirəm. Allah istəyən tərzdə kədərləndiniz, buna görə də bizdən heç bir şeydə ziyan görmədiniz. ¹⁰ Allah istəyən tərzdə olan kədər insanda tövbə yaradıb onu xilasa aparır və bunda peşmançılıq yoxdur. Dünyanın kədəri isə ölüm yaradır. ¹¹ Baxın Allah istəyən tərzdə cəkdiniz bu kədər sizdə nə qədər böyük cəhd, təmizə çıxmaq arzusu, qəzəb, qorxu, həsrət, qeyrət, ədalətpərvərlik yaratdı. Bu işdə hər cəhətdən saf olduğunuz barədə zəmanət verdiniz. ¹² Sizə o məktubu yazanda haqsızlıq edənə yaxud haqsızlığa məruz qalana görə yazmadım. Bizim üçün etdiyiniz cəhd Allah önündə aydın görməyiniz üçün yazdım. ¹³ Bütün bunlardan təsəlli alırıq.

Buna əlavə olaraq Titin sevinci bizi daha da sevindirdi. Hamınız onun ruhunu təzələdiniz. ¹⁴ Mən onun qarşısında sizinlə fəxr etmişdim, siz də məni utandırmadınız. Sizə dediyimiz hər şey necə doğru idisə, Titin qarşısında sizinlə fəxr etməyimiz də doğru çıxdı. ¹⁵ Hamınızın itaətli olduğunuzu, onu necə qorxu və lərzə ilə qəbul etdiyinizi yada saldıqca sizə olan sevgisi daha da artır. ¹⁶ Sizə hər işdə etibar edə bildiyim üçün sevinirəm.

Səxavətli olmaq

8 ^{1z} Qardaşlar, sizə bildirmək istəyirik ki, Makedoniyadakı cəmiyyətlərə verilən Allahın lütfü nə etdi: ² onlar böyük əziyyətlərlə sınıananda coşğun sevincləri hədsiz yoxsul olduqları halda zəngin səxavət göstərmələri ilə aşıb-daşdı. ³ Mən şahidəm ki, onlar bunu bacardıqları qədər, hətta artıqlaması ilə, könüllü surətdə etdilər. ⁴ Bizə yalvara-yalvara müqəddəslərə yardım işinə şərik olmaq lütfünə nail olmaq istədilər. ⁵ Bu, gözlədiyimizdən də artıq oldu, çünki onlar özlərini əvvəlcə Rəbbə, sonra Allahın iradəsi ilə bizə həsr etdilər. ⁶ Ona görə Titdən xahiş etdik ki, onun başladığı bu xeyriyyə işini sizin aranızda başa çatdırsın. ⁷ Sizə hər şeydə – imanda, sözdə, bilikdə, hər cür cəhddə, sizə göstərdiyimiz məhəbbətdə^a zəngin olduğunuz kimi bu xeyriyyəçilikdə də zəngin olun.

⁸ Mən bunları əmr edərək demirəm, lakin başqalarının cəhdi ilə müqayisədə sizin məhəbbətinizin həqiqiliyini sınaqdan keçirərək deyirəm. ⁹ Rəbbimiz İsa Məsihin lütfündən xəbərdarsınız: siz Onun yoxsulluğu vasitəsilə varlı olarsınız deyə Özü varlı olduğu halda sizin uğrunuzda yoxsullaşdı. ¹⁰ Bu barədə sizə məsləhət verirəm. Siz keçən il bu işi nəinki gördünüz, hətta təşəbbüskarı oldunuz. Öz xeyriniz üçün ¹¹ indi bu işi başa çatdırın. Buna həvəsiniz necə idisə, imkan daxilində bunu elə də başa çatdırın. ¹² Çünki insanın həvəsi varsa, verdiyi yardım

^z 8:1-4 Rom. 15:26 ^a 8:7 Sizə göstərdiyimiz məhəbbətdə – bəzi əlyazmalarda *bizə göstərdiyiniz məhəbbətdə*.

imkanı çatmadığı qədər yox, imkanına görə məqbul sayılır. ¹³^bSizi əziyyətə salıb başqalarına rahatlıq vermək deyil, bərabərlik istəyirik. ¹⁴İndi sizin əlavə vəsaitiniz qoy onların ehtiyaclarını ödəsin ki, lazım olanda onların vəsaiti də sizin ehtiyacınızı ödəsin. Beləcə qoy bərabərlik olsun. ¹⁵Necə ki yazılıb: «Çox yığanın artığı, az yığanın əskiylə».

Tit Korinfə göndərilir

¹⁶Titin ürəyində sizin üçün eyni cəhdi oyadan Allaha şükür olsun! ¹⁷Çünki Tit bizim xahişimizi qəbul etməklə kifayətlənmədi, böyük cəhd göstərərək könüllü surətdə sizin yanınıza gəlir. ¹⁸Müjdəni yaydığına görə bütün cəmiyyətlərdə təriflənən bir qardaşı da onunla birgə yanınıza göndəririk. ¹⁹Həmçinin o, Rəbbi izzətləndirmək və yardım etməyə həvəsli olduğumuzu göstərmək üçün apardığımız bu xeyriyyə işində yol yoldaşımız olmaq məqsədi ilə cəmiyyətlər tərəfindən seçildi. ²⁰Bu bol olan nəzir-niyazla əlaqədar xidmətimizdə heç kim bizdə səhv tutmasının deyər diqqət göstəririk. ²¹Çünki məqsədimiz yalnız Rəbbin gözündə deyil, insanların da gözündə doğru sayılan işləri görməkdir. ²²Çox işdə dəfələrlə sınaqdan keçirib cəhdini gördüyümüz, indi sizə bəslədiyi böyük etibar sayəsində daha da cəhd göstərən başqa qardaşımızı da onlarla bərabər göndəririk. ²³Titə gəlinə, o mənim şərikim, sizlərin arasında çalışan əməkdaşım, qardaşlarımızsa Məsihin izzəti üçün cəmiyyətlərin elçiləridir. ²⁴Buna görə də cəmiyyətlərin qarşısında məhəbbətinizi və sizinlə fəxr etməyimizin səbəbini onlara sübut edin.

Yoxsul imanlılara yardım

9 ¹Müqəddəslərə göstəriləcək yardımla əlaqədar sizə yazmağıma ehtiyac yoxdur. ²Çünki yardım etməyə həvəsiniz olduğunu bilirəm. Axayyada olan sizlərin keçən ildən bəri hazırlıqlı olduğunuzu söyləyərək Makedoniyalılar qarşısında fəxr etməkdəyəm. Sizin səyiniz onların çoxunu hərəkətə gətirdi. ³Sizinlə etdiyimiz fəxr bu işdə boş çıxmasın deyər qardaşları yanınıza göndərirəm və dediyim kimi gərək hazır olasınız. ⁴Belə ki bəzi Makedoniyalılar mənimlə gəlib sizin hazır olmadığınızı görərsə, sizə etibar etdiyimizə görə nə biz utanaq, nə də siz. ⁵Ona görə də mən qardaşlardan xahiş etməyə ehtiyac duyuram ki, məndən əvvəl yanınıza gəlib vəd edilmiş bol bəxşişlərinizi qabaqcadan hazır etsinlər. Qoy bu bəxşişlər istismarcılıqla yox, könüllü surətdə hazır olsun.

⁶Yadda saxlayın: az əkən az, bol-bol əkən bol-bol biçəcək. ⁷Könülsüz yaxud məcburi yox, hər kəs ürəyinin niyyətinə görə pay versin. Çünki Allah sevinə-sevinə pay verən adamı sevir. ⁸Allah sizə hər bir neməti bol-

^b 8:13-15 Çıx. 16:18 ^c 8:21 Sül. 3:4

bol verə bilər. Belə ki hər bir şeyə həmişə, hərtərəfli, kifayət qədər sahib olmaqla hər yaxşı əməl üçün bol-bol imkanınız olsun. ^{9d}Necə ki yazılıb:

«Səpələyər, fəqirlərə paylayar,
Salehliyi əbədi qalar».

^{10e}Əkinçiyə toxum və yemək üçün çörək ehtiyatı verən Allah sizin də əkin ehtiyatınızı çoxaldacaq və salehliyinizin bəhrəsini artıracaq. ¹¹Hər tərəfli səxavətli olmanız üçün hər baxımdan varlandırılacaqsınız. Səxavətiniz bizim vasitəmizlə Allaha şükür etməyə səbəb olacaq. ¹²Çünki etdiyiniz bu xidmət yalnız müqəddəslərin ehtiyaclarını ödəməklə kifayətlənmir, həm də Allaha edilən çox şükürlərlə aşib-daşır. ¹³Bu xidmətlə sübut etdiyiniz kimi, iqrar etdiyiniz Məsihin Müjdəsinə itaət göstərdiyinizə, onlara və hamıya səxavətlə yardım göndərdiyinizə görə Allahı izzətləndirirlər. ¹⁴Allahın sizə bəxş etdiyi hədsiz lütfə görə hər birinizin həsrətini çəkərək sizin üçün dua edirlər. ¹⁵Allahın sözlə ifadə oluna bilməyən bəxşişinə görə Ona şükür olsun!

Paulun müdafiəsi

10 ¹Yanınızda ürkək, lakin sizdən uzaq ikən cürətli olan mən Paul Məsihdən gələn həlimlik və mülayimliklə sizdən xahiş edir, ²yalvarıram: yanınıza gələndə məni vadar etməyin ki, bizi cismani təbiətə görə həyat sürən insanlar zənn edən bəzi adamlara göstərməyi vacib saydığım cürəti sizə də göstərim. ³Çünki cismən həyat sürsək də, cismani təbiətə görə döyüş aparmırıq. ⁴Ona görə ki döyüş silahlarımız cisimdən düzəldilən silahlar deyil, qalaları dağıdan ilahi qüvvəyə malik silahlardır. Nəzəriyyələri, ⁵Allah barədə biliyə qarşı çıxan hər bir səddi yıxıb hər bir düşüncəni əsir edərək Məsihə itaət etdiririk. ⁶Siz Məsihə tamamilə itaət edəndə hər cür itaətsizliyi cəzalandırmağa hazır olacağıq.

⁷Göz qabağında olanlara baxın. Kim Məsihə aid olduğuna arxalanırsa, yadda saxlasın ki, onun qədər biz də Məsihə aidik. ⁸Sizi yıxmaq üçün deyil, inkişaf etdirmək üçün Rəbbin bizə verdiyi səlahiyyətə görə bir az artıq öyünsəm də, utanmaram. ⁹Elə görünmək istəmirəm ki, məktublarımla sizi qorxuduram. ¹⁰Mənim barəmdə deyirlər ki, «onun məktubları ciddi və təsirlidir, özünü görəndə isə zəhmsiz, nitqi də heçdir». ¹¹Kim bunu düşünürsə, qoy bilsin ki, uzaqda olanda məktublarımızla dediklərimizə yanınızda olanda da əməl edirik.

¹²Öz-özü barədə zəmanət verən bəzi adamlarla özümüzü bərabər saymağa və yaxud da müqayisə etməyə sözsüz ki cəsarət etmirik. Özlərini öz arşınları ilə ölçə-ölçə, həmçinin özlərini özləri ilə müqayisə edə-edə onlar dərrakələrini itirdilər. ¹³Biz isə hədsiz öyünməyəcəyik. Öyünməyimiz Allahın bizə verdiyi, sizin də daxil olduğunuz iş dairəsinin həddini

aşmayacaq. ¹⁴Sizə yetişməyənlər kimi uzaqlara getmirik. Çünki Məsihin Müjdəsini sizə çatdıran bizik. ¹⁵Başqalarının əməyi ilə öyünüb həddimizi aşmırıq. Ümidvarıq ki, imanınız böyüdükcə aranızda işimizin əhatə dairəsi daha da genişlənəcək. ¹⁶Beləcə başqasının işinin əhatə dairəsində olan nailiyyətlərlə öyünmədən Müjdəni sizin o tayınızdakı diyarlarda da yaya biləcəyik. ^{17f}«Öyünən Rəbdə öyünsün». ¹⁸Çünki özü barədə zəmanət verən insan yox, barəsində Rəbbin zəmanət verdiyi insan sınaqdan keçmiş olur.

Saxta həvarilər

11 ¹Ümidvaram ki, mənim bir qədər ağılsızlığıma da dözəcəksiniz. Bəli, mənə bir qədər dözüün. ²Sizə görə ilahi bir qısqanclıq hiss edirəm. Çünki sizlər sanki bakirə qızsınız və sizi bir Oğlana, yəni Məsihə nişanlayıb təqdim etmişəm. ^{3g}Amma qorxuram ki, ilanın hiyləgərliyi ilə Həvvanı aldatması kimi düşüncələrinizin pozulub Məsihə olan səmimi və pak^h həsr olunmasından azasınız. ⁴Çünki əgər kimsə yanınıza gəlib bizim vəz etdiyimiz İsadən başqa bir İsanı təbliğ edirsə, aldığınızdan fərqli bir ruh alırsınızsa və yaxud qəbul etdiyinizdən fərqli bir müjdəni qəbul edirsinizsə, siz buna necə də məmnuniyyətlə dözürsünüz. ⁵Zənnimcə bu «böyük həvarilər»dən mən heç də geri qalmıram. ⁶Natiqlik məharətim olmasa da, bilikdə məharətsiz deyiləm. Bunu sizə hər vəziyyətdə hər tərəfli göstərdik.

⁷Ucalmanız üçün özümü aşağı tutaraq Allah Müjdəsini müftə yaymaqla günah işlətdimmi? ⁸Sizə xidmət etmək üçün başqa cəmiyyətlərdən təminat alaraq sanki onları soydum. ⁹ⁱYanınızda olarkən ehtiyacım olduğu halda heç birinizə yük olmadım. Çünki Makedoniyadan gələn qardaşlar ehtiyacımı tamamilə ödədilər. Sizə yük olmaqdan özümü saxladım və gələcəkdə də özümü saxlayacağam. ¹⁰Məndə olan Məsihin həqiqətinə and olsun! Axayya vilayətində heç kim məni susdura bilməz ki, buna öyünməyim. ¹¹Niyə? Sizi sevmədiyimə görəmi? Allah bilir ki, sevirəm.

¹²Özlərini bizimlə bərabər sayaraq öyünənlər buna əsas axtarır. Mən etdiyimi edəcəyəm ki, onların əsasını kəsim. ¹³Çünki bunlar saxta həvari, Məsih həvarisinin cildinə girən fırıldaqçılardır. ¹⁴Buna heyrlənmək lazım deyil, çünki Şeytan da işiq mələyi cildinə girir. ¹⁵Şeytana xidmət edənlərin salehlik xidmətçilərinin cildinə girməsi qərribə deyil. Onların aqibəti əməllərinə görə olacaq.

Öyünmək lazımdırsa...

¹⁶Yenə deyirəm, qoy heç kim məni ağılsız saymasın. Elədirsə, məni ağılsız kimi qəbul edin, qoy mən də bir az öyünüm. ¹⁷Dediklərimi Rəbbin

^f 10:17 Yer. 9:24 ^g 11:3 Yar. 3:1-13 ^h 11:3 *Və pak* – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur.

ⁱ 11:9 Fil. 4:15-18

sözü kimi yox, öyünə-öyünə özünə güvənən ağılsız adam kimi deyirəm. ¹⁸Madam ki bir çoxları cismani təbiətlərinə görə öyünülər, mən də öyünəcəyəm. ¹⁹Siz ağıllı olduğunuz üçün ağılsızlara necə də sevinclə dözürsünüz. ²⁰Belə ki sizi kölə edənlərə, istismar edənlərə, sizdən faydalananlara, özünü üstün sayanlara, hətta sifətinizə şillə vuranlara dözürsünüz. ²¹Utanaq qəbul edirəm ki, buna gücümüz çatmır!

Kimin bir şeylə öyünməyə cəsarəti varsa, bir ağılsız kimi deyirəm ki, mənim də ona cəsarətim var. ²²Onlar İbranilərdirmi? Mən də İbraniyəm. Onlar İsraililərdirmi? Mən də İsrailliyəm. Onlar İbrahimin nəslindəndirmi? Mən də İbrahimin nəslindənəm. ²³Onlar Məsihin xidmətçiləridirmi? Dəli kimi deyirəm ki, Onun daha böyük xidmətçisi mənəm, çünki zəhmətim daha çox olub, həbsə düşməyim daha çoxdur, döyülməyimin sayı-hesabı yoxdur, dəfələrlə ölümə üz-üzə gəlmişəm. ²⁴^kBeş dəfə Yəhudilərdən otuz doqquz qırmanc yemişəm, ²⁵^lüç dəfə dəyənəklə döyülmüşəm, bir dəfə məni daşqalaq etdilər, üç dəfə gəmi qəzasına düşdüm və bir gün gecə-gündüz ucsuz-bucaqsız dənizdə qaldım. ²⁶^mTez-tez səyahətdə olduğum müddətdə çaylarda təhlükəyə, quldurlar arasında təhlükəyə, soydaşlarım arasında təhlükəyə, başqa millətlər arasında təhlükəyə, şəhərdə təhlükəyə, çöldə təhlükəyə, dənizdə təhlükəyə, saxta qardaşlar arasında təhlükəyə məruz qaldım. ²⁷Zəhmət və əmək çəkdim, dəfələrlə yuxusuz qaldım. Aclığın, susuzluğun dadını gördüm. Çox vaxt yemək, soyuqda paltar tapmadım. ²⁸Bunlarla yanaşı bütün cəmiyyətlər üçün hər gün çəkdiyim qaygının yükü boynumdadır. ²⁹Kimsə zəif olanda mən də zəif olmadımmı? Kimsə bürdrəyəndə mən alışıb-yanmadımmı?

³⁰Öyünməliyəmsə, zəifliyimi göstərən şeylərlə öyünəcəyəm. ³¹Rəbb İsanın əbədi alqışlanan Allah və Atasına and olsun ki, yalan demirəm. ³²ⁿDəməşqdə padşah Aretanın valisi məni tutmaq üçün şəhəri nəzarət altına almışdı. ³³Amma mən səbət içində şəhər divarlarının pəncərələrinin birindən yerə sallandım və onun əlindən qaçdım.

12 ¹Faydalı olmasa da, öyünməliyəm. İndi Rəbdən gələn görüntülərə və vəhylərə keçirəm. ²Məsihdə olaraq on dörd il bundan əvvəl – bədəndəmi, yoxsa bədəndən xaricmi, mən bilmirəm, Allah bilir – götürülüb göyün üçüncü qatına aparılan bir insanı^j tanıyıram. ³Bilirəm ki, bu adam – bədəndəmi, yoxsa bədəndən kənarmı, mən bilmirəm, Allah bilir – ⁴cənnətə aparılıb orada dillə ifadə olunmayan, insanın danışması qadağan olunan sözlər eşitdi. ⁵Belə birisi ilə öyünəcəyəm, amma özümə əlaqədar olaraq zəifliyimdən başqa bir şeylə öyünməyəcəyəm. ⁶Öyünmək istəsəm belə, ağılsız olmayacağam. Çünki həqiqəti deyəcəyəm. Amma heç

^j 11:23 Həv. 16:23 ^k 11:24 Qanun. 25:3 ^l 11:25 Həv. 14:19; 16:22 ^m 11:26 Həv. 9:23; 14:5 ⁿ 11:32-33 Həv. 9:23-25 ^j 12:2 *Bir insanı* – yəqin ki Paul özü barədə danışır.

kim mənə görə eşitdiyindən artıq bir şəxs saymasın deyər öyünməkdən çəkinirəm.

⁷Aldığım vəhyələrin üstünlüyü ilə qürurlanmayım deyər cismim üçün bir tikan, yəni mənə əzab vermək üçün Şeytanın bir elçisi göndərildi ki, qürurlanmayım. ⁸Bunun məndən uzaq olması üçün üç dəfə Rəbbə yalvardım. ⁹Amma O mənə dedi: «Lütfüm sənə kifayətdir, çünki zəiflik olanda qüvvə tam olur». Məsihin qüvvəsi məndə məskən salsın deyər zəifliklərimlə daha çox sevinə-sevinə öyünəcəyəm. ¹⁰Ona görə də Məsih uğrunda zəifliklərə, təhqirlərə, ehtiyaclara, təqiblərə və sıxıntılara məmnuniyyətlə dözüürəm, çünki mən zəifləyəndə qüvvətlənirəm.

¹¹Mən ağılsızlaşdım, çünki siz mənə vadar etdiniz. Amma siz mənim bəmədə zamanət verməli idiniz. Çünki özüm bir şey olmasam da, həmin «böyük həvarilər»dən heç də geri qalmıram. ¹²Həvariliyimin nişanələri aranızda əlamətlər, xariqələr və möcüzələr vasitəsilə, böyük dözümlülük göstərildi. ¹³Mən sizə yük olmadım, bundan başqa sizin digər cəmiyyətlərdən nə əskiiniz var? Bu haqsızlığımı bağışlayın!

Paulun qayğısı

¹⁴Budur, üçüncü dəfə yanınıza gəlməyə hazıram. Sizə yük olmayacağam, çünki sizdən heç nə istəmirəm, yalnız sizi istəyirəm. Axı övladların ata-ana üçün deyil, ata-ananın övladları üçün ehtiyat görməsi doğru sayılır. ¹⁵Mən də sizin həyatınız uğrunda sevinə-sevinə malımdan və canımdan keçəcəyəm. Sizi daha da çox sevsəm, daha az seviləcəyəmmi? ¹⁶Qoy belə olsun. Düşünürsünüz ki, mən sizə ağır yük olmadım, amma çoxbilmiş olduğuma görə sizi fənd işlədərək aldatdım. ¹⁷Yanınıza göndərdiyim adamlardan hansı biri ilə sizi istismar etdim? ¹⁸Titi yanınıza gəlmək həvəsinə saldım və o biri qardaşı da onunla göndərdim. Tit mənə görə sizi istismar etmədi, elə deyilmi? Eyni ruhda həyat sürmədikmi? Eyni izlə getmədikmi?

¹⁹Bu vaxta qədər^p qarşınızda özümüzü müdafiə etdiyimizi düşünürsünüzmü? Allahın qarşısında, Məsihdə olaraq danışırıq. Sevimlilər, etdiyimiz hər şey sizin inkişafınız üçündür. ²⁰Qorxuram ki, gelişimdə sizi istədiyim vəziyyətdə tapmayım, siz də istədiyinizi məndə tapmayasınız və aranızda münafiqlik, qısqanclıq, hiddət, özünü göstərmə, böhtan, qeybət, lovğalıq, qarışıqlıq tapam. ²¹Bu da mənə qorxudur ki, yanınıza gələndə Allahım mənə sizin qarşınızda aşağı tutacaq: əvvəllər günah işlədərək batdıqları murdarlıq, əxlaqsızlıq və pozğunluqdan tövbə etməyən bir çox adamlar üçün yas tutacağam.

^p 12:19 Bu vaxta qədər – bəzi əlyazmalarda Yənə.

Tövsiyə və salamlar

13 ¹«Bu, yanınıza üçüncü gəlişim olacaq. «Hər iddia iki yaxud üç şahidin sözü ilə təsdiq edilsin». ²İkinci dəfə yanınızda olanda keçmişdə günah işlədənlərə xəbər verdiyim kimi indi uzaqda olanda da onların və başqalarının hamısına xəbərdarlıq edirəm ki, yenə yanınıza gələndə onların heç birini cəzasız qoymayacağam. ³Məsihin mənim vasitəmlə danışdığına dair istədiyiniz sübut budur. Məsih aranızda zəifliklə deyil, qüdrətlə fəaliyyət göstərir. ⁴Çünki O, zəiflik içində çarmıxa çəkildiyi halda Allahın qüdrəti ilə yaşayır. Biz də Onda zəiflik, amma sizin xeyriniz üçün Onunla bərabər Allahın qüdrəti ilə yaşayacağıq.

⁵Özünüzü yoxlayın və iman yolunda olub-olmadığınızı bilmək üçün sınaqdan keçirin. İsa Məsihin daxilinizdə olduğunu başa düşmürsünüzmü? Yoxsa sınaqdan keçmirsiniz? ⁶Ümidvaram, bizim sınaqdan keçdiyimizi başa düşəcəksiniz. ⁷Allaha dua edirik ki, pis iş görməyəsini; bu bizim sınaqdan keçməyimizi göstərmək üçün deyil, sınaqdan keçməyənlər kimi olsa da, sizin yaxşılıq etməiniz üçündür. ⁸Çünki həqiqətə qarşı heç nə edə bilmərik, nə etsək, həqiqət uğrunda edirik. ⁹Biz zəif, sizsə güclü olanda sevinirik. Bərpa olmanız üçün dua edirik. ¹⁰Bunları sizə uzaqdan yazıram ki, yanınızda olanda Rəbbin yıxmaq üçün deyil, inkişaf etdirmək üçün mənə verdiyi səlahiyyəti sərt şəkildə istifadə etməyə məcbur olmayım.

¹¹Nəhayət, ey qardaşlar, sevinin. Bərpa olunun, təsəlli tapın, həmfikir olun, sülh içində ömür sürün. Məhəbbət və sülh qaynağı olan Allah sizinlə olacaq. ¹²Bir-birinizi müqəddəs öpüşlə salamlayın. Bütün müqəddəslər sizə salam göndərir. ¹³Rəbb İsa Məsihin lütfü, Allahın məhəbbəti və Müqəddəs Ruhun şərikliyi hamınıza yar olsun!

⁹ 13:1 Qanun. 17:6; 19:15 ¹³ 13:12-13 *Bütün müqəddəslər sizə salam göndərir* – bəzi tərcümələrdə bu sözlər 13-cü ayə sayılır, burada sayılan 13-cü ayə isə 14-cü ayə sayılır.

PAULUN QALATİYALILARA MƏKTUBU

GİRİŞ

Paulun bu məktubu Asiyadakı Roma vilayətlərindən biri olan Qalatiya imanlılarına ünvanlanıb. Məktubun əsas mövzusu Yəhudi olmayan millətlərin İsa Məsihi öz Rəbbi və Xilaskarı olaraq qəbul etdikdə Tövrətin qanunlarına əməl edib-etməmək məsələsidir. Paul qanuna əməl etmənin vacib olmadığını sübut edirdi. O yazır ki, Məsihlə birgə həyat yalnız imana əsaslanmalıdır. Lakin Qalatiyadakı cəmiyyətlərin bir neçəsi Paula qarşı çıxmış və Allahla düzgün münasibətlər qurmaq üçün Tövrətin qanunlarına əməl etməyi tələb etmişdi.

Paulun Qalatiyalılara məktub yazmağının məqsədi bu yanlış təlimlə aldanmış adamları həqiqi iman yoluna və əsl məsihçi dəyərlərinə qaytarmaq idi. Paul həm də İsa Məsihin həqiqi həvarisi kimi öz hüquqlarını müdafiə edirdi. O yazır ki, Allah onu Yəhudi olmayan xalqlar üçün həvari olmağa çağırmışdı. Sonra Paul Allahla insanlar arasındakı düzgün münasibətlərin yalnız iman vasitəsilə qurulmasını vurğulayır. Sonuncu fəsillərdə Paul göstərir ki, məsihçi davranışı Məsihə iman etməkdən qaynaqlanan məhəbbətə əsaslanmalıdır.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-10 Giriş
- 1:11–2:21 Paulun həvari kimi səlahiyyəti
- 3:1–4:31 Allahın lütf müjdəsi
- 5:1–6:10 Məsihdə azadlıq və məsuliyyət
- 6:11-18 Son öyüdlər və salamlar

1 ¹Nə insanlardan, nə də insan vasitəsilə, yalnız İsa Məsih və Onu ölürlər arasından dirildən Ata Allah vasitəsilə həvari təyin olunan mən Pauldan ²və mənimlə olan bütün qardaşlardan Qalatiyada^a olan

^a **1:2** *Qalatiya* – indiki Türkiyə ərazisində olmuş bir vilayət.

imanlı cəmiyyətlərə salam! ³Atamız Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən sizə lütf və sülh olsun! ⁴Atamız Allahın iradəsinə görə Məsih günahlarımız üçün Özünü fəda etdi ki, bizi indiki şər dövründən qurtarsın. ⁵Allaha əbədi izzət olsun! Amin.

Tək Müjdə

⁶Heyrətlənirəm ki, Məsihin lütfü ilə sizi çağıran Allahı belə tezliklə tərk edib başqa bir müjdəyə tərəf dönürsünüz. ⁷Əslində başqa müjdə yoxdur. Amma sizi lərzəyə salıb Məsihin Müjdəsini təhrif etmək istəyənlər vardır. ⁸Amma istər biz, istərsə göydən gələn bir mələk belə, bizim sizə yaydığımız Müjdəyə zidd bir şeyi müjdə kimi yaysa, ona lənət olsun! ⁹Əvvəlcə dediyimizi indi bir daha deyirəm: kim sizə qəbul etdiyiniz Müjdəyə zidd bir şey yayırsa, ona lənət olsun! ¹⁰İndi mən insanları, yoxsa Allahı məmnun etməyi axtarıram? Yoxsa insanları razı salmağa çalışıram? Əgər mən hələ də insanları razı salmaq istəsəydim, Məsihin qulu olmazdım.

Paul Məsihin həvarisi olur

¹¹Qardaşlar, sizə bəyan edirəm ki, mənim yaydığım Müjdənin mənbəyi insan deyil. ¹²Çünki mən onu insandan almadım və insan tərəfindən də öyrədilmədim. Bunu mənə İsa Məsih vəhy vasitəsilə açdı.

¹³^bYəhudi dininə bağlı olduğum günlərdə mənim necə həyat sürdüyümü eşitdiniz. Mən Allahın cəmiyyətini hədsiz təqib edir, onu dağıdırdım. ¹⁴Yəhudi dinində soydaşlarım arasında yaşıdılarımın bir çoxundan daha irəliddə idim. Ata-babalarımın adət-ənənələrinin qeyrətini həddindən artıq çəkirdim. ¹⁵^cAmma hələ anamın bətnindən məni seçib lütfü ilə çağıran Allah ¹⁶Öz Oğlu ilə bağlı Müjdəni başqa millətlər arasında yayım deyər Onu mənə zahir etməyə razı olanda dərhal insanlarla məsləhətləşmədim. ¹⁷Yerusəlimə, məndən qabaq həvari olanların yanına da getmədim, amma Ərəbistana getdim, sonra yenə Dəməşqə qayıtdım.

¹⁸^dÜç il keçəndən sonra isə Kefa^e ilə tanış olmaq üçün Yerusəlimə getdim və on beş gün onun yanında qaldım. ¹⁹O biri həvarilərin heç birini görmədim. Yalnız Rəbbin qardaşı Yaqubu gördüm. ²⁰Allahın önündə sizə yazdıqlarımın yalan olmadığını deyirəm. ²¹Sonra Suriya və Kilikiya diyarlarına getdim. ²²Yəhudeyanın Məsihdə olan cəmiyyətləri isə məni şəxsən tanımırdılar. ²³Yalnız bu sözü eşidirdilər: «Bir zaman bizi təqib edən şəxs vaxtilə yox etməyə çalışdığı imanı müjdələyir». ²⁴Beləliklə, mənə görə Allahı izzətləndirirdilər.

^b 1:13-14 Həv. 8:3; 22:2-5; 26:9-11 ^c 1:15-16 Həv. 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18

^d 1:18 Həv. 9:26-30 ^e 1:18 Kefa – yəni Peter. Bax: Yəhya 1:42.

Digər həvarilər Paulu qəbul edir

2 ¹On dörd il keçəndən sonra isə Barnaba ilə birlikdə Titi də özümlə götürüb yenə Yerusəlimə getdim. ²Vəhy vasitəsilə getdim. Başqa millətlər arasında vəz etdiyim Müjdəni onlara, etibarlı olanlara şəxsən təqdim etdim ki, boş yerə cəhd etməyim yaxud da cəhd etmiş olmayım. ³Yanımda olan Tit də Yunan olduğu halda sünnət olunmağa məcbur edilmədi. ⁴Bu iş aramıza gizlicə soxulan yalançı qardaşlar üzündən oldu. Onlar Məsih İsada malik olduğumuz azadlığı əl altından öyrənib bizi kölə etmək üçün gizlicə aramıza girdilər. ⁵Onlara bir anlıq da olsa, baş əyib təslim olmadıq ki, Müjdənin həqiqəti sizinlə qalsın.

⁶Etibarlı sayılan şəxslərə gəlcə, kim olursa olsun mənə vacib deyil, Allah insanlara tərəfkeşlik etməz. Lakin bu etibarlı sayılan şəxslər mənim dediklərimə heç nə artırmadılar. ⁷Əksinə, sünnətlilərə⁸ Müjdə yaymaq işi Peterə tapşırıldığı kimi sünnətsizlər^h arasında Müjdə yaymaq işinin mənə tapşırıldığını gördülər. ⁸Çünki sünnətlilərə həvari olması üçün Peterdə fəal olan Allah başqa millətlər üçün məndə də fəal oldu. ⁹Cəmiyyətin sütunları sayılan Yaqub, Kefa və Yəhya mənə bağışlanan lütfü tanışlıqda mənə və Barnabaya sağ əllərini uzatdılar ki, şərikliyimiz olsun. Ona görə ki biz başqa millətlərin, onlarsa sünnətlilərin yanına getsin. ¹⁰Yalnız yoxsulları yad etməyimizi istədilər, mən də məhz bunu icra etməyə səy göstərdim.

Paul Antakyada Peteri məzəmmətləyir

¹¹Kefa Antakyaya gəldikdə isə şəxsən ona qarşı çıxdım, ona görə ki tənqidə layiq idi. ¹²Çünki Yaqubun yanından bəzi adamlar gəlməmişdən əvvəl Peter başqa millətlərdən olanlarla yemək yeyirdi. Həmin adamlar gəldikdə isə sünnət tərəfdarlarından qorxaraq başqa millətlərin yanından çəkilib ayrı durdu. ¹³Onunla birlikdə o biri Yəhudilər də ikiüzlülük etdilər. Hətta Barnaba belə, onların ikiüzlülüyyəinə qapıldı. ¹⁴Amma mən Müjdənin həqiqətinə görə düzgün riayət etmədiklərini görəndə hamının qarşısında Kefaya dedim: «Əgər sən Yəhudi olduğun halda Yəhudi kimi deyil, başqa millətlərdən biri kimi yaşayırsansa, necə başqa millətləri Yəhudi kimi yaşamağa məcbur edirsən?»

¹⁵Biz anadangəlmə Yəhudilərək, başqa millətdən olan «günahkarlar» deyilik. ¹⁶ⁱLakin biz bilirik ki, insan Qanuna əməl etməklə deyil, yalnız İsa Məsihə iman etməklə saleh sayılır. Biz də Məsih İsaya iman etdik ki, Qanuna əməl etməklə deyil, Məsihə olan imanla saleh sayılaq. Çünki Qanuna əməl etməklə heç bir insan saleh sayılmaz. ¹⁷Əgər biz Məsihdə

^f 2:6 Qanun. 10:17 ⁸ 2:7 Sünnətlilər – yəni Yəhudilər. ^h 2:7 Sünnətsizlər – yəni başqa millətlər. ⁱ 2:16 Zəb. 143:2; Rom. 3:20,22

saleh sayılmaq istərkən özüümüz günahkar çıxsaq, belə çıxır ki, Məsih günah xidmətçisidir? Əsla! ¹⁸Əgər mən əvvəlcə yıxdığımı yenidən tikirəmsə, özüümü Qanunu pozan olaraq göstərirəm. ¹⁹Çünki mən Qanun vasitəsilə Qanuna münasibətdə öldüm^k ki, Allah üçün yaşayım. ²⁰Məsihlə birlikdə çarmıxa çəkildim. Artıq mən yaşamıram, Məsih məndə yaşayır. İndi cismən yaşadığım həyata gəlincə mənə sevib uğrumda Özünü fəda edən Allahın Oğluna olan imanla yaşayıram. ²¹Allahın lütfünü rədd etməirəm. Çünki əgər salehlik Qanun vasitəsilə qazanıla bilsəydi, deməli Məsih boş yerə öldü.

Qanun və iman

3 ¹Ey ağilsız Qalatiyalılar! Sizi kim tilsimlədi?^k İsa Məsihin çarmıxa çəkilməsi gözləriniz önündə açıqca təsvir olundu! ²Sizdən yalnız bunu öyrənmək istəyirəm: Ruhu Qanuna əməl etməklə, yoxsa eşitdiyinizə iman etməklə aldınız? ³Siz bu qədərmi ağilsızsınız? Ruhla başlayandan sonra indi cismani səyləmi bitirirsiniz? ⁴Boş yerəmi o qədər əzab çəkdiniz? Həqiqətən, bunlar boş yerə idi? ⁵Bəs sizi Ruhla təmin edən və aranızda möcüzələr yaradan Allah bunları Qanuna əməl etməyinizlə, yoxsa eşitdiyinizə iman etməyinizlə icra edir?

⁶^lMəsələn, «İbrahim Allaha iman etdi və bu ona salehlik sayıldı». ⁷^mİndi isə bunu bilin ki, İbrahimin övladları imana əsaslananlar olur. ⁸ⁿMüqəddəs Yazı Allahın başqa millətləri imanları ilə saleh sayacağını qabaqcadan görüb İbrahimə «bütün millətlər sənə vasitənlə xeyir-dua alacaq» deyərək Müjdəni qabaqcadan bildirdi. ⁹Beləliklə, imana əsaslananlar iman etmiş olan İbrahimlə birlikdə xeyir-dua alırlar.

¹⁰^jQanuna əməl etməyə əsaslananların hamısı lənət altındadır. Çünki yazılıb: «Qoy Qanun kitabında yazılan hər şeyə riayət etməyən, onu təsdiq etməyən hər kəsə lənət olsun!» ¹¹^pAydındır ki, Allah qarşısında heç kim Qanun vasitəsilə saleh sayılmır, çünki «saleh adam imanla yaşayacaq». ¹²^qQanun isə imana əsaslanmamışdır. Əksinə, «bu şeyləri yerinə yetirən adam bunların sayəsində yaşayacaq». ¹³^rMəsih bizim uğrumuzda lənətlənərək bizi Qanunun lənətindən satın aldı. Çünki yazılıb: «ağacdən asılan hər kəsə lənət olsun!» ¹⁴Belə ki İbrahimin aldığı xeyir-dua Məsih İsada bütün başqa millətlərin üzərinə gəlsin və biz vəd edilmiş Ruhu iman vasitəsilə alağ.

Qanun və Allahın vədi

¹⁵Qardaşlar, insan düşüncəsi əsasında deyirəm: hətta insanın belə təsdiq etdiyi əhdi heç kəs ləğv edə bilməz yaxud da ona heç bir şey əlavə

^j 2:19 Qanuna münasibətdə öldüm – yəni Qanunun mənim üzərimdəki hakimiyyətindən qurtuldum. ^k 3:1 Tilsimlədi? – bəzi əlyazmalarda tilsimlədi ki, həqiqətə itaət etməyəsiz? (Qal. 5:7). ^l 3:6 Yar. 15:6; Rom. 4:3; Yaq. 2:23 ^m 3:7 Rom. 4:16 ⁿ 3:8 Yar. 12:3

^j 3:10 Qanun. 27:26 ^p 3:11 Hab. 2:4 ^q 3:12 Lev. 18:5 ^r 3:13 Qanun. 21:22-23

edə bilməz. ¹⁶ Vədlər yalnız İbrahimə və onun nəslinə verildi. Allah çox adam barədə danışmış kimi «və nəslindən olanlara» yox, tək bir adam barədə danışaraq «və sənin nəslindən olana» deyir; bu «nəslindən olan» Məsihdir. ¹⁷ Bunu demək istəyirəm: Allahın təsdiq etdiyi^s Əhdi bundan dörd yüz otuz il sonra gələn Qanun qüvvədən sala bilməz ki, vədi ləğv etsin. ¹⁸ Çünki əgər irs Qanuna əsaslanırsa, artıq vədə əsaslanmır. Amma Allah İbrahimə irsi vəd vasitəsilə lütfə görə verdi.

¹⁹ Bəs Qanun nə üçündür? Qanun Əhdi pozanları təqsirləndirmək üçün əlavə olundu. Vədi alan və İbrahimin nəslindən olan Şəxs gələndə qədər qüvvədə qalmalı idi. Mələklər vasitəsilə, bir vasitəçi əli ilə tərtib edildi. ²⁰ Vasitəçi tək bir nəfərə aid deyildir, Allah isə birdir.

Qanunun məqsədi

²¹ Deməli, Qanun Allahın vədlərinə ziddirmi? Əsla! Çünki əgər həyat verməyə qadir olan bir Qanun verilsəydi, salehlik, həqiqətən, Qanunla gələrdi. ²² Lakin Müqəddəs Yazı bütün kainatı günahın əsiri elan etdi ki, İsa Məsihə olan imanla vəd olunan şeylər iman edənlərə verilsin.

²³ Amma bu iman gəlməzdən qabaq biz Qanun altında saxlanmışdıq, gələcək iman zühur edənə qədər əsir tutulmuşduq. ²⁴ Yəni Qanun bizə Məsihə qədər yol göstərən mürəbbimiz oldu ki, imanla saleh sayılaq. ²⁵ Amma iman gəldiyinə görə biz artıq mürəbbinin əli altında deyilik.

²⁶ Siz hamınız Məsih İsaya olan iman vasitəsilə Allahın övladlarısınız. ²⁷ Çünki vəftizdə Məsihlə birləşən hamınız Məsihə бүürünmüşünüz. ²⁸ Artıq Yəhudi ilə Yunan, qulla azad, kişi ilə qadın arasında fərq yoxdur. Çünki hamınız Məsih İsada birsiniz. ²⁹ ^w Əgər Məsihə aidsinizsə, deməli, İbrahimin nəslindəsiniz və vədə görə varissiniz.

4 ¹ Mən bunu deyirəm: varis hər şeyin sahibi olsa da, uşaqlıq vaxtında kölədən fərqlənir. ² O, atasının təyin etdiyi vaxta qədər qəyyumların və idarəçilərin nəzarəti altındadır. ³ Bunun kimi biz də ruhani tərəfdən uşaq ikən dünyanın ibtidai təlimlərinə kölə idik. ⁴ ^t Lakin vaxt tamam olanda Allah qadıdan, Qanun altında doğulan Öz Oğlunu göndərdi ki, ⁵ Qanun altında olanları satın alsın və biz övladlığa götürülək. ⁶ Övladlar olduğunuz üçün Allah Öz Oğlunun «Abba, Ata!» deyərək nida edən Ruhunu ürəklərimizə göndərdi. ⁷ Buna görə də sən artıq kölə deyil, övladsan. Əgər övladsansa, həmçinin Allahın təyin etdiyi varissən.

Paulun Qalatiyalılar üçün qayğıları

⁸ Əvvəllər Allahı tanımadığınız vaxt təbiətə allah olmayanların kölələri idiniz. ⁹ İndi isə siz Allahı tanıdınız, daha doğrusu, Allah

^s 3:16 Yar. 12:7; 13:14-15 ^t 3:17 Çıx. 12:40 ^u 3:17 *Təsdiq etdiyi* – bəzi əlyazmalarda *Məsih barəsində təsdiq etdiyi*. ^v 3:18 Rom. 4:14 ^w 3:29 Rom. 4:13 ^x 4:4-7 Rom. 8:15-17

tərəfindən tanındınız. Necə olur ki, təkrarən zəif və dəyərsiz olan ibtidai təlimlərə qayıdırsınız? Yenidən onların köləsimi olmaq istəyirsiniz?

¹⁰Xüsusi günlərə, aylara, mövsümlərə və illərə riayət edirsiniz! ¹¹Sizin üçün qorxuram, bəlkə sizə görə boş yerə zəhmət çəkmişəm.

¹²Qardaşlar, sizə yalvarıram, mənim kimi olun, çünki mən də sizin kimi oldum. Siz mənə heç bir haqsızlıq etməmisiniz. ¹³Bildiyiniz kimi, mən Müjdəni ilk dəfə sizə cismən zəif olaraq vəz etmişdim. ¹⁴Cismani vəziyyətim sizin üçün çətin bir sınaq oldusa da, nə mənə xor baxdınız, nə də məni rədd etdiniz. Hətta məni, Allahın bir mələyini, Məsih İsanı qəbul edər kimi qəbul etdiniz. ¹⁵İndi o xoşbəxtliyiniz necə oldu? Sizin haqqınızda şəhadət edirəm ki, əgər mümkün olsaydı, gözlərinizi çıxardıb mənə verərdiniz. ¹⁶Məgər sizə həqiqəti söylədiyim üçün sizin düşməniniz oldum? ¹⁷Onlar sizin qeyrətinizi çəkirlər, amma yaxşı niyyətlə deyil. Siz onların qeyrətini çəkəsiniz deyər sizi məndən ayırmaq istəyirlər. ¹⁸Yaxşı niyyətlə olarsa, qeyrətimi çəkməyiniz yaxşıdır, amma bu, yalnız yanınızda olduğum vaxt deyil, daimi olsun. ¹⁹Övladlarım! Məsihin surəti sizdə yaradılana qədər, sizlər üçün yenə doğuş ağrısı çəkirəm. ²⁰İndi yanınızda olmaq və səsimi dəyişdirmək istəyirdim. Bu halınıza çaşıb-qalmışam.

Sara ilə Həcərin məsəli

²¹Ey Qanun altında yaşamaq istəyənlər, mənə deyın görüm, Qanunun nə dediyini eşitməmisinizmi? ²²İbrahimin iki oğlu olduğu yazılmışdır. Bir oğlu cariyədən, o biri oğlu isə azad qadından^z doğulmuşdu.

²³Cariyədən doğulan bəşəri arzusundan, azad qadından doğulan isə vədə görə doğulmuşdu. ²⁴Burada bir məcaz var. Çünki bu qadınlar iki Əhdi təmsil edir. Biri Sina dağındandır, köləlik üçün uşaq doğur. Bu, Həcərdir.

²⁵Həcər Ərəbistandakı Sina dağına təmsil edir və indiki Yerusəlimə bənzəyir. Çünki indiki Yerusəlim övladları ilə birlikdə köləlikdədir.

²⁶Səməvi Yerusəlim isə azaddır, o bizim anamızdır. ²⁷^aÇünki yazılıb:

«Şənlən, ey sonsuz, qısır qadın!

Sevinclə mahnı oxu, qışqır,

Ey doğuş ağrısı çəkməyən qadın!

Çünki atılmış qadının övladları

Ərli qadının övladlarından çoxdur».

²⁸Sizsə, qardaşlar, İshaq kimi vədə görə doğulan övladlarsınız. ²⁹^bAmma o zaman bəşər arzusundan doğulan şəxs Ruhun gücü ilə doğulan şəxsi necə təqib etdisə, indi də belədir. ³⁰^cBəs Müqəddəs Yazı nə deyir? «Cariyəni və onun oğlunu qov. Çünki cariyənin oğlu azad qadının oğlu ilə birgə varis olmayacaq».

³¹Buna görə, qardaşlar, biz cariyənin deyil, azad qadının övladlarıyıq.

^y 4:22 Yar. 16:15; 21:2-3 ^z 4:22 *Cariyədən ... azad qadından* – yəni Həcərdən ... Saradan.

^a 4:27 Yeş. 54:1 ^b 4:29-30 Yar. 21:9-10 ^c 4:30 Yar. 21:10,12

Məsihin verdiyi azadlıq

5 ¹Məsih azad olmağımız üçün bizi azad etdi. Ona görə də möhkəm durun^d və yenidən köləlik boyunduruğuna tabe olmayın.

²Budur, mən Paul sizə deyirəm: əgər siz sünnət olunsanız, Məsih sizə heç bir fayda verməz. ³Sünnət olunan hər adama yenə şəhadət edirəm ki, elə bir adam bütün Qanuna əməl etməyə borcludur. ⁴Ey Qanun vasitəsilə saleh sayılmaq istəyənlər, siz Məsihdən ayrıldınız, Allahın lütfündən uzaq düşdünüz. ⁵Amma biz Ruh vasitəsilə imanla saleh sayılacağımıza ümid bağlayıb onu həvəslə gözləyirik. ⁶Məsih İsada sünnətlilik də, sünnətsizlik də əhəmiyyət kəsb etmir, əhəmiyyət kəsb edən isə məhəbbətlə fəal olan imandır.

⁷Yaxşı irəliləyirdiniz. Axı həqiqətə itaət etmə yolunuzu kim kəsdi? ⁸Belə inandırılmağınız sizi Çağıranın istəyi deyil. ⁹^eAzacıq maya bütün xəmiri acıdır. ¹⁰Mən Rəbdə sizə etimad edirəm ki, başqa cür düşünməyəsınız. Sizi lərzəyə salansa, kim olursa olsun, öz cəzasını çəkəcək. ¹¹Amma, qardaşlar, əgər mən hələ də sünnəti vəz edirəmsə, nə üçün hələ də təqibə məruz qalıram? Elə olsaydı, onlara büdrəmə daşı olan çarmıx ləğv olunardı. ¹²Ah, kaş sizi çaşdıranlar özlərini axtalayaydılar!

Cismani təbiət və Müqəddəs Ruh

¹³Qardaşlar, siz azadlığa dəvət olunmusunuz. Amma bu azadlığı cismani təbiət üçün fürsətə çevirməyin, lakin bir-birinizə məhəbbətlə qulluq edin. ¹⁴Bütün Qanun tək bir sözdə tamamlanır: «Qonşunu özün kimi sev». ¹⁵Əgər siz bir-birinizi didib-yeyirsinizsə, ehtiyatlı olun ki, bir-birinizi tələf etməyəsınız.

¹⁶Mən bunu deyirəm: Müqəddəs Ruha görə həyat sürün, o zaman siz cismani təbiətin ehtirasını əsla icra etməzsınız. ¹⁷Çünki cismani təbiət Ruha zidd və Ruh cismani təbiətə zidd olanı arzulayır. Onlar bir-birinə qarşı durur ki, siz istədiyinizi etməyəsınız. ¹⁸Amma Müqəddəs Ruhun rəhbərliyi altında olsanız, siz Qanun altında deyilsiniz.

¹⁹Cismani təbiətin əməlləri isə bəllidir. Bunlar cinsi əxlaqsızlıq,^g murdarlıq, pozğunluq, ²⁰bütpərəstlik, sehrbazlıq, düşmənçilik, münafiqlik, qısqanclıq, hiddət, özünü göstərmə, nifaq, təfriqələr, ²¹paxıllıq,^h sərxoşluq, eyş-ışrət və buna bənzər şeylərdir. Sizə əvvəllər xəbərdarlıq etdiyim kimi indi də xəbərdarlıq edirəm ki, bunları edənlər Allahın Padşahlığını irs almayacaqlar.

^d 5:1 Məsih ... durun – bəzi əlyazmalarda *Ona görə də Məsihin bizə verdiyi azadlıqda möhkəm durun.* ^e 5:9 1Kor. 5:6 ^f 5:14 Lev. 19:18 ^g 5:19 Cinsi əxlaqsızlıq – bəzi əlyazmalarda *zinakarlıq, cinsi əxlaqsızlıq.* ^h 5:21 Paxıllıq – bəzi əlyazmalarda *paxıllıq, qatillik.*

²²Müqəddəs Ruhun səmərəsi isə budur: məhəbbət, sevinc, sülh, səbir, xeyirxahlıq, yaxşılıq, sədaqət, ²³həlimlik, nəfsə hakim olmaq. Bu kimi şeylərə qarşı qanun yoxdur. ²⁴Məsihi İsağa məxsus olanlar isə öz həvəs və ehtirasları ilə birlikdə cismani təbiəti çarmıxa çəkildilər. ²⁵Madam ki, biz Ruha görə yaşayıyıq, Ruha görə də rəftar edək. ²⁶Şöhrətpərəst olmayaq, bir-birimizi hirsəndirməyək, bir-birimizə paxıllıq etməyək.

Bir-birinizin yüklərini daşıyın

6 ¹Qardaşlar, əgər bir adam bir təqsir üstündə tutulsa, siz ruhanilər onu həlimlik ruhu ilə bərpa edin. Sən də sınağa düşməmək üçün özünə fikir ver. ²Bir-birinizin yüklərini daşıyın və bu yolla Məsihin qanununu icra edin. ³Çünki əgər kimsə heç olduğu halda özünü əhəmiyyətli sanırsa, öz-özünü aldadır. ⁴Qoy hər kəs öz əməlini yoxlasın və onda başqasının etdikləri ilə deyil, yalnız öz etdikləri ilə fəxr edəcək. ⁵Çünki hər kəs öz üzərinə düşən yükü daşımalıdır.

⁶Kəlam haqqında təlim alan, təlim verənlə hər cür neməti bölüşdürsün.

⁷Aldanmayın: Allaha istehza edilməz. Çünki insan nəyi əkərsə, onu da biçəcək. ⁸Öz cismani təbiəti üçün əkən, bu təbiətdən məhv biçəcək. Ruh üçün əkənsə Ruhdan əbədi həyat biçəcək. ⁹Yaxşılıq edərkən ruhdan düşməyək. Çünki əgər həvəsdən düşməsək, vaxtında biçərik. ¹⁰Buna görə də nə qədər fürsətimiz varsa, hamı üçün, xüsusən imanlılar ailəsi üçün yaxşı işlər görək.

Son öyüdlər və salamlar

¹¹Baxın, sizə öz əlimlə necə böyük hərflərlə yazdım! ¹²Zahirən və cismən yaxşı təsir buraxmaq istəyənlər yalnız Məsihin çarmıxı üzündən təqib olunmamaq üçün sizi sünnət olunmağa məcbur edirlər. ¹³Axı sünnət olunanların özləri də Qanuna riayət etmirlər. Lakin sizin sünnət olunmanızı istəyirlər ki, sizin cisminizlə öyünsünlər. ¹⁴Mənsə Rəbbimiz İsa Məsihin çarmıxından başqa şeylə əsla öyünməyəm. Bunun vasitəsilə dünya mənim üçün çarmıxa çəkildi, mən də dünya üçün çarmıxa çəkildim. ¹⁵Çünkiⁱ əhəmiyyət kəsb edən sünnətlilik yaxud sünnətsizlik deyil, yeni yaradılışdır. ¹⁶Nə qədər bu qaydaya riayət edənlər varsa, onların üzərinə, Allahın İsraili üzərinə sülh və mərhəmət gəlsin.

¹⁷Bundan sonra qoy heç kim mənə əziyyət verməsin. Çünki mən İsanın yara izlərini bədənimdə daşıyıram.

¹⁸Qardaşlar, Rəbbimiz İsa Məsihin lütfü ruhunuza yar olsun! Amin.

ⁱ 6:15 *Çünkü* – bəzi əlyazmalarda *Çünkü Məsihi İsağa*.

PAULUN

EFESLİLƏRƏ MƏKTUBU

GİRİŞ

Paulun «Efeslilərə Məktubu»nun mövzusu əsasən məktubun 1:10-cu ayəsinin ətrafındadır:

«Vaxt tamam olanda isə bu niyyətini yerinə yetirərək həm göylərdə, həm də yerdə olan hər şeyi Məsihdə birləşdirəcək».

Bu həm də Allahın xalqına bir xahişdir ki, onlar Allahın böyük planına uyğun olaraq yaşayıb insanları İsa Məsihdə birliyə çatdırsınlar.

Məktubun birinci hissəsində müəllif Ata Allahın Öz xalqını seçməsi, onların günahlarını Oğlu İsa Məsih vasitəsilə bağışlaması və Allahın Müqəddəs Ruh tərəfindən zəmanət verilmiş vədi barədə danışır. Məktubun ikinci hissəsində Paul oxucularından xahiş edir ki, onların Məsihdəki birliyi yaşadığı həyatları ilə uyğun olsun.

Paul bu məktubu yazarkən məcazi mənada ifadələr işlədir. Bunu Allahın xalqının Məsihdə birliyini nümayiş etdirmək üçün edir. Məsələn, imanlı cəmiyyəti insan bədəninə, Məsih isə bu bədənə başına yaxud imanlılar binaya, Məsih isə guşədaşına bənzədilir. Paul həm də burada Məsihdə Allahın verdiyi lütfədən çox danışır. Hər bir şey Məsihin məhəbbətinin, bağışlamasının, lütfünün və paklığının nurunda göstərilir.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-2 Giriş
- 1:3–3:21 Məsih və imanlılar cəmiyyəti
- 4:1–6:20 Məsihdə yeni həyat
- 6:21-24 Son salamlar

1 ^{1a} Allahın iradəsi ilə Məsih İsanın həvarisi olan mən Pauldan Məsih İsadə sadiq qalan Efesdəki müqəddəslərə salam! ² Atamız Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən sizə lütf və sülh olsun!

^a 1:1 Həv. 18:19-21; 19:1

Məsihdə bizə bəxş olunan bəxtiyarlıq

³Bizə Məsihdə səmadakı hər cür ruhani nemətlə xeyir-dua verən Allaha – Rəbbimiz İsa Məsihin Atasına alqış olsun! ⁴O, dünya yaranmazdan qabaq bizi Məsihdə seçdi ki, biz məhəbbətdə Onun qarşısında müqəddəs və nöqsansız olaq. ⁵Öz iradəsinin xoş məramına görə İsa Məsih vasitəsilə bizi əvvəlcədən təyin etdi ki, Özü üçün övladlığa götürsün. ⁶Belə ki sevimli Oğlunda bizə bəxş etdiyi Öz lütfünün izzətini mədh edək. ⁷⁻⁸ ^bTam hikmət və dərrakə ilə bizə bol-bol göstərdiyi Öz zəngin lütfünə görə biz Oğlunda, Onun qanı vasitəsilə satın alınmaya – təqsirlərimizin bağışlanmasına malikik. ⁹Allah əvvəlcə sirr olaraq saxladığı iradəsinə xoş məramına görə bizə bildirdi. Bu məramını O, Məsihdə əvvəlcədən təyin etmişdi. ¹⁰Vaxt tamam olanda isə bu niyyətini yerinə yetirərək həm göylərdə, həm də yerdə olan hər şeyi Məsihdə birləşdirəcək.

¹¹Hər şeyi Öz iradəsindən yaranan qərarı ilə yerinə yetirən Allahın məqsədinə görə biz əvvəlcədən təyin edilərək Məsihdə irs aldıq ki, ¹²qabaqcadan Məsihə ümid bəsləyən bizlər Allahın izzətinin mədhi üçün mövcud olaq. ¹³Həqiqət kəlamını, xilasınızın Müjdəsini eşidib Məsihə iman edən zaman siz də vəd olunmuş Müqəddəs Ruhla Onda möhürləndiniz. ¹⁴Müqəddəs Ruh Allaha məxsus olanların satın alınmasından ötrü irsimiz üçün qoyulan girovdur. Belə ki Allahın izzətini mədh edək.

Paulun imanlılar üçün duası

¹⁵Bundan ötrü mən də Rəbb İsaya olan imanınız və bütün müqəddəslərə göstərdiyiniz məhəbbət barədə eşidib ¹⁶sizi dualarımda yada salaraq durmadan sizin üçün şükür edirəm. ¹⁷Dua edirəm ki, Rəbbimiz İsa Məsihin Allahı olan izzətli Ata Özünü sizə tanımaq üçün hikmət və vəhy ruhunu versin. ¹⁸^cQoy O, qəlbinizin gözünü nurlandırsın ki, Onun çağırışından yaranan ümidin nə olduğunu, müqəddəslərə verdiyi irsin izzətinin necə zəngin olduğunu, ¹⁹Onun böyük qüvvəsinin fəaliyyətinə görə iman edən bizlərə sərf etdiyi qüdrətinin hədsiz böyüklüyünün nə olduğunu görəsiniz. ²⁰Allah bu qüdrətlə Məsihdə elə fəaliyyət göstərdi ki, Onu ölümlər arasından dirildib səmada Öz sağında oturtdu ²¹və hər başçı, hakim, qüvvə və ağadan, yalnız bu dövrdə deyil, gələcək dövrdə də çəkiləcək hər addan Onu çox yüksəltdi. ²²^d ^eHər şeyi Ona tabe edərək ayaqlarının altına qoydu və Onu hər şey üzərində baş olsun deyə imanlılar cəmiyyətinə verdi. ²³Bu cəmiyyət Onun bədənidir və hər şeyi hərtərəfli Bütövləşdirənin bütövlüyüdür.

^b 1:7-8 Kol. 1:14 ^c 1:18-20 Zəb. 110:1 ^d 1:22 Zəb. 8:6 ^e 1:22-23 Kol. 1:18

Ölümdən həyata keçdik

2 ^{1f}Siz bir zamanlar təqsirləriniz və günahlarınız üzündən ölü idiniz. ²Siz bu dünyanın gedişinə və havada olan hakimiyyətin, yəni indi Allaha itaətsiz insanlarda fəaliyyət göstərən ruhun hökmdarına uyaraq bu günahların içində həyat sürürdünüz. ³Hamımız bir zamanlar həmin insanlar arasında cismın və əqlin istəklərini yerinə yetirərək cismani təbiətimizin ehtiraslarına görə həyat sürürdük. Beləliklə, təbiətcə digər insanlar kimi Allahın qəzəbinə düşər idik.

⁴Lakin mərhəməti bol olan Allah bizi böyük məhəbbətlə sevdiyi üçün ⁵təqsirlərimiz üzündən ölü olduğumuz halda bizə Məsihlə birlikdə həyat verdi. Onun lütfü ilə xilas oldunuz. ⁶Allah bizi Məsih İsada, Onunla birlikdə dirildib səmada oturtdu. ⁷Bunu Məsih İsada bizə etdiyi xeyirxahlıqla lütfünün hədsiz zənginliyini gələcək dövrlərdə də göstərmək üçün etdi. ⁸Çünki iman vasitəsilə, lütfə xilas oldunuz. Bu, sizin nailiyyətiniz deyil, Allahın hədiyyəsidir. ⁹Əməllərlə deyil ki, heç kim öyünə bilməsin. ¹⁰Çünki biz Allahın yaratdığı əsərlərik, əvvəlcədən hazırladığı yaxşı əməllərinə görə həyat sürmək üçün Məsih İsada yaradıldıq.

Allahın yeni cəmiyyəti

¹¹Buna görə cismən başqa millətlərdən olan sizlər bir zamanlar kim olduğunuzu yada salın; bədəndə əllə icra olunan sünnətə malik olub «sünnətli» deyər tanınanların «sünnətsiz» adlandırdığı sizlər ¹²o vaxt Məsihsiz, İsrail vətəndaşlığından kənar, Allahın vədinə əsaslanan Əhdlərə yad, dünyada ümitsiz və Allahdan məhrum idiniz. ¹³Amma bir zamanlar uzaq olan sizlər indi Məsih İsada Məsihin qanı sayəsində yaxın oldunuz.

^{14g}Çünki Məsih Özü barışıqımızdır. O hər iki tərəfi bir etdi və bizi bir-birimizdən ayıran səddi, yəni ədavəti Öz cismi ilə yıxdı. ¹⁵Qanunu əmrləri və qaydaları ilə birlikdə ləğv etdi ki, hər iki tərəfdən Özündə yeni bir insan yaradaraq barışıq təmin etsin ¹⁶və çarmıx vasitəsilə hər ikisini tək bədəndə Allahla barışdırsın. O, ölümü ilə ədavəti yox etdi. ^{17h}O gəlib həm uzaqda olan sizlərə, həm də yaxındakılara bu barışdırma Müjdəsini yaydı. ¹⁸Çünki hər iki tərəfdən olan bizlər Onun vasitəsilə bir Ruhda Atanın hüsuruna çıxma bilirik. ¹⁹Deməli, artıq yad və qərrib deyilsiniz, siz müqəddəslərlə birgə vətəndaş və Allah ailəsinin üzvüsünüz. ²⁰Həvarilərlə peyğəmbərlərin təməli üzərində tikilmisiniz, guşədaşı isə Məsih İsa Özüdür. ²¹Bütün bina Onun üzərində birləşərək Rəbbə aid müqəddəs məbəd olmaq üçün ucalır. ²²Siz də Ruh vasitəsilə Allahın məskəni olmaq üçün birlikdə Məsih üzərində tikilirsiniz.

^f 2:1-5 Kol. 2:13 ^g 2:14-16 Kol. 1:19-20; 2:14 ^h 2:17 Yeş. 57:19

Paula vəhy vasitəsilə bildirilən sirr

3 ¹Mən Paul siz başqa millətlərdən olanlar uğrunda Məsih İsanın məhbussuyam. ²Eşitdiyiniz kimi, Allahın sizin üçün mənə verdiyi lütfü sizə çatdırmaq vəzifəsini daşıyıram. ³Yuxarıda qısaca yazdığım kimi, Allah sirri mənə vəhy vasitəsilə bildirdi. ⁴ⁱYazdıqlarımı oxuyanda Məsihin bu sirrini necə dərk etdiyimi anlaya bilərsiniz. ⁵Bu sirr əvvəlki nəsillərin dövründə bəşər övladlarına açıq bildirilməmişdi. İndisə Məsihin müqəddəs həvarilərinə və peyğəmbərlərinə Ruh vasitəsilə açılmışdır. ⁶Sirr budur ki, başqa millətlər də Müjdə vasitəsilə Məsih İsada eyni irsin ortağı, eyni bədənün üzvü və eyni vədin şərikidir.

⁷Allah qüdrətli fəaliyyəti ilə lütfünü mənə verdi, buna əsasən Müjdəni yaymaq üçün xidmətçi oldum. ⁸Bütün müqəddəslərdən ən dəyərsiziyəm. Lakin Allah mənə bu lütfü verdi ki, Məsihin ağlasığmaz zənginliyi ilə bağlı Müjdəni millətlərə yayım ⁹və hər şeyi yaradan^j Allahda əzəldən bəri sirr olaraq saxlanan niyyətinin nə olduğunu bütün insanlara izah edim. ¹⁰Belə ki Allahın çoxcəhətli hikməti indi imanlılar cəmiyyəti vasitəsilə səmadakı başçılara və hakimlərə bildirilsin. ¹¹Bu, Allahın əzəldən bəri qurduğu və Rəbbimiz Məsih İsa vasitəsilə yerinə yetirdiyi məqsədinə görə oldu. ¹²Məsihdə və Məsihə olan iman vasitəsilə Allaha cəsarət və etibarla yaxınlaşa bilirik. ¹³Buna görə xahiş edirəm ki, mənim sizin üçün çekdiyim əziyyətlərdən ötrü ruhdan düşməyin. Bu sizə izzət gətirir.

Məsihin məhəbbətini dərk etmək

¹⁴⁻¹⁵Buna görə göylərdə və yer üzündə hər ailəyə ad verən Atanın^k qarşısında diz çökürəm ki, ¹⁶O, izzətinin zənginliyinə görə Öz Ruhunu vasitəsilə sizi daxili varlığınıza qüvvə ilə möhkəmləndirsin ¹⁷və Məsih iman vasitəsilə ürəklərinizdə yaşasın. Siz də məhəbbətdə kök salıb təməl qoyasınız, ¹⁸belə ki bütün müqəddəslərlə birlikdə Məsihin məhəbbətinin nə qədər geniş, uzun, uca və dərin olduğunu başa düşməyə, ¹⁹hər dərrakədən üstün olan bu məhəbbəti dərk etməyə gücünüz çıtsın. Beləliklə, siz Allahın bütövlüyündə bütöv olasınız.

²⁰Bizdə fəaliyyət göstərən qüdrətlə istədiyimiz yaxud düşündüyümüz hər şeydən daha artığını etməyə qadir olan Allaha ²¹imanlılar cəmiyyətində və Məsih İsada izzət bütün nəsillər boyunca əbədi olsun! Amin.

ⁱ 3:4-6 Kol. 1:25-27 ^j 3:9 Yaradan – bəzi əlyazmalarda *İsa Məsih vasitəsilə yaradan*.

^k 3:14-15 Atanın – bəzi əlyazmalarda *Rəbbimiz İsa Məsihin Atasının*.

Bədənin birliyi

4 ¹Beləliklə, Rəbdə olduğum üçün məhbus olan mən sizə yalvarıram ki, aldığınız çağırışa layiq şəkildə həyat sürəsiniz. ²Tamamilə itaətkar və həlim, səbirli olub bir-birinizə məhəbbətlə dözüün. ³Ruhun birliyini sülh bağı ilə qorumağa çalışın. ⁴Çağırış aldıqda bir ümidə çağırıldığınız kimi bədən bir, Ruh bir, ⁵Rəbb bir, iman bir, vəftiz bir, ⁶hamının Allahı və Atası birdir. O hamı üzərində, hamı ilə və hamıdadır.

⁷Hər birimizə isə Məsihin bəxşisinin ölçüsü ilə lütf verilmişdir.

⁸Bunun üçün belə deyilir:

«Ucalara çıxıb əsirləri Özü ilə apardı,
İnsanlara hədiyyələr verdi».

⁹Bəs bu «çıxıb» sözü nə deməkdir? Yalnız o deməkdir ki, Məsih əvvəlcə ağağılara, yer üzünə də enmişdi. ¹⁰Enən də Odur, hər şeyi bütövləşdirmək üçün bütün göylər üzərinə çıxan da Odur. ¹¹Özü kimini həvari, kimini peyğəmbər, kimini müjdəçi, kimini çobanⁿ və müəllim təyin etdi ki, ¹²Məsihin bədəninin inkişafından ötrü xidmət vəzifəsini yerinə yetirmək üçün müqəddəsləri təmin etsinlər. ¹³Bunun nəticəsində hamımız imanda və Allahın Oğlunu tanımaqda birliyə, kamil insan səviyyəsinə, Məsihin tam yetkinliyi həddinə çatacağıq. ¹⁴Belə ki artıq insanların kələkbazlığı ilə, bizi yoldan azdırmaq üçün hazırladıqları hiylələrlə, cürbəcür təlimin küləyi ilə çalxalanan və ora-bura sürüklənən körpə uşaqlar olmayaq. ¹⁵Əksinə, məhəbbətlə həqiqəti yerinə yetirərək bədənin Başı olan Məsihə bənzəmək üçün hərtərəfli böyüyək. ¹⁶Bütün bədən Onunla birləşdiyi üçün hər buğumun köməyi ilə üzvi surətdə Ona bağlanıb qurulur və hər üzvün ahəngdar işləməsi ilə böyüyür, məhəbbətlə inkişaf edir.

Köhnə həyat və yeni həyat

¹⁷Beləliklə, bunu Rəbdə olaraq deyir və xəbərdarlıq edirəm ki, siz artıq başqa millətlər kimi boş düşüncələrlə həyat sürməyin. ¹⁸Onların şüurlarını qaranlıq alıb və mənəviyyatca nadan, qəlbən inadkar olduqlarına görə Allah həyatına yad oldular. ¹⁹Həssaslığı hərtərəfli itirərək hərisliklə hər cür murdar işlər üçün özlərini pozğunluğa verdilər. ²⁰Sizsə Məsihi elə öyrənməmisiniz. ²¹Əlbəttə, siz İsanın səsinə eşitdiniz və İsada – Ondakı həqiqətə əsasən təlim aldınız. ²²Bu təlimə görə əvvəlki həyat tərzinizə məxsus olub aldadıcı ehtiraslarla pozulmaqda olan köhnə mənliyi kənara atın, ²³ruhən və aqlən yeniləşin, ²⁴əsl salehlik və müqəddəsliklə Allaha bənzər yaradılmış yeni mənliyə bürünün.

¹ 4:2 Kol. 3:12-13 ^m 4:8 Zəb. 68:18 ⁿ 4:11 Çoban – yəni cəmiyyət rəhbəri.

^j 4:16 Kol. 2:19 ^p 4:22-24 Yar. 1:26; Kol. 3:9,10

²⁵qBuna görə yalanı kənara atın, hər biriniz öz qonşunuza həqiqəti söyləyin, çünki hamımız eyni bədənün üzvləriyik. ²⁶rQəzəblənərkən günah işlətməyin. Günəş batmazdan əvvəl qəzəbinizi soyudub ²⁷iblisə yer verməyin. ²⁸Oğurluq edən artıq oğurluq etməsin, əksinə, zəhmət çəkib öz əlləri ilə yaxşı əməl etsin ki, ehtiyacı olanlarla bölüşdürməyə bir şeyi olsun. ²⁹Ağzınızdan heç bir pis söz çıxmasın, amma eşidənlərə xeyir versin deyərək lazım olanda başqalarının inkişafına səbəb olan sözlər deyən. ³⁰sAllahın Müqəddəs Ruhunu kədərləndirməyin. Çünki satın alınma günü üçün o Ruhla möhürləndiniz. ³¹Qoy hər cür kinlə birlikdə acılıq, hiddət, qəzəb, çığırta, böhtançılıq büsbütün sizdən uzaq olsun. ³²tAmma bir-birinizə qarşı xeyirxah, rəhmli olun və Allah Məsihdə sizi bağışladığı kimi siz də bir-birinizi bağışlayın.

5 ¹Beləliklə, sevimli övladlar kimi Allahdan nümunə götürün. ²uMəsih bizi necə sevdise, Özünü bizim üçün Allahın xoşuna gələn ətirli təqdim və qurban olaraq fəda etdisə, siz də məhəbbətdə elə həyat sürün.

³Əxlaqsızlığın, hər cür murdarlığın və yaxud tamahkarlığın adı belə, aranızda çəkilməsin, çünki bunlar müqəddəslərə yaraşmaz. ⁴Ədəbsizlik, boşboğazlıq və yaxud kobud zarafat da olmasın. Bunlar sizə yaramaz. Bunun əvəzində qoy şükür olsun. ⁵Əlbəttə, bilirsiniz ki, heç bir əxlaqsız, murdar yaxud bütpərəstə tay olan tamahkar adam Məsihin və Allahın Padşahlığında irsə malik olmayacaq.

Nurda gəzin

⁶Qoy heç kim sizi boş sözlərlə aldatmasın. Bu şeylərə görə Allahın qəzəbi itaətsiz adamların üzərinə gəlir. ⁷Buna görə də onların şəriki olmayın. ⁸Siz də bir zamanlar zülmət idiniz, indi isə Rəbdə nirsunuz. Ona görə də nur övladları kimi həyat sürün. ⁹Çünki nurun bəhrəsi^v hər cür yaxşılıqda, salehlikdə və həqiqətdə görülür. ¹⁰Rəbbi razı salan şeyləri ayırd edin, ¹¹qaranlığın səmərəsiz əməllərinə şərik olmayın. Əksinə, bunları ifşa edin. ¹²Belə ki qaranlıqdakıların gizlicə etdikləri şeyləri söyləmək də ayıbdır. ¹³Nurun ifşa etdiyi hər şey aşkardır, ¹⁴bu cür nə aşkara çıxırsa, özü də nur olur. Buna görə belə deyilir:

«Ey yatan, oyan və ölürlər arasından diril!

Məsih sənün üzərinə nur saçacaq».

¹⁵Beləliklə, həyat tərzinizə ciddi diqqət yetirin, müdriklikdən məhrum olanlar kimi deyil, müdriklər kimi həyat sürün. ¹⁶wHər fürsətdən istifadə edin, çünki günlər şərdir. ¹⁷Buna görə ağılsız

q 4:25 Zək. 8:16 r 4:26 Zəb. 4:4 s 4:30 Yeş. 63:10 t 4:32 Kol. 3:13 u 5:2 Çıx. 29:18; Zəb. 40:6 v 5:9 *Nurun bəhrəsi* – bəzi əlyazmalarda *Ruhun səmərəsi* (Qal. 5:22).

w 5:16 Kol. 4:5

olmayın, Rəbbin iradəsini dərk edin. ¹⁸Şərəbdən sərxoş olmayın, bu sizi mənəviyyatsızlığa aparır. Bunun əvəzinə Ruhla dolun. ^{19*}Bir-birinizə məzmurlar, ilahilər və ruhani nəğmələr oxuyun, Rəbbə ürəkdən nəğmələr çalib-oxuyun. ²⁰Həmişə hər şeyə görə Rəbbimiz İsa Məsihin adı ilə Ata Allaha şükür edin.

Evdə olan münasibətlər

²¹Məsih qorxusu ilə bir-birinizə tabe olun.

²²^yEy qadınlar, Rəbbə tabe olduğunuz kimi ərlərinizə tabe olun.

²³Çünki bədənin Xilaskarı olan Məsih imanlılar cəmiyyətinin Başı olduğu kimi ər də arvadının başıdır. ²⁴Ona görə cəmiyyət Məsihə tabe olduğu kimi arvadlar da hər vəziyyətdə öz ərlərinə tabe olsunlar.

²⁵^zEy ərlər, Məsih imanlılar cəmiyyətini sevib onun uğrunda Özünü fəda etdiyi kimi siz də arvadlarınızı sevin. ²⁶Məsih bunu ona görə etdi ki, cəmiyyəti su ilə yuyub kəlamla təmizləyərək təqdis etsin ²⁷və beləcə onda ləkə, qırıq yaxud başqa qüsurlardan izzətli şəkildə, müqəddəs və nöqsansız olaraq Öz hüzuruna çıxarsın. ²⁸Ərlər də eyni şəkildə arvadlarını öz bədənləri kimi sevməlidirlər. Arvadını sevən özünü sevir. ²⁹Çünki heç kim heç zaman öz vücuduna nifrət etməz. Əksinə, Məsih cəmiyyətə yanaşdığı kimi onu bəsləyib qayğısına qalar. ³⁰Axı biz Onun bədən üzvləriyik.^a

³¹^b«Buna görə də kişi ata-anasını tərk edib arvadına qovuşacaq və ikisi bir bədən olacaq».

³²Bu sirr böyükdür, mən bunun Məsihə və cəmiyyətə dəxli olduğunu söyləyirəm. ³³Sizə gəlinəcə, qoy hər kəs öz arvadını özü kimi sevsin, arvad isə ərinə ehtiram etsin.

6 ¹^cEy övladlar, Rəbdə olduğunuza görə ata-ananıza itaət edin. Bu haqdandır. ²^dİçində vəd olan ilk əmr budur: «Ata-anana hörmət et ki, ³xoş güzəranın və yer üzündə ömrün uzun olsun».

⁴^eEy atalar, siz də övladlarınızı qəzəbləndirməyin, ancaq onları Rəbbin tərbiyə və öyüdü ilə böyüdün.

⁵^fEy qullar, Məsihə itaət etdiyiniz kimi dünyəvi ağalarınıza da qorxu və lərzə ilə səmimi qəlbdən itaət edin. ⁶Bunu yalnız insanları razı salmaq üçün gözə xoş görünən xidmətlə deyil, Məsihin qulları kimi can-dildən Allahın iradəsini yerinə yetirmək üçün edin. ⁷İnsanlara deyil, Rəbbə qulluq etdiyiniz kimi ürəkdən qulluq edin. ⁸Bilin ki, istər qul, istərsə də azad – hər bir kəs gördüyü yaxşı işin əvəzini Rəbdən alacaq.

* 5:19-20 Kol. 3:16-17 y 5:22 Kol. 3:18; 1Pet. 3:1-2 z 5:25 Kol. 3:19; 1Pet. 3:7

a 5:30 *Üzvləriyik* – bəzi əlyazmalarda *üzvləriyik*, *Onun ətindən*, *sümləklərdən* ik.

b 5:31 Yar. 2:24 c 6:1 Kol. 3:20 d 6:2-3 Çıx. 20:12; Qanun. 5:16 e 6:4 Kol. 3:21

f 6:5-8 Kol. 3:22-25

⁹Ey ağalar, siz də həmçinin qullarınızla bu cür rəftar edin. Daha onlara hədə-qorxu gəlməyin. Bilin ki, onların da, sizin də Ağanız göylərdədir və O, insanlar arasında tərəfkeşlik etməz.

Allahın verdiyi ruhani zireh və silahlar

¹⁰Nəhayət, Rəbdə və Onun böyük qüvvəsində möhkəmlənin. ¹¹İblisin hiylələrinə qarşı dura bilmək üçün Allahın verdiyi bütün zireh və silahlara bürünün. ¹²Çünki mübarizəmiz qandan və ətdən ibarət olan insanlara qarşı deyil, şər başçılarına və hakim olanlara, bu qaranlıq dünyanın hökmranlarına, səmadakı ruhani şər qüvvələrə qarşıdır. ¹³Buna görə Allahın bütün zireh və silahlarını götürün ki, pis gündə müqavimət göstərib, əlinizdən gələn hər bir şeyi etdikdən sonra dayana biləsiniz. ¹⁴⁻¹⁵ ^hBeləliklə, həqiqəti kəmər kimi belinizə bağlamış, salehliyi zireh kimi döşünüzdə taxmış, barışıq Müjdəsini yaymaq hazırlığını ayaqlarınıza geyinmiş olaraq yerinizdə durun. ¹⁶Bütün bunlara əlavə olaraq şər olanın bütün yanar oxlarını söndürə bilmək üçün iman qalxanını əlinizə götürün. ¹⁷ⁱXilas dəbilqəsini və Ruhun qılıncını, yəni Allahın kəlamını götürün. ¹⁸Hər cür dua və yalvarışla, həmişə Ruhun idarəsi ilə dua edin. Bu məqsəd uğrunda tamamilə mətin olub oyaq qalaraq bütün müqəddəslər üçün dua edin. ¹⁹⁻²⁰Ağzımı hər açanda mənə lazımı söz verilsin deyə mənim üçün də dua edin ki, uğrunda zəncirlə bağlı halda elçilik etdiyim Müjdənin sirrini açım və bu Müjdəni lazımınca cəsarətlə bəyan edə bilim.

Salam göndərmə

²¹^j ^kNecə olduğumu və nə iş gördüyümü siz də biləsiniz deyə Rəbdə sevimli qardaş və sadıq xidmətçi Tixik sizə hər şeyi bildirəcək. ²²Onu bu məqsədlə yanınıza göndərdim ki, bizim vəziyyətimizdən xəbərdar olasınız və o sizin qəlbinizi ovutsun.

²³Ata Allah və Rəbb İsa Məsihdən bacı-qardaşlara sülh və imanla məhəbbət olsun. ²⁴Rəbbimiz İsa Məsihi ölməz məhəbbətlə sevənlərin hamısına lütf olsun!

^g 6:9 Qanun. 10:17; Kol. 3:25; 4:1 ^h 6:14-15 Yeş. 52:7; 59:17 ⁱ 6:17 Yeş. 59:17; 1Sal. 5:8
^j 6:21 Həv. 20:4; 2Tim. 4:12 ^k 6:21-22 Kol. 4:7-8

PAULUN FİLİPİLİLƏRƏ MƏKTUBU

GİRİŞ

Paulun «*Filipililərə Məktubu*» onun Roma imperatorluğunun vilayəti olan Makedoniyada əsasını qoyduğu cəmiyyətə ünvanlanıb. Paul bu məktubu zindanda olarkən yazmışdı. O zaman həvari başqa məsihçi həmkarlarının ona qarşı çıxmasına və bu cəmiyyətdə yanlış təlimlərin yayılmasına görə narahat idi. Amma onun çəkdiyi əzab-əziyyətlərə baxmayaraq, bu məktub sevinc və inam ruhunda yazılmışdır. Bunu yalnız Paulun İsa Məsihə böyük imanı ilə izah etmək olar.

Bu məktubun yazılmasının səbəbi Paulun Filipi imanlılarına onun ehtiyac içində olarkən göndərdikləri maddi yardıma görə minnətdarlığını bildirmək idi. Həvari onları ruhlandırırdı ki, çəkdikləri əzablara baxmasınlar və onun kimi mətin olsunlar. Paul Filipi imanlılarını xudbin və qürurlu olmaq əvəzinə İsa Məsih kimi həlim və itaətkar olmağa çağırır. Paul yada salır ki, onların Məsihlə birliyi Allahın lütfü ilə, iman vasitəsilə aldıkları hədiyyədir və bu, Yəhudi qanununun mərasimlərinə əməl etmək vasitəsilə əldə olunmayıb. Paul həm də İsa Məsihlə birlikdə yaşayanlar üçün Allahın bəxş etdiyi sevinc və sülhdən yazır.

Bu məktub həm də məsihçi imanında və həyatında olan sevinc, əminlik, birlik və dözümlü vurğulayır.

Məktubun məzmunu:

- 1:1-11 Salamlar, təşəkkür və dua
- 1:12-26 Paulun vəziyyəti
- 1:27-2:18 Ruhlandırıcı sözlər
- 2:19-30 Timotey və Epafrodit üçün planlar
- 3:1-21 Həqiqi salehlik
- 4:1-23 Son öyüdlər və təşəkkürlər

1 ^{1a}Məsihi İsanın qulları mən Paul və Timoteydən Filipidə olan cəmiyyət nəzarətçiləri və xidmətçiləri ilə bərabər Məsihi İsada müqəddəs olanların hamısına salam! ²Atamız Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən sizə lütf və sülh olsun!

Şükür və dualar

³Sizi hər dəfə yada salanda Allahıma şükür edirəm. ⁴Həmişə hamınız üçün hər bir diləyimdə sevinə-sevinə dua edirəm. ⁵Çünki ilk gündən indiyədək Müjdəni yaymaqda şərik oldunuz. ⁶Əminəm ki, sizdə xeyirli işə başlayan Allah Məsihi İsanın zühur edəcəyi günədək bunu başa çatdıracaq. ⁷Hamınız haqqında belə düşünməkdə haqlıyam, çünki qəlbimdə yeriniz var. İstər həbsdə olsam, istər Müjdəni müdafiə və təsdiq etsəm, hamınız mənimlə bərabər Allahın lütfünə şəriksiniz. ⁸Allah şahidimdir ki, Məsihi İsanın duyğusu ilə hər birinizin həsrətini çəkirəm. ⁹Dua edirəm ki, məhəbbətiniz bilik və hər cür idrak baxımından get-gedə daha çox artsın, ¹⁰⁻¹¹siz Məsihin zühur edəcəyi gün pak və nöqsansız, Allahın izzəti və mədhi üçün İsa Məsihdən gələn salehlik bəhrələri ilə dolu olmaq üçün ən ali dəyərləri ayırd edə bilərsiniz.

Müjdəni yayma

¹²Qardaşlar, bunu sizə bildirmək istəyirəm ki, başıma gələnlər Müjdə yaymağı daha da irəli apardı. ^{13b}Belə olanda bütün saray mühafizəçiləri daxil olmaqla hamıya məlum oldu ki, Məsihdə olduğuma görə həbs olunmuşam. ¹⁴Həmçinin qardaşlardan əksəriyyəti mənim həbsimdən ötrü Rəbbə güvənərək kəlamı^c qorxmadan bəyan etmək üçün daha çox cəsarət göstərdi.

¹⁵Doğrusu, bəziləri paxıllıq və rəqabət, bəziləri isə yaxşı niyyətlə Məsihi vəz edirlər. ¹⁶Bəziləri bunu məhəbbətlə edirlər, çünki bilirlər ki, mən Müjdəni müdafiə etmək üçün təyin edilmişəm. ¹⁷Bəziləri isə Məsihi səmimiliklə deyil, məhbus halımda guya mənə əziyyət verməklə özlərini göstərmək üçün bəyan edirlər.^d ¹⁸Nə olar? İstər riyakarlıqla, istərsə də səmimiliklə, nə cür olursa-olsun, əsasən Məsihi bəyan edilir, mən buna sevinirəm. Əlbəttə, sevinəcəyəm, ¹⁹çünki bilirəm ki, bunun nəticəsi dualarınızla və İsa Məsihin Ruhunun köməyi ilə mənim xilasım olacaq. ²⁰Böyük həvəslə gözləyir və ümidvaram ki, heç bir vəziyyətdə utandırılmayacağam, yaşasam da, ölsəm də, həmişəki kimi indi də bədənimdə Məsihin ucalması üçün tam cəsarət göstərə biləcəyəm. ²¹Çünki mənim üçün yaşamaq Məsihdir, ölməksə qazandır. ²²Lakin cismən yaşasam, faydalı işlər görə biləcəyəm. Buna görə nə seçəcəyimi

^a 1:1 Həv. 16:12 ^b 1:13 Həv. 28:30 ^c 1:14 *Kəlamı* – bəzi əlyazmalarda *Allahın kəlamını*.

^d 1:16-17 Bəzi əlyazmalarda 16-cı ayə ilə 17-ci ayənin yeri dəyişikdir.

bilmirəm. ²³Hər iki tərəfdən yolum kəsilib. Arzum buranı tərk edib Məsihlə olmaqdır, çünki bu lap yaxşıdır. ²⁴Amma sağ qalmağım sizin üçün daha lazımlıdır. ²⁵Buna əmin olaraq bilirəm: sağ qalacağam və hamınızla birlikdə qalmaqda davam edəcəyəm ki, imanda həm irəliləyəsınız, həm də sevinəsiniz. ²⁶Belə ki bir də yanınıza gəldiyim üçün mənə görə Məsih İsada fəxriniz artsın.

²⁷Lakin həyat tərziniz Məsihin Müjdəsinə layiq olsun. Gəlib sizi görsəm də, gəlməyib haqqınızda eşitsəm də, bilim ki, siz bir ruhda möhkəm dayanıb Müjdəyə əsaslanan imanda canbir olaraq səy göstərirsiniz ²⁸və heç bir şəkildə əleyhdarlarınızdan qorxmursunuz. Bu onlar üçün həlak, sizin üçünsə xilas əlamətidir. Bu da Allahın işidir. ²⁹Çünki sizə yalnız Məsihə iman etmək deyil, Onun uğrunda əzab çəkmək üstünlüyü də ehsan olundu. ³⁰Apardığım mübarizəni əvvəldən gördünüz, indi də bunun haqqında eşidir və siz də həmin mübarizəni aparırsınız.

Məsihdən nümunə götürün

2 ¹Beləliklə, Məsihdə bir ruhlandırılma, məhəbbətdən yaranan bir təsəlli, Ruha bir şəriklik, bir rəhm və mərhəmət varsa, ²həmfikir olub bir-birinizə eyni məhəbbəti göstərərək canbir və həmrəy olmağınızla sevincimi bütövləşdirin. ³Heç bir işi özünü göstərərək və ya lovğalıqla etməyin. Qoy hər biriniz itaətkarlıqda digərini özündən üstün saysın ⁴və yalnız öz mənfəətini deyil, başqalarının da mənfəətini güdsün. ⁵Məsih İsa necə düşündü, siz də elə düşünün. ⁶Allah surətində olduğu halda O Özünü Allaha bərabər tutmağı bir haqq saymadı. ⁷Lakin Özünü heç etdi və qul surətinə salıb insanlara oxşar oldu. İnsan şəklini alıb ⁸Özünü aşağı tutdu və ölümə qədər – çarmıx üzərində ölümə qədər itaət göstərdi. ⁹Buna görə də Allah Onu çox ucaltdı və Ona lütfə bütün adlardan ali bir ad verdi ki, ¹⁰göydə, yerdə və yerin altında olanların hamısı İsanın adına ehtiram edərək diz çöksün ¹¹və hər dil Ata Allahın izzəti üçün İsa Məsihin Rəbb olduğunu bəyan etsin.

Xilasınızı əməllərinizdə göstərin

¹²Belə isə, ey sevimlilərim, həmişə itaətli olduğunuz kimi yalnız mən yanınızda olanda yox, xüsusən yanınızda olmadığım bu anda belə, qorxu və lərzə ilə xilasınızı əməllərinizdə göstərin. ¹³Çünki sizdə fəaliyyət göstərən Allahdır, belə ki Onun xoş məramını həm istəyəsınız, həm də bunun üçün fəaliyyət göstərəsiniz. ¹⁴Hər şeyi şikayətlənmədən, mübahisə etmədən yerinə yetirin ki, ¹⁵nöqsansız və saf olaraq bu əyri və azmış nəsil arasında Allahın ləkəsiz övladları olasınız. Onların arasında dünyanın nuru kimi parlayın. ¹⁶Həyat sözünü təqdim edin. Qoy Məsihin

zühur edəcəyi gündə fəxr edə bilim ki, nə boş yerə cəhd etdim, nə də boş yerə zəhmət çəkdim. ¹⁷Lakin sizin imanınızın qurban və xidməti üzərinə içmə təqdimi kimi töküləcəyəmsə də, sevinirəm və hamınızın sevincinə şərikəm. ¹⁸Siz də məhz bunun üçün sevinin və mənim sevincimə şərik olun.

Timotey və Epafrodit

¹⁹Vəziyyətinizdən xəbərdar olub ürəyim sakitləşsin deyə bu yaxınlarda Timoteyi yanınıza göndərəcəyim üçün Rəbb İsada ümidim var. ²⁰Çünkü Timotey kimi mənimlə canbır olan, həqiqətən qayğınıza qalan başqa kimsəm yoxdur. ²¹Ona görə ki hər kəs İsa Məsihin xeyrini deyil, öz xeyrini güdür. ²²Amma Timoteyin öz dəyərini necə sübut etdiyini, atasının yanında qulluq edən oğul kimi Müjdəni yaymaq işində mənimlə birgə qulluq etdiyini bilirsiniz. ²³Beləliklə, işlərimin nə yerdə olduğunu bilən kimi onu yanınıza göndərmək ümidindəyəm. ²⁴Mən də yaxında yanınıza gəlməyim barədə Rəbbə güvənirəm.

²⁵Lakin ehtiyacımın təminatına görə mənə yardım etmək üçün göndərdiyiniz nümayəndəni, qardaşım, əməkdaşım və birlikdə mübarizə apardığım Epafroditi yanınıza qaytarmağı lazım bildim. ²⁶Çünkü o hər birinizdən ötrü darıxır və onun xəstə olduğunu eşitdiyinizə görə çox narahat idi. ²⁷O, həqiqətən, elə xəstələnmişdi ki, az qala ölsün. Lakin Allahın ona, yalnız ona deyil, kədərimin üstünə kədər gəlməsin deyə həm də mənə rəhmi gəldi. ²⁸Onu yanınıza göndərməyə daha çox buna görə razılıq verdim ki, onu yenidən görüb sevinəsiniz və mənim də kədərim yüngülləşsin. ²⁹Rəbdə olan bu adamı tam sevincə qəbul edin və belələrini qiymətləndirin. ³⁰Çünkü o, Məsihin işi uğrunda az qala öləcəkdi. Sizin mənə edə bilmədiyiniz köməyi etmək üçün canını təhlükəyə atdı.

Həqiqi salehlik

3 ¹Nəhayət, qardaşlarım, Rəbdə sevinin! Sizə eyni şeyləri yazmaq məni yormaz, amma sizi qoruyar.

²Özünüzü «itlər»dən qoruyun, pis iş görənlərdən qoruyun, bədəni sünnət edərək kəsib-atanlardan qoruyun. ³Çünkü əsl sünnətlilər Allahın Ruhu vasitəsilə ibadət edən, Məsih İsa ilə fəxr edən və cismani şeylərə güvənməyən bizlərik. ⁴Əslində mən cismani şeylərə də güvənə bilərdim. Əgər başqası cismani şeylərə güvənməyi düşünürsə, mən daha çox güvənə bilərəm. ⁵«Mən səkkizgünlük ikən sünnət olundum. İsrail nəslindən, Binyamin qəbiləsindən, İbranilərdən törəmiş bir İbraniyəm. Qanuna münasibətdə farisey idim. ⁶»Qeyrət çəkməyə gəlincə, Allahın

cəmiyyətini təqib edirdim. Qanuna əsaslanan salehliyə gəlincə, nöqsansız idim. ⁷Amma mənə fayda gətirən nə varsa, Məsih uğrunda ziyan saymışam. ⁸Bundan əlavə, Rəbbim Məsih İsanı tanımağın ali dəyərinin yanında hər şeyi ziyan hesab edirəm. Onun uğrunda var-yoxumu atıb tullantı sayıram ki, Məsihi qazanıb ⁹Onda hesab olunum. Belə ki Qanunla gələn öz salehliyimə deyil, Məsihə imandan yaranan, imanla Allahdan gələn salehliyə malik olum. ¹⁰Belə ki Məsihi və Onun dirilmə qüdrətini, əzablarına şərikliyi də dərk edirəm və Onun ölümündə Ona bənzəyirəm ki, ¹¹nə olursa-olsun, ölülər arasından dirilməyə nail olum.

Hədəfə doğru qaçaq

¹²Demirəm ki, indi bunlara malik olmuşam və yaxud kamilləşmişəm. Amma hədəfdən tutmaq üçün qaçıram. Çünki Məsih İsa məni bu məqsəd üçün tutub. ¹³Qardaşlar, hesab etmirəm ki, bunu tutmuşam. Yalnız bir şey edirəm: arxada qalanları unudub qarşımda olana çatmaq üçün cəhd edirəm ¹⁴və hədəfə doğru qaçıram ki, mükafatı alım, yəni Allahın Məsih İsada yuxarıya çağırışına nail olum. ¹⁵Beləliklə, aramızda kim kamildirsə, qoy belə düşünsün. Hər hansı bir mövzuda fərqli düşüncələriniz varsa, Allah bunu da sizə açacaq. ¹⁶Ancaq çatdığımız səviyyəyə uyğun həyat sürək.ⁱ

¹⁷Qardaşlar, hamınız birlikdə məndən nümunə götürün və sizə göstərdiyimiz nümunəyə uyğun həyat sürənlərə diqqətlə baxın. ¹⁸Sizə dəfələrlə söylədiyim kimi indi də göz yaşları içində təkrar deyirəm: bir çoxları Məsihin çarmıxına düşmənlər olaraq həyat sürür. ¹⁹Onların sonu həlakdır. Onların allahı qarınlarıdır. Öz rüsvayçılıqları ilə fəxr edir, yalnız dünyəvi şeylər barədə düşünlər. ²⁰Bizsə səma vətəndaşlarıyıq və oradan Xilaskar olan Rəbb İsa Məsihi həvəslə gözləyirik. ²¹O hər şeyi Özünə tabe etməyə qadir olan qüvvəsinin təsiri ilə bizim yazıq bədənimizi dəyişdirib Öz izzətli bədəninə bənzər hala gətirəcək.

Son öyüdlər

4 ¹Beləliklə, ey həsrətini çəkdiyim sevimli qardaşlarım, sevincim və başımın tacı, Rəbdə olaraq bu cür dönməz durun, ey sevimlilər!

²Evdiyaya yalvarıram, Sintixiyə yalvarıram ki, Rəbdə həmfikir olsunlar. ³Bəli, ey əsl əməkdaşım, səndən də xahişim var, bu qadınlara kömək et. Çünki onlar mənimlə, Klementlə və adları həyat kitabında olan digər əməkdaşlarımla bərabər Müjdəni yaymaq üçün səy göstəriblər.

⁴Rəbdə həmişə sevinin! Bir də deyirəm: sevinin! ⁵Qoy sizin mülayimliyiniz bütün insanlara məlum olsun. Rəbb yaxındır. ⁶Hec nəyin qayğısını çəkməyin, amma hər barədə xahişlərinizi Allaha dualarla,

ⁱ **3:16** *Sürək* – bəzi əlyazmalarda *sürək* və *eyni düşüncədə olaq*. **3:17** 1Kor. 4:16; 11:1

yalvarışlarla, şükür edə-edə bildirin. ⁷Onda Allahın ağlagəlməz sühlü ürəklərinizi və düşüncələrinizi Məsih İsada qoruyacaq.

⁸Nəhayət, qardaşlar, doğru, ləyaqətli, saleh, pak, cazibəli, etibarlı nə varsa, əgər əla və tərifi layiq nə varsa, bunları düşünün. ⁹Məndən öyrəndiyiniz, qəbul etdiyiniz, eşitdiyiniz və məndə gördüyünüz nə varsa, bunları həyata keçirin. Onda sühl qaynağı olan Allah sizinlə olacaq.

Paulun təşəkkürü

¹⁰Mən Rəbdə bol-bol sevinirəm ki, nəhayət indi mənim bərəmdəki qayğınızı yenidən canlandırdınız. Əslində qayğınız vardı, amma bunu göstərməyə fürsət tapa bilmirdiniz. ¹¹Ehtiyaca düşdüyüm üçün bunları söyləmirəm, çünki hansı şəraitdə yaşasam, ondan razı qalmağa alışmışam. ¹²Mən məzlumluğun da, bolluğun da nə olduğunu bilirəm. İstər tox, istər ac, istər bolluq, istər ehtiyac içində olum, hər şəraitdə, hər vəziyyətdə razı qalmağın sirrini öyrənmişəm. ¹³Mənə qüvvət verən Məsihin köməyi ilə hər işə gücüm çatır. ¹⁴Buna baxmayaraq nə yaxşı ki əziyyətimə şərik oldunuz.

¹⁵^kEy Filipililər, özünüz də bilirsiniz ki, aranızda Müjdə yayımının başlanğıcında, mən Makedoniyanı tərk edən zaman sizdən başqa heç bir cəmiyyət nəzir vermək və toplamaq üçün mənimlə şərik iş görmədi. ¹⁶^lMən Salonikdə olanda belə, ehtiyacım üçün dəfələrlə siz mənə yardım göndərdiniz. ¹⁷Bu o demək deyil ki, mən bəxşiş axtarıram. Mən ancaq sizin hesabınıza yazıla bilən səmərəni axtarıram. ¹⁸^mMənsə tamamilə təmin olunmuşam və bolluq içindəyəm. Epafroditin əli ilə göndərdiyiniz hədiyyələri alandan sonra ehtiyacım qalmadı. Bu, Allahın xoşuna gələn ətirli təqdim, Ona məqbul olan və razı salan qurbandır. ¹⁹Sizin hər ehtiyacınızı isə Allahım Məsih İsada olan Öz izzətli zənginliyinə görə ödəyəcək. ²⁰Qoy Atamız Allaha əbədi izzət olsun! Amin.

Salam göndərmə

²¹Məsih İsada müqəddəs olan hər kəsi salamlayın.

Mənimlə olan qardaşlar sizə salam göndərir. ²²Sizi bütün müqəddəslər, xüsusən qeysərin sarayında işləyənlər salamlayır.

²³Rəbb İsa Məsihin lütfü ruhunuzaⁿ yar olsun!

^k 4:15-16 2Kor. 11:9 ^l 4:16 Həv. 17:1 ^m 4:18 Çıx. 29:18 ⁿ 4:23 *Ruhunuza* – bəzi əlyazmalarda *hər birinizə*.

PAULUN KOLOSSELİLƏRƏ MƏKTUBU

GİRİŞ

Paulun bu məktubu indiki Türkiyə ərazisindəki Efes şəhərinin şərqində yerləşən Kolosse şəhərinin imanlılar cəmiyyətinə ünvanlanıb. Bu cəmiyyət Paul tərəfindən yaradılmamışdı, lakin Paul özünü məsuliyyətli hiss edirdi, çünki oraya Efesdən işçilər göndərmişdi. Paul xəbər tutmuşdu ki, o cəmiyyətdəki yalançı müəllimlər Allaha tanımaq və tamam xilas almaq üçün insanın mələklərə və başqa ruhani qüvvələrə səcdə etmələrinin lazım olduğunu öyrədirdi. Bundan əlavə, bu müəllimlər həm də sünnət, yemək qaydaları və digər ənənələrə əməl etməyi tələb edirdilər.

Paul bu saxta təlimlərə qarşı duraraq həqiqi məsihçi təlimini nümayiş etdirir. Həvarinin öyrətdiklərinə əsasən yalnız İsa Məsih xilas etməyə qadirdir, digər əqidələr və işlər əslində insanı Ondan uzaqlaşdırır. Allah-Taala İsa Məsih vasitəsilə dünyanı yaratdı və Onun vasitəsilə dünyanı Özüne tərəf döndərir. Dünyanın xilas ümidi yalnız İsa Məsihlə birlikdə olmaqdır. Sonra Paul imanlıların həyatları üçün bu böyük təlimi necə tətbiq etdiyini izah edir.

Maraqlı odur ki, Paulun bu məktubunu Kolosse cəmiyyətinə çatdıran Tixik Onisimlə birgə yola çıxmışdı; bu adam haqqında Paul Filimona xahiş məktubunu yazmışdır.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-8 Giriş
- 1:9–2:19 Məsihin təbiəti və işi
- 2:20–4:6 Məsihdə yeni həyat
- 4:7-18 Son salamlar

1 ¹Allahın iradəsi ilə Məsih İsanın həvarisi mən Pauldan və Timotey qardaşdan ²Kolossedəki Məsihdə olan müqəddəs və

sadiq bacı-qardaşlara salam! Atamız Allahdan^a sizə lütf və sülh olsun!

Paul Allaha şükür edir

³Sizin üçün həmişə dua edərkən Allaha – Rəbbimiz İsa Məsihin Atasına şükür edirik. ⁴Çünki sizin Məsih İsaya imanınızdan və bütün müqəddəslərə göstərdiyiniz məhəbbətdən xəbərdar olduq. ⁵İmanınız və məhəbbətiniz göylərdə sizin üçün saxlanan şeylərə bağladığınız ümiddən qaynaqlanır. Bu barədə sizə çatan, Müjdə olan həqiqət kəlamından əvvəlcədən eşitmisiniz. ⁶Bu Müjdə onu eşitdiyiniz, həqiqətdə Allahın lütfünü dərk etdiyiniz gündən bəri sizdə olduğu kimi bütün dünyada da bəhrə verməkdə və yayılmaqdadır. ⁷^bBunu bizimlə birgə Məsihin qulu və sizin üçün^c çalışan Onun sadiq xidmətçisi sevimli Epafradan öyrəndiniz. ⁸O, Ruhdan qaynaqlanan məhəbbətinizin xəbərini də bizə çatdırdı.

Paulun Kolosselilər üçün duası

⁹Ona görə bunu eşitdiyimiz gündən bəri sizin tam hikmət və ruhani idrakla Allahın iradəsini bütünlüklə qavramanız üçün biz də dualarımızı və yalvarışlarımızı kəsmədik. ¹⁰Belə ki Rəbbə layiq şəkildə həyat sürərək Onu hər cəhətdən razı salasınız və hər cür xeyirli əməldə bəhrə verib Allahı tanımaqda böyüyəsiniz, ¹¹hər şeyə dözərək səbir edə bilməyiniz üçün Onun izzətli qüvvəsinə güvənərək hər cür qüdrətlə möhkəmlənəsiniz, ¹²müqəddəslərin nurda olan irsinə şərik olmanız üçün sizə səlahiyyət verən Ataya sevinclə şükür edəsiniz. ¹³O bizi zülmət hakimiyyətindən xilas edib Öz sevimli Oğlunun Padşahlığına köçürtdü. ¹⁴^dOğlunda^e satın alınmaya – günahlarımızın bağışlanmasına malikik.

Məsihin şəxsiyyəti və vəzifəsi

¹⁵Görünməz Allahın surəti və bütün yaradılış üzərində ilk doğulan Odur. ¹⁶Çünki göylərdə və yerdə olan, görünən və görünməyən hər şey – taxtlar, ağalar, başçılar, hakimlər Onda yarandı. Nə varsa, Onun vasitəsilə və Onun üçün yarandı. ¹⁷Hər şeydən əvvəl var olan Odur və hər şey Onda bərqərar olur. ¹⁸^fBədənin, yəni imanlılar cəmiyyətinin Başı da Odur. Hər şeydə birinci olsun deyə başlanğıc olan, ölürlər arasından dirilərək ilk doğulan Odur. ¹⁹Çünki Allah Onda tam bütövlüyü ilə yaşamağa ²⁰və Onun vasitəsilə, çarmıxda axıdılan qanı ilə barışıq yaradaraq həm yerdə, həm də göylərdə olan hər şeyi Özü ilə barışdırmağa razı oldu.

^a 1:2 Allahdan – bəzi əlyazmalarda Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən (Rom. 1:7).

^b 1:7 Kol. 4:12; Flm. 23-24 ^c 1:7 Sizin üçün – bəzi əlyazmalarda bizim üçün.

^d 1:14 Ef. 1:7 ^e 1:14 Oğlunda – bəzi əlyazmalarda Oğlunda, Onun qanı vasitəsilə.

^f 1:18-20 Ef. 1:22-23; 2:14-16

²¹ Etdiyiniz pis əməllərə görə bir zamanlar düşüncələrinizdə Allaha yad və düşmən idiniz. ²² İndi isə Məsih cismən ölməklə Öz bədəni vasitəsilə sizi Allahla barışdırdı ki, sizi Onun qarşısında müqəddəs, ləkəsiz və nöqsansız təqdim etsin. ²³ Bir şərtlə ki eşitdiyiniz Müjdənin verdiyi ümiddən sarsılmadan, iman əsasında möhkəm və sabit durasınız. Bu Müjdə səma altında olan bütün yaradılışa vəz olundu və mən Paul Müjdənin xidmətçisi oldum.

Paulun imanlılara xidməti

²⁴ İndi sizin üçün əzab çəkdiyimə sevinirəm və Məsihin Öz bədəni olan imanlılar cəmiyyəti uğrunda çəkdiyi əziyyətlərin qalanını canıma cəfa verərək tamamlayıram. ²⁵ Allahın sizin üçün mənə verdiyi vəzifəyə görə mən bu cəmiyyətin xidmətçisi oldum ki, Allahın kəlamını, ²⁶ yəni əsrlərdən və nəsillərdən gizlədilən, indi isə Onun müqəddəslərinə açılan sirrini tam bəyan edirəm. ²⁷ Allah millətlər arasında bu sirrin izzətinin necə zəngin olduğunu müqəddəslərə bildirmək istədi. Bu sirr sizdə olan Məsihdir. O sizə izzətə qovuşmaq ümidini verir. ²⁸ Hər bir insanı Məsihdə kamilləşmiş olaraq Allaha təqdim etmək üçün hamıya tam müdrikliklə nəsihət və təlim verərək Məsihi bəyan edirik. ²⁹ Bu məqsədlə də zəhmət çəkirəm və Onun məndə qüdrətlə fəaliyyət göstərən qüvvəsi ilə mübarizə aparıram.

2 ¹ İstəyirəm ki, həm siz, həm Laodikeyada olanlar, həm də mənim üzümü görməyənlərin hamısı üçün nə qədər böyük mübarizə apardığımı biləsiniz. ² Ürəklərinin cəsarət tapıb məhəbbətdə birləşməsinə istəyirəm; belə ki idrakın verdiyi kamil etimadın bütün zənginliyinə nail olsunlar, Allahın sirri olan Məsihi⁸ dərk etsinlər. ³ Çünki hikmət və biliyin bütün xəzinələri Məsihdə gizlədilmişdir. ⁴ Bunu mən ona görə deyirəm ki, kimsə sizi dilə tutub aldatmasın. ⁵ Çünki cismən uzaqda olsam da, ruhən sizinləyəm. İntizamınızı və Məsihə olan imanınızın möhkəmliyini görüb sevinirəm.

Məsihin qoyduğu həyat tərz

⁶ Buna görə Rəbb Məsih İsanı qəbul etdiyiniz kimi Onda həyat sürün. ⁷ Şükürlərlə dolub-daşaraq Onda kök salıb inkişaf edin və öyrəndiyiniz kimi imanda möhkəmlənin.

⁸ Baxın, Məsihə deyil, insan adət-ənənəsinə, dünyanın ibtidai təlimlərinə istinad edərək fəlsəfə və boş aldadıcı sözlərlə kimsə sizi əsir etməsin. ⁹ Çünki Allahın tam bütövlüyü bədəncə Məsihdə yaşayır. ¹⁰ Siz də Onda tamamlanmışınız. O hər başçının və hakimin Başıdır.

⁸ 2:2 Allahın sirri olan Məsihi – bəzi əlyazmalarda Allahın – həm Atanın, həm də Məsihin sirrini.

¹¹ Həmçinin siz Məsihdə insan əli ilə deyil, Onun təmin etdiyi sünnətlə cismani təbiətdən^h ayrılaraq sünnət olundunuz. ¹²ⁱ Vəftizdə Onunla birlikdə dəfn edildiniz və Onu ölümlər arasından dirildən Allahın gücünə olan iman vasitəsilə Onunla birlikdə dirildiniz. ¹³^j Siz təqsirləriniz və cismani sünnətsizliyiniz üzündən ölü ikən Allah sizə Məsihlə birgə həyat verdi və bütün təqsirlərimizi bağışlayıb ¹⁴^k tələbləri ilə əleyhimizə və zərərimizə olan borc sənədini^l ləğv etdi, onu çarmıxa mıxlayaraq qarşımızdan götürdü. ¹⁵ Allah başçıları və hakimləri^m tərksilah edib, onlara çarmıxda qələbə çalaraq aləmdə rüsvay etdi.

¹⁶ⁿ Buna görə qoy heç kim yemək-ichmək üzündən yaxud bayram, Təzə Ay mərasimi ya Şənbə gününə görə sizi mühakimə etməsin. ¹⁷ Çünki bunlar gələcək şeylərin kölgəsidir, əslisi Məsihdədir. ¹⁸ Qoy heç kim sizdən mülilik və mələklərə səcdə tələb edərək sizi mükafatınızdan məhrum etməsin. Belə bir şəxs gördüyü görüntülərə^o güvənir və boş yerə öz cismani ağılı ilə lovğalanır. ¹⁹^p O, bədənə Başı olan Məsih ilə əlaqəni itirdi. Bütün bədən^q buğumlar və bağlarla üzvi surətdə Məsihə bağlanaraq təmin olunur, qurulur və Allah bəslədiyinə görə böyüyür.

Məsihdə yeni həyat

²⁰ Məsihlə birgə ölüb dünyanın ibtidai təlimlərindən qurtulduğunuz halda nə üçün dünyadakılar kimi yaşayaraq ²¹ «buna əl vurma, bunu yemə, buna toxunma» kimi əmrlərə əməl edirsiniz? ²² Bunların hamısı istifadə olunduqca məhv olub gedən şeylərlə əlaqədar olur, çünki insanların verdiyi əmrlərə və təlimlərə əsaslanır. ²³ Şübhəsiz, bu qaydalar uydurma dindarlıq, mülilik və bədənə xəttər yetirməkdə zahirən müdrik görünür, amma cismani təbiətin həvəsinin qarşısını almaq üçün onların heç bir dəyəri yoxdur.

3 ¹ Beləliklə, Məsihlə birlikdə dirildiyinizə görə ucalardakı şeyləri axtarın. Orada Məsih Allahın sağında oturub. ² Dünyəvi şeyləri deyil, ucalardakı şeyləri düşünün. ³ Çünki siz ölmüsünüz və həyatınız Məsihlə birlikdə Allahda saxlanılıb. ⁴ Həyatınız olan Məsih zühur edəndə siz də Onunla birgə izzətlə zühur edəcəksiniz.

⁵ Buna görə cisminizin dünyəvi meylləri olan cinsi əxlaqsızlığı, murdarlığı, şəhvəti, pis ehtirası və bütpərəstliyə tay olan tamahkarlığı öldürün. ⁶ Bunlara görə Allahın qəzəbi itaətsizlərin üzərinə^s gəlir. ⁷ Əvvəllər siz bunların içində yaşayanda belə həyat sürdünüz. ⁸ İndi isə

^h 2:11 Cismani təbiətdən – bəzi əlyazmalarda *günahkar cismani təbiətdən*. ⁱ 2:12 Rom. 6:4

^j 2:13 Ef. 2:1-5 ^k 2:14 Ef. 2:14-16 ^l 2:14 Borc sənədi – yəni Musanın Qanunu.

^m 2:15 Başçıları və hakimləri – yəni qüvvətli şəxslər. ⁿ 2:16 Rom. 14:1-6

^o 2:18 Gördüyü görüntülərə – bəzi əlyazmalarda *görmədiyi şeylərə*. ^p 2:19 Ef. 4:16

^q 2:19 Bədən – yəni imanlılar cəmiyyəti. ^r 3:1 Zəb. 110:1 ^s 3:6 İtaətsizlərin üzərinə – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur.

siz də qəzəbi, hiddəti, kini, böhtanı, ağzınızdan çıxan ədəbsiz sözlər kimi şeylərin hamısını kənara atın. ⁹Bir-birinizə yalan deməyin, çünki köhnə mənliyinizi və onun əməllərini üzərinizdən çıxarıb ¹⁰yeni mənliyə büründünüz. Yeni mənliyiniz onu Yaradanın surətinə bənzər şəkildə təzələnir ki, biliyiniz tam olsun. ¹¹Bu təzələnmədə Yunanla Yəhudi, sünnətli ilə sünnətsiz, barbar, Skif, qulla azad arasında fərq yoxdur: Məsih hər şeydir və hamımızdadır.

¹²Beləliklə, Allahın seçilmişləri, müqəddəsləri və sevimliləri kimi ürək mərhəməti, xeyirxahlıq, itaətkarlıq, həlimlik və səbirə bürünün. ¹³Bir-birinizə dözüün və birinizin digərindən şikayəti varsa, bağışlayın. Rəbb sizi bağışladığı kimi siz də bağışlayın. ¹⁴Bütün bunlardan əlavə, kamil birliyin bağı olan məhəbbətə bürünün. ¹⁵Məsihin sülhü qoy ürəklərinizdə münəfiqlik etsin, çünki bir bədənin üzvləri kimi bu sülhə dəvət olundunuz. Həmçinin şükür edənlər olun! ¹⁶Qoy aranızda Məsihin kəlamı bütün zənginliyi ilə yaşasın. Bir-birinizə tam müdrikliklə təlim və nəsihət verin, məzmurlar, ilahilər və ruhani nəğmələr söyləyib ürəklərinizdə Allaha minnətdar ola-ola nəğmə oxuyun. ¹⁷Dediyiniz və etdiyiniz hər şeyi Rəbb İsanın adı ilə edin, Onun vasitəsilə Ata Allaha şükür edin.

Evdə olan münasibətlər

¹⁸Ey qadınlar, Rəbdə olanlara layiq olduğu kimi ərlərinizə tabe olun. ¹⁹Ey ərlər, öz arvadlarınızı sevin və onlarla sərt davranmayın. ²⁰Ey övladlar, hər işdə ata-ananıza itaət edin, çünki bu, Rəbbi razı salır. ²¹Ey atalar, övladlarınızı incitməyin, yoxsa cəsarətləri qırılar. ²²Ey qullar, hər işdə dünyəvi ağalarınıza itaət edin. Bunu insanları razı salmaq üçün gözə xoş görünən xidmətlə deyil, səmimi qəlbdən, Allahdan qorxaraq edin. ²³Gördüyünüz hər işi insanlar üçün deyil, Rəbb üçün edin kimi can-dildən edin. ²⁴Bilin ki, Rəbdən bunun əvəzinə irs alacaqsınız, çünki siz Rəbb Məsihə qulluq edirsiniz. ²⁵Kim haqsızlıq edərsə, işlətdiyi haqsızlığın əvəzinə alacaq, çünki Rəbb tərəfkeşlik etmər.

4 ¹Ey ağalar, bilin ki, göydə sizin də Ağanız var. Ona görə qullarınızla ədalətli və insafli olun.

Müxtəlif öyüdlər

²Özünüzdə duaya həsr edin və duada şükür edərək oyaq durun. ³Eyni zamanda bizim üçün də dua edin ki, kəlamı yaymaq üçün Allah bizə bir qapı açsın və uğrunda həbs olunduğum Məsihin sirrini elan edim. ⁴Dua edin ki, mən bu sirri lazımınca açıq-aşkar bildirim.

^t 3:9-10 Yar. 1:26; Ef. 4:22-24 ^u 3:12-13 Ef. 4:2 ^v 3:13 Ef. 4:32 ^w 3:16-17 Ef. 5:19-20

^x 3:18 Ef. 5:22; 1Pet. 3:1-2 ^y 3:19 Ef. 5:25; 1Pet. 3:7 ^z 3:20 Ef. 6:1 ^a 3:21 Ef. 6:4

^b 3:22-25 Ef. 6:5-8 ^c 3:25 Qanun. 10:17; Ef. 6:9 ^d 4:1 Ef. 6:9

^{5e}Kənar insanlarla müdrikliklə rəftar edin və hər fürsətdən istifadə edin. ⁶Sözünüz düzlu və hər zaman lütfə dolu olsun. Beləcə hər adama necə cavab vermək lazım olduğunu biləsiniz.

Salam göndərmə

^{7f} Rəbdə sevimli qardaş, sadıq xidmətçi və əməkdaş olan Tixik mənim barəmdə hər şeyi sizə bildirəcək. ⁸ Onu bu məqsədlə yanınıza göndərdim ki, bizim vəziyyətimizdən xəbərdar olasınız^h və o sizin qəlbinizi ovutsun. ⁹ⁱ Onunla birlikdə sizlərdən biri olan sadıq və sevimli Onisim qardaşı da göndərirəm. Onlar sizə buradakı bütün işlər barədə məlumat verəcək.

^{10j} Mənimlə birlikdə məhbus olan Aristarx və Barnabanın əmisi oğlu Mark da sizə salam göndərir. Mark haqqında əmrləri almısınız. Yanınıza gəlsə, onu qəbul edin. ¹¹ Yust çağırılan Yəşua da sizə salam göndərir. Sünnətililərdən yalnız bunlar Allahın Padşahlığı üçün mənim əməkdaşlarımdır və onlar mənə təsəlli verdilər.

^{12k} Məsih İsanın qulu və sizlərdən olan Epafra sizə salam göndərir. Allahın hər iradəsini yerinə yetirərək kamil və tam əminliklə möhkəm dayanasız deyə o sizin üçün hər zaman dualar edərək mübarizə aparır. ¹³ Onun haqqında şəhadət edirəm ki, sizin üçün, Laodikeyada və Hierapolisdə olanlar üçün çox zəhmət çəkir.

^{14l} Sevimli həkim Luka və Dima da sizə salam göndərir.

¹⁵ Laodikeyada olan bacı-qardaşlara, Nimfaya və onun evindəki cəmiyyətə salam söyləyin.

¹⁶ Bu məktub aranızda oxunduqdan sonra onu Laodikeyalılar cəmiyyətində də oxudun, Laodikeyadan gələn məktubu isə siz də oxuyun. ^{17m} Arxipə bunu deyın: «Rəbdə sənə tapşırılan xidməti diqqətlə başa çatdır».

¹⁸ Mən Paul bu salamı öz əlimlə yazıram. Unutmayın ki, mən həbsdəyəm. Sizə lütf olsun!

^e 4:5 Ef. 5:16 ^f 4:7 Həv. 20:4; 2Tim. 4:12 ^g 4:7-8 Ef. 6:21-22 ^h 4:8 *Bizim vəziyyətimizdən xəbərdar olasınız* – bəzi əlyazmalarda *sizin vəziyyətinizdən xəbərdar olsun*.
ⁱ 4:9 Flm. 10-12 ^j 4:10 Həv. 12:12,25; 15:37-39; 19:29; 27:2; Flm. 23-24 ^k 4:12 Kol. 1:7; Flm. 23-24 ^l 4:14 2Tim. 4:10-11; Flm. 23-24 ^m 4:17 Flm. 1-2

PAULUN ŞALONİKLİLƏRƏ BİRİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

Salonik Roma imperatorluğunun Makedoniya vilayətinin paytaxtı idi. Paul Filipini tərk edəndən sonra burada imanlı cəmiyyəti yaratdı. Amma Yəhudilər tezliklə Paulun Yəhudi olmayan xalqların arasında Müjdəni uğurla vəz etdiyini eşidib qışqandılar. Paul Saloniki tərk edib Veriyaya getməyə məcbur oldu. O, Korinfə çatanda öz həmkarı və əməkdaşı olan Timoteydən Salonik cəmiyyətindəki vəziyyət haqqında məktub aldı.

Paulun Saloniklilərə birinci məktubu oradakı məsihçiləri ruhlandırmaq üçün yazılıb. Paul bu məsihçilərin iman və məhəbbəti haqqında yeniliklər eşidib onlara minnətdarlığını bildirir, sonra onların arasında yaşayarkən sürdüyü həyat tərzini yadlarına salır. Paul cəmiyyətdə müzakirə olunan bu suallara cavab verir: Məsihin təkrar gəlişindən əvvəl dünyasını dəyişən imanlıların aqibəti necə olacaq? Məsih nə vaxt zühur edəcək? Paul onlara Məsihin gəlişinə qədər dinc yaşamağı, öz işləri ilə məşğul olmağı və hörmətəlayiq şəkildə həyat sürməyi məsləhət görür (4:11-12).

Kitabın məzmunu:

- 1:1-10 Saloniklilərin imanı
- 2:1-16 Paulun Salonikdəki xidməti
- 2:17–3:13 Salonikdən gələn xəbər
- 4:1-12 Məsihçi davranışına aid tövsiyələr
- 4:13–5:11 Məsihin zühuruna aid təlimat
- 5:12-28 Son öyüdlər və salamlar

1 ^aPaul, Sila və Timoteydən Ata Allah və Rəbb İsa Məsihdə olan Saloniklilər cəmiyyətinə salam! Sizə^b lütf və sülh olsun!

^a 1:1 Həv. 17:1 ^b 1:1 Sizə – bəzi əlyazmalarda *Atamız Allah və Rəbb İsa Məsihdən sizə*.

Nümunəvi iman

²Dualarımızda sizi yada salıb həmişə hər birinizə görə Allaha şükür edirik. ³Çünki imandan yaranan əməllərinizi, məhəbbətdən doğan zəhmətinizi və Rəbbimiz İsa Məsihə bağladığınız ümidin verdiyi dözümlü Atamız Allah qarşısında daim yada salırıq. ⁴Ey Allahın sevimlisi olan qardaşlar, bilirik ki, O sizi seçib. ⁵Ona görə ki yaydığımız Müjdə yalnız sözlə deyil, qüvvə ilə, Müqəddəs Ruhla və çox inandırıcılıqla sizə çatıb. Aranızda ikən sizin üçün necə bir adam olduğumuzu bildiniz. ⁶Siz də böyük əziyyət içində Müqəddəs Ruhun verdiyi sevinclə kəlamı qəbul edib bizdən və Rəbdən nümunə götürdünüz. ⁷Beləliklə, siz Makedoniya və Axayyadakı bütün imanlılar üçün nümunə oldunuz. ⁸Çünki Rəbbin kəlamının sədası sizdən yayıldı. Allaha imanınızın sorağı yalnız Makedoniya və Axayyaya deyil, hər yerə çatıb. Daha bizə söz deməyə ehtiyac qalmadı. ⁹⁻¹⁰Çünki özləri xəbər yaydılar ki, bizi nə qədər yaxşı qarşıladınız və var olan həqiqi Allaha qulluq etmək üçün, həmçinin Onun övlülər arasından diriltiyi Oğlunun, yəni bizi gələcək qəzəbdən qurtaran İsanın göylərdən zühurunu gözləmək üçün bütldən Allaha tərəf necə döndünüz.

Paulun Salonikdəki xidməti

2 ¹Qardaşlar, özünüz də bilirsiniz ki, yanınıza gəlməyimiz əbəslə olmadı. ²⁴Bildiyiniz kimi, əvvəlcə Filipidə əziyyət çəkmiş, təhqir olunmuşduq. Amma böyük ziddiyyətlərə baxmayaraq, Allahın Müjdəsini sizə bəyan etmək üçün Allahımızdan cəsarət aldığımızı. ³Çünki bizim çağırışımız aldatmağa, mürdərliyə əsaslanmır və bunun hiyləgərliyə də daxil yoxdur. ⁴Əksinə, Allah tərəfindən Müjdəni yaymaq tapşırığını almağa layiq görüldüyümüzə görə insanları deyil, ürəklərimizi sınaqdan keçirən Allahı razı salmaqdan ötrü danışırıq. ⁵Siz bilirsiniz ki, heç vaxt yanınıza yaltaq sözlərlə yaxud tamahkarlığı gizlədən riyakarlıqla gəlmədik. Allah da buna şahiddir. ⁶İzzəti heç bir insanda – nə sizdə, nə də başqalarında axtardığımızı. ⁷Məsihin həvariləri kimi bunu sizdən tələb edə bilirdik, amma biz sizinlə övladlarını isti qucağına alıb yedirdən ana kimi mülayim rəftar etdik. ⁸Sizlərə elə könül bağlamışdıq ki, yalnız Allahın Müjdəsini deyil, öz canlarımızı belə, sizə verməyə razı idik. Çünki bizim sevimlilərimiz idiniz.

⁹Bəli, qardaşlar, bizim əmək və zəhmətimizi xatırlayırsınız: heç birinizə yük olmamaq üçün gecə-gündüz çalışaraq sizə Allahın Müjdəsini vəz etdik. ¹⁰Siz imanlılarla necə müqəddəs, saleh və nöqsansız davrandığımıza həm özünüz, həm də Allah şahiddir. ¹¹Bildiyiniz kimi,

^c 1:6 Həv. 17:5-9 ^d 2:2 Həv. 16:19-24; 17:1-9

ata övladları ilə necə rəftar edirsə, biz də hər birinizlə elə rəftar etdik. ¹²Sizə öyüd verdik, ruhlandırıdık və yalvardıq ki, Öz Padşahlığına və izzətinə çağıran Allaha layiq şəkildə həyat sürəsiniz.

¹³Biz də dayanmadan Allaha şükür edirik ki, siz bizdən eşitdiyiniz Allah kəlamını qəbul edəndə onu bəşəri söz kimi deyil, həqiqətən, Allahın kəlamı olaraq qəbul etdiniz. Siz imanlılarda fəaliyyət göstərən də bu kəlamdır. ¹⁴Çünki qardaşlar, siz Allahın Yəhudədəki Məsih İsada olan cəmiyyətlərindən nümunə götürdünüz. Onların Yəhudilərdən^f çəkdiyi əzabları eynilə siz də öz soydaşlarınızdan çəkdiniz. ¹⁵Yəhudilər Rəbb İsanı və peyğəmbərləri öldürdülər, bizi də təqib etdilər. Onlar Allahı narazı salır və bütün insanlara qarşı çıxırlar. ¹⁶Çünki başqa millətlər xilas olsunlar deyə biz onlarla danışanda bu Yəhudilər bizə mane olur. Beləcə hər zaman günahlarının üzərinə günah gətirirlər. Axırda Allahın qəzəbinə düşər oldular.

Gecikən səyahət

¹⁷Bizsə, qardaşlar, qısa bir müddət üçün qəlbən deyil, şəxsən sizdən məhrum olduq, ona görə böyük arzu ilə üzünüzü görməyə daha çox səy göstərdik. ¹⁸Biz yanınıza gəlməyi arzu etdik, dəfələrlə mən Paul bunu istədim, amma Şeytan bizə mane oldu. ¹⁹Rəbbimiz İsa zühur edəndə ümidimiz, sevincimiz yaxud Onun önündə fəxr tacımız nədir? Siz deyilsinizmi? ²⁰Çünki siz bizim izzətimiz və sevincimizsiniz.

3 ¹Buna görə də artıq dözməyib Afinada tək qalmağa razı olduq ²və qardaşımız, Məsihin Müjdəsini yaymaqda Allahın əməkdaşı^h olan Timoteyi sizi imanda möhkəmləndirmək və ruhlandırmaq üçün göndərdik. ³Belə ki qoy bu əziyyətlərdən heç kim sarsılmasın. Özünüz bilirsiniz ki, biz bunun üçün təyin olunmuşuq. ⁴Çünki yanınızda olarkən əziyyət çəkəcəyimizi sizə əvvəlcədən demişdik və bildiyiniz kimi, belə də oldu. ⁵Buna görə mən artıq dözməyib Timoteyi yanınıza göndərdim ki, imanınızdan xəbərdar olum. Qorxdum ki, sınağaçəkənⁱ bəlkə sınaqları ilə sizi yoldan çıxarmış olar və əməyimiz hədəf gedər.

Salonikdən şad xəbərlər gəlir

⁶^jAmma yanınızdan indicə qayıdan Timotey imanınız və məhəbbətiniz haqqında bizə şad xəbər gətirdi. O dedi ki, siz bizi daim xoş təəssüratla yada salırsınız və biz həsrətimizi çəkdiyimiz kimi siz də həsrətimizi çəkirsiniz. ⁷Ona görə də, qardaşlar, bütün sıxıntı və əziyyətimizə

^e 2:14-16 Həv. 9:23,29; 13:45,50; 14:2,5,19; 17:5,13; 18:12 ^f 2:14 Yəhudilər – burada bütün yəhudi xalqından deyil, yalnız İsa Məsihi rədd edən yəhudilərdən söz gedir.

^g 3:1-3 Həv. 17:15 ^h 3:2 Allahın əməkdaşı – bəzi əlyazmalarda Allahın qulu və bizim əməkdaşımız. ⁱ 3:5 Sınağaçəkən – yəni Şeytan. ^j 3:6 Həv. 18:5

baxmayaraq, imanınıza görə sizdən təsəlli aldığ. ⁸Çünkü sizin Rəbdə qalmağınız indi bizə həyat verir. ⁹Allahımız qarşısında sizə görə tam sevincimiz var. Belə olmasaydı, sizə görə Allaha necə şükür edə bilərdik? ¹⁰Sizin üzünüzü görmək və imanınızda çatışmayanları tamamlamaq üçün gecə-gündüz səylə dua edirik.

¹¹Qoy Atamız Allah Özü və Rəbbimiz İsa bizim üçün sizin tərəflərə yol açsın. ¹²Rəbb bir-birinizə və bütün insanlara olan məhəbbətinizi sizə olan məhəbbətimiz tək artırıb-çoxaltsın. ¹³Belə ki Rəbbimiz İsa bütün müqəddəsləri ilə birgə zühur edəcəyi vaxt Atamız Allahın önündə müqəddəslikdə nöqsansız olmağınız üçün ürəklərinizə qüvvə versin. Amin.

Allahı razı salmaq

4 ¹Qardaşlar, necə həyat sürmək və Allahı razı salmaq barədə bizdən təlimat aldınız. Nəhayət, Rəbb İsa naminə sizdən xahiş edir və yalvarırıq ki, belə həyat sürməkdə daha çox inkişaf edin. ²Rəbb İsanın səlahiyyəti ilə sizə hansı əməlləri verdiyimizi bilirsiniz.

³Çünkü Allahın iradəsinə görə müqəddəslik yolunuz belədir: cinsi əxlaqsızlıqdan qaçın, ⁴⁻⁵hər biriniz Allahı tanımayan büt-pərəstlər kimi şəhvət və ehtirasla deyil, müqəddəslik və hörmətlə arvad almağı öyrənin, ⁶heç kim haqsızlıq edib bacı-qardaşını istismar etməsin. Çünki əvvəlcə sizə dediyimiz və xəbərdarlıq etdiyimiz kimi, Rəbb bütün bunlara görə qisas alacaq. ⁷Çünkü Allah bizi murdarlığa deyil, müqəddəsliyə çağırmışdır. ⁸Ona görə bu təlimatı rədd edən kəs insanı deyil, sizə Öz Müqəddəs Ruhunu bəxş edən Allahı rədd edir.

⁹Qardaşlıq sevgisinə gəlincə, sizə yazmağa ehtiyac yoxdur, çünki Allah bir-birinizi sevməyi öyrədib. ¹⁰Əslində, siz bütün Makedoniyadakı bacı-qardaşların hamısı ilə belə davranırsınız. Lakin ey qardaşlar, rica edirik ki, belə işlərin sayını artırın. ¹¹Sizə əmr etdiyimiz kimi çalışın ki, dinc yaşayasınız, öz işinizlə məşğul olasınız və əliniz işdə-gücdə olsun; ¹²belə ki kənar şəxslərin qarşısında hörmətəlayiq şəkildə həyat sürəsiniz və heç kimdən təminat almağa ehtiyac duymayasınız.

Rəbbin zühuru

¹³Qardaşlar, vəfat edənlər haqqında bixəbər qalmağınızı istəmirik ki, ümitsiz olan digər adamlar kimi kədərlənməyəsiniz. ¹⁴Axı İsanın ölüb-dirilməsinə inanırıqsa, demək İsayə bağlanaraq vəfat edənləri də Allah Onunla birgə qaytaracaq. ¹⁵Çünkü Rəbbin kəlamına əsaslanaraq sizə deyirik ki, Rəbbin zühurunadək sağ qalan bizlər vəfat edənlərdən əsla qabağa keçməyəcəyik. ¹⁶Rəbb Özü əmrini səsləndirməklə, baş mələyin

sədası və Allahın şeypuru ilə göydən enəcək. Əvvəlcə Məsihdə olaraq ölənlər diriləcək. ¹⁷Ondan sonra sağ qalan bizlər Rəbbi havada qarşılamaq üçün onlarla birgə buludlar içində götürülüb-aparılacaq və beləcə daim Rəblə olacağıq. ¹⁸Buna görə bir-birinizə bu sözlərlə təsəlli verin.

5 ¹Qardaşlar, zaman və məqamlar barədə sizə yazmağa ehtiyac yoxdur. ²Çünki özünüz də çox yaxşı bilirsiniz ki, Rəbbin günü oğru gecə gəldiyi kimi gələcək. ³İnsanlar «sülh və təhlükəsizlik» deyəndə hamılə qadının ağırları necə qəfildən tutursa, onlar da elə qəfil məhvə düşər olacaq və bundan əsla qaça bilməyəcəklər. ⁴Amma, qardaşlar, siz qaranlıqda deyilsiniz ki, o gün sizi oğru kimi yaxalasın. ⁵Axı hamınız nur və gündüz övladlarısınız. Biz nə gecenin, nə də qaranlığın övladlarıyıq. ⁶Ona görə gəlin başqaları kimi yatmayaq, əksinə, oyanıb ayıq-sayıq dayanaq. ⁷Çünki yatanlar gecə yatır, əyyaşlar da gecə vaxtı əyyaşlıq edir. ⁸Gündüzə aid olan bizlərsə iman və məhəbbətlə döşümüzə zireh taxaraq xilas ümidini dəbilqə kimi başımıza qoyub ayıq-sayıq olaq. ⁹Çünki Allah bizi qəzəbə düşər olmaq üçün deyil, Rəbbimiz İsa Məsih vasitəsilə xilasa nail olmaq üçün təyin edib. ¹⁰Məsih bizim uğrumuzda öldü ki, oyaq olsaq da, yatmış olsaq da, Onunla birlikdə yaşayaq. ¹¹Buna görə indiki kimi bir-birinizi ürəkləndirin və ruhən inkişaf etdirin.

Son öyüdlər və salamlar

¹²Ey qardaşlar, xahiş edirik ki, aranızda zəhmət çəkənlərin, Rəbdə sizə başçılıq edib nəsihət verənlərin qədrini bilin. ¹³Etdikləri əmələ görə onlara hədsiz məhəbbətlə hörmət göstərin. Bir-birinizlə sülh içində yaşayın. ¹⁴Qardaşlar, sizə yalvarırıq, avaralara nəsihət verin, cəsarətsizləri ruhlandırın, zəiflərə yardım edin, hamıya qarşı səbirli olun. ¹⁵Diqqətli olun ki, heç kim pisliyə pisliklə cavab verməsin, əksinə, bir-birinizə və bütün insanlara həmişə yaxşılıq etməyə çalışın.

¹⁶Daima sevinin, ¹⁷durmadan dua edin, ¹⁸hər vəziyyətdə şükür edin. Çünki bunlar Məsih İsada olan sizlər üçün Allahın iradəsidir. ¹⁹Ruhu söndürməyin. ²⁰Peyğəmbərlik sözlərinə xor baxmayın. ²¹Hər şeyi sınaqdan keçirin və yaxşı olandan möhkəm tutun. ²²Hər cür şərdən uzaq durun.

²³Qoy sülh qaynağı olan Allahın Özü sizi tamamilə təqdis etsin və Rəbbimiz İsa Məsihin zühurunda ruhunuz, canınız və bədəniniz nöqsansız olaraq qorunsun. ²⁴Sizi çağıran Allah sadıqdır və bunu edəcək.

²⁵Qardaşlar, bizim üçün dua edin. ²⁶Bütün bacı-qardaşları müqəddəs öpüşlə salamlayın. ²⁷Rəbb naminə sizə and verirəm ki, bu məktubu bütün bacı-qardaşlaraⁿ oxuyun.

²⁸Rəbbimiz İsa Məsihin lütfü sizə yar olsun!

¹ 5:2 Mat. 24:43; Luka 12:39; 2Pet. 3:10; Vəhy 16:15 ^m 5:8 Yeş. 59:17; Ef. 6:13-17

ⁿ 5:27 Bacı-qardaşlara – bəzi əlyazmalarda müqəddəslərə.

PAULUN SALONİKLİLƏRƏ İKİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

İsa Məsihin ikinci gəlişi ilə əlaqədar Salonik imanlı cəmiyyətində yenə də narahatlıqlar davam edirdi. Saloniklilərdə belə bir fikir var idi ki, Rəbbin günü artıq gəlib.

Paul bu fikrə düzgün istiqamət verərək yazır ki, Məsihin zühurundan öncə şər və pislik kulminasiya nöqtəsinə çatacaq. Bu, müəmmalı olan şəxsin, «həlak edilməli qanunsuz adam»ın (2:3) rəhbərliyi altında baş verəcək. Bu şəxs Məsihin əleyhdarı olacaq.

Həvari vurğulayır ki, imanlılar əzab-əziyyət və çətinliklərə baxmayaraq, imanda möhkəm durmalı, özlərini dolandırmaq üçün Paul və onun əməkdaşları kimi işləyib yaxşı əməllərini davam etdirməlidirlər.

Məktubun məzmunu:

- 1:1-12 Salamlar və minnətdarlıq
- 2:1-17 Məsihin zühuruna aid təlimat
- 3:1-15 Məsihçi davranışına aid öyüd-nəsihət
- 3:16-18 Xudahafizləşmə

1 ¹Paul, Sila və Timoteydən Atamız Allah və Rəbb İsa Məsihdə olan Saloniklilər cəmiyyətinə salam! ²Atamız Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən sizə lütf və sülh olsun!

Hökm günü

³Qardaşlar, sizin üçün həmişə Allaha şükür etməliyik və belə etməyimiz yerinə düşər, çünki imanınız artdıqca artır və hamınızın bir-birinə olan məhəbbəti çoxalır. ⁴Bunun üçün tab gətirdiyiniz bütün

^a 1:1 Həv. 17:1

təqiblərə, əziyyətlər zamanı dözümlünü və imanınıza görə Allahın cəmiyyətlərində sizinlə özümüz də fəxr edirik.

⁵Bu şeylər Allahın ədalətli hökmünün əlamətidir ki, nəticədə uğrunda indi əzab çəkdiyiniz Allahın Padşahlığına layiq sayılırsınız. ⁶Çünki Allahın hüsurunda haqq olan işdir ki, sizə əziyyət verənlərə əziyyət, ⁷əziyyət çəkən sizlərə isə bunun əvəzində bizimlə birlikdə rahatlıq veriləcək. Bu, Rəbb İsanın qüdrətli mələkləri ilə od-alov içərisində göydən zühur etdiyi zaman olacaq. ⁸O zaman Rəbbimiz İsa Allahı tanımayanlardan və Özü barədə olan Müjdəyə itaət etməyənlərdən qisas alacaq. ⁹Onlara Rəbbin hüsurundan və qüdrətinin izzətindən məhrum qalıb əbədi olaraq məhv edilmə cəzası veriləcək. ¹⁰Bunlar Rəbbin Öz müqəddəsləri arasında izzət qazanmaq və bütün imanlıları heyrətə gətirmək üçün gəldiyi gün baş verəcək. Siz də belə imanlılardanınsınız, çünki etdiyimiz şahadətə inandınız. ¹¹Buna görə sizin üçün daim dua edirik ki, Allahımız sizi Öz çağırışına layiq görsün, hər yaxşı niyyətinizi və imandan asılı hər əməlinizi Öz qüdrəti ilə yerinə yetirsin. ¹²Belə ki Allahımızın və Rəbb İsa Məsihin lütfünə görə Rəbbimiz İsanın adı sizdə izzət qazansın və siz də Onda izzət qazanasınız.

Qanunsuz adam

2 ¹Rəbbimiz İsa Məsihin zühuruna və bizim Onunla birlikdə olmaq üçün toplaşmağımıza gəlincə, qardaşlar, sizdən xahiş edirik: ²qoy «Rəbbin günü çatmışdır» deyə iddia edən hər hansı bir ruh, bir söz yaxud guya bizdən gələn bir məktub sizi tez ağıldan çıxarıb təlaşa salmasın.

³Heç kim sizi heç bir şəkildə aldatmasın. Çünki əvvəl üsyan qaldırılaraq həlak edilməli qanunsuz adam^c meydana çıxmıyınca o gün gəlməyəcək. ⁴O adam, allah adlanan yaxud səcdə edilən hər şeyə qarşı çıxaraq özünü hamıdan üstün tutacaq. Belə ki Allahın məbədinə əyləşib özünün Allah olduğunu elan edəcək.

⁵Hələ yanınızda olarkən bunları sizə söylədiyim yadınızda deyilmi? ⁶Bəli, vaxtı çatanda meydana çıxsın deyə indi o adama nəyin mane olduğunu bilirsiniz. ⁷Hələ indi də qanunsuzluğun sirli gücü fəaliyyətdədir. Ancaq hələlik həmin gücə mane olan şəxs aradan qalxanadək belə olacaq. ⁸Sonra həmin qanunsuz adam meydana çıxacaq və Rəbb İsa onu ağzından çıxan nəfəsi ilə öldürəcək, Öz zühurunun əzəməti ilə məhv edəcək. ⁹Bu qanunsuz adam Şeytanın fəaliyyətinə əsaslanaraq hər cür yalan möcüzə, əlamət və xariqələrlə ¹⁰və həmçinin hər cür haqsızlığın hiyləsi ilə gələcək ki, həqiqəti sevərək xilas olmaq əvəzinə, bunu rədd etdikləri üçün həlak olacaq insanları aldatsın. ¹¹Buna görə Allah onların üzərinə aldadıcı bir qüvvə göndərir ki, yalana inansınlar. ¹²Belə ki həqiqətə inanmayıb haqsızlıq etməkdən zövq alanların hamısı mühakimə olunsun.

^b 2:1-2 1Sal. 4:15-17 ^c 2:3 Qanunsuz adam – bəzi əlyazmalarda *günah adamı*.

^d 2:4 Yez. 28:2; Dan. 11:36 ^e 2:8 Yeş. 11:4 ^f 2:9-10 Mat. 24:24

Möhkəm dayanın

¹³Bizsə, ey Rəbbin sevdiyi qardaşlar, sizin üçün həmişə Allaha şükür etməliyik. Çünki Allah başlanğıcdan sizi Ruhun təqdisi və həqiqətə iman vasitəsilə xilas üçün seçdi. ¹⁴Rəbbimiz İsa Məsihin izzətinə nail olmağınız üçün O bizim yaydığımız Müjdə ilə sizi bu xilasa çağırırdı. ¹⁵Beləliklə, qardaşlar, möhkəm dayanın və sözüümüz yaxud məktubumuz vasitəsilə öyrəndiyiniz təlimlərə bağlı qalın.

¹⁶Rəbbimiz İsa Məsihin Özü və bizi sevib lütfü ilə əbədi cəsarət və xeyirli ümid verən Atamız Allah ¹⁷sizi ürəkləndirsin, hər yaxşı söz və əməldə möhkəmləndirsin.

Bizim üçün dua edin

3 ¹Nəhayət, qardaşlar, bizim üçün dua edin ki, Rəbbin kəlamı aranızda olduğu kimi sürətlə yayılıb izzət qazansın, ²pis və şər adamlardan xilas olaq. Çünki iman hamıya məxsus deyil. ³Amma Rəbb etibarlıdır. O sizi möhkəmləndirib şər olandan qoruyacaq. ⁴Biz də Rəbbə güvənərək sizdən arxayınq ki, verdiyimiz əmrlərə əməl edirsiniz və edəcəksiniz. ⁵Qoy Rəbb ürəklərinizi Allahın məhəbbətinə və Məsihin dözümlünə yönəltsin.

Dolanışığınızı zəhmətinizlə qurun

⁶Ey qardaşlar, Rəbbimiz İsa Məsihin adı ilə sizə əmr veririk ki, bizdən qəbul etdiyi təlimə görə yaşamayan, avara həyat sürən hər bir bacı-qardaşdan uzaqlaşın. ⁷Bizlərdən necə nümunə götürmək lazım olduğunu özünüzdə bilərsiniz. Çünki yanınızda olarkən avara dolanmadıq, ⁸heç kimin çörəyini müftə yemədik. Əksinə, gecə-gündüz əmək və zəhmət çəkərək işlədik ki, heç birinizə yük olmayaq. ⁹Bunu ixtiyarımız çatmadığına görə deyil, sizə nümunəvi yol göstərərək bu yolla getməyiniz üçün etdik. ¹⁰Hətta biz sizinlə olarkən sizə bu əmr verdik: kim işləmək istəmərsə, yemək də yeməsin. ¹¹Eşitmişik ki, sizlərdən bəzisi avara həyat sürür; heç bir iş görmədikləri halda hər şeyə qarışırlar. ¹²Belələrinə Rəbb İsa Məsih naminə əmr verib xəbərdarlıq edirik ki, sakitcə işləyib öz çörəklərini yesinlər. ¹³Sizsə, qardaşlar, yaxşılıq etməkdən yorulmayın.

¹⁴Əgər kimsə bu məktubdakı sözlərimizə qulaq asmaq istəməzsə, onu nəzərdə saxlayın və onunla əlaqəni kəsin ki, utansın. ¹⁵Yenə də onu düşmən sanmayın, bir qardaş kimi ona nəsihət verin.

Salam göndərmə

¹⁶Sülh qaynağı olan Rəbbin Özü isə sizə hər zaman və hər vəziyyətdə sülh versin! Rəbb hamınıza yar olsun!

¹⁷Mən Paul salamı sizə öz əlimlə yazıram. Bunu hər məktubumda xüsusi bir işarə kimi yazıram. ¹⁸Rəbbimiz İsa Məsihin lütfü hamınıza yar olsun!

PAULUN TİMOTHEYƏ BİRİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

Gənc məsihçi Timotey Likaonyanın Listra şəhərində anadan olmuşdu. Onun atası Yunan, anası isə Yəhudi idi. Timotey müjdəçilik işində Paula köməkçi və əməkdaş oldu. Paulun «*Timoteyə Birinci Məktubu*» üç əsas məsələni həll edir.

Məktub ilk növbədə imanlı cəmiyyətində verilən yanlış təlimə qarşıdır. Bu təlim Yəhudi və Yəhudi olmayanların ideyalarının qarışığı idi. Bu yanlış təlimə görə fiziki dünya şərdir və buna əsasən bəzi yeməklərdən imtina etməklə, xüsusi gizli biliyə malik olmaqla və evlənməməklə xilasa nail olmaq olar. Məktubda həm də imanlı cəmiyyətinin idarə olunmasına və ibadətə aid təlimatlar var. Bundan əlavə, burada imanlı cəmiyyətinin rəhbərlərinin və köməkçilərinin davranışının necə olması göstərilir.

Nəhayət, Paul Timoteyə İsa Məsihin yaxşı xidmətçisi olması üçün və imanlıların müxtəlif qruplarına qarşı məsuliyyətinə aid məsləhətlər verir.

Kitabın məzmunu:

1:1-2 Salamlar

1:3–3:13 İmanlı cəmiyyətinin xidmətçilərinə aid təlimatlar

3:14–4:5 Möminliyin böyük sirri

4:6–6:21 Timoteyə verilən təlimat

1 ^{1a}Xilaskarımız Allahın və ümidimiz olan Məsih İsanın əmrinə görə Məsih İsanın həvarisi mən Pauldan ²imanda mənə əsl oğul olan Timoteyə salam! Ata Allahdan və Rəbbimiz Məsih İsadan sənə lütf, mərhəmət və sülh olsun!

^a 1:1-2 Həv. 16:1

Yanlış təlimlərdən çəkinin

³Makedoniyaya gedərkən mən səndən xahiş etdiyim kimi Efesdə qal və bəzi insanlara əmr et ki, yad təlim yaymasınlar, ⁴əfsanə və bitməz-tükənməz nəsil şəcərələri ilə məşğul olmasınlar. Çünki bu şeylər Allahın niyyətinin imanla yerinə yetməsi üçün faydalı deyil, əksinə, boş mübahisələrə səbəb ola bilər. ⁵Bu əmrin məqsədi pak ürəkdən, təmiz vicdandan və riyasız imandan gələn məhəbbətdir. ⁶Bəzi adamlar isə bunlardan azaraq boşboğazlığa qapıldılar. ⁷Qanun müəllimi olmaq istəyirlər, amma nə söylədikləri sözləri, nə də üstündə durduqları mövzuları anlayırlar.

⁸Biz bilirik ki, kimsə Qanundan qanuni şəkildə istifadə edərsə, Qanun yaxşıdır. ⁹Bunu da bilirik ki, Qanun saleh üçün deyil, qanunsuzlar və itaətsizlər, allahsızlarla günahkarlar, müqəddəs olmayanlar və Allahla əlaqəsi olmayanlar, ata və analarını öldürənlər, qatillər, ¹⁰əxlaqsızlar, kişibazlar, adam oğruları, yalançılar, andı pozanlar və sağlam təlimə zidd olan bütün başqaları üçün qoyulmuşdur. ¹¹Bəxtiyarlıq mənbəyi olan Allahın mənə əmanət etdiyi izzətli Müjdəyə görə bu belədir.

Allah mərhəmətlidir

¹²Mənə qüvvət verən Rəbbimiz Məsih İsaya şükür edirəm ki, məni sadıq sayıb Öz xidmətinə təyin etdi. ¹³^bƏvvəllər Ona küfr edən, təqibçi və söyüşkən olduğum halda mənə mərhəmət edildi. Çünki nə etdimsə, cahillik və imansızlıq üzündən etdim. ¹⁴Amma Rəbbimizin lütfü Məsih İsada olan iman və məhəbbətlə birlikdə mənə bol-bol ehsan edildi. ¹⁵Məsih İsa günahkarları xilas etmək üçün dünyaya gəldi, bu söz etibarlı və tamamilə qəbul olunmağa layiq sözdür. O günahkarlardan ən betəri mənəm. ¹⁶Lakin ən betəri olduğum halda mənə buna görə mərhəmət edildi ki, Məsih İsa mənim vasitəmlə hədsiz səbrini göstərsin. Ona görə ki gələcəkdə Ona iman edib əbədi həyata malik olanlara mən nümunə olum. ¹⁷Əsrlərin Padşahı, ölməz, görünməz və bir olan Allaha^c əbədi olaraq hörmət və izzət olsun! Amin.

¹⁸Oğlum Timotey, əvvəlcədən sənin haqqında söylənen peyğəmbərlik sözlərinə əsasən bu əmri sənə həvalə edirəm ki, bu sözlərə güvənərək yaxşı mübarizə aparasan, ¹⁹imana və təmiz vicdana sarılasan. Bəziləri təmiz vicdanı rədd edərək imanlarını qəzaya uğrayan gəmi kimi batırdılar. ²⁰Himeney və İsgəndər də onlardandır. Küfr etməməyi öyrənsinlər deyə onları Şeytana təslim etdim.

Dua və ibadət

2 ¹⁻²Hər şeydən əvvəl xahiş edirəm: möminlik və ləyaqətlə sakit və rahat ömür sürməyimiz üçün, bütün insanlar, o cümlədən,

^b 1:13 Həv. 8:3; 9:4-5 ^c 1:17 *Allaha* – bəzi əlyazmalarda *müdrük Allaha*.

padşahlar və hakimiyyət sahibi olanların hamısı üçün yalvarış, dua, vəsatət və şükürlər edilsin. ³Çünki bu yaxşıdır və Xilaskarımız Allahı razı salır. ⁴O bütün insanların xilas olub həqiqəti dərk etməsini istəyir. ⁵Çünki bir Allah və Allahla insanlar arasında bir Vasitəçi vardır. O, İnsan olan Məsih İsa'dır. ⁶O hamını satın almaq üçün Özünü fidyə verdi və bu da münasib vaxtda edilən şəhadətdir. ⁷Mən də həmin şəhadətin vaizi və həvarisi təyin edildim – yalanı deyil, həqiqəti^e söyləyirəm. Başqa millətlərə iman və həqiqət öyrədən müəllim oldum.

⁸Buna görə istəyirəm ki, kişilər qəzəblənmədən, mübahisə etmədən hər yerdə müqəddəs əllər qaldırıp dua etsinlər, ⁹qadınlar da ədəbli görkəmlə, abır-həya və ağıl-kamalla bəzənsinlər. Dəbdəbəli saç düzümlü ilə, qızıllarla, mirvarilərlə və yaxud bahalı paltarlarla deyil, ¹⁰mömin olduqlarını bəyan edən qadınlara yaraşan tərzdə xeyirli işlərlə bəzənmələrini istəyirəm. ¹¹Qadın sakitlik və tam bir tabelik içində öyrənsin; ¹²qadının öyrədib kişiyyə ağalıq etməsinə izin vermirəm, qadın sakit olsun. ¹³Çünki ilk yaradılan Adəm oldu, sonra Həvva. ¹⁴Aldadılan da Adəm deyildi, qadın aldadılıb əmri pozdu; ¹⁵amma qadın doğuşla xilas olacaq, bir şərtlə ki ağıl-kamalla imanda, məhəbbətdə və müqəddəslikdə yaşamağa davam etsin.

İmanlılar cəmiyyətinin başçıları

3 ¹Bu söz etibarlıdır: kim cəmiyyətdə nəzarətçi olmağa can atırsa, xeyirli iş arzu edir. ²^hNəzarətçi nöqsansız, tək arvadlı olaraq ona sadıq, ayıq, ağıllı-kamallı, ədəbli, qonaqpərvər olmalı, öyrətməyi bacarmalıdır. ³Şərab düşkününü olmamalı; zorakı deyil, mülayimⁱ olmalı; davakar və pulpərəst olmamalıdır. ⁴Öz evini yaxşı idarə etməli, tam bir ləyaqətlə uşaqlarını öz tabeliyində saxlamalıdır. ⁵Öz şəxsi evini idarə edə bilməyən Allahın cəmiyyətinin qayğısına necə qala bilər? ⁶Nəzarətçi yeni iman etmiş adam olmamalıdır. Yoxsa qürurlanıb iblisin uğradığı eyni mühakiməyə uğraya bilər. ⁷Kənar insanlar tərəfindən də yaxşı bir insan kimi tanınmalıdır. Belə ki iblisin qurduğu tora düşüb utandırılmasın.

⁸Cəmiyyət xidmətçiləri də ləyaqətli olmalıdır. Riyakar, şərab düşkününü yaxud haqsız qazanca həris olmamalıdır. ⁹İman sirrini təmiz vicdanla saxlamalıdırlar. ¹⁰Onlar da əvvəlcədən sınaqdan keçsinlər, əgər nöqsanları olmazsa, o zaman xidmət etsinlər. ¹¹Qadınlar da böhtançı deyil, ləyaqətli, ayıq və hər şeydə sadıq olmalıdırlar. ¹²Xidmətçilər tək arvadlı olaraq ona sadıq olsun, öz uşaqlarını və evlərini yaxşı idarə etsinlər. ¹³Çünki yaxşı xidmət edənlər özləri üçün yaxşı bir mövqe və Məsih İsaya olan imanlarında böyük cəsarət qazanırlar.

^d 2:7 2Tim. 1:11 ^e 2:7 *Həqiqəti* – bəzi əlyazmalarda *Məsihdə olan həqiqəti*. ^f 2:9-10 1Pet. 3:3
^g 2:13-14 Yar. 2:7,21-22; 3:1-6 ^h 3:2-7 Titə 1:6-9 ⁱ 3:3 *Mülayim* – bəzi əlyazmalarda *haqsız qazanca həris deyil, mülayim*.

Böyük sirr

¹⁴ Tezliklə yanına gəlmək ümidi ilə bu şeyləri sənə yazıram ki, ¹⁵ əgər geciksəm belə, sən Allahın ev xalqı arasında necə həyat sürmək lazım olduğunu biləsən. Bu xalq var olan Allahın cəmiyyəti, həqiqətin dirəyi və bünövrəsidir. ¹⁶ Şübhəsiz ki, möminliyin sirri böyükdür:

O,^j cismən zühur etdi,
Ruh tərəfindən təsdiq olundu,
Mələklərə göründü,
Millətlərə vəz olundu,
Dünyada Ona iman edildi,
İzzətlə göyə çəkildi.

İmandan dönüş

4 ¹ Ruh aydın şəkildə deyir ki, gələcəkdə bəziləri imandan dönəcək, aldadıcı ruhlara və cinlərin təlimlərinə qulaq asacaqlar. ² Bu təlimlər yalançıların ikiüzlülüüyü ilə yayılır. Onların vicdanı sanki yanıq yarası kimi hissiyyatını itirmişdir. ³ Bu yalançılar evlənməyi qadağan edir və bəzi yeməklərdən çəkindirirlər. Amma Allah bu yeməkləri iman edib həqiqəti dərk edənlərin şükürlə qəbul etməsi üçün yaradıb. ⁴ Çünki Allahın yaratdığı hər şey yaxşıdır, şükürlə qəbul edilən heç bir şey rədd edilməməlidir. ⁵ Çünki hər şey Allahın kəlamı və dua ilə təqdis olur.

Məsihin yaxşı xidmətçisi

⁶ Bunları bacı-qardaşlara öyrətsən, imanın və əməl etdiyin yaxşı təlimatın sözləri ilə qidalanaraq Məsih İsanın yaxşı bir xidmətçisi olarsan. ⁷ Allahsız, axmaq qoca qarı əfsanələrindən uzaq dur. Mömin olmaq üçün özünü yetişdir. ⁸ Bədən məşqinin az faydası olur, möminlik isə hər şey üçün faydalıdır, çünki bunda indi və gələcək üçün həyat vədi var. ⁹ Bu söz etibarlıdır və tamamilə qəbul olunmağa layiq sözdür. ¹⁰ Ona görə də biz zəhmət çəkir və mübarizə aparırıq.^k Çünki ümidimizi bütün insanların, xüsusən iman edənlərin Xilaskarı, var olan Allaha bağlamışıq.

¹¹ Bunları buyur və öyrət. ¹² Gənc olduğun üçün qoy heç kim sənə xor baxmasın. Amma sözdə, həyat tərzində, məhəbbətdə, imanda,^l paklıqda imanlılara nümunə ol. ¹³ Mən gələncə Müqəddəs Yazıları hamıya oxumaqla, nəsihət verməklə, təlim verməklə məşğul ol. ¹⁴ Ağsaqqallar əllərini sənə üzərinə qoyanda sənə peyğəmbərlik sözü ilə verilən sənə olan ruhani ənama etinasızlıq etmə. ¹⁵ Bunların hamısına səy göstərərək özünü həsr et ki, sənə inkişafın hamıya aşkar olsun. ¹⁶ Özünə və verdiyin

^j 3:16 O – bəzi əlyazmalarda Allah. ^k 4:10 Mübarizə aparırıq – bəzi əlyazmalarda təhqirə dözürlük. ^l 4:12 İmanda – bəzi əlyazmalarda ruhda, imanda.

təlimə diqqətli ol. Bu işlərlə məşğul olmağa davam et. Çünki bunu etməklə həm özünü, həm də səni dinləyənləri xilas edəcəksən.

İmanlılar cəmiyyətində məsuliyyətlər

5 ¹Ağsaqqalla sərt danışma, ona ata kimi, cavanlara isə qardaş kimi, ²ağbirçəklərə ana kimi, gənc qadınlara tamamilə saf ürəklə bir baci kimi nəsihət ver.

³Həqiqi dul qadınlara hörmət et. ⁴Lakin əgər bir dul qadının uşaqları ya da nəvələri varsa, bunlar əvvəlcə öz ailələrinə yardım edərək möminliyi, yaşlı ailə üzvlərinə də haqqını verməyi öyrənsinlər. Çünki bu, Allahı razı salır. ⁵Həqiqətən, dul qalıb kimsəsiz olan qadın öz ümidini Allaha bağlamışdır, gecə-gündüz Ona yalvarmağa və dua etməyə davam edir. ⁶Keflə yaşayan dul qadınsa yaşadığı halda ölüdür. ⁷Nöqsansız olmaları üçün bu əmrləri tapşır. ⁸Öz yaxınlarının, xüsusən, ailə üzvlərinin qayğısına qalmayan insan imanı inkar etmiş və imansızdan bətdir.

⁹Qoy bir dul qadının adı dullar siyahısına bu şərtlə yazılsın: ən azı altmış yaşına çatmış, ərinə sadıq olmuş, ¹⁰^metdiyi yaxşı işlərlə tanınmış olsun, məsələn, uşaqlar böyütmüş, qonaqpərvərlik göstərmiş, müqəddəslərin ayaqlarını yumaqla xidmət etmiş, əziyyət çəkənlərə yardım etmiş, hər cür xeyirli işlə məşğul bir şəxs olmalıdır.

¹¹Altmış yaşa çatmamış dul qadınları isə siyahıya yazma. Çünki cismani istəkləri Məsihə bağlılıqlarına qalib gələn kimi ərə getmək istəyərlər. ¹²Beləcə verdikləri ilk sözdən çıxdıqları üçün mühakiməyə məruz qalırlar. ¹³Eyni zamanda evdən evə gəzərək tənbelliyə öyrənərlər. Yalnız tənbellik deyil, lazım olmayan sözlər danışaraq qeybət edərlər, başqalarının işlərinə burunlarını soxarlar. ¹⁴Beləliklə, yaşa dolmamış dul qadınların ərə getməsinə, uşaq doğmasına, evini idarə etməsinə, düşməne heç bir böhtan atmaq fürsətini verməməsinə istəyirəm. ¹⁵Artıq bəziləri azıb Şeytanın ardınca getmişdir.

¹⁶İmanlı bir qadınınⁿ dul qadın yaxınları varsa, qoy onlara yardım etsin. İmanlılar cəmiyyəti belə yükün altına girməsin ki, həqiqi dul qadınlara yardım edə bilsin.

¹⁷Cəmiyyəti yaxşı idarə edən ağsaqqallar, xüsusən, vəz və təlim işində zəhmət çəkənlər maddi və mənəvi cəhətdən təmin olunmağa layiq görülsün. ¹⁸^jÇünki Müqəddəs Yazıda belə deyilir: «Xırman çəkən öküzün ağzını bağlama» və «işçi öz haqqına layiqdir». ¹⁹^pİki yaxud üç şahid olmadıqda bir ağsaqqala qarşı olan ittiham əhəmiyyət vermə. ²⁰Günah işlədən ağsaqqalları hamının qarşısında məzəmmət et ki, digərləri

^m 5:10 Qanun. 25:4; Luka 12:7 ⁿ 5:16 Qadının – bəzi əlyazmalarda *kişinin yaxud da qadının*. ^j 5:18 Qanun. 25:4; Mat. 10:10; Luka 10:7 ^p 5:19 Qanun. 17:6; 19:15

də günah işlətməkdən qorxsun. ²¹ Allahın, Məsih İsanın və seçilmiş mələklərin önündə sənə öhdənə qoyuram ki, ayrı-seçkilik salmadan, tərəfkeşlik etmədən bu təlimatlara riayət edəsən. ²² Heç kimin üzərinə tələsərək əl qoyma, başqalarının günahlarına şərik olma, özünü pak saxla.

²³ Yalnız su içməkdən vaz keç; mədəyə və tez-tez baş verən xəstəliklərinə görə bir az şərab da iç.

²⁴ Bəzi insanların günahları mühakiməyə düşəndən əvvəl də bəllidir, digərlərininki isə sonradan ortaya çıxar. ²⁵ Beləcə yaxşı işlər də qabaqcadan bəllidir, bəlli olmayanlar da gizli qala bilməyəcək.

6 ¹ Qul boyunduruğu altında olanların hamısı öz ağalarını tam hörmətə layiq saysınlar ki, Allahın adına və təliminə küfr söylənməsin. ² Ağaları iman etmiş olanlarsa qardaş olduğu üçün ağalarına xor baxmasınlar. Əksinə, onlara daha yaxşı qulluq etsinlər. Çünki bu qulluqdan faydalananlar sevdikləri imanlılardır.

Bu şeyləri öyrət və nəsihət ver.

Allah yoluna bağlılıq

³ Kim yad təlimlər yayıb Rəbbimiz İsa Məsihin sağlam sözləri ilə və möminliyə uyğun təlimlə razı deyilsə, ⁴ o adam qürurlanıb heç bir şey dərk etmir, lakin mübahisə və sözlərin mənası barədə dava yaratmaq xəstəliyinə tutulub. Bunların nəticəsi paxıllıq, münafiqlik, böhtançılıq və bədgümanlıqdır; ⁵ pozğun düşüncəli, həqiqətdən məhrum, möminliyi qazanc mənbəyi kimi zənn edən adamların fasiləsiz mübahisələridir. ⁶

⁶ Əlindəki ilə kifayətlənərək mömin olmağa böyük qazanc mənbəyidir. ⁷ Çünki dünyaya heç bir şey gətirməmişik və oradan heç bir şey də götürə bilmərik. ⁸ Yeməyimiz və paltarımız varsa, bunlarla kifayətlənirik. ⁹ Zəngin olmaq istəyənlərsə sınağa və tora düşürlər; insanı məhvə və həlakə aparan bir çox axmaq və ziyanverici ehtiraslara batırlar. ¹⁰ Çünki hər cür pisiyin kökü pulpərəstlikdir. Kimlərsə bu həvəslə imandan azıb öz-özlərinə sanki bıçaq soxmuş kimi çox əzab verdilər.

¹¹ Amma sən, ey Allah adamı, bu şeylərdən qaç. Salehliyin, möminliyin, imanın, məhəbbətin, dözümin, həlimliyin ardınca get. ¹² İman uğrunda yaxşı mübarizə apar. Əbədi həyatı bərk tut; bunun üçün çağırıldın və yaxşı əqidəni bir çox şahid qarşısında iqrar etdin. ¹³ Hər şeyə həyat verən Allahın və Ponti Pilatın önündə öz yaxşı əqidəsinə şəhadət edən Məsih İsanın hüsurunda sənə tapşırıram ki, ¹⁴ Rəbbimiz İsa Məsihin zühurunadək Allahın əmrinə ləkəsiz və nöqsansız riayət et. ¹⁵ Allah Onu Öz vaxtında zahir edəcək. O, bəxtiyarlıq mənbəyi olan tək

⁶ 6:5 Mübahisələridir – bəzi əlyazmalarda mübahisələridir. Belə adamlardan uzaq ol.

^r 6:13-14 Yəh. 18:37

Hökmdar, şahların Şahı və ağaların Ağasıdır. ¹⁶Yeganə ölməzliyə malik olan, əlçatmaz nurda yaşayan Odur. Onu insanlardan heç kəs görməyib və görə də bilməz. Ona izzət və əbədi qüdrət olsun. Amin.

¹⁷Bu dövrdə varlı olanlara buyur ki, təkəbbürlü olmasınlar və gəldigedər var-dövlətə yox, zövq almağımız üçün bizə hər şeyi bol-bol verən Allaha ümid bəsləsinlər. ¹⁸Xeyirxahlıq göstərsinlər, yaxşı işlərlə zəngin, əliaçıq olub öz malını başqaları ilə bölüşsünlər. ¹⁹Beləliklə, gələcək üçün özlərinə sağlam təməl olacaq bir xəzinə toplusınlar. Yəni həqiqi həyatı^s bərk tutsunlar.

²⁰Ey Timotey, sənə verilən əmanəti qoru! Allahsız boşboğazlıqdan və yalan yerə «bilik» adlanan şeyin zidd fikirlərindən uzaq dur. ²¹Bəziləri bu biliyə sahib olduqlarını iddia edərək imandan azdılar.

Sizə lütf olsun!

^s 6:19 *Həqiqi həyatı* – bəzi əlyazmalarda *əbədi həyatı*.

PAULUN TIMOTEYƏ İKİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

Paul «*Timoteyə İkinci Məktubu*»nda öz gənc həmkarı və əməkdaşı olan Timoteyə çoxlu məsləhətlər verir. Əsas mövzu dözümdür. Paul Timoteyi İsa Məsihin Müjdəsini sədaqətlə vəz etməyə çağırır. Həm də o, Müjdənin və Əhdi-Ətiqin təliminə sadıq qalmağa ruhlandırır. Həvari öz gənc həmkarına tövsiyə edir ki, çəkdiyi iztirabların, rastlaşdığı müqavimətlərin heç birinə əhəmiyyət vermədən müjdəçilik və müəllimlik işini davam etdirsin.

Paul Timoteyə xüsusi məsləhət verir: «Amaq və cahil mübahisələrdən uzaq ol. Çünki bunların dava-dalaşa səbəb olmasını bilirsən» (2:23). Bütün bunların hamısını yekunlaşdıraraq Paul öz həyatını və məqsədini nümunə göstərərək iman, məhəbbət, dözümlə və təqiblərdə əzablara səbirli olmağa çağırır.

Kitabın məzmunu:

- 1:1–2:13 Salamlar və tövsiyələr
- 2:14–4:5 Məsləhət və xəbərdarlıq
- 4:6–18 Paulun düşdüyü vəziyyət barəsində
- 4:19–22 Xudahafizləşmə

1 ^{1a}Məsih İsadə olan həyat vədinə görə Allahın iradəsi ilə Məsih İsanın həvarisi mən Pauldan ²mənə sevimli oğul olan Timoteyə salam! Ata Allahdan və Rəbbimiz Məsih İsadan sənə lütf, mərhəmət və sülh olsun!

Müjdəyə sadıq qalmaq

³Durmadan, gecə-gündüz dualarımda səni yada saldığım zaman ata-babalarım kimi təmiz vicdanla ibadət etdiyim Allaha şükür edirəm.

^a 1:1-2 Həv. 16:1

⁴Sənin göz yaşlarını xatırlayaraq səni görməyə həsrət çəkirəm ki, sevinclə dolum. ^{5b}Səndəki riyasız imanı yadıma salıram. Əvvəlcə nənən Lois və anan Evnikinin saxladığı bu imanı, əminəm ki, sən də saxlayırsan. ⁶Bu səbəbdən sənin üzərinə əl qoymağımla Allahın sənə verdiyi ənəmi alovlandırmağını xatırladıram. ⁷Çünki Allah bizə qorxaqlıq ruhu deyil, güc, məhəbbət və ağıllı-kamallı olmaq ruhu vermişdir. ⁸Buna görə Rəbbimiz barədə şəhadət etməkdən və Onun uğrunda məhbus olan məndən utanma. Allahın gücü ilə Müjdə uğrunda mənimlə birlikdə əzaba qatlaş. ⁹Allah bizi əməllərimizə görə deyil, öz məqsədinə və lütfünə görə xilas edib müqəddəs olmağa çağırırdı. Zaman başlamazdan əvvəl o lütf bizə Məsih İsada verilmişdi, ¹⁰indi isə Xilaskarımız Məsih İsanın zühuru ilə üzə çıxdı. O, ölümü yox etdi, Müjdə vasitəsilə həyatı və ölməzliyi aşkar etdi. ^{11c}Mən bu Müjdə üçün vaiz, həvari və müəllim^d təyin olundum. ¹²Bu əzabları çəkməyimin səbəbi də budur. Amma bundan utanmıram, çünki Kimə iman etdiyimi bilirəm və əminəm ki, mənə verdiyi əmanəti qiyamət gününə^e qədər saxlamağa qadirdir. ¹³Məsih İsada olan iman və məhəbbətlə məndən eşitdiyin sağlam sözlərdən nümunə götür. ¹⁴Sənə verilən yaxşı əmanəti bizdə yaşayan Müqəddəs Ruh vasitəsilə saxla.

¹⁵Bilirsən ki, Asiya vilayətində olanların hamısı məndən üz döndərdi. Həmçinin Figel və Hermogen də bunların sırasındadır. ¹⁶Rəbb Onisiforun ev əhlinə mərhəmət etsin. Çünki dəfələrlə məni ruhlandırırdı, mənim zəncirlənməyimdən utanmadı. ¹⁷Əksinə, Romada olarkən məni səylə axtarıb tapdı. ¹⁸Qoy Rəbb qiyamət gününə^f ona mərhəmət tapmağa imkan versin. Efesdə onun mənə nə qədər xidmət etdiyini sən çox yaxşı bilirsən.

Məsih uğrunda əziyyətə dözmək

2 ¹Sənsə, ey oğlum, Məsih İsada olan lütfə güclən. ²Bir çox şahidlərin önündə məndən eşitdiyin sözləri başqalarına da öyrətməyə qadir olan sadıq adamlara həvalə et. ³Məsih İsanın yaxşı əsgəri kimi mənimlə birgə əzaba qatlaş. ⁴Əsgərlik edən insan gündəlik həyatla bağlı işlərə sürüklənməz, ona əmr edən zabiti razı salmağa çalışar. ⁵Həmçinin yarışlara qoşulan insan da qaydaya görə yarışmazsa, başına zəfər çələngi qoyulmaz. ⁶Zəhmətkeş əkinçinin payına məhsulunun ilk bəhrəsi düşməlidir. ⁷Dediklərimə fikir ver. Rəbb söylədiyim hər şeydə sənə anlayış verəcək.

⁸Yaydığım Müjdədə açıqlandığı kimi, Davudun nəslindən olub ölümlər arasından dirilən İsa Məsihi yadında saxla. ⁹Bu Müjdə naminə zəncirə vurulmuş

^b 1:5 Həv. 16:1 ^c 1:11 1Tim. 2:7 ^d 1:11 Müəllim – bəzi əlyazmalarda millətlərin müəllimi.

^e 1:12 Qiyamət gününə – hərfi tərcümədə o günə. ^f 1:18 Qiyamət günü – hərfi tərcümədə o gün.

bir cinayətkar kimi əzaba qatlaşıram. Amma Allahın kəlamı zəncirlənməmişdir.

¹⁰Bu səbəbdən seçilmişlərə görə, onlar da Məsih İsada olan xilasa əbədi izzətlə bərabər nail olsunlar deyərək hər şeyə dözüürəm. ¹¹Bu söz etibarlıdır ki,

«Əgər Onunla öldüksə,
Onunla da yaşayacağıq;

¹²Əgər dözəriksə,
Onunla da birlikdə padşahlıq edəcəyik.
Əgər Onu inkar etsək,
O da bizi inkar edəcək.

¹³Biz sadıq qalmasaq da,
O sadıq qalacaq.
Çünki Öz təbiətinə zidd davrana bilməz».

Sınaqdan keçmiş işçi

¹⁴Bunları imanlıların yadına sal. Sözlərin mənası barədə dava etməməyi Allahın önündə onların öhdəsinə qoy; çünki bu fayda verməz, dinləyənlərə isə ziyan vurur. ¹⁵Özünü Allaha sınaqdan keçmiş, həqiqət kəlamını doğruluqla işlədən alnıaçıq bir işçi kimi təqdim etməyə çalış. ¹⁶Allahsız boşboğazlıqdan uzaq dur. Çünki belə boşboğazlıqlar insanı daha da allahsızlığa aparır.

¹⁷Onların sözü irinli yara kimi yayılacaq. Himeney və Filit onların sırasındadır. ¹⁸Onlar dirilmənin artıq baş verdiyini deyərək həqiqətdən azıb bəzilərinin imanını alt-üst edirlər. ¹⁹Lakin Allahın atdığı möhkəm təməl bu sözlərlə möhürlənib durur: «Rəbb Özününküləri tanıyır» və «Rəbbin adını ağzına alan hər kəs haqsızlıqdan uzaqlaşsın».

²⁰Böyük bir evdə yalnız qızıl və güümüş qablar deyil, həmçinin taxta və gil qablar da var. Onlardan bəzisi şərəfli, bəzisi də şərəfsiz iş üçün istifadə olunur.

²¹Beləliklə, kim özünü şərəfsiz işlərdən təmizləsə, şərəfli işlərə uyğun, təqdis olunmuş, Sahibinə faydalı, hər yaxşı iş üçün hazırlanmış qab olacaq.

²²Gənclik ehtiraslarından qaç. Təmiz ürəklə Rəbbi çağıranlarla birlikdə salehliyin, imanın, məhəbbətin və sülhün ardınca get. ²³Axmaq və cahil mübahisələrdən uzaq ol. Çünki bunların dava-dalaşa səbəb olmasını bilirsen. ²⁴Rəbbin qulu davakar olmamalıdır. Əksinə, hamı ilə mülayim rəftar etməli, öyrətməyə qabil, səbirli olmalıdır. ²⁵Ona qarşı olanları həlimliklə tərbiyə etməlidir. Bəlkə Allah onlara tövbəyə imkan verəcək. Beləliklə, onlar həqiqəti anlayar, ²⁶ayıq ola bilərlər və istəyini yerinə yetirmək üçün onları əsir edən iblisin torundan çıxarlar.

Axır zamanda

3 ¹Bunu bil ki, bu axır zamanda çətin dövrlər olacaq. ²Çünki insanlar xudbin, pulpərəst, təkəbbürlü, məğrur, təhqir edən, valideynlərinə

itaət etməyən, nankor, müqəddəslikdən məhrum, ³şəfqətsiz, barışmaz, böhtançı, nəfsini saxlamayan, rəhmsiz, yaxşılığın düşməni, ⁴xain, ehtiyatsız, qürurlu olacaq, Allahdan çox kef çəkməyi sevəcəklər. ⁵Mömin kimi görünüb bu yolun gücünü inkar edəcəklər. Bu cür adamlardan uzaq dur. ⁶Bunların arasında evlərə soxulub zəif iradəli qadınları əsir edən adamlar var. Belə qadınlar günahla yüklənmiş müxtəlif ehtiraslarla sövq edilir, ⁷daima öyrənir, amma həqiqəti heç zaman anlaya bilmirlər. ⁸^hYannis və Yambris Musaya necə zidd getdilsə, bu adamlar da eləcə həqiqətə zidd gedirlər. Onlar düşüncələri pozğun, imanları sınaqdan keçməmiş insanlardır. ⁹Amma daha irəli gedə bilməyəcəklər. Çünki Yannislə Yambrisin axmaqlığı kimi bunların da axmaqlığını hamı açıqca görəcək.

Timoteyə son öyüdlər

¹⁰ⁱSənsə mənim təlimimi, davranışımı, məqsədimi, imanımı, səbrimi, məhəbbətimi, dözüümü, ¹¹Antakyada, Konyada, Listrada başıma gələn təqibləri, çəkdiyim əzabları diqqətlə izlədin. Nə cür təqiblərə qatlandım! Amma Rəbb məni bunların hamısından xilas etdi. ¹²Məsih İsada möminliyə yaraşan bir həyat sürmək istəyənlərin hamısı təqibə məruz qalacaq. ¹³Amma pis adamlar və saxtakarlar aldadıb-aldanaraq getdikcə daha betər olacaqlar. ¹⁴Sənsə öyrəndiyin və güvəndiyin şeylərə sadıq qal. Çünki bunları kimlərdən öyrəndiyini bilirsən, ¹⁵Müqəddəs Yazıları uşaqlıqdan bilirsən. Onlar Məsih İsaya olan iman vasitəsilə sənə xilas gətirən hikmət verməyə qadirdir. ¹⁶Bütün Müqəddəs Yazılar Allahdan ilham almış və təlim, məzəmmət, islah, salehlik tərbiyəsi üçün faydalıdır; ¹⁷beləcə Allah adamı bacarıqlı olub hər yaxşı iş üçün təchiz edilsin.

4 ¹Allahın və dirilərlə ölümləri mühakimə edəcək Məsih İsanın önündə Onun zühuru və Padşahlığının haqqı üçün sənə buyururam ki, ²Allahın kəlamını vəz edəsən, hansı vaxt olursa-olsun hazır olasan, insanlara tam səbirlə təlim öyrədərək məzəmmət, xəbərdarlıq və nəsihət verəsən. ³Çünki elə bir zaman gələcək ki, sağlam təlimə dözməyəcəklər. Qulaq oxşayan sözlər eşitmək üçün ətraflarına öz ehtiraslarına uyğun müəllimlər toplayacaqlar. ⁴Qulaqlarını həqiqətdən döndərəcək, əfsanələrə meyl göstərəcəklər. ⁵Amma sən hər vəziyyətdə ayıq ol. Əzaba qatlaş, müjdəçilik işini yerinə yetir, öz xidmətinə tam əməl et.

⁶Çünki qanım artıq içmə təqdimi kimi tökülmək üzrədir. Artıq ayrılma zamanım gəldi. ⁷Mən yaxşı mübarizə aparmışam, yolumu sona çatdırdım, imanı saxladım. ⁸İndi salehlik tacı mənim üçün hazır durur. Ədalətli Hakim olan Rəbb qiyamət günü^j onu mənə – yalnız mənə deyil, Onun zühuruna can atanların hamısına verəcək.

^h 3:8 Çıx. 7:11 ⁱ 3:10-11 Həv. 13:14–14:20 ^j 4:8 *Qiyamət günü* – hərfi tərcümədə *o gün*.

Şəxsi ricalar və salamlar

⁹Yanıma tez gəlməyə çalış. ¹⁰^kÇünkü Dima indiki dövrü sevdiyi üçün mənə tərk edib Salonikə getdi. Kreskent Qalatiyaya, Tit isə Dalmatiyaya getdi. ¹¹^lYalnız Luka yanımdadır. Markı da götür özünlə gətir, çünki o etdiyim xidmətdə mənə yardım edir. ¹²^mTixiki isə Efesə göndərdim. ¹³ⁿTroasda Karpın yanında qoyduğum yapıncını, kitabları, xüsusən, yazılı dəriləri də gələndə gətir.

¹⁴^jMisgər İsgəndər mənə çox pislilik etdi. Rəbb ona əməllərinin əvəzini verəcək. ¹⁵Sən də ondan özünü gözlə. Çünki söylədiklərimizə ciddi-cəhdlə zidd getdi.

¹⁶Mən ilk dəfə müdafiə olunanda heç kim mənə tərəfdar çıxmadı, hamı mənə tərk etdi. Qoy onlara günah sayılmasın. ¹⁷Lakin Rəbb köməyimə gəlib mənə güc verdi ki, vəz mənim vasitəmlə tam elan edilsin və onu bütün millətlər eşitsin. Mən aslanın ağzından xilas oldum. ¹⁸Rəbb mənə hər cür pis əməldən qurtaracaq və Öz Səməvi Padşahlığı üçün xilas edəcək. Ona əbədi olaraq izzət olsun! Amin.

¹⁹^pPriskila ilə Akilaya və Onisiforun ev əhlinə salam söylə.

²⁰^qErast Korinfdə qaldı. Trofimi isə xəstə halda Miletə qoydum.

²¹Çalış ki, qışdan əvvəl gələsən. Evvul, Pudent, Lin, Klavdiya və bütün bacı-qardaşlar sənə salam göndərir.

²²Rəbb sənə ruhuna yar olsun! Sizə lütf olsun!

^k 4:10 2Kor. 8:23; Qal. 2:3; Kol. 4:14; Titə 1:4; Flm. 24 ^l 4:11 Həv. 12:12,25; 15:37-39; Kol. 4:10,14; Flm. 24 ^m 4:12 Həv. 20:4; Ef. 6:21-22; Kol. 4:7-8 ⁿ 4:13 Həv. 20:6
^j 4:14 Zəb. 62:12; Röm. 2:6; 1Tim. 1:20 ^p 4:19 Həv. 18:2-3; 2Tim. 1:16-17
^q 4:20 Həv. 19:22; 20:4; 21:29; Röm. 16:23-24

PAULUN TİTƏ MƏKTUBU

GİRİŞ

Tit Paulun vəzi ilə İsa Məsihi qəbul edən bir yunan gənc idi (1:4). O, Paula müjdəçilik işində köməkçi olmuşdu. Paul gənc köməkçisini Krit adasındakı imanlı cəmiyyətində nəzarətçi kimi xidmət etməyə təyin etmişdi. Bu məktub da ona kömək məqsədi ilə ünvanlanıb. Bu məktubda üç əsas məsələyə toxunulur.

Birinci, Paul bir çox Kritlilərin xasiyyətini nəzərə alaraq Titin yadına salır ki, imanlı cəmiyyətinin rəhbəri necə olmalıdır. Sonra o, cəmiyyətdə imanlıların müxtəlif qruplarını – yaşlı kişiləri və qadınları, gəncləri və qulları necə öyrətmək barədə məsləhətlər verir.

Məktubun sonunda Paul Titə məsihçi davranışına aid öyüdlər verir və xüsusən, sülhsevər və dost münasibətində olmağı, nifrətdən, mübahisələrdən və cəmiyyətdə fikir ayrılığından uzaq durmağı məsləhət görür.

Kitabın məzmunu:

1:1-4 Salamlar

1:5-16 Titin Kritdəki vəzifəsi

2:1–3:11 Sağlam təlim və davranış

3:12-15 Xahişlər və xudahafizləşmə

1 ¹Allahın qulu və İsa Məsihin həvarisi, mən Pauldan salam! Allahın seçdiyi insanların iman edib möminliyə uyğun olan həqiqəti dərk etmələri üçün təyin olundum. ²Allah yolu əbədi həyat ümidinə əsaslanır. Bu ümidi yalan danışmayan Allah zaman başlamazdan əvvəl vəd etmişdi. ³Xilaskarımız Allah Öz əmrinə görə mənə əmanət edilmiş vəzlə kəlamını vaxtında aşkar etdi. ^{4a}Ümumi imana görə mənə əsl oğul olan Titə Ata Allahdan və Xilaskarımız Məsih İsadan lütf^b və sülh olsun!

^a 1:4 2Kor. 8:23; Qal. 2:3; 2Tim. 4:10 ^b 1:4 *Lütf* – bəzi əlyazmalarda *lütf, mərhəmət*.

Titin Kritdəki vəzifəsi

⁵Tamamlanmamış işləri sahmana salasan və sənə tapşırduğım kimi hər şəhərdə cəmiyyət ağsaqqalları təyin edəsən deyə səni Kritdə saxladım. ⁶Ağsaqqal seçilən şəxs nöqsansız və tək arvadlı olaraq ona sadıq olsun. Övladları imanlı olmalı, mənəviyyatsızlıqda ittiham olunan yaxud itaətsiz olmamalıdır. ⁷Çünki cəmiyyət nəzarətçisi Allahın iş idarəçisi olduğuna görə nöqsansız olmalıdır. Dikbaş, hirsli, şərab düşkününü, zorakı, haqsız qazanca həris olmamalı, ⁸əksinə qonaqpərvər, yaxşılığı sevən, ağıllı-kamallı, saleh, müqəddəs, nəfsinə hakim olmalıdır. ⁹Həm başqalarına sağlam təlimlə nəsihət verməyə, həm də ona qarşı çıxanları təkzib etməyə qadir olsun deyə aldığı təlimə uyğun olan etibarlı kəlamı bərk tutmalıdır.

¹⁰Çünki, xüsusilə, sünnət tərəfdarları arasında bir çox itaətsiz, boşboğaz və saxtakar insanlar var. ¹¹Onları sakitləşdirmək lazımdır. Çünki onlar haqsız qazanc əldə etmək üçün lazımsız şeyləri öyrədərək bəzi ailələri tamamilə alt-üst edirlər. ¹²Onlardan biri – öz peyğəmbərlərindən biri belə demişdir: «Kritlilər daima yalançı, azğın heyvan, tənbel qarınquludur». ¹³Bu şəhadət etibarlıdır. Ona görə də onları sərt bir şəkildə məzəmmət et ki, imanları sağlam olsun, ¹⁴Yəhudi əfsanələrinə və həqiqətdən döənən insanların əmrlərinə qulaq asmasınlar. ¹⁵Paklar üçün hər şey pakdır, ləkəli imansızlar üçünsə pak heç bir şey yoxdur. Amma onların həm düşüncəsi, həm də vicdanı ləkələnmişdir. ¹⁶Onlar Allahı tanıdıqlarını iqrar edirlər, amma əməlləri ilə bunu inkar edirlər. İyrənc və itaətsizdirlər, heç bir yaxşı iş görməyə yaramazlar.

Sağlam təlimin əhəmiyyəti

2 ¹Sənsə sağlam təlimə uyğun olanı öyrət. ²Yaşlı kişilər ayıq, ləyaqətli, ağıllı-kamallı, imanda, məhəbbətdə və dözümdə sağlam olsunlar. ³Yaşlı qadınlar da eyni şəkildə müqəddəslərə yaraşan tərzdə davransınlar. Böhtançı, şərab düşkününü olmasınlar və xeyirli şeyləri öyrədərək ⁴tərbiyə etsinlər ki, gənc qadınlar ərlərini və uşaqlarını sevsinlər, ⁵ağıllı-kamallı, ismətli, evdar, xeyirxah, öz ərlərinə tabe olsunlar. O zaman Allahın kəlamına küfr olunmaz. ⁶Gənc oğlanlara da ağıllı-kamallı olmaq üçün nəsihət ver. ⁷Yaxşı işlər görərək hər şeydə özünü nümunə göstər. Təlimdə dürüst və ləyaqətli^d olaraq ⁸tənqid olunmaz sağlam sözlər danış ki, sənə qarşı çıxanlar bizim haqqımızda pis bir söz deyə bilməyib utansın.

⁹Qulları başa sal ki, hər şeydə öz ağalarına tabe olsunlar, onları razı salsınlar. Qoy cavab qaytarmasınlar, ¹⁰oğurluq etməsinlər, amma hər

^c 1:6-9 1Tim. 3:2-7 ^d 2:7 Dürüst və ləyaqətli – bəzi əlyazmalarda *dürüst, ləyaqətli və əxlaqlı*.

baxımdan etibarlı olduqlarını göstərsinlər. Beləliklə, Xilaskarımız Allahın təlimini hər cəhətdən cazibəli etsinlər.

¹¹Çünkü Allahın bütün insanlara xilas gətirən lütfü zühur etdi. ¹²Bu lütf bizə allahsızlığı və dünyəvi ehtirasları rədd edib, bu dövrdə ağıllı-kamallı, saleh və möminliyə uyğun bir ömür sürməyi öyrədir. ¹³Bu ərafədə bəxtiyarlıq gətirən ümidimizin gerçəkləşməsinə, ulu Allah və Xilaskarımız İsa Məsihin izzətinin zühurunu gözləyək. ¹⁴^eO Özünü bizim üçün fəda etdi ki, bizi hər cür qanunsuzluqdan satın alsın, təmizləyib Özünə məxsus və yaxşı işlərə səy göstərən bir xalq yaratsın. ¹⁵Bunları tam bir səlahiyyətlə bildir, nəsihət ver və məzəmmət et. Qoy heç kim sənə hörmətsizlik etməsin.

İmanlılara yaraşan rəftar

3 ¹İmanlılara xatırlat ki, başçılar və hakimlərə tabe olub itaət etsinlər. Hər cür xeyirli iş görməyə hazır olsunlar. ²Heç kimə şər atmasınlar, davakar deyil, mülayim olsunlar və bütün insanlarla həlim davransınlar. ³Çünkü bir zamanlar biz də ağılsız, itaətsiz, yolunu azmış, müxtəlif ehtiraslar və zövqlərə qul olan, kin, paxıllıq içində yaşayan mənfur və bir-birimizə nifrət edən adamlar idik. ⁴Amma Xilaskarımız Allah xeyirxahlığını və insana olan sevgisini açıq göstərdiyi zaman ⁵bizim salehliklə etdiyimiz əməllərlə deyil, Öz mərhəmətinə görə bizi xilas etdi. Bunu bizi yumaqla, yəni Müqəddəs Ruhun bizi yenidən doğuzdurub təzələməsi ilə etdi. ⁶Allah Xilaskarımız İsa Məsih vasitəsilə üzərimizə bol-bol Müqəddəs Ruhu tökdü ki, ⁷Onun lütfü ilə saleh sayılıb ümidimiz olan əbədi həyatın varisi olaq. ⁸Bu söz etibarlıdır.

Mən bunların üzərində dayanmağını istəyirəm ki, Allaha iman etmişlər xeyirxah işlərlə məşğul olmağa diqqət yetirsinlər. Bu, insanlar üçün xeyirli və faydalıdır. ⁹Lakin axmaq mübahisələrdən, nəsil şəcərələrindən, münafişələrdən, Qanunla bağlı dava-dalaşlardan uzaq dur. Çünki bunlar faydasız və boş şeylərdir. ¹⁰Təfriqəçi adamdan birinci və ikinci xəbərdarlıqdan sonra əlaqəni kəs. ¹¹Belə adamın yolunu azmış və günahkar olduğuna əmin ola bilərsən. O öz-özünü məhkum etmişdir.

Xahişlər və xudahafizləşmə

¹²^fMən Artema və ya Tixiki yanına göndərən kimi çalış ki, yanıma, Nikopolisə gələsən. Çünki qışı orada keçirməyi qərara almışam.

¹³^gQanunşünas Zena ilə Apollonu söylə yola sal, qoy onların heç bir şeyə ehtiyacı olmasın. ¹⁴Qoy bizimkilər də təcili ehtiyacları ödəmək üçün xeyirli işlərlə məşğul olmağı öyrənsinlər ki, bəhrəsiz qalmasınlar.

¹⁵Yanımdakıların hamısı səni salamlayır. Bizi sevən imanlılara salam söylə. Hamınıza lütf olsun!

^e 2:14 Çıx. 19:5; Qanun. 4:20; 7:6; 14:2; 1Pet. 2:9 ^f 3:12 Həv. 20:4; Ef. 6:21-22; Kol. 4:7-8; 2Tim. 4:12 ^g 3:13 Həv. 18:24; 1Kor. 16:12

PAULUN FİLİMONA MƏKTUBU

GİRİŞ

Filimon Kolosse şəhərinin imanlı cəmiyyətinin mötəbər məsihçisi idi. O, Onisim adlı qulun sahibi idi. Bu qul öz sahibindən qaçıb Paulla tanış olmuşdu. Paul o vaxt zindanda idi. Paulun vasitəsilə Onisim məsihçi oldu. Paul məktubunda Filimondan xahiş edir ki, o, keçmiş qulu ilə barışsın, çünki Paul onu sahibinə geri göndərirdi. Paul Filimona tövsiyə edir ki, Onisimi bağışlasın, çünki o artıq qaçqın bir qul deyil, Məsihdə ona qardaşdır.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-3 Salamlar
- 1:4-7 Şükür və dua
- 1:8-22 Paulun Onisim üçün xahişi
- 1:23-25 Xudahafizləşmə

¹Məsih İsa uğrunda həbs olunan mən Pauldan və Timotey qardaşdan sevimli əməkdaşımız Filimona, ²“bacımız Apfiyaya, birlikdə mübarizə apardığımız Arxipə və Filimonun evində toplaşan imanlılar cəmiyyətinə salam! ³Atamız Allahdan və Rəbb İsa Məsihdən sizə lütf və sülh olsun!

Şükür və dua

⁴Dualarımda səni yada salıram və Allaha daima şükür edirəm. ⁵Çünki Rəbb İsaya olan imanını və bütün müqəddəslərə bəslədiyin məhəbbəti eşidirəm. ⁶Sən Məsihdə malik olduğumuz hər xeyirli şeyi dərk etdikcə imanını başqaları ilə paylaşmaqda fəal olmağın üçün dua edirəm. ⁷Qardaşım, sənin məhəbbətin mənim üçün böyük sevinc və təsəlli qaynağı oldu. Çünki müqəddəslərin ürəyi sənin sayəndə tərəvətləndi.

^a 1:2 Kol. 4:17

Paulun Onisim üçün xahişi

⁸Buna görə münasib olanı sənə buyurmağa Məsihdə böyük cəsarətim olsa da, ⁹indi Məsih İsa uğrunda həbsdə olan mən – yaşlı Paul sənə məhəbbətlə yalvarıram. ¹⁰^bHəbsdə ikən ruhani atası olduğum oğlum Onisimlə bağlı səndən bir xahişim var. ¹¹O bir vaxtlar sənə yararsız idi, amma indi həm sənə, həm də mənə yararlıdır.^c ¹²Onun özünü, yəni can-ciyərimi sənin yanına göndərirəm.^d ¹³Müjdə uğrunda həbsdə olduğum müddətdə sənin əvəzinə mənə xidmət etməsi üçün onu yanımda saxlamaq istəyirdim. ¹⁴Amma sənin razılığın olmadan heç bir iş görmək istəmədim. İstədim ki, etdiyin yaxşılıq məcburi deyil, könüllü olsun.

¹⁵Onisimin bir müddət səndən ayrılması bəlkə də bundan ötrü oldu ki, sən onu həmişəlik, ¹⁶artıq qul kimi deyil, quldan üstün, sevimli bir qardaş kimi qəbul edəsən. O, xüsusilə, mənim üçün çox sevimlidir. Lakin həm cismən, həm də Rəbdə olaraq sənin üçün daha artıq sevimli qardaşdır.

¹⁷İndi məni özünə şərikin sayırsansa, onu da məni qəbul edəcəyin kimi qəbul et. ¹⁸Əgər sənə hər hansı bir haqsızlıq etmişsə yaxud borcludursa, bunu mənim hesabıma yaz. ¹⁹Mən Paul bunu öz əlimlə yazıram ki, əvəzini mən ödəyəcəyəm. Sənin öz həyatın üçün mənə borclu olduğunu demək istəmirəm. ²⁰Bəli, qardaş, Rəbdə mənə bir yardımın olsun. Ürəyimi Məsihdə təravətləndir.

²¹İtaətkar olduğuna əmin olaraq bunu sənə yazıram. Bilirəm ki, istədiklərimi artıqlaması ilə yerinə yetirəcəksən. ²²Bununla yanaşı, mənə bir qonaq otağı hazırla. Ümidvaram ki, dualarınız vasitəsilə sizə bəxş olunacağam.

Xudahafizləşmə

²³^eMəsih İsada olub mənimlə birgə həbs olunan Epafra, ²⁴^fəməkdaşlarım Mark, Aristarx, Dima, Luka da sənə salam göndərir.

²⁵Rəbb İsa Məsihin lütfü sizin ruhunuza yar olsun!

^b 1:10 Kol. 4:9 ^c 1:11 *Onisim* – yunan mətnində *Onisimos* sözü olub *yararlı* deməkdir.

^d 1:12 *Onun özünü ... göndərirəm* – bəzi əlyazmalarda *Onu sənin yanına göndərirəm. Sən də onu, can-ciyərimi qəbul et.* ^e 1:23 Kol. 1:7; 4:12 ^f 1:24 Həv. 12:12,25; 15:37-39; 19:29; 27:2; Kol. 4:10,14; 2Tim. 4:10-11

İBRANİLƏRƏ MƏKTUB

GİRİŞ

«İbranilərə Məktub» qarşıdurmalarla üzləşən və imanından dönmək təhlükəsində olan məsihçi imanlılara ünvanlanıb. Məktubun müəllifi onları imanda ruhlandırır və hər şeydən öncə göstərir ki, İsa Məsih Allahın izzətinin təzahürü və onun mahiyyətinin tam surətidir. Bunu etməklə o, üç əsas həqiqəti vurğulayır: İsa Məsih Allahın əbədi Oğludur. O çəkdiyi əzablarla Ataya itaətli olmağı öyrəndi. İsa Məsih Allahın Oğlu olaraq Əhdi-Ətiqin peyğəmbərlərindən, xüsusilə də, Musadan da üstündür. İsa Məsih kahinlərdən üstün olaraq Allah tərəfindən əbədi Kahin elan olunmuşdur. İmanlılar İsa Məsihə iman etmək vasitəsilə günahdan, qorxudan və ölümdən qurtulur. İsa Baş Kahin kimi həqiqi xilas təmin edir.

Məktubun müəllifi İsrail tarixində məşhur adamları nümunə gətirərək oxucuları sadıq qalmağa çağırır. O, oxuculara iztirab və təqiblər zamanı İsayə baxıb dözümlü olmağı tövsiyə edir. Məktub məsləhət və xəbərdarlıqla bitir.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-14 Allahın Oğlunun mələklərdən üstünlüyü
- 2:1-18 İmanlılara öyüd-nəsihət
- 3:1–4:13 İsanın Musadan üstünlüyü
- 4:14–7:28 İsa Məsih baş kahinimizdir
- 8:1-13 Məsihin Əhdinin üstünlüyü
- 9:1-22 Yeni Əhdin qurbanı köhnəsindən üstündür
- 9:23–10:39 Son qurban
- 11:1-40 İman qəhrəmanları
- 12:1-29 Allahın ata ürəyi barəsində
- 13:1-25 Öyüd-nəsihətlər

Allahın Oğlu mələklərdən üstündür

1 ¹ Allah qədim zamanlarda dəfələrlə və müxtəlif yollarla əcdadlarımıza peyğəmbərlər vasitəsilə müraciət etmişdi. ² Amma bu axır zamanda O bizə Oğul vasitəsilə müraciət etdi; Onu hər şeyin varisi təyin etmişdi və Onun vasitəsilə kainatı yaratmışdı. ³ Oğul Allahın

izzətinin əksi və mahiyyətinin tam surətidir. O hər şeyi qüdrətli kəlamı ilə saxlayır. O, günahlardan təmizlənməni təmin edəndən sonra ucalarda möhtəşəm Allahın sağında oturdu. ⁴Mələklərdən nə qədər üstün adı irs olaraq aldısı, o qədər onlardan üstün oldu.

^{5a}Axı Allah mələklərin hansına nə vaxtsa

«Sən Mənim Oğlumsan,
Mən bu gün Sənə Ata oldum»

yaxud

«Mən Ona Ata, O isə Mənə Oğul olacaq»
demişdir? ^{6b}Yenə də Allah İlk Doğulanı dünyaya gətirəndə deyir:
«Allahın bütün mələkləri qoy Onun qarşısında səcdə etsin».

^{7c}Mələklər barəsində isə deyir:

«Öz mələklərini küləklərə,
Öz xidmətçilərini yanar oda döndərir!»

^{8d}Amma Oğul haqqında bunu deyir:

«Ey Allah, taxtın əbədilik, sonsuzadək qalır,
Sənin şahlıq əsan insaf əsasıdır.

⁹Salehliyi sevib qanunsuzluğa nifrət etmişən.
Ona görə Allah, Sənin Allahın
Sevinc yağı ilə
Yoldaşlarından çox Səni məsh edib».

^{10e}Yenə deyir:

«Ya Rəbb, Sən yerin təməlini əzəldən qurmusan,
Göylər Sənin əllərinin işidir!

¹¹Onlar yox olacaq, amma Sən qalacaqsan,
Hamısı paltar kimi köhnələcək,

¹²Onları geyim kimi bükəcəksən,
Onları paltar kimi dəyişdirəcəksən.
Amma Sən dəyişməzsən,
İllərin tükənməzdir».

^{13f}Lakin Allah mələklərin hansına nə vaxtsa

«Mən düşmənlərini ayaqlarının altına kətil kimi salanadək
Sağında otur»

demişdir? ¹⁴Bütün mələklər xilas irs olaraq alacaq şəxslərə xidmət etmək üçün göndərilən xidmətçi ruhlar deyilmi?

Diqqətli olaq

2 ¹Buna görə də biz eşitdiklərimizə daha da diqqətli olmalıyıq ki, axın bizi aparmasın. ²Çünki mələklər vasitəsilə bəyan edilən

^a 1:5 2Şam. 7:14; 1Saln. 17:13; Zəb. 2:7 ^b 1:6 Zəb. 97:7 ^c 1:7 Zəb. 104:4

^d 1:8-9 Zəb. 45:6-7 ^e 1:10-12 Zəb. 102:25-27 ^f 1:13 Zəb. 110:1

söz qüvvəyə mindi, hər cür təqsir və itaətsizliyə haqlı cəza verildisə, ³bu cür böyük xilasa məhəl qoymasaq, biz necə qurtula bilərik? Bu xilas əvvəlcə Rəbb tərəfindən bildirildi və Onu eşidənlər tərəfindən bizə təsdiq olundu. ⁴Allah da əlamət, xariqələr, müxtəlif möcüzələr və Öz iradəsinə uyğun olaraq payladığı Müqəddəs Ruhun ənamları ilə şəhadət etdi.

⁵Barəsində danışdığımız gələcək dünyanı Allah mələklərə tabe etmədi. ⁶Lakin kimsə bir yerdə belə şəhadət etdi:

«İnsan kimdir ki, onun haqqında düşünürsən?

Bəşər oğlu kimdir ki, onun qayğını çəkirsən?

⁷Onu mələklərdən az müddət ərzində aşağı tutdun, İzzət və əzəmət tacını onun başına qoydun.^h

⁸Hər şeyi onun ayağının altına qoyub tabe etdin».

Allah hər şeyi insana tabe etdiyinə görə ona tabe olmamış heç nə qoymadı. Lakin indi biz hər şeyin ona tabe olduğunu hələ görmürük. ⁹Amma Allahın lütfü ilə hər kəsin uğrunda ölmək üçün mələklərdən az müddət ərzində aşağı tutulmuş Şəxsi, yəni İsanı görürük. Çəkdiyi ölüm əzabına görə Onun başına izzət və əzəmət tacı qoyuldu.

¹⁰Hər şey Allah üçün və Allah vasitəsilə mövcuddur. Bir çox övladı izzətə çatdırmaq üçün onların xilasının Banisini əzablar vasitəsilə kamil etməsi Allaha münasib idi. ¹¹Çünki təqdis edən Şəxsin və təqdis olunanların hamısının Atası eynidir. Bu səbəbdən İsa onları qardaş çağırmaqdan utanmayıb deyir:

¹²ⁱ«İsmini qardaşlarıma elan edəcəyəm,

Toplantı arasında Sənə həmd söyləyəcəyəm».

¹³Yenə də deyir:

«Mən Ona güvənəcəyəm»

və yenə

«Budur, Mən və Allahın Mənə verdiyi övladlar».

¹⁴Bu səbəbdən bu övladlar tərkibcə qan və ətdən yarandıqlarına görə İsa Özü də onların insan təbiətinə şərik oldu ki, ölüm üzərində hakimiyyət sahibi olanı, yəni iblisi Öz ölümü vasitəsilə təsirsiz hala gətirsin ¹⁵və ölüm qorxusuna görə ömürləri boyu əsarətdə olanların hamısını azad etsin. ¹⁶Şübhəsiz, O, mələklərə deyil, İbrahim nəslinə yardım edir. ¹⁷Buna görə də O hər cəhətdən qardaşlarına bənzər olmalı idi; belə ki Allaha xidmətində mərhəmətli və sadıq Baş Kahin olub xalqının günahları üçün kəffarə edə bilsin. ¹⁸Çünki Özü sınağa çəkilib əzab çəkdiyi üçün sınağa çəkilənlərə kömək edə bilər.

^g 2:6-8 Zəb. 8:4-6 ^h 2:7 Qoydun – bəzi əlyazmalarda *qoydun, Əllərinin işləri üzərində onu hökmdar etdin.* ⁱ 2:12 Zəb. 22:22 ^j 2:13 Yeş. 8:17-18

İsa Musadan üstündür

3 ¹Bu səbəbə görə, ey səmavi çağırışa ortaq olan müqəddəs qardaşlar, əqidəmizin Elçisi və Baş Kahini İsa haqqında düşüncən. ²^kİsa Onu təyin edən Kəsə sadıq qaldı; necə ki Musa da Allahın bütün evində Ona sadıq qaldı. ³Evin bənnası evdən daha çox hörmət qazandığı kimi İsa da Musadan daha böyük izzətə layiq görüldü. ⁴Çünki hər evin bir bənnası var, hər şeyin bənnası isə Allahdır. ⁵Musa gələcəkdə deyiləcək sözlərə şəhadət etmək üçün Allahın bütün evində bir xidmətçi kimi sadıq qaldı. ⁶Amma Məsih Onun evi üzərində Oğul olaraq sadıqdır. Əgər biz cəsarətimizi və fəxr etdiyimiz ümidi qoruyub^l saxlasaq, Onun evi bizim.

İmansızlığa qarşı xəbərdarlıq

⁷^mBuna görə Müqəddəs Ruhun dediyi kimi:

«Bu gün əgər Onun səsini eşitsəniz,

⁸ Qoy ürəkləriniz üsyan vaxtı olduğu kimi, Şəhradakı sınaq günündə olduğu kimi inadkar olmasın.

⁹ Orada atalarınız Məni sınaqdadılar, Qırx il əməllərimi görərək Məni yoxladılar.

¹⁰ Buna görə o nəşildən zəhləm getdi. Dedim: “Onlar həmişə ürəklərində azır, Yollarımı tanımırlar”.

¹¹ Buna görə qəzəblənib and içmişəm: “Onlar Mənim rahatlıq diyarıma girməyəcəklər”.

¹² Ey qardaşlar, diqqətli olun ki, sizlərdən heç birinizdə var olan Allahdan uzaqlaşan şəx və imansız ürək olmasın. ¹³Amma «bu gün» adlanan hər gün bir-birinizi ürəkləndirin ki, heç biriniz günahın aldadıcılığı ilə inadkar olmasın. ¹⁴Çünki əvvəldən bizdə olan etimadı sonadək möhkəm saxlasaq, Məsihlə ortaq olarıq. ¹⁵ⁿNecə ki deyilmişdir:

«Bu gün əgər Onun səsini eşitsəniz,

Qoy ürəkləriniz üsyan vaxtı olduğu kimi inadkar olmasın».

¹⁶^jBəs eşidib üsyan edənlər kimdir? Musanın başçılığı ilə Misirdən çıxanların hamısı deyilmi? ¹⁷Allah qırx il kimə qəzəblənirdi? Günaha batmış, meylərləri çöldə sərilənlərə deyilmi? ¹⁸Bəs O kimlərə and içdi ki, Onun rahatlıq diyarına girməyəcəklər? Məgər itaət etməyənlərə deyil? ¹⁹Beləliklə, görürük ki, onlar imansızlıqlarına görə oraya girə bilmədilər.

Allahın rahatlıq diyarı

4 ¹Beləliklə, Allahın rahatlıq diyarına girmək vədi hələ də qüvvədə olarkən hər birinizin bundan məhrum olmasından qorxaq. ²Çünki

^k 3:2,5 Say. 12:7 ^l 3:6 *Qoruyub* – bəzi əlyazmalarda *sona qədər möhkəm qoruyub*.

^m 3:7-11 Zəb. 95:7-11 ⁿ 3:15 Zəb. 95:7-8 ^j 3:16-18 Say. 14:1-35

Misirdən çıxanlar kimi biz də Müjdə aldığımız. Amma onların eşitdiyi kəlam onlara xeyir gətirmədi, çünki bu kəlama qulaq asanların imanına şərik olmadılar.^p ³“Biz iman etmişlərsə rahatlıq diyarına girməkdəyik, necə ki Allah demişdir:

«Buna görə qəzəblənib and içmişəm:

“Onlar Mənim rahatlıq diyarıma girməyəcəklər”».

Halbuki Onun işləri dünya yaranandan bəri tamamlanmışdır. ⁴“Çünki bir yerdə yeddinci gün barəsində belə deyib: «Allah bütün gördüyü işlərdən ayrılıb yeddinci gün istirahət etdi». ⁵“Bu barədə yenə deyib: «Onlar Mənim rahatlıq diyarıma girməyəcəklər».

⁶Beləliklə, bəzilərinə o rahatlıq diyarına girmək üçün, şübhəsiz ki, imkan qalır. Lakin Müjdəni əvvəlcədən eşidənlər itaətsizliyə görə ora girə bilmədilər. ⁷“Bu səbəbə görə Allah xeyli vaxt keçəndən sonra Davud vasitəsilə «bu gün» deyərək təkrar müəyyən bir gün təyin edir, necə ki əvvəlcə deyilmişdir:

«Bu gün əgər Onun səsini eşitsəniz,

Qoy ürəkləriniz inadkar olmasın».

⁸“Çünki Yəşua onlara rahatlıq diyarı versəydi, Allah bundan sonra başqa bir gün barəsində danışmazdı. ⁹Beləcə Allahın xalqı üçün hələ də bir istirahət qalır. ¹⁰“Allah Öz işlərini qurtarıb Şənbə günü istirahət etdiyi kimi Onun rahatlıq diyarına girən də öz işlərini qurtarıb istirahət etdi. ¹¹Buna görə də bu rahatlıq diyarına girməyə çalışsaq ki, heç kəs eyni itaətsizlik nümunəsinə əməl edib yıxılmasın.

¹²Allahın kəlamı canlı və təsirlidir, hər iki ağzılı qılıncdan da itidir, canla ruhu, oynaqlarla iliyi bir-birindən ayıraraq keçir, ürəyin fikir və niyyətlərini ayırd edir. ¹³Allahdan gizli heç nə yoxdur. Lakin Onun gözləri qarşısında hər şey çılpacaq və açıq-aşkardır. Biz Ona hesabat verəcəyik.

İsa Məsih bizim Baş Kahinimizdir

¹⁴Beləliklə, Allahın Oğlu İsa göylərdən keçən böyük Baş Kahinimiz olduğuna görə əqidəmizi möhkəm tutaq. ¹⁵Çünki bizim Baş Kahinimiz belə deyil ki, zəifliklərimizdə bizim halımıza acıya bilməsin. Əksinə, hər cəhətdən bizim kimi sınağa çəkilmiş, lakin günah etməmişdir. ¹⁶Buna görə də lütfkar Allahın taxtına cəsarətlə yaxınlaşsaq ki, vaxtında köməyə nail olmaq üçün mərhəmət alıb lütf tapaq.

5 ¹İnsanlar arasından seçilən hər baş kahin günahlardan ötrü təqdim və qurbanlar vermək, Allahla bağlı olan işlərdə insanları təmsil

^p 4:2 Bu kəlama qulaq asanların imanına şərik olmadılar – bəzi əlyazmalarda eşidəndə bu kəlamı imanla qovuşdurmadılar. ^q 4:3 Zəb. 95:11 ^r 4:4 Yar. 2:2 ^s 4:5 Zəb. 95:11
^t 4:7 Zəb. 95:7-8 ^u 4:8 Qanun. 31:7; Yəşua 22:4 ^v 4:10 Yar. 2:2

etmək üçün təyin edilir. ² Cahillərlə və yolunu azmışlarla həlim davrana bilir, çünki özü də zəifliyə məruzdur. ³ ^wBuna görə o, xalqın günahları üçün olduğu kimi öz günahları üçün də qurbanlar təqdim etməlidir. ⁴ ^xHeç kəs bu şərəfə öz-özünə nail olmur, ancaq Harun kimi Allah tərəfindən çağırılarda nail olur.

⁵ ^yEləcə də Məsih də Baş Kahin olmaq üçün Öz-Özünü izzətləndirmədi, Ona

«Sən Mənim Oğlumsan,
Mən bu gün Sənə Ata oldum»

deyən Allah Onu izzətləndirdi. ⁶ ^zDigər yerdə isə O belə deyir:

«Sən Melkisedeq vəzifəli əbədi bir Kahinsən».

⁷ ^aMəsih yer üzündə cisimdə olduğu günlərdə Onu ölümdən qurtarmağa qadir olan Allaha böyük fəryad və göz yaşları ilə dua edib yalvardı və möminliyinə görə eşidildi. ⁸ O, Oğul olduğu halda çəkdiyi əzablarla itaətli olmağı öyrəndi. ⁹ Kamilliyə çatandan sonra Ona itaət edənlərin hamısı üçün əbədi xilas qaynağı oldu ¹⁰ və Allah tərəfindən Melkisedeq vəzifəli Baş Kahin təyin edildi.

Kamilliyə doğru irəliləyək

¹¹ Bu mövzuda deyiləsi sözüümüz çoxdur, amma bunları izah etmək çətindir. Çünki sizin qulağınız ağır eşidir. ¹² ^bSiz artıq müəllim olmalı idiniz; amma kimsənin sizə təkrarən Allahın kəlamının ibtidai təlimlərini öyrətməsinə hələ də möhtacsınız. Siz bərk yeməyə yox, südə möhtac olmusunuz. ¹³ Südlə bəslənən hər kəs körpə olduğu üçün salehlik barəsində olan kəlamda təcrübəsizdir. ¹⁴ Bərk yemək isə yetkinlər, yəni duyğularını xeyirlə şəri ayırd etməkdən ötrü həssas edənlər üçündür.

6 ¹ Bunun üçün Məsih barəsindəki ibtidai təlimi geridə buraxıb kamilliyə doğru irəliləyək. Ölüm gətirən əməllərdən tövbə edib Allaha iman etmənin təməlini, ² vəftizlər, əl qoyub təqdis etmə, ölümlərin dirilməsi və əbədi məhkəmə haqqındakı təlimin əsasını yenidən qurmayaq. ³ Allah izin verərsə, bunlara da əməl edəcəyik.

⁴ Bir dəfə nurlanmış, səmavi ənamdan dadmış və Müqəddəs Ruha şərik olmuş, ⁵ Allahın xoş kəlamını və gələcək dövrün qüvvələrini dadmış olduqları halda ⁶ imandan dönənləri yenidən tövbə edəcək vəziyyətinə gətirmək mümkün deyil. Çünki özləri Allahın Oğlunu yenidən çarmıxa çəkib rüsvay edirlər. ⁷ Dəfələrlə üstünə yağan yağışı içən və kimlər üçün işlənirsə, onlara faydalı bitkilər yetişdirən torpaq Allahdan xeyir-bərəkət alır. ⁸ Tikan və qanqal yetişdirən torpaq isə yararsız və lənətə yaxındır, onun sonu yanmaqdır.

^w 5:3 Lev. 9:7 ^x 5:4 Çıx. 28:1 ^y 5:5 Zəb. 2:7 ^z 5:6 Zəb. 110:4 ^a 5:7 Mat. 26:36-46;
Mark 14:32-42; Luka 22:39-46 ^b 5:12-13 1Kor. 3:2

⁹Lakin, ey sevimlilər, biz bu cür danışsaq belə, əminik ki, vəziyyətiniz daha yaxşıdır və xilasa malik olursunuz. ¹⁰Axı Allah ədalətsiz deyil ki, əməlinizi və Onun adı ilə müqəddəslərə əvvəldən və indi də xidmət etməklə göstərdiyiniz məhəbbəti unutsun. ¹¹Ümidin verdiyi tam etimada nail olmaq üçün axıra qədər hər birinizin eyni səyi göstərməyinizi arzulayırıq ki, ¹²siz tənbəl olmayasınız, amma vəd olunan şeyləri iman və səbirlə irs alanlardan nümunə götürəsiniz.

Allahın vədi

¹³Allah İbrahimə vəd verdiyi vaxt adına and içmək üçün Özündən üstün birinin olmadığına görə Öz varlığına and içərək dedi:

¹⁴«Sənə mütləq xeyir-dua verəcəyəm və nəslini çoxaldacağam». ¹⁵Beləliklə, İbrahim səbirlə gözləyərək vədə nail oldu. ¹⁶İnsanlar özlərindən daha üstün olanın adına and içirlər və sözlərini təsdiq edən and hər iddiaya son qoyur. ¹⁷Eləcə də Allah vədin varislərinə iradəsinin dəyişməzliyini daha açıq-aşkar etmək istəyərək Öz vədini andla təsdiqlədi. ¹⁸Belə ki qarşımıza qoyulan ümidə bağlanmaq üçün Allaha sığınan bizlər Allahın bunlarda yalan danışması qeyri-mümkün olduğuna görə iki dəyişilməz şeydə – Onun vəd və andında böyük təsəlliyyə malik olaq. ¹⁹^dCan lövbərimiz kimi möhkəm və sarsılmaz olan bu ümid məbədin pərdəsinin arxasındakı iç otağa daxil olur. ²⁰^eİsa ilk olaraq bizim uğrumuzda oraya daxil oldu; O, Melkisedeq vəzifəli əbədi Baş Kahin olmuşdu.

Kahin Melkisedeq

7 ¹^fBu Melkisedeq Salem padşahı və Allah-Taalanın kahini idi. Padşahları məğlub edib geri qayıdan İbrahimin pişvazına çıxdı və ona xeyir-dua verdi. ²İbrahim də ona hər şeyin onda bir hissəsini verdi. Melkisedeq ən əvvəl öz adının mənasına görə salehlik padşahıdır, sonra isə Salem padşahı, yəni sülh padşahıdır. ³O, atasız, anasız olub nəsil şəcərəsi yoxdur. Nə günlərinin başlanğıcı, nə də həyatının sonu var. Lakin Allahın Oğluna bənzədilmiş əbədi kahin olaraq qalır.

⁴Baxın bu adam necə böyükdür ki, ulu babamız İbrahim belə, qənimətlərinin onda bir hissəsini ona verdi. ⁵^gLevi oğullarından kahinlik vəzifəsini alanlar, Qanuna görə xalqdan, yəni İbrahim nəslindən olduqları halda, öz qardaşlarından onda bir hissəni almaq əmrinə malikdirlər. ⁶Amma onların nəslindən olmayan Melkisedeq İbrahimdən onda bir hissəni aldı və vədlərə malik olana xeyir-dua verdi. ⁷Şübhəsiz ki, böyük özündən kiçiyə xeyir-dua verər. ⁸Burada onda bir hissəni

^c 6:13-14 Yar. 22:16-17 ^d 6:19 Lev. 16:1-2 ^e 6:20 Zəb. 110:4 ^f 7:1-2 Yar. 14:17-20
^g 7:5 Say. 18:21

ölümlü insanlar alır, orada isə yaşadığına dair şəhadətə malik olan bir nəfər alır. ⁹Demək olar ki, onda bir hissəni alan Levi də İbrahim vasitəsilə onda bir hissəni vermişdi. ¹⁰Çünki Melkisedeq İbrahimin pişvazına çıxanda Levi hələ əcdadının belində idi.

Yeni kahinlik nizamı

¹¹Beləliklə, əgər kamillik Levilələrin kahinliyi vasitəsilə əldə edilsəydi – çünki xalq bu kahinliyə əsasən Qanunu alıb – Harun vəzifəli deyil, Melkisedeq vəzifəli başqa bir kahinin təyin edilməsi barədə danışmağa daha nə ehtiyac vardı? ¹²Çünki kahinlik dəyişiləndə Qanunun da dəyişilməsinə ehtiyac var. ¹³Həqiqətə bu sözlər deyilən Adam başqa bir qəbiləyə mənsubdur və bu qəbilədən heç kəs qurbangahda xidmət etməmişdir. ¹⁴Axi Rəbbimizin Yəhuda qəbiləsindən törəməsi məlumdur. Musa bu qəbilə barəsində kahinlərə aid bir söz deməmişdi. ¹⁵Melkisedeqə bənzər başqa bir Kahinin təyin edilməsi bunu daha da aydın göstərir. ¹⁶O, Qanunun cismani kahinlik əmrinə görə deyil, tükənməz həyat qüdrətinə görə Kahin oldu. ¹⁷Çünki

«Sən Melkisedeq vəzifəli əbədi bir Kahinsən»

deyə şəhadət olunur. ¹⁸Bundan əvvəlki əmr zəif və yararsız olduğuna görə ləğv olunur. ¹⁹Çünki Qanun heç bir şeyi kamilləşdirməyib. Bunun yerinə bizi Allaha yaxınlaşdıran daha gözəl ümid verilir.

²⁰Bu kahinlik isə andsız olmadı. O biri kahinlər andsız kahin oldu.

²¹Lakin İsa Ona

«Rəbb and içdi, qərarını dəyişməz:

“Sən əbədi^h bir Kahinsən”»

deyə Allah vasitəsilə andla kahin oldu. ²²Buna görə İsa daha yaxşı Əhdin zəmanətçisi oldu.

²³Bununla belə, həmin kahinlərin sayı çox idi, çünki ölüm onların vəzifədə qalmasına mane olurdu. ²⁴Lakin İsa əbədi yaşadığı üçün daimi kahinliyə malikdir. ²⁵Buna görə O Özü vasitəsilə Allaha yaxınlaşanları tam xilas etməyə qadirdir. Çünki O onlar üçün vəsatətçilik etməkdən ötrü həmişə yaşayır.

Yeni Əhdin Baş Kahini

²⁶Həqiqətən, bizə belə bir Baş Kahinin olması münasibdir ki, O, müqəddəs, günahsız, ləkəsiz, günahkarlardan ayrılmış, göylərdən daha ucalara qaldırılmış olsun. ²⁷^kO başqa baş kahinlər kimi əvvəlcə öz günahları, sonra da xalqın günahları üçün hər gün qurban təqdim etmək məcburiyyətində deyil. Çünki Özünü qurban verməklə bunu birdəfəlik

^h 7:17 Zəb. 110:4 ⁱ 7:21 Zəb. 110:4 ^j 7:21 *əbədi* – bəzi əlyazmalarda *Melkisedeq vəzifəli əbədi*. ^k 7:27 Lev. 9:7

etdi. ²⁸ Qanun zəiflikləri olan insanları baş kahin təyin edir. Lakin Qanundan sonra verilmiş and sözü əbədi olaraq kamilləşdirilmiş Oğulu təyin etdi.

8 ¹ Deyilənlərin əsası isə budur: bizim elə bir Baş Kahinimiz var ki, göylərdəki möhtəşəm Allahın taxtının sağında oturub. ² O, Müqəddəs məkanda və insanın deyil, Rəbbin qurduğu həqiqi çadırda xidmət edir. ³ Hər baş kahin təqdim və qurban gətirmək üçün təyin olunur. Buna görə bizim də Baş Kahinimizin təqdim etmək üçün nəyisə olmalıdır. ⁴ Əgər Özü yer üzündə olsaydı, əsla Kahin olmazdı. Çünki Qanuna əsasən təqdim gətirənlər var. ⁵ Onlar göylərdəkilərin təsviri və kölgəsi olan yerdə ibadət edir, necə ki Musa İbadət çadırını qurmaq üzrə olanda Allah onu xəbərdar etmişdi:

«Dağda sənə göstərilən nümunəyə görə bunların hamısını ehtiyatla düzəlt».

⁶ Amma indi İsa daha yaxşı vədlər üzərində qurulmuş daha yaxşı bir Əhdin Vasitəçisi olduğu qədər üstün bir xidmətə nail oldu.

⁷ Əgər ilk Əhd qüsursuz olsaydı, ikinci Əhdə səbəb axtarılmazdı.

⁸ Çünki Allah Öz xalqını təqsirkar çıxararaq deyir:

«Rəbb bəyan edir:

«İsrail xalqı və Yəhuda xalqı ilə

Yeni bir Əhd bağlayacağım günlər yaxınlaşır.

⁹ Bu Əhd

Atalarını Misir torpağından çıxartmaq üçün

Əllərindən tutduğum gün

Onlarla bağladığım əhdə bənzəməyəcək.

Çünki onlar əhdimə sadıq qalmadılar,

Mən də onlardan üz döndərdim»

Rəbb belə bəyan edir.

¹⁰ «O günlərdən sonra

İsrail xalqı ilə

Bağlayacağım Əhd belədir»

Rəbb bəyan edir,

«Qanunlarımı onların zəhinlərinə qoyub

Ürəklərinə yazacağam.

Mən onların Allahı,

Onlar da Mənim xalqım olacaq.

¹¹ Bir kəs öz həmvətəninə yaxud qardaşına

«Rəbbi tanı» deyib öyrətməyəcək.

Çünki böyükdən kiçiyə qədər hamı Məni tanıyacaq.

¹² Çünki təqsirlərinə qarşı mərhəmətli olacağam,

¹ 8:1-2 Zəb. 110:1 ^m 8:5 Çıx. 25:40; Həv. 7:44 ⁿ 8:8-12 Yer. 31:31-34

Günahlarını daha yada salmayacağam”».

¹³Allah «Yeni Əhd» deməklə birincisinin köhnə olduğunu göstərir. Köhnələn və yaşa dolansa çox keçmədən yox olur.

Yeni Əhdin qurbanı köhnəsindən üstündür

9 ¹Birinci Əhdin də ibadət barəsindəki qaydaları və dünyəvi Müqəddəs məkanı var idi. ²Bir çadır qurulmuşdu. Müqəddəs yer adlanan ilk bölmədə çıraqdan, masa və təqdis çörəkləri var idi. ³İkinci pərdə arxasında isə Ən Müqəddəs yer adlanan bir bölmə var idi. ⁴Burada qızıl buxur qurbangahı ilə hər tərəfdən qızılla örtülmüş Əhd sandığı var idi. Sandığın içində manna ilə dolu qızıl qab, Harunun tumurcuqlamış əsası və Əhd lövhələri var idi. ⁵Sandığın üzərində isə kəffarə qapağına kölgə salan izzətli keruvlar var idi. Lakin bunlar barəsində indi ətraflı danışa bilmirik.

⁶Bu şeylər belə qurulduqdan sonra kahinlər həmişə çadırın ilk bölməsinə daxil olub ibadət aparırlar. ⁷İkinci bölməsinə isə yalnız baş kahin daxil ola bilər. O da özü üçün və xalqın bilmədən işlətdiyi günahlar üçün orada təqdim etdiyi qurban qanı olmadan o yerə daxil ola bilməz. ⁸Müqəddəs Ruh bununla göstərir ki, çadırın ilk bölməsi durduqca Ən Müqəddəs yerə gedən yol hələ aşkar olmamışdır. ⁹Bu çadır indiki vaxt üçün bir misaldır. Bu səbəbdən ibadət edənin vicdanını kamilləşdirə bilməyən təqdimlər və qurbanlar verilir. ¹⁰Bunlar ancaq yemək, içmək və cürbəcür yuyunma tərzləri ilə, yəni hər şeyin nizama salınacağı vaxtadək qüvvədə olub cismani işlərə məxsus olan qaydalarla əlaqədardır.

¹¹Lakin Məsih indi gələn^u nemətlərin Baş Kahini olaraq gəldi. İnsan əli ilə qurulmayan, yəni bu yaradılışdan olmayan daha böyük və daha mükəmməl çadırdan keçib ¹²təkəllərlə danaların qanı ilə yox, Öz qanı ilə Ən Müqəddəs yerə birdəfəlik daxil oldu; əbədi satın alınmanı təmin etdi. ¹³Çünki əgər təkəllərlə buğaların qanı və dünyanın küllünün murdar olanların üstünə səpilməsi onları təqdis edib cismən təmizləyirsə, ¹⁴deməli, əbədi Ruh vasitəsilə Özünü qüsursuz olaraq Allaha təqdim etmiş Məsihin qanı var olan Allaha ibadət edə bilməmiş üçün vicdanımızı ölüm gətirən əməllərdən nə qədər çox təmizləyəcək!

¹⁵Buna görə də çağırılmışların vəd edilən əbədi irsi alması üçün Məsih Yeni Əhdin Vasitəçisidir. Çünki O, Birinci Əhd zamanı etdikləri təqsirlərdən onları satın almaq üçün ölmüşdü. ¹⁶Bir vəsiyyətnamə varsa, vəsiyyət edənin ölümünü sübut etmək lazımdır. ¹⁷Çünki vəsiyyətnamə

j 9:2 Çıx. 25:23-40; 26:1-30; 36:8-34; 37:10-24 p 9:3 Çıx. 26:31,33 q 9:4 Çıx. 16:33;

25:10-16; 30:1-6; 37:25-28; Say. 17:8-10; Qanun. 10:3-5 r 9:5 Çıx. 25:17-22; 37:6-9

s 9:6 Say. 18:2-6 t 9:7 Lev. 16:1-34 u 9:11 *İndi gələn* – bəzi əlyazmalarda *gələcək*.

v 9:12-13 Lev. 16:15-16; Say. 19:9,17-19

yalnız ölümdən sonra qüvvəyə minir. Vəsiyyət edən sağ olanda vəsiyyətnamənin heç bir qüvvəsi yoxdur. ¹⁸Bu səbəbə görə Birinci Əhd də qan axıdılmadan qüvvəyə minmədi. ¹⁹^wMusa Qanunun hər əmrini bütün xalqın önündə bəyan edəndən sonra su, al rəngli yun və züfa otu ilə dana və təkələrin^x qanını götürüb həm kitabın özünə, həm də bütün xalqın üzərinə səpərək dedi:

²⁰«Budur Allahın sizə əmr etdiyi Əhdin qanı».

²¹^yEyni tərzdə çadır və bütün xidmət əşyalarının üzərinə qan səpdi.

²²^zDemək olar ki, Qanuna görə hər bir şey qanla təmizlənir və qan axıdılmadan bağışlanma olmur.

Son qurban

²³Beləliklə, göylərdəkilərin təsvirlərini bu qurbanlarla, göylərdəkiləri isə bunlardan daha yaxşı qurbanlarla təmizləmək lazım idi. ²⁴Məsih əsl Müqəddəs məkanın nümunəsi olub insan əli ilə qurulan Müqəddəs məkana deyil, göyün özünə daxil oldu ki, indi bizim üçün Allahın hüsurunda zahir olsun. ²⁵Baş kahin hər il özünün olmayan qanla Ən Müqəddəs yerə girər. Amma Məsih Özünü dəfələrlə təqdim etmək üçün göyə girmədi. ²⁶Elə olsaydı, O, dünya yaranandan bəri dəfələrlə əzab çəkməli olardı. İndi isə dövrlərin sonunda, O Özünü qurban verməklə günahı aradan qaldırmaq üçün bir dəfə zühur etdi. ²⁷^aNecə müəyyən edilmişdir ki, insanlar bir dəfə ölüb ondan sonra mühakimə olunsunlar, ²⁸eləcə də Məsih bir çoxlarının günahını Öz üzərinə götürmək üçün bir dəfə təqdim edilmişdir və ikinci dəfə günahın öhdəsindən gəlmək üçün deyil, xilas gətirmək üçün Onu gözləyənlərə zühur edəcək.

10 ¹Qanunda gələcək nemətlərin əsl deyil, kölgəsi var. Buna görə də Qanun ildən-ilə daimi bir surətdə təqdim olunan eyni qurbanlar vasitəsilə Allaha yaxınlaşanları əsla kamil edə bilməz. ²Əks təqdirdə, bu qurbanların təqdim olunmasına son qoyulardı. Çünki ibadət edənlər birdəfəlik təmizləndəndən sonra artıq günahlarına görə vicdan əzabı çəkməzdilər. ³Amma bu qurbanlar vasitəsilə insanlar ildən-ilə günahlarını yadlarına salır. ⁴Çünki buğaların və təkələrin qanı ilə günahları aradan qaldırmaq qeyri-mümkündür.

⁵^bBuna görə Məsih dünyaya gələndə deyir:

«Qurban və təqdim istəmədin,
Amma Mənə bir bədən hazırladın.

⁶Yandırma qurbanı, günah qurbanından xoşun gəlmədi.

⁷O zaman dedim: “Budur, gəlmişəm,
Kitab tumarında Mənim haqqımda yazılıb.

^w 9:19-20 Çıx. 24:6-8 ^x 9:19 *Dana və təkələrin* – bəzi əlyazmalarda *danaların*.

^y 9:21 Lev. 8:15 ^z 9:22 Lev. 17:11 ^a 9:27-28 Yeş. 53:12 ^b 10:5-7 Zəb. 40:6-8

Ay Allah, Sənin iradəni yerinə yetirim”».

⁸Məsih əvvəl dedi:

«Qurban, təqdim, yandırma qurbanı və günah qurbanı istəmədin,
Bunlardan xoşun gəlmədi».

Bunlar hamısı Qanuna görə təqdim olunur. ⁹Sonra dedi: «Budur, gəlmişəm, Sənin iradəni^c yerinə yetirim». Yəni, Məsih ikinci Əhdi qüvvəyə mindirmək üçün birincisini ləğv edir. ¹⁰Bu iradəyə əsasən biz İsa Məsihin bədəninin birdəfəlik təqdim olunmasına görə təqdis olunduq.

¹¹Hər bir kahin hər gün xidmətini icra edərək əsla günahları aradan qaldıra bilməyən eyni qurbanları dəfələrlə təqdim edir. ¹²^dAmma Məsih günahlar üçün yalnız bir qurban təqdim edəndən sonra əbədi olaraq Allahın sağında oturdu. ¹³O vaxtdan bəri O, düşmənlərinin Onun ayaqları altına kətil kimi salınmasını gözləyir. ¹⁴Çünki O yalnız bir təqdim vasitəsilə təqdis olunmaqda olanları həmişəlik kamilləşdirdi.

¹⁵Müqəddəs Ruh da bu haqda bizə şəhadət edir. Çünki əvvəl deyir:

¹⁶^e«“O günlərdən sonra
Onlarla bağlayacağım Əhd belədir”
Rəbb bəyan edir,
“Qanunlarımı onların ürəyinə qoyub
Zehinlərinə yazacağam”».

¹⁷Sonra deyir:

«Günahlarını və qanunsuzluqlarını yada salmayacağam».

¹⁸Günahların bağışlanması olanda isə artıq günah üçün təqdim etmə yoxdur.

Nəsihət və xəbərdarlıq

¹⁹Beləliklə, ey qardaşlar, İsanın qanı sayəsində Ən Müqəddəs yerə daxil olmağa cəsarətimiz çatır. ²⁰O bizə pərdədən, yəni Öz cismindən keçən yeni və canlı bir yol açmışdır. ²¹Həm də O, Allahın evi üçün cavabdeh olan böyük bir Kahinimizdir. ²²^fOna görə ürəklərimiz pis vicdandan paklanmış, bədənlərimiz də təmiz su ilə yuyulmuş halda imanının tam etimadı ilə, səmimi qəlblə Allaha yaxınlaşaq. ²³Ümid verən əqidədən möhkəm tutaq, çünki vəd verən Allah sadıqdır. ²⁴Bir-birimizi məhəbbətə və xeyirxah əməllər etmək üçün necə həvəsləndirmək haqqında fikirləşək. ²⁵Bəzi adamların vərdiş etdiyi kimi birgə yığışmağımızı tərk etməyək. Lakin qiyamət gününün^g yaxınlaşdığını gördükcə bir-birimizi daha çox ruhlandıraraq.

^c 10:9 *Sənin iradəni* – bəzi əlyazmalarda *Ay Allah, Sənin iradəni*. ^d 10:12-13 Zəb. 110:1

^e 10:16-17 Yer. 31:33-34; İbr. 8:10-12 ^f 10:22 Lev. 8:30; Yez. 36:25 ^g 10:25 *Qiyamət günü* – hərfi tərcümədə *gün*.

²⁶^hHəqiqəti dərk edib qəbul edəndən sonra qəsdən günah etməkdə davam etsək, artıq günah üçün qurban qalmır. ²⁷Lakin mühakimənin və Allahın düşmənlərini yandırıb-yaxan şiddətli alovun dəhşətlə gözlənməsi qalır. ²⁸ⁱMusanın Qanununu heç sayan adam iki yaxud üç şahidin sözü ilə rəhm edilmədən öldürülür. ²⁹^jƏgər bir nəfər Allahın Oğlunu tapdalayaraq təqdis edildiyi Əhdin qanını adi bir şey sayıb Allahın lütfkar Ruhunu təhqir edərsə, sizcə bundan nə qədər ağır cəzaya layiq sayılacaq? ³⁰^kÇünki

«Qisas Mənimdir, əvəzini Mən verəcəyəm»

və yenə də

«Rəbb Öz xalqını mühakimə edəcək»

deyəni tanıyırıq. ³¹Var olan Allahın əlinə düşmək dəhşətdir!

³²Siz əvvəlki günləri xatırlayın. O vaxt Allahın nuru üzərinizə saçandan sonra əzablı, böyük mübarizəyə tab gətirdiniz. ³³Bəzən təhqir və əziyyətlərə uğrayıb tamaşaya qoyulduunuz, bəzənsə eyni rəftara məruz qalanların dərdinə şərik oldunuz. ³⁴Həm də siz məhbusların çəkdiyi əzablara şərik oldunuz, özünüzdən daha yaxşı və daimi malınız olduğunu bilərək əmlakınızın talan edilməsini sevinclə qəbul etdiniz. ³⁵Buna görə cəsarətinizi itirməyin, bu cəsarətə görə mükafatınız böyükdür. ³⁶Çünki Allahın iradəsini yerinə yetirib vəd olunan şeyi almaq üçün sizin tab gətirməyə ehtiyacınız var. ³⁷^lÇünki

«Bir az müddətdən sonra

Gələn gələcək, gecikməyəcək.

³⁸Amma saleh adamım imanla yaşayacaq.

Əgər geri çəkilsə, ondan razı qalmayacağam».

³⁹Bizsə geri çəkilib həlak olanlardan deyilik; iman edib canlarının xilasına nail olanlardanıq.

İman qəhrəmanları

11 ¹İman ümid edilənlərə etibar etmək, görünməyən şeylərə əmin olmaqdır. ²Əcdadlarımız imanları üçün müsbət şəhadət aldılar.

³^mİman vasitəsilə dərk edirik ki, kainat Allahın kəlamı ilə yarandı, beləcə də görünən şeylər görünməyənlərdən törədi.

⁴ⁿİman vasitəsilə Həbil Allaha Qəbildən daha yaxşı bir qurban təqdim etdi. Bunun vasitəsilə saleh olduğu təsdiq edildi, çünki Allah onun təqdimləri barədə şəhadət etdi. Həbil ölmüş olduğu halda iman vasitəsilə hələ də danışır.

^h 10:26-27 Yeş. 26:11 ⁱ 10:28 Qanun. 17:6; 19:15 ^j 10:29 Çıx. 24:8

^k 10:30 Qanun. 32:35-36; Rom. 12:19 ^l 10:37-38 Hab. 2:3-4; Rom. 1:17; Qal. 3:11

^m 11:3 Yar. 1:1; Zəb. 33:6,9; Yəh. 1:3 ⁿ 11:4 Yar. 4:3-10

^{5j}Xanok ölümü görməsin deyə iman vasitəsilə dünyadan götürüldü. Onu tapa bilmədilər, çünki Allah onu dünyadan götürmüşdü. Götürülməzdən əvvəl o, şəhadət almışdı ki, Allahı razı salıb. ⁶İman olmadan Allahı razı salmaq qeyri-mümkündür. Çünki Allaha yaxınlaşan şəxs inanmalıdır ki, O var və Onu axtaranlara mükafat verir.

^{7p}Nuh hələ gözə görünməyən şeylər barəsində edilən xəbərdarlığa iman vasitəsilə ciddi yanaşaraq öz ev əhlinin xilasını üçün gəmi düzəltdi. O, iman vasitəsilə dünyanı məhkum etdi və imana görə olan salehliyi irs olaraq aldı.

^{8q}İbrahim çağırılarda iman vasitəsilə itaətli olub irs alacağı torpağa getdi. O hara getdiyini bilməyərək yola çıxdı. ^{9r}İman vasitəsilə vəd edilmiş ölkədə bir qərib kimi məskunlaşdı. O eyni vədin həmvarisləri olan İshaq və Yaqubla birlikdə çadırlarda yaşadı. ¹⁰Çünki İbrahim memarı və banisi Allah olan bünövrəli şəhəri gözləyirdi. ^{11s}Sara özü sonsuz və yaşı ötmüş olduğu halda iman vasitəsilə nəsil yaratmaq üçün güc aldı, çünki vəd Edəni sadıq saydı. ^{12t}Buna görə də bir kişidən, artıq ölüdən fərqlənməyən birindən sayca göydəki ulduzlar qədər, dəniz kənarındakı qum kimi saysız-hesabsız nəsil törədi.

^{13u}Bunların hamısı imanlı olaraq öldü. Vəd edilən şeylərə nail olmadılar, amma bunları uzaqdan görüb salamladılar və özlərinin yer üzündə yad və qərib olduqlarını iqrar etdilər. ¹⁴Axi belə sözləri deyənlər bir vətən axtardıklarını göstərirlər. ¹⁵Əgər onlar çıxdıqları ölkə barəsində düşünsəydilər, qayıtmağa imkanları olardı. ¹⁶Amma əslində onlar daha yaxşı bir ölkəni, yəni səmavi vətəni arzu edirdilər. Buna görə Allah Özünü onların Allahı adlandırmaqdan utanmır, çünki O onlar üçün şəhər hazırlamışdır.

^{17v}İbrahim sınağa çəkildiyi vaxt iman vasitəsilə İshaqı qurban olaraq təqdim etdi. Vədlərə nail olmuş İbrahim bircə oğlunu qurban vermək niyyətində idi. ^{18w}Halbuki ona «İshaqdan törəyənlər sənə nəslin adlanacaq» deyilmişdi. ¹⁹O, Allahı onu ölümlər arasından diriltməyə qadir saydı. Buna görə də məcazi mənada İshaqı ölümdən geri aldı.

^{20x}İman vasitəsilə İshaq gələcək hadisələrlə əlaqədar Yaquba və Esava xeyir-dua verdi.

^{21y}Yaqub ölərkən Yusifin hər iki oğluna iman vasitəsilə xeyir-dua verdi və öz dəyənəyinin başına söykənilər Allaha səcdə etdi.

^{22z}Yusif də ölərkən İsrail övladlarının Misirdən çıxacaqları haqqında iman vasitəsilə söz söyləyərək öz sümükləri barəsində əmr verdi.

j 11:5 Yar. 5:21-24 p 11:7 Yar. 6:13-22 q 11:8 Yar. 12:1-5 r 11:9 Yar. 35:27

s 11:11 Yar. 18:11-14; 21:2 t 11:12 Yar. 15:5; 22:17; 32:12 u 11:13 Yar. 23:4;

1Saln. 29:15; Zəb. 39:12 v 11:17 Yar. 22:1-14 w 11:18 Yar. 21:12; Rom. 9:7

x 11:20 Yar. 27:27-29,39-40 y 11:21 Yar. 47:31-48:1-20 z 11:22 Yar. 50:24-25; Çıx. 13:19

^{23a}Musa doğulanda anası və atası iman vasitəsilə onu üç ay gizlətdilər. Çünki onlar uşağın gözəl olduğunu görüb padşahın fərmanından qorxmədilər.

^{24b}Musa böyüyəndən sonra firon qızının oğlu adlanmaqdan iman vasitəsilə imtina etdi. ²⁵Günahdan müvəqqəti zövq almaqdansa Allahın xalqı ilə birlikdə əzab çəkməyi üstün tutdu. ²⁶Məsih naminə çəkdiyi təhqiri Misir xəzinələrindən daha böyük var-dövlət saydı, çünki gözünü alacağı mükafata dikmişdi. ^{27c}İman vasitəsilə padşahın qəzəbindən qorxmayıb Misirdən çıxdı, çünki o, gözə Görünməyəni sanki görmüş kimi möhkəm dayandı. ^{28d}İman vasitəsilə Musa Pasxa qurbanının kəsilməsini və onun qanının çilənməsini həyata keçirdi ki, ilk doğulanları öldürən məhvedici mələk İsraililərə toxunmasın.

^{29e}İman vasitəsilə İsraililər Qırmızı dənizi qurudan keçən kimi keçdilər. Misirlilər də bunu etməyə cəhd etdilər, amma boğuldular. ^{30f}İman vasitəsilə İsraililər yeddi gün Yerixonun ətrafında gəzdikdən sonra onun divarları yıxıldı. ³¹İman vasitəsilə fahişə Raxav casusları dostcasına qarşıladığı üçün itaətli olmayanlarla birgə həlak olmadı.

^{32g}Daha nə deyə bilərəm? Gideon, Baraq, Şimşon, İftah, Davud, Şamuel və başqa peyğəmbərlər barəsində danışsam, vaxtım çatmaz. ^{33h}İman vasitəsilə onlar padşahlıqları məğlub etdilər, ədaləti icra etdilər, vədlərə nail oldular, aslanların ağızlarını bağladılar, ³⁴ⁱşiddətli alovu söndürdülər, qılıncın ağzından qaçdılar, zəiflikdən qüvvətləndilər, döyüşdə güclü oldular, yadellilərin ordularını qovdular. ^{35j}Qadınlar öz ölümlərini dirilmiş geri aldılar. Bəziləri işgəncə çəkəndə qurtulmaqdan imtina etdilər ki, dirilib daha yaxşı həyata nail olsunlar; ^{36k}digərləri də təhqir olunub döyüldülər, habelə zəncirlərə və həbslərə məruz qaldılar; ^{37l}onlar daşqalaq edildilər, mişarlanıb bölündülər,^m qılıncdan keçirilib öldürüldülər. Bəziləri isə qoyun dərisinə və keçi göynəyə bürünərək gəzib-dolaşdılar, yoxsulluğa, əzab-əziyyətə məruz qaldılar. ³⁸Dünya onlara layiq deyildi. Onlar səhralarda, dağlarda, mağaralarda və yeraltı oyuqlarda dolaşib gəzdilər.

³⁹Onların hamısı iman vasitəsilə müsbət şəhadət aldı, amma vəd edilənə nail olmadı. ⁴⁰Çünki Allah bizim üçün daha yaxşı şey hazırlamışdır ki, onlar bəzizə kamilliyə çatmasın.

Allah tərbiyə verən Atadır

12 ¹Buna görə bu qədər böyük şahidlər buludu ilə əhatə olunduğumuz üçün biz hər bir yükü və bizi asanlıqla çaşdıran

^a 11:23 Çıx. 1:22; 2:2 ^b 11:24 Çıx. 2:10-12 ^c 11:27 Çıx. 2:15 ^d 11:28 Çıx. 12:21-30

^e 11:29 Çıx. 14:21-31 ^f 11:30-31 Yeşua 2:1-21; 6:12-25 ^g 11:32 Hak. 4:6-5:31;

6:11-8:32; 11:1-12:7; 13:2-16:31; 1Şam. 1:1-28:3; 16:11; 1Pad. 2:11 ^h 11:33 Dan. 6:1-27

ⁱ 11:34 Dan. 3:1-30 ^j 11:35 1Pad. 17:17-24; 2Pad. 4:25-37 ^k 11:36 1Pad. 22:26-27;

2Saln. 18:25-26; Yer. 20:2; 37:15; 38:6 ^l 11:37 2Saln. 24:21 ^m 11:37 Bölündülər – bəzi əlyazmalarda bölündülər, sınağa çəkildilər.

günahı tərək edib qarşımızdakı yarışda dözümlə qaçaq. ²Gözümüzü imanımızın Banisi və Kamilləşdiricisi olan İsayə dikək. O, qarşısına qoyulan sevincə görə rüsvayçılığı heç sayıb çarmıxa çəkilməyə tab gətirdi və Allahın taxtının sağında oturdu. ³Günahkarlardan Ona qarşı olan bu qədər düşmənçiliyə dözən Şəxs barəsində düşüün ki, yorulub ruhdan düşməyəsiz.

⁴Günaha qarşı etdiyiniz mübarizədə hələ qan töküləcək qədər möhkəm durmamısınız. ⁵"Sizə oğul deyib verilən bu nəsihəti unutdunuz:

«Oğlum, Rəbbin verdiyi tərbiyəyə xor baxma,
Onun məzəmmətindən ruhdan düşmə.

⁶Çünkü Rəbb sevdini tərbiyələndirər,
Qəbul etdiyi hər oğulu döyər».

⁷Tərbiyəyə tab gətirin. Allah sizinlə övladları kimi rəftar edir. Elə bir oğul varmı atası onu tərbiyələndirməsən? ⁸Hər kəs üçün ümumi olan tərbiyədən məhrum olsanız, deməli, siz oğul yox, qeyri-qanuni övladsınız. ⁹Həm də əgər bizi tərbiyələndirən cismani atalarımıza hörmət ediriksə, ruhani Ataya daha çox tabe olaraq yaşamalı deyilikmi? ¹⁰Atalarımız bizi qısa bir müddətə öz dərk etdikləri kimi tərbiyələndirdilər. Amma Allah Onun müqəddəsliyinə ortaq olaq deyər bizi xeyrimiz üçün tərbiyələndirir. ¹¹Hər tərbiyə isə indiki vaxt sevinc deyil, kədər verən bir şey kimi görünür, amma sonradan bu yolda yetişdirilənlərə salehliyin dinclik səmərəsini hasil edir.

¹²^jBuna görə yorğun əllərinizi qaldırın və zəiflənməmiş dizlərinizi gücləndirin. ¹³Ayaqlarınız üçün düz yollar seçin ki, axsaq bədən üzvləriniz yerindən çıxmasın, əksinə sağalsın.

Allahın lütfünü rədd etməyin

¹⁴Hamı ilə birlikdə sülh içində yaşamağa və müqəddəs olmağa can atın, çünki müqəddəsliyə nail olmadan heç kim Rəbbi görməyəcək. ¹⁵^pDiqqət edin ki, heç kim Allahın lütfündən məhrum olmasın, aranızda bir acı kök böyüyüb əziyyət verməsin və bununla bir çoxlarını murdar etməsin. ¹⁶^qQoy heç kim əxlaqsız və yaxud Esav kimi allahsız olmasın. O, bir qab xörəyə görə öz ilk oğulluq haqqını satdı. ¹⁷^rBilirsiniz ki, bundan sonra da o, xeyir-duanı irs olaraq almaq istəyirdi, lakin rədd olundu. Xeyir-duanı göz yaşları ilə axtardısı da, atasının fikrini dəyişməyə qadir olmadı.

¹⁸^sSiz toxunula bilən, odla yanan bir şeyə,^t qaranlığa, zülmətə, qasırğaya, ¹⁹şeypur gurultusuna və kəlam söyləyən səsə yaxınlaşmadınız;

ⁿ 12:5-6 Əyy. 5:17; Sül. 3:11-12; Vəhy 3:19 ^j 12:12-13 Sül. 4:26; Yeş. 35:3

^p 12:15 Qanun. 29:18 ^q 12:16 Yar. 25:29-34 ^r 12:17 Yar. 27:30-40

^s 12:18-19 Çıx. 19:16-22; 20:18-21; Qanun. 4:11-12; 5:22-27 ^t 12:18 Bir şeyə – bəzi əlyazmalarda *dağa*.

o səsi eşidənlər onlara daha bir söz deyilməsin deyə yalvardılar. ²⁰«Çünkü «əgər dağa bir heyvan belə, toxunsa, o, daşqalaq edilsin» əmrinə tab gətirə bilməzdilər. ²¹Bu mənzərə o qədər qorxunc idi ki, Musa «mən qorxu və lərzə içindəyəm» dedi. ²²«Lakin siz Sion dağına, var olan Allahın şəhərinə – səmavi Yerusəlimə, saysız-hesabsız mələklərə, ²³göylərdə adları qeyd edilmiş ilk doğulanların ümumi məclisinə və cəmiyyətinə, hamının Hakimi olan Allaha, kamala çatmış salehlərin ruhlarına, ²⁴Yeni Əhdin Vəsitiçisi olan İsaya və Həbilin qanından daha üstün söz deyən səpilməmiş qana yaxınlaşdınız.

²⁵«Bunu Deyəni rədd etməyəsiz deyə diqqətli olun. Çünki əgər yer üzündə xəbərdarlıq edən rədd edənlər cəzadan qaça bilmədilsə, biz göylərdən xəbərdarlıq Edəndən üz döndərsək, cəzadan qaça bilməyəcəyimiz daha çox yəqindir. ²⁶O vaxt Onun səsi yeri sarsıtdı. Amma indi

«Mən bir dəfə də yalnız yeri yox, göyü də lərzəyə gətirəcəyəm» deyə vəd etmişdir. ²⁷«Bir dəfə də» sözü bunu göstərir: sarsıla bilən, yəni yaradılmış şeylər aradan qaldırılacaq ki, sarsıla bilməyənlər daim var olsunlar. ²⁸Buna görə sarsılmaz Padşahlığa nail olduğumuz üçün minnətdar olaq; belə ki möminlik və ehtiramla Allaha məqbul tərzdə Ona ibadət edək. ²⁹«Çünkü Allahımız yandırır-yaxan alovdur.

Öyüd-nəsihətlər

13 ¹Aranızda daimi qardaşlıq sevgisi olsun. ²«Qonaqpərvər olmağı da unutmayın, çünki belə davranan bəziləri bilmədən mələklərə qonaqpərvərlik göstərmişlər. ³Özünüzdə həbsdə olanların yerinə qoyaraq onları yada salın. Əzab-əziyyət içində olanları da elə xatırlayın ki, sanki özünüz onlarla birgə əzab-əziyyət çəkirsiniz. ⁴Qoy hər kəs nikaha hörmətlə yanaşsın. Qoy ər-arvad yatağı murdarlanmasın. Çünki Allah əxlaqsızları və zinakarları mühakimə edəcək. ⁵Həyatınız pulpərəstlikdən azad olsun, nəyiniz varsa, ona qane olun. Çünki Allah Özü demişdir: «Səni heç vaxt atmaram, səni heç vaxt tərk etmərəm». ⁶Buna görə biz arxayınlıqla deyirik:

«Rəbb mənə yardım edəndir, heç qorxmaram.

İnsan mənə nə edə bilər?»

⁷Allahın kəlamını sizə danışan rəhbərlərinizi yada salın. Onların həyat tərzinin nəticəsinə baxıb imanlarını nümunə olaraq götürün.

⁸İsa Məsih dünən, bu gün və əbədi olaraq eynidir. ⁹Müxtəlif və yad təlimlərlə yoldan azmayın, çünki ürək yeməklərlə deyil, Allahın lütfü ilə

^u 12:20 Çıx. 19:12-13 ^v 12:21 Qanun. 9:19 ^w 12:22-24 Yar. 4:10 ^x 12:25 Çıx. 20:22

^y 12:26 Haq. 2:6 ^z 12:29 Qanun. 4:24; 9:3 ^a 13:2 Yar. 18:1-8; 19:1-3

^b 13:5 Qanun. 31:6,8; Yeşua 1:5 ^c 13:6 Zəb. 118:6

qüvvətlənsə, yaxşıdır. Bu cür yemək qaydalarına riayət edənlər bir xeyir görmədilər. ¹⁰Bizim bir qurbangahımız var ki, ibadət çadırında xidmət edənlərin ondan yeməyə icazəsi yoxdur. ¹¹^dÇünki baş kahin günah qurbanı olan heyvanların qanını Müqəddəs yerə gətirir, cəsədləri isə düşərgənin kənarında yandırılır. ¹²Bunun kimi İsa da Öz qanı ilə xalqı təqdis etmək üçün şəhər darvazasının kənarında əzab çəkdi. ¹³Buna görə Onun gördüyü təhqiri daşıyaraq düşərgənin kənarına çıxıb Onun yanına gedək. ¹⁴Çünki burada daimi şəhərimiz yoxdur, amma biz gələcək şəhəri axtarıq. ¹⁵Onda İsa vasitəsilə həmişə Allaha həmd qurbanını, yəni Onun adını iqrar edənlərin dilinin bəhrəsi olan sözləri təqdim edək. ¹⁶Xeyirxahlıq etməyi və varınızı başqaları ilə bölüşməyi unutmayın, çünki Allah bu cür qurbanlardan razı qalır.

¹⁷Öz rəhbərlərinizə itaətli olun və onlara tabe olun. Axı onlar hər vaxt həyatınız üçün qayğı çəkir, çünki hesabat verəcəklər. Qoy onlar bunu sevinclə etsinlər, ah-zarla etməsinlər, çünki bu sizə fayda verməz.

¹⁸Bizim üçün dua edin. Biz əminik ki, vicdanımız təmizdir və hər cəhətcə yaxşı həyat tərzini sürməyə can atırıq. ¹⁹Yanınıza tez qayıtmağım üçün dua etməyinizi xüsusilə xahiş edirəm.

²⁰Sülh qaynağı olan Allah – qoyunların böyük Çobanı olan Rəbbimiz İsanı əbədi Əhdin qanı ilə ölümlər arasından dirildən Allah ²¹sizi hər cür yaxşı şeylə təmin etsin ki, İsa Məsih vasitəsilə Özünə xoş olanı bizdə^e icra etsin və siz Onun iradəsini həyata keçirəsiniz. İsa Məsihə əbədi izzət olsun! Amin.

²²Qardaşlar, sizdən xahiş edirəm, bu öyüd-nəsihət sözünü dözümlə qəbul edin, çünki sizə qısaca yazdım. ²³Xəbəriniz olsun ki, qardaşımız Timotey azadlığa buraxılmışdır. Əgər tezliklə yanıma gələrsə, onunla birlikdə sizi görəcəyəm.

²⁴Bütün rəhbərlərinizi və müqəddəslərin hamısını salamlayın. İtaliyadan olanlar sizə salam göndərirlər.

²⁵Hamınıza lütf olsun!

^d 13:11 Lev. 16:27 ^e 13:21 *Bizdə* – bəzi əlyazmalarda *sizdə*.

YAQUBUN MƏKTUBU

GİRİŞ

«*Yaqubun Məktubu*» «millətlər arasına səpələnmiş on iki qəbiləyə» ünvanlanıb. Bu məktubda təcrübi təlimatlar və öyüd-nəsihətlər var. Müəllif məsihçi münasibətlərini və davranışını öyrətmək üçün məcazi mənada bir çox ifadələr işlədir. Yaqub məsihçi nöqteyi-nəzərindən bir çox mövzulara toxunur. O öz məktubunda var-dövlət, yoxsulluq, sınaqlar, yaxşı davranış, iman və əməllər, dilimizdəki sözlər, müdriklik, münaqişələr, qürur və itaətkarlıq, başqalarını mühakimə etmək, öyünmək, səbir və digər vacib mövzulardan yazır. Yaqubun məktubu məsihçilərə imanla bərabər əməlləri də tətbiq etməyi vurğulayır.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-18 Sınaqlara dözmək
- 1:19-27 Eşitmək və icra etmək haqqında
- 2:1-13 Var-dövlət və yoxsulluq
- 2:14-26 İman və əməllər
- 3:1-12 Dil haqqında
- 3:13-18 Həqiqi müdriklik
- 4:1-17 Allaha tabe olmaq haqqında
- 5:1-6 Varlılara xəbərdarlıq
- 5:7-20 Səbir haqqında

1 ^{1a} Allahın və Rəbb İsa Məsihin xulu mən Yaqubdan millətlər arasına səpələnmiş on iki qəbiləyə^b salam!

Sınaqlara dözmək

²Ey qardaşlarım, müxtəlif sınaqlarla üzləşəndə bunu böyük bir sevinc hesab edin. ³Çünki bilirsiniz ki, imanınızın sınaqdan keçməsi dözümlü yaradır. ⁴Dözümlü də öz əməlini kamil etsin ki, siz yetkin və kamil adamlar olasınız, heç bir çatışmazlığınız olmasın.

⁵Əgər sizlərdən birinin müdrikliyi çatışmırsa, hər kəsə səxavətlə və məzəmmət etmədən verən Allahdan diləsin və ona veriləcək. ⁶Amma

^a 1:1 Mat. 13:55; Mark 6:3; Həv. 15:13; Qal. 1:19 ^b 1:1 *On iki qəbiləyə* – yəni imanlılara.

qoy heç şübhə etmədən, imanla diləsin. Çünki şübhə edən adam küləyin qaldırdığı və hərəkətə gətirdiyi dəniz dalğasına bənzəyir. ⁷Qoy belə adam düşünməsin ki, Rəbdən bir şey alacaq. ⁸O qərarsızdır, heç bir yolunda sabit deyil.

⁹Qoy həqir qardaş öz ucalığı ilə fəxr etsin, ¹⁰varlı qardaşsa öz həqirliyi ilə fəxr etsin, çünki varlı insan otun çiçəyi kimi solub gedəcək. ¹¹Günəş çıxır, bərk isti olur və otu qurudur. Otun çiçəyi tökülür və onun zahiri gözəlliyi itir. Varlı adam da beləcə, işləyə-işləyə solacaq.

¹²Sınağa dözən adam nə bəxtiyardır! Çünki sınaqdan keçəndən sonra Rəbbin Onu sevənlərə vəd etdiyi həyat tacını alacaq. ¹³Sınağa düşəndə qoy heç kim «Allah məni sinağa çəkir» deməsin. Çünki Allah pisliklə sinağa çəkilmir və Özünü də heç kimi sinağa çəkmir. ¹⁴Lakin hər kəs öz ehtirası ilə aparılıb yoldan çıxarılaraq sinağa çəkilir. ¹⁵Sonra ehtiras boylu qalib günah doğurur. Günah da yetişəndə ölüm törədir.

¹⁶Ey sevimli qardaşlarım, aldanmayın: ¹⁷hər yaxşı bəxşiş və hər kamil hədiyyə yuxarıdan, Özündə heç bir dəyişiklik ya dönüklük kölgəsi olmayan nurlar Atasından^d gəlir. ¹⁸O Öz iradəsinə görə həqiqət kəlamı ilə doğrulmağımıza səbəb oldu ki, biz Onun yaratdıqlarının bir növ nübarı olaq.

Eşitmək və icra etmək

¹⁹Beləliklə, ey sevimli qardaşlarım, qoy hər bir adam eşitməkdə cəld, söz söyləməkdə təmkinli və qəzəblənməkdə də təmkinli olsun. ²⁰Çünki insanın qəzəbi Allahın salehliyini hasil etmir. ²¹Buna görə də hər cür murdarlığı və dolub-daşan pislili kənara ataraq ürəyinizə əkilən, canlarınızı xilas etməyə qadir olan kəlamı həlimliklə qəbul edin.

²²Bu kəlamın icraçısı olun, yalnız eşidənlər olub özünüzü aldatmayın. ²³Çünki kəlamı eşidən, amma icraçısı olmayan şəxs güzgüdə öz üzünün cizgilərinə baxan adama bənzəyir: ²⁴O öz-özünə baxır, kənara çəkilir və dərhal necə olduğunu unudur. ²⁵Lakin kamil qanuna, azadlıq qanununa diqqətlə baxıb ona bağlı qalan şəxs unutqan eşidən deyil, əməldə icraçısıdır; belə adam öz işində nə bəxtiyardır!

²⁶Əgər sizdən biri özünün mömin olduğunu düşünür, amma ürəyini aldadıb öz dilini yüyənləmirsə, onun möminliyi puçdur. ²⁷Ata Allahın hüzurunda pak və nöqsansız möminlik budur: yetimlərə və dullara onların əziyyətlərində qayğı göstərmək və özünü dünyadan qoruyub ləkəsiz olmaq.

2 ¹Qardaşlarım, izzətli Rəbbimiz İsa Məsihə iman edənlər olaraq insanlar arasında tərəfkeşlik etməyin. ²Məsələn, toplandığınız

^c 1:9-11 Yeş. 40:6-7 ^d 1:17 Nurlar Atasından – yəni nur Olan və səma cisimlərini yaradan Ata Allahdan. Bax: Yar. 1:14-19; 1Yəh. 1:5.

yerə qızıl üzüklü, gözəl geyinmiş bir adamla eyni vaxtda kasıb, nimdaş paltarlı adam da gələrsə, ³ gözəl geyinmiş adama diqqət yetirib «buyurun, burada əyləşin», kasıba da «sən orada dur» və yaxud «yerdə otur» deyərsinizsə, ⁴ öz aranızda ayrı-seçkilik edib pis fikirli hakimlər kimi davranmırsınızmı? ⁵ Ey sevimli qardaşlarım, dinləyin: Allah bu dünyada kasıbları imanda zənginləşmək və Onu sevnələrə vəd etdiyi Padşahlığın varisi olmaq üçün seçmədimi? ⁶ Sizsə kasıbı hörmətdən saldınız. Məgər sizi sıxışdıran varlılar deyilmi? Sizi məhkəmələrə çəkən onlar deyilmi? ⁷ Sizin məxsus olduğunuz Şəxsin şərəfli adına küfr edən onlar deyilmi?

⁸ Əgər siz «qonşunu özün kimi sev» deyən Müqəddəs Yazıya görə Padşahınız Allahın qanununa həqiqətən əməl edirsinizsə, yaxşı edirsiniz. ⁹ Amma əgər insanlar arasında tərəfkeşlik edirsinizsə, günah etmiş olursunuz və Qanuna əsasən onu pozanlar kimi məhkum olunursunuz. ¹⁰ Çünki kim Qanunun hamısına riayət edərək birində bürdrəyirsə, o bütün Qanuna qarşı təqsirkar olur. ¹¹ Çünki «zina etmə» deyən, «qətl etmə» də demişdir. Əgər zina etməyib qətl edirsənsə, sən Qanunu pozmuş olursan. ¹² Azadlıq qanunu ilə mühakimə olunacaq adamlar kimi danışın və bu cür davranın. ¹³ Çünki mərhəmət göstərməyən mərhəmətsiz mühakimə olunur. Mərhəmət mühakiməyə qalib gəlir.

İman və əməllər

¹⁴ Qardaşlarım, əgər bir kimsə yaxşı əməlləri olmadığı halda imanının olduğunu bildirirsə, bunun xeyri nədir? Belə iman onu xilas edə bilərmimi? ¹⁵ Əgər qardaş-bacıardan birinin paltarı və gündəlik yeməyi yoxdursa ¹⁶ və sizdən biri ona «arxayın get, isin və qarnını doydu» deyib onların yaşayışı üçün lazım olanları vermirsə, nə faydası var? ¹⁷ İman da elədir, əgər yaxşı əməlləri yoxdursa, özü-özlüyündə ölüdür.

¹⁸ Lakin kimsə belə deyə bilər: «Sənin imanın var, mənim də əməllərim». Sən imanını mənə əməlsiz göstər, mən də sənə imanımı əməllərimlə göstərəcəyəm. ¹⁹ Sən Allahın bir olduğuna inanırsansa, yaxşı edirsən. Cinlər də buna inanır və əsirlər! ²⁰ Ey ağılsız adam, əməlsiz imanın puç olduğuna sübut istəyirsənmi? ²¹ ^gAtamız İbrahim öz oğlu İshaqı qurbangahda Allaha təqdim edəndə əməllərlə saleh sayılmadı mı? ²² Görürsən, iman onun əməlləri ilə birgə fəaliyyətdə idi və iman əməllərlə tamamlanmışdır. ²³ ^hBeləliklə, «İbrahim Allaha iman etdi və bu ona salehlik sayıldı» deyən Müqəddəs Yazı belə yerinə yetdi və İbrahim Allahın dostu adlandırıldı. ²⁴ Görürsünüz ki, insan yalnız imanla deyil, əməlləri ilə də saleh sayılır. ²⁵ ⁱEyni tərzdə məgər fahişə Raxav belə, qasidləri qəbul edib başqa yolla geri göndərərək öz əməlləri ilə saleh sayılmadı mı? ²⁶ Çünki ruhsuz bədən ölü olduğu kimi əməlsiz iman da ölüdür.

^e 2:8 Lev. 19:18 ^f 2:11 Cıx. 20:13-14; Qanun. 5:17-18 ^g 2:21 Yar. 22:1-14

^h 2:23 Yar. 15:6; 2Saln. 20:7; Yeş. 41:8; Rom. 4:3,9; Qal. 3:6 ⁱ 2:25 Yeşua 2:1-21

Dil haqqında

3 ¹Qardaşlarım, bildiyiniz kimi biz müəllimlər daha ciddi bir mühakimədən keçəcəyik. Bu səbəbə görə də çoxunuz müəllim olmayın. ²Çünki hamımız çox büdrəyirik. Sözləri ilə büdrəməyən bir kimsə bütün bədənini də yüyənləyə bilən kamil bir insandır. ³Bizə itaət etsinlər deyər atların ağzına yüyən taxırıq, beləcə bütün bədənlerini döndəririk. ⁴Bax gəmilər də böyük olduqları və güclü küləklər tərəfindən aparılıqları halda sükançının könlü haraya istəyirsə, kiçik bir sükanla oraya dönür. ⁵Dil də elədir, bədənini kiçik üzvüdür, amma çox öyünür.

Baxın, balaca bir qığılcım böyük bir meşəni yandırır! ⁶Dil də oddur. Dil bədən üzvlərimizin arasında haqsızlıq dünyasıdır. O bütün bədənimizi ləkələyir və özü cəhənnəmdən odlandırıldığı kimi həyatımızın gedışatını da odlandırır. ⁷Çünki istər heyvanların, istərsə də quşların, istər sürünənlərin, istərsə də dəniz məxluqlarının hər cinsi insan nəsli tərəfindən əhliləşdirilir və əhliləşdirilmişdir. ⁸Amma dili heç bir insan əhliləşdirə bilmir. Dil qarşısalınmaz bələdir və öldürücü zəhərlə doludur. ⁹Dilimizlə Rəbb Ataya alqış edirik. Dilimizlə də Allahın surətində yaradılmış insanları lənətləyirik. ¹⁰Alqış və lənət eyni ağızdan çıxır. Qardaşlarım, bu belə olmamalıdır. ¹¹Bir bulağın eyni gözündən şirin və acı su çıxarmı? ¹²Qardaşlarım, əncir ağacı zeytun və üzüm tənəyi də əncir yetişdirə bilərmə? Eləcə də şor bulaqdan şirin su^k gələ bilməz.

Həqiqi müdriklik

¹³Aranızda müdrik və dərrakəli olan varmı? Qoy o öz yaxşı həyat tərzini ilə, müdriklikdən yaranan həlimliklə yaxşı əməllərini göstərsin. ¹⁴Amma ürəyinizdə acı qısqanclıq, xudbin ehtiras varsa, öyünməyin və həqiqəti inkar etməyin. ¹⁵Belə müdriklik yuxarıdan nazil olan müdriklik deyil, ancaq dünyəvi, ruhani olmayan və şeytani müdriklikdir. ¹⁶Çünki harada qısqanclıq və xudbin ehtiras varsa, orada qarışıqlıq və hər cür pis əməl vardır. ¹⁷Amma yuxarıdan nazil olan müdriklik əvvəla safdır, sonra da sülhpərvərdir, mülayimdir, itaətlidir, mərhəmət və xeyirli bəhrələrlə doludur, qərəzsizdir, riyasızdır. ¹⁸Sülh yaradanların əkdiiyi sülh toxumlarından salehlik bəhrəsi yetişir.

Allaha tabe olun

4 ¹Aranızda dava və çəkişmələrin kökü haradandır? Bədənlərinizin üzvlərində mübarizə edən ehtiraslarınızdan deyilmi? ²Nə isə arzu edib əldə etməyincə adam öldürürsünüz. Həsəd aparırsınız, amma

j 3:9 Yar. 1:26 k 3:12 Şor bulaqdan şirin su – bəzi əlyazmalarda heç bir bulaqdan həm şor, həm də şirin su.

istədiyinizə nail olmayınca çəkişib dava edirsiniz. Əldə edə bilmirsiniz, çünki diləmirsiniz. ³Diləyirsiniz, amma almırsınız, çünki öz kefinizə sərf etmək üçün pis niyyətlə diləyirsiniz. ⁴Ey vəfasızlar, dünya ilə dostluğun Allaha qarşı düşmənçilik olduğunu bilmirsinizmi? Buna görə də dünya ilə dost olmaq istəyən özünü Allaha düşmən edər. ⁵Bəlkə güman edirsiniz ki, Müqəddəs Yazı əbəs yerə

«Allahın daxilimizə verdiyi¹ ruh qısqanlıqla həsrət çəkər» deyir? ^{6m}Lakin Allah daha çox lütf verir. Bunun üçün belə deyilir:

«Allah məğrurlara qarşıdır,
İtaətkarlara isə lütf göstərir».

⁷Buna görə də Allaha tabe olun. İblisə qarşı durun və o sizdən qaçaq.

⁸Allaha yaxınlaşın, O da sizə yaxınlaşacaq. Ey günahkarlar, əllərinizi paklayın! Ey qərarız insanlar, ürəklərinizi saflaşdırın! ⁹Kədərlənin, yas tutun, ağlayın! Qoy gülüşünüz yasa, sevinciniz də qəmə dönsün!

¹⁰Rəbbin önündə özünüzü aşağı tutun, O da sizi ucaldacaq.

¹¹Qardaşlar, bir-birinizi pisləməyin. Qardaşını pisləyən yaxud qardaşını mühakimə edən kəs Qanunu pisləyir və Qanunu mühakimə edir. Amma sən Qanunu mühakimə edirsənsə, Qanunun icraçısı deyil, onun hakimisən. ¹²Qanunverən və Hakim birdir, xilas etməyə və həlak etməyə qadir olan Odur. Bəs sən kimsən ki, qonşunu mühakimə edirsən?

¹³ⁿİndi siz belə deyirsiniz: «Bu gün yaxud sabah biz filan şəhərə gedib orada bir il qalacağıq və ticarətlə məşğul olub pul qazanacağıq».

¹⁴Əslində isə sabah nə baş verəcəyini bilmirsiniz. Axı həyatınız nədir ki? Qısa bir müddətə görünüb sonra da yox olan buxardır. ¹⁵Bunun əvəzinə «əgər Rəbb istəyirsə, sağ qalarıq, bu və ya digər işi görərik» deməlisiniz. ¹⁶İndi isə siz öz təkəbbürlü olmağınızla öyünürsünüz. Bu cür öyünmələrin hamısı pisdır. ¹⁷Deməli, kimsə bir yaxşı işi görməli olduğunu bilib onu etmirsə, günah edir.

Varlılara xəbərdarlıq

5 ¹İndi isə, ey varlılar, başınıza gələcək kədərli hadisələrə görə fəryad edib ağlayın! ^{2j}Var-dövlətiniz çürüyüb, paltarlarınızı da güvə yeyib. ³Qızıl-gümüşünüz paslanıb. Onların pası sizə qarşı şahidlik edəcək və ətinizi od kimi yandırır-yaxacaq. Bu axır zamanda var-dövlət yığmısınız. ^{4p}Bax zəmilərinizi biçən işçilərdən hiyləgərcəsinə gizlətdiyiniz əmək haqqı sizə qarşı haray çəkir. Biçinçilərin fəryadı Ordular Rəbbinin qulaqlarına çatıb! ⁵Siz yer üzündə firavan yaşayıb kef çəkmisiniz. Boğazlanma günündə də özünüzü kökəldirsiniz! ⁶Sizə müqavimət göstərməyən salehi məhkum edib öldürdünüz.

¹ 4:5 Allahın daxilimizə verdiyi – bəzi əlyazmalarda *Daxilimizdə qalan*. ^m 4:6 Sül. 3:34

ⁿ 4:13-14 Sül. 27:1 ^j 5:2-3 Mat. 6:19 ^p 5:4 Qanun. 24:14-15

Səbirli olun

⁷Beləliklə, ey qardaşlar, Rəbbin zühuruna qədər səbirli olun. Görün əkinçi birinci və axıncı yağış yağanacan səbir edərək torpağın qiymətli məhsulunu gözləyir. ⁸Siz də səbirli və ürəkli olun, çünki Rəbbin zühuru yaxındır. ⁹Qardaşlar, mühakimə olunmamaq üçün bir-birinizdən gileylənməyin. Budur, Hakim qapı arxasında durur! ¹⁰Qardaşlar, Rəbbin adı ilə danışmış peyğəmbərləri əzablara tab gətirmək və səbir nümunəsi kimi götürün. ¹¹^qBudur, biz dözümlü olanları bəxtiyar hesab edirik. Əyyubun dözümlü barəsində eşitmisiniz və Rəbbin axırda nə etdiyini də gördünüz, çünki Rəbb çox rəhmli və mərhəmətlidir.

¹²^rLakin hər şeydən əvvəl, qardaşlarım, nə göyə, nə yerə, nə də başqa bir şeyə and için. Qoy sizdə «bəli»niz bəli, «xeyr»iniz xeyr olsun ki, mühakiməyə düşməyəsiz.

¹³Aranızda əzab çəkən varmı? Qoy dua etsin. Şadlanan varmı? Qoy ilahi oxusun. ¹⁴^sAranızda xəstə olan varmı? Qoy imanlılar cəmiyyətinin ağsaqqallarını çağırırdırsın. Onlar da Rəbbin adına onu yağla məsh edərək dua etsinlər. ¹⁵İmanla edilən dua xəstəni sağaldacaq və Rəbb onu ayağa qaldıracaq. Əgər o adam günah edibsə, bağışlanacaq. ¹⁶Beləliklə, günahlarınızı bir-birinizə etiraf edin və bir-biriniz üçün dua edin ki, sağlasınız. Saleh adamın duası çox güclü və təsirlidir. ¹⁷^tİlyas təbiətə bizim kimi bir adam idi və o söyləyirdi ki, yağış olmasın. Üç il altı ay torpağa yağış yağmadı. ¹⁸^uO yenə də dua etdi və göy yağış yağdırdı, torpaq da barını verdi.

¹⁹^vQardaşlarım, əgər aranızdan biri haqq yolundan azar və kimsə onu doğru yola qaytararsa, ²⁰qoy bilsin ki, günahkarı azdığı yolundan qaytaran onun canını ölümdən xilas edər və bir çox günahın üstünü örtər.

^q 5:11 Əyy. 1:20-22; 2:10; Zəb. 103:8 ^r 5:12 Mat. 5:34-37 ^s 5:14 Mark 6:13

^t 5:17 1Pad. 17:1; 18:1 ^u 5:18 1Pad. 18:41-45 ^v 5:19-20 Sül. 10:12; 1Pet. 4:8

PETERİN BİRİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

«*Peterin Birinci Məktubu*» Asiya vilayətinin şimal bölgəsinə yayılmış «Ruh tərəfindən təqdis olunan» (1:2) məsihçilərə ünvanlanıb. Məktubun yazılmasının məqsədi imana görə təqiblərə və iztirablara məruz qalan məsihçiləri ruhlandırmaqdır. Peter oxucularına İsa Məsihin Müjdəsini, Onun ölümünü, dirilməsini və vəd olunmuş zühurunu xatırladaraq onlara ümid verir. İmanlılar bunu anlayaraq iztirablara qatlanmalıdırlar. Onlar əmin olmalıdırlar ki, həqiqi imana malik olmaları üçün bu sınaqdan keçməlidirlər. Peter onları inandırır ki, «imanınızın sınaqdan keçməsi İsa Məsihin zühurunda sizə tərif, izzət və şərəf» gətirəcək (1:7).

Həvari Peter bu çətin dövrdə bacı-qardaşlarını ruhlandıraraq onları Məsihə məxsus olan adamlar kimi həyat tərzini keçirməyə çağırır.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-12 Göylərdəki irs
- 1:13–2:10 Müqəddəs həyata çağırış
- 2:11-25 Məsihçilərin qarşısında duran işlər
- 3:1-7 Ər-arvad münasibətləri
- 3:8-22 Məsihçilərin iztirab zamanı davranış tərzini
- 4:1-19 Məsihi həyat tərzini
- 5:1-14 Ağsaqqallara öyüd-nəsihət və xudahafizləşmə

1 ¹İsa Məsihin həvarisi mən Peterdən seçilmiş, Pont, Qalatiya, Kappadokiya, Asiya vilayəti və Bitinyaya yayılmış qəriblərə salam!
²Ata Allahın qabaqcadan bilməsinə görə siz Ruh tərəfindən təqdis olunaraq İsa Məsihə itaət etməyiniz və Onun qanının üzərinizə səpilməsi üçün seçilmişsiniz. Qoy lütf və sülh sizə bol-bol verilsin!

Göylərdəki irs

³Rəbbimiz İsa Məsihin Allahına – Atasına alqış olsun! O Öz böyük mərhəmətinə görə yenidən doğulmamızı təmin etdi. İsa Məsihin

ölülər arasından dirilməsi ilə bizi canlı ümidə, ⁴çürüməz, ləkəsiz, solmaz bir irsə qovuşdurdu. Bu irs sizin üçün göylərdə saxlanılır. ⁵Siz Allahın qüdrəti ilə axır zamanda aşkar olunmağa hazır olan xilas üçün iman vasitəsilə qorunursunuz. ⁶Buna görə hal-hazırda qısa bir müddət cürbəcür sınaqlarda kədərə düşməyə məcbur olsanız da, hədsiz sevinirsiniz; ⁷belə ki imanınızın sınaqdan keçməsi İsa Məsihin zühurunda sizə tərif, izzət və şərəf gətirsin. Bu imanınız odla təmizlənsə belə, fani qızıldan daha çox dəyərlidir. ⁸Siz İsa Məsihi görməmişiniz, amma Onu sevirsiniz. Hətta siz Onu indi də görmürsünüz, lakin Ona iman edib təsvirolunmaz və izzətli sevinclə hədsiz sevinirsiniz. ⁹Çünkü imanınızın nəticəsində canınızın xilasına nail olursunuz.

¹⁰Sizə göstəriləcək lütf barəsində əvvəlcədən xəbər verən peyğəmbərlər bu xilasa dair araşdırma və tədqiqatlar aparardı. ¹¹Onların daxilində olan Məsihin Ruhu Məsihin əzabları və onlardan sonrakı izzəti barədə əvvəlcədən şəhadət edirdi. Bunların necə və nə vaxt gələcəyi barədə Ruhun nə göstərdiyini araşdırdılar. ¹²Bu şeyləri elan edərək özlərinə deyil, sizə xidmət etdikləri onlara açıqca göstərildi. Müjdəni göydən göndərilmiş Müqəddəs Ruh vasitəsilə sizə yayanlar indi həmin xəbəri sizə bildirdilər. Mələklər də bu şeyləri yaxından tanımaq arzusundadırlar.

Müqəddəs həyata çağırış

¹³Buna görə aqlınızı toplayıb ayıq durun. Ümidinizi bütünlüklə İsa Məsihin zühurunda sizə veriləcək lütfə bağlayın. ¹⁴İtaətkar uşaqlar kimi cahil ikən qapıldığınız əvvəlki ehtirlərə uymayın. ¹⁵Amma sizi çağıran Allah müqəddəs olduğuna uyğun olaraq siz də bütün həyat tərzinizdə müqəddəs olun, ¹⁶necə ki yazılıb: «Müqəddəs olun, çünki Mən müqəddəsam».

¹⁷Tərəfkeşlik etmədən öz əməlinə görə hər kəsi mühakimə edən Allahı «Ata» deyər çağırduğunuz üçün bu qürbət dünyadakı vaxtınızı Allah qorxusunda keçirin. ¹⁸Bildiyiniz kimi, siz ata-babalarınızdan irs olaraq aldığınız puç həyat tərzindən qızıl ya gümüş kimi fani şeylərlə deyil, ¹⁹qüsursuz və ləkəsiz quzuya bənzəyən Məsihin qiymətli qanı bahasına satın alınmışınız. ²⁰Dünya yaranmazdan əvvəl tanınmış Məsih bu axır zamanda sizə görə zühur etdi. ²¹Məsih vasitəsilə siz Onu ölülər arasından dirildib izzətləndirən Allaha iman edirsiniz. Beləliklə, imanınız və ümidiniz Allaha bağlıdır.

²²Həqiqətə^b itaət edərək ürəklərinizi saflaşdırıb riyasız qardaşlıq məhəbbətinə sahib oldunuz. Buna görə bir-birinizi var gücünüzlə səmimi qəlbədən sevin. ²³Çünkü siz çürüyən toxumdan deyil, çürüməzdən, Allahın

^a 1:16 Lev. 11:44-45; 19:2 ^b 1:22 *Həqiqətə* – bəzi əlyazmalarda *Ruh vasitəsilə həqiqətə*.

canlı, davamlı olan kəlamı vasitəsilə yenidən doğulmusunuz. ²⁴cOna görə ki

«Bütün bəşər ota bənzər,
Onun bütün gözəlliyi çöl çiçəyi kimidir.
Ot quruyar, çiçək tökülər,

²⁵ Amma Rəbbin sözü əbədi qalar».

Sizə vəz olunan Müjdə sözü budur.

2 ¹Beləliklə, hər cür pisliliyi, hiyləni, ikiüzlülüüyü, paxıllığı və hər cür böhtançılığı üzərinizdən atın. ²Anadan təzə olmuş çağalar kimi pak ruhani südə susayın ki, bununla bəslənib böyüyərək xilasa nail olasınız. ³^dÇünki siz daddınız ki, Rəbb nə qədər xeyirxahdır.

Diri daş və seçilmiş xalq

⁴İnsanların rədd etdiyi, amma Allahın qiymətli sayıb-seçdiyi diri Daşa, Rəbbə yaxınlaşaraq ⁵özünüz də diri daşlar kimi hörülün ki, ruhani ev qurulsun. Orada müqəddəs kahin dəstəsi olasınız və İsa Məsih vasitəsilə Allaha məqbul olan ruhani qurbanlar təqdim edəsiniz. ⁶^eÇünki Müqəddəs Yazıda yazılıb:

«Budur, Sionda bir daş,
Seçilmiş, qiymətli bir guşədaşı qoyuram.
Ona iman edən kəs əsla utandırılmaz».

⁷^fBeləliklə, iman edən sizlər üçün bu daş qiymətlidir, amma iman etməyənlər üçün «bənnaların rədd etdiyi daş guşədaşı olub», ⁸^g«büdrəmə daşı və yıxma qayası» da oldu. Onlar kəlama itaət etmədikləri üçün büdrəyir və onların təyinatı budur.

⁹^hAmma siz seçilmiş nəsil, Padşahın kahin dəstəsi, müqəddəs millət, Allaha məxsus olan xalqsınız. Sizi qaranlıqdan Öz heyrətamiz nuruna çağıran Allahın çox gözəl işlərini elan etmək üçün seçilmişsiniz. ¹⁰ⁱBir zamanlar xalq deyildiniz, amma indi Allahın xalqsınız. Bir zamanlar mərhəmət tapmamışdınız, indi isə mərhəmət almısınız.

¹¹Sevimlilər, sizə yalvarıram, cana qarşı mübarizə aparən cismani ehtiraslardan uzaqlaşın. Çünki siz bu dünyada qərib və gəlməsiniz. ¹²İmanlı olmayanların arasında yaxşı həyat tərzini sürün ki, sizi pislik edən adamlar kimi təqsirləndirib böhtan atsalar da, yaxşı işlərinizi müşahidə edib Allahın onlara yaxınlaşdığı gündə Onu izzətləndirsinlər.

c 1:24-25 Yeş. 40:6-8 d 2:3 Zəb. 34:8 e 2:6 Yeş. 28:16 f 2:7 Zəb. 118:22

g 2:8 Yeş. 8:14-15 h 2:9 Çıx. 19:5-6; Qanun. 4:20; 7:6; 14:2; Yeş. 43:20-21; Titə 2:14

i 2:10 Huşə 2:23

Rəhbərlərə tabe olun

¹³^jİnsanın yaratdığı hər quruma Rəbb naminə tabe olun; həm ali hakimiyyət olduğuna görə padşaha, ¹⁴həm də pislik edənləri cəzalandırmaq, yaxşılıq edənləri də tərifləmək üçün onun tərəfindən göndərilən valilərə tabe olun. ¹⁵Çünkü Allahın iradəsi yaxşılıq edərək axmaqların cahilliyini susdurmanızdır. ¹⁶Azad insanlar kimi yaşayın. Amma azadlığınızı pislik etmək üçün bəhanə saymayıb Allahın qulları olaraq yaşayın. ¹⁷Hamıya hörmət edin. İmanlı bacı-qardaşları sevin, Allahdan qorxun, padşaha hörmət edin.

¹⁸Ey xidmətçilər! Yalnız xeyirxah və mülayimlərə deyil, zalım ağalarınıza da tam ehtiramla tabe olun. ¹⁹Əgər biri Allah qarşısındakı vicdan naminə, haqsız yerə əzab çəkib kədərə tab gətirirsə, bu, tərifə layiqdir. ²⁰Axı etdiyiniz günahlara görə döyülsəniz və buna dözsəniz, bu sizə nə şərəf gətirir? Amma siz yaxşılıq etdiyiniz üçün əzab çəkib dözsəniz, bu Allah qarşısında tərifə layiqdir. ²¹Siz məhz bunun üçün çağırıldınız. Çünki Məsih də sizin üçün əzab çəkdi və sizə nümunə oldu ki, siz də Onun izi ilə gedəsiniz.

²²^kO heç bir günah etmədi,

Ağzından hiylə sözü çıxmadı.

²³^lOnu söydülər, O isə cavabında söymürdü,

Əzab çəkərək heç kimi hədələmirdi,

Əksinə, ədalətli Hakimə Özünü təslim etdi.

²⁴^mO, bədəni çarmıxa çəkilərək" bizim günahlarımızı Öz üzərinə götürdü ki, biz günaha münasibətdə ölüb salehlik üçün yaşayaq. Onun yaraları ilə siz şəfa tapdınız. ²⁵^jHamınız qoyun kimi yolunuzu azmışdınız, indi isə canınızın Çobanına və Nəzarətçisinə tərəf döndünüz.

Ər-arvad münasibətləri

3 ¹⁻²^pEy arvadlar, siz də eyni tərzdə öz ərlərinizə tabe olun. Əgər onlardan bəzisi Allahın kəlamına itaət etməzsə, siz arvadların ismətli, ehtiramlı həyat tərzinizi müşahidə etsinlər; beləcə onları dinməz-söyləməz qazana bilərsiniz. ³^qQoy sizin bəzəyiniz saçlarınızı hörüb qızıl bər-bəzək taxmaq və gözəl geyimlər geyməklə zahiri şeylər deyil, ⁴gizli olan daxili varlığınız, həlim və sakit ruhun solmayan gözəlliyindən ibarət olsun. Bu, Allahın qarşısında çox dəyərlidir. ⁵Çünkü qədim zamanlarda Allaha ümid bağlayan müqəddəs qadınlar öz ərlərinə tabe olaraq belə bəzənərdilər. ⁶^rMəsələn, Sara İbrahimi «ağam» deyə çağıraraq ona

^j 2:13 Rom. 13:1 ^k 2:22 Yeş. 53:9 ^l 2:23 Yeş. 53:7 ^m 2:24 Yeş. 53:5 ⁿ 2:24 Çarmıxa çəkilərək – hərfi tərcümədə ağacdən asılaraq. ^j 2:25 Yeş. 53:6 ^p 3:1-2 Ef. 5:22; Kol. 3:18 ^q 3:3 1Tim. 2:9-10 ^r 3:6 Yar. 18:12

itaət edirdi. Siz də yaxşılıq edib heç bir qorxuya qapılmasanız, Saranın övladları olursunuz.

⁷Ey ərlər, siz də bunun kimi arvadlarınızla ədəblə, onların daha zərifi varlıqlar olduğuna uyğun davranın. Sizinlə birlikdə Allahın lütf etdiyi həyatı irs olaraq aldıqlarına görə onlara hörmət göstərin ki, dualarınıza maneçilik törədilməsin.

Salehlik uğrunda əziyyət çəkmək

⁸Nəhayət, hamınız həmfikir olun. Başqalarının hər bir hissinə şərik olun, bir-birinizi qardaşlıq məhəbbəti ilə sevin, rəhmli və itaətkar olun. ⁹Pisliyə pisliklə, söyüşə də söyüşlə cavab verməyin, əksinə xeyir-dua edin. Çünki bunun üçün çağırılırsınız ki, xeyir-duaları irs olaraq alınsınız. ¹⁰^tÇünki:

«Kim həyatdan kam almaq,
Xoş gün görmək istəyirsə,
Qoy dilini şərdən,
Ağzını hiylə danışmaqdan qorusun,

¹¹ Qoy şərdən çəkinib yaxşılıq etsin,
Qoy sülhü axtarib ardınca getsin!

¹² Çünki Rəbbin gözü salehlərin üzərindədir,
Qulaqları onların fəryadlarına açıqdır.

Amma Rəbbin üzü şərlər işlər görənlərə qarşıdır».

¹³Əgər yaxşılıq etməyə səy göstərsəniz, sizə kim pislik edər? ¹⁴Amma salehlik uğrunda əzab çəksəniz belə, siz bəxtiyarsınız. İnsanların hədə-qorxu gəlməsindən qorxmayın və lərzəyə düşməyin. ¹⁵Lakin Məsihi^v Rəbb kimi ürəyinizdə müqəddəs tutun. Daxilinizdə olan ümid barəsində sizdən hesabat istəyən hər kəsə cavab vermək üçün hazır olun. ¹⁶Vicdanınızı təmiz tutaraq bunu həlimliklə və ehtiramla edin ki, Məsihdə olan yaxşı davranışınızı təhqir edənlər sizə atdıqları^w böhtandan utansınlar. ¹⁷Əgər Allahın iradəsi budursa, yaxşılıq etdiyi üçün əzab çəkmək pislik etdiyi üçün əzab çəkməkdən yaxşıdır. ¹⁸Çünki saleh olan Məsih də saleh olmayanlar uğrunda, onların günahları üçün bir dəfə əzab çəkdi^x ki, sizi Allahın hüzuruna gətirsin. O cismən edam edilmiş, amma ruhən həyata qovuşmuşdur. ¹⁹O ruhən gedib zindandakı ruhlara da vəz etdi. ²⁰Bunlar bir vaxtlar, Allah Nuhun gəmi düzəltdiyi dövrdə səbirlə gözlədiyi vaxt itaətsiz idi. O gəmidə isə az adam, başqa sözlə,

^s 3:7 Ef. 5:25; Kol. 3:19 ^t 3:10-12 Zəb. 34:12-16 ^u 3:14-15 Yeş. 8:12-13; Mat. 5:10

^v 3:15 Məsihi – bəzi əlyazmalarda *Allahı*. ^w 3:16 *Sizə atdıqları* – bəzi əlyazmalarda *sizi pislik edən adamlar kimi təqsirləndirib atdıqları* (1Pet. 2:12). ^x 3:18 *Əzab çəkdi* – bəzi əlyazmalarda *bizim uğrumuzda öldü*, bəzilərinə isə *sizin uğrunuzda öldü*.

^y 3:20 Yar. 6:1–7:24

səkkiz nəfər sudan sağ-salamat çıxdı. ²¹ Bu nümunəyə uyğun olaraq vəftiz indi sizə İsa Məsihin dirilməsi ilə xilas gətirir. Vəftiz cismani çirki yumaqdan ötrü deyil, təmiz vicdanla Allah qarşısında söz vermək üçündür. ²² İsa Məsih göyə qalxıb və Allahın sağındadır. Mələklər, hakimlər və qüvvələr də Ona tabedir.

Allahın iradəsinə görə yaşamaq

4 ¹ Beləliklə, Məsih cismən^z əzab çəkdiyinə görə siz də eyni düşüncələrlə silahlanın. Çünki cismən əzab çəkən günahdan vaz keçmişdir. ² Nəticədə cismə qalan vaxtını isə artıq bəşəri ehtiraslara görə deyil, Allahın iradəsinə görə yaşayır. ³ Siz keçmiş vaxtlarda imanlı olmayanların istəklərini yerinə yetirib həyatınızı əxlaqsızlıqla, ehtirasla, əyyaşlıqla, eyş-işrətlə, içib azgınlıq etməklə, iyrənc büt-pərəstliklə keçirdiyiniz yetər! ⁴ İmanlı olmayanlar onlarla birlikdə eyni cür pozğunluğa uymadığınıza görə təəccüb edir, sizə şər atırlar. ⁵ Onlar diriləri və ölüləri mühakimə etməyə hazır olan Allaha cavab verəcəklər. ⁶ Çünki bu səbəbə görə Müjdə ölülərə də yayıldı ki, cismən onlar bütün insanlar kimi mühakimə olunduğu halda, ruhən Allah kimi yaşasınlar.

⁷ Hər şeyin sonu yaxındır. Beləliklə, ağıllı-kamallı olun və dua etmək üçün ayıq durun. ⁸ «Hər şeydən əvvəl, bir-birinizi can-dildən sevin, çünki «məhəbbət çox günahı örtər». ⁹ Şikayət etmədən bir-birinizə qonaqpərvərlik göstərin. ¹⁰ Hər kəs Allahın çoxcəhətli lütfünün yaxşı idarəçiləri kimi aldığı ənamə görə bir-birinə xidmət etsin. ¹¹ Kim danışırsa, Allahın sözlərini danışan kimi danışsın. Kim xidmət edirsə, Allahın verdiyi qüvvətlə xidmət etsin. Beləcə Allah hər şeydə İsa Məsih vasitəsilə izzətlənəcək. İzzət və qüdrət əbədi olaraq İsa Məsihindir. Amin!

Məsih uğrunda əzab çəkmək

¹² Sevimlilər, sizi sınamaq üçün aranızda baş verən odlü imtahana sanki başınıza gələn qəribə bir iş kimi təəccüb etməyin. ¹³ Əksinə, Məsihin əzablarına nə qədər şəriklə olursunuzsa, o qədər sevinin ki, Onun izzətli zühurunda hədsiz sevinəsiniz. ¹⁴ Məsihin adına görə təhqir olunsanız, siz nə bəxtiyarsınız! Çünki Allahın izzətli Ruhu üzərinizdə qalır.^b ¹⁵ Lakin heç biriniz qatil, oğru ya başqa cür cinayətkar kimi yaxud başqalarının işinə qarışan şəxs kimi əzab çəkməsin. ¹⁶ Amma bir insan məsihçi kimi əzab çəkirə, qoy bundan utanmasın, bu adı daşıyaraq Allahı izzətləndirsin. ¹⁷ Çünki mühakimənin Allahın ev xalqından başladığı vaxt gəlir. Əgər mühakimə əvvəl bizdən başlanarsa, Allahın Müjdəsinə itaət etməyənlərin sonu necə olacaq? ¹⁸ «Əgər saleh belə, çətinliklə xilas olursa, bəs allahsız

^z 4:1 Cismən – bəzi əlyazmalarda *bizim üçün cismən*. ^a 4:8 Sül. 10:12; Yaq. 5:19-20

^b 4:14 Qalır – bəzi əlyazmalarda *qalır*. Digərlərin arasında *söyülür, sizin aranızda izzətlənir*.

^c 4:18 Sül. 11:31

və günahkar necə olacaq? ¹⁹Bunun üçün qoy Allahın iradəsinə görə əzab çəkənlər yaxşılıq edərək həyatlarını sadıq olan Yaradana həvalə etsinlər.

Allahın sürüsü

5 ^{1d}Ey aranızda olan ağsaqqallar! Mən də sizin kimi ağsaqqal və Məsihin əzablarının şahidiyəm, zühur edəcək izzətə də şərikəm. Sizə yalvarıram, ²Allahın sizə həvalə etdiyi sürüsünü otarın. Ona zorla yox, könüllü və Allahı razı salan^e tərzdə, haqsız qazanca həris olmadan, həvəslə nəzarət edin. ³Sizə tapşırılanlar üzərində ağalıq etməyin, amma sürüyə nümunə olun. ⁴Baş Çoban zühur etdiyi zaman siz solmayan izzət tacı alacaqsınız.

^{5f}Eyni ilə, siz də, ey gənclər, ağsaqqallara tabe olun. Hamınız bir-birinizə itaətkarlıq^g göstərin. Çünki «Allah məğrurlara qarşıdır, itaətkarlara isə lütf göstərir». ^{6h}Allahın qüdrətli əli altında özünüzi aşağı tutun, onda Allah sizi vaxtı çatanda ucaldacaq. ⁷ⁱBütün qayğı yükünüzü Ona ötürün, çünki O sizin qayğınıza qalır.

⁸Ayıq durun, oyaq olun. Çünki düşməniniz olan iblis nərildəyən və kimisə aşırmaq istəyən aslan kimi dolaşır. ⁹Möhkəm imanla ona qarşı durun. Bilin ki, bütün dünyada bacı-qardaşlarınız da eyni cür əzab çəkirlər. ¹⁰Siz qısa bir müddət əzab çəkdikdən sonra sizi İsa Məsihdə Özünün əbədi izzətinə çağırmış, hər cür lütf verən Allah Özünüzi bərpa edəcək, möhkəmləndəcək, qüvvətləndirəcək və sarsılmaz təmələ oturdacaq. ¹¹Qüdrət^j əbədi olaraq Onun olsun! Amin.

Cəmiyyətə salamlar

^{12k}Bu qısa məktubu etibarlı saydığım qardaşımız Sila vasitəsilə sizə yazıram. Sizi həvəsləndirərək şəhadət etdim ki, Allahın həqiqi lütfü budur. Ona bağlı qalın.

^{13l}Sizin kimi seçilmiş Babildəki cəmiyyət və oğlum Mark da sizi salamlayır. ¹⁴Bir-birinizi məhəbbətlə öpərək salamlayın.

Məsihdə olan hamınıza sülh olsun!

^d 5:1-3 Yəh. 21:15-17 ^e 5:2 *Və Allahı razı salan* – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur. ^f 5:5 Sül. 3:34 ^g 5:5 *İtaətkarlıq* – bəzi əlyazmalarda *tabe olaraq itaətkarlıq*.
^h 5:6 Mat. 23:12; Luka 14:11; 18:14 ⁱ 5:7 Zəb. 55:22 ^j 5:11 *Qüdrət* – bəzi əlyazmalarda *İzzət və qüdrət*. ^k 5:12 Həv. 15:22,40 ^l 5:13 Həv. 12:12,25; 15:37-39; Kol. 4:10; Flm. 23-24

PETERİN İKİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

«*Peterin İkinci Məktubu*» ilk məsihçilərə ünvanlanıb. Peter bu məktubda yanlış təlim yayan müəllimlərə və oradan qaynaqlanan mənəviyyatsızlığa qarşı mübarizə aparır. Bu problemlərin cavabı Allahın və Rəbb İsa Məsihin əsl təlimini bilməkdir. Bu təlimi isə İsa Məsihi şəxsən tanıyan və Onun təlimini eşidən adamlar düzgün çatdırı bilərdi.

Müəllif İsa Məsihin zühuru haqqında olan yanlış təlimə görə xüsusən narahatdır. Peterə görə Məsihin zühuru ona görə yubanır ki, «O heç kəsini həlak olmasını istəmir, amma hər kəsin tövbə etməsini istəyir» (3:9).

Kitabın məzmunu:

1:1-21 Salamlama və məsihçinin çağırışı

2:1-22 Yanlış təlim yayanlar barəsində

3:1-13 Rəbbin günü

3:14-18 Öyüd-nəsihətlər

1 ¹İsa Məsihin qulu və həvarisi mən Şimon Peterdən Allahımız və Xilaskarımız İsa Məsihin salehliyi sayəsində bizimlə bərabər qiymətli iman əldə etmiş olanlara salam! ²Allahı və Rəbbimiz İsanı tanıdıqca lütf və sülh sizə bol-bol verilsin!

İlahi çağırış

³Bizi Öz izzəti və alicənablığına Çağıranın ilahi gücü Onu tanımağımız vasitəsilə yaşamağımız və mömin olmağımız üçün lazım gələn hər şeyi bizə bəxş etdi. ⁴Beləliklə, O bizə çox böyük və dəyərli vədlər verdi ki, bunlar vasitəsilə ehtirasın nəticəsi olan dünyadakı pozğunluqdan qaçıb ilahi təbiətə şərik olasınız. ⁵Elə buna görə də siz bütün səylə imanınıza alicənablıq, alicənablığınıza bilik, ⁶biliyinizə nəfsə hakim olmaq, nəfsə hakim olmağınıza dözümlük, dözümlünüzlə möminlik, ⁷möminliyinizə qardaşlıq sevgisi və qardaşlıq sevgisinə məhəbbət əlavə edin. ⁸Çünki əgər bunlar sizdə varsa və artırsa, sizi Rəbbimiz İsa Məsihi tanımaqda fəaliyyətsiz və səmərəsiz olmaqdan qoruyacaq. ⁹Bunlar kimdə yoxdursa, o kordur, uzağı görə bilməz və əvvəlki

günahlarından təmizləndiyini unutmuşdur. ¹⁰ Beləliklə, ey qardaşlar, çağırıldığınızı və seçildiyinizi təsdiq etmək üçün daha da səy göstərin. Çünki əgər bunu etsəniz, heç vaxt büdrəməzsiniz. ¹¹ Beləcə Rəbbimiz və Xilaskarımız İsa Məsihin əbədi Padşahlığına girmək səlahiyyəti sizə bol-bol ehsan ediləcək.

¹² Ona görə də bunları bilsəniz və sahib olduğunuz həqiqətlə möhkəm dursanız da, daima bunları sizə xatırladıram. ¹³ Bu bədəndə yaşadığım müddətdə xatırlatmaqla sizi oyandırmağı doğru hesab edirəm. ¹⁴ Çünki Rəbbimiz İsa Məsihin mənə bildirdiyi kimi, bu bədəndən ayrılmağımın yaxın olduğunu bilirəm. ¹⁵ Buna görə də çalışıram ki, mən bu dünyadan köçdükdən sonra da siz bunları həmişə yada salasınız.

Məsihin izzəti və peyğəmbərlik sözü

¹⁶ Rəbbimiz İsa Məsihin qüdrətini və zühurunu sizə bildirərkən uydurma əfsanələrə əsaslanmadıq. Amma öz gözümlə Onun ululuğunun şahidləri olduq. ¹⁷ Çünki Böyük Ehtişamı Olandan Ona belə bir səs gəldi: «Bu Mənim sevimli Oğlumdur, Ondan razıyam». O vaxt Ata Allahdan izzət və şərəf qəbul etdi. ¹⁸ Müqəddəs dağda Onunla birgə olduğumuz üçün göydən gələn bu səsi biz də eşitdik.

¹⁹ Həmçinin bizdə daha əmin olan peyğəmbərlik sözləri var. Onlar qaranlıq yerdə işıq saçan bir çırağa bənzəyir. Səhər açılıb dan ulduzu ürəklərinizdə doğana qədər bu sözlərə diqqət verirsinizsə, yaxşı edirsiniz. ²⁰ Hər şeydən əvvəl bunu bilməlisiniz ki, Müqəddəs Yazılardakı peyğəmbərlik sözlərinin heç birini şəxsən şərh etmək olmaz. ²¹ Çünki heç vaxt peyğəmbərlik insan iradəsi ilə qaynaqlanmamışdır, lakin Müqəddəs Ruh tərəfindən yönəldilən insanlar Allahdan gələn sözləri söylədi.^c

Yanlış təlim yayanların aqibəti

(Yəhd. 3-16)

2 ¹ Amma Allahın xalqı arasında yalançı peyğəmbərlər də ortaya çıxdı. Eləcə də sizin aranızda yanlış təlim yayanlar ortaya çıxacaq. Bunlar hətta özlərini satın alan Sahibini inkar edib gizlicə aranızda dağıdıcı və təfriqəçi təlim gətirəcəklər. Belələri öz başlarına tezliklə həlak gətirəcək. ² Hətta çoxları onların pozğunluğuna qoşulacaq və onların üzündən həqiqət yoluna küfr ediləcək. ³ Tamahkarlıqlarından uydurma sözlərlə sizi istismar edəcəklər. Onların mühakiməsi çoxdan davam edir və həlakı hazırdır.

⁴ Çünki Allah günahkar mələkləri cəzasız qoymadı, onları qiyamət gününə^d qədər saxlanmaq üçün cəhənnəmə ataraq zülmətdə buxovladı.^e

^a 1:14 Yəh. 21:18 ^b 1:17-18 Mat. 17:1-5; Mark 9:2-7; Luka 9:28-35 ^c 1:21 İnsanlar Allahdan gələn sözləri söylədi – bəzi əlyazmalarda Allahın müqəddəs insanları danışdırlar.
^d 2:4 Qiyamət gününə – hərfi tərcümədə mühakiməyə. ^e 2:4 Cəhənnəmə ataraq zülmətdə buxovladı – bəzi əlyazmalarda cəhənnəmin qaranlıq çuxurlarına atdı.

^{5f}O, allahsız adamların yaşadığı qədim dünyaya daşqın göndərərək o dünyanı cəzasız qoymadı, amma səkkiz nəfəri, o cümlədən, salehliyi bəyan edən Nuhu qoruyub saxladı. ^{6g}O, Sodom və Homorra şəhərlərini yandırır-yaxaraq viran olmağa məhkum etdi və beləliklə, gələcəkdə olan allahsız adamlara^h nümunə göstərdi. ⁷ⁱPozğun insanların əxlaqsız həyat tərzindən əziyyət çəkən saleh Lutu isə qurtardı. ⁸Çünki onların arasında yaşayan bu saleh insan günbəgün onların qanunsuz əməllərini görüb-eşidib öz saleh ruhunda iztirab çəkirdi. ⁹Əlbəttə ki, Rəbb möminləri sınaqdan necə qurtarmağı, haqsızları isə qiyamət gününə^j kimi cəza altında necə saxlamağı bilir.

¹⁰O, xüsusilə, cismani mürdar ehtirasına uyaraq ağalığa xor baxanları belə saxlayır. Belə adamlar həyasız və dikbaşdırlar, ehtişamlı varlıqlara şər atmaqdan qorxmurlar. ¹¹Halbuki onlardan qüvvət və qüdrətdə üstün olan mələklər Rəbbin önündə ehtişamlı varlıqlara şər ataraq ittiham etməz. ¹²Bu adamlarsa sanki dərrəkəsiz, qeyri-iradi surətdə aparılan heyvanlardır ki, tutulub kəsilmək üçün doğulublar. Onlar başa düşmədiyi şeylərə şər atırlar. Heyvanlar necə kəsilirsə, onlar da elə kəsiləcəklər. ¹³Etdikləri zərərin əvəzini alacaqlar. Gündüz kef çəkməyi əyləncə sayırlar. Sizinlə yeyib-içərkən sanki aranızda ləkələr və nöqsanlar olaraq öz hiylələrindən zövq alırlar. ¹⁴Onların gözləri zina ilə doludur, günahdan doymurlar. Qərsiz insanları yoldan çıxarırlar. Ürəkləri tamahkarlığa alışdırılmış lənətli insanlardır. ^{15k}Haqsızlıqla əldə etdiyi qazancı sevən Beor oğlu Bilamın yolunu tutaraq düz yolu qoyub azdılar. ¹⁶Bilam işlədiyi günaha görə ifşa olundu: dilsiz-ağızsız eşşək insan səsi ilə danışib bu peyğəmbəri dəlilik etməkdən çəkirdi.

¹⁷Bu insanlar susuz bulaqlar, qasırganın dağıtdığı buludlar kimidir. Allah qatı qaranlığı onlar üçün saxlayır.^l ¹⁸Çünki boş və lovğa sözlər söyləyərək səhv yolla gedənlərin arasından çətinliklə qaçanları cismani ehtiraslarla və əxlaqsızlıqla yoldan azdırırlar. ¹⁹Onlara azadlıq vəd edirlər, halbuki özləri pozğunluğun köləsidirlər. Çünki insan nəyə məğlub olarsa, onun köləsi olar. ²⁰Rəbbimiz və Xilaskarımız İsa Məsihi tanımaqla dünyanın çirkabından qaçdıqdan sonra yenə həmin işlərlə məşğul olub məğlub olarlarsa, son vəziyyətləri əvvəlkindən betər olar. ²¹Çünki salehlik yolunu tanıyıb özlərinə əmanət edilən müqəddəs əmrdən geri dönməkdənsə bu yolu tanımaq onlar üçün daha yaxşı olardı. ^{22m}Bu doğru məsələrdə deyilənlər onların öz başına gəldi: «İt öz qusuntusuna qayıdır» və «çimdirilmiş donuz palçıqda ağnamağa qayıdır».

^f 2:5 Yar. 6:1–7:24 ^g 2:6 Yar. 19:24 ^h 2:6 *Gələcəkdə olan allahsız adamlara* – bəzi əlyazmalarda *allahsız adamların başına gələcək şeylər haqqında*. ⁱ 2:7 Yar. 19:1–16

^j 2:9 *Qiyamət gününə* – hərfi tərcümədə *mühakimə gününə*. ^k 2:15–16 Say. 22:4–35

^l 2:17 *Saxlayır* – bəzi əlyazmalarda *əbədi saxlayır*. ^m 2:22 Sül. 26:11

Rəbbin günü

3 ¹Sevimlilər, indi bu mənim sizə yazdığım ikinci məktubdur. Hər iki məktubumda təmiz düşüncəli olmağınızı xatırladaraq sizi oyaq edirəm. ²Müqəddəs peyğəmbərlərin qabaqcadan söylədiyi sözləri və Xilaskarımız Rəbbin həvariləriniz vasitəsilə verdiyi əmri yada salmalısınız. ³Hər şeydən əvvəl bunu bilməlisiniz ki, axır zamanda öz ehtiraslarına görə hərəkət edən rişxəndçilər gələcək və rişxəndlə ⁴deyəcəklər: «Rəbbin vəd etdiyi zühuru haradadır? Axı ata-babalarımız vəfat edəndən bəri, yaradılışın başlanğıcından hər şey eyni cür olaraq qalır». ⁵Onlar qəsdən unutmuşlar ki, Allahın kəlamı ilə göylər qədimdən bəri mövcuddur, quru da sudan ayrılaraq su vasitəsilə yarandı. ⁶Yenə də su ilə, yəni daşqınla o dövrkü dünya məhv oldu. ⁷İndiki yer və göylər isə həmin kəlamla oda təslim olmaq üçün təyin olunub, allahsızların mühakimə və həlak olacağı günədek saxlanılır.

⁸Sevimlilər, bu bir şeyi yadınızdan çıxarmayın ki, Rəbb üçün bir gün min il kimidir, min ilə bir gün kimidir. ⁹Bəziləri bunu gecikmə sayar, amma Rəbb vədini yerinə yetirməkdə gecikməz, lakin sizə görə səbir edir. Çünki O heç kəsini həlak olmasını istəmir, amma hər kəsin tövbə etməsini istəyir. ¹⁰Rəbbin günü isə oğru kimi gələcək. O gün göylər böyük gurultu ilə aradan qalxacaq. Ünsürlər yanaraq məhv olacaq. Yer üzü və onun üstündə hər şey ifşa olunacaq.^t

¹¹Hər şey belə məhv olacağına, siz nə cür insanlar olmalısınız? Müqəddəs həyat sürməli, mömin olmalısınız. ¹²Allahın zühur gününü gözləyərək tezləşdirməlisiniz. O gün göylər od tutub məhv olacaq və ünsürlər yanıb əriyəcək. ¹³«Amma biz Allahın vədinə əsasən salehliyin sakit olacağı yeni göyləri və yeni yeri gözləyirik.

Öyüd-nəsihətlər

¹⁴Buna görə, sevimlilər, madam ki bunları gözləyirsiniz, Allahın önündə ləkəsiz və nöqsansız olaraq sülh içində yaşamağa səy göstərin.

¹⁵Sevimli qardaşımız Paulun da ona bəxş edilmiş müdrikliklə sizə yazdığı kimi, Rəbbimizin səbrini də xilas fürsəti kimi sayın. ¹⁶Paul bütün məktublarında bu mövzulara eyni cür toxunur. Məktublarında çətin başa düşülən bəzi işlər var; cahillər və qərarsızlar digər Müqəddəs Yazılar kimi bunların da mənasını təhrif edərək öz həlaklarına səbəb olurlar.

¹⁷Beləliklə, siz, ey sevimlilər, bunu əvvəlcədən bilib pozğun adamlar sizi aldaraq yoldan azdırmasın və sabit vəziyyətinizdən ayrılmayasınız deyə özünüzi qoruyun. ¹⁸Lakin Rəbbimiz və Xilaskarımız İsa Məsihin lütfündə və Onu tanımaqda böyüyün. Ona indi və əbədi olaraq izzət olsun! Amin.

ⁿ 3:3-4 Yəhd. 18 ^j 3:5 Yar. 1:6-9 ^p 3:6 Yar. 7:11-12 ^q 3:8 Zəb. 90:4 ^r 3:10 Mat. 24:43; Luka 12:39; 1Sal. 5:2; Vəhy 16:15 ^s 3:10 Oğru – bəzi əlyazmalarda *gecə gələn oğru*.

^t 3:10 *İfşa olunacaq* – bəzi əlyazmalarda *yanıb yox olacaq*. ^u 3:13 Yeş. 65:17; 66:22; Vəhy 21:1

YƏHYANIN BİRİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

«Yəhyanın Birinci Məktubu»nun yazılmasında iki məqsəd var: imanlıları Allahla və Onun Oğlu İsa Məsihlə sıx ünsiyyətdə yaşamağa çağırmaq; bu ünsiyyəti məhv edə bilən yanlış təlim yayanlara qarşı xəbərdarlıq.

Bu yanlış təlimdə bildirilirdi ki, şəər cismani dünya ilə təmasdan yaranır və Allahın Oğlu İsa Məsih insan təbiətinə malik deyil. Bu müəllimlər öyrədirdi ki, insan xilas tapmaq üçün bu dünyanın qayğılarından tam azad olmalıdır. Onlar həm də məsihçi imanlısı üçün mənəviyyatın və yaxınının sevməyin mühüm olduğunu inkar edirdilər.

Yəhya bütün bunlara qarşı durub aydın öyrədir ki, İsa, həqiqətən, insan idi. O həm də bəyan edir ki, İsa Məsihə iman edib Allahı sevənlər bir-birini də sevməlidir.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-4 Həyat Kəlamı
- 1:5–2:17 Nur və qaranlıq
- 2:18-29 Məsihin əleyhdarı
- 3:1-24 Allahın övladları
- 4:1-6 Ruhları tanımaq barəsində
- 4:7-21 Allah məhəbbətdir
- 5:1-21 Qalib gələn iman və əbədi həyat

Həyat Kəlamı

1 ^{1a}Biz Həyat Kəlamını elan edirik; bu həmin Kəlamdır ki, başlanğıcdan var idi və biz Onu eşitdik, gözlərimizlə gördük, seyr etdik və əllərimizlə hiss etdik. ^{2b}Həyat zahir oldu, biz də onu görüb şahidlik edirik və Ata ilə birlikdə olub bizə zahir olan əbədi həyatı sizə elan edirik. ³Biz sizə gördüyümüzü və eşitdiyimizi elan edirik ki, sizin

^a 1:1 Yəh. 1:1 ^b 1:2 Yəh. 1:14

də bizimlə şərikliyiniz olsun; bizim şərikliyimiz də Ata və Onun Oğlu İsa Məsihlədir. ⁴Biz bunları yazırıq ki, sevincimiz^c kamil olsun.

Nurda yaşayın

⁵Məsihdən eşitdiyimiz və sizə elan etdiyimiz xəbər budur: Allah nurdur və Onda zərrə qədər də qaranlıq yoxdur. ⁶Əgər biz «Allahla şərikliyimiz var» dediyimiz halda qaranlıqda gəziriksə, demək, yalan danışırıq və həqiqətə əməl etmirik. ⁷Amma O, nurda olduğu kimi biz də nurda gəziriksə, onda bir-birimizlə şərikliyimiz var və Onun Oğlu İsanın qanı bizi hər günahdan təmizləyir. ⁸Əgər günahsız olduğumuzu iddia ediriksə, özümüzü aldadırıq və daxilimizdə həqiqət yoxdur. ⁹Amma günahlarımızı etiraf ediriksə, Allah sadıq və ədalətli olduğu üçün günahlarımızı bağışlayacaq və bizi hər haqsızlıqdan təmizləyəcək. ¹⁰Əgər günahkar olmadığımızı iddia ediriksə, onda Onu yalançı yerinə qoyuruq və daxilimizdə Onun sözü olmur.

2 ¹Övladlarım, bunları sizə yazıram ki, günah etməyəsınız. Əgər kimsə günah etsə belə, Atanın hüsurunda Vəsətətçimiz var; O, saleh olan İsa Məsihdür. ²O bizim günahlarımıza görə – təkcə bizim günahlarımıza görə deyil, bütün dünyanın günahlarına görə kəffarə qurbanıdır.

³Onu tanıdığımızı bundan bilirik ki, Onun əmrlərinə riayət edirik. ⁴Kim «Onu tanıyıram» deyir, amma Onun əmrlərinə riayət etmirsə, yalançıdır və onun daxilində həqiqət yoxdur. ⁵Lakin kim Onun sözünə riayət edirsə, Allah məhəbbəti onda, həqiqətən, kamilliyə çatıb. Bundan bilirik ki, biz Allahdayıq. ⁶Kim Onda qaldığını deyirsə, İsa Məsihin həyat sürdüyü kimi həyat sürməlidir.

⁷^dSevimlilər, sizə yeni əmr yazmıram, əvvəldən bəri malik olduğunuz qədim bir əmri yazıram; qədim əmr isə eşitdiyiniz^e sözdür. ⁸Yenə də sizə yeni bir əmr yazıram; bunun həqiqi olduğu Məsihdə və sizdə görünür. Çünki qaranlıq keçir və həqiqi nur artıq parlayır.

⁹Kim nurda olduğunu deyir, amma qardaşına nifrət edirsə, hələ də qaranlıqdadır. ¹⁰Qardaşını sevən nurda qalır və onda bürdrəmə səbəbi yoxdur. ¹¹Amma qardaşına nifrət edən qaranlıqdadır. O, qaranlıqda gəzir və hara getdiyini bilmir, çünki qaranlıq onun gözlərini kor edib.

¹²Ey övladlar, sizə yazıram, çünki Onun adı naminə günahlarınız bağışlanıb.

¹³Ey atalar, sizə yazıram, çünki başlanğıcdan bəri Var Olanı tanıyırsınız.

Ey gənclər, sizə yazıram, çünki şərlənən qalib gəlmisiniz.

^c 1:4 *Sevincimiz* – bəzi əlyazmalarda *sevinciniz*. ^d 2:7 Yəh. 13:34 ^e 2:7 *Eşitdiyiniz* – bəzi əlyazmalarda *əvvəldən bəri eşitdiyiniz*.

¹⁴Ey uşaqlar, sizə yazdım, çünki Atanı tanıyırsınız.

Ey atalar, sizə yazdım, çünki başlanğıcdan bəri Var Olanı tanıyırsınız.

Ey gənclər, sizə yazdım, çünki güclüsünüz, Allahın kəlamı sizdə qalır, şər olana da qalib gəlmisiniz.

¹⁵Dünyanı və dünyada olan şeyləri sevməyin. Kim dünyanı sevirsə, onda Atadan olan məhəbbət yoxdur. ¹⁶Çünki dünyada olan hər şey – cismani ehtiraslar, acgözlük və dünya malına görə təkəbbür Atadan yox, dünyadan gəlir. ¹⁷Dünya və ondakı ehtiraslar keçib-gedir, amma Allahın iradəsinə əməl edən əbədi qalır.

Məsihi əleyhdarı

¹⁸Ey uşaqlar, axır zamandır. Siz «Məsihi əleyhdarı»nın gələcəyini eşitmisiniz, indi də çoxlu Məsihi əleyhdarı meydana çıxıb. Bundan bilirik ki, axır zamandır. ¹⁹Onlar bizim aramızdan çıxdılar, amma bizə məxsus deyildilər. Əgər bizə məxsus olsaydılar, bizimlə qalardılar. Amma qalmadılar ki, heç birinin bizə məxsus olmadığı aşkara çıxsın.

²⁰Lakin siz Müqəddəs Olandan bir məsh almısınız və hamınız biliklisiniz.^f ²¹Mən sizə həqiqəti bilmədiyiniz üçün deyil, onu bildiyiniz üçün yazdım; siz bunu da bilərsiniz ki, heç bir yalanın həqiqətlə əlaqəsi yoxdur. ²²Bəs yalançı kimdir? İsanın Məsihi olduğunu inkar edən şəxs! O, Atanı və Oğulu inkar edən Məsihi əleyhdarıdır. ²³Oğulu inkar edən hər kəs Ataya da malik deyil, lakin Oğulu iqrar edən kəs Ataya da malikdir. ²⁴Sizin əvvəldən bəri eşitdiyiniz söz qoy sizdə qalsın. Əgər əvvəldən bəri eşitdiyiniz söz sizdə qalsa, siz də Oğul və Atada qalarsınız. ²⁵Onun bizə verdiyi vəd budur: əbədi həyat!

²⁶Bunları sizi aldatmaq istəyənlər barəsində yazıram. ²⁷Sizə gəlincə, Ondan aldığınız məsh daxilinizdə qalır və kimsənin sizə təlim verməsinə ehtiyacınız yoxdur. Əksinə, Onun bu məshi sizə hər şey barədə təlim verir və bu, yalan deyil, həqiqətdir. Ona görə də sizə öyrətdiyi kimi Onda qalın.

Allahın övladları

²⁸Beləliklə, ey övladlar, Onda qalın ki, O zahir olanda cəsərimiz olsun, Onun zühuru zamanı önündə utanmayaq. ²⁹Əgər Onun saleh olduğunu bilirsinizsə, həm də bilin ki, saleh iş görən hər kəs Ondan doğulub.

3 ¹⁸Görün Ata bizə necə məhəbbət göstərüb ki, biz Allahın övladları adlanırıq! Doğrudan da, beləyik! Dünya Onu tanımadığına görə bizi də tanımır. ²Ey sevimlilər, indi biz Allahın övladlarıyıq, amma nə olacağımız hələ üzə çıxmayıb. Lakin bilirik ki, Məsihi zühur edəndə biz

^f 2:20 *Hamınız biliklisiniz* – bəzi əlyazmalarda *hər şeyi bilirsiniz*. § 3:1 Yəh. 1:12

Ona bənzəyəcəyik, çünki Onu olduğu kimi görəcəyik. ³Ona bu cür ümid bağlayan hər kəs O pak olduğu kimi özünü pak edir.

⁴Günah edən hər kəs Qanunu da pozar, çünki günah Qanunu pozmaqdır. ⁵^hSiz bilirsiniz ki, Məsih günahları aradan qaldırmaq üçün zühur etdi. Onda günah yoxdur. ⁶Onda qalan hər kəs günahını davam etdirməz. Günahını davam etdirən hər kəs nə Onu görüb, nə də Onu tanıyır.

⁷Ey övladlar, heç kəs sizi aldatmasın; saleh iş görən şəxs Məsihin saleh olduğu kimi salehdir. ⁸Günahını davam etdirən şəxs iblisdəndir, çünki iblis başlanğıcdan bəri günah edir. Allahın Oğlu buna görə zühur etdi ki, iblisin əməllərini puça çıxarsın. ⁹Allahdan doğulan hər kəs günahını davam etdirməz, çünki Allahın toxumu onda qalır. O, günahını davam etdirə bilməz, çünki Allahdan doğulub. ¹⁰Kimin Allahın övladı, kiminsə iblisin övladı olması bundan aydın olur: saleh iş görməyən, həmçinin qardaşını sevməyən hər kəs Allahdan deyil.

Bir-birimizi sevak

¹¹ⁱƏvvəldən bəri eşitdiyiniz xəbər budur: bir-birimizi sevak. ¹²^jŞərdən olub qardaşını öldürən Qabil kimi olmayaq. O, qardaşını niyə öldürdü? Ona görə ki öz əməlləri şər, qardaşının əməlləri isə saleh idi. ¹³Beləliklə, qardaşlar, dünya sizə nifrət edirsə, heyrətlənməyin. ¹⁴^kQardaşlarımızı sevdiiyimizə görə biz bilirik ki, ölümdən həyata keçmişik. Sevməyənsə ölümdə qalır. ¹⁵Qardaşına nifrət edən hər kəs qatildir. Bildiyiniz kimi, heç bir qatil özündə qalan əbədi həyata malik deyil. ¹⁶Məhəbbətin nə olduğunu bundan anladığ ki, Məsih Öz canını bizim üçün fəda etdi. Biz də öz canımızı qardaşlarımız üçün fəda etməliyik. ¹⁷Əgər kimsə dünya malına sahib olarkən qardaşını ehtiyac içində görüb ona rəhmi gəlmirsə, Allah məhəbbəti onda necə qala bilər?

¹⁸Ey övladlar, sözdə və dildə deyil, əməldə və həqiqətdə sevak. ¹⁹⁻²⁰Bununla həqiqətdən olduğumuzu biləcəyik və ürəyimiz bizi məhkum edirsə, ürəyimizi Allahın önündə sakitləşdirəcəyik. Çünki Allah bizim ürəyimizdən üstündür və hər şeyi bilir. ²¹Ey sevimlilər, əgər ürəyimiz bizi məhkum etmirsə, demək, Allahın hüsurunda cəsərlə danışa bilirik ²²və Ondan nə diləyiriksə, alırıq. Ona görə ki Onun əmrlərinə riayət edirik və önündə Ona məqbul olan işlər görürük. ²³^lOnun əmri də budur ki, biz Onun Oğlu İsa Məsihin adına iman edək və Onun bizə əmr etdiyi kimi bir-birimizi sevak. ²⁴Onun əmrlərinə riayət edən şəxs Allahda, Allah da onda qalır. Onun bizdə qaldığını bu yolla, bizə verdiyi Ruh vasitəsilə bilirik.

^h 3:5 Yəh. 1:29 ⁱ 3:11 Yəh. 13:34 ^j 3:12 Yar. 4:8 ^k 3:14 Yəh. 5:24 ^l 3:23 Yəh. 13:34; 15:12,17

Ruhları sınayın

4 ¹Ey sevimlilər, hər ruha inanmayın; ruhların Allahdan olub-olmadığını bilmək üçün onları sınaqdan keçirin. Çünki dünyada çoxlu yalançı peyğəmbər meydana çıxıb. ²Allahın Ruhunu bundan tanıya bilərsiniz: İsa Məsihin cismən gəldiyini iqrar edən hər ruh Allahdandır, ³İsanı^m iqrar etməyən hər ruhsa Allahdan deyil. Bu, «Məsih əleyhdarı»nın ruhudur ki, bu ruhun gələcəyini eşitmisiniz və indi də artıq dünyadadır. ⁴Sizsə, ey övladlar, Allahdansınız və yalançı peyğəmbərlərə qalib gəlmisiniz. Çünki sizdə olan Ruh dünyada olandan üstündür. ⁵Onlar dünyadandır, buna görə də dünyəvi mövqedən danışrlar və dünya onlara qulaq asır. ⁶Bizsə Allahdanıq. Allahı tanıyan bizə qulaq asır, Allahdan olmayansa bizə qulaq asmır. Həqiqət ruhunu və aldatma ruhunu bundan tanıyırıq.

Allah məhəbbətdir

⁷Ey sevimlilər, bir-birimizi sevək, çünki məhəbbət Allahdandır. Sevən hər kəs də Allahdan doğulub və Allahı tanıyır. ⁸Sevməyən kəs Allahı tanımır, çünki Allah məhəbbətdir. ⁹Allahın bizə olan məhəbbəti belə zahir oldu: Allah Öz vahid Oğlunu dünyaya göndərdi ki, biz Onun vasitəsilə yaşayaq. ¹⁰Məhəbbət bizim Allahı sevməyimizlə bağlı deyil, amma bundan ibarətdir: O bizi sevdi və Öz Oğlunu bizim günahlarımıza görə kəffarə qurbanı olaraq göndərdi. ¹¹Ey sevimlilər, Allah bizi bu cür sevdiyi üçün biz də gərək bir-birimizi sevək. ¹²ⁿAllahı heç kim heç zaman görməyib. Əgər biz bir-birimizi sevsək, Allah bizdə qalır və Onun məhəbbəti bizdə kamil olur.

¹³Bizim Onda, Onun da bizdə qaldığını bundan bilirik ki, O bizə Öz Ruhundan verib. ¹⁴Biz görüb şahidlik edirik ki, Ata Oğlunu dünyanın Xilaskarı olaraq göndərdi. ¹⁵Kim iqrar edir ki, İsa Allahın Oğludur, Allah onda, o da Allahda qalır. ¹⁶Biz Allahın bizə olan məhəbbətini anlayıb buna inandıq.

Allah məhəbbətdir. Kim məhəbbətdə qalarsa, Allahda qalar, Allah da onda qalar. ¹⁷Məhəbbət bizdə ona görə kamil oldu ki, qiyamət günündə^j cəsarətimiz olsun. Çünki Məsih necədirsə, biz də bu dünyada eləyik. ¹⁸Məhəbbətdə qorxu yoxdur, əksinə, kamil məhəbbət qorxunu qovar. Çünki qorxu cəzaya aiddir, qorxan insan məhəbbətdə kamil deyil.

¹⁹Biz sevirik,^p çünki öncə O bizi sevdi. ²⁰Kim «mən Allahı sevirəm» deyir, amma öz qardaşına nifrət edirsə, yalançıdır. Axı gördüyü qardaşını

^m 4:3 İsanı – bəzi əlyazmalarda *İsa Məsihin cismən gəldiyini*. ⁿ 4:12 Yəh. 1:18

^j 4:17 *Qiyamət günündə* – hərfi tərcümədə *mühakimə günündə*. ^p 4:19 *Sevirik* – bəzi əlyazmalarda *Onu sevirik*.

sevməyən görmədiyi Allahı sevə bilməz. ²¹ Bizim Ondan aldığımız əmr budur ki, Allahı sevən gərək öz qardaşını da sevsin.

Allahın Oğluna iman

5 ¹ İsanın Məsih olduğuna inanan hər kəs Allahdan doğulub. Doğanı sevən ondan doğulana da sevir. ² Biz Allahın övladlarını sevdiiyimizi bundan anlayırıq ki, Allahı sevib Onun əmrlərinə əməl edirik. ³ Çünki Allah məhəbbəti Onun əmrlərinə riayət etməyimizi tələb edir. Onun əmrləri isə ağır deyil. ⁴ Çünki Allahdan doğulan hər kəs dünyaya qalib gəlir. Bizə dünya üzərində zəfər qazandıran öz imanımızdır. ⁵ Dünyaya qalib gələn kimdir? Əlbəttə ki, İsanın Allahın Oğlu olmasına inanan!

⁶ Su və qanla gələn Şəxs həmin İsa Məsihdir. O yalnız su ilə deyil, su və qanla gəldi. Buna şəhadət edən Ruhdur, çünki Ruh həqiqətdir. ⁷ Bəli, üç şahid var: ⁸ Ruh, su və qan.^r Bunların üçü də bir-birinə uyğun gəlir. ⁹ Biz insanların şəhadətini qəbul edirik, amma Allahın şəhadəti bundan üstündür. Çünki bu, Allahın şəhadətidir; O Öz Oğlu barədə şəhadət edib. ¹⁰ Allahın Oğluna iman edən kəs öz daxilində bu şəhadətə malikdir. Amma Allaha inanmayan Onu yalançı yerinə qoyub. Çünki Allahın Öz Oğlu barədə verdiyi şəhadətə inanmayıb. ¹¹ ^s Bu şəhadət ondan ibarətdir ki, Allah bizə əbədi həyat verib və bu həyat Onun Oğlundadır. ¹² Oğula malik olan şəxsin həyatı var, Allahın Oğluna malik olmayan şəxsin isə həyatı yoxdur.

Əbədi həyat

¹³ Bunları sizə – Allahın Oğlunun adına iman edənlərə yazdım ki, əbədi həyata malik olduğunuzu biləsiniz.^t ¹⁴ Biz Onun hüsurunda ona görə cəsarətlə danışa bilirik ki, Onun iradəsinə uyğun nəse dilədikdə O bizi eşidir. ¹⁵ Bilirik ki, nə diləyiriksə, O bizi eşidir; beləcə də bilir ki, Ondan dilədiklərimizi alır.

¹⁶ Əgər bir kəs qardaşının ölümə aparmayan günah etdiyini görsə, qoy Allahdan onun sağ qalmasını diləsin və beləcə ona – ölümə aparmayan günah edən kəsə həyat versin. Ölümə aparan günah da var. Demirəm ki, bu barədə Allahdan istəsin. ¹⁷ Hər cür haqsızlıq günahdır, amma ölümə aparmayan günah da var.

¹⁸ Bilirik ki, Allahdan doğulan hər kəs günahını davam etdirməz. Əksinə, Allahdan doğulan Oğul onu qoruyur və şər olan ona toxuna bilmir. ¹⁹ Bilirik ki, biz Allahdanıq, amma bütün dünya şər olanın

q 5:3 Yəh. 14:15 r 5:7-8 Bəli, üç şahid var: ⁸ Ruh, su və qan – yunan dilində ilk nəşr olunan mətnə və bəzi tərcümələrdə Bəli, göydə üç şahid var: Ata, Kəlam və Müqəddəs Ruh; bunların üçü də birdir. ⁸ Yerdə də üç şahid var: Ruh, su və qan. s 5:11 Yəh. 3:36

t 5:13 Biləsiniz – bəzi əlyazmalarda biləsiniz və Allahın Oğlunun adına inanarsınız.

hakimiyyəti altındadır. ²⁰Bunu da bilirik ki, Allahın Oğlu gəlib bizə Haqq Olanı tanımaq üçün dərrakə verdi. Biz də Haqq Olanda, Onun Oğlu İsa Məsihdəyik. Həqiqi Allah və əbədi həyat Odur.

²¹Ey övladlar, özünüzü bütərdən qoruyun!

YƏHYANIN İKİNCİ MƏKTUBU

GİRİŞ

«Yəhyanın İkinci Məktubu» «ağsaqqal» tərəfindən «seçilmiş xanıma və onun övladlarına» ünvanlanıb. Yəqin ki burada imanlı cəmiyyəti və onun üzvləri nəzərdə tutulur. Qısa məktubda Yəhya imanlıları bir-birini sevməyə çağırır və onlara yanlış təlim payanlar barədə xəbərdarlıq edir.

Kitabın məzmunu:

1:1-6 Məhəbbət və həqiqət

1:7-11 Yanlış təlimə qarşı xəbərdarlıq

1:12-13 Xudahafizləşmə

¹Mən ağsaqqaldan həqiqətə görə sevdiiym seçilmiş xanıma və onun övladlarına salam! Yalnız mən deyil, həqiqəti dərk edənlərin hamısı sizi sevir. ²Çünki həqiqət daxilimizdə qalır və əbədi olaraq bizimlə olacaq. ³Ata Allahdan və Atanın Oğlu İsa Məsihdən olan lütf, mərhəmət, sülh də həqiqət və məhəbbət əsasında bizimlə olacaq.

Məhəbbət və həqiqət

⁴Sənin övladlarının arasında Atadan aldığımız əmrə uyğun olaraq həqiqətə görə həyat sürənlərə rast gələndə çox sevindim. ⁵^aEy xanım, indi də səndən xahiş edirəm ki, bir-birimizi sevak. Sənə yazdığım yeni bir əmr deyil, əvvəldən bəri malik olduğumuz əmrdir. ⁶Məhəbbət Atanın əmrlərinə görə həyat sürməyimizi tələb edir. Əvvəldən bəri eşitdiyiniz kimi əmr budur; görək bu əmrə görə həyat sürəsiniz.

⁷Çünki dünyada çoxlu yalançı meydana çıxıb ki, İsa Məsihin cismən gəldiyini iqrar etmir. Bunu edən şəxs yalançı və Məsih əleyhdarıdır. ⁸Özünüzü qoruyun ki, bizim çəkdiyimiz zəhməti bada verməyib tam mükafatı əldə edəsiniz.^b ⁹Həddi aşib Məsihin təliminə sadıq qalmayan hər kəs Allaha malik deyil, həmin təlimə sadıq

^a 1:5 Yəh. 13:34; 15:12,17 ^b 1:8 Bizim çəkdiyimiz zəhməti ... əldə edəsiniz – bəzi əlyazmalarda öz çəkdiyiniz zəhməti ... əldə edəsiniz, bəzilərində isə biz öz çəkdiyimiz zəhməti ... əldə edək.

qalan kəs isə həm Ataya, həm də Oğula malikdir. ¹⁰Əgər bir kəs yanınıza gəlib sizə bu təlimi öyrətməsə, onu qonaq qəbul etməyin və onunla salamlaşmayın. ¹¹Çünki onunla salamlaşan kəs onun şər əməllərinə şərik olur.

Xudahafizləşmə

¹²Sizə yazılası çox sözüm var, amma bunları kağız və mürəkkəblə bildirmək istəmədim. Lakin ümid edirəm ki, özüm yanınıza gəlib sizinlə üz-üzə söhbət edim və beləcə sevincimiz^c tamam olsun.

¹³Sənin seçilmiş bacının övladları sənə salam göndərir.

^c 1:12 *Sevincimiz* – bəzi əlyazmalarda *sevinciniz*.

YƏHYANIN ÜÇÜNCÜ MƏKTUBU

GİRİŞ

«Yəhyanın Üçüncü Məktubu» cəmiyyətin Qay adlı bir rəhbərinə ünvanlanıb. Həvari Yəhya onu başqa məsihçilərə kömək etməsinə görə tərifləyir və Diotref adlı bir nəfərə xəbərdarlıq edir.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-8 Qaya tərif və nəsihət
1:9-12 Diotref və Dimitri barədə
1:13-15 Xudahafizləşmə

^{1a}Mən ağsaqqaldan həqiqətə görə sevdiiyəm əziz Qaya salam!

Tərif və nəsihət

²Ey sevimli, dua edirəm ki, canın uğurlu olduğu kimi özün də hər cəhətdən uğurlu və sağlam olasan. ³Bəzi qardaşlar gəlib sənə həqiqətə bağlılığına, yəni həqiqətə görə həyat sürdüyünə şəhadət edəndə mən çox sevindim. ⁴Mənim üçün öz övladlarımdan həqiqətə görə həyat sürdüyünü eşitməkdən böyük sevinc ola bilməz.

⁵Ey sevimli, sənə hətta yad olduqları halda qardaşlara xidmət etməkdə sədaqət göstərirsən. ⁶Onlar cəmiyyətin qarşısında sənə məhəbbətin barədə şəhadət edəblər. Sən onları Allaha layiq bir tərzdə yola salarkən yaxşı iş görəcəksən. ⁷Çünki onlar imansız olanlardan heç nə götürmədən Onun naminə yola çıxdılar. ⁸Beləcə biz həqiqət işində həmkar olmaq üçün bu cür adamlara dayaq olmalıyıq.

⁹Cəmiyyətə bir şey yazdım, amma onların arasında başçılıq etməyi sevən Diotref bizim səlahiyyətimizi tanımır. ¹⁰Buna görə də mən gələndə onun etdiyi əməllərlə bağlı məsələ qaldıracağam: o bizim barəməzdə pis sözlərlə qeybət edir, hətta bununla kifayətlənməyərək qardaşları özü

^a 1:1 Həv. 19:29; Rom. 16:23-24; 1Kor. 1:14-15

qəbul etmir, qəbul etmək istəyənlərə də mane olur və onları cəmiyyətdən qovur.

¹¹Ey sevimli, pisləkdən yox, yaxşılıqdan nümunə götür. Yaxşılıq edən Allahdandır, pisləkdən edənsə Allahı görməyib. ¹²Hamı Dimitrinin yaxşı adam olduğuna şəhadət edir, həqiqətin özü də bunu təsdiq edir. Biz də buna şəhadət edirik və sən də bilirsən ki, bizim şəhadətimiz etibarlıdır.

Xudahafizləşmə

¹³Sənə yazılası çox sözüüm var, amma bunları sənə qələm və mürəkkəblə yazmaq istəmirəm. ¹⁴Amma ümid edirəm ki, tezliklə səni görəcəyəm və sənə ilə üz-üzə söhbət edəcəyəm.

¹⁵Sənə sülh olsun. Dostlar sənə salam göndərir. Oradakı dostlara bir-bir salam söylə.

YƏHUDANIN MƏKTUBU

GİRİŞ

«Yəhudanın Məktubu» özlərini imanlı adlandıran yanlış təlim yayan müəllimlərə qarşıdır. Bu qısa məktub məzmunca Peterin ikinci məktubuna yaxındır. Müəllif burada imanlıları «əmanət edilən iman uğrunda mübarizə aparmağa» (1:3) çağırır.

Kitabın məzmunu:

1:1-2 Salamlama

1:3-16 Səhv təlim yayanların məhkumiyəti

1:17-25 Xəbərdarlıq və nəsihətlər

1^aİsa Məsihin qulu, Yaqubun qardaşı mən Yəhudadan Ata Allahın sevdiyi, ^b İsa Məsih üçün qorunmuş olan çağırılanlara salam! ²Mərhəmət, sülh və məhəbbət sizə bol-bol verilsin!

Günah və məhkumiyət

(2Pet. 2:1-22)

³Sevimlilər, ümumi xilasımızla bağlı sizə yazmağa çox səy göstərirdim. Bu arada müqəddəslərə ilk və son dəfə əmanət edilən iman uğrunda mübarizə aparmağa sizi həvəsləndirmək üçün sizə yazmağı özümə borc bildim.

⁴Çünki Allahımızın lütfünü pozğunluq üçün bəhanələrə çevirən, yeganə Pərvərdigarı – Rəbbimiz^c İsa Məsihi inkar edən bəzi allahsız adamlar gizlicə aranızda girdilər. Onların mühakiməyə uğrayacaqları çoxdan yazılmışdır.

⁵^dBütün bunları bildiyiniz halda sizə xatırlatmaq istəyirəm ki, ilk və son dəfə xalq^e Misirdən xilas edən Rəbb sonra iman etməyənləri məhv etdi.

⁶Öz başçılıqlarını saxlamayan, məskunlaşdığı yerləri tərk edən mələkləri də böyük qiyamət günü^f üçün əbədi zəncirlərlə bağlayaraq zülmətdə

^a 1:1 Mat. 13:55; Mark 6:3 ^b 1:1 Allahın sevdiyi – bəzi əlyazmalarda Allahda təqdis edilib.

^c 1:4 Rəbbimiz – bəzi əlyazmalarda Allahımız və Rəbbimiz. ^d 1:5 Çıx. 12:51; Say. 14:28-30

^e 1:5 Bütün ... xalqı – bəzi əlyazmalarda Bütün bunları başdan-başa bildiyiniz halda sizə xatırlatmaq istəyirəm ki, xalqı. ^f 1:6 Yar. 6:1-4 ^g 1:6 Böyük qiyamət günü – hərfi tərcümədə böyük günün mühakiməsi.

saxlamışdı. ^{7h}Sodom, Homorra və ətrafdakı şəhərlər də özlərini buna bənzər tərzdə cinsi əxlaqsızlığa və qeyri-təbii münasibətlərə təslim etdilər; sonra bu şəhərlər əbədi odla yandırılma cəzasını çəkərək bir nümunə oldu.

⁸Eyni şəkildə aranızda girən bu rəyagöranlər də öz cismini murdar edir, ağalığı rədd edir, ehtişamlı varlıqlara şər atırlar. ⁹ⁱHətta baş mələk Mikael də Musanın cəsədi barəsində iblisin əleyhinə çıxıb ona şər söyləyərək hökm verməyə cəsarət etmədi, ancaq «Qoy Rəbb sənə qadağan etsin!» dedi. ¹⁰Amma bu adamlar başa düşmədikləri hər şeyə şər atırlar. Onlar dərrakəsiz heyvanlar kimi qeyri-iradi surətdə nə anlayırlarsa, bunlarla məhv olurlar. ^{11j}Vay onların halına! Çünki onlar Qabilin yolu ilə getdilər. Qazanca görə özlərini Bilamın yalanına düşər etdilər. Qorah kimi üsyan qaldırdıqları üçün həlak oldular. ¹²Belə adamlar sizin məhəbbət süfrələrinizi ləkələyirlər. Onlar sizinlə birlikdə yeyib-içərək qorxmada özələrini bəsləyirlər. Bunlar küləklərin tərpətdiyi susuz buludlardır. Payızda meyvə vermədiyi üçün kökündən qoparılmış və iki dəfə ölmüş ağaclardır. ¹³Öz xəcalətini köpük kimi sovuran şiddətli dəniz dalğalarıdır. Səyyar ulduzlardır ki, onlar üçün Allah qatı qaranlığı əbədi saxlayır.

^{14k}Adəmlə birlikdə yeddinci nəsil sayılan Xanok da bu adamlara aid peyğəmbərlik edərək demişdir: «Budur, Rəbb saysız-hesabsız müqəddəs mələkləri ilə gəldi ki, ¹⁵hamını mühakimə etsin və^l Allaha qarşı gördükləri allahsız işlər və allahsız günahkarların Özünə qarşı inadkarcasına dedikləri bütün sözlər üçün məhkum etsin». ¹⁶Bu adamlar deyilərək öz talelərindən gileylənirlər. Onlar öz ehtiraslarına uyğun hərəkət edirlər. Ağızlarından lovğa sözlər çıxır və öz xeyirlərinə görə yaltaqlanırlar.

Xəbərdarlıq və nəsihətlər

¹⁷Amma siz, ey sevimlilər, Rəbbimiz İsa Məsihin həvarilərinin əvvəlcədən söylədikləri sözləri xatırlayın. ^{18m}Onlar sizə dedilər: «Axır zamanda öz allahsız ehtiraslarına görə hərəkət edən rixşəndçilər ortaya çıxacaq». ¹⁹Bunlar ayrılıq salan, öz təbiətinə əsir olan, Ruha malik olmayan insanlardır. ²⁰Siz isə, sevimlilər, özünüzi ən müqəddəs olan imanınızın təməli üzərində inkişaf etdirin və Müqəddəs Ruhun idarəsi ilə dua edin. ²¹Rəbbimiz İsa Məsihin əbədi həyata aparan mərhəmətini gözləyərək özünüzi Allah məhəbbətində qoruyun. ²²Şübhə edən adamlara qarşı mərhəmətli olun;ⁿ ²³başqalarını oddan qaparaq

^h 1:7 Yar. 19:1-24 ⁱ 1:9 Qanun. 34:6; Dan. 10:13,21; 12:1; Zək. 3:2; Vəhy 12:7

^j 1:11 Yar. 4:3-8; Say. 16:1-35; 22:1-35 ^k 1:14-15 Yar. 5:18,21-24 ^l 1:15 Və – bəzi

əlyazmalarda və bütün allahsız adamları. ^m 1:18 2Pet. 3:3-4 ⁿ 1:22 Qərsiz adamlara qarşı mərhəmətli olun – bəzi əlyazmalarda Dərrakəli olaraq bəzilərinə qarşı mərhəmətli olun.

xilas edin; digərlərinə isə mərhəmət edin.^j Amma qorxu içində cismın ləkələdiyi paltardan belə, çəkinin.

²⁴Sizi büdrəməkdən qoruyub Öz izzətli hüsuruna böyük sevinclə nöqsansız çıxarmağa qadir olan ²⁵Xilaskarımız, yeganə^p Allaha Rəbbimiz İsa Məsih vasitəsilə əzəldən bəri, indi və əbədi olaraq izzət, əzəmət, qüdrət və səlahiyyət olsun! Amin.

^j 1:23 *Digərlərinə isə mərhəmət edin* – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur. ^p 1:25 *Yeganə* – bəzi əlyazmalarda *yeganə və müdrik* (Rom. 16:27).

YƏHYAYA NAZİL OLAN VƏHY

GİRİŞ

«Vəhy Kitabı» məsihçilərin İsa Məsihə Rəbb kimi iman etdiklərinə görə təqib olunduqları dövrdə yazılıb. Ehtimal olunur ki, kitab ya imperator Neronun hakimiyyətinin (miladdan sonra 54-68) son illərində ya da imperator Domisianın hakimiyyəti (miladdan sonra 81-96) dövründə yazılıb. Müəllifin əsas qayğısı imanlılara bu təqiblərdə və iztirablar zamanı təsəlli verməkdir. Kitabın böyük bir hissəsi rəmzi dillə təsvir olunmuş vəhy və görüntülərdən ibarətdir.

Bu kitabın izahına aid müxtəlif rəylər mövcud olsa da, əsas mövzu aydındır: İsa Məsih vasitəsilə Allah, nəhayət, Şeytan da daxil olmaqla düşmənlərini tamamilə məğlub edəcək. Allah tam qalib gələndə Öz sadıq övladlarını yeni göy və yeni yer xeyir-duaları ilə mükafatlandıracaq.

Kitabın məzmunu:

- 1:1-3 Giriş
- 1:4–3:22 Açıq görüntü və yeddi cəmiyyətə məktub
- 4:1–8:1 Yeddi möhürlü tumar
- 8:2–11:19 Yeddi şeypur
- 12:1–13:18 Əjdaha və iki heyvan
- 14:1–15:8 Müxtəlif görüntülər
- 16:1-21 Allahın hiddəti və yeddi kasa
- 17:1-18 Fahişə qadın
- 18:1-24 Babilin dağılması
- 19:1-21 Göylərdə sevinc
- 20:1-15 Minillik Padşahlıq
- 21:1–22:5 Yeni göy, yeni yer, yeni Yerusəlim
- 22:6-21 İsanın zühuru

1 Bu, İsa Məsihin vəhyidir. Allah bunu Ona verdi ki, tezliklə baş verməli hadisələri Öz qullarına aşkar etsin. Məsih də bunu Öz mələyi vasitəsilə qulu Yəhyaya göndərərək bəyan etdi. ² Yəhya Allahın

kəlamı və İsa Məsihin şəhadəti, yəni gördüyü hər şey barədə şəhadət etdi.
³Nə bəxtiyardır bu peyğəmbərlik sözlərini oxuyan, eşidənlər və orada yazılanlara riayət edənlər! Çünki vaxt yaxındır.

Yeddi imanlılar cəmiyyətinə müraciət

⁴⁻⁵ «Mən Yəhyadan Asiya vilayətindəki yeddi imanlılar cəmiyyətinə salam! Var Olan, Var Olmuş və Gəlməli Olandan, Onun taxtının önündəki yeddi ruhdan, həmçinin ölümlər arasından ilk doğulan, yer üzünün padşahlarının başçısı olan sadıq şahid İsa Məsihdən sizə lütf və sülh olsun!

Bizi sevən, Öz qanı bahasına bizi günahlarımızdan azad edərək^b
⁶bizdən bir padşahlıq təşkil edən və bizi Öz Atası Allah üçün kahinlər təyin edən Şəxsə əbədi olaraq izzət və qüdrət olsun! Amin.

⁷«Budur, O, buludlarla gəlir!

Hər göz Onu görəcək,

Hətta Onun bədənini dəşənlər də

Onu görəcək.

Yer üzünün bütün tayfaları

Onun üçün ah-nalə edəcək.

Bəli, belə olacaq. Amin.

⁸«Var Olan, Var Olmuş və Gəlməli Olan, Külli-İxtiyar Rəbb Allah deyir: «Alfa və Omega^e Mənəm!»

⁹Əziyyətə, Allahın Padşahlığına və dözümə sizinlə İsada şərik olan mən – qardaşınız Yəhya Allahın kəlamından ötrü və İsa barədə şəhadət etdiyimə görə Patmos adlanan adada idim. ¹⁰Rəbbin günü Ruhun təsirinə düşdüm. Arxamdan şeypur səsinə bənzər uca bir səsin belə söylədiyini eşitdim:

¹¹«Gördüyünü bir kitaba yaz və bunu yeddi cəmiyyətə, yəni Efesə, İzmirə, Berqamaya, Tiatoraya, Sarda, Filadelfiyaya və Laodikeyaya göndər».

¹²^fOnda çevrildim ki, mənimlə danışanın kim olduğunu gördüm.

Çevrildikdə yeddi qızıl çıraqdan gördüm. ¹³Çıraqların arasında uzun cübbə geymiş, sinəsinə qızıl qurşaq bağlamış bəşər oğluna bənzər Biri var idi. ¹⁴Onun başı, saçı yun və qar kimi ağ, gözləri isə odlu alov kimi idi; ¹⁵ayaqları kürədə xalis olan pardaqlanmış tunc kimi idi, səsi də gur suların sədasına bənzəyirdi. ¹⁶O, sağ əlində yeddi ulduz tutmuşdu, ağzından ikiqızılı iti bir qılnc çıxırdı; Onun üzü tam qüvvəsi ilə parlayan günəşə bənzəyirdi.

^a 1:4-6 Çıx. 3:14; 19:6; Zəb. 89:27; Yeş. 55:4; Vəhy 4:5; 5:10 ^b 1:4-5 *Günahlarımızdan azad edərək* – bəzi əlyazmalarda *günahlarımızdan yuyaraq*. ^c 1:7 Dan. 7:13; Zək. 12:10; Mat. 24:30; Mark 13:26; Luka 21:27; Yəh. 19:34,37; 1Sal. 4:17 ^d 1:8 Çıx. 3:14; Vəhy 21:6; 22:13 ^e 1:8 *Alfa və Omega* – bəzi əlyazmalarda *Alfa və Omega*, *Başlangıç və Axır* (Vəhy 21:6). ^f 1:12-15 Yez. 1:24; 43:2; Dan. 7:9,13; 10:5-6

¹⁷ Mən Onu gördükdə ölü kimi ayaqlarına düşdüm. O isə sağ əlini mənim üstümə qoyub dedi: «Qorxma! Birinci və Sonuncu Olan, ¹⁸ Diri Olan Mənəm. Mən ölmüşdüm, indi isə əbədi olaraq diriyəm. Ölümün və ölümlər diyarının açarları Məndədir. ¹⁹ Beləliklə, öz gördüklərini, indi və bundan sonra baş verəcək hadisələri yaz. ²⁰ Mənim sağ əlimdə gördüyün yeddi ulduzun və yeddi qızıl çıraqdanın sirrinə gəlincə, yeddi ulduz yeddi cəmiyyətin mələkləri, yeddi çıraqdan da yeddi cəmiyyət deməkdir.

Efesdəki cəmiyyət

2 ¹ Efesdə olan cəmiyyətin mələyinə yaz:
Yeddi ulduzu sağ əlində Tutan, yeddi qızıl çıraqdanın arasında Gəzən belə deyir: ² sənin əməllərindən, zəhmətindən, dözümlündən və şər adamlara dözmədiyindən xəbərdaram. Həvari olmadıqları halda özlərini həvari adlandıranları sınaqdan keçirdin və onların yalançı olduğunu müəyyən etdin. ³ Sən dözümlü oldun, Mənim adım naminə tab gətirdin və yorulmadın.
⁴ Amma səndən bir şikayətim var: əvvəlki məhəbbətindən əl çəkmisən. ⁵ Buna görə də haradan yıxıldığını yadına sal, tövbə et və əvvəl etdiyin işləri gör. Əks təqdirdə, tövbə etməsən, yanına gəlib^h çıraqdanını yerindən götürəcəyəm. ⁶ Amma yaxşı ki sən nikolaçıların əməllərinə nifrət edirsən; Mən də onlara nifrət edirəm.
⁷ Qulağı olan qoy eşitsin ki, Ruh cəmiyyətlərə nə deyir. Qalib gələndə Allahın cənnətində olan həyat ağacından yeməyə imkan verəcəyəm.

İzmirdəki cəmiyyət

⁸ İzmirdə olan cəmiyyətin mələyinə yaz:
Birinci və Sonuncu Olan, ölüb yenidən Dirilən belə deyir: ⁹ sənin əziyyətindən^k və yoxsulluğundan xəbərdaram, amma sən zənginsən. Yəhudi olduqlarını iddia edənlərin küfründən də xəbərdaram, amma onlar Yəhudi deyil, Şeytan yığıncağıdır. ¹⁰ Çəkəcəyin əzabdan heç qorxma. Bax iblis aranızdan bəzisini zindana atacaq ki, sınaqdan keçəsiniz. Siz on gün əziyyət çəkəcəksiniz. Ölüm bahasına olsa da, sadıq qal, Mən sənə həyat tacını verəcəyəm.
¹¹ Qulağı olan qoy eşitsin ki, Ruh cəmiyyətlərə nə deyir. Qalib gələndə ikinci ölümdən heç zərər görməyəcək.

Berqamadaki cəmiyyət

¹² Berqamada olan cəmiyyətin mələyinə yaz:

§ 1:17 Yeş. 44:6; 48:12; Vəhy 2:8; 22:13 ^h 2:5 Yanına gəlib – bəzi əlyazmalarda *tezliklə yanına gəlib*. ⁱ 2:7 Yar. 2:9; Yez. 28:13; 31:8; Vəhy 22:2 ^j 2:8-9 Yeş. 44:6; 48:12; Vəhy 1:17; 22:13 ^k 2:9 Əziyyətindən – bəzi əlyazmalarda *əməllərindən, əziyyətindən*.
^l 2:11 Vəhy 20:14; 21:8

İki ağzılı iti qılınıcı Olan belə deyir: ¹³gör harada,^m Şeytanın taxtı olan yerdə yaşadığın halda Mənim adıma bağlı qaldığından xəbərdaram. Barəmdə sədaqətlə şəhadət edən, aranızda, Şeytanın yaşadığı yerdə öldürülən Antipanın günlərində belə, Mənə olan imanından imtina etmədin.

¹⁴ⁿ Amma səndən bir az şikayətim var: aranızda Bilamın təliminə bağlı olanlar var. O, Balaqı öyrətdi ki, İsrail övladlarını bürədənərək bütələrə təqdim olunan qurbanların ətinə yeməyə və əxlaqsızlığa azdırsın. ¹⁵Eləcə də sənənin içində nikolaçıların bu cür təliminə bağlı olanlar var. ¹⁶Buna görə də tövbə et. Yoxsa tezliklə sənənin yanına gəlib ağzımdan çıxan qılıncla onlarla döyüşəcəyəm.

¹⁷Qulağı olan qoy eşitsin ki, Ruh cəmiyyətlərə nə deyir. Qalib gələnin Mən gizli^p saxlanan mannadan verəcəyəm. Ona bir ağ daş da verəcəyəm ki, üstündə yeni ad yazılıb; bu adı da daşı alandan başqa heç kəs bilmir.

Tiatiradakı cəmiyyət

¹⁸Tiatirada olan cəmiyyətin mələyinə yaz:

Gözləri odlu alova, ayaqları da paradaqlanmış tunca bənzəyən Allah Oğlu belə deyir: ¹⁹sənənin əməllərindən, məhəbbətindən, imanından, xidmətindən və dözümdən xəbərdaram; son işlərin də əvvəlkilərdən daha çoxdur.

²⁰^q Amma səndən şikayətim var: sən özünü peyğəmbər adlandıran qadın İzevelə imkan verirsən ki, Mənim qullarıma əxlaqsızlıq və bütələrə təqdim olunan qurbanların ətinə yeməyi öyrədərək onları aldatsın. ²¹Mən ona möhlət verdim ki, tövbə etsin, amma əxlaqsızlığından tövbə etmək istəmir. ²²Bax onu xəstəlik yatağına salıram. Onunla zina edənlər birgə etdikləri əməllərdən tövbə etməsələr, onları da böyük əziyyətə düşürəcəyəm. ²³^r Onun övladlarını azara salıb öldürəcəyəm. Bütün cəmiyyətlər də biləcək ki, insanın daxilini və ürəyini araşdıran Mənəm və hər birinizə əməllərinizə görə əvəz verəcəyəm.

²⁴Amma siz Tiatirada olan digərlərinə, yəni bu təlimi qəbul etməyənlərə və Şeytanın dərin sirri adlandırılan şeyləri öyrənməyənlərə deyirəm: üstünüzdə başqa bir yük qoymuram; ²⁵ancaq Mən gələncəyə qədər özünüzdə olana bağlı qalın.

^m 2:13 Gör harada – bəzi əlyazmalarda sənənin əməllərindən və gör harada. ⁿ 2:14 Say. 22:5,6; 25:1-3; 31:16; Qanun. 23:4 ^j 2:17 Çıx. 16:14-15,33-35; Yeş. 62:2; 65:15; Yəh. 6:31,48-50,58

^p 2:17 Gizli – bəzi əlyazmalarda yemək üçün gizli. ^q 2:20 1Pad. 16:31; 2Pad. 9:22,30

^r 2:23 Zəb. 7:9; 62:12; Yer. 17:10

²⁶Qalib gələnə və Mənim buyurduğum işlərə sonadək riayət edənə millətlər üzərində səlahiyyət verəcəyəm.

²⁷“Dəmir əsa ilə onlara ağalıq edəcək,

Saxsı qablar kimi onları çilik-çilik edəcək”.

²⁸Bunu Atamdan necə aldım,sa, eləcə də ona verəcəyəm. Dan ulduzunu da ona verəcəyəm. ²⁹Qulağı olan qoy eşitsin ki, Ruh cəmiyyətlərə nə deyir.

Sarddakı cəmiyyət

3 ¹Sardda olan cəmiyyətin mələyinə yaz: Allahın yeddi ruhuna və yeddi ulduza malik Olan belə deyir: sənin əməllərindən xəbərdaram. Adın var ki, guya dirisən, əslində isə ölüsən. ²Oyaq ol və sağ qalıb ölmək üzrə olan nəyin varsa, onu möhkəmləndir. Çünki Mən sənə əməllərinin Allahımın önündə kamil olmadığını gördüm. ³Buna görə də nə aldığını və nə eşitdiyini yadına sal. Bunlara riayət et və tövbə elə. Əgər oyaq olmasan, bir oğru kimi gələcəyəm və hansı saat sənə üstünə gələcəyimi də bilməyəcəksən.

⁴Amma Sardda, sənənin yanında öz paltarlarını ləkələməyən bir neçə şəxs də var. Onlar Mənimlə birlikdə ağ paltarla gələcəklər, çünki buna layiqdirlər. ⁵Qalib gələn hər kəs də ağ paltar geyinəcək. Mən onun adını həyat kitabından əsla silməyəcəyəm, Atamın və Onun mələklərinin önündə adını iqrar edəcəyəm. ⁶Qulağı olan qoy eşitsin ki, Ruh cəmiyyətlərə nə deyir.

Filadelfiyadakı cəmiyyət

⁷Filadelfiyada olan cəmiyyətin mələyinə yaz:

Müqəddəs və Haqq Olan, Davudun açarının Sahibi, açdığını heç kəs bağlamayan, bağladığını heç kəs açmayan belə deyir:

⁸sənə əməllərindən xəbərdaram. Bax Mən sənə üzünə elə bir qapı açmışam ki, heç kəs onu bağlaya bilməz. Gücün az olduğu halda Mənim sözümlə riayət etmisən və Mənim adımdan imtina etməmişən. ⁹İndi isə Şeytan yığıncağından olub Yəhudi olmadıqları halda özlərini Yəhudi adlandıran yalançıları məcbur edəcəyəm ki, gəlib sənə ayaqlarına düşsünlər və Mənim səni sevdiyimi bilsinlər. ¹⁰Dözüm göstərərək Mənim sözümlə riayət etmisən. Buna görə Mən də səni yer üzündə yaşayanları sınamaq üçün bütün dünyanın üzərinə gələcək sınaq zamanından qoruyub saxlayacağam. ¹¹Tezliklə gəlirəm. Nəyin varsa, ona bağlı qal ki, heç kəs tacını götürməsin.

^s 2:26-28 Zəb. 2:8-9 ^t 3:7-8 Əyy. 12:14; Yeş. 22:22 ^u 3:9 Yeş. 43:4; 49:23; 60:14

¹²Qalib gələnə Allahımın məbədinə sütun qoyacağam və bir daha oranı tərk etməyəcək. Onun üzərinə Allahımın adını, Allahıma məxsus şəhərin, yəni göydən, Allahımın yanından enən yeni Yerusəlimin adını və Öz yeni adımı yazacağam. ¹³Qulağı olan qoy eşitsin ki, Ruh cəmiyyətlərə nə deyir.

Laodikeyadakı cəmiyyət

¹⁴Laodikeyada olan cəmiyyətin mələyinə yaz:

Amin Olan, sadıq və etibarlı Şahid, Allahın yaratdıqlarının Mənşəyi belə deyir: ¹⁵sənin əməllərindən xəbərdaram. Sən nə soyuqsan, nə də isti. Kaş ki ya soyuq ya da isti olaydın! ¹⁶İndi ki nə isti, nə də soyuq olub ilıqsan, səni ağzımdan qaytaracağam. ¹⁷Çünki deyirsən: “Varlıyam, zəngin olmuşam və heç nəyə möhtac deyiləm”. Amma bilmirsən ki, zəlil, yazıq, yoxsul, kor və çılpıqsan. ¹⁸Sənə məsləhət görürəm ki, zəngin olmaq üçün Məndən od içində xalis olan qızıl alasan, həmçinin geyinib çılpqlığının ayıbını açmamaq üçün ağ paltar alasan, gözlərinə sürtüb görmək üçün də göz məlhəmi alasan. ¹⁹Mən kimi sevirəm, onu məzəmmət və tərbiyə edirəm. Buna görə də qeyrətə gəl və tövbə et. ²⁰Bax qapının önündə durub onu döyürəm; kim səsimi eşidib qapını açsa, onun yanına gələcəyəm və Mən onunla, o da Mənimlə birgə şam edəcəyik.

²¹Qalib gələnə Mənimlə birgə Öz taxtında oturmağa imkan verəcəyəm; Mən də eləcə qalib gəlib Atamla birgə Onun taxtında oturmuşam. ²²Qulağı olan qoy eşitsin ki, Ruh cəmiyyətlərə nə deyir».

Göydəki taxt

4 ¹Bundan sonra gördüm ki, göyə açılmış bir qapı var. Əvvəlcə mənimlə danışdığını eşitdiyim, şeypura bənzər səs dedi: «Bura qalx. Bundan sonra baş verməli hadisələri sənə göstərəcəyəm». ²Elə o an mən Ruhun təsirinə düşdüm. Budur, göydə bir taxt qurulub, taxtda da Biri oturub. ³Oturanın görünüşü yəşəm və qırmızı əqiq daşına bənzəyirdi. Taxtın ətrafında da görünüşcə zümrüdə bənzəyən göy qurşağı var idi. ⁴Taxtın hər tərəfində daha iyirmi dörd taxt var idi və onların üstündə ağ paltar geyinmiş, başında qızıl tac olan iyirmi dörd ağsaqqal oturmuşdu. ⁵Taxtdan şimşək, uğultu və göy gurultusu çıxırdı. Taxtın önündə yeddi məşəl yanırdı; bunlar Allahın yeddi ruhudur. ⁶Taxtın önündə sanki büllura bənzəyən şüşə dəniz var idi.

v 3:12 Yeq. 62:2; 65:15; Vəhy 21:2 w 3:14-15 Sül. 8:22 x 3:19 Sül. 3:12; İbr. 12:6

y 4:2-3 Yez. 1:26-28; 10:1 z 4:5 Çıx. 19:16; Yez. 1:13; Vəhy 1:4; 8:5; 11:19; 16:18

a 4:6-8 Yeq. 6:2-3; Yez. 1:5-10, 18, 22; 10:12, 14

Taxtın ətrafında, hər dörd yanında önü də, arxası da gözlərlə örtülmüş dörd canlı məxluq var idi. ⁷Birinci məxluq aslana, ikinci məxluq danaya, üçüncü məxluqun üzü insan üzünə, dördüncü məxluq da uçan qartala bənzəyirdi. ⁸Bu dörd məxluqdan hər birinin altı qanadı var idi; məxluqların hər tərəfi, hətta qanadlarının alt tərəfi də gözlərlə örtülmüşdü. Bu məxluqlar gecə-gündüz dayanmadan deyir:

«Var Olmuş, Var Olan və Gəlməli Olan,
Küllü-İxtiyar Rəbb Allah
Müqəddəsdir, müqəddəsdir, müqəddəsdir!»

⁹Canlı məxluqlar hər dəfə taxtda Oturana, əbədi Yaşayana izzət və şərəf verib şükür edəndə ¹⁰iyirmi dörd ağsaqqal taxtda Oturanın önündə yerə qapanıb əbədi Var Olana səcdə edir və taclarını taxtın önünə atıb deyirlər:

¹¹«Ey bizim Rəbbimiz və Allahımız!
Sən izzət, şərəf və qüdrət almağa layiqsən.
Çünki hər şeyi Sən yaratdın,
Hər şey Sənin iradənlə var olub yarandı».

Möhürlü tumar və Quzu

5 ^{1b}Mən taxtda Oturanın sağ əlində bir tumar gördüm ki, onun hər iki tərəfi də yazılmışdı və yeddi möhürlə möhürlənmişdi. ²Həmçinin gördüm ki, qüdrətli bir mələk uca səslə elan edir: «Tumarın möhürlərini qırmağa və onu açmağa kim layiqdir?» ³Amma nə göydə, nə yer üzündə, nə də yer altında bir kəs bu tumarı açmağı yaxud onun içinə baxmağı bacarmadı. ⁴Mən çox ağladım, çünki tumarı açmağa yaxud onun içinə baxmağa layiq olan bir kəs tapılmadı. ^{5c}Onda ağsaqqallardan biri mənə dedi: «Ağlama! Budur, Yəhuda qəbiləsindən olan Aslan, Davudun Kökü qalib gəlib; buna görə də O, tumarı və onun yeddi möhürünü açə bilər».

^{6d}Gördüm ki, taxtla dörd canlı məxluqun ortasında və ağsaqqalların arasında bir Quzu dayanıb; O sanki kəsilmiş vəziyyətdə idi. Onun yeddi buynuzu və yeddi gözü var idi ki, bunlar da bütün yer üzünə göndərilmiş Allahın yeddi ruhudur. ⁷Quzu yaxınlaşıb taxtda Oturanın sağ əlindən tumarı götürdü. ^{8e}O, tumarı götürdüyü zaman dörd canlı məxluq və iyirmi dörd ağsaqqal Quzunun önündə yerə qapandı. Hər birinin əlində çəng var idi və buxurla dolu qızıl nimçələr tuturdular ki, bunlar müqəddəslərin dualarıdır. ^{9f}Onlar yeni bir nəğmə oxuyaraq deyirdi:

«Sən tumarı götürüb
Onun möhürlərini qırmağa layiqsən.
Çünki Sən kəsildin

^b 5:1 Yeş. 29:11; Yez. 2:9-10 ^c 5:5 Yar. 49:9; Yeş. 11:1,10 ^d 5:6 Yeş. 53:7; Zək. 4:10
^e 5:8 Zəb. 141:2 ^f 5:9-10 Çıx. 19:6; Zəb. 33:3; 98:1; Yeş. 42:10; Vəhy 1:6

Və hər tayfadan, dildən, xalqdan və millətdən olanları[§]
Allah üçün Öz qanın bahasına satın aldın.

¹⁰ Onları Allahımızla birgə
Padşahlığa və kahinliyə şərik etdin;
Onlar da yer üzünə padşahlıq edəcək».

¹¹ ^hTaxtın, canlı məxluqların və ağsaqqalların ətrafında saysız-hesabsız
mələk gördüm və onların səsinə eşitdim. ¹² Onlar uca səslə deyirdi:

«Kəsilmiş Quzu
Qüdrəti, sərvəti, hikməti, qüvvəti,
Şərəfi, izzəti və alqışı
Almağa layiqdir».

¹³ Həmçinin mən göydə, yer üzündə, yer altında, dənizdə olan bütün
məxluqların və oralardakı bütün varlıqların belə dediyini eşitdim:

«Taxtda Oturana və Quzuya əbədi olaraq
Alqış, şərəf, izzət və qüdrət olsun!»

¹⁴ Dörd canlı məxluq da «Amin!» deyirdi. Onda ağsaqqallar yerə qapanıb
səcdə etdilər.

Yeddi möhür

6 ¹ Mən gördüm ki, Quzu yeddi möhürün birini açdı. Onda dörd canlı
məxluqdan birinin göy gurultusuna bənzər səslə «gəl» dediyini
eşitdim. ² ⁱGördüm ki, bir ağ at və onun belində oturan atlının əlində
ox-kaman var. Ona bir tac verildi və bir qalib kimi yola çıxdı ki, qələbə
qazansın.

³ Quzu ikinci möhürü açanda ikinci canlı məxluqun «gəl» dediyini
eşitdim. ⁴ Onda ayrısı – od rəngində bir at ortaya çıxdı. Onun belində
oturan atlıya izin verildi ki, yer üzündə sülhü aradan götürsün və
insanlara bir-birini qırdırsın. Atlıya böyük bir qılınç verildi.

⁵ Quzu üçüncü möhürü açanda üçüncü canlı məxluqun «gəl» dediyini
eşitdim. Gördüm ki, bir qara at və onun belində oturan atlının əlində
tərəzi var. ⁶ Dörd canlı məxluqun arasından sanki bir səsin belə dediyini
eşitdim: «Bir xiniks buğda bir dinara, üç xiniks arpa da bir dinardır;^j
amma zeytun yağına və şəraba ziyan vurma».

⁷ Quzu dördüncü möhürü açanda dördüncü canlı məxluqun «gəl»
dediyini eşitdim. ⁸ ^kGördüm ki, bir solğun rəngdə at var. Onun belində
oturan atlının adı Ölüm idi. Ölülər diyarı da onun ardınca gedirdi.
Onlara yer üzünün dördüdə biri üzərində səlahiyyət verildi ki, qılınç,
aclıq, azar və yer üzündəki vəhşi heyvanlarla insanları qırsınlar.

§ 5:9 *Olanları* – bəzi əlyazmalarda *olan bizi*. ^h 5:11 Dan. 7:10 ⁱ 6:2-5 Zək. 1:8; 6:2-3,6
^j 6:6 *Bir xiniks ... dinardır* – yəni bir litr buğda, yaxud üç litr arpa fəhlənin bir günlük
əmək haqqına satılır. ^k 6:8 Yez. 14:21

⁹Quzu beşinci möhürü açanda qurbangahın altında Allahın kəlamına və etdikləri şəhadətə görə kəsilən canları gördüm. ¹⁰Onlar uca səslə fəryad edirdi: «Ey müqəddəs və haqq olan Pərvərdigar, nə vaxta kimi mühakimə etməyib yer üzündə yaşayanlardan qanımızın qisasını almayacaqsan?» ¹¹Onda hər birinə ağ xalat verilib deyildi ki, özləri ilə birgə qulluq edən, onlar kimi öldürüləcək bacı-qardaşlarının sayı tamam olana qədər bir az vaxt da rahat olsunlar.

¹²¹Quzu altıncı möhürü açanda gördüm ki, böyük bir zəlzələ baş verdi. Günəş qıldan toxunan çul kimi qaraldı və ayın rəngi bütünlüklə qan kimi oldu. ¹³^mGöydəki ulduzlar da əncir ağacının güclü küləkdən sarsılıb kal meyvələrini tökdüyü kimi yerə töküldü. ¹⁴ⁿGöy də bükülən tumar kimi çəkilib getdi. Hər dağ və ada yerindən tərpəndi. ¹⁵^jOnda yer üzünün padşahları, böyük adamlar, sərkərdələr, varlılar, güclülər, hər qul və azad adam mağaralarda və dağlardakı qayalar arasında gizlənib ¹⁶^pdağlara və qayalara dedilər: «Üstümüzə qopub düşün və bizi taxtda Oturanın üzündən, Quzunun qəzəbindən gizlədin. ¹⁷^qÇünki qəzəblərinin böyük günü gəlib çatdı və ona qarşı kim dura bilər?»

Möhürlənmiş şəxslər

7 ¹Bundan sonra mən yer üzünün dörd küncündə dayanan dörd mələk gördüm. Onlar yer üzünün dörd küləyini tutmuşdular ki, nə quru, nə dəniz və nə də bir ağac üstünə yel əssin. ²^sGündoğan tərəfdən qalxan başqa bir mələk də gördüm ki, var olan Allahın möhürünə malik idi. O, uca səslə quruya və dənizə ziyan vurmaq izni verilmiş dörd mələyi çağıraraq dedi: ³«Biz Allahımızın qullarının alnını möhürləyənlə qədər quruya, dənizə və ağaclara ziyan vurmayın». ⁴Möhürlənmiş şəxslərin sayını da eşitdim; İsrail övladlarının bütün qəbilələrindən 144 000 nəfər möhürlənmişdi:

⁵Yəhuda qəbiləsindən 12 000 möhürlənmiş nəfər;

Ruven qəbiləsindən 12 000 nəfər;

Qad qəbiləsindən 12 000 nəfər;

⁶Aşer qəbiləsindən 12 000 nəfər;

Naftali qəbiləsindən 12 000 nəfər;

Menaşşe qəbiləsindən 12 000 nəfər;

⁷Şimeon qəbiləsindən 12 000 nəfər;

Levi qəbiləsindən 12 000 nəfər;

İssakar qəbiləsindən 12 000 nəfər;

¹ **6:12** Yeş. 13:10; Yoel 2:10,31; 3:15; Mat. 24:29; Mark 13:24-25; Luka 21:25; Vəhy 11:13; 16:18 ^m **6:13-14** Yeş. 34:4 ⁿ **6:14** Vəhy 16:20 ^j **6:15** Yeş. 2:19-21 ^p **6:16** Huşə 10:8; Luka 23:30 ^q **6:17** Yoel 2:11; Mal. 3:2 ^r **7:1** Yer. 49:36; Dan. 7:2; Zək. 6:5

^s **7:2-3** Yez. 9:4,6

⁸ Zevulun qəbiləsindən 12 000 nəfər;
Yusif qəbiləsindən 12 000 nəfər;
Binyamin qəbiləsindən 12 000 möhürlənmiş nəfər.

⁹ Bundan sonra mən gördüm ki, hər millətdən, hər tayfadan, hər xalqdan və hər dildən olan, heç kəsin saya bilməyəcəyi böyük bir kütlə taxtın və Quzunun önündə dayanıb. Onlar ağ xalat geyinib, əllərində xurma budaqları tutublar. ¹⁰ Uca səslə nida edirdilər:

«Xilas taxtda oturan Allahımıza və Quzuya məxsusdur!»

¹¹ Bütün mələklər də taxtın, ağsaqqalların və dörd canlı məxluqun ətrafında dayanmışdı. Onlar taxtın önündə üzüstə yerə qapanaraq Allaha səcdə edib dedilər:

¹² «Amin! Allahımıza əbədi olaraq
Alqış, izzət, hikmət, şükür, şərəf,
Qüdrət və qüvvət olsun! Amin!»

¹³ Bu arada ağsaqqallardan biri məndən soruşdu: «Ağ xalat geyinmiş bu şəxslər kimdir və haradan gəlirlər?» ¹⁴ Ona dedim: «Ağa, bunu sən bilərsən». O mənə dedi: «Bunlar böyük əziyyətdən keçib gələnlərdir. Onlar öz xalatlarını yuyub Quzunun qanı ilə ağartdılar. ¹⁵ Buna görə də

Onlar Allahın taxtının önündədir,
Gecə-gündüz məbəbində Ona ibadət edirlər.
Taxtda Oturan da
Onların üzərində məskən salacaq.

¹⁶ "Onlar bir daha nə ac,
Nə də susuz qalacaq,
Günəş və qızmar isti
Onları vurmayacaq.

¹⁷ Çünki taxtın ortasında olan Quzu
Onların Çobanı olacaq,
Onları həyat suyunun qaynaqlarına aparacaq,
Allah onların bütün göz yaşlarını siləcək».

Yeddinci möhür və qızıl buxurdan

8 ¹ Quzu yeddinci möhürü açanda göydə təxminən yarım saat sükut yarandı. ² Onda mən Allahın önündə dayanan yeddi mələyi gördüm. Onlara yeddi şeypur verildi.

³ Başqa bir mələk də gəlib qurbangahın önündə durdu. Onun əlində qızıl buxurdan var idi və ona çoxlu buxur verildi ki, bunu bütün müqəddəslərin duaları ilə birgə taxtın önündə olan qızıl qurbangahın üstündə təqdim etsin. ⁴ Buxurun tüstüsü müqəddəslərin duaları ilə

^t 7:14 Dan. 12:1; Mat. 24:21; Mark 13:19 ^u 7:16-17 Zəb. 23:1-2; Yeş. 25:8; 49:10; Yez. 34:23

birgə mələyin əlindən Allahın önünə yüksəldi. ^{5v}Onda mələk buxurdanı götürüb qurbangahdakı odla doldurdu və onu yer üzünə atdı. Göy gurultusu, uğultu, şimşək və zəlzələ baş verdi.

Altı şeypurun çalınması

⁶Yeddi şeypuru olan yeddi mələk onları çalmağa hazırlaşdı.

^{7w}Birinci mələk şeypurunu çaldı. Onda qanla qarışıq dolu və od əmələ gəlib yer üzünə yağdırıldı. Yer üzünün üçdə biri, ağacların üçdə biri və bütün yaşıl otlar yandırıldı.

⁸İkinci mələk şeypurunu çaldı. Onda sanki böyük bir dağ odla yanaraq dənizin içinə atıldı. Dənizin üçdə biri qana döndü. ⁹Dənizdə olan canlı məxluqların üçdə biri öldü. Gəmilərin də üçdə biri məhv oldu.

^{10x}Üçüncü mələk şeypurunu çaldı. Onda göydən məşəl kimi yanan böyük bir ulduz enib çayların üçdə birinin və su qaynaqlarının üstünə düşdü. ^{11y}O ulduzun adına «Yovşan» deyilir. Suların üçdə biri yovşana döndü. Çoxlu adam sulardan öldü, çünki sular acı olmuşdu.

^{12z}Dördüncü mələk şeypurunu çaldı. Onda günəşin, ayın və ulduzların üçdə biri vuruldu; buna görə də onların üçdə biri qaraldı. Gündüzün üçdə biri, gecənin də elə o qədəri işıqsız qaldı.

¹³Onda göyün ortasında uçan bir qartal^a gördüm və onun uca səslə belə dediyini eşitdim: «Şeypurlarını çalacaq o biri üç mələyin şeypur səslərindən yer üzündə yaşayanların vay, vay, vay halına!»

9 ¹Beşinci mələk şeypurunu çaldı. Onda mən göydən yerə düşmüş bir ulduz gördüm. Dibsiz dərinliyə enən quyunun açarı ona verildi. ^{2b}O, dibsiz dərinliyə enən quyunu açdı və quyudan iri bir kürənin tüstüsünə bənzər tüstü çıxdı. Günəş və hava quyudan çıxan tüstüdən qaraldı. ^{3c}Tüstünün içindən yer üzünə çəyirtkələr çıxdı və onlara yer üzündəki əqrəblərin gücü qədər güc verildi. ^{4d}Onlara deyildi ki, yer üzündəki otlara, heç bir yaşıllığa, heç bir ağaca deyil, yalnız alınlarında Allahın möhürü olmayan insanlara zərər vursunlar. ⁵Onlara izin verildi ki, insanları öldürmədən onlara beş ay işgəncə versinlər. Onların verdiyi işgəncə əqrəbin insanı sancdığı zaman olan işgəncəyə bənzəyir. ^{6e}O günlərdə insanlar ölüm axtaracaq, amma tapmayacaqlar. Özlərinə ölüm arzulayacaqlar, amma ölüm onlardan qaçacaq.

^{7f}Çəyirtkələrin görünüşü döyüşə hazırlanan atlara bənzəyirdi. Başlarında sanki qızıl tac var idi, üzləri də insan üzü kimi idi. ^{8g}Onların qadınlarda olan kimi saçları var idi, dişləri də aslan dişləri kimi idi.

^v 8:5 Çıx. 19:16; Lev. 16:12; Yez. 10:2; Vəhy 11:19; 16:18 ^w 8:7 Çıx. 9:23-25; Yez. 38:22

^x 8:10 Yeş. 14:12 ^y 8:11 Yer. 9:15 ^z 8:12 Yeş. 13:10; Yez. 32:7; Yoel 2:10,31;

3:15 ^a 8:13 *Qartal* – bəzi əlyazmalarda *mələk*. ^b 9:2 Yar. 19:28 ^c 9:3 Çıx. 10:12-15

^d 9:4 Yez. 9:4 ^e 9:6 Əyy. 3:21; Yer. 8:3 ^f 9:7 Yoel 2:4 ^g 9:8 Yoel 1:6

^{9h}Döş zirehləri dəmir zirehlər kimi idi. Qanadlarının səsi döyüşə qaçan çoxlu sayda arabalarla atların səsinə bənzəyirdi. ¹⁰Onların əqrəb kimi quyruqları və neşətləri var idi. Quyruqlarında elə gücləri var idi ki, insanlara beş ay zərər verə bilərdilər. ¹¹Dipsiz dərinliyin mələyi onların üzərində padşahlıq edirdi; onun adı ibranicə «Avaddon», yunanca «Apollion»ⁱ idi.

¹²Birinci bəla ötüb keçdi. Budur, ondan sonra daha iki bəla gəlir.

^{13j}Altıncı mələk şeypurunu çaldı. Onda mən Allahın önündəki qızıl qurbangahın dörd buynuzundan gələn bir səs eşitdim. ¹⁴Bu səs şeypuru olan altıncı mələyə deyirdi: «Böyük Fərat çayının kənarında bağlanan dörd mələyi burax». ¹⁵Həmin o saat, o gün, o ay və o il üçün hazırlanmış dörd mələk buraxıldı ki, insanların üçdə birini öldürsün. ¹⁶Atlı qoşunların sayı iki yüz milyon idi; mən onların sayını eşitdim. ¹⁷Mən görüntüdə atları və onların belində oturan atlıları bu cür gördüm: onların od, tünd göy və kükürd rəngində döş zirehləri var idi, atların başı aslan başı kimi idi və ağızlarından od, tüstü və kükürd çıxırdı. ¹⁸Bu üç bəladan, yəni onların ağzından çıxan od, tüstü və kükürddən insanların üçdə biri həlak oldu. ¹⁹Çünki atların gücü onların ağzında və quyruğundadır. Onların quyruğu başı olan ilana oxşayır və atlar bu başlarla da zərər vururlar.

^{20k}Bu bəlalardan həlak olmayıb sağ qalan adamlar öz əlləri ilə düzəltmələri şeylərdən dönüb tövbə etmədilər. Cümlələrə və görməyə, eşitməyə, yeriməyə qadir olmayan qızıl, gümüş, tunc, daş, taxta bütələrə səcdə etməkdən əl çəkmədilər. ²¹Həmçinin onlar nə qatilliklərindən, nə sehrbazlıqlarından, nə əxlaqsızlıqlarından, nə də oğurluqlarından tövbə etdilər.

Mələk və kiçik tumar

10 ¹Mən göydən enən başqa bir güclü mələyi gördüm. O, buluda bürünmüşdü və başının üstündə göy qurşağı var idi. Üzü günəşə, ayaqları da od sütununa bənzəyirdi. ²Əlində açılmış kiçik bir tumar var idi. O, sağ ayağını dənizin üstünə, sol ayağını isə quruya qoydu. ³Aslan nərilisinə bənzər uca səslə nida etdi. O nida edəndə yeddi göy gurultusu öz səsi ilə danışdı. ⁴Yeddi göy gurultusu danışdığı zaman mən yazmağa hazırlaşırıdım ki, göydən danışan bir səs eşitdim: «Yeddi göy gurultusunun söylədiklərini möhürlü saxla, onları yazma». ^{5l}Onda dənizdə və quruda dayandığını gördüyüm mələk sağ əlini göyə tərəf qaldıraraq ⁶əbədi Var Olanın, göyü və oradakıları, yeri və oradakıları, dənizi və oradakıları Yaradanın adına and içərək dedi: «Daha möhlət

^h 9:9 Yoel 2:5 ⁱ 9:11 Apollion – yəni Məhvedici. ^j 9:13 Cıx. 30:1-3; 37:25-26

^k 9:20 Zəb. 115:4-7; 135:15-17; Dan. 5:23 ^l 10:5-7 Qanun. 32:40; Dan. 12:7; Amos 3:7

verilməyəcək, 7amma yeddinci mələyin şeypur çalacağı günlər Allahın sirli niyyəti, qulları olan peyğəmbərlərə açdığı kimi tam yerinə yetəcək».

^{8m}Göydən eşitdiyim səs yenə də mənimlə danışib belə dedi: «Get, dənizdə və quruda dayanan mələyin əlindəki açılmış kiçik tumarı götür». ⁹Mən də mələyin yanına gedib ona dedim ki, kiçik tumarı mənə versin. O mənə dedi: «Onu götür, ye. O sənin mədəndə acı, ağzında isə bal kimi şirin olacaq». ¹⁰Mən tumarı mələyin əlindən götürüb yedim. O, ağzımda bal kimi şirin idi, amma onu yeyəndən sonra mədəmdə acılıq oldu. ¹¹Mənə belə də deyildi: «Sən gərək yenə də çoxlu xalq, millət, dil və padşah barədə peyğəmbərlik edəsən».

İki şahid

11 ¹ⁿMənə əsaya oxşayan bir qamış verildi və mənə deyildi: «Qalx Allahın məbədinə, qurbangahı ölç və orada səcdə edənləri say. ^{2j}Amma məbədin bayır həyatını nəzərə alma və oranı ölçmə. Çünki ora başqa millətlərə verildi və onlar müqəddəs şəhəri qırx iki ay tapdaq edəcək. ³Öz iki şahidimi göndərəcəyəm ki, çula bürünərək həmin min iki yüz altmış gün ərzində peyğəmbərlik etsinlər».

^{4p}Bunlar yer üzünün Sahibinin önündə dayanan iki zeytun ağacı və iki çıraqdandır. ⁵Əgər kimsə onlara zərər vurmaq istəsə, ağızlarından od çıxıb düşmənlərini yandırır-yaxır. Beləcə onlara zərər vurmaq istəyən hər kəs bu cür öldürülməlidir. ^{6q}Onların göyü bağlamağa ixtiyarı var ki, peyğəmbərlik etdikləri günlər yağış yağmasın. Həmçinin onların suları qana döndərməyə və yer üzünə istədikləri qədər hər cür bəla gətirməyə ixtiyarı var.

^{7r}Onlar öz şəhadətlərini bitirdikdən sonra dibsiz dərinlikdən çıxan vəhşi heyvan onlarla döyüşəcək və onları məğlub edib öldürəcək. ^{8s}Cəsədləri onların Rəbbinin də çarmıxa çəkildiyi böyük şəhərin baş küçəsinə səriləcək; həmin şəhər rəmzi olaraq Sodom və Misir adlanır. ⁹Müxtəlif xalqlardan, tayfalardan, dillərdən və millətlərdən olan adamlar üç gün yarım onların cəsədinə baxacaq və qəbirə qoyulmasına yol verməyəcəklər. ¹⁰Yer üzündə yaşayanlar onların bu halına sevinib bayram edəcək və bir-birlərinə hədiyyələr göndərəcək. Çünki bu iki peyğəmbər yer üzündə yaşayanlara iztirab vermişdi. ^{11t}Lakin həmin üç gün yarım bitəndə Allahdan gələn həyat nəfəsi onların içinə girdi və onlar ayağa qalxdı. Onda onları görənlərin canına böyük qorxu düşdü. ^{12u}O iki peyğəmbər göydən onlara «Bura qalxın!» deyən uca bir səs eşitdilər və buludun içində göyə qalxdılar. Düşmənləri də onlara

m 10:8-10 Yez. 2:8-3:3 n 11:1 Yez. 40:3; Zək. 2:1-2 j 11:2 Luka 21:24

p 11:4 Zək. 4:3,11-14 q 11:6 Çix. 7:17-19; 1Pad. 17:1; 1Sal. 4:8 r 11:7 Dan. 7:7,21;

Vəhy 13:1-7; 17:8 s 11:8 Yeş. 1:9-10 t 11:11 Yez. 37:10 u 11:12 2Pad. 2:11

baxdı. ¹³ O saat böyük bir zəlzələ baş verdi və şəhərin onda biri dağıldı. Zəlzələdə yeddi min nəfər həlak oldu, qalanları isə qorxuya düşüb göydəki Allahı izzətləndirdilər.

¹⁴ İkinci bəla ötüb keçdi. Budur, tezliklə üçüncü bəla gəlir.

Yeddinci şeypur

¹⁵ Yeddinci mələk şeypurunu çaldı. Göydə belə deyən uca səslər eşidildi:

«Rəbbimiz və Onun Məsihi
Dünya üzərində Padşahlığa sahib oldu!
O əbədi olaraq padşahlıq edəcək!»

¹⁶ Onda Allahın önündə öz taxtlarında oturan iyirmi dörd ağsaqqal üzüstə yerə qapanıb Allaha səcdə edərək ¹⁷ dedi:

«Ey Var Olan, Var Olmuş
Küllü-İxtiyar Rəbb Allah,
Sənə şükür edirik!
Çünki Öz böyük qüdrətini alıb
Padşahlıq taxtına çıxdın.

¹⁸ *Millətlər qəzəbləndi,
Sənin də qəzəbinin vaxtı gəldi.
Ölüləri mühakimə etmək,
Sənin qulların olan
Peyğəmbərlərə, müqəddəslərə,
Sənin adından qorxanlara,
Kiçiklərə və böyükələrə mükafat vermək,
Yer üzünü məhv edənləri
Məhv etmək vaxtı çatdı».

¹⁹ Allahın göydəki məbədi açıldı və Onun Əhd sandığı orada zahir oldu. Onda şimşək, uğultu, göy gurultusu, zəlzələ və güclü dolu gəldi.

Qadın və əjdaha

12 ¹ Göydə böyük bir əlamət zahir oldu: günəşi əyninə geyinmiş, ayaqları altında ay və başında on iki ulduzlu tac olan bir qadın göründü. ² O hamilə idi və doğmaq üzrə idi, ağrı və izzətlə çəkərək qışqırırdı. ³ Göydə başqa bir əlamət zahir oldu: yeddi başlı, on buynuzlu, başlarının üstündə də yeddi kiçik tac olan böyük və od rəngində əjdaha göründü. ⁴ Onun quyruğu göy ulduzlarının üçdə birini süpürüb yer üzünə atdı. Əjdaha doğmağa hazırlaşan qadının önündə dayandı ki, qadın doğan kimi onun uşağını udsun. ⁵ Qadın bir oğlan uşağı doğdu ki,

† 11:13 Vəhy 6:12; 16:18 † 11:15 Çıx. 15:18; Dan. 2:44; 7:14,27 * 11:18 Zəb. 2:5; 110:5; 115:13 † 11:19 Vəhy 8:5; 16:18,21 † 12:3 Dan. 7:7 † 12:4 Dan. 8:10 † 12:5 Zəb. 2:9; Yeş. 66:7

«dəmir əsa ilə bütün millətlərə ağalıq edəcək». Bu uşaq Allahın və Onun taxtının yanına qapılıb götürüldü. ⁶ Qadınsa çölə qaçdı. Orada onun min iki yüz altmış gün bəslənməsi üçün Allah tərəfindən hazırlanmış yeri var.

^{7c} Göydə döyüş oldu. Mikael və onun mələkləri əjdaha ilə döyüşdü. Əjdaha və onun mələkləri də onlarla döyüşdü, ⁸ amma gücləri çatmadı. Göydə artıq onlara yer qalmadı. ^{9d} O böyük əjdaha – iblis və Şeytan deyilən, bütün dünyanı aldadan qədim ilan yer üzünə atıldı, mələkləri də onunla birgə atıldı.

^{10e} Mən göydə uca bir səsin belə dediyini eşitdim:

«İndi Allahımızın xilas, gücü, Padşahlığı və Onun Məsihinin hakimiyyəti həyata keçdi.
Çünkü bacı-qardaşlarımızı Allahımızın önündə
Gecə-gündüz təqsirləndirən ittihamçı kənara atıldı.

¹¹ Onlar Quzunun qanı və öz şəhadət sözləri vasitəsilə

Ona qalib gəldilər.

Hətta ölümlə üzbəüz olanda da

Öz canlarını sevmədilər.

¹² Buna görə də, ey göylər və

Orada məskən salanlar, bayram edin!

Qurunun və dənizinsə vay halına!

Çünkü iblis böyük hiddətlə yanınıza endi,

Bilir ki, onun az vaxtı qalıb».

¹³ Əjdaha yer üzünə atıldığını görəndə oğlan uşağı doğan qadının ardınca düşdü. ^{14f} Amma qadına böyük qartalın iki qanadı verildi ki, çölə – öz yerinə uçsun və orada, ilandan kənarda bir vaxt, vaxtlar və yarım vaxt ərzində bəslənsin. ¹⁵ İlan qadının ardınca ağzından sel kimi su püskürdü ki, sel onu aparsın. ¹⁶ Lakin quru qadına kömək etdi: quru ağzını açdı və əjdahanın ağzından püskürdüyü seli içib qurtardı. ¹⁷ Onda əjdaha qadına qəzəbləndi, onun nəslindən Allahın əmrlərinə riayət edən və İsa barədə şəhadət edən başqaları ilə döyüşmək üçün getdi ¹⁸ və dəniz sahilinin qumları üzərində dayandı.^g

Dənizdən çıxan vəhşi heyvan

13 ^{1h} Dənizdən çıxan on buynuzlu və yeddi başlı bir vəhşi heyvan gördüm. Onun buynuzlarının üstündə on kiçik tac var idi, başlarının üzərində isə küfr olan adlar yazılmışdı. ² Gördüyüm vəhşi heyvan bəbirə oxşayırdı. Onun ayaqları ayı ayaqları kimi, ağzı da aslan

c 12:7-8 Dan. 10:13,21; 12:1; Yəhd. 9 d 12:9 Yar. 3:1; Luka 10:18 e 12:10 Əyy. 1:9-11; Zək. 3:1 f 12:14 Dan. 7:25; 12:7 g 12:18 Və dəniz sahilinin qumları üzərində dayandı – bəzi əlyazmalarda, 13-cü fəslin başlanğıcı olaraq Mən dəniz sahilinin qumları üzərində dayandım. h 13:1-2 Dan. 7:3-6; Vəhy 17:3,7-12

ağzı kimi idi. Əjdaha ona öz gücünü, taxtını və böyük səlahiyyət verdi. ³Vəhşi heyvanın başlarından biri sanki ölümcül yaralanmışdı, ancaq o, ölümcül yarısından sağaldı. Bütün yer üzünü heyvətdə vəhşi heyvanın ardınca getdi. ⁴Əjdahaya səcdə etdilər, çünki vəhşi heyvana səlahiyyət verən o idi. Həmçinin vəhşi heyvana səcdə edib dedilər: «Kim bu vəhşi heyvana tay olar və onunla döyüşə bilər?»

⁵Vəhşi heyvana lovğa və küfr danışan bir ağzı da verildi. Həm də ona səlahiyyətini qırx iki ay icra etmək izni verildi. ⁶O, ağzını açdı ki, Allaha küfr etsin, Onun adına, həmçinin məskəninə, yəni göydə məskən salanlara küfr söyləsin. ⁷Ona izin verildi ki, müqəddəslərlə döyüşüb onlara qalib gəlsin. Həmçinin ona bütün tayfalar, xalqlar, dillər və millətlər üzərində səlahiyyət verildi. ⁸Kəsilmiş Quzunun həyat kitabına dünya yaranandan bəri adı yazılanlardan savayı, yer üzündə yaşayanların hamısı ona səcdə edəcək.

⁹Kimin qulağı var, qoy eşitsin.

¹⁰¹Kim əsir olmalıdırsa,
Əsirliyə gedir,
Kim qılıncla öldürülməlidir,
Qılıncla öldürülür.^m

Gərək müqəddəslərin dözümlü və imanlı olsun.

Yerdən çıxan vəhşi heyvan

¹¹Mən yerdən çıxan başqa bir vəhşi heyvan da gördüm. Onun quzu buynuzuna oxşayan iki buynuzu var idi, amma əjdaha kimi danışdı. ¹²O, birinci vəhşi heyvanın bütün səlahiyyətini onun önündə icra edir, yer üzünü və orada yaşayanları ölümcül yarısından sağalan həmin vəhşi heyvana səcdə etməyə məcbur edir. ¹³İkinci vəhşi heyvan böyük əlamətlər göstərir, hətta insanların önündə göydən yerə od yağdırır. ¹⁴Birinci vəhşi heyvanın önündə göstərilməsinə izin verilmiş əlamətlərlə yer üzündə yaşayanları aldadaraq onlara deyir ki, qılıncla yaralanan, amma sağ qalan həmin vəhşi heyvanın surətini yaratsınlar. ¹⁵Ona həmin vəhşi heyvanın surətinə nəfəs vermək qüdrəti verildi ki, bu surət də danışsın və ona səcdə etməyən hər kəsin öldürülməsini əmr etsin. ¹⁶İkinci vəhşi heyvan hamını – böyükləri və kiçikləri, varlıları və yoxsulları, azadları və qulları məcbur edir ki, sağ əlləri yaxud alınları damğalansın. ¹⁷Beləcə bu damğanı, yəni həmin vəhşi heyvanın adını ya da adını təmsil edən sayı daşımayan bir kəsə alıb-satmağa icazə verilmir. ¹⁸Bu işdə müdrik olmaq lazımdır. Kimin ağı var, qoy bu vəhşi heyvana

ⁱ 13:5-6 Dan. 7:8,25; 11:36 ^j 13:7 Dan. 7:21 ^k 13:8 Zəb. 69:28 ^l 13:10 Yer. 15:2; 43:11

^m 13:10 *Kim qılıncla ... öldürülür* – bəzi əlyazmalarda *Kim başqalarını qılıncla öldürürsə, Özünü də qılıncla öldürülməlidir*.

məxsus sayı hesablasın, çünki bu bir insanın sayıdır. Onun sayı altı yüz altmış altıdır.

Quzu və 144 000 nəfər

14 ¹Mən gördüm ki, Quzu Sion dağında durub. Onunla birlikdə 144 000 nəfər var idi. Onların alnında Quzunun adı və Onun Atasının adı yazılmışdı. ²Mən göydən gur suların sədasına və güclü göy gurultusuna bənzər bir səs eşitdim. Eşitdiyim səs çəng çalanların çənglərinin səsi kimi idi. ³Onlar taxtın, dörd canlı məxluqun və ağsaqqalların önündə yeni bir nəğmə oxuyurlar. Yer üzündən satın alınmış bu 144 000 nəfərdən başqa heç kəs bu nəğməni öyrənə bilmədi. ⁴Bunlar özlərini qadınlarla ləkələməmiş şəxslərdir, çünki bakirdirlər. Quzu hara getsə, onlar da Onun ardınca gedir. Onlar Allah və Quzu üçün nübar olaraq insanlar arasından satın alındı. ⁵Ağızlarından heç vaxt yalan çıxmayıb, onlar ləkəsizdir.

Üç mələk

⁶Mən göyün ortasında uçan başqa bir mələk gördüm. O, yer üzündə yaşayanlara – hər millətə, hər tayfaya, hər dilə və hər xalqa yaymaq üçün əbədi bir Müjdə gətirirdi. ⁷Mələk uca səslə deyirdi: «Allahdan qorxun, Ona izzət verin! Çünki Onun mühakimə edəcəyi vaxt gəldi. Göyü, yeri, dənizi və su qaynaqlarını Yaradana səcdə edin!»

⁸İkinci mələk də onun ardınca gələrək deyirdi: «Dağıldı, böyük Babil dağıldı! O, əxlaqsızlığının coşğun şərabını bütün millətlərə içirtmişdi».

⁹Bunların ardınca üçüncü bir mələk də gələrək uca səslə deyirdi: «Kim vəhşi heyvana və onun surətinə səcdə edib öz alnının yaxud əlinin damğalanmasını qəbul edərsə, ¹⁰o da Allahın qəzəb kasasına qarışıqsız tökülmüş coşğun şərabından içəcək. Belələrinə müqəddəs mələklərin və Quzunun önündə od və kükürdlə işgəncə veriləcək. ¹¹Onlara verilən işgəncənin tüstüsü əbədi olaraq qalxacaq. Vəhşi heyvana və onun surətinə səcdə edib adına aid damğanı qəbul edənlər gecə-gündüz rahatlıq tapmayacaq».

¹²Allahın əmrlərinə riayət edən və İsayə imanına sadıq qalan müqəddəslərin gərək dözümlü olsun.

¹³Onda göydən belə deyən bir səs eşitdim: «Yaz: bundan sonra Rəbdə ölənlər nə bəxtiyardır!» Ruh deyir: «Bəli, onlar zəhmətlərindən ayrılıb rahatlıq tapacaqlar, çünki əməllərinin nəticəsi onların ardınca gedir».

ñ 14:1 Yez. 9:4; Vəhy 7:2-3 j 14:5 Sef. 3:13 p 14:8 Yeş. 21:9; Yer. 51:8; Vəhy 18:2
q 14:9-10 Yar. 19:24; Yeş. 51:17; Yez. 38:22 r 14:11 Yeş. 34:10

Biçinin başlanması

^{14s}Mən gördüm ki, ağ bir bulud var və buludun üstündə başər oğluna bənzər Biri oturub. Onun başında qızıl tac və əlində iti orağ var idi. ^{15t}Başqa bir mələk də məbəddən çıxıb buludun üstündə Oturana uca səslə dedi: «Orağını işə sal və biç. Çünki yer üzündəki əkin yetişdiyi üçün biçin zamanı gəldi». ^{16u}Onda buludun üstündə Oturan Öz orağını yer üzünə saldı və yer üzünü biçildi.

^{17v}Başqa bir mələk də göydəki məbəddən çıxdı. Onun əlində də iti orağ var idi. ^{18w}Od işinə məsul olan başqa bir mələk də qurbangahdan çıxıb iti orağı olan mələyə uca səslə nida etdi: «İti orağını işə sal və yer üzündəki üzüm tənəyindən salxımları kəs yığ, çünki üzümləri yetişib». ^{19x}Mələk orağını yer üzünə salaraq yerdəki üzüm tənəyindən üzümləri kəsib yığdı və Allah hiddətinin böyük üzümsıxanına atdı. ^{20y}Üzümlər şəhərdən kənarda olan üzümsıxanda tapdalandı. Üzümsıxandan qan çıxdı və at yüyənlərinə qədər qalxaraq 1600 stadiyə^z bərabər məsafəyə axdı.

Bəla gətirən yeddi mələk

15 ¹Mən göydə başqa bir böyük və heyrətli əlamət – yeddi bəlanı gətirən yeddi mələk gördüm. Bunlar son bəlalardır, çünki Allahın hiddəti bunlarla tamamlanırdı.

²Sanki odla qarışıq şüşədən olan bir dəniz gördüm. Vəhşi heyvana, onun sürətinə və adına aid saya qalib gələnlər əllərində Allahın verdiyi çəngərlə şüşə dənizin üstündə durub. ^{3w}Onlar Allahın qulu Musanın nəğməsini və Quzunun nəğməsini oxuyaraq deyir:

«Ey Külli-İxtiyar Rəbb Allah,
Sənin işlərin böyük və heyrətlidir.
Ey millətlərin Padşahı,^x
Sənin yolların ədalətli və həqiqidir.

⁴Ya Rəbb, kim Səndən qorxmaz,
Kim Sənin adını izzətləndirməz?
Çünki yalnız Sən müqəddəssən.
Bütün millətlər gəlib
Sənin önündə səcdə edəcək,
Çünki Sənin ədalətli hökmlərin aşkar oldu».

^{5y}Bundan sonra gördüm ki, göydəki məbəd, yəni Şəhadət çadırı açıldı ^{6v}və yeddi bəlanı gətirən yeddi mələk məbəddən çıxdı. Onlar təmiz və parlaq kətan paltar geyinmiş, sinələrinə qızıl qurşaqlar bağlamışdı.

^s 14:14 Dan. 7:13 ^t 14:15 Yoel 3:13 ^u 14:20 Yeş. 63:3; Mərs. 1:15; Vəhy 19:15 ^v 14:20 1 600 stadi – təqribən 300 km. ^w 15:3-4 Çıx. 15:1; Zəb. 86:9; Yer. 10:7 ^x 15:3 Millətlərin Padşahı – bəzi əlyazmalarda *əsrələrin Padşahı*. ^y 15:5 Çıx. 38:21

⁷Onda dörd canlı məxluqdan biri yeddi mələyə əbədi var olan Allahın hiddəti ilə dolu yeddi qızıl nimçə verdi. ⁸*Məbəd Allahın izzət və qüdrətinə görə tüstü ilə doldu. Beləcə yeddi mələyin gətirdiyi yeddi bəla tamam olana qədər heç kəs məbədə girə bilmədi.

Allahın hiddətinin yeddi nimçəsi

16 ¹Mən məbəddən yeddi mələyə «gedin, Allahın hiddətinin yeddi nimçəsini yer üzünə boşaldın» deyən uca bir səs eşitdim.

²«Birinci mələk gedib öz nimçəsini quruya boşaltdı və vəhşi heyvanın damğasını daşıyan, onun surətinə səcdə edən adamlarda pis və ağrılı yaralar əmələ gəldi.

³İkinci mələk öz nimçəsini dənizə boşaltdı və dəniz ölünün qanına bənzər qatı qana döndü, dənizdə olan bütün canlı varlıqlar məhv oldu.

⁴Üçüncü mələk öz nimçəsini çaylara və su qaynaqlarına boşaltdı və onlar qana döndü. ⁵Onda mən sular mələyinin belə dediyini eşitdim:

«Ey Var Olan, Var Olmuş, Müqəddəs Olan,
Sən ədalətliyə ki, belə hökm çıxartdın.

⁶Çünki müqəddəslərin və peyğəmbərlərin qanını tökdülər.
Sən də onlara içmək üçün qan verdin.
Onlar buna layiqdir».

⁷Qurbangahdan gələn bir səs də eşitdim:

«Bəli, ey Külli-İxtiyar Rəbb Allah,
Sənin hökmlərin həqiqi və ədalətlidir».

⁸Dördüncü mələk öz nimçəsini günəşə boşaltdı və ona adamları odla qarsalamaq gücü verildi. ⁹Adamları qızmar isti qarsaladı və onlar bu bəlaları idarə edən Allahın adına küfr etdilər, lakin tövbə edib Onu izzətləndirmədilər.

¹⁰«Beşinci mələk öz nimçəsini vəhşi heyvanın taxtına boşaltdı və onun padşahlığını qaranlıq bürüdü. Adamlar iztirabdan dillərini dişlərinə sıxdılar ¹¹və öz iztirab və yaralarına görə göylərin Allahına küfr etdilər, lakin öz əməllərindən tövbə etmədilər.

¹²^dAltıncı mələk öz nimçəsini böyük Fərat çayına boşaltdı və onun suyu qurudu ki, gündoğandan gələn padşahlar üçün yol açılsın.

¹³Gördüm ki, əjdahanın ağzından, vəhşi heyvanın ağzından və yalançı peyğəmbərin ağzından qurbağaya bənzər üç natəmiz ruh çıxır. ¹⁴Bunlar əlamətlər göstərən cin ruhlarıdır və bütün dünyanın padşahlarının yanına gedirlər ki, onları Külli-İxtiyar Allahın böyük günündə baş verəcək döyüşə toplansınlar. ¹⁵^eRəbb deyir: «Budur, oğru kimi gəlirəm;

z 15:8 Çıx. 40:34; 1Pad. 8:10-11; 2Saln. 5:13-14; Yeş. 6:4 a 16:2 Çıx. 9:10

b 16:4 Çıx. 7:17-21; Zəb. 78:44 c 16:10 Çıx. 10:21-23 d 16:12 Yeş. 11:15

e 16:15 Mat. 24:43-44; Luka 12:39-40; Vəhy 3:3

oyaq qalan, çılpaq gəzərək ayıbını göstərməmək üçün paltarlarını əynində saxlayan kəs nə bəxtiyardır!» ^{16f}Bu ruhlar padşahları ibrancə Har-Magedon adlanan yerə topladı.

¹⁷Yeddinci mələk öz nimçəsini havaya boşaltdı və məbəddəki^g taxtdan «Tamam oldu!» deyən uca bir səs gəldi. ^{18h}Onda şimşək, uğultu, göy gurultusu və böyük bir zəlzələ baş verdi. Zəlzələ elə güclü idi ki, insanın yer üzündə yaşamağa başladığı dövrdən bəri bundan böyüyü olmamışdı. ¹⁹ⁱBöyük şəhər üç yerə bölündü və millətlərin şəhərləri dağıldı. Allah tərəfindən böyük Babil yada salındı ki, Allahın şiddətli qəzəb şərabı ilə dolu kasa ona verilsin. ^{20j}Bütün adalar aradan qalxdı və dağlar yox oldu. ^{21k}Göydən adamların üstünə hərəsinin çəkisi bir talant olan böyük dolu dənələri yağdı. Adamlar dolu bəlasına görə Allaha küfr etdilər, çünki bu bəla çox şiddətli idi.

Fahişə qadın

17 ¹Yeddi nimçəsi olan yeddi mələkdən biri gəlib mənimlə danışdı və dedi: «Gəl, çoxlu suların üzərində oturmuş bədnam fahişə barədə çıxacaq hökmü sənə göstərim. ^{2m}Yer üzünün padşahları onunla əxlaqsızlıq etdilər və yer üzündə yaşayanlar onun əxlaqsızlıq şərabından sərxoş oldular». ³ⁿO məni Ruhda çölə apardı. Orada mən gördüm ki, bir qadın yeddi başlı, on buynuzlu və üstündə başdan-başa küfr adları yazılan al rəngli bir vəhşi heyvanın belində oturub. ^{4j}Qadın tünd qırmızı və al rəngli paltar geyinmiş, qızıl, qiymətli daş və mirvari ilə bəzənmişdi. Onun əlində iyrənc şeylər və öz əxlaqsızlığının çirkabı ilə dolu qızıl kasa var idi. ⁵Alnında isə bu sirli ad yazılmışdı: «Yer üzünün fahişələrinin və iyrəncliklərinin anası olan böyük Babil». ⁶Mən gördüm ki, qadın müqəddəslərin qanından və İsayə şəhadət edənlərin qanından sərxoş olub.

Bunu görüb hədsiz heyrətləndim. ⁷Onda mələk mənə dedi: «Nə üçün heyretə düşdün? Mən sənə qadının və onu daşıyan yeddi başlı, on buynuzlu vəhşi heyvanın sirrini açacağam. ^{8p}Gördüyün vəhşi heyvan var olmuş, indi yox olan və dibsiz dərinliklərdən çıxmaq üzrə olaraq həlaka gedir. Yer üzündə yaşayan və dünya yaranandan bəri adı həyat kitabına yazılmamış adamlar vəhşi heyvanı görəndə heyretə düşəcək, çünki o var olmuş, yox olan, amma yenə gəlməli olandır. ⁹Bu işdə müdrik ağıl lazımdır. Yeddi baş qadının oturduğu yeddi təpədir. Bunlar həm də yeddi padşahdır. ¹⁰Onlardan beşi ölüb, biri qalıb, digəri isə hələ gəlməyib

^f 16:16 2Pad. 23:29; Zək. 12:11 ^g 16:17 Məbəddəki – bəzi əlyazmalarda göydəki məbəddə olan. ^h 16:18 Vəhy 8:5; 11:13,19 ⁱ 16:19 Yeş. 51:17 ^j 16:20 Vəhy 6:14
^k 16:21 Çıx. 9:23-25; Vəhy 11:19 ^l 17:1 Yer. 51:13 ^m 17:2 Yeş. 23:17; Yer. 51:7
ⁿ 17:3 Vəhy 13:1 ^j 17:4 Yer. 51:7 ^p 17:8 Dan. 7:7; Vəhy 11:7

və gələndə də qısa müddət qalmalıdır. ¹¹Bir zaman var olmuş, indi isə yox olan vəhşi heyvan da səkkizinci padşahdır. O, yeddi padşahdan biridir və həlakə gedir. ¹²^qGördüyün on buynuz hələ padşahlıq etməyən on padşahdır. Onlar vəhşi heyvanla birgə səlahiyyəti ələ alıb bir saat padşahlıq edəcəklər. ¹³Onların vahid bir niyyəti var, öz qüdrət və səlahiyyətlərini vəhşi heyvana təhvil verəcəklər. ¹⁴Onlar Quzu ilə döyüşəcəklər, lakin Quzu onlara qalib gələcək. Çünki O, ağaların Ağası, padşahların Padşahıdır və Onunla birgə olanlar da çağırılmış, seçilmiş və sadıq şəxslərdir».

¹⁵Mələk mənə dedi: «Fahişənin üzərində oturduğunu gördüyün sular – xalqlar, kütlələr, millətlər və dillərdir. ¹⁶Gördüyün vəhşi heyvan və on buynuz isə fahişəyə nifrət edərək onu soyub çıpaq qoyacaq, ətini yeyəcək və onu odda yandıracaq. ¹⁷Çünki Allah bunu onların ürəyinə qoydu ki, Allahın niyyətini yerinə yetirsinlər, həmfikir olub Onun sözləri tamamlanana qədər padşahlıqlarını vəhşi heyvana təhvil versinlər. ¹⁸Gördüyün qadın da yer üzünün padşahları üzərində padşahlıq edən böyük şəhərdir».

Babilin dağılması

18 ¹Bundan sonra göydən enən başqa bir mələyi gördüm. O, böyük səlahiyyətə malik idi. Yer üzünü onun ehtişamı ilə işıqlandı. ²^rO, uca səslə nida edib dedi:

«Dağıldı! Böyük Babil dağıldı!

O, cinlərin məskəni,

Hər cür natəmiz ruhun sığınacağı,

Hər cür murdar quşun yuvası,

Hər cür murdar və mənfur vəhşi heyvanın oylağı oldu.^s

³^tÇünki bütün millətlər

O qadının coşğun əxlaqsızlıq şərabından içdi.^u

Yer üzünün padşahları

Onunla əxlaqsızlıq etdi.

Dünyanın tacirləri

Onun şəhvətpərəstliyi ilə qazanılan sərvətdən varlandı».

⁴^vMən göydən belə deyən başqa bir səs də eşitdim:

«Ey Mənim xalqım, oradan çıxın ki,

Onun günahlarına şərik olmayasınız,

Onun uğrayacağı bəlalara düşər olmayasınız.

^q 17:12 Dan. 7:24 ^r 18:2 Yeş. 13:19-21; 21:9; Yer. 50:39; 51:8; Vəhy 14:8 ^s 18:2 *Hər cür murdar quşun ... oylağı oldu* – bəzi əlyazmalarda *Hər cür murdar və mənfur quşun yuvası oldu*. ^t 18:3 Yeş. 23:17; Yer. 51:7 ^u 18:3 *İçdi* – bəzi əlyazmalarda *içib dağıldı*.
^v 18:4 Yeş. 48:20; Yer. 50:8; 51:6,45

5^wÇünkü onun günahları qalaqlanıb göyə çatdı,
Allah onun haqsız işlərini yada saldı.

6^xO nə etdisə,^y
Siz də əvəzində ona belə edin.
Əməllərinin əvəzini ona ikiqat verin.
Tökdüyü kasadakı şərabın
İkiqatını töküüb ona verin.

7^zÖzünü nə qədər izzətləndirib
Şəhvətpərəstlik içində yaşadisa,
Ona o qədər də işgəncə və yas verin.
Çünkü ürəyində deyir:
“Mən mələkə taxtında oturmuşam,
Dul deyiləm, əsla yas tutmayacağam”.

8 Buna görə də bir günün içində
Onun üstünə bəlalər gələcək,
Azara, yasa, aclığa düşər olacaq, odda yandırılacaq.
Çünkü onu mühakimə edən Rəbb Allah qüdrətlidir».

9^aOnunla əxlaqsızlıq edən və şəhvətpərəstlik içində yaşayan yer
üzünün padşahları onun yanğınından çıxan tüstünü görəndə onun üçün
ağlayıb ah-nalə edəcəklər. 10 Onun çəkdiyi işgəncənin qorxusundan
uzaqda dayanıb deyəcəklər:

«Vay, vay halına, böyük şəhər,
Möhkəm şəhər Babil!
Çünkü bir saat içində cəzan çatdı».

11^bYer üzünün tacirləri də onun üçün ağlayıb yas tutur, çünki onların
malını – 12^cqızıl, gümüş, qiymətli daşlar və mirvarilər; incə kətan, ipək,
tünd qırmızı və al rəngli parçaları; hər cür ətirli ağacı; fil sümüyündən,
ən qiymətli ağacdən, tuncdan, dəmirdən və mərmərdən olan hər cür
əşyanı; 13 darçın, hil,^d buxur, ətirli yağ və kündürü; şərab, zeytun yağı,
narın un və buğdanı; mal-qara, qoyunlar, atlar və arabaları; insan
bədənləri və canlarını da artıq heç kəs almır. 14 Onlar deyirlər:

«Ürəyinin arzuladığı bəhrələr əlindən çıxdı,
Bütün cah-calallı malların yox oldu.
Heç kəs onları bir daha tapmayacaq».

15^eOrada bu mallarla varlanan tacirlər bu şəhərin çəkdiyi işgəncənin
qorxusundan uzaqda dayanacaq və ağlayıb yas tutaraq deyəcəklər:

16 «Vay, vay halına,

^w 18:5 Yar. 18:20-21; Yer. 51:9 ^x 18:6 Zəb. 137:8; Yer. 50:29 ^y 18:6 O nə etdisə –
bəzi əlyazmalarda O sizə nə etdisə. ^z 18:7-8 Yeş. 47:7-9 ^a 18:9-10 Yez. 26:16-18

^b 18:11 Yez. 27:31,36 ^c 18:12-13 Yez. 27:12-13,22 ^d 18:13 Hil – bəzi əlyazmalarda bu
söz yoxdur. ^e 18:15 Yez. 27:31,36

İncə kətan, tünd qırmızı, al rəngli
 Parçalardan paltar geyən,
 Qızıl, qiymətli daşlar və mirvarilərlə
 Bəzənən böyük şəhər!

^{17f}Çünkü bu qədər var-dövlət
 Bir saat içində viran oldu».

Bütün gəmi rəisləri, sərnəşinlər, dənizçilər və dənizdə ticarət edənlərin hamısı uzaqda dayanaraq ¹⁸ onun yanğınından çıxan tüstüyə baxıb nida edirdilər: «Hansı şəhər bu böyük şəhərə tay ola bilər?» ¹⁹ Onlar başlarına toz töküüb fəryad edir və ağlayıb yas tutaraq deyirdilər:

«Vay, vay halına,
 Dənizdə gəmisi olanların hamısının
 Oranın çox qiymətli malları ilə
 Varlandığı böyük şəhər!
 Çünkü bir saat içində viran oldun».

²⁰ ^gEy göylər,
 Müqəddəslər, həvarilər və peyğəmbərlər,
 Onun halını bayram edin!
 Onun sizin üçün çıxartdığı hökmü
 Allah onun öz başına gətirdi.

²¹ ^hBir güclü mələk dəyirman daşı boyda böyük bir daşı götürərək dənizə atıb dedi:

«Böyük şəhər Babil də
 Belə zorakılıqla yıxılacaq,
 Bir daha görünməyəcək.

²² ⁱÇəng çalanların, müğənnilərin,
 Tütək və şeypur çalanların səsi
 Artıq səndən gəlməyəcək.
 Hər cür sənətlə məşğul olan sənətkar
 Artıq səndə olmayacaq.
 Dəyirman səsi də
 Artıq səndən gəlməyəcək.

²³ ^jÇıraq işığı
 Artıq səndə görünməyəcək.
 Bəy-gəlin sədası
 Artıq səndən gəlməyəcək.
 Çünkü sənin tacirlərin
 Yer üzünün böyük adamları idi,

^f 18:17-19 Yeş. 23:14; Yez. 27:26-34 ^g 18:20 Qanun. 32:43; Yer. 51:48

^h 18:21 Yer. 51:63-64 ⁱ 18:22 Yeş. 24:8; Yez. 26:13 ^j 18:23 Yer. 7:34; 16:19

Bütün millətlər
Sənin sehrəbəzliğinə aldanmışdı.
24 ^kPeyğəmbərlərin, müqəddəslərin və
Yer üzündə kəsilmənlərin hamısının qanı
O şəhərdə üzə çıxdı».

Göydə sevinc

19 ¹Bundan sonra göydə böyük bir kütlənin səsinə bənzər uca bir səs eşitdim. Onlar deyirdi:

«Halleluya!^l

Xilas, izzət və qüdrət
Allahımıza məxsusdur!

² ^mÇünkü Onun hökmləri
Həqiqi və ədalətlidir.
O, əxlaqsızlığı ilə yer üzünü azdıran
Böyük fahişəni mühakimə etdi,
Öz qullarının qanının qisasını
Ondan aldı».

³Onlar dedi:

«Halleluya!

Fahişədən çıxan tüstü əbədi olaraq yüksəlir».

⁴Onda iyirmi dörd ağsaqqal və dörd canlı məxluq yerə qapanaraq taxtda oturan Allaha səcdə edib dedi:

«Amin! Halleluya!»

⁵Taxtdan da belə bir səs gəldi:

«Ey Onun bütün qulları,
Böyükdən kiçiyə qədər
Ondan qorxanlar,
Allahımızı mədh edin!»

⁶Mən böyük bir kütlənin, gur suların və güclü göy gurultusunun səsinə bənzər bir səs də eşitdim. Bu səs deyirdi:

«Halleluya!

Çünkü Külli-İxtiyar Rəbb Allahımız
Padşahlıq taxtına çıxdı!

⁷Gəlin sevinib şad olaq,
Onu izzətləndirək!
Çünkü Quzunun toyu başlayır.
Gəlini özünü hazırlayıb;

^k 18:24 Yer. 51:49 ^l 19:1,3,4,6 Halleluya – Rəbbə həmd edin deməkdir.

^m 19:2 Qanun. 32:43; 2Pad. 9:7 ⁿ 19:3 Yeş. 34:10 ^j 19:5 Zəb. 115:13 ^p 19:6 Zəb. 93:1; 97:1; 99:1; Yez. 1:24

⁸ Geyinmək üçün ona

Təmiz, parlaq və incə kətan verildi».

İncə kətan müqəddəslərin saleh əməllərinin rəmzidir.

⁹ Onda mələk mənə dedi: «Yaz: Quzunun toy ziyafətinə dəvət olunanlar nə bəxtiyardır!» Yenə də mənə dedi: «Bunlar Allahın həqiqi sözləridir».

¹⁰ Mən ona səcdə etmək üçün ayaqlarına düşdüm. Amma o mənə dedi: «Yox, olmaz! Mən də səninlə və İsa barədə şəhadət edən qardaşlarınla birgə Allahın quluyam. Allaha səcdə et. Çünki İsanın şəhadəti peyğəmbərlərə ilham verir».

Ağ atın Süvarisi

¹¹ Mən gördüm ki, göy yarılıb və orada bir ağ at var. Onun belində oturan Süvari Sadiq və Haqq adlanır və ədalətlə hökm çıxararaq döyüşür.

¹² Onun gözləri odlı alova bənzəyir. Başında çoxlu sayda kiçik tac var və üzərində Özündən başqa heç kəsin bilmədiyi bir ad yazılıb. ¹³ O, qana batmış^t bir paltar geyinib və Onun adı Allahın Kəlamıdır. ¹⁴ Göydə olan ordular ağ, təmiz və incə kətan geyinərək ağ atların belində Onun ardınca gedirdi. ¹⁵ Onun ağzından millətlərə zərbə vurmaq üçün iti bir qılinc çıxır. O, «dəmir əsa ilə onlara ağalığ edəcək». Külli-İxtiyar Allahın şiddətli qəzəb şərabının hazırlandığı üzüksıxanı Özü tapdalayacaq. ¹⁶ Onun paltarının və budunun üstündə bu ad yazılıb: «Padşahların Padşahı və ağaların Ağası».

¹⁷ Günəşdə dayanan bir mələyi də gördüm. O, uca səsle nida edib göyün ortasında uçan bütün quşlara dedi: «Allahın böyük ziyafətinə gəlin. Bir yerə yığılın ki, ¹⁸ padşahların, sərkərdələrin, igidlərin ətini, atların və bellərində oturan atlıların ətini, azadların və qulların, böyük və kiçiklərin hamısının ətini yeyəsiniz».

¹⁹ Mən gördüm ki, vəhşi heyvan, yer üzünün padşahları və onların orduları atın belində oturan Süvari ilə və Onun qoşunu ilə döyüşməyə toplaşib. ²⁰ Vəhşi heyvan yaxalandı; onun önündə əlamətlər göstərmiş, bunlarla onun damğasını qəbul edib surətinə səcdə edənləri aldatmış yalançı peyğəmbər də yaxalandı. Hər ikisi diri-diri kükürdlə yanan od gölünə atıldı. ²¹ Başqaları isə atın belində oturan Süvarinin ağzından çıxan qılincə həlak oldu. Bütün quşlar da onların ətini yeyib doydu.

Minillik Padşahlıq

20 ¹ Mən göydən enən bir mələyi gördüm. Onun əlində dibsiz dərinliyin açarı və böyük bir zəncir var idi. ² O, əjdahanı – iblis

q 19:9 Mat. 22:2-3 r 19:11 Yeş. 11:4; Yez. 1:1 s 19:12 Dan. 10:6 t 19:13 qana batmış – bəzi əlyazmalarda *üzərinə qan səpilmiş*. u 19:15 Zəb. 2:9; Yeş. 63:3; Yoel 3:13; Vəhy 14:20 v 19:17-18 Yez. 39:17-20 w 19:20 Vəhy 13:1-18 x 20:2 Yar. 3:1

və Şeytan deyilən o qədim ilanı tutub min il müddətinə zəncirlədi. ³Onu dİbsiz dərinliyə atdı və qapısını bağlayıb möhürlədi ki, min il bitənə qədər millətləri daha aldada bilməsin. Bundan sonra isə o, qısa bir müddətə azad edilməlidir.

⁴Taxtları və onların üzərində oturanları da gördüm. Onlara hökm etmək ixtiyarı verildi. İsa barədə şəhadət və Allahın kəlamı uğrunda boynu vurulmuş canları da gördüm. Vəhşi heyvana və onun surətinə səcdə etməyib alınlarına və əllərinə damğanı qəbul etməmişdilər. Onlar dirilib Məsihlə birgə min il padşahlıq etdi. ⁵Bu, birinci dirilmədir. Qalan ölülsə min il bitməyincə dirilmədi. ⁶Birinci dirilmədə iştirak edənlər bəxtiyar və müqəddəsdir. İkinci ölümün onlar üzərində səlahiyyəti yoxdur. Əksinə, onlar Allahın və Məsihin kahinləri olub Onunla birgə min il padşahlıq edəcək.

Şeytanın cəzalandırılması

⁷Min il bitəndən sonra Şeytan atıldığı zindandan azad ediləcək. ⁸^zOradan çıxacaq ki, yer üzünün dörd tərəfində olan millətləri – Qoq və Maqoqu^a aldadıb döyüşə toplansın; onların sayı dəniz qumu qədər çoxdur. ⁹Onlar yer üzünün hər tərəfinə hücum edib müqəddəslərin düşərgəsini və sevimli şəhəri mühasirəyə aldılar. Lakin göydən^b od düşüb onları yandırır-yaxdı. ¹⁰Onları aldadan iblis də vəhşi heyvanın və yalançı peyğəmbərin atıldığı yerə – odlu kükürd gölünə atıldı. Bunlar gecə-gündüz, əbədi olaraq işğəncə çəkəcək.

Ölülərin mühakiməsi

¹¹^cBöyük ağ taxt və onun üstündə Oturanı gördüm. Yer və göy Onun önündən qaçdı və onlara yer tapılmadı. ¹²Mən gördüm ki, böyükdən kiçiyə qədər ölülər taxtın önündə dayanıb. Kitablar açıldı və həyat kitabı olan başqa bir kitab da açıldı. Ölülər kitablarda yazılanlara əsasən öz əməllərinə görə mühakimə olundu. ¹³Dəniz öz içində olan ölüləri, ölüm və ölülər diyarı da öz qoynunda olan ölüləri təslim etdi. Hər biri öz əməlinə görə mühakimə olundu. ¹⁴Ölüm və ölülər diyarı odlu gölə atıldı. Bu odlu göl ikinci ölümdür. ¹⁵Kimin adı həyat kitabına yazılmayıbsa, o, odlu gölə atıldı.

Yeni göy və yeni yer

21 ¹^dMən yeni bir göy və yeni bir yer gördüm. Çünki əvvəlki yerlə əvvəlki göy keçib getmişdi, dəniz də artıq yox idi. ²^eMən

^y 20:4 Dan. 7:9,22 ^z 20:8 Yez. 7:2; 38:2,9,15 ^a 20:8 Qoq və Maqoqu – yaxud Yəcuc-Məcucu. ^b 20:9 Göydən – bəzi əlyazmalarda göydən, Allahın önündən.

^c 20:11-12 Dan. 7:9-10 ^d 21:1 Yez. 65:17; 66:22; 2Pet. 3:13 ^e 21:2 Yez. 52:1; 61:10; Vəhy 3:12

müqəddəs şəhərin – yeni Yerusəlimin göydən, Allahın yanından endiyini gördüm. Şəhər öz bəyi üçün bəzədilmiş gəlin kimi hazırlanmışdı.

^{3f}Taxtdan^g belə deyən uca bir səs eşitdim: «Budur, Allahın məskəni insanların arasındadır. Allah onlarla birgə məskən salacaq; onlar Onun xalqı olacaq, Allah Özü onların Allahı olaraq^h aralarında yaşayacaq.

⁴ⁱAllah onların bütün göz yaşlarını siləcək. Artıq ölüm olmayacaq. Yas, nalə və ağrı bir daha olmayacaq. Çünki əvvəlki şeylər keçib getdi».

⁵Taxtda Oturan dedi: «Budur, Mən hər şeyi yenidən qururam». Yenə dedi: «Yaz, çünki bu sözlər etibarlı və həqiqidir». ^{6j}O mənə dedi: «Tamam oldu! Alfa və Omeqa, Başlanğıc və Axır Mənəm. Mən susayana həyat suyunun qaynağından müftə su verəcəyəm. ^{7k}Qalib gələn bunları irs alacaq; «Mən ona Allah, o isə Mənə oğul olacaq». ⁸Qorxaqların, imansızların, iyrənlərin, qatillərin, əxlaqsızların, sehrbazların, büt-pərəstlərin və bütün yalançıların aqibəti isə od və kükürdlə yanan göldə olacaq; bu, ikinci ölümdür».

Yeni Yerusəlim

⁹Son yeddi bələ ilə dolu yeddi nimçəsi olan yeddi mələkdən biri gəlib mənimlə danışaraq dedi: «Gəl, mən sənə Quzunun arvadı olacaq gəlini göstərim». ^{10l}O məni Ruhda böyük və uca bir dağın başına apardı. Oradan mənə göydən, Allahın yanından enən müqəddəs^m şəhəri, Yerusəlimi göstərdi. ¹¹Allahın ehtişamı orada idi; oradakı işıq ən qiymətli daş – büllur yaşəm daşı kimi parıldaıyır. ¹²ⁿOranın böyük və uca divarı, on iki darvazası var idi. Darvazalarda on iki mələk durmuşdu. Darvazaların üstündə İsrailin on iki qəbiləsinin adı həkk olunmuşdu. ¹³Şərqdə üç darvaza, şimalda üç darvaza, cənubda üç darvaza və qərbdə üç darvaza var idi. ¹⁴Şəhər divarının on iki təməli var idi və təməllərin üstündə Quzunun On İki həvarisinin adı var idi.

^{15j}Mənimlə danışan mələyin əlində şəhəri, oranın darvazalarını və divarını ölçmək üçün bir qızıl ölçü qamışı var idi. ¹⁶Şəhər dördbucaqlı şəklində idi və oranın uzunluğu eninə bərabərdir. Mələk qamışla şəhəri ölçdü: oranın uzunluğu, eni və hündürlüyü bərabər olub 12 000 stadi^p idi. ¹⁷O, şəhərin divarını da ölçdü: onun hündürlüyü mələyin istifadə etdiyi insan ölçüsünə görə 144 qulac^q idi. ^{18r}Divar yaşəm daşından tikilmişdi, şəhər isə şəffaf şüşəyə bənzər saf qızıldan idi. ¹⁹Şəhər divarının təməlləri hər cür qiymətli daşla – birinci təməl yaşəmlə, ikincisi

^f 21:3 Lev. 26:11,12; Yez. 37:27 ^g 21:3 *Taxtdan* – bəzi əlyazmalarda *Göydən*.

^h 21:3 *Onların Allahı olaraq* – bəzi əlyazmalarda bu sözlər yoxdur. ⁱ 21:4 Yeq. 25:8; 65:19 ^j 21:6 Yeq. 55:1 ^k 21:7 2Şam. 7:14; Zəb. 89:26-27 ^l 21:10-11 Yez. 40:2

^m 21:10 *Müqəddəs* – bəzi əlyazmalarda *böyük müqəddəs*. ⁿ 21:12-13 Yez. 48:30-34

^j 21:15 Yez. 40:3 ^p 21:16 12 000 *stadi* – təqribən 2 200 kilometr. ^q 21:17 144 *qulac* – təqribən 65 metr. ^r 21:18-21 Yeq. 54:11-12

göy yaqutla, üçüncüsü əqiqlə, dördüncüsü zümrüdlə, ²⁰beşincisi damarlı əqiqlə, altıncısı qırmızı əqiqlə, yeddincisi sarı yaqutla, səkkizincisi berillə, doqquzuncusu topazla, onuncusu zəbərcədlə, on birincisi sirkonla, on ikincisi ametistlə bəzədilmişdi. ²¹On iki darvaza on iki mirvaridən idi, hər darvaza bir mirvaridən düzəldilmişdi. Şəhərin baş küçəsi isə şüşə kimi şəffaf olan xalis qızıldan idi.

²²Mən orada məbəd görmədim, çünki oranın məbədi Külli-İxtiyar Rəbb Allah və Quzudur. ²³Şəhərin işıqlanması üçün nə günəşə, nə də aya ehtiyacı var, çünki Allahın ehtışamı oranı işıqlandırır, Quzu da oranın çırağıdır. ²⁴Millətlər şəhərin işığında gəzəcək, yer üzünün padşahları cah-calalını^u oraya gətirəcək. ²⁵Oranın darvazaları gündüz heç bağlanmayacaq, orada gecə olmayacaq. ²⁶Millətlərin cah-calal və şərəfi oraya gətiriləcək. ²⁷Oraya murdar olan heç bir şey, iyrənc iş görən və yalan danışan heç kim əsla girməyəcək, yalnız adları Quzunun həyat kitabına yazılanlar girəcək.

22 ¹Mələk mənə həyat suyu^y axan çayı göstərdi. Bu çay büllur kimi parlaq olub Allahın və Quzunun taxtından çıxır ²və şəhərin baş küçəsinin ortasından axırdı. Çayın hər iki tayında on iki cür meyvə gətirən həyat ağacı var idi. O ağac hər ay meyvə gətirir. Onun yarpaqları millətlərə şafa vermək üçündür. ³Daha lənətlənən heç bir şey olmayacaq. Allahın və Quzunun taxtı orada olacaq və qulları Ona ibadət edəcək. ⁴Onlar Onun üzünü görəcək, alınlarında Onun adını daşıyaqlar. ⁵Artıq gecə olmayacaq, heç kəsin çıraq və günəş işığına ehtiyacı olmayacaq. Çünki Rəbb Allah onlara işıq verəcək və onlar əbədi olaraq padşahlıq edəcək.

İsanın zühuru

⁶Mələk mənə dedi: «Bu sözlər etibarlı və həqiqidir. Peyğəmbərlərin ruhlarına ilham verən Rəbb Allah mələyini göndərüb ki, Öz qullarına tezliklə baş verməli hadisələri göstərsin». ⁷İsa deyir: «Budur, tezliklə gəlirəm! Bu kitabın peyğəmbərlik sözlərinə riayət edən kəs nə bəxtiyardır!»

⁸Mən Yəhya bunları eşitdim və gördüm. Eşidib gördükdə bunları mənə göstərən mələyə səcdə etmək üçün onun ayaqlarına düşdüm. ⁹Amma o mənə dedi: «Yox, olmaz! Mən sənənlə, peyğəmbər qardaşlarınla və bu kitabın sözlərinə riayət edənlərlə birgə Allah quluyam. Allaha səcdə et». ¹⁰Yenə də mənə dedi: «Bu kitabın peyğəmbərlik sözlərini möhürləmə,

^s 21:23 Yeş. 60:19-20 ^t 21:24 Yeş. 60:3 ^u 21:24 *Cah-calalını* – bəzi əlyazmalarda *cah-calal və şərəflərini*. ^v 21:25-26 Yeş. 60:11 ^w 21:27 Yeş. 52:1; Yez. 44:9 ^x 22:1 Yez. 47:1; Zək. 14:8 ^y 22:1 *Həyat suyu* – bəzi əlyazmalarda *təmiz həyat suyu*. ^z 22:2 Yar. 2:9
^a 22:3 Zək. 14:11 ^b 22:5 Yeş. 60:19; Dan. 7:18

çünki vaxt yaxındır. ^{11c}Haqsızlıq edən qoy daha da haqsızlıq etsin. Murdar olan daha da murdarlansın. Saleh olansa qoy daha da saleh işlər görsün. Müqəddəs olan daha da müqəddəs olsun».

^{12d}İsa deyir: «Budur, tezliklə gəlirəm. Verəcəyim mükafat Mənimlədir və hər kəsə öz əməlinə görə əvəz verəcəyəm. ^{13e}Alfa və Omega, Birinci və Sonuncu, Başlanğıc və Axır Mənəm!»

^{14f}Xalatlarnı günahdan təmizləyənlər^g nə bəxtiyardır! Bununla da həyat ağacından yeməyə icazələri olacaq, darvazalardan keçib şəhərə girəcəklər. ¹⁵İt kimi murdarlar, sehrbazlar, əxlaqsızlar, qatillər, bütperəstlər və yalanı sevib danışan hər kəssə kənarda qalacaq.

^{16h}Yenə deyir: «Mən İsa Öz mələyimi göndərdim ki, cəmiyyətlərə aid olan bu şəhadəti sizə versin. Mən Davudun Kökü və Nəsli, parlaq Dan Ulduzuyam».

¹⁷ⁱRuh da, gəlin də deyir: «Gəl!» Qoy eşidən də desin: «Gəl!» Susayan qoy gəlsin, arzu edən həyat suyunu müftə götürsün.

^{18j}Mən bu kitabın peyğəmbərlik sözlərini eşidən hər kəsə xəbərdarlıq edirəm: kim bunlara bir şey artırırsa, Allah da ona bu kitabda yazılan bəlaləri artıracaq; ¹⁹kim bu peyğəmbərlik kitabının sözlərindən bir şey götürərsə, Allah da bu kitabda yazılmış həyat ağacından və müqəddəs şəhərdən ona düşən payı götürəcək.

²⁰Bunlara şəhadət edən deyir: «Bəli, tezliklə gəlirəm!» Amin. Gəl, ya Rəbb İsa!

²¹Rəbb İsanın lütfü hamıya^k yar olsun! Amin.

^c 22:11 Dan. 12:10 ^d 22:12 Zəb. 28:4; Yeş. 40:10; 62:11; Yer. 17:10 ^e 22:13 Yeş. 44:6; 48:12; Vəhy 1:8,17; 2:8 ^f 22:14 Yar. 2:9; 3:22 ^g 22:14 *Xalatlarnı günahdan təmizləyənlər* – bəzi əlyazmalarda *Əmrlərinə əməl edənlər*. ^h 22:16 Yeş. 11:1,10 ⁱ 22:17 Yeş. 55:1 ^j 22:18-19 Qanun. 4:2; 12:32 ^k 22:21 *Hamıya* – bəzi əlyazmalarda *bütün müqəddəslərə*.